

АРХИВЪ ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ.

АРХИВЪ ЮГО-ЗАПАДНОЙ РОССИИ.

ИЗДАВАЕМЫЙ

ВРЕМЕННУЮ КОММИССІЮ

ДЛЯ

РАЗБОРА ДРЕВНИХЪ АКТОВЪ,
ВЫСОЧАЙШЕ УЧРЕЖДЕННУЮ

П Р И

Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ

ГЕНЕРАЛЪ-ГУБЕРНАТОРЪ

ЧАСТЬ ШЕСТАЯ.

АКТЫ ОВЪ ЭКОНОМИЧЕСКИХЪ И ЮРИДИЧЕСКИХЪ ОТНО-
ШЕНІЯХЪ КРЕСТЬЯНЪ ВЪ XVI—XVIII ВВѢВЪ.

(1498—1795).

ТОМЪ I.

ПРИЛОЖЕНІЕ.

КІЕВЪ.

ВЪ ТИПОГРАФІИ КІЕВСКАГО ГУБЕРНСКАГО УПРАВЛЕНІЯ.

1876.

Печатать разрѣшается. 8 Января 1876 года.

Предсѣдатель Коммиссіи *Тайный Советникъ М. Юзефовичъ.*

Судебное рѣшеніе по дѣлу объ угнетеніи панами Лысаковскими крестьянъ имѣній Миркова и Верхостава, арендованными ими у паніи Холоневской. 1655 г., Февраля 27.

Року тысяча шестсотъ пятьдесятъ пятого, месеца Февраля двадцать сегого дня.

На рочькахъ судовыхъ, кгродскихъ, Володимерьскихъ, отъ дня осмнадцатого месеца и року, теперѣ идучихъ, выжей на акте менованныхъ, припалыхъ и судовне отправовать зачатыхъ, передъ нами, Балтазаромъ зъ Раецъ Раедкимъ, подстаростимъ, а Якубомъ Войною Ораньскимъ, подсудкомъ Черниговскимъ, судею, урядниками судовыми, кгродскими, Володимерскими, приточила се справа зъ регестру судового за приволанемъ шляхетного Грегорега Зленьского, возного, межы урожною ее милостю панею Анастасиею Ложчанькою Михаловою Мисчиною Холоневскою, поводькою, а урожными ихъ милостями панею Гелжбетою Дунивною Болского Яновою Лысаковскою, панею оправною и доживотною, паномъ Абрамомъ, сыномъ, панею Марианьною, першого Сестревитовскою, а теперъ, второго малженства, Аньдреевою Лишевскою, судиною земскою Луцькою, и паньною Аньною, цорками Лысаковскими, малжонькою и потомками зошлого негды урожного пана Ява Лысаковского позostalыми, панею Лысаковскою и паномъ Абрамомъ Лысаковскимъ самыми презъ себе, панею суднею земскою, Луцькою, зъ притомностю пана малжонька се, а паньною Аньною Лысаковскою зъ притомностю панее Лысаковское, матки ее, яко опекуцьки прирожное, и нѣшихъ, зъ права належачихъ, опе-

кунами, позванными, за позвомъ гродскимъ, Володимерскимъ, отъ по-
 водовое стороны по позванныхъ на терминъ суженя рочковъ тепереш-
 ныхъ въ справе нижей менованой выданымъ, который, за подпесенемъ
 стороны поводовое, у суду былъ читанъ и такъ се въ себе маеть: «Да-
 ниель на Несвичу Стемпковский, староста Володимерский, урожонымъ
 ихъ милостемъ: паней Гелжбете Дуниновъне Болского Яновой Лысаков-
 ской, паней оправной и доживотной, пану Абрамови, сынови, паней
 Марианъне, першого Сестревитовской, а теперь второго малъженства
 Анъдреевой Линевъской, судиной земской, Луцъкой, и панъне Анъне,
 цоркомъ, Лысаковскимъ, малъжонъце и потомкомъ зошлого негды уро-
 жоного пана Яна Лысаковского позосталымъ, еслите оселые, яко осе-
 лымъ, а еслите не оселые, яко не оселымъ, зъ особе и во всичхъ добръ ва-
 шихъ, лежачихъ, рухомыхъ и сумъ пиняжныхъ, где колвекъ презъ ваш-
 мость маючихъ, зверхностю его королевское милости, а мою владзою ста-
 ростинъскою, приказую, абысте вашмость передъ судомъ моимъ гродскимъ,
 Володимерскимъ, на рочкахъ гродскихъ, Володимерскихъ, которые въ
 року теперешнемъ, тысеца шестсотъ пятьдесятъ пятомъ, месеца Февраля
 осмънадцатого дня припадуть и сужоные будутъ, сами обличне и завите
 стали, на жалобу и правнее попарте урожоное ее милости панее Анастазыи
 Ложъсчанки Михаѳовое Мисчиное Холоневское, поводки, которая отступу-
 ючи вшелякого поступку правного, въ справе нижей менованой зача-
 того и зашлого и на якимъ колвекъ термине и стопъню и въ якимъ
 колвекъ суде будучого, однакъ не одъ самое речи и справы, овшемъ
 оную въцале заховуючи, вашмость, пани Лысаковская и пане Абраме
 Лысаковский, самихъ презъ себе, вашъмость, пани судиная земская,
 Луцъкая, зъ малжонка ваше милости, а вашмость, панъно Анъно
 Лысаковская, зъ тоежъ панее Лысаковское матки вашмости, яко опе-
 кунки прирожоное, и инъшихъ, вашмости зъ права належачихъ опе-
 куновъ, притомностю, до инътерцизы межы поводкою зъ одное, а зо-
 шлымъ паномъ Яномъ Лысаковскимъ, малъжонкомъ и отцемъ ваш-
 мость, а вашмости, пани Лысаковская малъжонками, зъ другое сто-
 роны, о аренду добръ Миркова и Верхостава, въ року тысеца шест-
 сотъ чотирдесать шостомъ, Генъвара одинадцатого дня признаное и до
 права посполитого прихилияючисе, позываетъ, о то: ижъ зешлый малъ-
 жонокъ и отецъ вашмости, весполь за вашмостью, пани Лысаковская,
 аренъдовавши отъ поводки менованые добра Мирковъ и Верхостава,

межы инъшими коньдиціями, въ пререченой интерцизе выражонными, подданныхъ жадными роботами, подводами, повозами, податками, чиншами и повинностями болними надъ тую, которые въ инъвенътару до тоежь инътерцизы списанымъ спецификовали се, не примушати, а ни вытегати повинъни были, и то сею инътерцизою зъ счаси своее запибали се подъ закладомъ, въ той же инътерцизе заложонымъ, а до кожъдое коньдицији, въ немъ выраженой, стягаючимъ се, и подъ шкодами, словне ошачованными, о чомъ менованая инътерциза и инъвенътаръ, до нее списаный, шырей въ себе маеть; которыхъ малъжонокъ и отецъ вашмости и вашмость, пани Лысаковская, препомневши, и на закладъ заложоныхъ ничого не дбаючи, кривды и шкоды въ держаню тыхъ добръ чинилисте, якожь подданныхъ Миръковскихъ и Верхоставскихъ, подъ часъ державы своее, малъжонокъ и отецъ вашмости и вашмость, пани Лысаковская, сами презъ се и урядниковъ своихъ барзо ихъ утяжалисте и, бючи, порозгоняли, а быдло и ипъшние добытки, по нихъ zostалые, себе побрали, меновите: зъ Миръкова Дмитриковъ три, Стефанъ, Миско и Трохимъ, которые плугъ свой мели, прочъ пошли для утяжена надъ звычай роботами и выганняе до ипъшное маетности, до Пентковичъ, за Сеньдомиръ, и грабене, по которыхъ яловицу ихъ власную, за золотыхъ деветь купленую, взяли; Лавринъ Шостачокъ, же его такъже бито и граблено, прочъ пошолъ, по которымъ коней двое, по золотыхъ тридцатъ, и воловъ три, по золотыхъ двадцати, свиней двое, по золотыхъ осми, бычка двудитъка, за золотыхъ шесть, такъже пшеницы его копъ деветь, копа по золотыхъ три, взяли; Гаврилокъ зъ сыномъ, же его надъ звычай въ подводы до роботы выганняю и повязено и граблено, зъ конемъ и волами двома прочъ пошолъ, по которомъ свиней двое, по золотыхъ три, взяли; Яско зъ копми двома и волами двома, же его збито въ року тисеча шестьсотъ чотырдесятъ шостомъ въ Сокалю у ладуньку, зъ росказаия зошлого малъжонъка и отца вашмости, и ледво до дому привезено, прочъ пошолъ, по которомъ свиней двое, по золотыхъ три, взяли; Матъфей Шлома, зъ сынами, для того, же его бито, прочъ пошолъ, у которого взяли овецъ его власныхъ семъ, купленыхъ за золотыхъ пулъшетьнадцатъ, и волами его целую зиму въ року тисеча шестьсотъ чотырдесятъ шостомъ роблено, который себе не мелъ чымъ робити,—прочъ пойти мусиятъ; Назаръ Дмитрицъ и братъ его Мартицъ зъ волами двома прочъ

пошли, для того, же ихъ надъ звычайъ роботою утяжали и въ подводы за Вислу частокротъ гошили; млынаръ Иванъ зъ волами двома и конемъ прочъ пошолъ зъ сынами, для того, же его роботами утежали надъ инвентаръ, албовемъ сына зъ волами до возбы, а самого млынара до двора зъ секирею, и потомъ надъ панъсчизну зъ косою выганяли, якожъ ходити, такъже до Люблина въ подводу ездити мусиль, а не повиненъ былъ водлугъ инвентара болшей, толко зъ секирою до двора; Тывончикъ Федько зъ волами двома, для того, же его бито и вязено, прочъ пошолъ, по которомъ яловицу, за золотыхъ чотырнадцать куплеую, взяли; Васько Варуха прочъ пошолъ зъ причины пановъ арендаровъ, же вила до двора взято, и самого, до пасенъя овецъ надъ папъсчизну приневоляючи, били и вязили; Дудка зъ воломъ однимъ, же его бито, такъ же прочъ пошолъ; Тарасъ, и тотъ, же его частокротъ въ подводу за Вислу выганяли, били и грабили, прочъ пошолъ, по которомъ zostало се быдла воловъ два, по золотыхъ двадцати, корову зъ телятемъ, за золотыхъ тринадцать, яловиць дви, по золотыхъ десетъ, овецъ чотыры, по золотыхъ пульчварта, свиней трое, по золотыхъ три; у тогожъ Тараса матки свиней шестеро, по золотыхъ тры, зошлый малъжонокъ и отецъ вашмости и вашмость, пани Лысаковская, неналежне, безправне, надъ интерцизу, побралисте, презъ што, инътерцизе преречоней спротивившисе, въ закладъ въ ней заложоний, шестънадцать тисечей золотыхъ полскихъ, попали и поводку до шкодъ немалыхъ, которыхъ собе на дви тисечи золотыхъ полскихъ быти менишь сталыхъ, привели и приправили, до заплачени теды помененого закладу и шкодъ нагороджена поводка вашмости, яко малъжоньку и потомковъ зошлого пана Яна Лысаковского, на терминъ вышьозначоний тымъ позвомъ позывають, на которомъ, яко на завитомъ, абысте вашмость ставши, закладъ заплатили, шкоды нагородили и на все, судовне одповедаючи, skutечне се поводице усправедливили. Писанъ у Володимери, року тысяча шестъсотъ пятьдесятъ пятого, месеца Гельшвара пятнадцатого дня». А по поднесеню и прочитаню того позву на року нынешнемъ, за немъ въ той справе припаломъ, стороны обедве, поводова и позваая, у суду нынешнего становили се и, въ той справе росправу правную межы собою маючи, контровертовали, которыхъ контроверсыи ихъ судъ нынешний, кгородский, Володимерский, поводовое панее Мысчиное Холопеское, презъ

пана Демиана Луцького, а позваное, малъжонки и потомковъ зошлого пана Яна Лысаковскаго, презъ урожного пана Стефапа Деревиньскаго, умоцованыхъ ихъ, до суду своего вношоновъ, выслужавши, и зъ оныхъ добре вырозумевши, дасть и позволяетъ позваной стороне дилляци на показане посессии, до рочъковъ близко пришлыхъ, кгородскихъ, Володимерскихъ, найпервей по тыхъ теперешнихъ до суженя припадающихъ и судячихъ се, на которыхъ и рокъ сторонамъ обомъ, позвапой, до досить учиненя тое завзятое дилляци, а поводовой до прислуханя се ее и далшого въ той справе поступку правного, завитый, безъ приповзу становити се складаеть и заховуетъ, одъ котораго декрету, поводова сторона до суду головного трибуналу коронного Любелскаго, апелевала; судъ, ей тое апелляции допустивши, теръминъ за нею передъ менованымъ судомъ головнымъ трибуналскимъ короннымъ, въ Люблине одправующимъ се, межы справами власного воєводства Волынъскаго, повету Володимерскаго, найпервей по акте того декрету и выстю шести недель до суженя припадающимъ и судячими се, обомъ сторонамъ ку росправе правной завитый безъ приповзу становитисе зложилъ и назначилъ, и тымъ декретомъ складаеть и заховуетъ. Што все, для памяти, до книгъ минешнихъ, кгородскихъ, Володимерскихъ, есть записано.

Книга Владимірская гродская, декретовая и кондемпнатовая, годъ 1655, № 1024, листъ 7 на оборотъ.

II.

Инвентарь села Пашовой, съ перечисленіемъ живущихъ въ немъ крестьянъ, принадлежащаго имъ скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1655 г., Марта 18.

Року тысяча шестесть пядесять пятого, мѣсца Марца осмнадцатого.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцькомъ, передо мною Крыштофомъ Перегятковичомъ, наместникомъ бурк-

грабства Луцького, и книгами нынешними, кгородскими, Луцькими, персоналитеръ становшы превелебные въ Пану Богу ихъ милость ксенжа Адамъ Константый Закревский, кустось Ярославский, каноникъ и казнодзєя Олыцький, и Станиславъ Дзержекъ, такъже каноникъ Олыцький, для вписаня до актъ помененыхъ подали перъ облятамъ инвентаръ, въ селе Пашовой, маєтности по зошломъ его милости ксендзу Яну Ерымъ Древинскимъ зъ Древина, споряжоный, отцомъ капитуле Олыцькой за певнымъ правомъ служачый; тудежъ и возный, шляхетный Войтехъ Пиотровский, устне и доброволне созналъ, о чомъ тотъ инвентаръ, съ подписами рукъ менованыхъ милостей подаваючыхъ и иныхъ ихъ милостей, ширей въ себе маєтъ, просечы, абы принять и до книгъ вписанъ былъ. Которого я, врядъ, для вписанья до книгъ приймуючи, читалемъ, и такъ се въ себе маєтъ: «Inwentarz wsi Paszowej, uczyniony przy ichmościach panach szlachcie y panu ienerale, niżej podpisanemi, przez ichmości xiężą kanoników Olyckich, to iest iegomości xiędza Adama Konstantego Zakrzewskiego, kanonika y kaznodzieię Olyckiego, y iegomości xiędza Stanisława Dzierzka, kanonika także Olyckiego, po śmierci godney pamięci iegomości xiędza Iana Ierzego Drewińskiego z Drewina, anno Domini millesimo sexcentesimo guinguagesimo quinto die decima sexta martii. 1) Wieś z sadami nieogrodzonemi, z ogrodami także nieogrodzonemi, przy której iest staw bez mlyna, leżący pode wsią, z groblą nienaprawną, y sadzawky bez ryb, zarosłę. 2) W tey że wsi iest budynek, to iest w zrab stoiący, nie położony zwirzchu niczym, bez połapu, ani dachu maiący y przykrycia żadnego, nie nawieziony y od dołu ziemiey, ani deszczkami y posadzką żadną położony, w którym w zrebie izb dwie y sieni, także iako y izby bez okien, bez pieców, bez drzwi, owo zgoła wzrab nadpsowany od niepogod, za nienakryciem, który de novo budować potrzeba ze wszystkim. Obora — w tey ani bydła, ani świni, ani żadney rzeczy niemasz, bo też y samey niemasz na mieyscu dworskim, ale chliw na gruncie y siedlisku chłopskim, w którym dwie szkapie, iedna ciemnogniada stara, drugy kusy y siwy, mało co młodszy, które testament legował nieboszczyk iegomość xiędz Ian, dziekan, na zapłacenie czeladzi, абы, one przedawszy, popłacić, które nie wielkiey ceny, bo ledwo po kilku złotych warte; w tym chliwie wół dworski ieden. Na dworzysku pańskim żadnych innych budynków niemasz, krom klatki, w której kiedyś syry chowano, z lasek urobiony, już zgniły. Tamże niedaleko

kuchnia dworska, z chrustu upleciona, która się już powala, niedaleko której był kiedyś dworzec dla pastuchów y gospodyni, na którym iest piekareńka z drzewa, która się psować poczęła; przy niej sień z chrustu y komora takż. Tamże blisko była kiedyś łazienka, niedaleko sadzawek, bez sieni, teraz już się obwaliła. Przy tym placu stodoła z chrustu, z wrótami, nieczym nie ogrodzona ad extra. Dworzec terazniejszy—ten na placu chłopskim, w chałupie chłopskiej, w którym zastaliśmy po zmarłym nieboszczyku: 1) kokoszy dwadzieścia dwie, 2) kogutów dwa, 3) kapłunów cztery, 4) gęsi troje, 5) gąsiorów dwa, 6) kaczek dwie. Tey wsi poddani: 1) Andrzej Kraiewsky; ten niema ani wołów, ani krowy, tylko łosze małe, które dopiero teraz kupił na chowanie, gdyż nim ieszcze robic nie może; ten siedział przed tym na pułwłoczku; ten na zimę posiał robiony woli (sic) dni trzy; 2) drugi Lesko Petrenia; ten ma woła iednego, więcy nic; y ten na pułwłoczku, posiał na zimę dni dwa; 3) Paweł Woszczyński; y ten na pułwłoczku, na zimę posiał pułtora dni; ten nie ma bydłęcia żadnego; 4) Semen Charczenia; nie ma y ten ani wołu, ani bydłęcia żadnego, półwłoczny; posiał na zimie dzień ieden; 5) Misko Naumczyk; y ten niema ani wołu ani bidłęcia żadnego, posiał na zimę czwartynę iedną; pułwłoczny; 6) Dacko Kumienniczek; y ten nie ma ani wołu, ani bydłęcia żadnego; pułwłoczny; posiał na zimę dzień ieden. 7) Dimitricha Prączycha; ta pułwłoczna, ma woła iednego, krowę y cielicę, koz czworo; ta posiała dwa dni; wdowa. 8) Iwanicha Skrzypczycha, wdowa; ta siedziała na pułwłoczku; że teraz nic niema, nic też na zimę nie siała. Powinności tych chłopów na ten czas: 1) Andrzej robi dni trzy w tydzień y tłukę odprawuie; 2) Lesko robi dni dwa w tydzień y tłukę; 3) Paweł robi dni dwa w tydzień y tłukę; 4) Semen Charczenia—dzień ieden y tłukę; 5) Misko Naumczyk—dzień ieden y tłukę; 6) Dacko Kumińczyk—dzień y tłukę; 7) Dimitricha—dwa dni y tłukę; 8) Iwanicha Skrzypczycha—dzień ieden y do tłuki powinna. Dań tych chłopow: ci wszyscy, co na pułwłokach siedzą, dawali po mace owsa, Beresteckiej miary, y po pułósma grosza, po kapłunie iednym; wielkonocney zaś dani powinni byli dawać iaiec dziesięć, które sami z mieli odbierać nazad do siebie y swe kokoszy na nich sadzić, a potym kurczęta do dworu za wysiedzeniem kokoszy od-dawać; teraz, że kur nie mają, nie dają też. Krescentia Paszowey: żyta w polu w stożku kop dwadzieścia cztery, w stodole żyta kop dwanaście, hreczky w stodole kop pięćdziesiąt, na dworze stożek hreczky kop dwadzieścia, ale ten legowany testamentem paniey Zofiey Witkowskiej; owsa

na polu w stożku kop dwadzieścia pięć, zwiezonego z pola do stodoły kop trzynaście; ięczmieniska było kop ięćnaście, z którego nabito zwierzę jedne, y to ledwie trzecie ziarno, bo wszystko brzyca y zielska; prosa, — y tego było kop dziewięć, ale nic z niego nie nabito, tylko ziele y brzyca; pszenice kop pułdwanasty, to iest siełuszky (sic), w której więcej żyta, ledwie dziesiąte ziarno pszenicy, z tey nabito mac dwie». У того инвентаря подпись рукъ словы тыми: X. Adam Konstanty Zakrewsky, kuztosz Jarosławsky, kanonik y kaznodziela Ołucky. Stanislaus Dzierżak, canonicus Ołycensis. Ustnie proszony do podpisu y przy tym będący Kazimierz Stanisławsky. Proszony do podpisu y przy tym będący Roman Hruszwicki. Который же то инвентарь и возного сознане, за поданемъ и прозбою вишьменованыхъ особъ, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нинешнихъ, кгородскихъ, Луцкихъ, есть уписанный.

Книга Луцкая гродская, записовая и поточная, № 2175, годъ 1655 и 1656, листъ 260.

III.

Ивентарь села Каменной Горы. 1655 г., Апрѣля 21.

Року тысяча шестсотъ пятьдесятъ пятого, мѣсяца апрѣля двадцеть первого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Крыштофомъ Перетятковичемъ, намѣстникомъ замку и буркграфства Луцкого, и книгами нинешними, кгородскими, Луцкими, персоналитеръ станувши урожойный пайъ Стефанъ Макарский, номине его милости пана Брацлавского, пана своего, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ, Луцкихъ, подаль перъ облятамъ инвентарь маестности тогожь его милости пана Брацлавского, пана своего, дедичное, Каменное Горы названое, кумъ манифестационе, инъ сепарата копия порърета, съ подписомъ руки самого его милости пана Брацлавского, жадаючи, абы принятъ и до книгъ вписанный былъ; а такъ

я, врьдъ, тотъ инвентаръ до книгъ приймаючи, читадемъ, и такъ се въ себе, писмомъ подскимъ писаныи, маєтъ: «Inwentarz Kamienney Gury, iako idzie roboczyna, tak y podaczki według ustanowy, którą iego-моść подае до wytrzymania lat trzy моściwemu panu Wespezyanowi Bieniewskiemu. Tak się ма odprawować: napierwszy Michno, u tego włoka, co tylko powinien s pułwłok teraz robić aż do żniwa, a po żniwach iuż ze wszystkiey włoki robić y podaczkę dawać; u tega dwie parze wołów, kłacz dwie, krów cztery, oprócz yaszego drobiazku; z tego będzie powinien robić dni sześć, siódmy żonka dzień; podaczki дае złotych два groszy trzy,—to czynsz; do tego grzybów сто, czerwcu łyжек две, iaiec dwadzieścia, chmielu pułmacy, геś iедна, kapłunów два, przedziwa z włuki powisem dwanaście, zoładź iak się zrodzi,—powinien даć pułmacy z włuki. Suchowerchy y Kostiuk, два на włuce; te powinni także z włuki robić dni sześć, siódmy żunka dzień; u tego wołów cztery, krów cztery, czynszu powinien даć złotych два y groszy trzy, геś iедną, kapłunów два, iaiec dwadzieścia, grzybów сто, chmielu pułmacy, czerwcu łyжек две, przedziwa powisem dwanaście, zoładź także iako z włuki. Tymosz y Kornij, два на włuce; s tego powinni służyć dni sześć, siódmy żunka; u tych wołów две parze, krów cztery y kłacza iедна; z tego czynszu powinien даć złotych два y groszy trzy, геś iедна, kapłunów два, iaiec dwadzieścia, grzybów сто, chmielu pułmace, czerwcu łyжек две, przedziwa powisem dwanaście, także y zoładź; co temuż Tymoszowi pułwłuki osobno на strelectwo. Czwarty Roman на pułwłuce, u tego wól iеден, krów две; s tego powinien służyć dni trzy, czwarty żunka; czynszu powinien даć złoty y groszy trzy, puł геси, kapłun iеден, iaiec dziesięć, czerwcu łyжкe, grzybów piędziesiąt, chmielu czwierć, przedziwa powisem sześć, zoładzi czwierć. Piąty Hryc Bryndzuk на pułwłuce, u tego wołów пара, krów две, s tego powinien służyć dni trzy, czwarty żunka, czynszu powinien даć złoty y groszy trzy, puł геси, kapłun iеден, iaiec dziesięć, czerwcu łyжкe, grzybów piędziesiąt, chmielu czwierć, przedziwa powisem sześć, zoładzi czwierć. Szósty Denis, włuka; u tego wołów пар две, krów чьтыры; s tego powinien służyć dni sześć, żunka siódmy dzień, czynszu powinien даć złotych два groszy trzy, геś iедна, kapłunów два, iaiec dwadzieścia, grzybów сто, czerwcu łyжек две, chmielu pułmacy, przedziwa powisem dwanaście, zoładzi pułmacy. Siedmy Łazko, pułwłuki; u tego iеден wól y krów iедна, ten powinien służyć dni trzy, żunka

dzień czwarty, czynszu powinien dać złoty groszy trzy, pułgęsi, kapłuna, iaiec dziesięć, czerwcu łyżkę, chmielu czwierć, grzybów piędziesiąt, przędziwa powisem sześć, żołędzi czwierć. Ósmy Paty, u tego włuka, ale teraz tylko s pułwłoki powinien służyć dni trzy, czwarty żunka, aż do snopa, który będzie powinien służyć dni sześć, siódmy żunka dzień; s tego czynszu złotych dwa groszy trzy, gęś iedna, kapłunów dwa, grzybów sto, czerwcu łyżek dwie, chmielu połmacy, iaiec dwadzieścia, przędziwa powisem dwanaście, żołędzi pułmacy; u tego wołów par trzy, krow cztyry, koń ieden. Dzlewiały Wasko . . . . . (окончания акта въ книгѣ недостаетъ).

Книга городская Луцкая, записовая, № 2175, годъ 1655 и 1656, листъ 539

IV.

Жалоба отъ имени князя Вацлава Четвертинскаго на крестьянъ пана Корытинскаго изъ с. Вашнева, о томъ, что они, арестовавъ его крестьянина, осудили его на смерть. 1639 г., Мая 9.

Року тысяча шестсотъ пятьдесятъ девятого, мѣсяца Мая девятого дня.

На вѣряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцькомъ, передо мѣною Максымилианомъ Вересчакою, наместникомъ бурграфства и замку Луцкого, и книгами нинешними кгородскими, Луцькими, становъшы очевисто шляхетный панъ Александръ Грыневичъ Олешко, слуга освещеного княжати его милости Вацлава па Четвертини Четвертьтенского, пана своего, яко держачого, также яснесвещеного княжати его милости Александра на Острогу и Заславию, воеводича Браковского, яко дедича добръ Серникъ, именемъ, прихилиючись до оноведая листовного и устного, презъ княжати его милость выжейменованого, пана своего, заношого, сведчылъ и соленнемъ за-

носилъ протесътаціонемъ противко всей громаде подданымъ урожно-ного его милости пана Стефана Корытынского, зъ села Вишънева, которыхъ имена и прозвиска помененому его милости пану Корытынскому суть добре ведомые, о то, ижъ оны, запомневшы суровости права посполитого, милости ближнего своего, и винъ, въ немъ на таковыхъ сурове описаныхъ, подданого кнежать ихъ милости вышъменованыхъ, зъ села Серникъ, на имя Борыса, который, рядячысь (sic) уцтиве, рознымъ людомъ и шляхъте, за позволеньемъ кнежати его милости, пана своего заставного, дети свои пры кнежати его милости на услуге, пожывеня шукаючы, zostавившы, меновите пану Павлови Селаве въ томъ же Вишъневе, а потомъ въ Лейбы жыда въ Луцку служылъ; теды помененая громада року тысеча шестсотъ пятидесятого, мѣсяца марта двадцать девятого дня, подъ часъ торгу, взявшы въ госпде у помененого Лейбы за шыю посторонками, до коня прывязавшы, оного конни влекли ажъ до Вишънева, тамъ оного зъ якогось ранъкору и причыны, забили и замордовали, о смерть приправили, и тело въ болото утоцили, и шъто колъвекъ пры немъ было, вьсе забрали. О которомъ забитю кнежа его милость, панъ заставный, доведавшысь, по килкакротъ, такъ листовъне, яко и презъ приятеля справедливости реквиrowаль у его милости пана Корытынского; теды его милость панъ Корытынъский, часъ за часомъ odkладаючы, справедливости не учинилъ, и до того часу чынити не хочеть. Прето протесътанъсь подаваючы, такъ противко подданымъ громаде Вишънева о забите и замордованье тыранское выжейменованого подданого кнежать ихъ милости, Борыса, яко и его милости пана Корытынъского, пана ихъ, рационе неучынення справедливости, сведчытъ и протесътацию, оферуючы протесътантовъ о то правне чынитъ, салъва маненте шыршое протесътаци, такъ пану дедычному, ути етъ посесори. А на доводъ того ставилъ возного енерала, шляхетного Яна Дольмацкого, который, въ моцъ правдывое релъяции своее, созналъ, ижъ тыхъ подданныхъ, громаду Вишъневъскую у Федора, войта тамошного, въ трохъ сотъ талярувъ, въ року тысеча шестсотъ пятидесять девятомъ, мѣсяца Мая дня осмого, съ повинности уряду своего возповъского, маючы пры себе шляхту людей добрыхъ, пана Яна Брзовку и пана Станислава Леггезу, на местцу урядничомъ тамъ на тотъ часъ будучого, арештътоваль и прыпоручылъ. И просилъ, абы тая

его протестация, поспѣху и арештѣ, до книгъ принятыя и записаныя были, — што отърымалъ.

Книга Луцкая, городская, поточная, № 2500, годъ 1659, листъ 62.

V.

Жалоба отъ имени пана Ольшеванскаго на пана Закржевскаго, разогнавшаго своими притѣсненіями всѣхъ крестьянъ изъ находившагося у него въ заставѣ имѣнія Пелза. 1659 г., Мая 17.

Рокъ тисеча шестеотъ пятдесять девятого, мѣсяца Мая семнадцатого дня.

На вярде кгородкомъ, въ замку ево королевское милости Володимерскомъ, передо мжною Станиславомъ Ляховъскимъ, бурграфимъ замку Володимерского, и книтами винишними, кгородскимъ, староестьинскими, *personaliter stanowszy szlachetny pan Jan Rybicki, sługa urodzonego iegomości pana Łukasza Olszanowskiego z Olszanicy, imieniem tegoż iegomości pana swego, protestował się przeciwko urodzoneму iegomości panu Alexandrowi Zakrzewskiemu w takowy sposób: iż pomieniony pan Zakrzewski, wiedząc dobrze, że majątność sioto Półza, w zastawieniu u iegomości będąca, prędko miała być od pana protestantis, uti legitimo haeredi, eliberowana, bo in termino okupna na święto Najświętszey Panny gromniczney, roku tysiąc sześćset piędziesiąt piątego, gotow był pan protestantis należyte oddać pieniądze y majątność, ieszcze niespustoszoną, odebrać, ale iegomość pan Zakrzewski, pominowszy słusności prawa, pieniądze odbierać y majątności ustąpić nie chciał. Potem ten że pan protestantis, pod czas vocowania sądow grodzkich Łuckich, po zejściu z tego swiata xięcia iegomości woiewody Krakowskiego, do sądu grodzkiego Krzemienieckiego dał causam occupationis, y tam iegomość pan Zakrzewski stawić nie chciał, że in contumaciam nastąpił dekret; naostatek przez różnych przyjaciół około tego, aby, wziąwszy swoje pieniądze, iegomość pan Zakrzewski majątność Półz, iako panu dziedzicznemu, panu protestantis,*

ustąpił, gdy concurował, po staremu ni nacz pozwolić nie chciał; o czym proceder około tego szerzey wyświadcza. Że tedy, za nieszczęśliwemi czasy w oyczyźnie, trybunał się nie sądził, a pomieniony iegomość pan Zakrzewski, widząc się być na okupie, poddanych Pełzeckich różnemi exactiami y robotami onerował, że ich niemal wszystkich porospędzał, bo co było chałup y poddanych ciągłych piędziesiąt y kilka, to tylko czterech kalik teraz zostało, y ci się od koni y wołów opuścili. Bacząc tedy pan protestantis, że wielką ponosi w conditiei swey dziedziczney szkodę, y że dla tego iegomość pan Zakrzewski majątności tej eliberować nie dopuścił, aby ją właśnie dewastował, chcąc to tedy podać pod uwagę sądowi trybunałskiemu, załośnie, imieniem pana swego, protestował się, prosząc, aby to opowiadanie do xiąg przyjęto y zapisano było,—co otrzymał. U tej protestacyey podpis ręki temi słowy: Ian Rybički. Co wszystko dla pamięci do xiąg niniejszych iest zapisano.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная, декретовая, и комдемитовая, № 1027, годъ 1659, листъ 174 на оборотъ

VI.

Судебное разслѣдованіе и приговоръ громадскаго суда о воровствѣ крестьяниномъ Василиемъ Городничикомъ у разныхъ лицъ скота и вещей. 1659 г., Августа 2.

Року тисеча шестсотъ пятдесять девятого, мѣсяца Сентебра двадцатого дня.

На вярде вгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Станиславомъ Лыховъскимъ, бурнграбимъ замку Володимерского, и книгами нынешними, вгородскими, старостинскими, stanowszy oczewiście urodzony iegomość pan Ian Sieklicky, extract z xiąg mieyskich Turzyskich, z upisaniem w nim dekretu między instigatorami y gromadą Torhowicką, powodami, a Omelanem Pawłowым synem y Wasylem Horodniczükіem, z przedmieścia Turzyskiego będącemi, pozwanemi, w spra-

wie, w tym dekrete mianowicie wyrażoney, ferowanego, z podpisami rąk pana podstarościego, wojta, burmistrzow y raycow Turzyskich, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Włodzimirskich, prosząc, aby przyięty y wpisany był, per oblatam podał, tak się w sobie maiący: «Wypis z xiąg mieyskich Turzyskich, roku 1659 die 2 Augusta. Między instigatorami, gromadą, Torhowicką, powodami, z przytomnością pana swego, iegomości pana Iana Saszewskiego, Pawłem krawcem, Iackiem Dawidowiczem, Kuleszem Iwanuszkowiczem, y z ynszemi gromadami, należącemi do parafiey cerkwi Torhowickiey, a Omelanem Pawłowym synem y Wasylem Horodniczukiem, z przedmieścia Turzyskiego, Pirożkami, pozwanemi, oczewiście stawaiącemi, z wiązienia przyprowadzonemi, przeciwko którym obwinionym gromada Torhowicka z inszemi czyniła taką propositiã, o to: iż ze czwartku na piątek cerkiew Torhowicką wykradziono, w ktorey pokradziony kielich srebrny z ołtarza, patynę srebrną, dyskors y łyżkę, przy tym y rzeczy świeszczenika Torhowickiego y poddanych różnych, dla incursyi żołnierskich w schowaniu będących, poodmykawszy skrzynie y bodnie, wykradli; po ktorym pokradzeniu zaraz zaświża tegoż dnia w piątek rano postrzegszy, yż rzeczy pokradzione cerkiewne y poddanych gromady Torhowickiey, opyt rozny uszynili, gdzie poszczok (sic) od ludzi, ktorzy w polu przy pługach nocowali, wziąwszy, iż w nocy ze czwartku na piątek ludzi drogą Torhowicką iachali, dwoch ich, a to się działo godzin dwie w noc, a potym, z Torhowicka ciż ludzie iadąc, iuż drogą nie iachali, ale manowikami, między żytami, ku Turzysku, z pułnocka iachali, y naiachawszy na czeladź pana Remezowskiego, przy pługach nocuiących, na łąki się udawszy, onych obiachali; z którey czeladzi przed gromadą y swieszczenik Torhowicki do Turzyska, o szkodzie swoiey przepytuiąc się, przybiegli, a maiąc podeyrzenie na Omelana Pawłowa syna, z Turzyska rodem będącego. z tey przyczyny, iż w poniedziałek przed tą szkodą z Wasilem Horodniczykiem u swieszczenika Torhowickiego nie wiedzieć dla iakiey przyczyny przyjeżdżali y do cerkwi wszedszy, przeglądaiąc, w cerkwi byli; o ktorzych, maiąc podeyrzenie takowe, przepytowali się; gdzie zastawszy tu w Turzysku Wasila Horodniczyka u Howisza żyda w karczmie, o Pawłowym synu, gdzie by był, pytać się poczęli. Tedy on powiedział, iż «dnia wczorayszego», to iest we czwartek, «gorzałkię my pili, ale z południa poszedł do Kluska»; a potym z dalszym pytaniem, dopytali u człowieka, który był z Kluska, na imie Hryca, woźnicy ieymości paniey Ianowey Kluskiey, yż dnia dzisieyszego, to iest w piątek, na świtanu, ten Pawłowicz

z drugim człowiekiem wozem do Kluska iachali; «idźcie do Kluska, nadydziecie ich śpiących teraz u Miska Dudczeniaty; a to się działo z południa, iak wyszedł z Kluska». Z której powieści wzięwszy lepszą wiadomość, do Kluska iachali y tam w tej gospodzie tego Pawłowa syna zastali którego gdy z pozwolenia ieyności paniey Szymonowey Kluskiey, aby się sprawił, wzięwszy do Turzyska, iako poddanego Turzyskiego, prowadzili, aby sobie wywod słuszny dał; tedy go pan Grodecki, zastąpiwszy na drodze, odiał y do siebie wziął, mieniając, iż «to moy zdrayca»; którego zaś potym, za reguizitią woznego y szlachty uczynioną, wydał, którego tu przyprowadzili. A ten Horodniczyk, gdy do zamku, do pana podstarościego wezwany będąc w tenże piątek, w tej sprawie, ieśliby czego wiadom był, aby powiedział, pytany, który, lubo się nie znał, aby miał być wiadom tej szkody, iednakże do rozprawy prawney z Pawłowiczem o tę szkodę, aby się zatrzymał, w zamku za wartą, iako tuteyszy też mieysky przyrozdzienc y poddany, pan podstarości wskazał; tedy on, niewiedząc z iakiey occasiey, upatrzawszy czas sposobny, ku wieczorowi, z za warty z zamku przez groblą y przez przedmieście uciekać począł, iakoż by był uciekł, gdyby warta, na gwałt zawoławszy, z ludźmi, do pomocy zbiegłemi, na ogrodach kryjącego się między konopiami, nie poymali. Z których przyczyn, podeyrzanie (o) onych ludziach mając, do więzienia zamkowego dawszy, o sprawiedliwość z onych obudwuch prosili, dając dowody takie, iako tam niżej są opisane. Przy której propositiey y skardze y świadectwach przypowiadali się z różnych wsi klucza Turzyskiego y inszych, uskarżając się na Wasila Horodniczyka o pokradzenie bydeł swoich y fantow różnych w komorach: Semen Szyłowicz z Sielca uskarżał się, że śladem za wołami swemi, które mu pokradziono w nocy, biegnąc do Kluska w tropy, tamże woły iego ieno co do stajni iegomości pana Szymona Kluskiego wprowadzono, tedy on zaraz przybieżał y wołow się swoich wziął, przy których według woli swey zbili onego; na którą skargę, Horodniczyk, tak się sprawując, odpowiadał: iż «nieczego nie iestem winien, ale Sawka Rozka, poddany iegomości pana Szymona Kluskiego, skradszy te woły, do stajni pańskiej przyprowadził y tego człowieka bił, ażem go, przyszedszy, obrocił». Hawryło Pułmacek z Zalesiec na tegoż Wasila Horodniczyka skarżył, że mu wołow dwa ukradшы w nocy, y do poprzysiężenia się onego zabierał na szkody swoje; na co ten Horodniczyk odpowiadając, powiedział: »nie iestem tego przyczyną, ale tylko wiadom tego, bo gdym przyszedł do

dworu, zastał wołów dwóch, w stajni pańskiej przywiązanych; pytałem się czyje to woły; tedy Iwan Wołoszyn odpowiedział miemu, że on z drugim Wołoszynem, na imie Philipem, obodwa te woły z Zalesiac od Pułmacka przywiedli; które te woły pobite są we dworze pana Szymona Kluskiego». Semen Werchunowicz z Haruszy skarżył się, iż mu ukradziono wołów dwa, iego zamknowszy w chałupie; który gdy się dobył z chałupy, za śladem biegąc, który ślad był od dwu pieszych a dwóch wierzchowych, y wprowadził ten ślad aż do dworu pana Szymona Kluskiego; Horodniczyk usprawiedliwiał się, że «o tym nie znam y nie wiem, y gotowem przysiądz na to». Maruszka Makarycha wdowa z Zadyb uskarżała się, że iey woła ukradli Suzka Piczeczka y Horodniczyk z ynszemi, co ona, śladem goniąc, przyprowadziła ślad przez pasiekie do siennika, że wrot nie było, wprowadził do stajni panię Szymonowę Kluskię; od którego wołu zabitego, gdy skóra wysiała na górze, uszy urzaęła y za lice przed sądem naszym praesentowała; a Horodniczyk, usprawiedliwiając się, że «w tym nie znam y nie wiem», odpowiedział. Denis Sawiuszczyk z Zadyb skarżył się na Horodniczyka y Piczke, że mu w noey woła ukradli y do dworu panię Kluskię zaprowadzili, którego, w komnacie niedział dwie karmiąc, potym zabili y na pożytek swój obrócili; na co sie Horodniczyk usprawiedliwiając, powiedział, że «o tym nie znam y nie wiem». Proc Martynczyk z Wolki Kluskię, poddany iegomości pana Pawła Hulewicza, uskarżył się na Horodniczyka o wykradzenie komory y wylupenie skrzyni, w której skrzyni wiele fantów zabranych y rejestrem do xiąg mieyskich podanych, mianował sobie być szkody na złotych sto trzydzieści—więcey albo mniej, których registr takowy: giermak lionśky, falendyszowy, z pasamonem sinim, tołstek siedm, pasów cztery, czynkotor dwie tkanych, a pasów dwa dzianych także czercowych, koszul dwadzieścia y cztery, płatów dwadzieścia y dwa, płutna łokei dwadzieścia y pięć, obrusów dwa, poszwa iedna kużelu, kosa, czapka czerwona falendyszowa, y skrzynie zepsowane; z między których fantów pas czerwony poznał na córce pomianionego Piczki. O które lice gdy się Piczeczka sprawował przed panią swoją, ieyność panią Szymonową Kluską, gdy iegomość pan Hulewicz reguirował sprawiedliwości, odpowiedział, że «ia ten pas mam od Horodniczyka». A Horodniczyk powiedział, że «ia ten pas mam od białęgłowy, którąm był w Turzysku obrał». Czego ten Proc dowodząc, dowiódł, iż ten Horodniczyk przanymował tę białęgłową, żeby się przyznała do tego pasa,

ale ona na żadną rzecz pozwolić nie chciała. Jegomość pan Sieklicky uskarżał się na tego Horodniczyka, iż poddanemu jego, Stefanowi Haycakowi, wołu ukradłszy, na pożytek swoy obrócił, na co się poddany iegomości y do przysięgi się zabierał. Drugi Chaycak, tegoż iegomości poddany, uskarżał się na Horodniczyka o pokradzenie rzeczy różnych w przytworze cerkwi Kluskiey, ten Horodniczyk z Piczką. Tasyca z Wolki Kluskiey na tegoż Horodniczyka y Piczkę skarżyła o ukradzenie kozucha, który byli przedali do Rużyna, odkupiła była na dowod; a oni znowu, postrzegszy to, ukradli go u niey. Stefan Dudka, poddany iegomości pana Łychowskiego, uskarżał, że mu Horodniczyk y Piczka wołów dwóch ukradli, y do przysięgi się zabierał.

Anno 1659, die 28 Iulii. Sąd niniejszy, wysłuchawszy skargi, controwersii, dowody stron obudwuch, y on uważywszy, ponieważ z tak wielu skarg, świadectw y dowodów iawnie się pokazuje podejrzenie, tedy sąd niniejszy, przychylając się do prawa pospolitego, uznawszy za rzecz słuszną, aby Wasil Horodniczyk na męki był wydan, z których męk, iako się pokáže, na dalszą decysiją według prawa, na śmierć wskaże. A tym czasem, póki mistrza odszukaiają, wszyscy ichmoście, którym się szkoda stała, y tey sprawy popieraiają, strażą swoią y żywnością więźniów opatrywać powinni, aby z więzienia nie uszli, abo z głodu nie pomarli. Do którego sę decretu ichmość panowie, przyjaciele iako użyci, podpisali się w te słowa: Piotr Micowsky, iako użyty przyjaciel do tey sprawy. Będący przy tym przyjaciel, Stefan Żytomski.

Anno 1659, die 30 Iulii. Confessata Wasilego Horodniczyka, przy nas, z urzędu zesłanych: Omelana Seredowicza, burmistrza, Iwana Korniiia, Kiryła Hłodowicza, Andrzeia Popowicza, Hryca Tomilczyka, — raycow, Iwana Iaskię, pisarza, urzędnikach przysięgłych miejskich Turzyskich, y woznych generałach dwóch woiewodztwa Wołyńskiego, szlachetnych: Prokopa Iurkiewicza, Hrehorego Korszniakowskiego, trzeciego Iuzepha Suprunika, także szlachty, do tey sprawy użytych, szlachetnych panów: Marcina Grabowskiego, na mękach wyznana. Naprzod, gdy był ciągniony, że Hawryłowi Pułmackowi z Zalesiec wołów dwóch Piczka z Wołoszynem, z rozkazania iegomości pana Szymona Kluskiego, pokradli y do dworu iegomości przyprowadzili. U Denisa Sawiuszczyka, także z Zadyb, wołu iednego Piczerzka ukradł y do dworu iegomości pana Szymona Kluskiego przyprowadził. U Semena Werchanowicza, ze wsi Haraszy, wołów dwa ukradł, do

tego się przyznał, że «ia te parę wołów ukradł z czeladnikiem iegomości pana Szymona Kluskiego, Hołowaczem y Piczczką, y te we dworze ziedli». U Maruszki Makarychi, z Zadyb, iednego woła y krowę żydowską ukradli, y do tego się przyznał, że «ia tego woła z szeladnikiem iegomości pana Wolskiego, Antonowiczem y Piczczką, ukradli y do dworu ieyności paniey Kluskiej przywiedli». U Semena Szyłowicza z Sielca ukradziono parę wołów; powiedział, że «te te woły Sawka Piczka do dworu iegomości pana Szymona Kluskiego przyprowadził». U Proca Martynczuka wykradziono w komorze skrzynię niemałą różnych fantów; do tego się przyznał, że te fanty Piczczka pokradszy, ieywości paniey Szy monowey Kluskiej....(?), powiedział to. A Omelan Zecyk, z Ossey, poddany ieyności paniey Olszewskiej, przyznał to mu w oczy przy nas, szlachcie y woznych będących, iż ieyność pani Kluska z Horodniczykiem tey białey głowie, na którą się oni zabierali na odwod, dawała spodnicę turecką; pieniędzy talerów dwa, żeby przyznała, że ten pas iest iey własny, czego ona przyznać nie chciała, summienia swego nie zawodząc. U Stefana Dudczyka, z Kluski, ukradli parę wołów; z tych wołów do iednego przyznał się, że Piczczka ukradł y do dworu iegomości pana Szymona Kluskiego zaprowadził. W ostatku to generałem zeznał, co się tylko pokazało szkod napisanych, wszystko to we dworze ieyności paniey Szymonowey Kluskiej posiadło, tak woły, iako y fanty. Przy których confessatach wyszpomienieni szlachetni generałowie woiewodstwa Wołyńskiego, także y szlachta, przy których confessatach od stron ukrzywdzonych będąc dla przysłuchania uproszeni, co słydzeliśmy od obwinionego winowaycy przyznaiącego się; a że generałowie pisać nie umięją, tedy tylko my się szlachta podpisuiemy. Których podpisy w te słowa: Marcin Grabowsky. Samuel Wyszpolski. Samuel Kułakowsky. Alexander Ostrowsky. Anno 1659 die 31 Iulii.

Po którym wskazaniu, na męki gdy był wydan, odprawowane nad nim tedy, uważywszy wyznawania na mękach do tych rzeczy y potym, gdy iuż był wezwany do sądu naszego, pytaliśmy go dobrowolnie, ieżeliby to nie z iakiego rankoru albo ze złości zwyszpomienione osoby powoływał, albo czyli nie z strachu, albo okrucieństwa katowskiego—to przyznawał? Czego on nie odmieniając ni w czym mów swoich, approbował, powiedaiąc generałem, że «w czym kolwiek iestem obwiniony, y ci ludzie, których powoływał, tak przed męką, iako y po męce, są winni temu; a to wszystko zostawało we dworze, za żywota nieboszczyka iegomości pana

Szymona Kluskiego, y po śmierci iuz u pozostały iuz małżonki, paniey Ałexandry Żytyńskiego Szymonowey Kluskiey, z iey wiadomością y rozkazaniem wszystko się działo». Tedy my, to wszystko uważywszy, przy zupełnym sądzie nakazujemy, aby strona powodowa, którzy instigowali w szkodach swoich, przy nich onego nieodwłocznie poprzysiągła, iako szkodnika swego; a tego Wasila Horodniczyka wskazujemy na śmierć takową, iako złodzieia, na szubienicę; a instigatorowie powinni na mieysce, do exekuciey naznaczone prowadzić. Przy którym dekreće podpis rąk w te słowa: Piotr Micowsky, iako użyty do tey sprawy. Iako użyty do tey sprawy przyiaciel, Stephan Zyromsky. Stanisław Metelsky, starosta Turzysky. Daniel Olesky, woyt Turzysky. Omelan Seredowicz, burmistrz przysięgły Turzysky. Iwan Kornyj, Kiriło Hłodowicz. Andrzej Popowicz. Hryc Tomilczyc,—raycy. Iwan Iaskiewicz, pisarz. Z których to xiąg mieyskich, Turzyskich, daiemy ten wypis z podpisem ząk tegoż urzędu naszego zamkowego. U tego extractu podpis rąk temi słowy: Stanisław Metelsky, starosta Turzysky. Daniel Olesky, woyt Turzysky. Omelan Seredowicz, burmistrz Turzysky. Imieniem rayców—Iwana, Kornia, Kiriła Hłodowicza, Andrzeia Popowicza Mikolińskiego, Hryca Tomilczyka, pisać nie umiejących, podpisuie się Iwan Iackiewicz, pisarz mieysky, Turzysky. Которая то объята, за поданемъ очевистымъ и прозбою вишменованого подавающого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ внешнихъ есть вписана.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондемятовая, № 1027, годъ 1659, листъ 963 на оборотъ.

VII.

Жалобы Брацлавскаго подкоморія, князя Стефана Святополка-Четвертвнскаго, на панію Загоровскую, о нападеніяхъ на его кресьянъ, нансеніи имъ побоевъ и грабежахъ 1660 г, Марта 6.

Року тысеча шестсотъ шестдесятого, мѣсяца Марца шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцькомъ, передо мною, Александромъ зъ Ильинска Ильинскимъ, войскимъ

Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними, игродскими, Луцкими, станувши очевисто урожонный панъ Даниель Никоновичъ, слуга яснеосвецового кнежати его милости Стефана Святопелка Четвертецкого, подкоморого воеводства Браславскаго, именовъ кнежати его милости, пана своего, о побите подданныхъ кнежати его милости зъ села Боровичъ, презъ урожоную ее милость панюю Зофию Вылежынскаго Михаловую Загоровскую побитыхъ одныхъ, а другихъ покрывжонныхъ, нижей спецификованныхъ, жалосие противко его милости сведчыль и протестовалъсе на вышьречоную ее милость панюю Загоровскую о то: ижъ ее милость, маючи въ памяти своей кривды и шкоды, одъ давного часу, ешьче за жывота помененого пана мальжонька своего, недавно зъ того света зошлого, дочиненые, а за поводомъ ее милости сталые, нижей выражоные, и теперт, место спокойного захованя въ стапе вдовимъ, штобы власне належало, свежо починила кривды и шкоды, такъ кнежати его милости, яко и подданнымъ разнымъ кнежати его милости; а впродъ, за жывота небошчыковскаго, трымаючы презъ аренду маетность Рожышча, зъ прысюлками, а то неподалеку села Рудки, приселъка Любецкого, и будучи повинны воли подданнымъ кнежати его милости пана протестантисъ за державы ихъ милостей того то села Рудки, неслухне презъ ихъ милостей побраные, яко былъ прыятелемъ сполнымъ узналъ, прооддавать, не учынившы досыть тому прыятелскому выналезкови, але подданныхъ всихъ Рожыскихъ и зъ прыселковъ, также и зъ своее маетности вышь wspomненое, въ одно местце—злучывшы, одныхъ оренжно, яко до бою, а другихъ зъ возами, зъ челядю своею и одъ покрывныхъ набывшы, на жаль, контемптъ и дисгоноръ кнежати его милости, протестантисъ, часу есеннего, кгда ешьче зъ городовъ не спрятано, мощно, квалтомъ умыслне а несподеване на дворъ кнежати его милости, пана протестантисъ, въ Рудце будущый, сама ее милость, зъ теми то слугами и подданными, будучи презенсъ, наехала; тамже стырту жыта въ гумне забрать казала, и въ огородахъ, такъ дворскихъ, яко и подданныхъ, ярыны, одные побрали, а другие выдоптали, конми, быдломъ вытравили, и досыть воли своее, яко ихъ милости замыслили, учыпили, шкодъ немало и кривдъ подданнымъ тамошнымъ, чынячы то на взгарду права десполитого, а контемптъ кнежати его милости, почыпили, и далей его милости безъ увагы, не устаючы кнежати его милости,

пана протестантисъ, до большихъ приводить жалювь и шкодь, знову, ку зневадзе права посполитого, а на умыслный контемптъ, жалъ и дисгоноръ, также шкоды пана протестантисъ чынячы, кгда на урочыску, назвапомъ Вязовъне, властномъ кгрунте Боровицкомъ, руду на роботу до рудъ Влодимерецкихъ, пану Янови Папроцкому арендованыхъ, коштомъ того жъ пана Папроцкого зготованую и до Володимерца кнежати его милости, пана протестантисъ, брать и везти мено, ихъ милости всихъ тежъ подданныхъ своихъ зъ сель Лукова, Навозу и Волки Загоровское, зъ слугами своими и приспособленными, одныхъ оружно, а другихъ зъ возами, кгвалтовне наславшы, тую руду всю зготованую побрали и въ сель Новозе зложыли. Которое то таковое неспокойное суседство и далее континууючы, подданого тогожъ кнежати его милости, пана протестантисъ, на име Дмитра, прозвискомъ Чебенника, въ селе Гродцу; прысюлку Боровицкомъ, передъ тымъ мешкаючого, дедычного, который у подданого ихъ милости, въ Волце Загоровской будучого, на име Терешка, цорку его за жону прынялъ, и подъ часъ поветра, кгда тотъ Терешко зъ жоною и детьми вымеръ, выдачи наблизшую жону свою до позосталыхъ по нихъ речый, абы се доведала, где се што подело, и если бы што могла одшукать, послала, а ихъ милости, казавшы ее до себе привести, (речи) ее власные, водлугъ папа Бога и слушности по родычахъ належачые, будучы потребные, на свой одобрали пожитокъ, до мужа ее не пустили, въ кайданы оковать казали и дотоль ее вязили и не пустили, ажъ тотъ подданный кнежати его милости, пана протестантисъ, до жоны прийти и тамъ презъ мусъ въ той Волце за подданую осести мусель. А ихъ милости, видячи тое, же добре се поводитъ и въ млченью тое все зоставаетъ, и не устаючы въ такихъ кривдахъ и шкодахъ, далее жалъ до жалю и кривду до кривды выражаячы, злость прычынаячы, кгда и теперьъ, часу недавного подданныхъ кнежати его милости, пана протестантисъ, зъ села Грузятына, на име Марка, за ведомостю и позволениемъ ее милости панее Загоровское самое, яко то въ суседстве межы подданными звыкло бывать, на засевокъ гречкою поля, у подданого Навозского зъ десятины закупилъ, и тое поле зоравши, маць двема гречкою засеялъ и водлугъ часу часть зкосилъ, а часть ешче нескосеная зоставала. и тую гречку ее милость, хоць была ешче невязаная, толко же се была добре зродила, лепей, вижели у ее милости, приглашачючы ее себе, мимо вше-

дякую слушность, кгвалтовне наславши слугъ и подданныхъ своихъ, имени и прозвиски ея милости ведомыхъ, однихъ арматно, и другихъ зъ возами, ку шкоде немалой того то подданого и зубоженю его, своей выгожаючи потребе, тую гречку, невязаную ешче, наславшы, побратъ казала, а некошоную выбить, выдоптать, же се ничего не зостало, розказала, што водлугъ воли и розказанья ея милости, хоць неслушне, досыть стало. А иншихъ розныхъ немало кривдъ и шкодъ, такъ сами ихъ милости, яко и подданные ихъ милостей, за поводомъ идучи пановъ своихъ, часы розными, въ суседстве такомъ неспокойномъ будучи, веле начынили, же и выписать паметать се не можетъ, и для жалю не менуютъ се. И теперь свижо, въ року и мѣсяцу, вышь на акте писаныхъ, дня шостого Февраля, кгда подданные кнежати его милости, вышьменованные, зъ села Боровичъ, на реце Стыру, которого яко есть каждому навигация волная, такъ и ловенья рыбъ забороняти се не можетъ никому, хотъ на чужимъ кгрунте, а то на власномъ кгрунте кнежати его милости, зготовавши полонки на ловепье рыбъ, до домовъ своихъ одошли и на завтрей рыбы ловить мели, о чомъ подданные ея милости паней Загоровской знать дали, а ея милость и въ томъ, такъ же яко и въ Рудце, поступила, сама наехавши, жыто кгвалтовне побрала и шкодъ начынила, слугъ, бояровъ, челядь дворную и подданныхъ, всихъ немалъ маючи зобранныхъ, хотъ одъ Лукова и двору ея милости зъ пудмили, чы не болшей, було, сама на тое прийтсье подданныхъ тыхъ, вышьречоныхъ, выехавшы, то есть противно слушности и належности чекала, и слуги, также подданные, на битье, забиянье, пилновали; и кгда толькы подданные кнежати его милости, пана протестантисъ, на урочыско, прозываемое Старое, кгрунтъ кнежати его милости, пана своего, ничего противного ни одъ кого на себе не сподѣваючы, вошли, а преречонные слуги и подданные ея милости, имени и прозвиски ея милости ведомые, за заволяньемъ ея милости припадшы до нихъ, и не допустившы имъ ничего зъ собою мовити, заразъ одны обухами, а другие кийми, безборонныхъ, правомъ посполитымъ обеспечоныхъ, безъ милосерця, нелицостиве, побили, поранили, разовъ не мало шкодливыхъ битыхъ, спухлыхъ, синихъ, по розныхъ члонкахъ тела ихъ позадавали, а другие заледво здоровья свои поуносили; тамъ же одповедъ на здоровья ихъ, обещаючи не живить, учынили, што заразъ засвежа вознымъ и шляхтою есть обведено. Въ чомъ

кнежа его милости, панъ протестантисъ, жалосный будучи, же власности своее не маеть самъ, а ни подданные его милости, для уставичного такового неспокойного суседства беспечне и волне заживать, не могучы меть иншого способу до целости своее и подданныхъ, любо зъ жалемъ великимъ быть мусить, же до терминовъ правныхъ удать се пришло, которое для теперешнихъ часовъ злыхъ и неприятелей коронныхъ, же на панства его королевское милости зовсюль наступують, борзо упоромъ идуть, и справедливость укривжонимъ затрмиваютъ; однакъ о тое все, што се вышей поменило, кнежати его милости и подданныхъ его милости именемъ, протестансъ соленитеръ протестовавши противко ее милости паней Загоровской, и оферовавши кнежати его милости и подданныхъ о тое правомъ, яко съ права прийдеть, чынить, а волну мелиорацию тое протестации, была ли бы въ чомъ того потреба, любо учыньемъ иншое, любо презъ позовъ, албо тежъ и словную декларацию, зоставивши, о приданье возного, шляхетного Семена Пруневича, для огляданья збитыхъ подданныхъ, мене, уряду, просилъ. На которого афектацию пререченого возного придадомъ, который, персоналитеръ передо мною, урядомъ, стоячы, на далшый доводъ побитья сталого подданныхъ, въ мощъ правдивое ~~свое~~ реляции, устне и доброволне тыми созналъ словы: ижъ онъ, зъ приданья моего, урядового, и зъ повинности уряду своего возновского, маючи при себе шляхтичовъ, людей добрыхъ, пана Яна Поликарповского а пана Павла Наперковича, за ужытемъ пана Гелияша Янчынского, слуги кнежати его милости, пана подкоморого Браславского, былъ, въ року ныщешнемъ, тисеча шестдесятомъ, мѣсяца Февраля дня девятого, въ селе Боровичахъ, маетности вышреченого кнежати его милости, пана подкоморого Браславского, тамъже впродъ въ мешканью Карпа вышменованого Скоблиа будучы, на постели лежачого оного засталъ и, за показаньемъ его, разы синокрываы, сродзе спухлыы, шкодливые, обухомъ позадаваные, одинъ въ правое плече, а другие по хрыбте, ниже, и по рукахъ, которыхъ переличыть трудно было, не лде обаленому заданые, битые,—оглядилъ. У Матия тежъ Скоблика два разы съ тылу головы, шкодливые, битые, шаблею плазомъ заданые, синокрываы, попухлыы, сродце, ажъ до крве, попробияныы, за показаньемъ оного виделъ. У Васка Скоблика рану одну, въ рогъ головы зъ левое стороны киемъ ударенныхъ и барзо спухлыхъ, шкодливыхъ, оглядалъ. А у Семена Волъко-

вѣща на руке правой райъ кнѣзь битыхъ, синокрравыхъ, слухлыхъ, кгда се рукою зложылъ, барво шкодливыхъ, заданыхъ; кгда бы се былъ не зложылъ, певне бы былъ забитый,—видель. Которое то зраненье и батье преречоные подданые поведали одъ слугъ и подданныхъ ее милости пансе Загоровское, имени и прозвиска ее милости ведомыхъ, при бытности ее милости, за волю и росказанемъ ее милости, на кгрунте кнежати его милости, прозваномъ Старое, кгда для ловенья рыбъ на тое озеро и урочыско шли, еше не ловили, битя тые шкодливые позадаваные, за которыми хороватъ и кавенчыть мусятъ, безъ набытя пожывеня своего, што вышречоный возный правдиве быть созналъ. А протестующый о принятые и записаные такъ протестации тое, яко и возного реляций, мене, уряду, просиль.—што, яко въ речи слушной, отрымалъ.

Книга Луцкая, гродская, поточная, № 2501, годъ 1660, листъ 96 на оборотъ.

VIII.

Подписка панів Вильжиной и крестьянина ея Остапковича о прекращеніи ими дѣла о убійствѣ крестьянами пановъ Скарбковъ племянника Остапковича, крестьянина Похабскаго. 1660 г., Апрѣля 3.

Року тисеча шестьсотъ шестъдесятого, месеца Апрѣля третего дня.

На уряде кгородскимъ, въ замку его королевское милости Володимерскимъ, передо мною, Станиславомъ Лыховскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинейшими, старостинскими, stanowszy oczewiście robotny Jsak Ostapkowicz, poddany urodzoney iey mości paniey Reginy z Domaniewa Wilżuneу, z przytomnością teyże paniey swoiey, zdrowi będąc na ciele y umyśle, iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż co zeznawaiący, z przytomnością pomienioney paniey swey, intentował actią urodzonym ich mościom panom Daniełowi Skarb-

kowi y paniey Theophile z Komarowa Skarbkowey, małżonkom, o zabicie Samuela, Pochabskiego, synowca swego, przez poddanych ich mościów panów Skarbków, małżonków, poddanym ich mościów ze wsi Starogroda, na imie Senkowi Jwanickiemu, woytowiczowi, y Miskowi Harasimczukowi, o stawienie onych przed sąd grodzki Bełzki, na guerelle pro extendendis super illos legum paenis pro gualitate illorum excessus; w którym sądzie pomienieni ich mość panowie Skarbkowie, dosyć czyniąc prawu pospolitemu, pomienionych obwinionych przed sądem stawili, z których ieden, actor necis (sic) pomienionego stryia zeznawającego, Senko Jwanicki, jest convictus et ad carceres, per eum summendas ex illo legum paenas, decretum sądu grodzkiego, Bełzkiego, podany, a drugi tymże decretum, to iest Misko Harasymczuk, iako minus reus facti, iest uwolniony; od którego decretu pozwana strona do sądu głównego trybunału koronnego apellowała; za którą appellatią, za nieatentowaniem przez ich mościów panów Skarbków, małżonków, y poddanych ich, in contumaciam infamia y iey publicatia, anno praesenti w trybunale Piotrkowskim, feria quinta post dominicam Laetare quadragesimalem stanęła; tedy, za włożeniem się w to ich mościów panów przyaciół do iey mości paniey Wilzyney, za processa prawne, iż we wszystkim stanęła się satisfactia, którą się contentuiąc, tedy ze wszystkiego processu w tey sprawie zaszłego, protestacyi, proclamacyi, obdukcyi, praesentacyi, appellacyi, pro sorte poddanych ich mościów panów Skarbków, małżonków, scrutiniey, infamiey, dekretu y ze wszystkich generaliter spraw, w którym kolwiek grodzie po akt y dzień dzisieyszy, na którym kolwiek stopniu zaszłych, ich mościów panów Skarbków, małżonków, y poddanych ich mościów, za dosyć uczynieniem sobie, kwituiąc, wszystek ten process prawny w tey sprawie, po akt dzisieyszy naydujący się, kassuią, annihiluią, żadnego recursu prawnego ieymość pani Wilżyna do wszelakich pretensyi swoich y o zabicie czeladnika mianowanego swego, a pomieniony Jzak Ostapkowicz o głowę synowca swego, nie zostawuiąc, wieczne milczenie wkładauią, tey infamiey y iey publicaciey ich mościom panom Skarbkom, małżonkom, y poddanym ich mościów cassatią za kwitem teraznieyszym w sądzie głównym trybunalskim, koronnym, Lubelskim, otrzymać dopuszczaią; a Senka Jwanickiego a penis legum et illi, także et carceribus in castro Bełzensi detentum, liberum pronunciat,—mocą ninieyszego dobrowolnego zeznania swego. A iesliby o tę głowę zabitego poddanego panowie Skarbkowie, małżonkowie, turbowani byli, tedy ewinkować ma y

zastępować ieуmość pani Wilżyna z pomienionym Jzakiem Ostapczykiem. I aby to do akt przyięto y zapisano było prosili, co y otrzymali. U tego kwitu podpis ręki temi słowy: Regina Wilżyna ręką swą. Што все для памяти до книгъ нынешнихъ есть записано.

Книга городская Владимирская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1660, № 1028, листъ 841

IX.

Жалоба игумена Луцкаго монастыря, Тарасія Прокопевича, на пана Станислана Поплавскаго, утопившаго монастырскаго крестьянина за нежеланіе его жить у Поплавскаго. 1660 г., Апрѣля 24.

Року тисеча шестсотъ шестдесятого, мѣсяца Апріля двадцать четвертого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замгу его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, наместникомъ буртграбства и замку Луцкаго, и книгами цынешними, кгродскими, Луцкими, становшы персоналитеръ велебный въ Богу его милость отецъ Тарасиусъ Прокоповичъ, игумень монастыра брацтва Луцкаго, своимъ и всее братии законное, также уцтывыхъ: Марушки, Мисковое Голозичыковое жоны, и Ивана, сына, Орышки и Палажки, цорокъ помененого Голозичыка, яко своихъ власныхъ дворниковъ, въ дворѣ властномъ монастырскомъ, въ селе Подгайцахъ бубучомъ, именемъ, яко скоро тело затопленое помененого Миска Голозичыка, дворника своего, въ реце Стыре налезеное презъ рыбаковъ тутошныхъ, такъ заразъ сведчылъ етъ инъ тото реферуючысь до протестаций своее, дня двадцать првого, мѣсяца Кветня, въ року тисеча шестсотъ шестдесятомъ, въ кгроде тутошнемъ запесеное, протестовалсе противно урожоному пану Станиславу Поплавскому, яко принцыпалови, также работнымъ Фескови, паробкови дворному, и Васкови Тамшови, купцови, подданымъ, зъ того села его Подгаецъ, яко ком-

принципаломъ и помочникомъ его о то: ижъ помененый панъ Поплавский, яко принципаль съ компринципалами и помочниками своими, не огледаючисе ничого на срокгость права посполитого и вины, въ немъ на таковыхъ описаные, въ року теперешнемъ, тысеча шестсотъ шестдесятомъ, мѣсяца Кветня осмнадцатаго дня, дворника власного протестующыхъ, на ймя Голозичыка, конемъ и возомъ власнымъ монастырскимъ, зъ речами своими до села Чернчычъ едучого, напавшы оногo, ручникомъ его самого, который у пояса мелъ, руки звязавшы обе, въ Стыре, зъ ранкору своего, который мелъ на него, же за нимъ мешкати не хотелъ, за дворцемъ, подле шубеницы, утопиль, где рыбаки тутошныя, Луцькие, посродъ ночи сегодняшнее сети на рыбы заруцили, и такъ, место рыбъ, тело утопленное того то дворника вытегнули, которое, заховуючы се въ томъ ведлугъ права посполитого, тутъ, на уряде тутошнемъ, на возе превезшы, презентовали, и возного, для публикацыи того тела утопленного оффициозе аффектовали, котораго я, урядъ, возного, шляхетного Яна Долмацкого, прыдалемъ; который, маючы при себе шляхту, пана Андрея Крзывицкого а пана Крыштофа Бобрыковского, року, месяца и дня, вышей на акте написаныхъ, а зъ повинности уряду своего, и зъ прыдана моего урядового, тое тело, вышменованое, утопленное, и презъ рыбаковъ тутошныхъ, Луцькихъ въ Стыре зналезеное, руки обе ручникомъ звязанные видель и огледалъ и оное на местцахъ звычайныхъ такъ въ замку околномъ, вышшомъ Луцькомъ, въ месте и на рынку, яко и пры погребѣ въ монастыре брацькомъ Луцькомъ, ижъ есть тое тело Миска Голозичыка, утопленное въ Стыре презъ пана Станислава Поплавского, принципала, и его компринципаловъ и помочниковъ, въ протестации першей выражоныхъ, способомъ въ той же протестации описанымъ, сталое, одволамъ, публиковалъ, и всимъ до ведомости привель и объяснилъ; о чомъ тую реляцию свою правдивую, корамъ актисъ либере признавшы, просиль, абы она, за прынятъемъ моимъ уряровымъ, до книгъ принята и записана была,—што отрымалъ.

Книга Луцкая, гродская, поточная, № 2501, годъ 1660, листъ 240.

X.

Приговоръ къ инфаміи пана Адама Красицкаго за наѣздъ на имѣнія Казимира Красицкаго и учиненныя тамъ насилія грабежу и убійство. 1662 г., Января 14.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ второго, месеца Января. чотырнадцатого дня.

На рочкахъ судовыхъ, кгродскихъ, Володимерскихъ, отъ дня дванадцатого, месеца и року теперъ идучыхъ, выжей на акте менованыхъ, припалыхъ и судовне отправоватись зачатыхъ, przed nami Baltazarem z Baiu Raieckim, podstarościm, a Janom Kudewiczem Kopczyńskim, sędzią, urzędnikami sądowemi, grodzkimi, Włodzimirskimi, przytoczyła się sprawa z rejestru sądowego, za przywołaniem woznego, —szlachetnego Jwana Czaczuka, między instygatorem sądowym y iego delatorami—wielmożnemi ich mościami: iego mością panem Kazimierzem z Siecina Krasickim, hrabią na Krasieczynie y Dubiecku, y iey mością panią Barbarą Naruszewiczówną Kazimirzową, małżonkami, powodową stroną, a wielmożnemi: iego mością panem Adamem Krasickim y panią Izabellą na Malinie Adamową Krasicką, małżonkami, y innemi, w pozwie niżej inserowanym mianowanemi, osobami, pozwanemi, za pozwem grodzkim Włodzimirskim, od powodów po pozwanych na roczki teraznieysze w sprawie niżej mianowanej wydanym. Tedy postanowiwszy się oczewiście u sądu ninieyszego powodowa strona, pozwanych, iż się za potrzykrotnym woznego, wyżej mianowanego, przywoływaniem nie odezwali, do prawa nie stali y o niestaniu swoim żadney wiadomości sądowi ninieyszemu y stronie powodowej nie dali,—onych, iako niestałych y prawa pospolitego nieposłusznych, z dopuszczenia sądowego na upad w zysku win prawnych ich mościów panów Krasickich, małżonków, y osoby stanu szlacheckiego, to iest w winie infamiey, względem wiolentyi, w pozwie mianowanych, przez nich popełnionych, względem zabrania rzeczy y poczynienia szkod, w winie wieczney banitiei, względem niedosić uczynienia contractowi działowemu, w nagrodzeniu szkod y zapłaćeniu długów przez powodów pozwanych creditorom zapłaconych, y expens podiętych, in instanti, pod winą banitiei; a zaś plebeos, w pozwie mianowanych,—w winie infamiey y win gar-

łowych, z odesłaniem na wskazanie y publikowanie ich do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego, z wolnym jednak tej sprawy do zwykłej godziny aresztem,—wzdał na pozew, w te słowa pisany: «Daniel na Nieświczu Stępkowski, Kasztelan Braclawski, starosta Włodzimirski. Wielmożnym ich mościom panom: Adamowi Krasickiemu y paniey Izabelli na Malinie Adamowej Krasickiey, która do wszystkich niżej mianowanych excessów et ad inferendas violentias cale mieszkaiące powodką iesteś, z małżonkiem swym, iako samym princypałem, także szlachetnym: Andrzejowi Komarowskiemu, Maciowi Kosickiemu, Ianowi Siecińskiemu, directorom ludzi niżej mianowanych, wam, Sieciński, zabójce kowala Koszyrskiego, y Borkowskiemu, alias Bakawskiemu, także Makarewiczowi y Saganowskiemu, pomocnikom, tegoż zabójstwa dopomagaiącym: Boldykowskiewu, Bankowskiemu, Rybińskiemu, Żakowskiemu, Kozłowskiemu, czeładnikowi Kozłowskiego, Woyciechowi Kozubowskiemu, Zarzewskiemu Stanisławowi y Iędrzeiewskiemu, Iaszewskiemu, także tatarom z pod chorągwie Samuela Solimanowicza, commendantowi nieiakiemu Chrapickiemu, taboru iego—Koncpackiemu, Alexandrowi Chrapickiemu, bratu iego. Adamowi, Szabanasi, Adamowiczowi, Moszkowiczowi, Abrahamasi, Weliczkowi y innum tatarom, waszmości, panie Krasicki, y tobie, Solimanowiczu, po imionach y przezwiskach lepiej wiadomym y znaiomym, których imiona y przezwiska w tym pozwie mieć chcemy, niewiernemu Berkowi Danilewiczowi, synowi iego niewiernemu Holikowi z Sanówki, iako poradcy do pożytków z niazdów obiecanych, uczeiwym y roboczym: Horcie, Draganowi, Nesterykowi, Demkowi Kuszniierzowi, Demkowi Antonowiczowi, Dmitrowi Denisewiczowi, Wanisowiczom: Waškowi, Semenowi, Chwedorowi Hubarewiczowi, Filipowi Kackiewiczowi, Kondratowi Bartnikowiczowi, Feskowi piwnikowi, Hrycowi Iuszkiewiczowi, Iachimowi kowalewi, Swirydowi, synowi iego, Miesleszczukowi, Iarmołowi, Iuchymowi y Iendrzejowi Skrzypeczycom, Kirykowi Selechowi, Krokosowi, winnikowi, Chwedkowi y Ostapowi Lachowiczowi, Nestorowi, Łaurynowi. Hunczykowi, bednarzowi, Hunce szewcowi y Sebastyanowi, synowi iego, Ławrynowi, Leskowi pastuchowi, piwowarowi Stelmachowi, Szpitalczukowi, Iaškowi Kotykowi, Łaurynowi piwowarowi, Iackowi y Hauryłowi, Iaškowi, Omelanowi, tkaczowi, Nesterowi, Omelanowi Niemkowiczowi, Sidorowi, Martynowi Baikowiczowi, Iozawikowi y Iendrzejowi Zaiącowi, Chomie Panaskowi, kucharzowi, draganowi Rudowasemu z Mikitą, Lisztwanowi, Kaskowi, Łu-

kaszowi Kupdowiczowi, Hawryłowi, Iaskowi Kabaczykowi, Denisowi, Kondratowi Okaczowi, ogrodnikowi, Tymoszowi Salowiczowi, Terencowi y zięciowi iego, Kuryłowi Krążkowskemu, z Rokitnice haydukowi, trębaczowi, Hrycowi Kotlanczynemu, Iaskowi Kupiczowi, Truszowi, Pawlukowi Iuskowemu, kowalowi, Sidorowi wóytowi, Kupiczowi y synom iego: Kondratowi, Chwedkowi y Martynowi, Małoszowi, Iwanowi Daniszewycowi, Romanowi Milutyczowi, Ihnatowi Mielnikowi, Iackowi, Piotrowi Szpusitowi, Pawłowi Mielnikowiczowi, Mielechowi y Ianowi Dacowi, Charewiczowi, Sidorowi bednarzowi, Denisowi, Nesterykowi, Krotowi, Panasowi, Olechwyrykowi, Matfeiowi, Andruszkowi, Kondratowi Philipowiczowi, Kirykowi, Matfeiowi Charewiczowi, Bułamie, Iarmonowi Charewiczowi, Połaianowi Charewiczowi, Pasiowi Charewiczowi, Iarmołowi Charewiczowi, Lemżunowi, Borysowi, synowi, Mikitynemu, Matwieiowi Nurkowi, Kolkowi Niewodniczemu, Iwancowi Szandorowi, Kyryłowi Ładkowiczowi, Krynkowi, Saciowi, Harasymowi Dziesiątnikowi, mielnikowi, woznemu Sydorowi Kaczenemu, Matwieiowi Kapuście, Cynkowi, Chwedkowi krawcowi, atamanowi, niewodniczemu, popowi, ptasznikowi y innym poddanym y chłopom, parobkom, których było do siedmiu set, z muszkietami y różnym orężem, do woyny należącym, ze wsi Hłucsy, Borek, Niemira gromady, skutkiem samym wołą y rozkazanie panów swoich y excessa niżej mianowane pełniacym, z osoby y z dobr waszych wszelakich, łożących, ruchomych y summ pieniężnych, zwierzchnością iego królewskiej mości a władzą moią starościńską przykazuje: abyście waszmość, przed sądem moim grodzkim Włodzimirskim, na roczkach grodzkich, Włodzimirskich, w roku blisko przyszedł, tyśiąć szesćset szesćdziesiąt włołego, miesiąca Ianuării dwunastego dnia, do sądenia przypadających, sami oblicznie y zawicie staneli, na instancją instygatora sądowego y iego delatorów, wielwożnych ich mościów: iego mości pana Kazimierza z Siecina Krasickiego, hrabi na Krasieczynie y Dubiecku, powodów, którzy iego mość pan Kazimierz Krasicki sam przez sie, a iey mość pani Kazimirzowa Krasicka, iako skoro z więzienia iest uwolniona, z przytomnością iego mości pana małżonka swego, in quantum assistentia maritalis de iure necessaria est, waszmości, panie Adamie Krasicki, samego przez się, a waszmości, pani Adamowa Krasicka, z przytomnością pana małżonka waszmościnego, także boiarowie y poddani wyż rzezeni, z przytomnością tychże panów waszych, a którzy przytomności nie potrzebuiecie—samyh przez się, przychylając się

do protestaciey swoich, tak świeższych iako y dawniejszych, y one pozwem-meliorując, w grodzie moim Włodzimirskim zanesionych, pozywaią o to: iż waszmość, panowie Krasicy, małżonkowie, z ludźmi wyż mianowanemi, ochotę swą do wszelakich excessów waszmościom obiecuiącemi, przepomniawszy prawa pospolitego y win w nim contra violentes invasiones bonorum alienorum et obsanguinolatores domów szlacheckich rigide opisanych w prawie pospolitym, nie tylko na substantią, ale y na same zdrowie protestuiących iawnie nastąpili; iakoż roku terazniejszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, dnia dwunastegn Februariis, z Podgórze iadąc, przyiachawszy do miasteczka Koszarza y dwora tam będącego, animo deliberato invadendi, powodów intentią y umysłem uważnym chcąc naiachac y naść na dom powodów, do miasteczka Koszarza y dworu, tam będącego, przyiechaliście waszmość, gdzie pochwałkę przeciwko statutowi województwa Wołyńskiego uczyniwszy, a iawnie y rozmyślnie, a obiecawszy na karku powodowi usieść, nie mając sposobności do wykonania zamysłu swego, odpowiedzieliście waszmość na majątność y zdrowie powodów; a nie contentuiąc się też temi przechwałkami y opowiedaniem na zdrowie protestuiących, ukontemptowaniem y dishonorowaniem w domu iego własnym, a nie widziawszy sposobności do wykonania umysłu y niazdu, ale raczey rano wiąc przedsięwzięty umysł swój, odiechawszy z miasteczka Koszarza w niemałej kupie ludzi, przy boku swoim będącey, na dobra wieś Worokoml y Załozie, prawu protestuiących podległe, tatarów do siebie na oppressią protestantów z pod chorągwie pana Sulimanowicza zaciągnawszy, guerico modo instructa, nec trybem woyskowym, in armis et cum armis, in absentia protestantis, naiachali, nie uważaiąc żadney słusności, nie respectuiąc na to, żeście waszmość na dział Koszyrski, powodowi należący, różne ciężary z osoby swoiey pozaciągali, y co powodowej stronie należy według contractu, nie oddaiecie, iako to na terminie będzie prawie dowiedziono; a przecie waszmość, nie oddawszy tego, co creditorom waszeciów powodowa strona zapłaciła, y co onym za waszeciów na Starym Koszarze, na Damszczyźnie, na Krahelu, na dziele waszmościów Hłuskim, satisfactio y intratę strona powodowa zostawiła, przecie waszmość, nie pamiętaiąc na to y na inne powodów expensy, za się wydane, iako około dnia ośmnastego Septembris na wyżey pomieniono majątność Worokoml y Załozie naiachawszy, przy naiachaniu gwałtownym chłopów do gromady zwoławszy, aby waszmości y iey mości, paniey mał-

zonce waszmościney poddaństwo oddali, przykazywałeś onym, do tego bi-
ciem y razami siniemi y krwawemi przymuszałeś, a potym, małżonkę swą
w tey wsi dla continuowania gwałtów zostawiwszy, sam do Hłuszy odia-
chałeś, która, po oddiezdzie waszmości, deposita powodów, przyjaciół y
sług ich w sequester swój wzięła u odebrała nie sobie, ale pomow (sic)
od przyjaciół y sług poufanie, stróżów, którzy tam deposita w zawiady-
waniu swym mieli, przez sługi swe krwawiła, gumna tak dworne, iako y
chłopskie y sług protestujących, młóciła, czynsze, miody y podatki wybie-
rała; a tak mąjtność spustoszywszy, odiachała z ludźmi różnemi y z ta-
tarami wyżey mianowanemi. Którzy zaś potym dnia dwudziestego pierw-
szego Februaris, roku terazniejszego, z Hłuszy wysłani na gościniec, w
Załaziu do Cyra idący, którym gościńcem z miasteczka Koszarza y z Za-
łasia do mąjtności protestujących, wsi Cyra, rzeczy ruchome, ochędostwa,
obicie różne, srebro stołowe—w skrzyniach zamknione, także sprawy różne,
w szkatułach będące y rzeczy panny chorążanki y paniey Swiderskiey
wieźli, stada bydła, konie przy wozach pędzili na zimowłą,—pomienieni
tatarowie dragani, iedni z Hłuszy, a drudzy ze wsi Worokomla y Załiaza
wypadszy, huk y krzyk hostili modo uczyniwszy, circum circa wozy oto-
czywszy, draganów, przy rzeczach będących, na dobrowolnym gościńcu pod
Cerem, iuż za drogą, która idzie z Borek ku Bychowu, siekąc y biiąc,
o czym obdukcya szyrzey świadczy,—wszystkie rzeczy, w skrzyniach na
wozach będące, bydła, konie protestujących y sług, na zimowisko pro-
wadzone, którą rzeczy osobnym registrem specyfikowane qędą, także miody
przasne, sieci zwierzące, niewody, obrazy różne do obiiania y prawdziwe
conterfecty rodziców powoda, xięcia iego mości Adama Alexandra San-
guszka, niegdy woiewody Wołyńskiego, violento modo zabrawszy, do Hłu-
szy, mąjtności ich mościów, panowie Krasicczy zaprowadzili. Nie conten-
tując się tym ieszcze wasz mość, panowie Krasicczy, małżonkowie, w tyd-
zień potym, trzydziestego Septembra, do dalszych violentii et ad inferen-
das in iurias udali się, iakoż tychże sług, tatarów, czeladzi, draganów na
wieś Załazie, prawu protestujących służące, y dwor tam będący nasławszy,
tak w samym dworze, iako y we wsi, szkod wiele w zbożach y w byd-
łach, trybem woyskowym tam zostaiąc, naczyniwszy, onym ustąpić ka-
zaliście. Po którym naleździe y ustąpieniu ludzi waszeciów, renovando
waszmość violentias et invasiones, gromady ze wsiów Hłuszy, Borek y
Niemiera, nie uważając małości lat ludzi, ile ich w domu starszych

y młodszych było, a kto kolwiek do szturmu posłużyć mógł, ile ich tylko w domu było, na głowę zbiwszy, z temiż tatarami y sługami swemi y czeladzią, draganią, w niedzielę, gdy wszyscy ludzie do cerkwie Worokomskiej z Załazia, die wtórego miesiąca Octombra anno praesentis, rozeszli się, ci zaś miasto nabożeństwa na mordy, zabójstwa y na złupienia do ostatku majątności Worokomla, także na oppressyą samey iey mości pannie Krasickiey nasłali; którzy nasłańcy, udawszy się do instrumentów szturmowych, gdy sług y stróżów powodów dobrowolnie dworu poddać nie chcieli, do palenia folwarku y gumna zamknionego, tycze ze smołą po końcach mając, do ognia przysposobione, przy wozach, do szturmu przystąpili, y przez szturm dwór powodów wiawszy, ludzi niemało poraniwszy y pokaleczywszy, mianowicie: Martynowi ran trzy z nosacza starego w głowę zadali; drugiemu, Filipowi Duczkowi, ran na plecach szerokich y głębokich dwie, a trzecią nad czołem w głowę; iednego, na imie Chysia, kowala Koszyrskiego, rany mu sam Sיעiński pozadawawszy, w stodole folwarkowej tenże sam, gdy popa potrzebował, dorznać kazał przez gardziel, a ostatek ciało ściętego, bez wszelakiego około chrześciańskiego pogrzebu postąpku, w ziemie zakopawszy, znak grobu tracąc—ogień na tym miejscu nałożyli, a potym wykopawszy, uchodząc obdukcji y proclamatyey ciała, te ciało czyli utopili, czyli spalili; przy którym opanowaniu dworu Worokomla y Załazia przez szturm, wpadszy do izby, samę małżonkę powoda w oney zastawszy z białemi głowami stanu szlacheckiego, przy niej będącemi, słowami uszczypliwemi zdishonorowawszy, y komory poodbiawszy, cokolwiek do obrony powodów należało—palili, cokolwiek było rzeczy ruchomych y w ochędostwie, także y w szpiehlerzach żywności y legumina pozabierawszy, samę małżonkę powoda in obsidione mając, do młocenia gumien dwornych y chłopskich rzuciwszy się, wszystkie zboża do Hłuszy wywoziliście waszmość, a małżonkę protestuiącego w ciężkim więzieniu y osoby stanu szlacheckiego, przy niej będące, victualia wszelkie odebrawszy, głodem y mrozem morzyliście, w chorobę ciężką one z przestrichu wprawiwszy, trapiliście, aditum do niej y od niej broniliście et e carceribus eliberować obsidendo nie chcieli, życząc sobie, aby ona, sprzykrzywszy sobie obsessią, majątność y siebie waszmościom poddała; także woznego, szlachetnego Iana Kozakowskiego, gdy dla areztowania sług, czeladzi, tatarów, draganów y poddanych, naiezników na wyż rzczone dobra, do wsi Hłuszy, majątności waszmościów, iedzdź, więzieniem

onego trapiliście, o czym protestacie, eo nomine na waszmości zanesione, szyrzey w sobie obmawiaią, także obductie, relacie y areszta woznych. Przez który takowy swoy postępek waszmość, panowie Krasicey, małżonkowie, z pomocnikami swemi, ratiōne violentiarum, invasionum, obsanguinolentionis domus nobilis, illatarum violentiarum, posieczenie draganów, zabicie iednego z nich circa invasionem, także o ciężkie więzienie małżonki delatora y osob szlacheckich, przy niey będących, także więzienie woznego wyźrzczonego, na urządzie circa arestum z przydania urzędowego zostaiącego, winy prawne pro gualitate sui excessus, a względem zabrania rzeczy na gościńcu Czyrskim na pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich, salva melioratione iuxta iezeli może być in restitutionem onych, względem szkod przy niazdach w dobrach pomienionych, których sobie na dziesięć tysięcy poczynionych być mienia, in refusionem onych, także względem sprzeciwienia się contractowi działowemu modo praemisso, et in recompensam szkod, które ztąd ponieśli, y długów creditorom waszmościów y expens wydanych, które in termino specificabuntur, popadliście. Przeto powodowie, zostawiwszy salvam actionem in causa deducendi scrutinii za inszym pozwem, teraz do przysłuchania się win prawnych secundum gualitatem excessus y dekretowi, iaki w tey sprawię ratiōne omnium praemissorum ferowany będzie, delatorowie waszmościów na termin wyźznaczony pozywaią. Przeto abyście waszmość staneli y we wszystkim, stronie powodowey sądownie odpowiadaiąc, skutecznie się usprawiedliwili. Pisan w zamku Włodzimirskim, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembra dziewiętego dnia.» Którego wzdania iż pozwani, będąc o godzinie zwykłej aresztowey do areztu tey sprawy przez woznego wyżey mianowanego przywoływani, oney ani sami przez siebie, ani przez umocowanego swego nie aresztowali, aresztować y stronie powodowey usprawiedliwić się nie chcieli,—zaczym powodowa strona na nich, iako niestałych y prawa pospolitego nieposłusznych, dalszego w tey sprawię postępku prawnego prosiła y domowiała się. Przeto sąd ninieyszy, grodzki, Włodzimirski, za niestaniem pozwanych, a za domowieniem się y prawnymi postępkami strony powodowey, przychylaiąc się w tym do prawa pospolitego, w dalszym tey sprawy postępku prawnym, w sposob zysku, według pozwu, na iednych pozwanych, to iest ich mościach panach Krasickich, małżonkach, y osobach stanu szlacheckiego, winy prawne, to iest winę infamiey, super plebeis także winy prawne, winę infamiey y winy

garłowe, za uczynki przez nich popełnione, w pozwie mianowane, na osoby ich ściągające się, powodowej stronie otrzymywać dopuszcza nihilominus; tenże sąd nakazuje, aby pozwani ich mość panowie Krasiccy, małżonkowie, rzeczy, na gościńcu Czyrskim zabrane, na pięćdziesiąt tysięcy złotych polskich otaxowane, y szkody, przy naiezdzie gwałtownym w dobrach, w pozwie mianowanych, na dziesięć tysięcy złotych polskich poczynione, wszystkie sprzęty y zbiory domowe zabrane, pod winą wieczney banitiei, względem zaś niedosyć uczynienia kontraktowi działowemu, także szkody y długi przez powodów creditorom pozwanych zapłacone, y expensa wszystkie, które się ieno prawdziwe pokażą, pod winą baniciei, in instanti powodowej stronie przed sądem niniejszym oddali y zapłacili. Któremu decretowi iż się pozwani sprzeciwili y onemu dosyć nie uczynili, tedy sąd niniejszy grodzki, Włodzimierski, tak na wskazanie winy infamiei, win garłowych, iako y win banicyi na pozwanych, wyżey mianowanych, tę sprawę do sągu głównego trybunału koronnego Lubelskiego, między sprawy conserwatnie Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernichowskiego województw, naypierwiey po akcie tego dekretu y po wyściu sześciu niedziel do sądziena przypadające y sądzące się, odsyła, y termin za przypozwem od powodów po pozwanych do tego decretu wydanym składa y zachowuje. Што все для памяти до книгъ винешнихъ, кгродскихъ, Володимерскихъ есть записано.

Книга гродская, Владимирская, декретовая, годъ 1662, № 1051; листъ 7.

XI.

Жалоба капитана Ценевича о крестьянскомъ бунтѣ въ селѣ Сельцѣ противъ остановившагося тамъ отряда войскъ.—Донесеніе вознаго объ осмотрѣ избитаго солдата изъ того же отряда. 1663 г., Февраля 13.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Феврѣля тринадцатого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его королевское милости Володн-

мерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышньпольскимъ, буркграбимъ замку Вододимерского, и книгамъ нынешними, кгородскими, старостинскими, stanawszy oczewiście urodzony jego mość pan Benedykt Ceniewicz, kapitan regimentu pieszego wielmożnego jego mości pana Alexandra Lubomirskiego, koniuszego koronnego, stawił na urzędzie żołdata Stanisława Stephańskiego z pod chorągwie jego mości pana maiora tegoż regimentu jego mości pana Jana Guldyna, kiimi zbitego, zekrwawionego, prosząc mnie, urzędu, o przydanie woznego na oglądanie razów sinich, krwawych, spuchych, pomienionemu Stanisławowi Stephańskiemu, żołdatowi, które razy chłopci we wsi Sielcu, bunt na żołnierzow y chorągwie dwie, dnia iedenastego Februarii, anni praesentis, noclegiem stojące, podniosszy, kiimi pomienionego żołdata zabić chcieli. Jakoż ia, urząd, czyniąc dosyć prawu pospolitemu y affectatiewy comparentis, woznego urzędowego, szlachetnego Stephana Jaskułka, przydałem; który, z przydania urzędowego, u pomienionego Stephańskiego, żołdata, naprzód raz kiiowy przebity, spuchły, nad czołem lewey strony, a zaś na żebrach także u prawey strony razow sinich, krwawych, kiiowych kilka, które razy krwawe mianował sobie być zadane na noclegu we wsi Sielcu, za podniesieniem buntu chłopskiego na chorągwie, które noclegiem staneli. A pomieniony jego mość pan Benedykt Ceniewicz, kapitan regimentu jego mości pana koniuszego koronnego, o takowy bunt chłopów ofiarował się w sędzie należnym z iey mością panią Sawicką, panią tych poddanych, prawnie sobie postąpić. J prosili comparentes, aby to actis connotatum było, co y otrzymali. U tey protestatiewy podpis rak temi słowy: Benedykt Ceniewicz, kapitan jego królewskiej mości; Stephan Jaskułt, wozny. Што все для памяти до книгъ нынешнихъ есть записано.

Книга городская, Владимирская, записовая, поточная и декретовая, юдъ 1663, № 1032, листъ 52 на оборотъ.

XII.

Инвентарь села Ворокомля, составленный въ 1651 г., съ подробнымъ исчисленіемъ крестьянскихъ платежей. 1663 г., Мая 1.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Мая першого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышьпольскимъ, буркграбимъ замку Володимерского, и книгами нинешними, кгродскими, старостипскими, становши очевисте урожонный панъ Кгабриель Винарский, инвентарь списанный подданныхъ въ селе Ворокомлю, урожонному пану Шимонови Бачевскому, черезъ жида Моша Ильяшевича, арендара Ворокомского, зъ росказаня княжати его милости, поданный, для вписаня до книгъ нинешнихъ, просячи, абы принятый и вписанный былъ, перъ облятамъ подаль, такъ ся въ себе маючий: «Inwentarz podania podanych we wsi Worokomlu urodzonemu panu Szymonowi Baczewskiemu, przez Moszka Iiaszewisza, żyda, arędarza Worokomskiego, z rozkazania хазęcia iego моści, dnia piątego spisany, roku тyсяс sixset pięćдsiesiąt pierwszego. 1) Maxim Ocharewicz, trzyma czwartą cześć (oyczyzny) Radowskiey, z którey płaci: мiодu wiązowiec półtrzeci y cwierc wiązowicy, albo piędzmi złotych 5 y groszy 15; czynszu: groszy два, piędzdy siedm y cwierc piędzda; to z tego chłopa przyiemszczyzna. Tenże trzyma czwartą cześć oyczyzny Sablaiewic, z którey ptaci: мiодu wiązowiec półtrzeci y cwierc wiązowicy, albo piędzmi złotych pięć y groszy piętnaście; czynszu groszy два, piędzdy siedm y cwierc piędzda, змең мiодu albo groszy półоsma; podymnego groszy półоsma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopiey garści pięć albo groszy sześć y piędzdy два; spisnego grosz, piędzdy два, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, kur troie, iaiec dziesięć, woz siana, lnu powiesm dziesięć, kapłunów trzy, półgesi, chmielu maca albo złoу, —uczyni samych piędzdy z tey półоyzczyzny złotych trzynaście y groszy pięć, piędzdy sześć y półtrzecia; ten ma chłop wołów pare. 2) Łuc Ocharewicz, trzyma czwartą cześć oyczyzny Synharowskiey, z którey płaci: мiодu

wiązowic półtrzeci y czwieré wiązowicy, albo złotych 5, groszy 15; czynszu: groszy dwa, pieniędzy siedm y czwieré pieniądza, zmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupszczyzny groszy 5; podymnego królewskiego: groszy półtrzecia, konopi garści 5, albo groszy sześć y pieniądze dwa; spisnego: grosz y pieniądze dwa, przedziwa lnu powiesmo; z dymu: miarka owsa, kur troie, iaiec dziesięć, woz siana, maca chmielu albo złoty, lnu powiesm pięć, kapłunów półtora, gęsi czwieré; —przychodzi sie od tego chłopá pieniądze: złotych siedm, groszy siedmnaście, pieniędzy siedm y czwieré; ma wołów pare. 3) Mikita Hetalik trzyma czwieré oyczyzny Raskowskiey przez trochi, z tego płaci: miodu wiązowic półtrzeci przez trochi, albo złotych cztery y groszy dwadzieścia y sześć, szelągów dwa; czynsz: groszy półtrzecia, zmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garści pięć, albo groszy sześć y pieniądze dwa; spisnego grosz y pieniądze dwa, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, kur 3, iaiec dziesięć, wóz siana, maca chmielu albo złoty, lnu powiesm pięć, kapłunów półtora, gęsi czwieré:— przychodzi sie od tego chłopá pieniądze: złotych sześć, groszy dwadzieścia dziewięć; ma pare wołów. 4) Ławryn Lithwin trzyma czwieré oyczyzny Sucińskiey y Kuzenczyzny część; płaci: miodu wiązowic półczwarty y czwieré, albo złotych półósma, zmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma, ostupowszczyzny groszy pięć, podymnego: groszy półtrzecia, konopiey garści pięć, albo groszy sześć y pieniądze dwa; spisnego grosz y pieniądze dwa, maca chmielu albo złoty ieden, miarka owsa, powiesmo lnu, woz siana, kur troe, iaiec dziesięć, lnu powiesem dziesięć, kapłunów dwa, gęsi tretina; pieniądze wszystkich przychodzi złotych dziewięć, groszy 14; ma pare wołów. 5) Choma Lachowic trzyma czwieré oyczyzny przez części Grzybowiey, płaci: miodu wiązowic dwie y czwieré y trzecine quarty, albo za nie złotych cztery y groszy półósmnasta; czynszu: groszy półtrzecia, zmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garści pięć, albo groszy sześć y pieniądze dwa; spisnego grosz y pieniądze dwa, maca chmielu albo złoty, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec 10, kapłunów półtora przez półczwerci, gęsi czwieré, przedziwa lnu garści pięć; pieniądze wszystkich przychodzi złotych sześć, groszy dwadzieścia;

ma wolu iednego. 6) Iarmol Kulewicz, trzyma czteré oyczyzny Kozywskiej, powinien dać: miodu wiązowic półtrzecia y czteré, albo złotych półszósta; czynszu groszy dwa, pieniędzy siedm y czteré pieniądza, zmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garsci pięć, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz y pieniędzy dwa, maca smielu albo złoty, powiesmo lnu; z dymu: miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec dziesięć. Tenże chłop trzyma szóstą część oyczyzny Hrycynowskiej, powinien dać: miodu wiązowic półtory y trzecine, albo złotych trzy, y groszy dwadzieścia; czynszu: dwa grosza, kapłunów ze wszystkiego półtrzecia, gęsi pół; — pieniądze wszystkich od tego chłopca: złotych iedynaście, groszy dziewięć, pieniądze sześć y półtrzecia; ma wolu iednego. 7) Andrus Zukowicz trzyma szóstą część oyczyzny Sucińskiej, powinien dać miodu wiązowic półtory y trzecine, albo złotych trzy y groszy dwadzieścia; czynszu: groszy dwa, zmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garsci pięć, albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz y pieniędzy dwa, maca chmielu albo złoty, powiesmo lnu, miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec dziesięć, kapłun, gęsi szósta czteré, lnu z dymu trzy powiesma y dwie części; — przychodzi sie pieniądze: złotych pięć, groszy dwadzieścia dwa; ma wolu iednego. Ósmy, Onysko Hryńczukowicz, trzyma czteré oyczyzny Sutelowskiej, powinie dać: miodu wiązowic półtrzeci y czteré, albo złotych półszósta; czynszu groszy dwa, pieniędzy siedm y czteré, zmeń miodu albo groszy półósma; podymnego groszy półósma; ostupowszczyzny groszy pięć; podymnego królewskiego groszy półtrzecia, konopi garsci pięć albo groszy sześć y pieniędzy dwa; spisnego grosz, pieniędzy dwa, maca chmielu albo złoty, powiesmo lnu; podymnego: miarka owsa, wóz siana, kur troie, iaiec dziesięć. Tenże chłop trzyma szóstą część oyczyzny Chizewicz, powinien dać: miodu wiązowic półtory y trzecinę, albo złotych trzy y groszy dwadzieścia, kapłunów półtrzecia, pół gęsi, lnu powisem siedm y dwie części; przychodzi się pieniądze, od tego chłopca: złotych iedynaście y groszy dziewięć, pieniądze sześć y półpięta; ma wolu iednego. Oyczyzna Płoszczyce, którą dano na dworzec panu Szymonowi Baczowskiemu. У того инвентару печать есть приписанная и при ней приписанный пункт рукою князати его милости тыми словы: Inwentarz, co sie Baczewskiemu dało. Который то инвен-

таръ, за поданемъ особистымъ вышъменованов особы, а за приня темъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть записаный.

Книга городская Владимирская, записовая, поточная и декретовая годъ 1663, № 1032, листъ 940.

XIII.

Жалоба Владимирскаго земскаго судья, Яна Загоровскаго, на арендатора имѣнія его Цевельчъ, пана Петра Васильковскаго, о чрезмѣрномъ отягощеніи крестьянъ работами и поборами и объ истязаніи одного изъ нихъ. Донесеніе вознаго по тому же дѣлу. 1663 г., Юня 20

Року тысяча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Юня двадцатого дня.

На уряде вгородскимъ, въ замку его королевское милости Володимерскимъ, передо мною, Стефаномъ Вышъпольскимъ, буряграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нынешними, вгородскими, старостинскими, *personaliter stanowszy szlachetny pan Antoni Domontowski, sług urodzonych ich mościów panów: lana na Zahorowie Zahorowskiego, y iej mości paniey Zophiey Iagniszki z Korczmina Ianowey Zahorowskiey, sędziney ziemskiey Włodzimierskiey, małżonków, imieniem tychże panów swoich, naprzeciwko urodzonym ich mościom panom: Piotrowi Wasilkowskiemu y iej mości paniey Zophiey Staweckiego Wasilkowskiey, małżonkom, świadczył się y protestował w sposob takowy: iż ich mość panowie Wasilkowscy, małżonkowie, u pomienionych ich mościów panów Zahorowskich, małżonków, w roku blisko przeszłym, tysiąc sześćdziesiąt pierwszym, dnia pierwszego miesiąca Augusta, zaarędownawszy majątność, wieś Cewelicze, ze wszystkimi tey wsi przynależnościami, pożytkami, poddанными, iako o tym intercyza z zakładem, w niey założonym, znac... forum generatnego wszelakiego u sądu, urzedu, y ligamentami правными, a do intercyzy inwentarz, które w sobie dowodniey wyrażają, według której intercyzy inwentarza ich mość panowie Wasilkowscy, małżон*

kowie, z poddanemi tej wsi Czewielicz, w robociznach y powinnościach ich nad mienioną interczyze y inwentarz obchodząc sie, ale y owszem sprzeciwiając sie im, poddanych tamecznych niemal prawie co dzień na robotę na dwor ustawicznie w przeszłych leciach, iako y teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, onych ciemiężąc,—rzadki nie miał w tydzień dzień wolny; którzy poddani tameysi, znać nie mogąc tak ciężkiej nad inwentarz robociznie wystarczyć y w tej wsi zostawać, przecz na strone rozeyść sie musieli, iakoż sie y rozeszli, mianowicie ci poddani tej to wsi Czewielicz: Kiryk, Łucyk z żoną, z synami dwiema y córką, Stanisław Kamela, Fedko Kamela, Iarosz Kamela z żoną, z dziećmi, Mic z synem, Lewko, starszy syn Micow, Iwan Podsudok z żoną y z dziećmi, Choma Krzywoszienia z żoną, Waśko Prystupa z żoną, Kiryk Koza z żoną y z dziećmi, Iarmoł z żoną, z dziećmi, Klim, syn iego, z żoną, z dziećmi, Iacyna z żoną, z dziećmi, komornica, na imie Nastia, z córko, dziedziczna poddana, a druga także komornica przezwiskiem Kosicka, z synem dorosłym, ci bowiem wszyscy pomienieni poddani, iako y komornice, z przyczyny ich mościów panów Wasilkowskich, małżonków, wyżej y niżej pomienionych, sine ulla praepeditioe iego mości pana sędziogo ziemskiego, Włodzimirskiego, y małżonki iego mości, panów manifestantów, roześć sie musieli. Także też z przyczyny ich mościów że panów Wasilkowskich, małżonków, którzy czasu teyże arędy z temiż poddanemi Cewelickiemi tak sie obchodzili, gdy, dosyć uczyniwszy powinnościom według inwentarza, y w którym tygodniu dni swoje odrobili, tedy ich mość panowie Wasilkowscy kazali im narzucać po groszy trzech, aby przez te robocizna na dwor szła, a ieśliby który takowy z poddanych rozkazaniu dosyć nie czynił, takowy, według woli ich mościów, swoją lubo karę, lubo winę odniósł, w ostatku y w kaydany zakowywano dla nieposłuszeństwa, nad zwyczaj—w kaydanach robienie, a niewydołajacemu do robienia nymowali robotnika, co musieli; cięż bowiem poddani ze wsi Cewelicz, tak na rok tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeci (sic), iako y na terazniejszy, nie sobie nie przysiawszy, tak oziminy, iako y wiosny, dla ustawiezney robocizny nad inwentarz y zwyczaj; zony także poddane z czeladzią domową białey płci, którzy, według dawnego zwyczaju, na tłuke raz w tydzień do dworu powinno, co niemal do codzienney roboty tak czeladź przytrzymując, że zaledwo trzeciego dnia do dom puczczą; y to nad powinność tychże poddanych, co iedno w chałupie ludzi

być mogło y który iedno z nich czy ni (sic) miał wołów, z tym wszystkim do robocizny ich mościów panów Wasilkowskich, małżonków, nad zwyczaj y inwentarz, czasu świąt uroczystych, rzymskiego albo ruskiego święta, w które dni człowiekowi dla chwały bożey, powagi święta, wytchnienie dla robienia, dla boiaźni bożey z grzychem,—tedy takowe w święta insze dni odrabiać; lny na wagi poddanym tameyszym niewiastom rozdając podłe na wyprzedzenie, chcący ich mość przedziwa odbierać piękne y pod takowoz wagą, z krzywdą swoją poddani musieli lubo swoim dokładać, lubo też płacić, czego żadney z poddanych niewiast nie przepuszczono. Poddanego też tameyszego Illasza Połaceniaty, mającego wołów dwóch y konia, nad inwentarz w każdy dzień ze wszystkę czeladzią, żoną, z drugimi iey, na każdy dzień na robote ich mościów dworną iako chodzowali, tak y na ten czas że chodzą, które zwłaszcza białogłowym za raz w tydzień na łokie; temuż też poddanemu Illaszowi Paleceniaty przez ich mościów wypust iest odebrany nad zwyczaj, którego wypustu y w iuwentaryzu nie mając, że poddany tenż nie ma gdzie na codzienną robocizne wołów y drugiego bydłęcia na pastwe wypuścić, który codziennie na dwor robić musi. U świeszcznika tameyszego, w tey wsi Ceweliczach, żłoby, koryta, kadzie, kadłuby y insze statki gospodarskie, do dworu na potrzebe ich mościów zabrane, z woli y rozkazania ich mościów, bez których zboża w czym do schowania nie mając, znacznie szkodnym został, któremu też zosobna, także bezprzyczynnie, pola, sianozęci, ogrody ich mość odebrali, zasiewki po czwierci wielą grochu, a ięczmienia także zasiewku po czwierci trzy, koźmi, bydłem, z rozkazania ich mościów, wypasiono, że tak wielą grochu, iako y ięczmienia, y snopa iednego nie wzioł, z pola ostatek na dwor pokoszone pozabierano y wypaszono, że aż precz póść musiał. Sobolowski, który w teyże wsi z czynszu mieszka y czynsz ich mościom każdoročný z gruntu y ze wszystkiego płaci, także we zbożach swoich y dobytках krzywdy być ponosi; y w inszych pretensjach y grabieżach, o co sie ma osobna pretensia pewna ich mościów panów Zahorowskich, małżonków, iż ich mość panowie Wasilkowcy z iego mością panem Moszkowskim, mimo prawo pospolite, poddanego tameyszego dziedzicznego, na imie Romana Pacynke, bezwinnie, nie obszedszy sie z nim samą słusnością, onego czyli winnego, czyli też y niewinuego, ich mościów protestantów względem iakoby iakoweyści pretensiey pokradzenia rzeczy, przez czas niemały y kilka nocy przez czeladź iego mości pana Wa-

silkowskiego, których nomina et cognomina samemuż iego mości są dobrze wiadome y znaioime,—którego tegoż to poddanego, Romana Pacynke, kilem rospalonym męczyli y na noc go wiążąc, że aż rospalony kiy, którym go przez nocy trzy zamykano alho wiązano, aż ciało z oboygą nog na łydkach y nad łydkami iest wypalone, iako niżey w obductiey; często też w kiy ów zasiekszy go związanemu, przez co chłop skaliczał, y w kaydanach, skaliczonemu, do roboty, w więzieniu we dworze będącemu, którey robocie żadną miarą wystarczyć nie mogąc, nymować musiał robotnika. Przez te tedy przyczyny, których daley nie wyrażaiąc y nie specyfikuiąc, maiętność pomieniona zniszczona, częścią dla oppressiey poddanych, częścią nad zwyczaj, nad inwentarz, do uprzykrzenia, iako sie wyżey pomieniło, robocizną y zabiorami tychże poddanych, którzy z przyczyny ich mościów panów Wasilkowskich rozeyść sie musieli, przez co maiętność spustoszała y wniwecz zniszczona. W czym iednak, ostrzegaiąc całości swey, iego mość pan sędzia ziemski, Włodzimirski, iako y paniey małżonki swey, a skłaniaiąc sie w tym do prawa pospolitego, o te wszystkie krzywdy y o szkody wyżey pomienione, iako y o sprzeciwienie sie intercyzie pomienioney arędowney, między ich mościami oboią stroną stałey, aktami grodzkimi, Lubelskimi, roborowaney, prawnie czynić tychże panów swoich ofiarował; także też o przepadnienie zakładu w niey założonego, nagrodzenia szkod, które to wszystkie szkody dowodnie czasu prawa osobnemi pozwami specyfikowane będą wolną iednak melioratio zachowawszy tymże pomienionym panom swoim tey protestatiey, albo uczynienia inszey, szyrzey,—ukaze li tego potrzeba. A na dowod tego wszystkiego, za przydaniem urzędu ninieyszego, grodzkiego, Włodzimirskiego, szlchetnego Zachariasza Wąsowicza, woznego generała wojewodztwa Wołyńskiego, urzędowi ninieyszemu dobrze znaioonego, który, w moc prawdziwey y skuteczney relatiey swoiey, dla zapisania do akt ninieyszich ustnie, iawnie y dobrowolnie zeznał: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Maia trzydziestego dnia, mając przy sobie szlachte, ludzi dobrych, wiary godnych, szlchetnych ponów: Iana Kaczorowskiego y Piotra Ostromeckiego, był we dworze, we wsi Ceweliczach będącym, y tam, z powinności urzędu swego, u wyż pomienionych panów Wasilkowskich, małżonków, Woytka Mazura aresztował; który areszt ich mość przyiowszy, submittowali sie onego do rosprawy prawney dotrzymać; a to wzdłędem zmęczenia chłopą, w protectatiey pomienionego, a to ad instantiam iego mości pana

Iana Zahorowskiego, sędziego ziemskiego, Włodzimirskiego, y małżonki iego mości. Co wyżey pomieniony wozny taż szlachtą oświadczywszy sie, ż pomienionego dworu, w Ceweliczach będącego, przecz odiechał. Takoważ relatią swoią prawdziwą zeznał: iż on w tymże dworze w kaydanacli będącego poddanego dziedzicznego Cewelickiego, tegoż dnia, miesiąca y roku wyżey pomienionych, to iest Maia trzydziestego dnia, na imie Romana Pacynke, widział y oglądał, razy na ciele iego w oboyga nog wypalone na łydkach, także te: y na udacli oboyga nog, na łydkach także wypalone, które sobie być mienił za rozkazaniem iego mości pana Wasilkowskiego przez czeladz iego y tegoż to pomienionego Woytka Mazura, iż przez nocy trzy onego w rozpalony kiy na noc sadzono, od którego rospalonego kīia y ciało na pomienionych mieyscach iest wypalone. Króra takową swoię prawdziwą relatią wozny, wyżey pomieniony, przyznał, y prosił, aby do akt ninieyszych przyięta y zapisana była, iako y wyżey pomieniony com-parens—protestatīey insimul z relatią woznego,—co otrzymał. У той протестации подпись рукъ тыми словы: Ian Zahorowski, sędzia ziemski, Włodzimirski, swoim y małżonki swey imieniem; Antoni Domentowski. Што все для памети до книгъ нынешнихъ, вгродскихъ, Володимерскихъ, есть записано.

Книга вродская, Владимирская, записовая, потоциая и декретовая, одъ 1665, № 1052, листъ 389 на оборотъ.

XIV.

Жалоба отъ имени Парнавскаго подчашаго, Войцеха Чермянскаго, на поручика Казимира Родкевича о неправильномъ представленіи въ вродскій Владимирскій судъ обокравшаго Родкевича крестьянина жалобщика, и на вродскій судъ о незаконномъ привятіи этого дѣла къ разсмотрѣнію. 1663 г., Сентября 6.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсяца Сентября шостого дня.

На вrade вгродскомъ, въ замку егo королевское милости Воло-

димерскомъ, передо мною, Марциномъ Казимировъ Броновскимъ, памесникомъ буркграфства Володимерскаго, и книгами нинешними, вгородскими, старостинскими, stanowszy oczewiscie szlachetny pan Marcin Sitnicki, sluga urodzonego iego mości pana Woyciecha Czermińskiego, podczaszého Parnawskiego, imieniem tegoż pana swego, także y imieniem iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości Ianusza Alexandra na Zasławiu y Ostrogu, hrabi na Tarnowie, wojewodzica Krakowskiego, iako też iaśnie wielmożnego iego mości pana Stanisława Kazimierza Bieniewskiego, wojewody Czer nihowskiego, Bohusławskiego et c. starosty, opiekuna xiążęcia iego mości lat niemającego, miasteczka, dobr dziedzicznych xiążęcia iego mości pana wojewodzica Krakowskiego, to iest Michałowca, Ryławicy, zastawných, zaś iego mości pana podczaszego Parnawskiego y panię Helźbiety z Podhorodney Woyciechowej Czermińskiej, podczaszyney Parnawskiej, małżonków, a zaś z dekretu kommissarskiego w summie pewney iego mości pana Strzałkowskiego zostaiącego, naprzeciwno urodzonemu iego mości panu Kazimirzowi Rodkiewiczowi, porucznikowi chorągwie wielmożnego iego mości pana Działyńskiego, starosty Pokrzywnickiego, y czeladzi iego mości, z imion y przezwiśk iego mości panu Rodkiewiczowi samemu lepiej władomym y znaiomym, iako też przeciwko sławetnym paróm: Stanisławowi Łuckiewiczowi, lentwoytowi, Ierzemu Swanieckiemu, Andrzejowi Pilkie wiczowi, Marcinowi y Andrzejowi Ostapowiczom, Iwanowi Chmelewiczowi, raycom y burmistrzom miasta iego królewskiej mości Włodzimierza, żalósną skargę czynił y protestował sie o to: iż pomieniony iego mość pan Rodkiewicz, mimo prawo pospolite, nie wdaiąc sie do sądu należnego, mając szkode przez nieiakiiego Iwana Łacznika w pokradzeniu rzeczy iego mości pana Rodkiewicza, mianowicie w domu Olfa Beniamencyka, żyda y mieszczanina Włodimirskiego, to iest: szable, w srebro oprawną, złocistą, z iednorozcową rękoięścią, rządzika, łyżki srebrne, z nożami, we srebro oprawnemi, z nożenkami, pare pistoletów, buty toruńskie, y innych rzeczy niemało, w dekrecie sądu lentwoytowskiego, Włodimirskiego, mianowanych; do którego sądu nim sie iego mość pan Rodkiewicz udał, wprzód czeladzi swoiey na dóm sławetnego Filipa Borysika, w miasteczku Ryławicy mieszkaiącego, poddanemu dziedzicznemu xiążęci iego mości pania protestantis, gwałtownie rozkazał naysć; którzy nasłańcy, czyniąc wolę y rozkazanie pana swego, vi et violenter naszedszy, stodołę, komore poodbiawszy, tych rzeszy pokradzionych przez złoczyńce iego pó . . . szukali,

czego nie nalazszy, w stodole sami z bratem stryiecznym rodzonym iego mości pana Rodkiewiczowym nocowali; a nazaiutrz, to jest dnia trzeciego miesiąca Septembra eiusdem anno, niewiedzieć gdzie zdrayce swego złapawszy, czyli z naprawy tego złoczyńce, czyli też z rozkazania pana swego, alboli też z domysłu swego, nietylko iednego pomienionego Borysika, ale y drugiego, Miśka Barana, mieszczan Ryławickich, dając im te przyczynę, że «u was mieszkając złoczyńca, którego macie w rękach, rzeczy pokradzione w schowaniu u was zostają», i tak ludzi cnotliwie żyjących, y nigdy nie podeyrzanych, gwałtownie pobrawszy, nie pamiętając na to, iż prawo popolite obwarowało, aby szlacheckich poddanych miasto nie sądziło, lubo niewinnych, lubo winnych, nie do zamku, ale do należnego sądu udając się, albo u panów tych obwinionych sprawiedliwości reguirował, ale wprzód pomienionego Łucznika, złoczyńce pana Radkiewiczowego, czeladzi swoiey kazał męczyć, którego nietylko raz, ale razy kilka tyrańsko męczyć kazał; który złoczyńca, niewiedzieć czyli z złego serca, czyli z umysłu swego, czyli z naprawy, pomienionych Filipa Borysika y Miśka Barana, niewinnych ludzi, powołał; y tak pomienionego iego mości pana Rodkiewicza czeladź, pomienionych mieszczan Ryławickich gwałtem pobrawszy, niewiedzieć dla iakiey przyczyny, Borysika y Barana, nie reguirując sprawiedliwości ni u kogo, onych wzięli, więzieniem trapiąc bili, w kiy uwiązał, a zbiwszy potym do mieyskiego sądu wdał się y onych w więzienie mieyskiey turmy wsadził; a potym panowie mieszczanie, lentwóyt y burmistrze, bez żadnego pozwolenia pana protestującego, sądzić śmieli y wazyli się, lekce cobie panów pomienionych obwinionych, tudzież y prawo popolite poważywszy; Iwana złoczyńce wymęczywszy barzo, wprzód ieszcze nim mistera przywieziono z Bełza, nie przysięgając, onego na gardło osadzili y na śmierć zdali; a obwinionych, ludzi niewinnych, dotąd w więzieniu trzymają. O co wszystko pomieniony protestans, tak o obelge pana swego, iego mości pana podczaszego Parnawskiego, xiążenia iego mości pana wojewodzica Krakowskiego, także wielmożnego iego mości pana wojewody Czernihowskiego, iego mości pana Strzałkowskiego, rotmistra iego kłolewskiey mości, którym wszystkim salve dochodzenia krzywd ich mościów y więzienie, tez przed pana swego zostawiwszy melioracją tey protestaciey swoiey, albo poprawę tey protestatii, inguantum by tego potrzeba ukazowała,—prawnie sobie postąpić ofiarował. A na dowod tego wszystkiego stawil woznego generała wojewodstwa Wołyńskiego,

szlachetnego Stephana Iaskułta, który, w moc prawdziwey swey relacji, temi zeznał słowy: iż on, z przydania urzędowego, wprzód był u urodzonego iego mości pana Kazimierza Rodkiewicza, a potym był u pana Stanisława Luckiewicza, lentwoyta Włodzimirskiego, y tam będąc, przy szlachetnych panach: Ianie Wierzbickim y Iakubie Dębskim, Mikołaja Barana y Filipa Borysika do rosprawy prawney we trzech tysiicach kop groszy litewskich przyporęczył, a panu lentwoytowi przykazał; który areoszt tak iego mość pan Rodkiewicz, iako y pan lentwóyt, dobrowolnie przyiowski, do decisiey sądu grodzkiego, Włodzimirskiego, dotrzymać submittowali sie. O czym wszystkim pomieniony wozny relacją swoie zeznawszy, o przyjęcie tak tego areosztu, iako y protestacyi do xiąg zapisanie prosili,—co y otrzymali. У тое протестации подпись рукъ тыми словы: imieniem pana Sitnickiego podpisuie sie Thomasz Skarzyński, manu propria; Stephan Iaskułt, wozny. Што все для памяти до книгъ нынешнихъ есть записано.

Книга гродская Владимирская, записовая, поточная и декретовая, одъ 1663, № 1032, листъ 556

XV.

Жалоба Владимирскаго униатскаго епископа, Яна-Михаила Подея, на Пивскаго подкоморія, Яна-Карла Дольскаго, о нападении послѣдняго съ отрядомъ вооруженныхъ людей на униатскую церковь въ селѣ Ильбяжъ, которую они разрушили до основанія и изъ бревенъ отъ разрушенной церкви хотѣли сдѣлать висѣлицу и повѣсить на ней мѣстнаго священника, но послѣдній успѣлъ скрыться. 1663 г., Сентября 28.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, месеца Сентября двадцать осмого дня.

На уряде гродскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Марциномъ Казимеромъ Вроновскимъ, намесникомъ на тотъ часъ буркграфства и замку Володимерского, и книгами нынешними, старостинскими, stanowszy oszewiście przewielebny w

Bogu iego mość oyciec Martymian Żukowiecki, protoprezbiter y namieśnik cerkwie katedralney Włodzimirskiej, imieniem iaśnie przewielebnego w Bogu iego mości oycia Iana Michała Pocieia, episkopa Włodzimirskiego y Brzyskiego, prototroniego metropoliey Kiiowskiej, y wszystkiej kapituły teyże cerkwie soborney Włodzimirskiej, przeciwko wielmożnemu iego mości panu Ianowi Karolowi Dolskiemu, podkomorzemu powiatu Pińskiego, rotmistrzowi iego królewskiej mości, iako niżey mianowaney sprawy awtorowi, tudzież tez czeladzi, boiarom y poddanym iego mości, we wsi Ilbiażu mieszkaiącym, y inszym wielu osobom, których było więcey sta człowieka, wolą, intentią y rozkazanie wyżpomienionego iego mości pana podkomorzego Pińskiego pełniącym y wykonywaiącym, iako skoro te zawziowszy wiadomość od wielebnego oycia Tarasia Laskowicza, prezbitera cerkwie tamże we wsi Ilbiażu, założenia świętego Mikoly, y od innych pewnych y wiary godnych osob y ludzi, świadczył y protestował się o to: iż pomieniony iego mość pan podkomorzy Piński, nic nie respektuiąc na boiaźń Bożą y winy, w nim na takowych osob opisane, roku teraznieyszego tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Augusta trzynastego dnia, mocno, gwałtownie, z niemałym orszakiem ludzi, armatnie, z strzelbą, z siekierami y inszym orężem, nie maiąc żadnego respektu na dom Boży y cerkiew święto, która tylko dla chwały Bożey zbudowana, wolnościami, fundaciami y prawem Boskim y pospolitym obwarowana, we wsi Ilbiażu, zatożenia świętego Mikoly, w unii świętey będącą, do dyocesiey episkopiey Włodzimirskiej należącą, nabiegszy, tamże drzwi naypierw siekierami wysiekszy, obraży wszystkie, xięgi y insze aparaty cerkiewne porozrzucawszy, a w ostatku żadney ućciwości, powinney przeciwko Rogu y naświętszym sacrametom iego, nieuczyniwszy, samą cerkiew, poczowszy od samego wirchu aż do ostatniey ściany, rozrucali, ołtarz, na którym przenaświętszy sacrament doroczny stał, rozbili y sprofanowali, sam naświętszy, sacrament na tym ołtarzu stoiący, niewiedzieć gdzie zadzieli, tylko czastkie iedne poddani tameczni do stodoły pomienionego oycia Tarasia Laskowicza, prezbitera tamecznego, w rozbitey pusce wniosszy, porucili; y tak cerkiew świętą zruynowawszy, y gwałt takowy chwale Boskiej y przenaświętszemu sacramentowi uczyniwszy, odeszli; świeszczenika tamecznego na haniebną śmierć, aby go było z tegoż drzewa cerkiewnego szubienicę urobwszy, obiesić, który za predificatią Boską przedtym wcześnie uszedł, szukali. Zaczsym tym takowym swoim gwałtownym, bezprawnym, niechrześciań-

kim y nie katolickim postępkem pomieniony iego mość pan podkomorzy Piński, z swemi adherentami, prawo pospolite zgwałciwszy, w winy, w nim na takowych osob opisane, popadli, y one na siebie y osoby swoje dobrowolnie zawzieli y zaciagneli; o które winy protestans iego mości oycy episkopa Włodzimirskiego, iako pasterza tej diocesy, także siebie y wszystkie duchowieństwo, y tego każdego, komu według prawa o to czynić przydzie y będzie należało, in foro competenti bez omieszkania prawnie postąpić ofiarowawszy się, y wolną melioratią tej protestathey albo inszey szyrszej uczynienie, ieśli tego potrzeba będzie ukazowała, wcale ostrzegszy y zachowawszy, na ten czas prosił, aby ta, wkrótce zaniesiona, do xiąg przyjęta y zapisana była,—co otrzymał.

Книга гродская Владимирская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1665, № 1052, листъ 609 на оборотъ.

XVI.

Инвентарь имѣній Дерпскаго стольника Щаснаго Тышкевича: Королевки, Кристиновки, Бышева и другихъ. 1664 года.....

Року тысяча шестьсотъ осмьдесятъ осмого, месяца Септемврия двадцать осмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замьку его королевьское милости Овьруцькомъ, передо мьною Яномъ Песлякомъ, намесьникомъ на тотъ часъ кгородскимъ подьстароства и реентомъ кгородскимъ, Овьруцькимъ, и книгами винешьними, кгородскими, Овьруцькими, comparens personaliter urodzony pan Iózef Lukiński, sługa urodzonego iego mości pana Karola Tyszkiewicza, towarzysza chorągwie pancerney iaśnie wielmożnego iego mości pana kasztelana Chełmskiego, nomine tegoż pana swego, quam primum ten registr pana podawaiącego dobr, niżej w tym że registrze specifikowanych, zbutwiały, ręką własną zeszłego niegdy urodzonego iego mości pana Szczęsnego Tyszkiewicza, stolnika Derpskiego, podpisany, między różnemi dawnemi sprawami y munimentami domów Tyszkiewiczowskich wynaleść mógł,

tak zaraz, praevia manifestatione, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Owrućkich, per oblatam podał, o czym ten regestr szerzey a dostateczniey w sobie obmawia, prosząc, aby przyjęty y do xiąg ninejszych wpisany był; którego ia, urząd, ad acticandum przymuiąc, czytałem, y temi iest pismem polskim pisany słowy: «Regestr poddanych w Korolówce, tak kozaków, iako y nie kozakow: Stepan Bondar, kozak,—trzydzienny, Iuško Kozynenko—trzydzienny, Skuta Chweško—dwuzdienny, Niczyporenko Szulha, kozak,—trzydzienny, Heliasz—trzydzienny, Bondar Waško—iednodzienny, Lewon—iednodzienny, Lekuka, kozak,—trzydzienny, Podopczycha—trzydzienna, Antón Iosienko—trzydzienny, Wasko, zięć Iaroszow,—dwuzdienny, Iosenko Panas, kozak,—dwuzdienny, Charczenko Daniło—trzydzienny, Radko Kozynenko—trzydzienny, Serna Kilian—trzydzienny, Braczenko Kondrat—trzydzienny, Hodum Chwesko—trzydzienny, Siemion Litwinenko—trzydzienny, Hoduniec Wasil, kozak,—trzydzienny, Sierbiczy-nichowa wdowa—trzydzienna, Niczyporenko Kondrat—trzydzienny, Kuzma Litwinienko—dwuzdienny, Ostap—dwuzdienny, Olexiey Wityna—dwuzdienny, Porcianka Semen—trzydzienny, Kosmatycha wdowa—trzydzienna, Susza, kozak,—trzydzienny, Daniło, kozak,—trzydzienny, Hryńczenko, kozak,—trzydzienny, Lisko Iwan—dwuzdienny, Misko Iarko dwuzdienny, Paweł—dwuzdienny, Teturenko Maxim—dwuzdienny, Cieryczka wdowa—trzydzienna, Kowal Łazar, kozak,—trzydzienny, Andrus Pasiczniczenko—trzydzienny, Tarasicha wdowa—dwuzdienna, Horbacz Iwan—dwuzdienny, Semen Czarny—trzydzienny, Olenucha Iwan, kozak,—trzydzienny, Borowiczek Kiryło, kozak,—trzydzienny, Brudny Hrycko—trzydzienny, Teteruk Tymosz—trzydzienny, Chwedor Peski—trzydzienny, Czmelicha wdowa—trzydzienna, Weremiecha wdowa—dwuzdienna, Taraszczuk Andrij—dwuzdienny, Leciuszycha Paraska—trzydzienna, Olexienko Andrzej—trzydzienny, Hermaczycha wdowa—trzydzienna, Mołosik Misko—dwuzdienny, Szpitalenko Paweł—trzydzienny, Seweryn—dwuzdienny, Taranczuk Iacko—dwuzdienny, Ławrukowec Chwedor—trzydzienny, Riabczenko Mikita—trzydzienny, Szklar Pańko, ogrodnik, Portianka,—ten grunt trzyma, Tuptało, kozak,—trzydzienny, Andrij Poleheńky—trzydzienny. Regestr poddanych Warewickich y otczyn, z których dań miodową daią: Radkowi synowie, Choma, drugi Iwan,—trzymaią Dawidowszczyznę y Suprunowszczyznę; Iowchimow syn Misko—trzymia Iwanowszczyznę; Horoszowska otczyna pustowała,—pitać się, kto trzyma; Trucka—od Marcinowicz Daniłowszczyznę;

Lapczenkowie Hryszko, Naum, Daszko—dwie kadzi daia, pustey trzymaia Markowszczyzne y Prochowszczyznę; Rebuski Miron y Ostap kadź miodu daia, Czobotowszczyznę pustą przy tym trzymaia, do którey należy Harsko Karinenko; Hrycko trzyma otczyznę swoię, przy tym trzyma Horoszkowszczyznę, Łuchowszczyznę Hryszkowszczyznę,— przychodzi dani więcej dwoch kadzi; Andros pułkadzi daie; Ieszkowszczyzna pusta,—dowiedzieć się, kto tam trzyma; Buskowszczyzna pusta, pułkadzi z niey przychodzi, —dowiedzieć się, kto tam trzyma; Łazarowszczyzna pusta,—dowiedzieć się, kto trzyma; Ryszczanie Filipenkowie, Hryszko y Paweł. trzymaia otczyznę; Borodenko Iacko trzyma swoię otczyznę, przy tym y Kosiowszczyznę; Dmitrowszczyzna pusta,—dowiedzieć się, kto ia trzyma; Stasiowszczyzna pusta,—dowiedzieć się, kto trzyma. Registr poddanych w Krystynowce: woyt Iarosz Cwik, Radko Korobeyko, Poleszuk kowal, Iasko Kołomiiec, Smuha Lesko, Barszczyszko Cimosz, Slusarz Staś, Makar Zieleński; Podolny, za rzeką Norynią: Iosko, Prochor Kołosza, Roman Kolesnik. W Stupiszczach: Iwan, Paweł Nawarenko, Iouchim Sczerbina, Ławryn Nawara, Misko Nawara, Wasil Kosmaty, Skopik». У того регєєьтру подьписъ руки тыми словы: Szzensny Tyszkiewicz, stolnik Derpski, ręką swą, manu propria. А по подьписє руки, другий регєєьтръ зачинаєть се тыми словы: Miasto Byszow, wsi do Byszowa: Paszkowka, Hruszka, Iastrzębna,—tych wsi niepostępować nikomu; Iuriuwka, Koziczanka—y tey niepostępować; Sosnowka, Olszka; wsi do Byszowa należące: Lesznia, Dobkowszczyzna—w zastawie u pana Proskury; Stawki wielkie, Iuriuwka, Staweczki, Samożółka. Registr zboża różnego, co się w Korolowce, we dworze, w iamach zostało. Anno milesimo sexcentesimo sexagesimo quarto: Żyta osmaczek sto ośmdziesiąt dziewięć, ięczmieniu osmaczek dwanaście, pszenicy osmaczek cztery, grochu osmaczek dwadzieścia dwie y puł, owsa osmaczek dziewięćnaście, iageł osmaczek sześć, miodu bielcow siedm, wołow dwa, ieden płowu, drugi czarny, krowa z cielenciem gniada, świnia iedna, kur sześćcioro, gęsi troię, posiano żyta osmaczek trzydzieści cztery na rok tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątą. Который же то реєєьтръ, за поданемъ перъ облятамъ вышьменованое особы подаваючее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинєцънихъ, кгродскихъ, Овьруцькихъ, такъ яко се въ себе написанъ маєть, и єсть инкгросованъ.

Книга кгродская, Овьруцкая, годъ 1688—1689, № 5214, листъ 139.

XVII.

Жалоба пана Куровскаго и паніи Маньковской на крестьянъ послѣдней, взбунтовавшихся, избившихъ и изранившихъ ея слугу, и нападавшихъ на самую помѣщицу. 1664 г., Января 22.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Генвара двадцать второго дня.

На рочки судовые, кгродскіе, Луцкіе, одъ дня двадцатого месеца Декабря, въ року прошлымъ судитись зачатые, сужоные и нескончоные, а въ року нинешнемъ, вышъ на акте менованымъ, in iudicando континуючиеся, передо мною, Александромъ Пирускимъ, подсудкомъ Володимерскимъ, подстаростимъ Луцкимъ, stanąwszy personaliter szlasetny pan Stanisław Kurowski, swoim y urodzoney iey mości paniey Zofiey z Owadowey primi voti zeszłego niegdy urodzonego pana Stanisława Głębeckiego, secundi vero voti urodzonego iego mości pana Iana Władysława Mankowskiego, y małżonka iey mości, pomienionego iego mości pana Władysława Mankowskiego, protunc na usłudze rzeczypospolitey na Ukrainie za Dnieprem zostaiącego, iako opiekuna stanu małżeńskiego, nomine, świadczył y żałośnie protestował się przeciwko robotnym на imie Iackowi, Troćkowi, Sidorowi y Mikicie, synam Fedora Dzedżery, principałom, y conprincipałom ich, ze wsi Pekałowa, maiętności zastawney ich mościów, w powiecie Łuckim leżącey, a dziedzicznych iego mości pana Władysława Wincentego Daniłowicza, starościca Krzemienieckiego, y iego mości pana Iana Sapiehy, pisarza polnego koronnego, w tem niżej opisany sposob: iż obwinieni poddani, nie oglądaiąc się nic на srogość prawa pospolitego y winy w niem на takowych zbrodników, którzy ręce на panów swoich podeymuią y на здравие pańskie następuią, opisane, nic не respectuiąc, w roku teraznieyszym, тysiąc sześćset sześćdziesiąт czwartym, ze dnia czwartkowego на dzień piątkowy, то iest z dnia siedmnastego на dzień ośmnasty Ianuarii, gdy iey mość pani Maukowska, protestuiąca, czeladnika swego, wyż mianowanego protestanta, aby do iey mości, iako pani swey, obwinieni szli, rozkazuiąc im, żeby owies на targ do Dubna w podwodę, który wyprowadzony był, kilka mac, dla przedawania onego, y żeby pieniędzy wołoskich не брали, але добрą monetą odbierали, iachали, po-

słała,—tedy pomienieni poddani obwinieni, bracia, princypałowie, y com-princypałowie, zbuntowawszy się, y rebellią przeciwko paniey swey, którą nie po ieden raz na panią swoją podnosili, podniosszy, uczyniwszy odpowiedzi na zdrowie protestujących, że »nie poiedziemy, y pani nabierze się strachu, ale tam poiedziemy, gdzie nam potrzeba«; którzy wyprowadziwszy się wszyscy cztery w drogę na Ukrainę, za którymi czeladnika wyźmianowanego protestanta, zawracając ich, posłała, gdzie zaraz na tego to czeladnika protestanta na drodze dobrowolney, za wsią Pekałowem, wszyscy cztery iako obses skoczywszy, onego ułapiwszy, szablą jego własną wydzierając, ręce jego popodrzynawszy, to jest u prawey ręki, od palca wielkiego począwszy, palców dwa przecz poderzneli, że tylko na skurce wiszą, a na lewey ręce trzy palce, od miezinego począwszy, poderzneli, a potem położywszy onego protestanta na ziemi, kłami niemilosiernie y nielitościwic bili, mordowali, y razów niemało sinych, bitych, tak na grzbiecie, iako y po plecach y niżey, których y zliczyć trydno, których jest do stu plus minus, owo zgoła chcieli go na śmierć zabić, naza dawali. O którym tak srogim zбициu protestanta gdy sama iey mość protestująca wzięła wiadomość, wsiadszy na sanie y z drugą czeladzią swoją za nimi goniła, którzy zobaczywszy, po staremu bili, wołając: »nie następuycie, bo y wam toż się dostanie«; którzy słowami uszczypliwemi, chłopskimi, samą iey mość protestującą inhoneste sromocili, łailali y dishonorowali, y te robotkę zrobiwszy, do domu swego iednego, w Pekałowie będącego, powrócili, którzy do kos y strzelby rzucili się, y iako do potrzeby staneli,—y tak za ledwie sama iey mość protestująca y czeladź od nich obwinionych, nie będąc bezpieczni w zdrowiu swoim, zdrowie swoje pounosili. Przez króry takowy niesłuszny y nieprzystoyny postępek pomienieni obwinieni prawo pospolite y bezpieczeństwo wszelakie zgwałcili, wiarełomstwo na siebie zaciągneli y winy iuxta qualitem facti demeritarunt wciągneli; o którą, iako y wszystko, protestans swoim y iey mości paniey swoiey imieniem ofiarował się z wyżey pomienionemi obwinionemi debita iuris via agere velle, salwam iednak meliorationem tey teraznieyszey protestatney lubo uczynienie inszey szyrszej, in quantum by tego potrzeba ukazowała, zostawiwszy. Et in verificationem omnium praemissorum, protestans stawil woznego generała woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernichowskiego, szlachetnego Woyciecha Piotrowskiego, który, in vim verae ac fidelis relationis suae, palam, publice, libereque

his verbis recognovit: że on, w roku terazniejszy, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, miesiąca Ianuarii dnia wczorayszego, dwudziestego wtórego, z przydania sądowego, mając przy sobie szlachtę: pana Franciszka Czajskiego a pana Woyciecha Izbińskiego, w gospodzie, w zamku Łuckim będącey, wzwyż pomienionego pana Stanisława Kurowskiego, to iest u prawey ręki od palca wielkiego palców dwa precz poderzniete, że tylko na skurce wiszą, a na lewey ręce trzy palce od mizinego począwszy poderzniete, także y razów niemało u tego pomienionego pana Kurowskiego sinich, bitych, tak na grzbiecie, iako po plecach y niżey, których y liczyć trudno, których iest do sta plus minus,—wiadział y oczewiście oglądał; które to zranienie swoje y zbiecie wyżpomieniony pan Kurowski declarował sobie, y contempt y dishonor wyżmianowaney ieymości panieny Mankowskiey, panieny swojey, sposobem y czasem wyżey w protestaciey mianowanym od poddanych obwinionych, wyżey specificowanych, bydź stałe. O czym relację swoię prawdziwą benevole przyznawszy, prosił, aby ona iuridice do xiąg przyięta y zapisana była,—co y otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1664, № 2506, листъ 152.

XVIII.

Жалоба пановъ Гавсовичей—Шостаковскихъ на пана Куберскаго о томъ, что когда у нихъ пропалъ хлѣбъ, и слѣдъ привелъ къ имѣнію Куберскаго, то послѣдній отказалъ въ приказаніи своимъ крестьянамъ либо отвести слѣдъ дальше, либо вознаградить за пропажу. 1664 г., Февраля 12.

Рокъ тисеча шестьсотъ шістьдесять четвертого, месеца Февраля дванадцатого дня,

На уряде игородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Томашемъ Савицкимъ, намесникомъ бурнграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними игородскими, Луцкими, стапавшы осче-

wiecie urodzony iego mość pan Iustian Hawsowicz Szostakowski, imieniem swym y urodzonego iego mości pana Konstantego Hawsowicza Szostakowskiego, brata swego rodzonego, świadczył się y protestował przeciwko urodzonemu iego mości panu Stanisławowi Kuberskiemu y małżonce iego mości o to: iż protestans, z rodzonym swoim, w barzo blizkiem sąsiedztwie dzierzawy iego mości pana Kuberskiego, nazwaney siele Zarzycku, w dobrach swoich, siele Podhorcach, mieszkając, ró ne ustawiczne krzywdy y szkody od tey to wsi Zarzycka y poddanych, w niey mieszkających, ponosił. Iakoż y teraz świeżo, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Ianuarii, wprzód ze dnia piirwszego na dzień wtóry, poddani z dzierzawy iego mości pana Kuberskiego, o których imionach protestantes dowiedzieć się na ten czas nie mogą, nie pomniąc na prawo pospolite y winy w niem surowo opisane, w nocy do pasieki protestantów, w lesie Podhoreckim będącey, wlaszsy, pniów ze pszczołami dziewięć na głowe wybili; a potem, ze dnia siódmego na dzień ósmy tegoż miesiąca Ianuarii, z teyże wsi a dzierzawy pana Kuberskiego poddani Zarzycka, o których także imionach protestans dowiedzieć się niemoże, stodołę protestantów w siele Podhorcach przy dworze będącą, zboża niemało młóconego, w tey stodole będącego, mianowicie: hreczki mac dwie, żyta maca iedną, owsa mac półtory, sposobem złodzieyskim pokradzsy y na wozy ponakładawszy, do domów swoich do wsi Zarzycka zaprowadzili. A gdy protestans nazaiutrz w tey szkodzie uczynioney dowiedziawszy się opyt czynił, a śladem idąc, ten ślad przy ludziach do maieźności iego mości pana Kuberskiego, sioła Zarzycka, przywiodszy, który ślad woznym wojewodstwa Wołyńskiego, szlachetnym Ianem Dołmackim, y szlachtą przy nim będącą, urodzonymi: panem Marcinem Ipińskim y panem Alexandrem Piaseckim, na to zaciągnionemi, dowodząc, u iego mości pana Kuberskiego, iako possessora na ten czas mianowanej wsi, do którey ślad iest przywiedziony, zastawszy iego mości w dworze tameyszym, wprzód o wyprowadzenie śladu ze wsi swoiey, a w niewyprowadzenin—o uczynienie sprawiedliwości ze wszystkiey gromady iego sioła, który protestans o te szkody swoje, pierwszą y teraznieyszą, upraszał,—tedy iego mość pan Kuberzski, przy pomienionych woznym y szlachcie, wrzkomo iego to dnia ósmego Ianuarii, sprawiedliwości uczynić, ponieważ ślad ze wsi iego nie mógł bydź wyprowadzony, obiecując, y czas nazaiutrz naznaczywszy; potym gdy protestans, wedlug czasu od

iego mości naznaczonego, dla odniesienia sprawiedliwości z tymże woznym y szlachtą przyjechał, tedy iego mość pan Kuberski, nic nie pomniąc na prawo pospolite y winy w niem opisane, tey sprawiedliwości z poddanych swoich, znać nie chcąc czynić, z domu swego umyślnie zjechał, y przez małżonkę swoją powiedział, że «sprawiedliwości uczynić nie chcę, niech mie prawem patrzą»; iakoż nie uczynił. Przez co iego mość pan Kuberski prawu się pospolitemu sprzeciwił y winy ratione nieuczynienia sprawiedliwości na siebie zaciągnął; przeciwko któremu o te nieuczynienie sprawiedliwości za to, y przeciwko poddanym iego mości wszystkiey gromadzie Zarzyckiey, protestans, swym y brata swego nomine, y powtórę świadczy y protestacją zanosi, ofiarując się z nim prawnie czynić, zostawiwszy sobie y bratu swemu salwę do uczynienia szyrszej protestathey y melioracją tey teraznieyszey, była li by tego potrzeba. A na dowód tego wszystkiego stawil woznego generała wojewodstwa Wołyńskiego, szlachetnego Iana Dołmackiego, który dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich, Luckich, zeznał temi słowy: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, miesiaca Ianuarii ósmego dnia, za żądaniem ich mościów panów Szostakowskich, mając przy sobie wyżey mianowaną szlachtą, widział pszczoły w pasiece powybitane, stodołę w siele Podhorcach odbitą, w której zboże pokradziono, także ślad do wsi Zarzycka, majątności pana Kuberskiego, przyprowadzony, którego iego mość pan Kuberski ze wsi swojej poddanym obwinionym wyprowadzić nie kazał, y owszem, obiecując opyt czynić y czas naznaczywszy, sam z domu swego umyślnie zjechał, sprawiedliwości z poddanych swoich gromady Zarzyckiey uczynić nie chciał; których poddanych przerzeczony wozny, wszystką gromadę Zarzycką, do rozprawy prawney, im. p. Kuberskiego, przy teyże szlachcie arestowawszy, ztamtąd precz odjechał, y o tym tę swoją relację uszynił y zeznał, prosząc, aby, pospołu z protestacją, była przyjęta y do akt zapisana,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, 1664, № 2506, листъ 229.

XIX.

Жалоба пана Юшковскаго на князя Федора Свѣтополка-Четвертенскаго о томъ, что послѣдній вынудилъ его подписать различные документы, грозя въ противномъ случаѣ смертью за двоеженство, такъ Юшковскій, во время козацкаго возстанія, женился было для спасенія своей жизни на крестьянкѣ Четвертенскаго, и въ послѣдствіи вступилъ въ во вторичный бракъ съ шляхтянкою. 1664 г., Февраля 26.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Февраля двадцеть сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Томашемъ Савицкимъ, намесникомъ буркграбства замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, stanowszy personaliter uzodzony iego mość pan Wacław Iuszkowski, syn zeszedlego niegdy urodzonego pana Hrehorego Rakaienka Iuszkowskiego, solenniter swiadczyl y protestatiją swoje zanosił przeciwko oświeconemu xiążęciu iego mości Fedorowi Swiatopelkowi Czetwerteńskiemu, w ten sposob y o to: iż xiąże iego mość, nactus occasione calamitatis publicae woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernichowskiego, podczas którey gdy pod Batohem woysko zniesiono, gdzie y protestant, będąc wzięty w niewolą, y zostając w poymaniu w ręku nieprzyacielskich, kozackich, sam sobą władnąć niemogąc, okupując prawie garło swoje u atamana Kopiiowskiego, na imie Iwana Struczenka, poddanego xiążęcia iego mości, Kopiiowskiego, córke za żone przymuszonę poiół był; pod którą protectiją, do expeditiey Ochmatowskiey y do szczęśliwego powrotu woysk koronnych, w Ukrainie żywot swoy ochraniając, tam zostawał, zkad aż przez urodzonego iego mości pana Alexandra Diakowskiego, towarzysza chorągwie wielmożnego iego mości pana Halickiego, przez wzięcie protestanta na koń swoy w zabiodra, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt piątym był recuperowany, y z tamtych kraiów zawoiowanych, iako niewolnik, od tak przymuszonego małżeństwa uwolniony, y iuż na woli zostając tenże protestant, usługą rzeczypospolitey bawiac pod chorągwią tegoż iego mości pana Halickiego csas niemały, gdy zaś w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt siódmym, po dobrej woli swey, z przeyzrzenia boskiego, równą

sobie w stan święty małżeński urodzoną iey mość panią Zophią Talerównę, urodzonego niegdy pana Mikołajia Radkowskiego pozostałą małżonkę, wdowę, za żone poioł, y z nią przez lat kilka na Wołyniu zostawał, — tedy xiążę iego mość, hanc occasione ductus, że protestant z musu iego poddane był poioł, zwabiwszy swego poddanego, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, Decembra dnia dwudziestego trzeciego, pomienionego Struczenka, atamana Kopiiowskiego, y z córką iego, na Wołyń, przydawszy mu czeladź swoje służała, po protestanta w dom iego, gdzie na tamten czas w Ławrowie modo arendatorio przemieszkiwał, iachać kazawszy, którzy posłani na protestanta ni o czym nie wiedzącego insperacie napadszy, łżąc, sromocąc, mówiąc, a mianowicie córka atamanowa: «a godziło sie tak mnie poszłubiwszy, a potem drugą poymować? weź konia a iedź z nami, obaczysz co sie z tobą będzie działo;» a tak protestant konia sobie dać kazawszy, iachał z niemi nie tak po woli iako raczey po niewoli; y przyprowadziwszy protestanta do Łucka, prosili duchowieństwa ritus Graeci, aby te sprawę sądzili; a gdy duchowieństwo kapituły Łuckiey, do sądzienia tey sprawy zebrawszy się na mieysce, sądom duchownym należące, sądzić one sprawę chcieli, — xiążę iego mość, dowiedziawszy się od sług swoich, że duchowieństwo ruskie między sobą mówili, iż małżeństwo przymuszone nieważne są, przysyła do pomienionego Struczenka, atamana swego Kopiiowskiego, aby tey sprawy przed sąd duchowny nie przypuszczał, obiecując bydź tey sprawy sam władyką y metropolitą, y kazał iachać do Boratina, maiętności swey, z protestantem; gdzie gdy przyiachali, tam xiążę iego mość wprzód invective na protestanta uczyniwszy, mówiąc protestantowi: »oto widzisz iakoś garło zasłużył, ale cie onym daruie i nastać na cie nie chce, tylko mi podpisz sie na te zapisy, które widzisz bydź gotowe y popisane, bo inaczey każe cie zaraz do Lublina prowadzić, i tam ci kat szyie utnie». W czym protestant, nie mając żadney rady ich mościów panów prawnych, ani do niey przyść mogąc w tak ciężkim opale y utrapieniu swoim, sam też bywszy nie literatem, ledwie podpisać sie umiejąc, wziowszy te zapisy, nie radząc sie y nie czytając iako ich napisano (z których ieden był zapis wieczności części iego dziedzicznych we wsiach: Kopiiowie, Fedorowie y Kitaygrodzie, a druga roboratia iakieyści submissiey, w której co sie zamyka y dotychczas nie wie, bo iey w xięgach niemasz) popodpisywał, y z niemi iachawszy do Łucka, poprzyznawał; przez które przyznania pomienionego

zapisu wieczności y roboratiewy submissiwy, nieprawnych, xiążę iego mość te części protestantis kilkanaście tysięcy pretio dając dostać nie mógł natenzas, sola calamitate communi reipublicae et privata, protestantis usus naymniejszego pretium ani minimum quadranten niedawszy, sobie przywłaszczył; bo prędko po tym zeznaniu, po uspokoieniu za szczęściem rzezypospolitey y woysk koronnych po Czudnowskiewy Ukrainy, gdy każdy z obywatelów tameyszych wojewodztw do swego się wracał, y protestant itidem,—xiążę iego mość vigore tych zapisów te części zaiachawszy, protestantem przez sług swoich expulit; a gdy protestans do prawa chciał się zaraz udać y xiążę iego mość aby tego nie czynił expostulował, xiążę iego mość guoties toties straszac protestanta utraceniem garła za przymuszone małżeństwo z poddaną iegoż poszlubione, y obiecuiąc wraz na przyjaciela dać, y iezeliby tenże przyjaciel kazał tych części ustąpić—submitował się ustąpić, do tych czas ani przyiaciela wysadził y do majątności nie dopuszcza. Iakoż teraz świzo, roku blisko przeszłego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, gdy protestans dla obięcia tych dóbr y zaiachania, iako nieprawnie przez xięcia iego mości osiągnionych, miesiąca Nowembra dziesiątego dnia, gdy aditus otworzył się przez przeście z woyskiem iego królewskiewy mości, pana naszego miłościwego, przez tamte kraie, do tych części swoich dziedzicznych, we wsi Kopiiowie, Fedorówce y Kitaygrodzie będących, przyiachał y one obięć chciał,—tam Prokop Czeretowicz, sługa xiążęcia iego mości, tych części imieniem xiążęcia iego mości nie dopuścił y owszem z nich protestantów wybił y wycisnął. W inszych zaś częściach, do których xiążę iego mość żadney pretensii nie ma, wiele szkód, krzywd tenże Czeretowicz, sługa xiążęcia iego mości, tak poddanym protestantowym, iako y samemu protestantowi, w pobraniu w poddanych miodów, skór, zboż, pieniędzy, połowicą stawu protestantis kilka razy spuszczenia, dziesięcin brania, za poddanemi gonienie się z gołą szablą, y chłopów protestantowych z gruntów ich własnych zganianie, iako to latius pozwami będzie liquidowano,—poczynił y czynić nie przestaie. Przez co xiążę iego mość protestanta, tak nieprawnie zapisy od niego wymogszy, z dziedzicznych części iego wyszpomienionych expulit y do szkód wielkich na dziesięć tysięcy złotych (części tych w to nie includuiąc) protestantem względem tylko intrat y prowentów zabrania przywiódł y przyprowadził. W czym wszystkim protestans, et de nullitate pomienionych zapisów nieprawnie wymuszonych, zostawiwszy sobie wolną melioratią tey terazniey—

szey, albo uczynienia inszey, szyrzey, si et in quantum by tego potrzeba ukazywała, iterum iterumque protestowawszy się, ofiarował się z xiążęciem iego mością prout et ubi de iure competierit, prawnie postąpić. A na dowod tego, stawil woznego generała woiewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czerniehowskiego, szlachetnego Iana Ianickiego, który, w moc prawdziwey relathey swoiey, iawnie y dobrowolnie zeznał: iż on, roku przeszłego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Nowembra dziesiątego dnia, mając przy sobie szlachte, ludzi dobrych, szlachetnych panów: Iana Borowskiego y Piotra Woboszczyńskiego, był na sprawie y potrzebie prawney wyzrzczonego protestanta iego mości pana Iuszkowskiego, w częściach iego dziedzicznych, we wsi Kopiówce, Fedorówce y Kitaygrodzie, w woiewodztwie Braclawskim będących, przez wyż rzeczonego xiążęcia iego mości Fedora Czerwerteńskiego niesłusznie osiągnionych, y tam będąc requirował, aby te części, wyż rzeczone, xiąże iego mość protestantowi, iako iego własne dziedziczne, do possessiey obiąć nie bronił; gdzie Prokop Czeretowicz, imieniem pana swego, xiążęcia iego mości, tamże stojąc, tych części do possessiey obiąć nie dopuścił, y gdy ie protestans obiąć chciał, protestanta z nich wybił y wycisnął; i to słyszał od różnych sąsiadów nieopodal tam będących, że te szkody, wyż expesse w protestathey wyrażone, w inszych częściach protestantowych, do których xiąże iego mość żadney pretensiey nie miał, przez wyż rzeczonego Czeretowicza, z rozkazania pana iego, xiążęcia iego mości, są własne poczynione; y to słyszał, że to tak sie wszystko działo, iako wyżey w protestathey iest opisano, od różnych ich mościów panów obywatelów Ukraińskich woiewodztwa Braclawskiego y Wołyńskich. Co widząc i słysząc, o tem prawdziwą relatią swoię, że tak a nie inaczey było, czyni y zeznawa. Co zeznawszy, wozny relathey swoiey a protestans protestathey o przyięcie do akt prosili, —co na affectatią swoię otrzymali.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1664, № 2506, листъ 241.

XX.

Жалоба пана Ольшанскаго на пановъ Закревскихъ о угнетеніи и разореніи крестьянъ въ арендуемомъ у него имѣніи Пелѣжъ. 1664 г., Марта 14.

Рочу тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Марца чотырнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Александромъ Илинскимъ зъ Ильинска, войскимъ Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, *stanowszy oczewiście szlachetny pan Kazimierz Falkowski, imieniem urodzonego iego mości pana Łukasza Olszańskiego, podstolego Nowogródzkiego cum solenni manifestatione swiadczył y protestował się przeciwko urodzonym: iego mości panu Andrzejowi Alexandrowi Zakrzewskiemu y panu Piotrowi Kulikowi, iż iego mość pan Zakrzewski, roku teraznieyszego, tysiac sześćset sześćdziesiąt czwartego, nie contentuiąc się różnemi desolatiami, któremi maiętność protestanta, sioło Pelża, spustoszył, bo obiąwszy ad possessionem suam poddanych dobrze zamożystych, którzy niemal każdy z nich swoim orywał pługiem, sześciudziesiąt y ośmiu rozegnał, że telko wszystkiego ośm dawnych pozostało było, ale chcąc y do końca tę ubogę wioskę ruinować, na roczkach grodzkich, Łuckich, summy pieniężney należytey sobie, złotych trzech tysięcy, wziąć y protestantowi dziedzicznejey tej maiętności ustąpić nie chciał, causam suam per appellationem na trybunał protraxit, y dotąd na urzędzie położonych przez protestanta pieniędzy nie podnosząc, tak poddanych pozostałych oppressit, niewinnie z iey u nich biorąc powozy w różne drogi, onymi nie należnie odprawuiąc, biiąc, w więzieniu samych y żon ich więząc, że w tych dniach trzech poddanych dobrze osiadłych z wołami y końmi y ze wszystką maiętnością pouciekali; дąброве над самою всією Пелѣжами барзо добрую, przezywaiomą Żabokrzycczyną, z której y na budynki przed tym zbraniано, tak sam przez się, iako też, kurząc gorzałkę, arędarzowi swemu do winnice, y wielom ludziom sąsiadom, in damnum protestantis (bo w tym kraiu o дѣбину трудно) pozwalaiąc, y do dworu swego, w Łucku бѣдącego, коіми y wołami dwornemi dzień w dzień czeladзію odprowadzał y*

przedawał, y prawie tak ią wyciął y wypustoszył, że iuż po chwili y na grodzę koła nie naydą; pustki po odbiegłych tak wielu chłopów ze wsi Pełż na drugie cudze wsi poprzedawał; groblą, którey y w iesieni y teraz niezym nie ratuiąc tak popsował, że bez pochyby przez lada powoźdź przerwana bydź musi,—zaczym y staw na spuście zostaiący, którego spust po ośmiu set złotych chodził, zginać, y młyn dobry, który zawsze bez przestanku zwykli mleć, spustoszeć musi; sad, różnym drzewem pożytecznym zdawna nasadzony, zaraz przy okopisku, gdzie zameczek bywał, leżący, umyślnie tak iabłonie, gruszki, śliwy y wisznie wycinać każe, że iuż w tym sadzie mało co y drzewa zostawa, y do ostatku go podobno wyrąbią; we dworku y koło dworku ogrodze y budynki pustoszą, y insze desolacie, które telko dowcipem swoim przymyślić iego mość pan Zakrzewski może, in ruinam tey wioski a na większą y umyślną szkodę protestantową, wynayduie y per effectum dokazuie; a nie telko sam iego mość pan Zakrzewski przez sie, ale y przez pomienionego pana Kulika te desolatione summam czyni, który poddanych w possessiey swoiey iakieys od pana Zakrzewskiego w teyże wsi trzymaiąc porozpędzał, odbiezczyzną po nich pobrał, też dąbrowę pomienionę Zadokrzycczyzną y sam wycina, y kómu sie podoba pustoszyć pozwała; dębine do Ołyki y do różne mieysca przedaiąc, czyniąc to na wielką szkodę protestantis, który z żalem wielkim takową desolatię potykaiąc, y większey w krótkim czasie spodziewaiąc się, bo y ostatek poddanych oyczystych, nie wytrzymawszy krzywdy, boiów zbytnich, uchodzić precz muszą, urzędowi ninieyszemu opowiedział, y aby actis connotatum było upraszał,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, записовая, годъ 1664, № 2506, листъ 285.

XXI.

Жалоба пана Кюберскаго на крестьянъ села Котова о томъ, что они содѣйствовали козакамъ нападать на его дворъ, служили имъ проводниками, и т. д. 1664 г., Марта 15.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Марца пятнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною Александромъ Илинскимъ зъ Ильинска, войскимъ Черниговскимъ, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, *stanąwszy oczewiście urodzony iego mość pan Thomasz Błoński, imieniem urodzonego iego mości pana Jana Kuberskiego. iako possessoris obligatorii miasteczka Kozlina, majątności dziedzicznej iaśniewielmożnego iego mości pana Jana na Zamościu Zamoyskiego, woiewody Sędomirskiego, iako skoro tylko eliberatus zostawszy niedawnemi czasy per providentiam Divinam z rąk nieprzyjacielskich niewoli moskiewskiej, y do dzierzawy swey zastawney, wyźmianowaney, dóbr miasteczka Kozlina, przyszedszy, przychilaiąc się in toto do protestathey swey w grodzie Łuckim na poddanych sióła Kotowa, majątności na on czas dziedzicznej iaśnieoświeconey xiężny iey mości Krystyny z Lubomirza Radziwiłowey, kancelerzyney wielkiego xięstwa Litewskiego, do której miasteczka należącej zanesionej, y one we wszystkich punktach, paragrafach meliorując, solenniter et gravi cum querela przeciwko roboczym: Hiczyporowi Własieniaty, Ihnatowi woytowi, Maximowi, principałom, y ich complicibus uczynku, niżey mianowanego, na imie: Parchomowi, Iakimowi Zozuleni, Omelkowi Zozuleni, Marcinowi Kitayczeni, Oxionowi bratu iego, Hryniowi, Pilipowi tkaczowi, Karpowi, Iuskowi Litayni, Hirkowi mielnikowi y inszym wszystkim poddanym ze wsi Kotowa, z imion y przezwisk samym principałom lepiej wiadomym y znaioym, których czasu prawa specificatio sufficiens, czasu prawa iudicio constabat, protestował się o to: iż pomienieni poddani Kotowscy, zasmakowawszy sobie wyuzdane sweywoli swey, która podczas zawziętey rebelliey kozackiey między chłopstwem dotąd panuje, nie dosyć na tym mając, że ex mera malitia sua, zawziąwszy rankor y niechęć swoje do protestującego y iego dzierzawy zastawney, mieszczan Kozlickich, w bliskim sąsiedztwie*

swoim zostając, podczas Grodeckiej, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt piątym, gdy dla następującego nieprzyjaciela głównego Rzeczypospolitej, moskwicina, obywatele wszyscy województwa Wołyńskiego, tak stanu szlacheckiego, iako y inszey różney condiciej ludzie, przed takowym strachem uchodząc, musieliże też y mieszczanie Kozlińscy—uchodzili, iednak czego uprowadzić nie mogli, świni wszystkich z półtorasta plus vel minus w lesie Kozlińskim przy pastuchach swoich zostawili, ubezpieczeni będąc tą nadzieją, że iako przedtym pod takowe trwogi, tak y naten czas miały zostawać w całości, te świni iedne tajemnie pokradli, drugie iawnie pozabierali, pobili, poiedli, poprzedali, a insze co wiedzieć iako na pożytek swoy poobracali, y inszych krzywd, szkod y trudności niemało temu miasteczku, mieszczanom, poddanym tameyszym, y samemu iego mości panu Kuberskiemu naczynili. Ale ieszcze tym więcey krzywdę do krzywdy y ciężki żal do ciężkiego żalu przydając, nic nie dbając na prawo pospolite y winy w niem contra eiusdem excessivos surowie opisane, śmieli y wazyli się podzasz gdy także województwo Wołyńskie w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym w trwodze od nieprzyjaciela moskwicina, buntów kozackich, zotawało, y obywatele uchodźcie musieli, iakoż y protestans modernus uchodził, a potem, za otuchą że nieprzyjaciel ustąpić miał, do domów swych powracali, iakoż de facto skoro wyżey pomieniony pan Ian Kuberski powróciwszy do miasteczka Kozlina cum tota suppellectili securi zostawać chcieli y przez niekróry czas zostawali, w tym czasie, in mense Septembris, roku pomienionego, tysiąc sześćset sześćdziesiątego, od wojska kozackiego, które było z wojskiem moskiewskim podiazdy y inkursie swoje odprawowali, y nad Horyń zblżyli się,—pomienieni ciż poddani Kotowscy, princypałowie, na imie: Ihnat woyt, y Nicypor Ułaszenia y Nosz Marcin, do kozaków, którzy w lesie, za Horynią, skrycie zostawali, o którym czasie y o który godzinie tam w nocy na miasteczko Kozlin napaść mieli; iakoż skoro nocy doczekawszy kozacy mianowani, przeprawiwszy się przez Horyń rzekę, za powodem y informacją poddanych Kotowskich, pryncypałów, y inszych wszystkich z teyże wsi pomocników, kilkadziesiąt koni kozaków krórym oni droge torowali y onych do miasteczka Kozlina sami wprzód iadąc wprowadzali y nawodzili, nocnym obyczaiem, o kilku godzin w nocy, gwałtownie napawszy, bez żadnego respektu, trybem nieprzyjacielskim, wszystkie dostatki pomienionego iego mości pana Kuberskiego, ieszcze na wozach skoro po przyiachaniu z ucieczki nie złożone zostające, w ochędo-

stwie, złocie, srebrze, w koniach, szaciech, bydłe y inszych sprzętach gospodarskich zostaiące, namniey na dziesięć tysięcy, zniszczyli y wniwecz obrócili. A co większa, mieszczau Kozlińskich, za własnym powodem poddanych Kotowskich, aby ich w tey mierze uczynek zataiony był y żeby o nich poznaki y wiadomości nie było, że oni primarii przywodem y początkiem do wszystkiego tego złego byli, niemało mieszczau Kozlińskich pozabiali, do czego sami ciż poddani dopomagali, urodzonego pana Otfinowskiego postrzelili, Pawła Taszczeniaty burmistrza, Stephana mielnika, Sawke kowala, Ostapa mieszczanika, Iowana Iowika przysiężnego, drugiego Iędrzeia Iowika przysiężnego, Hawryła Koczyka, Miska Skrutka, Iarzembińskiego czeladnika — na śmierć pozabiano, Waśka Kołtuneuka y drugiego krawca posieczono, Hryćko Obłowski postrzelony, y inszych niemało posieczonych y postrzelonych zostaię; samego iego mości pana Kuberskiego z sobą kozacy wziowszy, na Ukraine zaprowadzili y onego moskwie w niewolę oddali, który w ciężkich łykach w więzieniu y oppressey przez rok cały zostawiając, zaledwie diwina providentia z Kiiowa eliberowauy został; a ciż kozacy zaprowadzeni przez Kotowców do Kozlina, będąc ukontentowani z ich przysługi, że na dobry obłow naprowadzili, in vim satisfactionis y regratificatyei, bydła y fantów niemało udzielając, Kotowców ukontentowali. O które tedy wszystkie praemissa iterum atque iterum wyżey mianowany iego mość pan Thomasz Błoński, imieniem pomienionego iego mości pana Iana Kuberskiego, przeciwko osobom mianowanym te skarge y protestatię zanosząc, y z temiż wszystkimi osobami, poddanymi Kotowskimi, prout de jure venerit, in foro fori prawnie czynić ofiarował się, a natenczas prosił, aby to wszystko actis praesentibus connotatum było, — co y otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1664, № 2506, листъ 288 на оборотъ.

XXII.

Жалоба пановъ Домбровскихъ на поручика козацкой хоругви Киевскаго воеводы Выговскаго, Радлинскаго, о томъ, что онъ, сверхъ всякихъ утѣсненій въ имѣніяхъ жалобщиковъ м. Оратовъ, и селъ Оратовкѣ, самовольно записалъ тамошнихъ крестьянъ въ козаки 1664 г., Марта 18.

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ четвертого, мѣсяца Марца осмнадцатого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, буртграбимъ замку Володимерскаго, и книгами нынешними, кгродскими, старостинскими, пошеважъ кгродъ Вишницкий вакуеть, становшы очевисто урожонные ихъ милость панове Петръ Домбровский, ловчый Браславский, и Крыстыца на Оратове Домбровская, ловчыная Браславская, съ прытомностю помененого малжонка своего, яко опекуна малженскаго, места Оратова и села Оратовки дедичове, жалосливе сведчили и протестовалисе напротивко велможному его милости пану Янови Выговскому, воеводе Киевскому, яко пулговникови и нижей почыпеныхъ шкодъ, презъ люде его, авторови, и урожоннымъ ихъ милость папомъ: Стефанови Радлинскому, поручникови, Вербовскому, хоружому, Александрови, Должкевичови Доминикови, Димитрови Жоравскому, Ласкови, Короневскому, Красовскому, Базапови, Себестыянскому, Шембелеви, Трембацкому, Езерскому, Хропшчови, Кгреховскому Янови, Базилему и Вацлавови Белецкимъ, брати, Янови Колантовскому, Куровскому, Кепдзерскому, Вишневскому, Галеви, Сокалскому, Русинскому, Уляпицкому, — товариству, то есть хоругви козацкое его милости пана воеводы Киевскаго, и ипнымъ велюмъ товариству, о которыхъ именахъ и прозвисксахъ протестантесъ не могли се доведати, однакъ его милости пану воеводе Киевскому, яко полковникови, его милости пану Радлинскому, яко поручникови, имена и презвиска ихъ лепей суть ведомые, которыхъ именъ и прозвискъ протестантесъ салвамъ сибиде номинациемъ zostавують, ециямъ инъ процессу кавзе истиауся, о то: инъ его милость панъ воевода Киевский, не контентуючисе давнейшими кривдами, которыхъ въ добрахъ протестантисъ, заразы по Слободыское експедиций, презъ людей полгу своего, не маючы жадное ассигнации одъ его милости пана гетмана, шкоды великие почынилъ, о што и протестация инъ рецепти есть въ кгроте тутечномъ учыненая, лекце себе поважаючы право пос-

политое, давными и свижими конституциями обварованое, а меновите року прошлого, тысеца шестьсотъ шестдесятъ первого, де секуритате бопорумъ еть гонорумъ, воеводствомъ Киевского, Волынского, Браславского и Черниговского, абы одъ войска добра земские въ тыхъ воеводствахъ не были утяженые, и абы жадень пулковникъ, рохмистръ (sic), до добръ шляхетскихъ вышпомененыхъ воеводствъ жаднего претексту не мелъ, и абы обывателевъ тамечныхъ инъ посессиопибусъ еорумъ не импедиовали, а его милость паць воевода, будучы сенаторомъ и енераломъ воеводства Киевского, который, яко кондиторъ лекгумъ, мелъ бы лекгесъ публикасъ серваре еть еквестремъ ординемъ туерп еть дефендере, понъ опримере, ани тежъ протестантесъ, яко гередесъ добръ вышъ помененыхъ, места Оратова и села Оратовки, въ воеводстве Браславскомъ лежачихъ, въ которыхъ, за вестемъ его королевское милости зъ войсками на Украину, пацифице мешкаючы, заживали, и подданые, яко паномъ своимъ дедичнымъ, послушенства и повинности отдавали, и въ посессии помененыхъ добръ не мелъ бы перешкажати, ани турбовати, — его милость панъ воевода Киевский, жадного не маючи претексту до добръ а ни подданныхъ протестантовъ, абы ихъ мелъ утежати, и протестантовъ въ посессии труънати, кгдажъ недосытъ на томъ, ижъ две хоругве его милости прыватныхъ, одна драганская, другая пешая, надъ которыми пешо былъ ротмистромъ панъ Орель, а надъ другою драганскою былъ капитаномъ панъ Бекъ, подъ которымъ было двесте човека, дня двадцать четвертого, мѣсяца Стычня, року теперешнего, тысеца шестьсотъ шестдесятъ четвертого, въ месте Оратове въ добрахъ протестантовъ станули и, презъ два дни стоячы, великие крывды, шкоды подданнымъ почынили. Але ешче тымъ се не контентуючы, чынечи на опрессию, на знищепе добръ протестантовъ, хоруговъ свою вышпомененую, козацкую, подъ которою было намней коший двесте люду, кромъ люэныхъ, дня двадцать сегого, мѣсяца и року вышменованыхъ, въ добрахъ протестантовъ Оратове за свою прыватную ассыгнацию постановилъ, также помепеный его милость панъ поручникъ, кезавшы росписати господо стацовные, на всю компанию въ месте Оратове, а другие приписные, такъ въ месте, яко и въ селе Оратовце, господо, стацію незносную у подданныхъ протестантовъ, то есть збожа вшелякого рожая, венры кормные, яловницы, бараны, полти мяса, и иншыя речы и фанты розцые и кони брали;

надъ то збожа, яглы, пшеницу, жыто, которые подданные протестантомъ зложыли и подводами сто двадцать зъ помененымъ збожемъ до Лвова ити мели, и такъ зъ места Оратова, яко и зъ села Оратовки выхидити хотели, и тые збожа, протестантомъ належачые, и съ подданными ихъ, то есть каждый товаришъ у своихъ господаровъ позабегали. Надъто, не ведити ква авторитате етъ куюсь инстинкту етъ мандато, пимененый панъ Радлицский, поручникъ, подданныхъ протестантовъ до реестру своего прыватного не ведити на што казаль, до козатства ихъ вокуючы, вписывати, якожь, кумъ сумма домно етъ перикули протестантовъ, до троухъ сотъ чловека вписаль, и такъ презъ днюю десять, то есть одъ дня двадцать семого Генвара ажъ до дня пятого мѣсяца Февраля року теперешнего, тысеча шестсотъ шестдесять четвертого, въ помененыхъ добрахъ стоячы, не толко же шкоды, крывды, стацые незносные и фанты брали, чога всего особный реестръ протестантове цирка индукционемъ кавзе оферуютъсе подати, але узумъ фруктумъ протестантомъ и послушенство подданныхъ одобрали, мовлячы каждый товаришъ господаромъ своимъ и прыписнымъ: «Я тутъ теперъ панъ, коли тутъ стою»; такъ ижъ не толко жебы мели подданные якую повинность протестантомъ отдавати, але дровъ жаденъ не могли привезти. А што болшая, тое жъ товарыство подданнымъ протестантовъ кгвалтомъ казали сировадити до Бару албо до Браилова, добръ и волости его милости пана воеводы Киевского, зачымъ протестантесъ до великихъ шкодъ, на петнадцать тисечей золотыхъ монеты личбы полское прыпровадили; а протестантесъ, ведчы таковую школу свою, добръ дезоляцию, опрессию, адъ ремедия юстицые, такъ о неслухное выбиране стацци, утисвене подданныхъ, въ поссессии спокойное протестантомъ перешкоду и збожь розныхъ, яко се вышей помещило, забране, удалисе. За который таковой свой поступокъ въ вины, правомъ посполитымъ описаные, попали и на особы свои затегнули; о которые протестантесъ итерумъ аткве итерумъ сведчыли и протестовали се, хотечи о тое правне чынити, заховуючы собе волнуу поправу тое протестации, ежели будетъ съ права належало, и просили, абы тая ихъ протестация до книгъ принята и записана была, —што отрымали.

Книга Владимирская, гродская, записовая, поточная и декретовая, 1663—1664 годовъ, № 1035, листъ 555.

XXIII.

Ивентарь части села Жить, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1664 г., Марта 27 дня.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Марца тридцать первого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимѣрскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, буртграбимъ замку Володимѣрского, и книгами нинешними кгородскими, старостинскими, становши очевисте урожоный его милость панъ Криштофъ Беневскій, инвентарь двора и части села Жита, презъ ихъ милостей пановъ судовыхъ кгородскихъ, Володимѣрскихъ, при одданю тое части презъ мощную екзекуцию себе подаваючому списаный и руками тыхъ же ихъ милостей пановъ судовыхъ и возного, при ихъ милостехъ будущого подписаный, для вписаня до книгъ нинешнихъ кгородскихъ, Володимѣрскихъ, просячи абы принятый и вписаный былъ, перъ облятамъ подалъ, который такъ се въ себе маеть: «Inwentarz dwora Żytańskiego, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, dnia dwudziestego siódmego Marca, to iest: izba z alkierzem, piece w nich zielone, okien pięć, w izbie drzwi troie, w alkierzu dwoie, wszystkie na żelaznych zawiasach, u iednych drzwi zamek y to zły; z teyże izby komora przy piecu, druga izba naprzeciwko, także lepianka, ganek przy tem budynku, piekarnia przez podworze przy wrotach, stajnia y druga szopa, piwnica, stodoła, szpichlerz, gołębник; zasiewki ozime, to iest: żyta włodziwirskiej miary mac czternaście, pszenice mac cztery; w szpichlerzu odebrałem iarzyny, to iest: owsa półczwarty macy, ięczmienia mac cztery, grochu trzy mace bez czwierci, hreczki mac cztery bez czwierci, słodu półtrzeci macy, pszenice czwierać, siemienia kopnego półkorca y miareczek trzy, iarego żyta półkorca; poddańých: Raduszka pierwszy, powinność robocizny dni trzy, daniny owsa czwierci trzy, pieniędzy groszy półósma; drugi Szulak, dni trzy, daniny owsa czwierci trzy, pieniędzy także; trzeci Kihin, pańszczyzny dni pięć, owsa półtora korca, groszy piętnaście; czwarty Poleszuk, dni trzy, owsa czwierci trzy, pieniędzy groszy półósma; piąty Antonik, dni pięć, owsa półtory macy, pieniędzy groszy piętnaście; szósty Iowtuch Krzywy, dni dwa; siódmy

Kurta, dni pięć, owsa półtory macy, groszy piętnaście; ósmy Dziuryk, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półosma; dziewiąty Rybak Krzywy, pobereźnik, dni dwa; dziesiąty Szulaczek, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półosma; dwunasty Iacyk, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półosma; trzynasty Petryk, owsa trzy czwierci, groszy półoswa; czternasty Piłip, dni trzy, owsa trzy czwierci, groszy półosma; piętnasty Jarmoł. Powinność tychże chłopów z włoki: kapłun, robocizna lecie przez trzy dni po dwoie, a drugie dni pojedynkiem; komornicy: Kłopotianka, zimie dzień a latem dwie dni, Hulanka także, Puczyk także». У того инвентара подписы рукъ въ тые слова: Mikołay Żabokrzycki, woiewodztwa Braclawskiego podsędek, podstarości sądowy Włodzimirski, manu propria; Ian Kudewicz Kopczyński, sędzia grodzki Włodzimirski; Mikołay Szytka, wozny woiewodztwa Wołyńskiego. Который же то инвентарь, перь облятамъ поданный, за очевистою прозбою вышъменованого его милости подавающого, а за принятемъ моимъ урадовымъ, до книгъ инешнихъ есть вписанъ.

Книга Владимирская, городская, записовал, поточная и декрето вил, № 1033, годъ 1663—1664; листъ 1014

XXIV.

Приговоръ коннаго суда, по которому крестьяне села Скуна, принадлежащаго пану Достоевскому, неявившіеся на копу, должны удовлетворить крестьянъ села Бучина, у которыхъ на поляхъ ограбленъ былъ хлѣбъ. 1664 г., Августа 13 дня.

Року тисеча шесгьсотъ шестьдесятъ четвертого, месеца Августа тридцатого дня.

На уряде вгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимирскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышполскимъ, буркграбимъ замку Володимирского, и книгамъ инешними вгородскими, старостинскимъ, становшы персоналитеръ урожоный панъ Станиславъ Петровский, слуга

уроженного его милости пана Марцина Люшковского, именемъ того жъ пана своего, декретъ копный въ шкоде подданныхъ его милости села Бучыпского, на поляхъ Сереховицкимъ, на стени у Андреевое горы, въ томъ теперешнемъ, тысеца шестьсотъ шестьдесятъ четвертомъ року, месеца Августа трынадцятаго дня, презъ пановъ судий, на тое высажонныхъ, ферованый и руками ихъ милостей подписаный, съ параграфомъ, пры подписяхъ рукъ, семи вершами приписанымъ, для вписани до книгъ нынешнихъ, просячи, абы приптый и вписаный былъ, перъ облятамъ нодалъ такъ се въ себе маючий: «My, na podpisachъ niżej mianowani, będącъ zaciągnieni y uproszeni do sprawy, niżej mianowaney, od gromady Buczyńskiej, poddanychъ iego mości pana Marcina Łuszkowskiego; do sądu kopnego przez gromady wsi różnychъ, mianowicie: Synowa Rateńskiego, Synowa Monasterskiego, Sołowieiowa, Dorohotycz, Zarzecza, z Hrytkowicz, Szaina, Mizowa, Serechowicz, Rerezowa, Grabowa, a to w pograbieniu zboża nocnym sposobem z pol Buczyńskich, odprawowanego w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, dnia trzynastego miesiąca Awgusta, ziechawszy się na mianowane uroczysko do krzaku dębowego, na mierzy stoiącego, u Andrzeiowej góry, przy woznym, szlachetnym Alexandrze Bankowskim, y przy mężach, wiary godnych, od gromad zesłanych, stronę uskarżającą się, poddanychъ iego mości pana Łuszkowskiego, Buczyńskich y Mikowskich, przed siedie przywołać kazaliśmy, na imie: Filona Piarczuka, wojta Buczyńskiego, Iwana Kibe, Piotra Iuskowicza—z Buczyna, a z Mizowa—Iacka Żekote y Trochima Mosia, którzy stanąwszy przed nami, wnosili skargę swoię, iż im w nocy w sobotę, to iest prima Augusti, na własnych polachъ ichъ to zboże zabrano, żyta kop trzydziści, którzy śladъ przywiedli z ludźmi postronnemi, Serechowickiemi, do wsi Siekunia, majątności iego mości pana Dostoiowskiego; на którą skargę poddanychъ iego mości pana Łuszkowskiego gromada Buczyńska, zszedszy się do wsi Siekunia, majątności iego mości pana Dostoiowskiego, dzierżawcy Siekuńskiego, requirowali, абы poddanychъ swoichъ Siekuńskichъ на kope stawił, żeby w tey szkodzi wywodъ z siebie słuszny dali, śladъ ten, który z tą szkoda do wsi iestъ przywiedziony, ze wsi swoiey wywiedli y ukazali; a że iego mość pan Dostoiowski przytaciela żadnego z strony swoiey nie został, ani gromadzie swoiey Siekuńskiej mężowъ на kope stawić kazał, а на ludibriumъ iakiegośъ chłopа, imieniemъ Sefiwona, gromada z pośrodku siebie на miedzę wyzmiarowaną wysłał, który wyvodu żadnego nie uczynił,

ani śladu, do wsi przywiedzionego, nie wywiódł, — tedy strony, na sąd kopny od gromad zesłani, uważywszy słuszność samą, dekretem swoim kopnym Siekuńska gromadę winną bydź osądzili y szkody te płacić nakazali od daty dzisieyszey na niedziel dwie, a ieżeliby się nie poczuwali dekretowi dosyć czynić kopnemu, tedy sąd pozwala grabież brać ze wszystkiewy generaliter szkody, y ten grabież do grodu oddać, czyniąc sobie dalszy proceder, w prawie pospolitym opisany. Gdzie my, sądowi słusznemu przyśłuchawszy się, dla lepszey wiary rękami naszemi podpisujemy. Działo się w polu Sierechowickim, na ścianie u Andrzeiowej góry, anno millesimo sexcentesimo quarto, miesiąca Augusta trzynastego dnia. У того декрету передъ паракграфомъ южь выжей ипсерованомъ подпись рукъ тыми словы: Alexander Zgierski M. Z. W.; Stephan Hryniewicki, Marcin Dodrzyński, będący przy tey sprawie, Marcin Grot Spasowski, Maciej Pniewski, będący przy tey sprawie. Который то декретъ, за поданемъ вышъменованое особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, есть до книгъ вписанный.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная и декретовая, № 1035, годъ 1663—1664, листъ 1276.

XXV.

Объявленіи отъ имени пана Люшковскаго о томъ, что панъ Достоевскій отказался исполнить приговоръ копнаго суда по дѣлу объ ограбленіи на поляхъ Люшковскаго крестьянскаго хлѣба, а также коней и воловъ. 1664 г., Августа 30 дня

Року тысяча шестсотъ шестдесятъ четвертого, мѣсяца Августа тридцятаго дня.

На уряде вгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимѣрскимъ, передо мною, Стефаномъ Вышпольскимъ, буркграбимъ замку Володимѣрскаго, и книгами нинешними, вгородскими, старостинскими, становши персоналитеръ урожоный панъ Станиславъ Пиотровский, слуга

уроженного его милости пана Марцина Люшковского, именемъ тогожъ пана своего и подданныхъ его милости Буценскихъ оповедалъ и тую манифестацию занеслъ противко уроженому его милости пану Достоевскому, державцы села Секуня, и подданнымъ его милости Секунскимъ, о то: ижъ его милость панъ Достоевский, спротивляючысе праву посполитому, тудежъ декретови копъному, въ року теперешнемъ, тисеча шестсотъ шестдесятъ четвертомъ, дня третегонадцать мѣсяца Августа, презъ громады зъ розныхъ сель околичныхъ, на инстанцию подданныхъ Буценскихъ и иныхъ сель, о пограбене ночнымъ способомъ збожъ зъ поль и пограбене коний и воловъ, фероваными, которымъ декретомъ судъ копный наказалъ, абы его милость панъ Достоевский подданныхъ своихъ Секунскихъ на копу ставилъ, жебы въ той шкоде выводъ зъ себе слушный дали, следъ, по которому зъ шкодою тою до села есть приведеный, зъ села своего вывели и указали. А же его милость панъ Достоевский прыятеля жадного зъ стороны свое не зослалъ, ани громаде своей Секунской, мужомъ, на копу ставитисе казалъ, теды судъ копный, уважившы слушность самую, декретомъ своимъ копнымъ, копу, Секунскую громаду, винную быти узнавши и шкоды тые одъ даты декрету оного за недель две платити наказали. На которомъ, по томъ декрете, въ две недели припадаючымъ, то есть дня двадцатого сегого Августа, менованый компаренсъ зъ громадою Буценскою и инною, и зъ вознымъ, шляхетнымъ Яномъ Проборскимъ, ведлугъ декрету копного, до уроженного его милости пана Достоевского, до села Секуня, зъѣхавши, тамъ самого пана Достоевского въ дому не застали, который, умыслне уникаючы чыненя справедливости, зъ дому зъехалъ, еднакъ заставшы урядника, на имя Лукаша, и челядника Качковского, яко и войта тамочного, названого Верзъбицкого, которыхъ урядовне рекваровали, ежели за тые шкоды, которые подданные его милости пана Люшковского одъ подданныхъ Секунскихъ, розными часы, такъ въ побраню збожъ, коний, воловъ, поносятъ, ведлугъ декрету копного, за плату зъ сатисфакциею однесуть? На которую реквизицию громады его милости пана Люшковского и возного, менованые урядникъ, войтъ и челядникъ пана Достоевского одповедили: ижъ «мы о той справе мней ведаемо, панъ нашъ лепей о томъ ведаеть, зачымъ тыхъ шкодъ подданнымъ своимъ Секунскимъ не далъ, и овшемъ, кому кривда диется, нехай правомъ себе о то патрытъ». Которую таковую декларацию

услышавшы а видячы явное спротивене праву и декретови копному, вознымъ и шляхтою осведчывши, зтамтоль одъехали. О которое то спротивене декретови копному, яко тежъ о шкоды, подданымъ пана протестуючого сталые, итерумъ аткве итерумъ менованый компаренсъ противко его милости пану Достоевскому и подданымъ его Секунскимъ протестовавшы, оферуючы подданыхъ пана своего, же о тые шкоды свои (зъ) поддаными Секунскими и зъ его милостю паномъ Достоевскимъ и челядю оного инъ форо компетенти чинити не занехають. А на утвержене и верификацию тоее манифестации, персоналитеръ становшы возный воеводства Волынского, шляхетный Янъ Проборский, въ моцъ правдивое реляции своее созналъ тыми словы: ижъ онъ, року теперешнего, тисеча шестсотъ шестдесять четвертого, мѣсяца Августа двадцятаго сегого дня, маючы пры себе сторону, шляхту, людей веры годныхъ, пана Яна Прзыболювского и пана Марцина Дубуржыцкого, пры бытности пана Станислава Пиютровского, компарента, и громады Буценское и Видютское, былъ въ селе Секуню и во дворе тамочнымъ, тамъ, самого его милости пана Достоевского не заставшы, который умыслне, уникаючы чыненя сираведливости, зъѣхалъ, еднакъ, заставшы урядника оного, названого Лукаша, и челядника Качковского, и войта тамочного Виерзбицкого, которыхъ урядовые реквировалъ, абы шкоды за побране ночнымъ способомъ збожа подданымъ его милости пана Люшковского, также за грабежъ коний и воловъ, и за иншие шкоды почыненые, ведлугъ декрету копного, поневажъ сляду одъ села своего невывели, — нагородили и достатечную учинили сатисфакцію; которые то урядникъ, челядникъ и войтъ, цале се на пана своего въ томъ реферуючы, одповедили: «же мы о томъ неведеамъ, а ни тежъ панъ нашъ розказалъ намъ шкоды тые платити, если кому крывда се дестъ, нехай правомъ о то патрають.» Што ижъ такъ а нейначей было менованый возный на томъ тую свою созналъ реляцию, просечы зъ менованымъ компарентомъ, абы такъ тая манифестация, яко и реляция, до актъ прынята была, — што отрымали.

Книга Владимирская, гродская, записовая, поточная и декретовая № 1035, годъ 1663—1664, листъ 719.

XXVI.

Жалоба пани Бончалской на пановъ Кашевскихъ о нарушеніи условіи объ арендованіи ею у нихъ имѣнія, угнетеніи крестьянъ о разгонѣ ихъ и проч. 1664 г., Октября 31.

Року тисеча шестсотъ шестдесятъ четвертого, мѣсяца Октября тридцать первого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною Флорыяномъ Кулешею, намесникомъ прысеглымъ буряграбства замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими, старостинскими, становшы персоналитерь урожоная пани Крыстына зъ Дубя, Милоцкого, Станиславовая Бончалская, того жъ негды зошлого пана Бончалского позосталая малжонка, яко пани оправная и дожывотная всихъ и вшелякихъ добръ дедичныхъ, заставныхъ, лежачыхъ, рухомыхъ и сумъ понежныхъ, где колвекъ будущыхъ, по зошлымъ малжонку своимъ позосталыхъ, прыхыляючысе до протестации, еше въ року давно прошломъ, тисеча шестсотъ чотырдесятъ осмомъ, мѣсяца Генваря трынацдетого дня, въ кгороде Володимерскимъ, о недосытъучынене записови, нижей менованому, противко его милости, урожоному пану Янови зъ Высокого и Барбаре Корытовичовне Курцевичовне Кашевскимъ, малжонкомъ, учыненное, на тотъ часъ, противко урожонныхъ ихъ милостемъ: ихъ милости пану Самуелови, ее милости паней Анне Павловой Черминской, ихъ милостемъ панномъ Катарыне, южъ на выданю будучей, Крыстыне, летъ еше немаючей, Кашевскимъ, сынове и цоркомъ помененыхъ зошлыхъ негды его милости пана Яна п Барбары Кашевскихъ, малжонковъ, яко потомкомъ и дедичомъ добръ, по тыхъ панахъ, родичахъ своихъ, позосталыхъ, также противко ее милости паней Марцыянне Черминскою Самуеловой Кашевской, малжоце тогожъ вышречоного пана Кашевского, и его милости пану Павлови Черминскому, малжонкови вышречоное паней Анны Кашевскою Черминской, инъ квантумъ бы себе якое право до тыхъ же добръ по зошлыхъ панахъ Кашевскихъ претендовалъ.—протестовала се и осведчала, ижъ не тылко родичы теперешныхъ потомковъ, розные кривды и безправа противко записови своему, въ року тисеча шестсотъ чотырде-

сять семомъ, мѣсяца Февраля четвертого дня, на две тисечи и заставу части Завадна написанному, даному и въ кроте Володимерскимъ зезнаному, не помнячи на обовязки, кондицие, пункта, а затымъ въ закладъ и шкоды, за кождую контравенцию, перешкоду попаднене, место евинкована и боронена,—сами чынили, меновите: въ тымъ же ешче вышречонымъ року, тисеча шестсотъ чотырдесять семымъ, мѣсяца Юля двадцеть второго дня, трохъ поданыхъ южъ въ посессии заставной протестантовъ будучыхъ: першого Леха, другого Остапа, третего Богдана Кулганяковъ, жоны ихъ забравшы и до везена своего прыватного, до двору Турычанъ, безъ ведомости и воли протестантисъ и зошлого малжонка ее, осадившы и муками албо тортурами ихъ страшачы, одпудили, которыхъ протестансъ збожемъ и пенезми на золотыхъ семь была запомогла. Потымъ, того жъ року, по тыхъ же подданныхъ позосталое озимины и одбежное копъ тридцать, кождую копу на тотъ часть таксуючы по золотыхъ пяти, а ярыны копъ двадцеть, копу таксуючы по золотыхъ чотыры, квалтовне повзявшы, также огороднину розную, кождый горбъ рахуючы по золотыхъ двадцати, итидемъ квалтовне позберавшы и покопавшы, озимину дня дванадцетого Августа, ярыну дня второго, Сентебра, а огороднину дня четвертого Ноябра до двору своего, въ Турычанахъ будучого, запровадили, подданнымъ своимъ Турычанскимъ и Ягоденскимъ звозити казали. Третяя: место выделена и додана зъ власныхъ своихъ дворскихъ обшаровъ, абы выстарчало засежку, такъ ярого, яко и озимого, по десети маць, водлугъ запису, не тылко не додали поль, на которыхъ ено по чотыры мацы се высеваець, але, што болшая, власного жыта протестантисъ на двухъ нывкахъ, которыхъ передъ тымъ и панове Тернавские заживали, и, водлугъ запису, протестансъ посессоркою была, копъ чотырдесять, копу по золотыхъ пять шацуючы, квалтовне презъ подданныхъ своихъ Турычанскихъ и Ягоденскихъ, въ року тымъ же, тисеча шестсотъ чотырдесять семомъ, мѣсяца Августа шестнадцатого дня, пожали и до Турычанского двору своего позвозити казали. Четвертая: на тыхъ дворскихъ и халупахъ хлопскихъ, одбежанныхъ, на едномъ, Леховымъ, подданого, кволи себе, въ тымже року, тисеча шестсотъ чотырдесять семомъ, Юля дня дванадцетого, осадившы, повинность вшелякую пелнити себе розказали и презъ летъ килка, то есть немаль тры, заживали; а на другимъ, Остаповымъ, урожоного пана Волчка, арендовнымъ

способомъ, въ томъ же вышреченомъ року, дня второго мѣсяца Де-
цембра, впустившы, такъ же презъ летъ тры пожитковъ вшелякихъ
заживали. Пятая, кгда помененый Остапъ, которого были панове Ка-
шевские выпудили, а (въ) килга летъ либере до пановъ своихъ за-
ставныхъ повернулъ, оногo, въ року тысеча шестсотъ пяддесятомъ,
мѣсяца Декабра двадцатого дня, квалтомъ до вязеня своего, до двору
Турычанъ, взевшы и осадившы, железами и ланцухами обтяжывшы,
въ везеню своимъ зимномъ и голодомъ уморили. Шостая, кгда въ
року прошлымъ, тысеча шестсотъ пяддесять осмомъ, панъ Саврукъ
также подданого, заставное поссессии подлежаючого, на име Марка Ро-
манюка, казуалитеръ забравшы, хотелъ манифестантемъ годити, теды
зошлый его милость панъ Кашевский, головшизну за голову хлопскую
взевшы, обещовалъ и субмиттовалъ се протестанти инного хлопа дати,
которого не далъ, и дотоль не оддано. А не досыть на тымъ всимъ
маючы, што за зошлыхъ родичовъ кривдъ и контравенций деяло, але
южь и на тотъ часъ потомкове ихъ милостей вышменованые, въ року
прошлымъ, тысеча шестсотъ шестдесять вторымъ, мѣсяца Октября
двадцатого дня, противко записови, во млыне Турычанскимъ, въ кото-
рымъ волное мелте протестанти было, мерки одбрати казали; такъ же
и зъ поль, такъ въ тымже року прешлымъ, вышменованымъ, озимихъ
и ярыхъ кресценций, яко тежь и въ ближайей прешлымъ, тысеча шест-
сотъ шестдесять третимъ, подъ часъ жнивъ и зобрания зъ поль, деся-
тину брати казали неналежне и неслушне, которыхъ обудвохъ летъ озимины
на копъ дванадцеть, а ярыны розное на копъ осмъ выбрано, и поль,
абы выстарчало по десети маць, которыхъ тылко выстарчаеть по чо-
тыры маци на обой засивъ, не тылко передъ тымъ, але южь и въ
року теперешнемъ, тысеча шестсотъ шестдесять четвертымъ, мѣсеца
Октября двадцатого второго дня, презъ возного и шляхту, нижей ме-
нованыхъ, реквизируваные, не додали. А наконецъ, сеножать, названую
Сорочынъ, въ томъ же теперешнымъ, тысеча шестсотъ шестдесять че-
твертымъ року, мѣсеца Июля розныхъ дний, здавна въ поссессии про-
тестантъ заставный будучую, на килкадесять возъ покосившы квалтовне на
свои сеножати позвозили и въ стырты до своего сена поскладали. Въ чымъ
всемъ записови помененому частокротне спротивлялися и явне, ясне
се спротивляють; презъ што въ закладъ, до каждое кондицие сто-
суючысе, попали, и до шкодъ, по вси часы ажъ дотоль, не инклюдуючы въ

то самого збожа, яко се вышей поменило, по збеглыхъ хлопахъ, и огороднины, также и власного протестантись, позабераное десетины, и мирокъ зъ млына, также сена,—на золотыхъ тысячу, албо яко судъ узнаеть, протестантемъ приправили. Наконецъ, на здорове и знищчене протестантись похвалку учынили. О што все оферуючысе протестансь модерна зъ ихъ милостю правомъ чынити, тую свою заносечи протестацию, салвамъ мелиорационись zostавуетъ. Етъ инъ континенти, возного, шляхетного Стефана Яскулта, ставила, который, въ моцъ правдивое реляции своее, явне, ясне и добровоїне возналъ: ижъ онъ, въ року теперешнымъ, тысяча шестсотъ шестдесятъ четвѣрымъ, мѣсяца Октября двадцеть второго дня, зъ стороною, шляхтою, паномъ Яномъ Петровскимъ и Андреемъ Брозовскимъ, будучи ужытымъ одъ ее милости урожное панее Крыстыны Милоцкого Бенчалское, былъ въ дворе Турчанахъ, где посессоровъ тыхъ добръ, потомковъ зошлыхъ его милости пана Яна зъ Высокого Кашевского и Барбары Корытовичовны Курцевичовны, малжонковъ, выжей въ протестации менованыхъ, меновите его милости пана Самоея Кашевского, заставшы, реквизиравалъ, абы во всемъ, взглядомъ помененыхъ пунгтовъ, записови родичовъ своихъ досыть чынили, поля выделили и што колвегъ прыналежало, взглядомъ почиеныхъ здавна и свежо крывдъ, хотели рефероватисе до запису, яко потомкове родичовъ своихъ обликованые, збоже, огороднины повертали, албо таксу заплатили, сеножать покошеную, зъ сеномъ, мерки въ млыне и десетину, неслушне браные, прывернули и по прыятелску съ знесли; теды его милость панъ Кашевский, за ничего себе маючы запись, ливгамента и закладъ, не тылко реквизиции той досыть чынить ни въ чомъ не хотель, але ешче на здорове и знищчене до конца претестантись одповѣдъ своимъ и инныхъ именовъ учынилъ. Зачымъ помененый возный сено помененое въ закладе двоухъ тысячей золотыхъ полскихъ арештовалъ, который арештъ его милость панъ Кашевский итидемъ своимъ и инныхъ именовъ принялъ. А такъ весполъ, яко протестансь о приняте своее протестации, такъ онъ, сознаваучый, свою реляцию, абы принятые и записаные были, просили,—што отымали.

Книга Владимирская, городская, записовая, поточная и декретовая, 1663—1664 годовъ, № 1033, листъ 817.

XXVII.

Жалоба отъ имени пани Сепюгиной на арендатора ея ивнїей Ольшаницы, Волоскаго и Скроботовки, пана Якубовскаго, о угнетенїи ея крестьянъ. 1665 г., Января 24.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, месеца Генвара двадцать четвертого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буркграбства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, personaliter stanowszy szlachetny pan Wawrzyniec Illaszewicz, imieniem urodzoney iey моści паніеу Krystyny ze Wkry, pierwszego małżeństwa Moyseszowey Sieniuciney, przeciwko urodzonemu iego моści пану Mikołajowi Iakubowskiemu świadczył się y solenniter protestował w ten sposób y o to: iż pomieniony iego моść пан Iakubowski, dobra pewne, przerzeczoney iey моści паніеу Sieniuciney pewnym prawem służące, to iest części we wsi Olszаницы, Wołoskim y Skrobotówce będące, od teyże iey моści паніеу Sieniuciney przez intercyzę między ними в року тисячъ sześćset sześćdziesiąt trzecim, miesiąca Octobra dwudziestego ośmego dnia, o tym spisana y aktami grodzkiemi, Krzemienieckimi roborowaną, za summę siedmset y dziewięćdziesiąt złotych polskich, na lat trzy zupełnych, od świętych Szymona y Iudy, święta rzymskiego, в року tymże, тисячъ sześćset sześćdziesiąt trzecim będących, aż do takowegoż święta в року тисячъ sześćset sześćdziesiąt szóstym przypadającego, arędownawszy y one obiąwszy, powinien był в tey arędzie według intercyзы y инвентарза, до niey spisanego, słusznie się we wszystkim zachować, i poddanych тамеысзых, sobie arędownanych, we wsi Olszаницы będących, над повинно́сць их y над инвентарз, до tey aręды spisany, podany y we wszystkim до intercyзы arędowney referuiący się, до żadnych robocizn nie pociągać y onych nie uciążać, iako о tym таż intercyза, roboratia y инвентарз szyrzey в sobie mają; których intercyзы y инвентарза, таже y prawa pospolitego, поміеніоны iego моść пан Iakubowski przepomniawszy, y на zakład в intercyзы заложено nic nie dbaiąc, poddanych tych, sobie arędownanych, над повинно́сць их y инвентарз, до tey aręды onemu даны, од завізїенця tey arę-

dy y obięcia tych dóbr w possessyą po wszystek czas aż dotąd, tak w roku ty-
siąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, iako y tyśiąc sześćset sześćdziesiąt czwar-
tym, różnych miesięcy y dni, uciążał y teraz uciąża, y do tego, do czego
oni nie należą, gwałtem pociąga y przymusza, mianowicie: gdy iuż pod-
dani arędowni pańszczyzną od nich według inwentarza należytą lubo y z
uciążeniem swoim onemu odprawiają, tedy, nad tę pańszczyzną y nad po-
winność odprawioną, do łowienia ryb y ciągnięcia sieci na rzece Horyni
poddanych gwałtem wygania, y lubo swoiey sieci nie ma, pożyczca iey
umyślnie na uciążenie poddanych u którego z panów sąsiadów, y tako-
wym sposobem, że tego sieci u kogo iey pożyczca, a iego poddani, spól-
nie z nimi łowi, y zawsze tak, nad odprawiona pańszczyzną y nad in-
wentarz, powinność y wszelaką słusność, tych poddanych arędownych do
tego wygania y chodzić rozkazuje; iakoż, lubo y z wielkim swoim uciąż-
zeniem y szkodą zawsze chodzić y sieć ciągnąć muszą y chodzą, a gdy
który poddany rozkazaniu iego w tym dosyć nie czyni, to go każe do sie-
bie gwałtem przywieść y bić, y sam niemiłosiernie biie, do więzienia sa-
dza y więzi, y iuż poddanych tameyszych nie za żadną należytą od nich
powinność, tylko przymuszając ich do tego, żeby mu robili to co on nad-
powinność y inwentarz każe, bardzo pobił y pokaliczył; zboża zaś gdy młó-
cić każe, tedy nie tak iako zwyczaj iest między ludźmi młócenia y iako
wszędę tam u sąsiadów poddani młóca, y iako ich iest powinność, — żyta
kopę na dzień iednemu zbić a iarzyny półtory kopy, a mianowany pan
arędarz, nad zwyczaj, powinność y wszelaką słusność, poddanym trzem
półpięty kopy żyta na dzień a iarzyny po sześciu kop bić zawsze każe
y gwałtem do tego przymusza; a drew na pańszczyzną z iesieni na kóždy
tydzień po wozów trzy, a teraz zimie po wozów cztery, każdemu podda-
nemu aby mu wozili każe y do tego także przymusza gwałtem, co nigdzie
się tam nie zachowuie u żadnego z sąsiad; a gdy tego, lubo w młóceniu
zboża, lubo w wożeniu drew, poddany który nie wydoła, iakoż y rzecz
iest niepodobna, to także poddanych biie y do więzienia sadza y więzi, a
to wszystko czyni nad inwentarz; dla której tak barzo wielkiej y niezwy-
czajnie ciężkiej robocizny, bicia y więzienia, poddani tameyszy żadną miarą
párobków zatrzymać sobie nie mogą y sami chcą przez iść; do tego pod-
danego tameyszego, na imie Iwana, mimo powinność iego y inwentarz,
gwałtem do dworu wzięwszy, przymusza go, żeby we dworze za gospoda-
rza był, y iuż go o to kilka razy bił y biie, a tego poddanego onemu iey

mość pani Sieniucina nie za gospodarza, ale za poddanego podała, y tylko dwa dni w tydzień, a nie więcej, pieszo robić powinien; któremu biciu y gwałtowi mianowany poddany, daley wytrwać nie mogąc, y bojąc się dalszego bicia, chce stamtąd uciekać. Piwa też warzyć za półmille do Iampola poddanych tameyszych, nad powinność y odprowioną pańszczyzną, pan arędarz gwałtem wygania, y muszą chodzić y chodzą. Prząc także w piątki przędiwa nad pańszczyzną gwałtem na poddanych narzuca y daie, y konopie trzeć każe, czego tam bez pańszczyzny robić nie powinni y iemu tego w inwentarzu nie podano, a on przedsię gwałtem do tego przymusza, y robią mu. Także co w podwodę według inwentarza powinni poddani tameysze po pięciu czwierci miary iampolskiej raz na rok do Lwowa zboże wozić, abo, gdy w podwodę nie poiada, to po złotych pięciu za podwodę iedną dać panu arędarzowi powinni,—to pan arędarz, nad inwentararz y powinność, nie po pięciu czwierci miary iampolskiej, ale po półtory mace miary Lachowieckiej, która est od iampolskiej większa, onym gwałtem narzuca,—brać y wozić każe y przymusza, y tak niebożęta wozić muszą y wożą. Co też poddanych kilka przyszło było sam do tych dobr arędownych teraz podczas arędy iego osieść, y iuz poczeli byli tam y mieszkać, tedy pomieniony pan arędarz, miasto tego co by ich miał przyiowski, iako nowych, czym założyć y im ieszcze sfolgować, to on nastąpił gwałtem na nich, żeby mu zaraz pańszczyzną robili, wyganiał ich na nią, przymuszał ich do różnych nad zwyczaj robot, y kazał im robić różne rzemiosła, których oni nie umieli, grożąc im biciem y więzieniem; y tak niebożęta, widząc takowy gwałt y uciążenie, y obawiając się tego bicia y więzienia, bo też y widzieli co się z drugimi tameyszemi poddanemi od niego działo, uboztwo swoje tam porzuciwszy, kilka ich z żonami y dziećmi, w te tak wielkie zimna, precz ztamtąd poszli. A szewca tameyszego, do arędy tey puszczonego, który według inwentarza, iako rzemieśnik, nie miał być y nie ma do żadnych robot pociągany, tylko czynsz roczny, iako w inwentarzu opisano, płacić powinien,—tedy przerzeczony pan arędarz y tego nad inwentarz uciąża, bo nad tę powinność iego przymusza go do różnych robot y posług swoich, do łowienia ryb zawsze go wygania, bednarstwo robić y też iego rzemiosło szewskie odprowować mu każe, przymusza, y zawsze nieborak na iego tylko posługach y robocie zostaje, na siebie nie mogąc nic zarobić. Iako y drudzy przerzeczeni poddani arędowni, co ich nad powinność y inwentarz do robot swoich przymusza, więzi y biie, iemu tylko zawsze mało nie co dzień, po wszystkich

ten czas arędy, aż dotąd, roboty odprawują, a sobie nic za takowym uciążeniem niebożęta nie robią, y iuż ich przez to tak barzo poubożył, pociemiężył, że daley iuż takowego uciążenia wytrwać nie zmożą; owo zgoła wniwec przez takowe postąpki pomieniony iego mość pan Iakubowski te dobra arędowne spustoszył, wyrządzaiąc y czyniąc nietylko te, ale y inne tam uciążenia, krzywdy y szkody. Przez co mianowany iego mość pan Iakubowski prawnu pospolitemu, intercyzie przerweczoney y do niey spisane-mu inwentarzowi sprzeciwiwszy się, w zakład w intercyzie pomienioney założony popadł, y iey mość panią Sieniucinę y poddanych iey do szkod niemałych, które czasu prawa pozwami specyfikowane będą, przywiódł y przyprowadził. O co wszystko pomieniony comparens, nomine iey mości paniey Sieniuciney przeciwko iego mości panu Iakubowskiemu y powtóre świadczy się y protestuie, salve do uczynienia inszey y poprawienia tey terazniejszey protestatiey, ieśliby w czym tego potrzeba ukazywała, iey mości paniey Sieniuciney wcale zostawiwszy, ofiarował też iey mość panią Sieniucinę o to, ile y iako z prawa przydzie y należeć będzie, prawnie czynić niezaniechać; a na ten czas tenże pomieniony comparens prosił, aby ta protestatia do akt przyięta y zapisana była,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1665, № 2507, листъ 68 на об.

XXVIII.

Жалоба пана Яна Совинскаго на управлявшаго его имѣніемъ Верховнымъ, Людвига Раковича, объ угнетеніи имъ его крестьянъ и разореніи имѣнія. 1665 г., Апрѣля 1.

Roku tysiąc sześćet sześćdziesiąt piątego, miesiąca Aprilis pierwszego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirskim, przede mną, Pawłem Ziolkowskim, podstaroscim Żytomirskim, oczewiscie stanąwszy urodzony iego mość pan Jan Sowiński, towarzysz rothy

huzarskiej dawniejszej iego krolewskiej mości, gravi cum gverela zano-
sił protestatią przeciwko szlachetnemu panu Ludwikowi Rakowiczowi, słudze
bywшему y urzędnikowi majątności swoiey, nazwiskiem Wierzchowni, w
sposod niżej opisani y o to: iż pomieniony pan Rakowicz, przystawszy do
protestującego w roku przeszłym tysiąc sześćset sześćdziesiątym czwartym,
miesiąca February dwudziestego trzeciego dnia, prawie nagi, wzięwszy zaraz,
in primo accessu służby zwoiey, od protestującego sukien parę nowych y su-
chedni wszystkie in futurum za cały rok y inszą przy tym, którey protestans
nie wspomina contentatią, a wzięwszy od protestującego w administracią
majątność iego wysz pomienioną, wszystkie intraty y pożyczki tak we zbo-
żach, młynach y w gotowych pieniądzech, co kolwiek się znajdowało fruc-
tuum, protestującemu należących, do powierzenia swego odebrawszy, gdy
protestans, spuściwszy się cale na cnoty y życzliwość pana Rakowiczową,
z woli iego krolewskiej mości do Warszawy, potem do Krymu, włożona
mając na siebie od krola iego mości functią poselską do hana Krymskiego
nie tylko od chorągwie swoiey, ale y od majątności swoiey absentować
się musiał,—pan Rakowicz, miasto wyświadczenia zyczliwości swoiey, za-
pomniawszy dobrodzieystwa protestującego, ktore zaraz na początku onemu
oświadczył, co by miał wiernością raczey nagradzać, a proventa, panu
należące, zbierać, y wcałości dochowawszy, do rąk pańskich za przyjazdem
onego oddać, to on nie tylko intraty oddierając zle niemi szafował, trwo-
nił, przepiiał y marnie obracał, iako z rejestru, niżej inserowanego, pate-
bit, ale co większa, rospasawszy się na wszelakie zbrodnie y niecnoty,
ruptis divinarum humanarumque legum repagulis, iako ieden z bezrozum-
nych, obrzydłe facinora w majątności protestującego exercebat, chłopow
nie zwyczajnie męcząc, niewiasty różne, tak zamężnie, iako y wdowy,
także dziewczki publice visibiliterque gwałcąc, iednym nie kontentując się
dosyć szpetnyw, który patravit, excessem, gdy dla wypełnienia swey woli
gonił się za niewiastą, ktora, nie mogąc zbyć onego, aż w wodę wsko-
czyła, musiała tamże zachłyniona, a prawie w puł utopiona, gdy ją ludzie
wyciągnęli, nie mogąc bydź żywa, w kilka dni Panu Bogu ducha oddała.
W prędkim czasie pótym, miasto poprawy y pokaiania, do takiej pervenit
insolentey, czego bacznym y uczciwym uszom słuchać horrendum, w
teyże majątności protestantis niewiasty dwie, na swąwolą panią Rakowi-
czową, nie pozwalające, na imiona y przezwiska Horpinę Misczychę Iosy-
penkową wdowę, y dziewczkę iey na imie Maruszkę, matkę y corkę, (ktore

białogłowy, in simul z panem protestującym na tymże urzędzie stanawszy, z płaczem skarżyły się przy ludziach), visibiliter gwałty im poczyniwszy, stupravit; a iż mu się wszystko impune miało, miasto tego, co by miał, przestrzegać krzywd poddanych protestantis y szkod tak pańskich, iako y poddanych iego, ile w tym kraju, gdzie sedes belli na ten czas existit, aby się od wojskowych nie działy, to on sam, bardziej niżeli nieprzyjaciel, majątność protestującego zniszczył, pokrzywdził, a prawie w niwecz odrocił; gdy tedy protestans, uwolniwszy się trochę od swoich zabaw o trudności, powracał do majątności swojej pomienionej, pan Rakowicz wczesnie powziąwszy wiadomość o prędkiem bytności protestującego, pana swego, czując się bydź winnym, niechcąc się y widzieć z protestującym, panem swoim, nie czekał na mieyscu onego, ale co kolwiek było pieniędzy przy nim pańskich, te wszystkie z sobą zabrawszy, w roku terazniejszym, tysiąc sześćset sześćdziesiątym piątym, miesiąca Marca dwudziestego dnia, nieopowiednie odiachał; a znalazzy sobie protectiā u iego mości pana Iana Suchodolskiego, w niedalekim sąsiedztwie z protestującym zostającego, z tamtąd hostiliter nie pojednokroć na grunty protestującego z czeladzią iego mości pana Suchodolskiego wypadając, różne czaty odprawuie, bydła, konie zabiera, gaie pustoszy y iedno co może złego wymyślić majątności protestującego, wyrządza a coby miał za swoje występki popełnione żalować y pana swego, ktorego nie tylko tak wielkie szkody w majątności iego poczyniwszy, excessa brzydkie y nieznosne porobiwszy, żalem y contumeliā nakarmił, bлагаć, y iednąć, to on ieszcze, przydając większego żalu y zniewagi protestanti, przechwałki różne tak na zdrowie samego protestującego, iako y na majątność iego ustawicznie sprawuie, głosy spargendo w te słowa, że «iako Dymirowi od czeladnika pana Wilczkowskiego sięstało, będe szukał takich sposobow, że się to stanie y Wierzchowni», majątności pomienionej protestantis, to iest, iako ten wspomniony iego mości pana Wilczkowskiego czeladnik, ze złości przeciwko panu swemu, naprowadził na pomieniony Dymir, majątność pańską, nieprzyjaciela Deynekow, z tymże y pan Rakowicz odzywa się affektem y uczynkiem przeciwko protestującemu, panu swemu. Przez ktore swoje nieprzystoynie wysz wspomnione postęпки, pan Rakowicz pana swego do szkod na dwa tysiące złotych przyprawił, a za gwałty y występki popełnione paenas legum, na takich rozpustnych y bezecnych zbrodniarzow w prawie iaśnie opisane, succubuit; o ktore wszystkie swoje szkody, excessa nieznośne, gwałty, białyngłowom poczynione, o przechwałki y insze zbyteczne facinora, do wskazania y wzięgnięcia na

panu Rakowiczu win, które zasłużył, prawnych, w constituciey surowie opisanych, ofiarując się z nim protestans, pan iego, prawnie, prout de iure venerit, agere, salva melioratione tey protestaciey albo, in quantum exiget necessitas, uczynienie inszey, przed urzędem tuteyszym grodzkim, Żytomirzkim, iterum atque iterum protestatur; et in continenti na verificatią szkod swoich, przez pana Rakowicza podiętych, podał protestans regestr spisany, niżej wyrażony, y zaraz stawił dwoch poddanych swoich, Iwana Pucenenka y Iuchna Hryszczenka, wszystkiego dobrze wiadomych, aby co kolwiek representuie ten regestr, iuramentem ztwardzili, którzy nie z przymusu, ale z dobrej woli comprobarunt, in eam iuramenti rotham: «Ja Iwan y ia Iuchno przysięgami Panu Bogu w Trócy Świętey Iedynemu, iż te wszystkie excessa y zbrodnie, przez pana Rakowicza w maieństwo pana naszego popełnione, w protestaciey wyrażone, także wszystkie szkody, przez tegoż pana Rakowicza w dochodach pańskich poczynione, prawdziwie, a nie potwornie są opisane, tak nam Panie Boże dopomóż y niewinna męka Pana Christusowa». A tego regestru tenor iest ten: «Regestr szkod, przez Rakowicza poczynionych. Naprzód percepta dziesięciny, którą wziął z łanow pańskich roku 1664: u Pilipa pszenice kop cztery; u Fesenka Iaremenka żyta pułtrzeci kopy, pszenice kop dwie; u Iliasza Krzywoszyie pszenice kop trzy; Matfij Krzywy dał żyta pułtory kopy; u Opryszczenska żyta kope iedne; u Dyaka żyta pułtrzecia kopy; u Hrynczenka pszenice kop sześć, żyta kop trzy, u Iacka Mohiłki pszenice kop pułszosty, żyta pułpięty kopy; u Maska żyta pułtrzeci kopy; u Lewczenka żyta kop trzy; u Panasa żyta kop trzy, pszenice kopę iedne; u Iakowychy żyta kop trzy y snopow piętnaście; u Charenkow pszenice pułczwarty kopy; u Nerody żyta pułtory kopy; u Sołowia żyta kopę iedną; u Morozu żyta kop dwie; u Skrypczenka żyta kopę iedną, pszenice kopę iedną; u Zymowczychy żyta kopę iedną; u Bobra żyta kopę; u Lewka Horbanenka żyta pułpięty kopy; osiewku mego kop dwadzieścia; odbieźczyzny u Czumaka żyta kop iedenaście; u Iakowenka kop sześć; u Bobka żyta kop cztery, restant; dwa młyny, w ktorych po dwa kamienie, stępy, wadidla, to wszystko on do siebie brał y obracał, kędy chciał, konie kupował etc; u Andruszczenka Iliasza uchwyciła piechota owiec dwie w Pawołoczy, Andruszczycha chodziła do commendanta, commendant kazał owce popłacić y skury powracać, —Rakowicz te pieniądze pobrał; Iterum w tychże dniach, absente me, wziął Rakowicz u gromady złotych trzydzieści, iak do Łabu-

nia iechał; iterum też gromada dała złotych dziesięć in absentia iego, kiedy odiachał do Łabunia, wziął był attaman ze młyna złotych cztery, y te Rakowicz powrociwszy wziął y przepił w Pawołoczy za konia; Kiryłowi wymiaru ze młyna pułdziesiąty osmaki dał Rakowicz; pszenicy, co z iam wybierali u chłopow, wziął osmaczek sześć; u Feskowego parobka wziął owsa pułtory mirki; sboża mego samego wziął osmak pięć; u Maximenka z Romanem wziął talerow trzy, łaznią spalił. A tak pomieniony protestans tę swoją protestacją, iuramentem poddanych stwierdzoną, przede mną, urzędem, zaniowszy, prosił, aby przyjęta y do xiąg niniejszych, grodzkich, Żytomirskich, wpisana była,—co otrzymał.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1664—1666 года, № 21, листъ 127.

XXIX

Донесеніе вознаго о наложеніи имъ ареста на крестьянъ, бѣжавшихъ изъ имѣнія Бердичевскаго монастыря, въ село Еустынъ. 1665 г., Апрѣля 27.

Roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Aprilis dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną, Pawłem Ziolkowskim, podstarościem Żytomirskim, stanąwszy oczewisto wozny generał woiewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego, opatrzny Ignacy Kuryłowicz, ku zapisaniu do xiąg niniejszych grodzkich, Żytomirskich, w moc prawdziwey relaciei swojej, iawnie, iaśnie y dobrowolnie zeznał temi słowy: iż on, w roku terazniejszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, miesiąca Aprilis dwudziestego piątego dnia, będąc requisitus woła w Bogu wieliebnych oyców karmelitów bosych konwentu Berdyczowskiego, z przydania urzędowego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi dobrych, szlachtetnego pana Antoniego Didkowskiego y pana Stanisława Głowkowskiego, ięzdił y był w

siele Kustynie, majątności urodzonego iego mości pana Walentego Dłużyńskiego, w kluczu Berdyczowskim, w woiewodztwie Kiiowskim a powiecie Żytomirskim leżącej, gdzie we dworze w izbie zastawszy oblicznie sługę iego mości, raczey urzędnika pomienioney majątności, szlchetnego pana Iana Gołębiowskiego, z powinności swoiey woznowskiej, poddanych zbiegłych, z ich wszelkimi dobytками, bydłem, końmi y majątkami, w liczbie dziewiętnastu, to iest: Kniaziehę wdowę ze dwiema synami, Fedora stróżą, Iwana Pukáca Łapiszynego zięcia, Hrycka, Matfieia Cwiia, Wyszotrawkę Kondrata, Trochna, Łucyka, Trocka dyakowego brata, Husienka Iwana, Hrycka Haystrę, Tymka Maxymenka, Mrozenka, Spikulisienka zięcia stróżowego, Własa Rusienka, Nestera, Łucyka, Kostia, Trocka, każdego w tysiácu kopach litewskich u pomienionego pana Gołębiowskiego areztował y innodował, aby wyż pomienionych poddanych, po imionach y przezwiskach specifice wyrażonych, iako własnych klasztorowi Berdyczowskiemu należitych, do rozprawy prawney dotrzymał; który, to iest pan Gołębiowski, wyż mianowany arezt przyiowski, z tym się deklarował, mówiąc, że pan iego, iego mość pan Dłużyński, pomienionych poddanych do rozprawy prawney dotrzymać gótowy y do sądu in causa statutionis zapozwany stawić. Co pomieniony wozny stroną szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, ztamtąd odiachał, y tego wszystkiego prawdziwą relacyą przed urzędem tuteyszym uczyniwszy y zeznawszy, prosił, aby do xiąg niniejszych przyjęta y zapisana była,—co otrzymał.

Книга продская Житомирская, записовая и поточная, годъ 1664—1666, № 21, листъ 147.

XXX.

Жалоба пана Кулаковскаго о разореніи паней Козицкою ичѣиія Дядковичъ, на которое онъ имѣеть право наслѣдства. 1665 г. .
Юля 14.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, месеца Юля чотырнадцатого дня.

На ураде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буряграб-

ства и замку Луцкого, в книгах нынешних городскими, Луцкими, personaliter stanowszy urodzony jego mość pan Alexander Kułakowski urodzoney paney Maryny Hawsowiczówny Kukolskiego małzonek, imieniem paniey małzonki smey y swoim, iako małżeński opiekun, przeciwko urodzonym ich mościom panom: iey mości paniey Staniszewskiego, pierwszego małženstwa Stephanowey Bohdaszewskiey, a wtórego Kozickiey, także potomkom y successorom dobr, po urodzonym niegdy panie Stephanie Bohdaszewskim, pierwszym małżonku iey mości, zostałym, którym iego mość manifestans imion wiedzieć na ten czas nie może, po wzięciu iednak wiadomości specyfikować będzie, świadcząc się y protestując, do wiadomości urzędu ninieyszego donosił to: iż przereczony pan Bohdaszewski od dwudziestu niemal lat maiętność wieś Diadkowicze, w wojewodztwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżącą, dobra macierzyste manifestującey, nie spustoszone, do używania swego wzięwszy, y części tak urodzonym niegdy panu Ierzemu Hawsowiczowi y pannie Helenie, bratu y sistrze manifestującey, Kukolskim, y samey manifestującey należące, nullo iure w dzierzenie swoje obiawszy, onych czas nie mały, nic z tych części, choć byli reguisiti od dziedziców, nie dając, tych dóbr zażywali, które potym tak sam nieboszyk pan Bohdaszewski, iako y sama iey mość, szedszy w stan małżeński za pana Kozickiego, y po panu Kozickim, sama uciążeniem różnym poddanych tameyszych zniszczyła, zubożyła, że teraz tylko ich trzy zostało, a było więcey trzydziestu; o czyw manifestujący się, iako dziedzice przereczonych części, wzięwszy wiadomość, że te dobra, wyż rzeczone, manifestującym części należące, ich mość trzymali, pożytki z nich przychodzące, brali y nic z nich manifestującym prowiantu nie dawali, dobra te, części manifestującym należące, spustoszyli y do szkod nie małych przywiedli, które, po wzięciu doskonalszey wiadomości, przez inszą, szerszą protestacją, albo pozew, będą specyfikowali; w czym sobie wolną melioracją iego mość manifestans zostawiwszy, o przyjęcie y zapisanie tego krótkiego opowiadania prosił,—co y otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1665, № 2507, листъ 738

XXXI.

Жалоба пави Стрибунецкой на ксендза Гнатовскаго, отнимающаго у нея земли, прогнавшаго православнаго священника и поселившаго въ его домъ дударя, съ цѣлю, чтобы онъ своею игрою мѣшалъ православному богослуженію. 1665 г., Іюля 24.

Року тисеча шестъсотъ шестъдесять пятого, месеца Іюля двадцать четвертого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буркграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, *personāliter stanawszy urodzona iey mość pani Maryna Bereznickiego, pierwszego małżeństwa Konstantowa Porwaniecka, a teraz wtórego Alexandrowa Strybuniecka, z przytomnością iego mości pana Strybunieckiego, małżonka swego, swym y potomków swych z tymże pirszym małżonkiem spółdzonych imieniem, swiadczyła y protestowała się przeciwko wielebnemu w Panu Bogu iego mości xiędzu Ludwikowi, plebanowi Hulewiczowskiemu, y urodzonemu panu Iakubowi, Gnatowskiemu, braci rodzoney a synom zeszęlego niegdy urodzonego pana Iana Gnatowskiego, o to: iż pomieniony xiądz Gnatowski, z rodzonym swoim, mieszkaiąc z protestuiącą w iedney wsi Kniehininie, gdzie iako inszym ich mościom panom sąsiadom, w teyże wsi, Kniehininie, mieszkaiącym y kondicie swoje maiącym, pretextem tego że jest osobą duchowną, tak y protestuiącey y dziatkom iey, w dobrach ich własnych dziedzicznych, różne a prawie ustawiczne, przy presentiey swoiey, w téy wsi mieszkaiąc, y sine praesentia, przez rodzzonego swego y czeladź, krzywdy, szkody, despekta sameyże protestuiącey, teraznieyszemu małżonkowi, czeladzi y poddanym iey czyni, wyrządza, z dobr̄ prawu dziedzicznemu pirszego małżonka protestuiącey a oney oprawnemu podległych, przez odeymowanie gruntów, wyciska, y iako mu się podoba, nie dbaiąc nic na stan swój duchowny, protestuiącą y innych ich mościów panów sąsiad, o co na iego mości od nich są pozanoszone protestacie, oprimumie. A nie kontentuiąc się temi to przez siebie wyrządzonemi krzywdami y szkodami, od kilku lat cmentarz na własnym y spółnym gruncie Kniehinińskim ufundowany, gdzie przed tym starożytna cerkiew bywała y ciała w grobach przodków sąsiedzkich y antecessorów ich odpoczywaią, nigdy do tego gruntu, gdzie ten cmentarz zosta-*

wał, nie należąc, pod siebie podgarnowszy, y drogę starowieczystą, mimo ten cmentarz ku Szwyszczowu idącą, każdemu do przeiachania wolną, zagrodiwszy, tam z tego cmentarza ogrod y gumno sobie, krzyże y kamienie nad umarłemi stanowione pozrucawszy, uczynił; a żeby do szkody protestującą mógł przywozić, iako y ich mościów panów sąsiad y inszych przywoździ, umyślnie do tego zagrodzonego y z cmentarza urobionego ogrodu y gumna dziury każdego prawie roku czynić kazawszy, dobytki wszelkie gdy w ogrod wchodzą, lubo w onym nic posianego y zboż w gumnie nie będzie, — bić y zabijać każe. W roku zaś tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym tenże iego mość xiądz Gnatowski, z rodzonym swoim, chałupę popowską, przy cerkwie inszey Kniehinińskiej na własnym gruncie protestującej y zeszęłego małżonka iey, przez ich mościów panów sąsiad y ich samych zbudowaną, świeszczennika z oney odpędziwszy, na siebie nic do niey y do gruntu nie należąc odebrał, y na wzgardę wiary greckiej chłopa Duda w też chałupę, dla przeszkody odprawowania nabożeństwa, wsadził; który to Duda, rozkazania iego mości xiędza Gnatowskiego y brata iego, podczas odprawowania przez zaciągnionego czasem świeszczennika w cerkwie nabożeństwa, w dude gra y w nabożeństwie przeszkadza, y pod tąż cerkwią piiatyki y tańce ludzie przy tym Dudzie z woli ich mościów odprawują, a ich mość z tego wszystkiego naśmiewają się y urąganie czynią, przez co żadną miarą w tey cerkwi nabożeństwo odprawowane być nie może. Do tego tenże xiądz Gnatowski z bratem swoim, wyciskając protestantkę z ubogiej substantiey iey y dziątek oney; w roku tymże, tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, pirwey wygon własny protestującej, na gruncie iey dla dodytków od inszych gruntów iey dzielony, przeciwko gruntu ich zostający, nie chcąc nigdy dla ustawicznej swey ku protestującej nieprzyjazni zboż swoich grodzić, gwałtownie odioł, a potym, roku iuz terazniejszego, tysiąc sześćdziesiąt piątego, in Maio, na gruncie też protestującej ulicę, od niemałych lat czynioną, do siebie y gruntu swego przyłączywszy, przechodu poddanym protestującej obadwa ich mość bronią. y gdy którego powodu do stawu albo gdziekolwiek idącego obaczą, — biią, tłuką y iak się im podoba oprimują. A nie dość na tym mając, że z własney oyczyzny działki protestującej y samą protestującą iego mość xiądz Gnatowski z rodzonym swoim wyzuc usiłował, ale ieszcze nic nie dbając na zapis rodzica swego zeszęłemu panu Konstantemu Porwanieckiemu, pirszemu małżonkowi protestującej, na summę siedmset złotych y na zastawę części pewney gruntów, pól y sianożęci słuzącemu, też grunta y sianożęci, przez rodzica swego zastawione, in evicti-

one będące, odbira, iakoż nie tylko co sam poodbirał, ale ieszcze panom Zarębom, małżonkom, siostrze y szwagrowi swoim, sianożęć, w dzierzeniu protestującej będącą, niewiedzieć za iakowemś kontraktem puścił, którzy tak w roku przeszłym, iako y w terazniejszym, siana niemało na tych sianożęciach pograbili. Zaczym protestująca, nie mogąc tak wielkich krzywd y szkod dłużey od iego mości xiędza y pana Iakuba Gnatowskich ponosić, gdy przyjaciół do ich mościów okolicznych prosząc, aby cokolwiek z gruntów własnych, dziedzicznych pierszego małżonka iey, prawu oprawnemu oney podległych, pod siebie podgarneli, przywrócili, y w dalszy czas, aby takowemi oppressiami protestującej y małżonka iey nie ciemżyli, także, aby sianożęci przez rodzica ich zastawionej nie odbirali, y grabić panom Zarębom nie kazali,—tegy ich mość, zaiątrzone serce iako do wszystkich sąsiad swoich, tak y do protestującej y małżonka iey mając, y owszem w dalszy czas poprzestać przeszkod y impedimentow czynić nie chcąc, na perswazyą przyjacielską nic a nic uczynić nie chcieli, ale raczej do dalszey ruiny substancję, zdrowia przywozić y na kryminały, aby ich z substanciej y dobr wyzuc mogli, zarabiać deklarowali się; przy którym odprawieniu przyjaciół ieszcze odpowiedź dalszą na zdrowie małżonka protestującej y iey samey uczynili y czynią. Przez co wszystko xiędz Gnatowski, z rodzonym swoim, prawo pospolite zgwałciwszy, w winy, w niem opisane y w zakład w zapisie rodzica swego założony, popadł, także do szkod niemałych, które czasu prawa pozwami specyfikowane będą, przywoził y przyprawił; o co się y powtóre protestująca przeciwko onym oświadczywszy, a zostawiwszy sobie salwe do uczynienia szyrszej protestaciej y melioracją tey terazniejszey, byłali by tego potrzeba. A na dowod tego wszystkiego tak protestująca stawia woznego generała wojewodztwa Wołyńskiego, szlchetnego Onofria Waśkowicza, który dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich, Łuckich, zeznał temi słowy: iż on roku terazniejszego, tysiąc sześćset sześćdziesiątego piątego, miesiąca Maia ósmnastego dnia, mając przy sobie szlachtę, ludzi dobrych, pana Marcina Kyszyńskiego a pana Mikołaja Gronckiego, za żądaniem y requisitią iey mości paniej Strybunieckiej y małżonka iey, był we wsi Kniehininie, gdzie z powinności swoiej urzędowej widział w chałupie, przy cerkwi Kniehinińskiej zbudowanej, chłopa Dudę, który ustawicznie przeszkadzając odprawowaniu w cerkwi nabożeństwa w dudę gra, y tam ustawicznie pod cerkwią tańce y piiatyki odprawiają się, który Duda mianował być tę chałupę, w której zostaie, przez

xiędza Gnatowskiego y rodzonego' iego od panów szlachty Kniehinińskiej odietą. Do tego wygon, dla dobytków wydzielony, własny, iey mości paniey Strybunieckiey, y ulicę przez iego mości xiędza Gnatowskiego pod siebie pozabierane y do swoich gruntów przyłączone, oglądał; y ztamtąd zwróciwszy się, o tym relatią swoię przedemną, urzędem, uczynił y zeznał, prosząc, aby ta protestatia, pospołu z relatią, była przyięta y do akt zapisana, — co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, годъ 1665, № 2507, листъ 779 на оборотъ.

XXXII.

Жалоба слуги Запорожскаго гетмана Павла Тетери, шляхтича Покленковскаго, на пана Кухарскаго, убившаго нанявшюся было у него жевцину. 1665 г., Октября 23.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, месеца Октобра двадцать третего дня.

Въ роки судовые вгородские, Луцкие, отъ дня двадцать второго месеца и року вышъ на акте менованыхъ припалые и судовне одправоватисе зачатые, передо мною, Александромъ Пирускимъ, подсудкомъ Володимерскимъ, подстаростимъ Луцкимъ, stanąwszy personaliter urodzony iego mość pan Maciey Pokłkowski, sługa wielmożnego iego mości pana Pawła Tetery, hetmana woysk iego królewskiey mości Zaporozkich, Брацлавского, Czyhyryńskiego старосты, за правом od iaśnie wielmożnego iego mości pana oboznego koronnego, starostы Łuckiego, teraz świežo nabyтым, dobr miasteczka Rafałówki y wsiey do niego należących dziedzica, так tegoż pana swego iako y osoby niжеy mianowanej, okrutnie przez urodzoneго iego mości pana Marcina Kucharskiego zabitey, krewnych, którzyby się napotem odezwać могли, имением, napрeциwko temuż iego mości пану Марцинови Кухарскому, przez ктóрого niжеy мianowany за бóйства учынек iest поpеdний, solenniter nec non gravi cum querela.

zanosząc akt protestacye opowiadał, y do wiadomości to urzędowi niniejszemu donosił: iż pomieniony comparens, w roku terazniejszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, będąc od wyż mianowanego iego mości pana hetmana wojsk Zaporozkich, pana swego, tam do wyż rzeczonych dóbr Rafałowskich, teraz nowo przez iego mości pana hetmana nabytych, dla dozoru zasiania y inszego gospodarstwa zesłany, gdzie zostaiąc, gdy w roku tymże terazniejszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, miesiąca Octobra dnia siedmnastego, w pewney potrzebie tegoż pana swego z miasteczka Rafałówki do miasta Czartoryska przez wieś Police, w której pomieniony iego mość pan Kucharski mieszka, iechał, ale chłopci trupa zczerniałego, którego psi znacznie nadiedli, do grobu tamże za dworem na to wykopanego niosą; czemu się comparens zadziwiwszy, chłopów tamecznych że, coby to był za trup, przez kogo y iakim sposobem iest zabity?—pytał się; a tak chłopci tameczni, iako y inna czeladź dworska, za tym ciałem idąca, którzy tego dodrze wiadomi, powiedzieli, że to białogłowa, na imie Anna, mieniła się być szlachcianką z Ukraińskich kraiów, pokrewnym (sic) pana Hulanickiego, która podczas rozruchów, w krajach tamecznych, Ukraińskich, będących, przed nieprzyjacielem krzyża świętego tu do Polski uszła, y czas niemały na pewnym mieyscu gdzieś pod Lublinem zamieszkawszy, znowu, ku domowi przebieraiąc się, przez miasto Ołykę podczas żniw terazniejszych szła, którą tenże pan Kucharski, będąc potrzebny gozpodyni, tam natenczas przeiawszy w Ołyce, ady się do pewnego czasu u niego zabawiła, prosił, y wziawszy ją zaraz ztamtąd, za gospodynię onę przyjął był; a tak ona nieco pomieszkawszy, y że się iey te mieysce dla pewnych przyczyn nie podobało, chcąc się uwolnić, prosiła o odprawę, którą on miasto odprawy zbił y żadną miarą odprawić nie chciał; tedy pomieniona, okrutnie zabita, nie mogąc się inaczey eliberować, musiała była nieopowiednie odeyść, którą obwiniony pan Kucharski w drodze dogoniwszy, y do dworu, tam w tey wsi Policach będącego, dnia dwudziestego dziewiętego Septemdris w tymże terazniejszym roku, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątego, przyprowadziwszy, y do lipy, pośród dworu tam będącey, przywiązawszy, sam kiem tak okrutnie a niełitościwie zbił, że wszystkie ciało barzo zsiniałe zostało y one aż do kości poodbiiał, y ledwie co troche żywą tamże, na podworzu, zostawivszy, nikomu do izby brać y żadnego opatrzenia koło niey mieć nie kazał. Nad którą białogłowa tam iedna zmiłowawszy się, a potaiennie w kilka

dni potym na telizkę ią włożywszy, do łaźni poddanego iednego tamey-
szego, Serhii, zaprowadziła była; o czym pomieniony pan Kucharski do-
wiedziawszy się, a chcąc żeby ludzi okolicznych wiadomości to nie došlo,
do dworu ią znowu także w kilka dni potym wziąć kazawszy, do izby
pustey, tam w tymże dworze będącey, wrzucić kazał, y opatrzenia żadnego,
umyślnie żeby umarła, dawać zabronił; która przez kilka dni w tey pus-
tey izbie leżąc, a nie mogąc iuż nic około siebie radzić, gnida, a tak
psy dworskie ten smrod od niey usłyszawszy, w nocy, ze dnia szesnas-
tego na dzień siedmnasty tegoż miesiąca Octobra, do tey izby wpadszy,
ieszcze żywą, rady sobie dać nie mogącą, szarpiąc doiedli, że tamże, bez
spowiedzi y naświętszego sacramentu, teyże nocy Panu Rogu ducha od-
dała; o czym tenże obwiniony pan Kucharski dowiedziawszy się, czym
prędzey zakopać kazał,—y to teraz chować to ciało prowadzą. Co wszy-
stko tak ci chłopi tameczni, którzy tego wszystkiego barzo dobrze wia-
domi, iako y dragan tam ieden z pod chorągwie iego mości pana het-
mana woysk Żaporozkich, znaiąc przed tym tę białogłowę, pod sumieniem
zeznali. A tak wyż mianowany comparens, takowy wyż rzeczonego obwi-
nionego pana Kucharskiego nieprzystoyny a prawie niezbożny uczynek
widząc, tego to trupa, na którym iuż y ciała omale na kościach było,
chować nie dopuściwszy, y one zaraz in recenti wziąwszy, zachowując
się w tem według nauki prawa pospolitego, też ciało, przez wyż rzeczo-
nego pana Kucharskiego, sposobem wyżey opisanym zabite, tu na urząd
przyprowdziwszy, one przede mną, urzędem, prezentował, y o przydanie
woznego dla oglądania y proclamowania onego y żeby sam oglądał—
mnie, urzędu, prosił y affectował. A tak ia, urząd, czyniąc dosyć affecta-
ciey comparentis, tego trupa oglądałem, y woznego generała, szlachetnego
Nestera Mikrowskiego, na oglądanie y proclamowanie tego trupa przyda-
łem. Który to wożny, czyniąc dosyć woli y rozkazaniu urzędowemu, a z
powinności swoiey wożnowskiej, one ciało, które barzo kiiami potłuczone
y przez psów poszarpane y aż do kości pożarte, widziawszy, wed-
ług prawa raz pierwszy w zamku, drugi przed zamkiem, trzeci w rynku,
na miejscach zwykłych, publicznych, przywodząc to wszystkim do wia-
domości, iż ta białogłowa, na imie Anna, przez wyż rzeczonego pana Ku-
charskiego, sposobem y czasu wyżey mianowanych, okrutnie a nietości-
wie iest zabita y zamordowana—obwołał y publikował; y tak o tem, z
mieysc proclamaciey powróciwszy, że obwołał y publikował, iako że y to

tak a nie inaczej było, iako wyżey w tyw akcie protestaciey iest wyrażonó, prawdziwie być stađe mienił, oczewiście przed urzędem ninieyszym stanąwszy, zeznał swoią relacią. A tak przerzeczony comparens to urzędowi do wiadomości doniosszy, y salve do meliorowania tego aktu albo inszey szyrzsey protestaciey uczynienia, ieśliby tego potrzeba ukazywała, temu komu z prawa będzie należało, zostawiwszy, prosił, aby to wszystko actis presentibus connotatum było, — co otrzymał.

Книга гродская Луцкая, поточная, № 2507, годъ 1665, листъ 1086 на оборотъ.

XXXIII.

Жалоба отъ имени Брацлавскаго старосты, Павла Тетери, на управлявшаго арендованнымъ у него селомъ Полицами, шляхтича Кухарскаго, объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ и изнасилованіи крестьянскихъ дѣвушекъ и женщинъ. 1666 г., Юля 1.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Юли первшого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, намесникомъ буркграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, stanowszy oczewiście urodzony pan Stephan Drzewiecki, слуга wielmożnego iego mości pana Pawła Tetery, Braclawskiego, Czehiryńskiego etc. starosty, dobr miasteczka Rafałówki y wsi do niego należących dziedzica, imieniem tegoż pana swego y подданных iego mości dziedzичных, так ту niżej imiony wyrażonych, iako y tych, którzy czasu права w pozwach specifickowani będą, ze wsiów Polic, Żołudzka Małego, Mosiewicz y Bołochowicz, tu w powiecie Łuckim a kluczu Rafałowskim będących, iako skoro tylko od tychże подданных o krzywdach, wiolencyach y oppressyach ich, od iego mości pana Marcina Kucharskiego onym stałych, mogła się wziąć wiadomość, natychmiast zaraz przeciwko temuż urodzonemu panu Marci-

nowi Kucharskiemu świadczył się y solenniter protestował w ten, niżey opisany, sposob y o to: iż mianowany pan Kucharski, od iaśnie wielmożnego iego mości pana Iana Klemensa Branickiego, marszałka nadwornego koronnego, y paniey Katharzyny na Czarncu Czarneckiey, małżonki iego mości, którzy wyż rzeczony wsi Police, Żołudźk Mały, Mosiewicze y Bołochowicze za pewnym prawem przeszłych lat trzymali, będąc pomieniony pan Kucharski przerzeczonych wsi urzednikiem y w zawiadywaniu swoim one mając, nie sprawował się tam iako na niego należało, ale nic nie pomnając na prawo pospolite y winy w niem opisane, sam z domysłu swego, chcąc te dobra y poddanych tameyszych wniwecz obrócić, mimo wszelaką słusność y nad powinność zwyczajną, od tych poddanych należąca, różne tymże poddanym krzywdy, oppressye, excessa, gwałty, boie, grabieże y inne barzo wielkie szkody, które się oşobliwym rejestrem opiszą albo czasu prawa pozwami objaśnione będą, przez wszystkich ten świzo przeszły rok, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piąty, różnych miesięcy y dni, a zgoła po wszystek czas urzędu y zawiadywania tam swego zostaiąc, — poczynił; poddanych przez wielkie, niezwyčajne exactie, zbytki, bicia y gwałty porozganiał, y niemało różnych krzywd naczynił. A nadto ieszcze, gdy białęgłowy, mężatki y dziwki, poddane ze wsi Polic, na pańszczyzne pleć lubo prząć do dworu, tamże w Policach będącego, gdzie mianowany pan Kucharski mieszkał, przychodzili, y gdy pańszczyzne odprawiwszy, w wieczor zwyczajnie ku domowi odchodzić mieli, tedy przerzeczony pań Kucharski do domu ich nie puszczał, ale przepomniawszy boiaźni Bożey, srogości prawa pospolitego y win w niem, surowo na takowych opisanych, nie obawiając się, gwałtem te dziwki y mężatki we dworze zatrzymywał, y onych (lubo małżonke swoje miał) do nierządneho z sobą uczynku, biiąc ich y morduiąc, przymuszał, iakoż de facto dziewczkom czterem y mężatce iedney ze wsi Polic, w roku świzo przeszłym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, różnych miesięcy y dni, mianowicie: pierwiey w ostatni tydzień postu wielkiego we szrode, dnia pierwszego Aprila, iedney dziwce, imieniem Oxinie, siostrze rodzoney Tatiany Ostapowey Berdnikowey, drugiey dziwce Krystynie, córce Kassiana Sacewicza, w tymże roku przeszłym, miesiąca Iunii ośmnastego dnia, trzeciey dziwce Maruszcze Byczkównie, siostrze rodzoney Daniła y Trochima Byczków, tegoż roku y miesiąca Iunii dwudziestego szóstego dnia, a potym mężatce iedney, imieniem Fedorze, niewistce Michałowey, w tymże przyszłym roku,

tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym, Iulii szóstego dnia, y Olenie dziwce, córce wdowy Kolendichi, tegoż roku y miesiąca Iulii dwudziestego dnia, wszystkim gwałty poczynił y z niemi ten tak nieprzystoyny, Bogu y ludziom brzydki uczynek przerzeczony pan Kucharski przez gwałt popełnił; a żeby tego tak sprosneho iego uczynku światu nie wyiawiano y żeby nikt o tym nie wiedział, tak też mężatkę y dziwki, iako inszych poddanych, bracio y krewnych ich, którzy mu, żeby takowych wiolencyi im nie czynił, o to mówili y upraszali, bił ich y pod srogim karaniem, w ostatku y śmiercią groząc, żeby tego nikomu nie powiadali—surowo im zakazywał; które to wyż mianowane dziwki y mężatki, tak dla barzo wielkiego wstydu, iako y dla tego, że od pomienionego pana Kucharskiego pokoju nie mieli, owszem oppressye cierpieli, ze wsi precz póść musieli y poszli, y gdzie y teraz dwóch ich, to iest Fedory mężatki y Oleny dziewczki y dotych czas we wsi Policach niemasz, tylko się pomienione trzy dziwki, Oxińka, Krystyna y Maruszka, y to po ustąpieniu pana Kucharskiego z tamtych maiećności, w roku iuż teraznieyszym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstym, czasu niedawnego, do Polic powrócili, bo póki on tam zostawał, bojąc się onego, nie śmieli powracać. Także y drudzy poddani tameysi, bojąc się mianowanego pana Kucharskiego tych odpowiedzi, bicia y tyraństwa, zostając zwłaszcza pod władzą onego, póki tam w tey wsi Policach był, y póki tu w tych krajach zostawał, nikomu o takowych jego uczynkach y oppressiey swoiey nie śmieli powiadać y nie powiadali, aż gdy z tych dobr ustąpił y z tych krajów wyiachał, dopiero ci niebożęta poddani o tym przed ludźmi powiadać y panu protestantis, iako panu swemu, skargi donosić poczeli. Przez który takowy swoy nieprzystoyny postępek przerzeczony pan Kucharski prawo Boże y pospolite zgwałciwszy, w winy, w prawie surowo o tym opisane, popadł y one na osobe swoie zaciągnął. O to tedy wszystko pomieniony comparens, iaka tylko mogła się wziąć od poddanych o tym wiadomość, imieniem iego mości pana starosty Braclawskiego y poddanych iego mości, przeciwko przerzeczonemu panu Kucharskiemu iterum atque iterum świadczy się y protestuie, salve do uczynienia inszey, szyrzsey, y poprawienia tey teraznieyszey protestaciey, ieśliby w czym tego potrzeba ukazowała, także wolne specificowanie pozwami imion poddanych y innych rzeczy, mianowany comparens panu swemu y poddanym iego mości wcale zostawiwszy, ofiarował onych że tak iako z prawa przydzie, prawnie o to czynić niezaniechać.

Gdzie tudzież, przy wyż rzeczonym protestującym, dziwek dwie z tych wyż mianowanych osob, iedna Krystyna Kasianówna, z oycem swoim Kasianem Sacewiczem, druga Maruszka Byczkówna, z bracią swoją rodzoną, Daniłem y Trechimem Byczkami, oczewiście, przede mną, urzędem, stanowszy, będąc o to ode mnie examinowani, pod sumieniem przyznali, że ten wyż mianowany uczynek gwałtu onym przez pomienionego pana Kucharskiego, sposobem y czasu wyżej opisanych iest popełniony. Przy tym przerzeczony comparens żądał, aby ta protestacya, z przyznaniem onych, do xiąg była przyjęta y zapisana; co wszystko iest przyjęto y zapisano.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 759.

XXXIV.

Жалоба пана Калуссовскаго на пана Вержбицкаго, общавшаго вѣшать при встрѣчѣ его крестьянъ. 1666 г., Юля 6.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Юлии шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Мацеємъ Казимеромъ Ястребскимъ, наместникомъ буркграфства и замку Луцкого, и книгами нынешними кгородскими, Луцкими, станowszy oczewiście szlachetny pan Kazimierz Lesiński, sługa urodzonego iego mości пана Іана Каlussowskiego, imieniem tegoż пана swego protestował się przeciwko Stephanowi Wirzbickiemu, dzierżawcy arędownemu włości Hołobskiej, o to: iż on, nie mając żadney przyczyny, do пана protestantis y do poddanych iego powziąwszy rankor iakiś, często verbis laesivis traktując, novissime dnia onegdayszego, gdy pan protestantis po swoiey pilney potrzebie do wsi Hołob sługę swego, пана Michała Pawłowskiego, zesłał, onego w plebanii o potrzebie пана swego będącego obaczywszy, verbis impetuosis napadszy, y samego пана uszczypliwemi utraktowawszy, dołożył formalia: »powiedz пану swemu, gdzie tego poddanego by y kilka zdybię, odważę się, że zabię, by mi przyszło

na funty płacić.« Zaczyn consolendo bezpieczeństwa swego poddanym protestatur, prosząc, aby actis connotatum było, zostawując iednak melioratio tey protestatii albo szyszey uczynienie,—co otrzymał.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 775 на оборотъ.

XXXV.

Жалоба намѣстника хоругви ротмистра Самуила Лаща, Александра Глосковского, на пана Жвана, за нападеніе съ крестьянами на его отрядъ во время ночлега и поджогъ корчмы. 1666 г., Сентября 25.

Рокъ тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Сеньтебра двадцать пятого дня.

Do urzędu y akt grodzkich starościńskich, Łuckich, y do mnie, Mateusza Kazimierza Pietruszewskiego, burgrabiego zamku Łuckiego, oblicznie przyszedszy urodzony Alexander Głoskowski, namieśnik chorągwi iego mości pana Samuela na Tuczapach Łaszczu, rotmistrza iego królewskiey mości, swoim tego iego mości pana rotmistrza y wszystkiey kompaniey imieniem, skarżył y protestował się przeciwko urodzonemu Ierzemu Żwanowi, dzierżawcy wsi Turzey, iako principałowi, za którego rozkazaniem niżej opisany stał się excess, y przeciwko inszym comprincipałom y pomocnikom, czeladzi y poddanym tegoż urodzonego Żwana, których imion y przezwisk lubo teraz wiedzieć nie można, na terminie iednak przyszłym, dowiedziawszy się o nich, będą specificowani, o to: iż pomieniony principał, nie pomnąc na ostrość praw koronnych y łekce ważąc dobrze a krwawie zasłużonych rzeczypospolitey żołnirzów, nie respectując na straty ich w borgowey tak długo zostaiąc służbie, w piątek przed świętym Mateuszem, blisko przeszły, w roku terazniejszym, gdy chorągiew ta za ordnansem iaśnie wielmożnego iego mości pana wojewody Krakowskiego, hetmana wielkiego koronnego, do obozu, pod Krupę naznaczonego, ciągnęła, y nocleg, iako podczas tak dżdżystey iesieni nie można było daley iść, w teyże

*

wsi Turzey protestantowi z kompanią przypadł, według trybu wojskowego gdy posłał dwóch towarzystwa dla rozpysania gospod na chorągiew, — pomieniony iego mość pan Żwan, zwabiwszy czeladź y chłopów wszystkich ze wsi wyżey mianowanej, z orężem iakie kto mógł mieć, z kosami, z kiiami, z cepami, na tych pisarzów przed dworem uderzył y hałasować począł, y gdyby była chorągiew nie nastąpiła, bez wątpienia pobito by ich y z czeladzią, — za przybliżeniem iednak chorągwi ledwie ten uskromił się tumult. A iak stała chorągiew, ile mógł uszczypli wych wymyślić słów pomieniony iego mość pan Żwan, będąc dobrze piiany, naprzeciw teyże kompaniey, gdzie którego potkał fulminował y znieważał, na pojedynkę każdego wyzywając. A nie kontentując się tym, aby swojemu dosyć uczynił rancorowi, w nocy teyże iuż nadedniem subordynował chłopą, poddanego dzierzawy swoiey, aby karczmę, w której stał protestant przy chorągwi z czeladzią swoią, zapalił, iakoż y uczynił dosyć rozkazaniu pana swego, kiedy się namniey nie spodziewano, bo iskry ognia w gospodzie, iako podczas szabasu u żyda nie było, zapalono karczmę, w której siła drobiazgów protestantowych, gdy niespodziany ogarnął ogień, a nie można było ratować, pogorzało, osobliwie w iukach: rządzik pukasty, miejscami złocisty, chusty białe wszystkie, czapka szkarłatna garłowa, butów świzych czerwonych dwie parze, pas iedwabny, obrus gdański, recognicie różne, kwity, atestacie od różnych osob, protestantowi służące, pieniędzy w szelągach słotych czterdzieści y cztery. Przez który swóy postępek, żadney nie mając do protestanta y kompaniey przyczyny, prawu pospolitemu sprzeciwił cię; o króre krzywdy y szkody obiecuie protestant in foro competenti z pomienionym principałem y comprincipałami prawnie czynić, y prosił wyż mianowany comparens, aby to actis praesentibus connotatum było, — co otrzymał.

Книга гродская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 960 на оборотъ.

XXXVI.

Жалоба пана Карсницкаго на Кіевскаго стольника Яна-Александра Хреbtовича, о убійствѣ крестьянина. 1666 г., Ноября 8

Рокy тисеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, месеца Ноябра осмого дня.

На уряде вгродскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Матеушомъ Казимеромъ Петрушевскимъ, бурнграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними вгродскими, Луцкими, stanowszy personaliter urodzony iego mość pan Mikołaj Karzśnicki, swym y urodzoney paniey Marianny Rusianówny Karzśnickiey, małżonki swey, y urodzonego pana Iędrzeia Krysy, z tąż małżonką swoią spłodzonego сына, in minorenitate existentis, imieniem, solenniter się oświadczał y protestował przeciwko urodzonemu iego mości panu Ianowi Alexandrowi Chrebtowiczowi, stolnikowi Kiiowskiemu, iako princypałowi y autorowi facti infra scripti, także szlachetnemu Piotrowskiemu y nieiakim: Raczkowi haydukowi, Ianuszowi, Szymkowi woźnicy, Waśkowi rybakowi, woznemu Lewkowi, tudzież stolarzowi, mielnikowi y inszym wszystkim czeladzi y poddanym ze wsi Bohurina części maiętności wyzey pomienionego iego mości pana Chrebtowicza, stolnika Kiiowskiego, iako comprincypałom y pomocnikom iego, którzy tu pro inscriptis et specificatis maią być rozumiani, y w dalszym procederze prawnym y w pozwach, po wzięciu wiadomości o imionach y przezwiskach ich, specificowani y pomieneni będą, o to: iż przereczony iego mość pan Chrebtowicz, nie oglądaiąc się nic na prawo popolite y winy w niem y constitutiach surowie respectu infrascriptorum opisane, ani na powinność chrześciańską ni w czym nie respectuiąc, y owszew to wszystko z tymi to swoiemi comprincipalibus et complicitibus postponowawszy, maiąc znać rancor y nieprzyiaźń skrytą przeciwko protestuiącym y one do skutku przywodząc, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstego, miesiaca Nowembra trzeciego dnia, godzina przed południem mogła być, wziąwszy wiadomość od tych to swoich pomocników facti praenominati, że niebożczyk Paweł Litwin, poddany protestuiącego ze wsi Gruszek, maiętności ich, nazad ze wsi Uholec ze młyna we wsi Bohurynie, na części iego mości pana Roguskiego będącego, powracał się, kazawszy tego to niebożczyka, gościńcem zwyczajnym starożytnym, z

Bohuryna idącego, poymać na dobrowolney drodze, nikomu nic, pogotowiu im, niewinnego, y do dworu swego, w tey wsi Bohurynie będącego, przyprowadzić; którzy, gdy pomienieni adhaerentes onego przyprowadzili, zarazem bez wszelakiego miłosierdzia, nie mając politowania nad człowiekiem chrześcijańskim, niewinnym, sam iego mość pan Chrebtowicz obuchem trzy razy w głowę, to iest dwa razy w ciemie same aż do mozgu, a trzeci raz w tył głowy uderzył, od których razów gdy niebożczyk ten Paweł na ziemie padł y ledwie co żywy zostawał, tedy onego już tak leżącego, napoły prawie umarłego, tym to swoim czeladzi y poddanym obuchami y kiiami bić y tłuc niemiłosiernie, przewracając y na drugą stronę, rozkazał; którzy to iego adherentowie y pomocnicy, nie mając żadnego politowania nad niebożczykiem, widząc już mało co żywego, bili y tłukli okrutnie po głowie, grzbiecie, bokach, rękach, nogach, goleniach, że aż żebier trzy w lewym boku złamałi, ręce, nogi y golenie pogruchotali y wszystko ciało potłukli, y ran niemało, blisko sta, zadali, których dla wielkiego zbicia y służenia okrutnego trydno y zliczyć, y tam już zbitego y umarłego od tego zbicia za dwor wywlekli z rozkazania tegoż iego mości pana Chrebtowicza; gdzie dziatki tego to nieboszczyka, mianowicie Maruszka, Fenna y Hapka, córki, a Fedor y Zacharko, synowie, ieszcze y nie dorosłe, dowiedziawszy o tym zabiciu niebożczyka, oycy swego, gdy do ciała iego, tak za dwor wyrzuconego, z wielką żalością y płaczem przybiegszy, płakali (bo ciało tego zabitego dla boiaźni nie brano), tedy przerzeczony iego mość pan Chrebtowicz to ciało zabite, na większy żal tych dzieci y contempt protestujących, kazawszy u ogona końskiego uwiązać, w rzece Horyni tamże za wsią y pode wsią y dworem iego będącą zawlekszy utopić, iako y utopiono; gdzie też dzieci, lubo ze strachem wielkim, przez całą noc pilnując, y gdy to ciało spłynęło, u wierzby za nogę trzymali, a potym nazaiutrz, to iest dnia czwartego tegoż miesiąca y roku terazniejszego, to ciało z wody, przy woznym generale, Mikołaiu Chomicckim, y szlachcie, szlachetnych Ianie Boguckim y Samoelu Kamieńskim, urzędownie wyięto y tu do akt przyprowadzono dla prezentowania; gdzie z przydania urzędowego na requisitią protestantis, tenże wozny, szlachetny Mikołay Chomiccki, y z przerzeczoną szlachtą, tuż judicialiter widział y oglądał na tym cieie zabitym niebożczyka Pawła Litwina, tak w głowie iako y inszych członkach y wszystkim cieie, począwszy od głowy aż do stopy nóg,

okrutnie zbite, sřluczone y zgruchotane, y rany zadane, iako w protesta-
tii wyżej iest pomieniono, których ran y zliczyć trydno było dla okrut-
nego zbicia y sřluczenia; co wszystko stałe y zadane sřyszał tak tam przy wyięciu
tego ciała z wody, iako y na inszych mieyscach, być stałe od wyżej specifiko-
wanego iego mości pana Chrebtowicza, sřug y poddanych iego, czasu, roku, mie-
siąca y dnia, y sposobem wyżej opisanym. A zaś tenże wozny zeznał: iż on,
dnia dzisieyszego, na akcie mianowanego, to iest ósmego Nowembra, z
przydania urzędowego, przy teyże szlachcie y inszych różnych ludzi, przy
tym natenczas będących, według prawa raz pierwszy w zamku, drugi
przed zamkiem, a trzeci y czwarty w mieście samym Łucku y za mias-
tem obwołał y prawnie publicował, że ten niebożczyk Paweł Litwin, spo-
sobem wyżej opisanym czasu, roku, miesiąca y dnia w protestații wyżej
pomienionych, y sposobem pomienionym, iest okrutnie zabity y zamordo-
wany przez tych to: iego mości pana Chrebtowicza, sřug y poddanych, y
onych za mężobóyców onego takowym sposobem, uti suprascriptum est, ob-
woławszy y publicowawszy prawnie, y to effective przyznawszy, y z
szlachtą, affectował, aby ta iego relatia y protestatia, wespół z protestatią,
do akt inserowane y zapisane były,—co otrzymali.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2508, годъ 1666, листъ 1069.

XXXVII.

Инвентарь сзла Руснова, съ исчислениемъ крестьянъ и ихъ повин-
ностей. 1667 г. Юня 27 дня.

Року тисеча шестьсотъ шестьдесятъ сегого, месеца Юня двад-
цетъ осмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимер-
скомъ, передо мною, Александромъ Францишкомъ Мысловскимъ, буркгра-
бимъ замку Володимерского, и книгами нинешними кгородскими, старостин-
скими, становшы персоналитерь урожоный панъ Станиславъ Черноцкий,
слуга урожоныхъ ихъ милостей: пана Андрея зъ Рациборска Морштына,

берштерлейтнанта его королевское милости, и ее милости панее Геленёю Козичанки Морштыное, малжонковъ, номине тыхъ же пановъ своихъ, инвентаръ села Руснова для записаня до книгъ винешнихъ кгродскихъ, Володимерскихъ, перъ обятамъ подавъ, просячы о прыняте и до книгъ записане оного; а такъ я, урядъ, тотъ инвентаръ для вписаня до книгъ прымуочы, читалемъ, который такъ се въ себе писанный маеть: «Inwentarz wsi Rusnowa, przez iego mości pana Iana Kozikę, podkomorzycza Włodzimirskiego, syna zeszedego niegdy iego mości pana podkomorzego Włodzimirskiego, Tomasza Koziki, iego mości panu Adrzeiowi z Raciborska Morsztynowi, oberszterleytnantowi iego królewskiey mości, y iey mości paniey Helenie Koziczance, małżonce iego mości, dnia dwudziestego siódmego Iunii, anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo. Naprzód dwór: kamienica ze dwiema izbami y alkierzami dwiema, ze wszystkim zawarciem y oknami, budynek z drzewa budowany, izba z komorą, piekarnia z komorą słomą poszyta, sernik, gumno, stodoła pleciona chróstem, obudowana płotem, winnica z browarem bez bań y kotła y bez statków, z chróstu zbudowana, stadnica z chróstu, sady pod dworem. Poddani tey wsi y powinności ich: Car Chwedko na półnanku, ma wołów trzy; Olexa na czwierci, ma wołów dwa; Iwaszko na czwierci, ma wołów dwa; Sac na pułnanku, ma wołów trzy; Głowacki na czwierci, ma wołów dwa; Brożak na czwierci, ma wołów dwa; Szwarluk na czwierci, ma wołów trzy; Kabeta na półnanku, ma wołów trzy; Lisik Andruch na czwierci, ma wołów dwa y konia; Katana na czwierci, ma wołów dwa; Grzeško Werszczuk na czwierci, wołów dwa; Borysik na czwierci, ma wołów dwa; Łysy na półnanku, ma wołów trzy; Iwan Skrzypka na czwierci, ma wołów trzy; Zdanko na czwierci, ma wołów dwa; Martyn na czwierci, ma wołów dwa; Berekiela na czwierci, bez wołów; tywon y gumieny Smalten piechotą robi na ogrodzie; Stelmach—ten piechotą robił na ogrodzie, ale powinien lasu pilnować; pasiecznik—ten piechotą robi na ogrodzie, którego excipuią; powinność tych poddanych: robić na każdy tydzień wołami trzy dni, piechotą czwarty dzień, to jest półnannicy sami, a czetwertynnicy także trzy dni wołami a czwarty dzień żonki; powinności żadney nie oddaia; stroża za pańszczyznę. Młynek, pod którym sadzawek dwie y stawek; mielnik Waško trzyma czwierć pola tego; powinność—do dworu z siekirą co potrzeba. Zasiwek: żyta posiano sokalskiey miary korcy piętnaście na iednym obszarze, na drugim, Borsukowie, korcy sześć, psze-

nice tąż miarą korcy pięć, owsa tąż miarą korcy ośm, ięczmienia tąż miarą korcy ieden, tatarką tąż miarą korcy trzy, prosa osmaczka Włodzimierska, konopi czwierzć Włodzimierska, lnu nie siano; ogrodów zasianych warzywem dwa, grząd czterdzieści, cebuli grząd dziesięć, marchwie grząd dziesięć, pietruszki grząd dwie, ćwikty grząd dwie, pasternaku grząd ośmnaście, kapusty, grząd pięć, wysadków grząd trzy. Zboża co kolwiek iest młoconego y niemłoconego, iako to stert żyta trzy, cośmy sami widzieli okiem swym, tedy styrtły, iako zimne zboża w stodołach y w szpichlerzach będące, mają cedere in usum iego mości pana podkomorzycza Włodzimirskiego, y one, iako swoje własne, ma wziąć et in commodum proprium obrocić. A tak my, przyjaciele, niżej na podpisie mianowani, ten inwentarz rękami naszymi w Rusnowie podpisawszy, stronom obom oddaliśmy. Działo się w Rusnowie, dnia dwudziestego siedmego Iunii, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego siedmego, ut supra». У того инвентаря подписы рукъ въ тые слова: Ianusz Kozika, P. W.; Stanisław Naszłowski imieniem swoim y córki moiey, iey mości paniey Ioanny Kozicznyney, pisać niумieiącey; Andrzej Morsztyn, owerszterleytnant iego królewskiej mości; Helena Morsztynowa; Iwanicki Marcyan, cześnik Czernihowski, będąc na ten czas w Rusnowie, przy tym inwentarzu, podpisuję się od oboiey strony uproszony, manu propria; Ian Kudewicz Kopczyński, będący przy tym inwentarzu pisanym w Rusnowie y rewiziej bonorum, iako przyjaciel proszony y użyty od ich mościów panów oboiey strony, podpisuję się, manu propria, idem qui supra; Paweł Dunin Łabęski, uproszony przyjaciel do podpisu tego inwentarza od oboiey strony, podpisuję się, manu propria; ustnie proszony pieczętarz od oboygа ich mościów Adam Korczewski; namieśnik burgrabstwa Włodzimirskiego Ioachim Kores. Который же то инвентарь, за поданемъ и прозбою вышъменованое особы подавающее, а за принятемъ моимъ урядовымъ, ввесь зуполна одъ слова до слова до книгъ нинешнихъ кгородскихъ, Володимирскихъ, естъ инкграссованный.

Книга Владимирская гродская, записовая, поточная и декретовая, № 1037, годъ 1667, листъ 441 на оборотъ.

XXXVIII.

Жалоба пана Вышпольскаго на пана Лыховскаго о незаконной продажѣ и залогѣ принадлежащихъ ему крестьянъ. 1671 г., Юня 28.

Року тысяча шестсотъ семьдесятъ первого, месеца Юня двадцетъ осмого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскимъ, передо мною, Томашомъ Савицимъ, наместникомъ присяглымъ буркграфства и замку Володимерского, и книгами нынешними, кгородскими, старостинскими, *stanowszy personaliter urodzony pan Konstanty Wyszpolski, świadczył y protestował się imieniem urodzoney pani Krystyny Kozieradzkiego primi voti Franciszkowey Drozdowskiej, secundi vero voti Konstantowey Wyszpolskiej, małżonki swey, także urodzonego pana Piotra Kozieradzkiego, in minorennitate ieszcze zostaiącego, dziedzicow części wsi Kluska y Wolicy Kluskiej, przeciwko urodzonemu iego mości panu Andrzeiowi Łychowskiemu, regentowi ziemskiemu Włodzimirskiemu, także y samey iey mości paniey Łychowskiej, siestrze rodzoney małżonki protestantis, a pana Piotra Kozieradzkiego stryiecznie rodzoney, tudzież urodzonemu iego mości panu Ianowi Żurawnickiemu, de nullitate contractow z wyszmianowanemi panami Łychowskiemi, małżonkami, uczynionych, w ten niżej opisany sposob: iż ich mość panowie Łychowscy, małżonkowie, będąc spoldziedzicami części wsi Kluska i Wolicy Kluskiej po babie ich spadłych, to iest urodzoney paniey Poloniey Kluskiego Andrzeiowey Wińskiej, iako też y tey części, która przez zastaw odeszła przez tychże panow Wińskich, małżonkow, urodzonemu iego mości panu Stefanowi Lityńskiemu, a iego mość pan Lityński per cessionem juris puścił urodzoney paniey Teophili Lityńskiego Andrzeiowey Łychowskiej, córce swey; na teyże części iey mość pani Łychowska dożywocia zapis uczyniła małżonkowi swemu, iego mości panu Andrzeiowi Łychowskiemu, a iego mość pan Łychowski, nie sprawując się secundum ius praescriptum, telko dożywocie maiąc na tey części, chłopow porozganiał; iakoż rozegnavszy, krórzy uszli do maiętności iego mości pana Iana Żurawnickiego, — тамже, o nich sie dowiedziawszy, poiachał y sprzedał ich trzech Mroc-*

kow wieczysto nazywaiomych, nie mając do nich prawa innego oprócz dożywocia, z iey mością panią małżonką teraznieyszą swą, iako dziedziczką, bez inszych wiadomości; także drugich pozastawywał, iako to: iego mości panu Wolskiemu chłopka Dudkę we złotych dwóchset, chłopka drugiego Musiia iey mości paniey Pucniewskiej, ciotce swey, we złotych stu dziewięciudziesiąt. Przeto protestantes, skoro sie dowiedzieli o tych prawach y ruinie części tey, protestatur de nullitate et validitate prawa swego dziedzicznego, ofiaruiąc o to wszystko, uti de jure competent, salvam meliorationem hujus protestationis, prawnie czynić z ich mościami pany Łychowskiemi, małżonkami, si inquantum necessitas expostulaverit; a teraz o przyięcie tey teraznieyszey y do akt zapisanie prosił,—co otrzymał.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1671, № 1042, листъ 723.

XXXIX.

Актъ судебной передачи имѣній Добратина и Букоймы, присужденныхъ паномъ Линчевскимъ отъ Волинскаго Каштеляна Яна-Франциска Любовицкаго; при передачѣ судомъ составленъ списокъ имущества, крестьянъ и ихъ повинностей. 1671 г., Ноябра 13.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ первого, месеца Ноябра осмнадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Володимерскомъ, передо мною, Стефаномъ Вышподскимъ, коморникомъ кграничнымъ воеводства Киевского, бургррабимъ замку Володимерского, и книгами нынешними кгородскими, старостинскими, становши очевисто урожонный его милость панъ Теодоръ Нецевичъ, писарь кгородский, Володимерский, своимъ и урожонныхъ ихъ милостей пановъ: Миколая Жабокрицкого, подсудка воеводства Брацлавского, подстаростего, и Збигнева зъ Любенца Любенецкого, столника Венденского, судьи, урядни-

ковъ судовыхъ вродскихъ, Володимѣрскихъ, также урожного его милости пана Александра Хриницкого, подстаростего Кременецкого, именемъ, листъ екзекуториальный и ремиссу въ справе урожного его милости пана Яна въ Линчовъ Личевского на добрахъ селе Добрatine и половицы добръ села Букоймы, добрахъ ясневелможного его милости пана Яна Францишка Лубовицкого, каштеляна Волинского, и Анны Констанцией съ Харленжа Лубовицкое, каштеляновое Волинское, малжонковъ, ексьсьпедиованые, рукома ихъ милостей пановъ официалистовъ при печатехъ подписаные, для вписаня до книгъ винешнихъ перъ обятамъ подаль, просячы, абы принятый и въ книги вписаный былъ; который то листъ екзекуториальный и ремиссу я, урядъ, для вписаня до книгъ прѣймуючы, читаемъ, и такъ се въ себе писаный маеть: «*My, Mikołaj Zabokrzycki, podśedek Braclawski, podstarości, Zbigniew z Lubieńca Lubieniecki, stolnik Wendeński, sędzia, y Teodor Neczewicz pisarz Włodzimirscy, y Alexander Chrynicki, podstarości Krzemieniecki, urzędnicy sądowi, wiadomo czyniemy tym naszym executorialnym listem wszem wobec y koźdemu zosobna, a osobliwie sądowi głównemu trybunałowi koronnemu Lubelskiemu: iż my, przychylając się tak do prawa popolitego y decretów sądów głównych trybunalskich, Lubelskich y Piotrkowskich, między instygatorem sądowym y urodzonymi ich mościami: panem Ianem z Linczow Linczewskim y panią Zuzanną Hulewiczówną Linczewską, małżonkami, actorami, a iaśniewielmożnemi ich mościami: panem Ianem Franciszkiem Lubowickim kasztelanem Wołyńskim, y iey mością panią Anną Constantią z Charleża Lubowicką, kasztelanową Wołyńską, małżonkami, y innemi osobami w dekretach specificowanemi, pozwanemi w sprawach kilku, to iest o expulsią z dobr sioła Skurcza, Biskupicz y Dziesięciny, prawu ich mościów panów Linczewskich, małżonków, podległych, skontemptowanie actorów babki y czeladzi ich mościów, pobranie wiele rzeczy, y o inne pretensie y wiolentie, tudzież o winy prawne, ztąd pochodzące—intentionowanych, po różnych terminach ex personali comparitione in termino contraventionis decretis tribunalitionis, także ratione convulsionis decretorum tribunalitionum et evocationis—do sądu seymowego ferowanych, iako też do condemnat na ich mościach pozwanых* otrzymanых referuiąc się, także y do decretu ostatniego, z remissy ich mościów panów deputatów capturowых woiewodstwa Wołyńskiego, przez ten sąd capturowy dla uczynienia na dobrach pozwanых mocney executiey przydanych, w sądzie głów-

nym trybunale koronnym, Lubelskim, między temiż aktorami y ich mościami: panem kasztelanem Wołyńskim, małżonką iego mości y innemi osobami, pierwszey executiey y odebranie dobr impuglatorami, w remissie mianowanemi, pozwanemi, feria quarta pridie festi sanctae Hedwigis viduae electae, anno Domini millesimo sexcentesimo septuagesimo primo—stałego; którym to decretum ostatnim, za nieodezwaniem się przez pozwanych y nieznoszeniu z siebie infamii y banicii wiecznych, ex controversiis otrzymanych, sąd główny trybunalski koronny Lubelski nakazał, aby wielmożny iego mość pan starosta Włodzimirski y iaśnie oświecony xiążę iego mość pan starosta Krzemieniecki, lubo sami przez siebie, lubo przez urzędy swoje, z dobr pozwanych executionem ultimariam, fortem, finalem ac indelatam, manu forti et armata, z ruszeniem powiatów województwa Wołyńskiego, lubo by się pozwani gleytami z łaski iego królewskiej mości danemi y relatiami ad cassandum zapisanemi, bronili y innych benefitia juris zażywali, sub paena perpetuae banitionis et sub privatione capitaneatum et refusione damnorum—uczynili, y ad possessionem bonae jure victorum citatorum, ad primam requisitionem partis actoreae, podali; o czym decreta ex controversiis, któremi solutia summy post praestitum juramentum, także paeny—są przysądzone, iako też infamiae banitiae y decret pomienionego iego mości pana Iana Linczewskiego y małżonki iego mości, aktorów, gdyśmy roku terazniejszego, tysiąc cześćset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Nowebra dwunastego dnia, mając przy sobie dwóch woznych generałów województwa Wołyńskiego, szlachetnych: Konstantego Zbuńskiego y Onofria Waśkowicza, y przy nich kilku ich mościów panów obywatelów województwa też Wołyńskiego, nie iadąc do zamku y wsi Iaroslawicz, ustawicznej rezydentiey ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, senatorskiey, wprzód do wsi Dobratyna, majątności pozwanych, w possessiey ich mościów będącey, ludo barzo długami y processami, iako aktorowie twierdzili, onerowanej (nic nie preiudicując tak prawu urodzonego pana Ignacego Strzelnickiego y małżonki iego, którzy za prawem swoim dawnym, od zeszłego niegdy iego mości pana Konstantego Puzyny,

podkomorzycy Włodzimirskiego, pierwszego małżonka iey mości paniey kasztelanowey Wołyńskiej, na część pewną służącym, za podaniem oney po expulsiey per executionem trzymaia, których podług prawa ich y procesów wcale zachowawszy, y zalve o insze pretensye ich, gdzie z prawa y z kim będzie należało, zostawiwszy, iako też y pana Iana Kordzińskiego, małżonką iego, przy prawie ich, od pana Rahozy na summę półtora tysiąca złotych y na zastawę części pewney w teyże wsi Dobratynie per cessionem nabytym, wcale zahowuiąc) przyiechali y wrota do dworku, przy folwarku będącego, zamknięte otworzyć sobie kazali, za którym bez żadney contradictiey otworzeniem wrot przez pana Michała Raczyłowicza, urzędnika tey wsi, do pomienionego dworka y izdebki przyszedszy y na miejscach swoich zasiadszy, iurisdictioną naszą sądową podług prawa y zwyczaju ufundowawszy, y bezpieczeństwo wszelakie iednemu z woznych, szlachetnemu Konstantemu Zbońskiemu, in praesentia tychże ich mościów panów odywatelów woiewodztwa Wołyńskiego kilku, obwołać, y pomienionemu urzędnikowi ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, z obronami, iako prawo każe, iesliby od ich mościów iakie miał, stanąc przed się, kazaliśmy; który na produkowane przez aktorów, ich mościów panów Linczewskich, decreta, infamie y banitie wieczne, także ostatni decret, trybunalskie, nic prawnego do zatrzymania się przez nas nie pokazuiąc, tylko abyśmy od czynienia tey mocney executiey do przyjazdu z Poleskich krajów panów iego supersedowali—upraszał. Tedy my, urzędnicy, ad mentem sądu trybunalskiego stosuiąc się, z powinności naszej, urzędowey, za requisitią strony actorowey, do uczynienia executiey przystąpiliemy: iakoż naprzód gromadę Dobratyńską, poddanych w tey wsi y Brzuchowie przysiołku będących, do possessiey tylko ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, należących, przez tywona alias włodarza zebrawszy y iako którego zowią i co ma niżej wyraziwszy, dworek barzo ledaiaki, opustoszały. z izdebką, piekarnią, chlewami, stodołą, winnicą, w którym dworku nic a nic, osobliwie z rzeczy ruchomych, bydła, koni, świni, owiec, gęsi, kur, za wyprowadzeniem przez urzędnika, kilka dni przed przyjazdem naszym do Iarosławicz, nic nie było, z gumnem wszelakim, ozimym y iarym, w styrtach y w stogach będącym, niżej przez nas exprimowanym, o którym zbożu, iako go prawdziwie wiele iest kop, urzędnik powiedzieć nie chciał,—per executionem, iako prawo y dekret kazał, tymże ich mościom panom Linczewskim, małżonkom, ad possessionem bez żadney wio-

lentey podaliśmy, y w one dobra ich mościów przez wyżey mianowanych woznych reindukowawszy, y securitatem actorom samym, czeladzi ich tam zostawioney y ztamtąd odieżdżającyey obostrzywszy, ztamtąd nazaiutrz do drugiey wioski ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, połowicy sięda Bukoymy, także dla podania oney per executionem, ponieważ ten Dobratyn non sufficiat intracie, summie y pretensyom aktorów, odiachaliśmy. Iakoż z temiz woznemi y ich mościami pany kilka obywatelow gdyśmy dnia trzynastego Novembris ku dworowi Bukoiemskiemu, na części ich mościów będącemu, przyjeżdżali, tam kobylice przed wrotami zapuszczone y świeżo zgotowane zastaliśmy, przed któremi to kobylicami urzędnik Dobratyński y pan Stephan Mańkowski, urzędnik Bukoiemski, z kilku czeladzi, broniąc executiey stał, y wrota zatarasować, przy których piesza czeladź z strzelbą stała, rozkazał; a gdy żadney obrony nie pokazowano, tylko constitutią anno millesimo sexcentesimo sexagesimo septimo na seymie ferowano, i że wszystkie condemnaty bez uspokoienia strony seym skasował — broniono się; a że ta constitutią nie do osoby ich mościow panow Linczewskich, małżonkow, ale do osoby ich mościow panow Sackow, małżonkow, iako actorowie wywodzili, służy, — tedy my urzędnicy tych obron, iako nieprawnych, za słuszne nie przymuiąc, czeladzi swey te kobylice zrzucić y wrota do dworu otworzyć kazawszy, y po otworeniu w izbie, iako zwyczaj, iurisdictiā naszą sądową ufundowawszy y bezpieczeństwo przez woznego Onofrego Waśkowicza osobom wszystkim, przy nas będącym, y sobie samym obwołać kazawszy, do zebrania gromady, zrewidowania gumien y do spisania inszych intrat, w tych dobrach znajdujących się, a potym do podania onych per executionem ich mościom panom Linczewskim, małżonkom, przystąpiliśmy. Iakoż pomienione dobra, część ich mościów panów Wołyńskich, małżonków, Bukoiemską, z dworem y folwarkiem, z gumnami, poddanemi, niżej specyfikowanemi, stawem, arędą, winnicą, w której kotły arędarskie, z karczmą y wszystkimi pożytkami, tymże ich mościom panom Linczewskim, małżonkom, przez tychże woznych ad possessionem realem podaliśmy y w one ich mościów reindukowali, cum ea declaratione: ponieważ nad summę dziesięć tysięcy złotych, przez actorow poprzysiężoną, y grzywny decretami sądu trybunalskiego przysądzone, potym nie iest nic więcey decretem żadnym trybunalskim do tych czas actorom przysądzonego, a gumna tak w Dobratynie iako y w siele Bukoymie są niemałe, gotowa y inna intratą, iako

się niżej wyrazi, (z) stawów y z aręd pokaże się, co wszystko kwotę niemałą wynieść może,—tedy my, urzędnicy Włodzimirscy y Krzemieniecki, ratione tylko crescentiey w drugiey maiętności, to iest w siele Bukoymie znajduiącey się, niżej położoney, ad trutinam et decisionem, iesli y ta crescentia actorom będzie należała, do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego tę sprawę odsyłamy, y termin stronom obom, actorom y pozwanym, inter causas terminorum tactorum sine beneficio arresti conservatorum, zachowuiemy in duabus (septimanis) bez przypozwu. Protestatur pars actorea contra officium o uczynienie remissy do sądu trybunalskiego in protractionem causae dabitur latius in copia. Reptestatur officium, że tak podłyg prawa y samey słusznosci być uważał. Przy którym expediowaniu executiey inwentarz poddanych w tych oboch wsiach znajduiących się, gumien y inszych dochodów, tak się w sobie ma: naprzód w siele Dobratynie poddani y sprzężaię (sic) ich ci: pierwszy Kuźma Chwedorenia, dziedziczny, wołów trzy, koni dwoie, robi trzy dni; drugi Chweśko Chwedorenia—wołów trzy, koni cztery, dziedziczny, robi trzy dni; trzeci Iacko Rezenia—wołów trzy, koń ieden, dziedziczny, robi także; czwarty Lesko Woronecki, dziedziczny, woł ieden, robi także; piąty Iwan Woronka—wołów dwa, dziedziczny, robi także; szósta Mielniczka, dziedziczna, z pługiem wołów, po trzy dni panu orzo na ugor i wiosne i co każą do dwora siekirą; siódmy Iacko Tatida—wołów dwa, dziedziczny, ale o niego ma pan Strzelnicki actią, robi trzy dni; ósmy Chweśko, dziedziczny, wołów dwa, robi trzy dni; dziewiąty Bilecki Semen, dziedziczny, wołow dwa, klacz iedna; dziesiąty Iwan Krzywyy; iedynasty Iusko—wołow dwa; dwunasty Hawryło Poprużyński—koń ieden; ci robią po trzy dni; trzynasty Choma—wołów dwa; czternasty Hryc—woł ieden; piętnasty Krawiec—klacz iedna, robi rzemiosła; szesnasty Semen—woł ieden; siedmnasty Samuyló—woł ieden, ósmnasty Dacko—klacz iedna; dziewiętnasty Hryc—woł ieden; dwudziesty Paweł—klacz iedna; dwudziesty pirwszy Iarosz—wołow dwa,—ci wszyscy z strony przyszli, robią po dwa dni w tydzień; dwudziesty wtory Petro—woł ieden; dwudziesty trzeci Petro drugi—klacz iedna; dwudziesty czwarty Semen drugi—koń ieden; dwudziesty piąty Iacko Kowal—klacz iedna, robi rzemiosła;—y ci przychodniowie poddani Brzuchowscy, z przisiółka do Dobratyna należącego; dwudziesty szósty Paweł Andzuła, dziedziczny, wołow cztery, koń ieden, robi dni cztery; dwudziesty siódmy Kondrat, dziedziczny, wołow dwa, koń ieden; dwudziesty ósmy Stepan—wołow dwa, koń ieden; dwu-

dziesiąty dziewiąty Hryc—klacz iedna; trzydziesty Misko—klacz iedna, z rzemiosła; trzydziesty pierwszy tkacz, z rzemiosła; trzydziesty wtory Hrycko Harkawy, robi dzień ieden; trzydziesty trzeci Matwey stelmach, z rzemiosła; trzydziesty czwarty Adam, robi dzień,—ci przychodniowie; trzydziesty piąty Ius, dziedziczny, robi dzień; trzydziesty szósty Łazarz sadowniczy, dziedziczny, wolny od roboty, sadu pilnuie; trzydziesty siódmy bednarz, z rzemiosła; trzydziesty ósmy Misko Burak; trzydziesty dziewiąty Iwan Łubko; czterdziesty Iarosz; czterdziesty pierwszy Iaško Did; czterdziesty wtory Demko Wareyko; czterdziesty trzeci Iwan; czterdziesty czwarty Hryc,—y ci przychodniowie, robio także po dniu iednemu w tydzień. W gumnie: iedna styrta żyta kop sto pięćdziesiąt, dwie starego, iako gumieny przyznał y karb w styracie znalezione pokazał; druga styrta hreczki starey kop dziewięćdziesiąt cztery, także gumieny y karb przyznał; trzecia styrta pszenicy tegoroczney, kop sto sześćdziesiąt sześć, iako gumieny przyznał; czwarta styrta żyta nowego, kop sto pięćdziesiąt; piąta styrta y stog, w nich kop sto pięćdziesiąt ośm żyta; owsa styrta, kop sto dziewięćdziesiąt; siódma styrta hreczki nowej, kop dwieście ośm, y z stożkiem, ale ią grad przebił y na pokosach długo leżąc opadła; ósma styrta ięczmienia, kop sto; item ięczmienia, kop czterdzieści sześć, złego, zleżałego; grochu koszonego styrta, sążni cztery wzdłuż, a wszyrz dwa y łokieć. W stodole: pszenice y żyta dziesięcinnego coś niewiele, iako gumieny twierdzi, ledwie kop ośnaście; żyta iarego kop sześć, lnu kop cztery, siemienia lnianego czwiece niechędżonego. Winnica, w niey banie arędarskie, daią arędy złotych trzysta na rok. Młynek, koło iedno; grobla na Ikwie rzece, na której młyńa niemasz, a przed tym bywało koł cztery,—ta grobla restawraciey y sumptu niemałego potrzebuie; spust stawku, na którym młynek iest, we trzy lata czyni złotych dwieście. Teraz na zime posiano: żyta y pszenicy mac Dubieńskich dwadzieścia cztery, iako gumieny powiadał, facit korcy Lubelskich z mace iedney pięć. Inwentarz wsi Bukomy. Poddani: pierwszy Andrzej Mielnik, ma wołow dwa, koni dwa, z siekierą robi do dwora co rozkażą; drugi Andrzej Seńczuk—wołow trzy, koni dwoie, dziedziczny, robi dni cztery w każdy tydzień lecie, a zimie po trzy dni; trzeci Sawka, dziedziczny, ma wołow cztery, koni dwoie, robi lecie cztery dni, a zimie trzy dni; czwarty Semen, ma wołow dwa, koń ieden, zachoży z strony, robi lecie cztery, a zimie trzy dni; piąty Roman, ma woła iednego, robi dwa dni, dziedziczny; szósty

Pilip—wołow dwa, koń ieden, robi dni dwa, zachoży; siodmy Iwan Pińczuk, pieszy y zachoży, robi dwa dni; ósmy Wasil—woła iednego y konia, także zachoży, robi po dwa dni; dziewiąty Iarosz, pieszy, zachoży, robi po dwa dni w każdy tydzień; dziesiąty Semen Charuka, pieszy, dziedziczny, robi po dwa dni w tydzień; iedynasty Daniło, ma konia iednego, zachoży, robi dzień ieden; dwunasty Iwan Ianczenie, ma konia iednego, dzień w każdy tydzień ieden robi, dziedziczny; trzynasty Panas, pieszy, zachoży, robi dzień ieden w każdy tydzień; czternasty Iwan Czerkies, ma konia iednego, zachoży, robi w każdy tydzień po dwa dni; piętnasty Ianko Mazur, ma konia iednego, zachoży, robi w każdy tydzień dzień ieden; szesnasty Hryc, ma konia iednego, zachoży, robi dzień ieden w każdy tydzień; siedmnasty Iwan Hodun, ma klacz iedną, robi dzień ieden; ósmnasty Marcin, ma klacz iedne, zachoży, robi dwa dni w każdy tydzień; dziewiętnasty Hryc Martinow, ma konia iednego, robi dzień ieden, zachoży; dwudziesty Iasko, ma konia iednego, zachoży, robi po iednym dniu w każdy tydzień. In summa wszystkich poddanych w pomienioney wsi Bukoymie na części ich mościow panow Wołyńskich, małżonkow, dwadzieścia, gdyż tam na drugiej połowicy zostają dziedzicami ich mość panowie Malińscy, chorążycow wołyńscy. Inwentarz gumna przy dworze Bukoiemskim zostającego: pierwsza styrtą ięczmienia, w tey styrcie kop sześćdziesiąt pięć, iako tenże pan Mańkowski, urzędnik ich mościow panow Wołyńskich, małżonkow, y gumiennik—przyznali; druga styrtą pszenice, w którejże jest, twierdzili, kop sto; trzecia styrtą żyta, w której kop pięćdziesiąt; czwarta styrtą żyta, w której kop pięćdziesiąt; piąta styrtą hreczki, w której kop sto; szósta styrtą hreczki, w której kop pięćdziesiąt; na drygim zaś folwarku, za stawem, ósma styrtą żyta; dziewiąta także styrtą żyta, w których oboch, iako urzędnik y gumiennik powiadali, kop sto pięćdziesiąt; dziesiąta styrtą owsa, w której, twierdzili, jest kop sto; iedynasta styrtą owsa, w tey, powiadali, jest kop ósmdziesiąt; dwunasta styrtą ięczmienia, kop pięćdziesiąt; trzynasta styrtą grochu koszonego niewała; czternasty stóg prosa koszonego, w którym, powiadali, kop dwadzieścia; piętnasty stożek pszenice iarey; szesnasty stożek żyta iarego, w którym, mienili, kop dwadzieścia. Aręda Bukoiemska na każdy rok intraty czyni ze młyna y z karczmy złotych półczwarta sta; a w winnicy także kotły arędarskie. Staw Bukoiemski, własny ich mościow panow Wołyńskich, małżonkow, czyni intraty we trzy lata złotych polskich tysiąc. W teyże majątności na dwor posiano na zime

прzyszło, iako tenże urzędnik y gumiennik przy gromadzie zeznali, mac miary Dubieńskiej żyta y przence dwadzieścia. Co wszystko spisawszy y termin ten z powinności naszej expediowawszy, bezpieczeństwo wszelakie między stronami, aby się spokojnie zachowali, sobie samym y przy nas szlachcie będącey y odieżdżającej—przez woznego obwołać rozkazawszy, ztamtąd powracając, ten akt nasz reinductey, z pieczęćmi y z podpisami rąk naszych, wydaemy. Działo się we dworze Bukoiemskim, anno millesimo sexcentesimo septuagesimo primo, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.» У того акту ексекutoriалного и ремиссы, при печатехъ притисненыхъ, подписы рукъ ихъ милостей пановъ судовыхъ вгородскихъ, Володимирскихъ и Кременецкого, въ тые словы: Mikołaj Żabokrzycki, podsedek Braclawskiego wojewodztwa, podstarości Włodzimirski, manu propria; Zbigniew Lubeniecki, stolnik Wendeński, sędzia grodzki, Włodzimirski; Alexander Chrynnicki, podstarości sądowy Krzemieniecki, manu propria; Theodor Nescewicz, pisarz grodzki, Włodzimirski, manu propria.—Которая то облята, за поданемъ вышъреченого подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ есть записана.

Книга городская Владимирская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1671, № 1042, листъ 1724.

XL.

Росписка пана Федора Павши пану Семену Мошковскому въ получении удовлетворения за убитого Мошковскимъ крестьянина Павши. 1676 г., Января 16.

Року тысяча шестсотъ осемъдесятъ четвертого, мѣсяца Октября чотырнадцатого дня.

На рочки судовые вгородские, Киевские, одъ дня пятого мѣсяца и року, теперъ идучыхъ, вышъ на акте менованомъ, въ месте его ко-

ролевское милости Овручомъ припалые и судовне одправоватыся зачатые, передо мною, Стефаномъ Дѣдъковскимъ, яко субделегатомъ адъ оункъ солиомъ актумъ, уроженого его милости пана Дымитра на Жабокрыкахъ Жабокрицкого, подчасного Вилькомирского, подъвоеводего енералу воеводства Киевского, засажонимъ, и книгами нинешними, кгродскими, Киевскими, personaliter stanowszy urodzony iego mość pan Semen Moszkowski dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Kiiowskich, podał per oblatam kwit od urodzonego iego mości pana Theodora Pawszy, sobie podawaiącemu, na rzecz pewną, niżej w tym kwicie inserowanym mianowicie wyrażoną, дану у służący, у рѣкѣ tegoż iego mości własną подписану, о czym ten kwit niżej wpisаны, szerzey a dostateczniey w sobie obmawia, prosząc, aby był przyjęты у do xiąg wpisаны; а так іа, subdelegat, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich, Kiiowskich, przymuiąc, ad affectationem podawaiącego, czytałem, który temi iest inserowany słowy: «іа niżej на подписіе мianowany, даіе ten мoй kwit Semenowi Ihnatenkowi Moszkowskiemu, із по забитым poddanym moim, Zinkiem, niebożczykiem, поймаłem го біл, іако zdrayce, kтorego за uprosieniem iego mości пана Ostafnego Trypolskiego у inszych рoзньных ludzi, kрorego uwalniam; у chto by się kolwiek miał do tego interesować, niepowinien onego ni wczym turbować, бо іа, іако бeдaч панem по niebożчыку poddanym moim Zińku, całe onego ze wszystkiego kwituię. Działo się w Czernihowiczach, dnia szesnastego Ianuarii, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego. У того квиту подпись руки его милости пана Павшы тими словы: Theodor Pawsza. Kоторый же то квить, за поданьемъ и прозьбою вышъ менованое особы подаваючое, а за моимъ субделегатовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ, кгродскихъ, Киевскихъ, увесь, зъ початку ажъ до конца, естъ вписаный.

Книга Киевская гродская, записовая, поточная и декретовая, годъ 1684—1685, № 2, листъ 181.

XLI.

Жалоба отъ имени Мстиславскаго земскаго судьи, Стефана Воронцака-Маркевича, на пана Карла-Юрія Милькевича о угнетеніи имъ крестьянъ въ имѣніяхъ Воронцакаго 1678 г., Іюля 4.

Року тисеча шестсотъ семьдесятъ осмого, мѣсяца Іюля четвертого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку ево королевское милости Овруцькомъ, передо мѣною, Михайломъ Кончаковъскимъ, наместникомъ подстароства Овруцького, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцькими, персоналитеръ stanowszy pan Samuel Walyszewicz, sługa urodzonego iegoomości pana Stefana Woronieckiego, sędziiego ziemskiego Mściślawskiego, dziedzica dobr wsiow: Łaskow Żerewa, Dawydkow y Bołotnicy, dla odebrania tych dobr od iegoomości pana Ierzego Karola Milkiewicza, iako nieślusznie y nienależnie dzierzącego, y zwerifikowania szkod przez iegoomości pana Daniieła y synowca iegoomości, pomienionego iegoomości pana Ierzego Karola Milkiewicza, w tych wsiach poczynionych, ymieniem tegoż iegoomości pana sędziiego, pana swego, swiadczył y soleniter protestował się naprzeciwko urodzonym ichmościom panom Danielowi y Ierzemu-Karolowi Milkiewiczom, czeladzi ichmościow, iakoteż iegoomości xiędzu Manina Tyrawskiego, superiora collegium Xawerowskiego, y iegoomości pana Stanisława Falibowskiego, w dodawaniu sług y urzędników, mianowicie od iegoomości xiędza Tyrawskiego—pana Alexandra Michalewicza, a od iegoomości pana Falibowskiego—pana Iana Klawdego y syna iego Krzysztopha Klawdego, na uczynek niżej wyrażony pomocników, y na innych, z ymion y przezwisk ich mościom samym lepiej wiadomych, ale y за взієciem wiadomości o onych w pozwie wyrazić y specyfikować deklarując, o to y w ten sposób: iż gdy прерзeczony iegoomość pan Daniel Milkiewicz, nie mająć żadnego interestu s prawa do dobr dziedzicznych protestanta, wsiow: Łaskow, Żerewa, Dawidkow y Bołotnicy, w te добра bezprawnie wiachawszy y w possessią swą obіawszy, czas niemały trzymał, a potym przez conductam, w niewiadomości o tym iegoomości pana sędziiego, z iegoomością panem Ierzym Milkiewiczem uczyniony, onemu panu Milkiewiczowi też добра пуściwszy, wiele podданных wybiraniem czynszow y niezwyczajnemi daniami uciężали, iednych zabiiali, drugich kaleczyли, y nieznosnemi krzywдами uciężали, y precz porozganiali, iak o

to osobliwy protest będzie zaniesiony; wiedząc tedy tych dobr poddani, że pan ych dziedziczny, iegomość pan sędzia ziemsky Mścislawsky, na Białey Rusi mieszka, w roku terazniejszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmym, z pośrodka siebie z supliką dwoch na Białą Ruś do iegomości pana sędziego wyprawili, oznajmiając o swoim uciążeniu wielkim y prosząc, aby o onych, iako o swoych poddanych, wiedział; gdzie pomieniony iegomość pan Karol Milkiewicz, dowiedziawszy się o tym wysłaniu, daiąc winę między innemi, iako to: Tymoszowi, Lewonowi, Maximowi, poddanym Żerewskim, obiesić usiłował, którzy się ostrzegszy do lasa poniciekali; a tych dwóch poddanych, Daniła Maximenka y Martyna Łyrienka, co do pana swego na Białą Ruś chodzili, pobrawszy do dworu żonek, pookowywał, ktore żonki, za pomocą Bożą z okowów uciekszy, do tych że trzech poddanych do lasa uszli y przez niedziel kilka w lasach się tułali; a gdy na suplikę poddanych swoych iegomość pan sędzia, pisząc listy do ieymości paniey Babniewskiey, aby y sama z dobr iegomości pana sędziego ustępowała, y panu Ierzemu Milkiewiczowi swemu z Żerewa ustąpić kazała, sługę swego, pana Wabiszczewicza, dla objęcia tych dobr na siebie z Białey Rusi posłała, a zatym y ci dwoy poddani, którzy z supliką na Białą Ruś chodzili, od pana swego dziedzicznego powrociwszy, tamże w las do nich kryjących się do żonek swoych zaszli; o których poddanych iegomość pan Ierzy Milkiewicz dowiedziawszy się, nie kontentując się pierwszym czynieniem krzywd y uciążenia poddanych iegomości pana sędziego, mając przydaną do siebie na pomoc czeladź od iegomości pana Daniela Milkiewicza, stryia swego, y pomienionych od iegomości xiędza Tyrawskiego—pana Michalewicza, a od iegomości pana Falibowskiego—pana Kławdego z synem y innych wiele pomocników, sobie wiadomych, sąsiad okolicznych, różney conditiey ludzi, człowieka do kilkudziesiąt, z orężem różnym y z czeladzią swoją, w roku terazniejszym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt osmym, miesiąca July wtorego dnia, poszedł w las, szukając onych poddanych; tamże onych znalazszy w lesie, legce sobie poważając prawo pospolite, y na winy, w nien surowie opisane, nie nie dbając, iako do nieprzyjaciół ztrzełać y bić począł, którzy poddani, nie mogąc przed iego mością panem Milkiewiczem y tak wielką gromadą ludzi w lesie schronić, wiedząc o przysłanym słudze od pana swego dziedzicznego, we dworze w Żerewie będącym, unosząc zdrowie swoje z lasu do wsi y dworu Żerewskiego, do sługi pana swego udali się, y tak uchod-

ząc z lasu od iegomości pana Milkiewicza y broniąc się, do dworu Żerewskiego ubiegli, za ktoremi poddanemi pan Milkiewicz goniąc, aż do dworu Żerewskiego z tą wszystką gromadą ludzi przypadł y w tym dworze gwałtownie szturmem dobywać onych począł, s ktorego dworu, iako mogąc broniąc zdrowie swoje, zaledwie iegomości panu Milkiewiczowi y pomocnikom iego obronili, w którym bronieniu zdrowia we dworze tych poddanych, ieżeliby się komu z strony iegomości pana Milkiewicza boy albo zranienie stało, tedy to stało się za początkiem y okazją iegomości pana Milkiewicza y pomocników iegomości, w obronie zdrowia poddanych iegomości pana sędziego; y że tego czasu iegomość pan Milkiewicz zawziętości swey nad poddanemi iegomości pana sędziego nie dokazał, na wypełnienie tej zawziętości y dalsze pochwałki czynił y czynić nie przestaie, dla których pochwałek y niebezpieczeństwa od iegomości pana Milkiewicza, z nieznośną krzywdą swoją, nie mogąc na robotę chodzić, z żonami, z dziećmi, iako przed nieprzyjacielem iakim, we dworze zostawać muszą w ostrożności; y takowym swym postępkiem prawu pospolitemu sprzeciwili y winy prawne na osobę swą zaciągneli. O takową tedy krzywdę poddanych y o gwałtowne nachodzenie na dwór iegomości pana Milkiewicza y o winy prawne pomieniony sługa, ymieniem pana swego, iegomości pana sędziego Mściśławskiego, na przerzeczonych ichmościow panow Milkiewiczow y pomocników ychmościom iterum atque iterum świadczył y protestował, ofiarując tegoż iegomości pana swego o to wszystko prawem, iako s prawa przydzie, czynić, zostawiwszy jednak panu swemu wolną melioratią tej protestaciey albo uczynienie inszey, ieśliby tego potrzeba ukazowała. A na dowod tego wszystkiego, tuż zaraz na sądzie stojąc, wozny general woiewodstwa Kiiowskiego, szlachetny Iwan Simko, w moc prawdziwey relaciey swey w tej sprawie zeznał temi słowy: iż on roku terazniejszego, tysiąc sześćset siedmziesiąt ósmego, miesiąca Iulii tzeciego dnia, mając przy sobie stronę dwoch szlachty, pana Mikolaia Weleszkiewiczą a pana Iana Zborowskiego, za przydaniem urzędowym, był na sprawie y potrzebie urodzonego iegomości pana Stephana Woronieckiego—Markiewicza, sędziego ziemskiego Mściśławskiego, za użyciem pana Samuela Wabiszczewicza, sługi iegomości, we wsi Żerewie, we dworze Żerewskim; tamże za okazaniem y powiadanem tegoż pana Wabiszczewicza y poddanych Żerewskich, wszystko to słyszał y widział, co się w tej protestaciey opisało, że obronną ręką z lasa uchodzić musieli poddani do dworu Żerewskiego od

iegomości pana Ierzego Milkiewicza y pomocznikow iego y zaledwo się onemu y pomocnikom iego we dworze obronili, dla czego y teraz, w ostrożności sie mając, na żadną robotę ze dwora nie wychodzą, słysząc pochwałki na zdrowie ich od iegomości pana Milkiewicza, o czym protestacia wyszpisana szyrzey świadczy; y tak on wozny wszystko to co za okazaniem y powiadaniem przez pana Wabiszczewicza y poddanych Zerewskich słyszał y widział, stroną, szlachtą, przy sobie mającą, oświadczywszy, stamtąd odiachał y to prawdziwie na tej rellaciei zeznał. I prosili tak pomieniony pan Wabiszczewicz, iako y wozny, aby tak ta protestacia, iako y rellacia, do xiąg niniejszych grodzkich, Owruckich, przyjęte y zapisane były,—co otrzymali.

Книга Овручская городская, записовая и поточная, 1678—1680 годовъ, № 5209, листъ 58.

XLII.

Дарственная запись отъ пани Кабусовской пани Вержбицкой на крестьянина и винокурню, съ правомъ переселить перваго и перенести послѣднюю въ свое имѣніе. 1679 г., Мая 30.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Декабра осмнадцатого дня.

На вриде кгродскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Миколаемъ Обидзинскимъ, буркграбимъ Луцкимъ и книгами винешними, кгродскими, Луцкими, comparentes personaliter urodzeni ich mość panowie: Waclaw Kałusowski y Konstantia Rupniowskiego Waclawowa Kałusowska, małżonkowie, tudzież y ich mość panowie Marcian y Władysław Rupniowscy, bracia rodzeni, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich, Łuckich, podawszy, przyznali list, dobrowolny zapis swóy wieczystey donatiey, z podpisami rąk swoich własnych niżej się mianujących y podpisanych, urodzoney iey mości paniey Iadwidze Kańskiego Stephanowej Wierzbickiey, potomkom y successorom iey mości na rzecz pewną, niżej w tym zapisie inserowanym mianowicie wyrażoną,

dany y służący, o czym ten zapis, niżej wpisany, szerzey y dostateczniej w sobie opiewa, prosząc, aby ten zapis do akt przyjęty y ingressowany był; a tak ia, urząd, na affectatią wyż mianowanych zeznawiających, do xiąg ten zapis niniejszych przyjmuiąc, przed sobą czytać kazałem, cuius de verbo ad verbum stilo polonico connotatur tenor in sequitur ejusmodi est quae talis: «Ja, Waclaw Kałusowski, y ia, Konstantia Rupniowskiego Kałusowska, małżonkowie, z przytomnością brata moiego rodzzonego, niżej podpisanego, na rzecz niżej mianowaną zezwalającego, spólnie y iednostaynie, iedna osoba za drugą ręcząc y zapisuiąc się, odstąpiwszy swey własney należney ziemskiej iurisdictioney prawa powiatu y woiewodztwa, a tuteyszey grodzkiej, Łuckiej, ile się co dotycze zeznania naszego, wcale się poddaiąc y wcielaiąc, zdrowi będąc na ciele y umyśle, iawnie, iaśnie, ustnie y dobrowolnie tym naszym listem, dobrowolnym zapisem wieczniej darowizny, komu by o tym wiedzieć należało, wiadomo czyniemy y zeznawamy: iż my, Kałusowscy, małżonkowie, maiąc władzę y moc z prawa pospolitego dobrami swemi wszelakimi disponować y ku naylepszemu pożytkowi swojemu obracać, tedy my, małżonkowie, upatrując naylepsze nasze, a będąc potrzebni na ten czas pieniędzy, wzieliśmy y rękoma naszemi odliczyliśmy summy istotney złotych sto dwadzieścia polskich z rąk urodzoney iey mości paniey Iadwigi Kańskiego Stephanowey Wierzbickiej; którą to summę, wyźmianowaną, niszczaiąc iey mości, poddanego naszego dziedzicznego, nie pochodzącego, Trochima Szlachtiuczka, szewca, we wsi Lubitowie mieszkającego, z żoną, z dziećmi y wszelaką iego maiętnością ruchomą, także y winnicę naszą własną, w której ten wyż pomieniony poddany mieszkał, wiecznemi y nigdy nieodłożonemi czasy daimy, daruiemy y postępuiemy, sami się włącznemi czasy, z potomkami y successorami naszemi wyrzekamy, y drogę do prawa wszelakiego sobie samym, potomkom y successorom naszym zawieramy; wolna tedy iuż iest iey mość pani Wierzbicka, z potomkami y successorami swoimi, wyźmianowanego Trochima, szewca, iako własnego swojego poddanego, na grunt swój przenieść y osadzić, także y winnicę na swoim gruncie, bez wszelakiej przeszkody naszej, potomków y successorów naszych, owszem mamy y powinni będziemy z potomkami y successorami naszemi, od wszelakich impedimentów prawnych y nieprawnych, zapisów pierwszych y poślednich, pozwów, przypozwów, wian, y przywianków—bronić y zastępować tyle, ile by tego potrzeba ukazywała, pod zakładem sta dwudziestu złotych polskich y nagrodzeniem szkod, okrom wszelakiej przysięgi gołym słowem oszacowanych; króry

zakład y szkody, w sprzeciwieniu się iakiey kolwiek kondyciey temu zapisowi naszemu tey wieczney darowizny, forum sobie samym, potowkom y successorom naszym we wszelakim sądzie y urzędzie ziemskim, grodzkim y trybunalskim koronnym Lubelskim, a uchoway Boże bezkrólewia—tedy w sądzie kapturowym, albo iakie na ten czas sądy uformowane od rzeczypospolitey będą, za pierwszym pozwem, nie zażywaiąc żadnych dillatii, appellatii, prosecutii, fatalii, suspens y wszelakich innych dobrodzieystw z prawa y rozumu ludzkiego wynaydzionych,—sprawić się mamy y powinni będziemy z potomkami y successorami naszymi, y temu zapisowi wieczystey darowizny naszej we wszystkim dosyć uczynić mamy y powinni będziemy. A że ten wyż pomieniony poddany Trochim ma zasiewku ozimego swego własnego po półmacy na gruncie naszym, tedy mu wolne zebranie bez żadney przeszkody y pod clausulami, w zapisie okryślonymi, pozwalawy. A ponieważ, dla pewnych przyczyn y trudności naszych dla przyznania tego zapisu naszego sami do xiąg stanąć nie możemy, tedy do uwolnienia się trudności naszych pozwalamy y zupełną iey mości pani Wierzbickiey daiemy moc, aby ten zapis nasz wieczney darowizny per oblatam do xiąg podała, dokąd my sami oboie małżonkowie, dla przyznania oczewistego do xiąg nie staniemy, deklaruiąc na ten czas, że tak ważny mieć chcemy ten zapis per oblatam przez iey mość panią Wierzbicką do xiąg podany, iakobyś my mocą naszego dobrowolnego zeznania zeznali y przyznali. I na to ten nasz dobrowolny list y zapis wieczney darowizny daiemy, z podpisem rąk naszych własnych, iako ich mościów panów Rupniewskich, z przycisnieniem pieczęci naszych, tudzież z pieczęciami y z podpisami rąk ich mościów panów przyjaciół naszych, niżej się podpisanych, od nas ustnie proszonych. Działo się w Lubitowie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Maia trzydziestego dnia.» У того запису, при печатяхъ притисненыхъ подпись рукъ тыми словы: Вацлав Кабусовски, swым y małżонки (имieniem), podpisuię się; Владыслав Рупниовски; Константия Кабусовска; Марциан Рупниовски. Ктóryже то zapis, за podaniem y proźbą wyż mianowanych osob zeznawaiących, a за моим urzędowym принятьемъ, увесь, зъ початку ажъ до конца, де verbo адъ вербумъ, до книгъ нынешнихъ кгродскихъ, Луцкихъ, есть вписанный.

Книга гродская Луцкая, записовая, годъ 1679 и 1680, № 2205, листъ 288.

XLIII.

Жалоба пановъ Тышкевичей на пановъ Конарскихъ о захватѣ земель, насильственнымъ уводѣ крестьянской семьи, грабежѣ крестьянскаго имущества, истязавіяхъ и пр. 1679 г., Сентября 28.

Року тысяча шестсотъ семдесятъ девятого, месеца Сентября двадцать осмого дня.

На вряде вгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Андриемъ Редчицомъ, наместникомъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, вгородскими, Овруцкими, *personalliter stanowszy urodzony iego mość pan Thomasz Tyszkiewicz, swym y urodzonego iego mości pana Karola Tyszkiewicza, brata swego rodzonego, imieniem, opowiadał y solenniter protestował się na urodzonych ich mościow pana Iana Konarskiego y Barbarę Klimczyckiego Ianową Konarską, małżakow, o to y w ten sposob: iż ich mość panowie Konarscy, małżakowie, przepomniawszy prawa pospolitego y win w niem na takowych wiolatorow opisanych, pod niebitność protestantow w dobrach swoich, we wsi Korolówce, w wojewodztwie Kiiowskim, a w kluczu Makarówским лежачей, nie mając ichmość panowie Konarscy, małżakowie, żadnego права ani praetextu do pomienionych dobr wsi Korolówki, гwałtownие przez lat dwie, grunty, pola, sianożęci zabierając y one за ywając, ieżiora злავіаіац, zwierz biац y nienależnie do nieprawney possessiey do dóbr wsi Ozierszczynny przyłączając, y od dóbr protestantów wsi Korolówki odłączając, a protestantów z pomienionych gruntów wybiаіац, do żadnych pożyтков nie dopuszczając, y różne wiolentie protestantom czynią y czynić nie przestając, gdzie y tym się ieszcze niekontentuiац, w roku teraznieyszym, тисяц шеśćсет siedmdziesiąt dziewięтым, місяца Septembra dziewiętego dnia, poddanego protestantów ze wsi Korolówki, на иміе Tymosza Tetiure, забравшы s pomienionej wsi Korolówki гвалтовніе, z жона, z дієчмі, z коніем, быдлем y зевсштыко их рухомошціа до маієтності swej Ozierszczynny, z tymъ wшыткым запровадзılı; тамже oneго poddanego y жонę*

iego, na imie Hrypę, przez niedziel dwie w kaydanach, w więzieniu trzymali y po kilka razy oboynu, do gury nogami obwiesiwszy, bito, męczono, że ledwie żywych zostawiono; a potym, odebrawszy od nich bydła rogatego sztuk dziesięć, konia, owiec piętnaścioro, siermięgi, kozuchy, szapki, bóty, płótna y insze fanty y dostatki iego wszelakie, co ieno miał, wszystko wymęczywszy, pobrali ich mość panowie Konarscy, małżonkowie; a widząc iuz barzo chorych, zbitych, zmęczonych, tegoż pomienionego poddanego y żonę iego z więzienia wypuscili, grożąc onemu śmiercią, aby się w te wysz pomienione grunta Korolówskie, które od protestantów gwałtownie odebrali, y do swey majątności Ozierszczyzny przyłączyli, nie wtrącał y onych nie zażywał. J takowym swym postępkim ich mość panowie Konarscy, małżonkowie, pokoy pospołity sąsiedzki zgwałcili, y winy prawne, uczynkowi godne, na osoby swe zaciągneli, y protestantow do szkod w zabranii violenter gruntów, sianozęci, y w złowieniu ieżior, y w zażywaniu nienależnie pożytkow, y w pobraniu u poddanego bydeł, owiec, konia y wszystkiey ruchomości, za zbiciem y zmęczeniem onego y żony iego, gruntów w to nie including, na półtora tysiąca złotych polskich być mienia podiętych, przyprawili. O co wszystko pomieniony protestans iterum atque iterum protestował się, ofiaruią się z obżałowanemi prawnie w sądzie należnym czynić, wolną iednak melioratio tey protestathey, albo uczynienia inszey szyrszej, iezeliby tego potrzeba ukazowała, zostawiwszy. J prosił wysz pomieniony protestans o przyięcie tey protestathey do xiąg, — co otrzymał.

Книга Оверуцкая городская, записовая и поточная, годъ 1678—1680, № 5209, листъ 258.

XLIV.

Списокъ крестьянъ села Заржицка, съ перечисленіемъ имѣющагося у нихъ рабочаго скота и лошадей. 1679 г., Ноябра 7.

Року тисеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, месеца Ноябра семого дня.

Въ рочки судовые, кгородские, Луцкие, отъ дня второго месеца Ноябра, року теперь идучого, вышъ на арте менованого, припалые и судовне отправоватися зачатые, передо мною, Войтехомъ Станиславомъ Черминьскимъ, подчашимъ Парнавскимъ, подстаростимъ кгородскимъ, Луцкимъ, и книгами нинешними кгородскими, Луцкими, stanowszy personaliter szlachetny pan Stanisław Woyciechowicz, sługa urodzonego iego mości pana Marcina Czarneckiego, stolnika Brasławskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich, Łuckich, inwentarz poddanych, do wsi Zarzycka należących, z pieczęcią y z podpisem ręki intro mianowanego samego iа: nie wielmożnego iego mości pana Stanisława na Koniecpolu Koniecpolskiego, podał per oblatam, prosząc, aby był przyjęty y do xiąg wpisany; którego iа, urząd, dla wpisania ad acta przyjmując, czytałem, y tak sie w sobie ma: «We wsi Zarzycku chłopi dziedziczni osiadli: Lewko ma konia, czwartnik; Karp, czwartnik, nic nie ma; Serhey, — parę wołów, czwartnik; Łukian, klacze, czwartnik; Krupka, czwartnik, ten umarł y nic nie miał; Parfen, zagrodnik, ten nic nie ma; Sienica, zagrodnik, ten nic nie ma; Wasil, parę wołów ma, półwłoczny, y koni parę; Dawid, konia iednego ma, półwłoczny; Kreczko wołów dwóch ma, półwłoczny; Nieczypor konia iednego ma, półwłoczny; Saworka parę wołów ma, półwłoczny, y koni parę; Morozik, klaczę ma, półwłoczny; Iliukowa wdowa, przyieła w dom zięcia, ma woła iednego. Ci wszyscy dziedziczni; iż sie co znajduie, dziś iest a iutro niemasz, bo wszystko przychoże, których niemasz nad ośm. A że rumacyey czasu do którego ma іść nie specyfikowano, w zapisie iego mości pana Czarneckiego zeznanym, tedy tu wyrażam, iż ad decursum zupełnych niedziel sześciu trwać powinna pod condicyami, w zapisie wyrażonemi.» У того инвентара, при печати притисненной, подпись руки тыми словами: Stanisław Koniecpolski. Который же то инв-

вентарь, за поданемъ до книгъ и прозвѣбою вышъменованого подаючого, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нинешнихъ кгородскихъ, Луцкихъ, есть вписаныи.

Книга городская Луцкая, записовая, годъ 1679 и 1680, № 2205; листъ 207

XLV.

Подробное перечисленіе разнаго рода вымогательствъ и убытковъ, причиненныхъ Черниговскимъ воєводою Станиславомъ Казимиромъ Беневскимъ и паномъ Касиромъ Куніцкимъ, жителямъ м. Берестечка и принадлежащей къ нему волости. 1680 г., Іюня 5.

Року тысяча шестсотъ осмъдесятого, месеца Іюня пятого дня.

Въ рочьки судовые кгородские, Луцкие, одъ дня трыдцятого месеца Мая, року теперь идучого, вышъ на акъте менованого, прыпалые, а для закrochenя свята рымского, въ Небо Вступеня Панского, ажъ на завѣтрее, то есть дня трыдцать первого тогожь месеца и року приволаные и судовне отправоатысе зачатые, передо мною, Марцианомъ на Иваничахъ Иваницкимъ, судею земскимъ, Черниговъскимъ, подъстаростимъ кгородскимъ, Луцъкимъ, и книгами нинешъними, кгородъскими, Луцъкими, *personaliter comparens urodzony iegomość pan Stanisław Krzyżowski, sługa wielmożnego iego mości pana Andrzeia hrabi Leszczyńskiego, starosty Dubninskiego, dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich, Łuckich, podał per oblatam registr szkod, przez iaśnie wielmożnego iego mości pana Stanisława Kazimirza Beniewskiego, woiewodę; generała ziem Czernihowskich, iako y przez urodzonego iego mości pana Kaspra Kunickiego, tak w samym mieście Beresteczku, iako y włośći do niego należących, poczynionych, o czym ten registr, niżej wpisany, szyrzey a dostateczniey w sobie obmawia, prosząc tenże comparens tak o przyjęcie do xiąg pomienionego rejestru, iako też y o przydanie woznego do wydania rotы juramentu mieszczanom y żydom Beresteckim, niżej mianowanym, na*

poprzysiężenie szkod, w tymże regestrze, niżej inserowanym, mianowanych; a tak ia, urząd, czyniąc dosyć affectatiew poddawiającego, woznego generała, szlachetnego Piotra Suszczeniatę, dla wydania roty juramentu przydawszy, regestr pomieniony, dla wpisania do xiąg przymuiąc, czytałem, który tak się w sobie ma: «Regestr pretensy mieszczan Beresteckich do iego mości pana Kunickiego o poczynienie szkod y pobranie niezwyuczaynych y niesłusznych win pieniężnych z poddaństwa, y o rospendzenie onychże niezwyuczaynym uciążeniem, o spustoszenie zamku, y insze exorbitantie podczas dzierzawy swoiey, justa inquisitione spisane, in fundo loci, die octavo February, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo. Pirszy spisek mieszczan, kturzy z przyczyny iego mości pana Kunickiego przez pouchodzili; tych że odbiegłych chałupy iegomość pan Kunicki poprzedał, pieniądze na swóy pożytek obrócił: pirwszy Dacko Oleynik poszedł precz, przedano dom za złotych dwadzieścia; drugi Sachno poszedł precz, przedał dóm za złotych cztery; trzeci Chwesko Mikulka poszedł precz, przedano dóm za złotych cztery; czwarty Maxim Rybak poszedł precz, przedano dóm za złotych dziesięć; item tegoż folwark przedano za złotych dwanaście; piąty Stephan Tkacz poszedł precz, przedano dóm za złotych trzydzieści pięć; Pilip Kochan poszedł precz, przedano dóm za złotych dziewięć; szusty Semko Rachański poszedł precz, przedano dóm za złotych pięć; siódmy KostiuK Popowicz poszedł precz, przedano dóm za złotych sześć; ósmy Panas Krawiec poszedł precz, przedano dóm za złotych dwadzieścia; Wasila Szeptuche umyślnie wygnał iego mość pan Kunicki z iego własnego domu, aż musiał zapłacić do zamku złotych cztery; dziewiąty Iacko Kisil poszedł precz, przedano dóm za złotych dziesięć; tenże dóm przedawszy, znowu odiał a drugiemu przedał za złotych siedm; dziesiąty Semen Parat poszedł precz, przedano dóm za złotych sześć; od Hapończyka, za jego własną successią, wzioł złotych sześć; iedynasty Iwan Kusznirz poszedł precz, przedano dóm za złotych dwanaście; dwunasty Iwan Czyż poszedł precz, przedano dóm za złotych dwadzieścia; trzynasty Semen Stolarz poszedł precz, przedano dóm za złotych cztery; folwark, do kamienice pańskiej należący, przedał iego mość pan Kunicki za złotych dwanaście; sąsiad sąsiadowi przedał swoy własny folwark, a że to bez wiadomości iegomości pana Kunickiego uczynił, wzioł winy złotych cztery; Jllasz Pobereźnik, będąc nastawiony od iego mości pana Kunickiego do pilnowania lasu, a mając to roskazanie—bronić y bić przy

szkodzie; tak się trafiło, że Łobaczewskich zastawszy mieszczan, chciał ich grabić, a że mu się niedali, ieszcze w naszey że dziedzinie, bić go chcieli, gdzie in defensione vitae postrzelił z iednego, który od tego razu umarł, wzięto owego Pobereźnika do prawa y dekretu odwieziono do Lublina, tam że ten Pobereźnik z więzienia uciekł,—iego mość pan Kunicki za to żonę iego w kaydany wsadził y poty więził, aż poprzedawszy y dom, konie, bydło y co miała ubóstwa, dała iego mości winy złotych dwieście ,na ostatek y sama poszła przez. Druga pretensia,—iego mość pan Kunicki pobrał w zamku żelaza, nienależące sobie, które od succesyey świętey pamięci niebożczyka xięcia Prońskiego zostały, naprzod: kuchenne kotłów żelaznych dwa, wielkich, y obłożyn także dwie, wielkich, hakownicę, muszkiety, stoły, zydle, stołki, szafy et caetera, szacuię szkody przez to wielmożny iego mość pan hrabia, iako successor (sic); trzecia pretensia,—komory mieyskie, które ubodzi ludzie pobudowali sobie, tak dla incursyey nieprzyacielskiew, iako y przechodow niedyskretnych żołnierzow, a tych było komorek in numero dwieście, każdą komorę koždy mieszczanin szacuię sobie naymniey złotych sześć, tę iego mość pan Kunicki, rozgniewawszy się, że mu mieszczanie co rok okupu pewney quoty nie dawali, kazał umyśnie porozbierać, do zamku powozic y popalic draganom, których miał na ten czas, szacuią sobie mieszczanie szkody przez to na złotych dwanaście set; czwarta,—winy niesłuszne, wiele od kogo y za co wziół iego mość pan Kunicki; trafiło się iednego czasu—złapano złodzieja, niedokumenta liter obwinionego, y przymusił urząd mieyski, aby go sądzono, kturego s prawa dano katu na questie, tandem, gdy się na turturach nie przyznał, puszczono go wolno y kazano instigatorowi iednać, który insigator dał przez rękę iego mości pana Kunickiego złotych dwieście; iego mość pan Kunicki, uprzątnowszy sobie fantazyą do zdarcia mieszczan, zadaie im, że się tego złodzieja zle sądzili, y każe wrzucać składkę na miasto, y musieli dać iego mości winy ni przez ni zać złotych dwieście; mieszczanin Kołodyński uskarżał się, że o iedno obwinienie był dwa razy sądzony za napasć przez iednego żyda y corruptie, która sprawa kosztowała tego mieszczanina złotych sześćset, a zosobna dał winy niewinnie iego mości panu Kunickiemu złotych sto; u tegoż Kołodyńskiego, zmowyszy się z żydem, faktorem swoim, że się tylko miał dobrze ten mieszczanin, namniey nic niewinien, (dał) złotych pięćdziesiąt; tegoż Kołodyńskiego przymusił iego mość pan Kunicki, aby zapłacił za miod, ktury u żydow brano na potrzebę iego, złotych siedm-

dziesiąt; tenże Kołodyński dał winy za napaść, z ktorey już go był uwolnił dekretem, iego mość pan Kunicki znowu wymogł u niego złotych dwadzieścia; zaciągnął iego mość pan Kunicki draganicy kilkanaście, bojąc się zaiazdu wrzkomo od iego mości pana hrabiego, na którą kazał mieszczanom składać lenugi, na tydzień po złotych trzydziestu pięciu, ta dragania y pułroczna nie była, bo puciekali, a iego mość wybierał tę quote zupełnie przez lat dwie na siebie, facit złotych trzy tysiące y pięćset; potym, gdy ta dragania puciekała, przymuszał iego mość pan Kunicki, aby warta mieyska bywała (lubo y pieniądze brał), tedy, aby byli od tey warty niepotrzebney uwolnieni, dali contentatney na złotych pięćdziesiąt; u Mikołaja Popowicza, że się tylko z szwagrem swoim powadził, (sić) y to słownie, wzioł winy iego mość pan Kunicki złotych sześćdziesiąt; u Iwana Luszyka, także za słowny poswarek, wzioł winy złotych pięćdziesiąt; tegoż przymuszał w hayductwo, aż się okupił,—dał złotych pięć; Paweł Iakuszko, że się żony między sobą iedna z drugą poswarzyli, wzioł winy od niego złotych cztery; Tyszka Kowala przymuszał na hayductwo, aż dał okupu złotych pięć; u Matwiia Senkowicza wzioł darmo, nic niewinien, złotych dwanaście; u Dacka Oniszczyka za poswarek barzo mały,—winy złotych ośm; Anton Stoianowski za przymus w hayductwo dał złotych pięć; Semko Petryczka, także za hayductwo, dał złotych pięć; Maxim Werbicki, także za hayductwo, dał złotych pięć; Klimko także za hayductwo dał złotych trzy; Dacko Sawonik, także za hayductwo dał złotych dziewięć; u Iwana Werbickiego, że go udano, iakoby miał iezdzić do iego mości pana hrabie, wzioł winy iego mość pan Kunicki złotych dwanaście; Iwan Krasienia, za ieden że poswarek z Luszykiem, dał winy pieniężney gotowych złotych siedmdziesiąt trzy; item wzioł mu woła iego mość pan Kunicki y sprzedał go za złotych sześćdziesiąt, item pszenice pułmace—złotych siedm, owsa mace—złotych cztery, facit in summa wszystkiego złotych sto czterdzieści cztery; u Andruszczyhy, którey menża ścięto, zabrał bydła, aż dała, okupując, pieniędzmi złotych dwadzieścia; Iwan Szepta ... zieć, dał winy niewinnie złotych osim; Fedora Charamacza kazał y przymusił pozywać dla wydarstwa, musiał dać winy złotych dwadzieścia siedm; na tegoż Fedora kazał włożyć potwarz, iakoby miał iezdzić do iego mości pana hrabie,—dał winy złotych sto, y tak długo w kaydanach więził, aż oddał; u Iacka Myszki za poswar wzioł winy złotych cztery; Lesko Sczurowicki dał za hayductwo złotych osim; temuż Leskowi niesłusznie wzioł pszenice kopę y pieniędzy złotych sześć;

u Ihnata Wrotnego niesłusznie, nie winnie, wzioł złotych siedmnaście; u tegoż wyiny za poswar barzo mały—złotych trzy; Petro Garbarz dał wyiny y sam niewie za co złotych dwadzieścia; Kowal Petro za poswarek dał wyiny złotych sześć; na Iacka Zielenka włożono potwarz o cudzołożstwo, s czego się prawną wywiódł inkwisitią, przecie dał wiwy złotych trzydzieści; u diaka cerkwi mieyskiej, czego nigdy nie bywało, aby się diakowie mieli zamkowi okupować, wymusił na nim złotych sześćdziesiąt; Matwy Siwy dał, za przymus w hayductwo, złotych pięć; Mikołay mieszczanin zadał drugiemu, że twemu dziadowi za falszywe pisanie, będąc pisarzem przysięgłym, rękę ucięto, czego y dwunastu swiadkow dowiodł, a że tamta strona przepłaciła iego mości panu Kunickiemu, dał wyiny Mikołay złotych sześćdziesiąt sześć; przymuszał iego mość pan Kunicki mieszczanów nad powinność do Lublina, lubo miał skąd iną podwoy, musieli dać iego mości złotych czterdzieści. Pretensie żydowskie Beresteckie do iego mości pana Kunickiego: pirwszą—uczynił iego mość pan Kunicki z żydami Beresteckimi contract na zboże różne do pewnego terminu, iaka by na ten czas była zboża cena; a gdy przyszedł ten czas, nie spodobał się iego mości ten targ, postanowiwszy swoje taxe na swoje zboże, zdar z nich in super złotych trzysta; druga—mając żydzi do żyda swawolnego swoje pewne prywaty, do sąsiada, sądzili go y penowali swoim duchownym prawem, iego mość pan Kunicki dla wziętku wzioł się za niego nienależycie, y wzioł wyiny z żydow złotych sto; trzecią—brał iego mość pan Kunicki na potrzebe swoje u żydow różnemi czasy pozyczanym sposobem piwa, którego nie zapłacił ani oddał, rachują sobie beczek pięćdziesiąt po złotych cztery, facit złotych dwieście; czwarta—także gorzałki spustow sześćdziesiąt, spust po złotych trzydzieści, a miał to zbożem wypłacić, czego nie uczynił, ktadą summy złotych dwieście czterdzieści; piątą—uczyniwszy praejuditiū contractowi, który mieli z iego mością panem woiewodą o arędę mieyską, a odciowszy im pewny actidens do siebie pod czas iarmarków, y krzywdząc ich w tym przez lat kilka, lubo tego y niebożczyk nie pozwalał, szkoduia złotych trzysta sześćdziesiąt; szustą—poprzymował iego mość pan Kunicki na swoje usługę pachółków, a mieszczan przymuszał, aby im barwe sprawowali, za co bił, wiąził, co musieli uczynić, kosztuie żydom złotych sto dwadzieścia; siodmą—kazał nam, tak żydom iako y Chrzescianom, składać pieniądze, lubo tego żadney nie było potrzeby, wydaliśmy złotych trzysta sześćdziesiąt trzy; ósmą—uchwalił sobie składkę y rozpisał na mias-

to, co musieli dość czynić roskazaniu, okrom inwentarza dali złotych osimdziesiąt sześć; dziewiątą—Iakub żyd, Szwed, pod czas jarmarku, znalazł pieniądze z workiem złotych trzydzieści sześć, które pieniądze jego mość pan Kunicki odebrał, y ieszcze swoich przyłożył y dał złotych pięćdziesiąt cztery; dziesiątą—Moszko, Strzemielecki nazwany, kupił sobie tarcie na poprawę domu, te tarcie zabrał jego mość pan Kunicki, i do swoiey maiętności, do Złoczówki, zawiozł, szkoduie na tym złotych pięć. Regestr pieniędzy pobranych niesłusznie przez nieboszczyka jego mości pana woiewode Czernihowskiego y inych rzeczy, tak żydom, iako y chrześcianom, po śmierci iasnie wielmożney ieymości paniey Anny Konstantiey hrabianki z Leszna, małżaki swoiey, ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo quinto: pierwsza—u Moszka starego, że tylko w pustey żydowskiej kamienicy wziół sobie dopiero krubko kilka cegeł rumu, za te wine w gotowiznie wziół nieboszczyk złotych sześćset; tenże inszych corucy ratuiąc z więzienia, to iest korzeniem y różnemi drobiazkami, na złotych pięćset; druga—u żyda Szweda y u Abrama Strzemieleckiego, za tó, że się starali o arędę u jego mości pana kasztelana Brześciańskiego, a udano, że tam iezdzili dla iakobyści..... Beresteczka, wziół u obudwu złotych sześćset; trzecia—Abrama, Osierowego syna, z naprawy iedney białołowy udano, iakoby to żyd miał gwałt uczynić, iadąc w drodze, białołowie wendrowney, tedy bez dokumentu y bez poprzysiężenia instygatora, wziół winy u tego żyda złotych sześćset; nieboszczyk jego mość pan woiewoda, bojąc się zaiazdu jego mości pana hrabie, zesłał kozaków swoich do Beresteczka, ieszcze podczas iarmarku, w czym mieszcianie wielką szkodę mieli, którym przy strawunku mieyskim, codziennym, kazał dawać na tydzien po puł talera, a przez niedziel dwanaście wyniosły expensy złotych tysiąc osimset; czwarta—Boruch, żyd, kupił u pisarza prowotowego, Berestecckiego, za wiadomością samego jego mości pana woiewody, żyta mac śiedm,—teżyto ex nunc zapłacił, y doszły tę pieniądze jego mości panu woiewode, potym, gdy ten pisarz umarł, przymusił iegomość pan woiewoda drugi raz płacić, lubo y kwit miał,—ten żyd dał złotych trzysta osimnaście; szósta mieszcianie Beresteccy, tak żydzi iako y chrześcianie, według uchwały rzeczy pospolitey wybrały pogłowne y podymne, a dawnym zwyczajem swoim odwiezli do poborce skarbowego, tedy za to, że tych pieniędzy nie oddali do rąk jego mości pana woiewody (bo się im dało w znaki, zkładając po dwą razy), musieli dać wyny okrom korzenia, to iest szafranu

*

funt, pieprzu kamień, pieniędzy gotowych złotych sześćset; siódma—kuchmistrz iego mości pana wojewody, upiwszy się, poszedł do bożnice podczas szabasu y nabożęstwa, gdy byli w szkole, y poczoł czynić opus naturae, kantor żydowski wyszedł, prosząc, aby tego nieczynił, a ten kuchmistrz ieszcze żyda pobił, za to iego mość pan wojewoda, że go niewybili, tak muwiąc, «gdybiście go wybili, musieliście więcy dać, teraz dajcie złotych sto»; ósma—maią żydzi w prawach swoich, aby za szarwarki, których nie robią, co rok dawali szafran y pieprz, gdy według zwyczaju przynieśli te korzenie, postrzegł niebożc zyk iakiś włos w szafranie, znać z woru, który kupcy we włosianych zwykli wozić, zmuwił, «że mie żydzi czaruią», musieli za to dać winy osobliwie szafranu funtow trzy, pieprzu kamień, okrom inszych korupcy, pieniędzy gotowych złotych sto osimdziesiąt dwa; dziewiąta—terazniejsza iey mość pani wojewodzina, iadąc przez Beresteczko do Podkamienia, żydzi z przywytanym przyszli do iey mości, według zwyczaiu, a przy inszych korzeniach przyniesli y figy,—za to, że żydzi figami częstowali, za ten contempt, dali złotych sto; dziesiąta—będąc nieboszczyk w Bersteczku, przykazał żydom, aby na pokłon złożyli iego mości korzenia różnego, a żeby każde korzenie na osobliwym było pułmisku, nie mogąc tego żydzi zrozumieć to wszystko, co im każą, na iedną wielką misę włożywszy, przynieśli do iego mości, miał to sobie za uraze, że nie tak się stało iako kazano, tody y drugi taki pokłon dać musieli y winy pienezney złotych trzysta; iedynasta—nie mogąc niebożczyk iego mość pan wojewoda dostać arędarzow na arędę mieyską Beresteczką dla podniesienia summy wysokiey, narzucił per vim na żydow arędę, która tylko po dwa tysiąca zwyczajnie y za iego mości chodziła (bo więcy niewystarczy), y wprowadził w pięć tysięcy, przymuszaiąc ich więzieniem, tedy przez lat pięć tym przymuszeniem, zwielką utratę swoią, szkoduią na tym złotych piętnaście tysięcy; dwunasta—mieszczanin ieden Abramowski, podczas inkursiey kozackiey, wyprowadził się do Brodów y siad tam, iego mość pan wojewoda upominał się oniego, którego odebrać pozwolono, na co y sam ten mieszczanin był do tego skłany, ale iego mość pan wojewoda wolał od niego wziąć okup, dał za się złotych tysiąc osimset; trzynasta—także y drugi mieszczanin, na imie Stecko Bohaty, y tamże w Brodach mieszkaiący, okupił się, dał za się złotych dwanaście set; czternasta—mieszczaninowi Beresteckiemu Kołodińskiemu, nic niewinnemu, tylko że za staraniem swoim miał się dobrze więzieniem go

ciemiejąc, kazał dać sobie złotych dwieście ośmdziesiąt, który wszystko ubóstwo swoje na to sprzedał, a rzeczy nieboszczyk pobrał, iako wołów sześć, krowę et caetera; piętnasta—u poddanego ciąglego we wsi Plaszo-wey, dowiedziawszy się, że miał za staraniem swoim pasiekę ubogą, ka-zał mu co najlepszych pszczoł wziąć do Targowicy pniow sto czterdzieści, rachują pień po złotych sześciu, pretenduje sobie szkody złotych osimset czterdzieści, —zowie się ten chłop Iacko Rewaczyn; szesnasta—u Andrzeja Brażki, że się iako zbiegły dawnych czasow nie prędko sprowadził do mia-sta Beresteczka, dla trudności swoich, wziął y u tego winy na złotych sto piędziesiąt; —siedmnasta—u Matwiia Senkowicza, że żona iego z drugą białogłową poswarzywszy się, domawili sobie iako to bywa w białogłow-skich poswarkach, «ty widmo, ty taka», —tedy, za doniesieniem tego do iego mości pana woiewody, wziął u tego Matwiia niewinnie gotowych pienięd-zy złotych trzysta; —osimnasta—pop ieden, idąc z pewnym skrytym pod-stępem pod tutejszym starym swieszcznikiem, nakupował się u niebożczyka iego mości pana woiewooy na parafią mieyską Berestecką y dał nieboż-czykowi summę złotych trzysta, a gdy ten stary udał się do władzyki, nie przysądził tamtemu podkupnemu mieysca, ale starego zostawił przy parafiey, pisząc za nim instantią; iego mość pan woiewoda, nie chcąc od-dać temu popowi tych trzech set złotych, kazał mieszczanom złożyć, trzem burmistrzom, ni przez ni zać, y musieli dać złotych trzysta, to jest iednemu Fedorowi Charamaczowi, Andrzeiowi Lantwuytowi, Matwiowi Senkowiczowi; dziewiętnasta praetensia dziedzica—o spustoszenie boru, z którego zbudowano klasztor, kościół, zamek w Targowicy, y iako wiele było potrzeba ścinano, brano, bór ten wniwecz obrocono, którey szkody taxa złotych dwadzieścia tysięcy; dwudziesta praetensia dziedzica—o wy-prowadzenie armaty, hakownic, muszkietow y wszystkiey munitiey, pro-chow y kul, która od dawnych antecessorow przy zamku zostawała, a do Targowici wywieziona, —złotych pięć tysięcy. Szkody y pretensie we wsiach od iego mości pana Kunickiego, ab anno millesimo sexcentesimo septuagesimo septimo, przez trzy lata poczynionych: naprzód wieś Merwa: «Miska Chryczay-czuka za napaść, przez poswarek iednego żyda szkolnika, wziął winy złotych dziesięć; u tego znowu wziął pszczoł co lepszych pniow trzy, złotych osim-naście; u tegoż znowu, za wykład (?) złotych osimnaście; u tego Miska, do-wiedziawszy się, że miał pułbeczek miodu, szukał tak długo przyczyny, aż mu prawie gwałtem wziął ten miud, garcy czterdzieści, po złotych dwa,

facit złotych osimdsiesiąt, wszystkiey szkody niewinney pretendeuie dwadzieścia sześć; u Andrzeją Hulanika, dla tego, że z żoną swoją w domu pohłasował się, bez czego to czasem być nie może, wziął winy, tak zbożem iako y pieniędzmi, na złotych siedmnaście; u Pawła, sąsiada tegoż wyszmianowanego, za to tylko, że też białogłowa, pod czas tego hałasu, doniego zbiegła, winy dał złotych osim; tam u chłopca kozaka nowoosiadłego, za to że mu się owies dobrze zrodził, wził owsa mac pułtory, złotych sześć. Szkody, we wsi Kutrowie przez iego mości pana Kunickiego poczynione przez trzy lata: naprzód pan Kunicki wrzkomo na proch wymogł u poddanych pieniędzy złotych siedmdziesiąt, a te pieniądze na swoje obrócił potrzebe, nie kupując prochu, złotych ziedmdziesiąt; na stróża doskut nad powinność wymogł u poddanych złotych dwadzieścia, iałowic nad powinność wził u nich sześć, za które wydali poddani złotych sto dwadzieścia; na draganow nad powinność ich wymogł u poddanych złotych sześćdziesiąt; że przez kładky chcieli prześć trzech poddanych, wził winy złotych sześć; Grzesko, bywszy na panszczyźnie, we zło drogę drwa wził, który że raz tylko przywiozł, wził u niego siermięge nową, złotych sześć kosztuiącą,—złotych sześć; Iwan Tkacz, który przemienił się sąsiadem swoim, wził u niego złotych czternaście; u hospodyna tameyszego wził niewinnie y niesłusznie złotych dziesięć; u diaka złotych wymogł niesłusznie sześć. Registr szkod w Wielkiej Plaszwowej przez iego mości pana Kunickiego poczynione, podczas dzierzawy swey: u Iacka Mikoły zabrał pasiekę, pniów sto kilka dziesiąt; z pszołami, iako się pomieniło wyżej; u tegoż człowieka Iacka wził iego mość pan Kunicki miodu, samey patoki, garcy dziesięć, facit złotych trzydziescie; u tegoż Mikoły wził iego mość nienależnie owsa macę, protunc złotych osim, y pieniędzy gotowych złotych dziesięć, facit złotych osimnaście; w Plaszwie Małej u Kondrata Koczana ten że iego mości pan Kunicki wził woła roboczego, złotych kosztuiącego czterdziesci; we wsi Ostrowie: u Martyna Kostiuka wził pan Kunicki krowę samo wtóre bezwinnie, kosztuiącą złotych trzydziesci pięć, y gotowych pieniędzy złotych dziesięć, facit złotych czterdziesci pięć. Które wszystkie krzywdy y szkody, wyżej wyrażone, tak przez iego mości pana wojewode Czernihowskiego, iako y potem przez iego mości pana Kaspra Kunickiego, za wiadomością także ieymości paniey wojewodziney Czernihowskiej są poczynione, taxuiąc one in summa plus minus na piędziesiąt tysięcy złotych, nie including w to poddanych

in numero kilka dziesiąt dziedzicznych, Beresteckich, y włości do miasta należących, których iego mość pan Kunicki spólnie z ieymością panią małżanką swoją, synowicą zeszłego iego mości pana wojewody Czernihowskiego y succesorką dóbr, po iego mości pozostałych, uciążywemi angariami, exactiami wymyslnemy y podatkami niesłusznemi, umislnie czyniąc in damnum dziedzica, rozpędził, a domy ich ńszym ludziom niedziedzicznym, ani osiadłym, poprzedawać rozkazał. У того реестру подписы рукъ теми словами: Andrzej Białoruski, Lętwoйт Berestecki; Woyciech Marchel,—burmistrz Berestecky; Teodor Maskiewicz; Ian Sobkowicz, burmistrz iego królewskiej mości Berestecki; Stephan Konczanowski, na ten czas pisarz przysięgły miasta Beresteczka, imieniem wszystkich mieszczan ukrzywdzonych podpisuję się. Po przyięciu którego to rejestru, comparens wyszmianowany prosił mnie, urzędu, o przydanie woznego, o wydanie przez tegoż woznego wyszmianowanego poddanym y mieszczanom, niżey mianowanym, (rothy) dla wykonania iuramentu; a tak ia, urzędu, uti praemissum est woznego wysz rzeczzonego, szlachetnego Piotra Suszczeniatę, przydawszy, rotam iuramenti in eum tenorem wykonać rozkazaniem, którzy mieszczanie, flexibus genibus ante imaginem crucifixi, tento iurament wykonali w te słowa: «My, Chwedor, Iwan, Mosei, mieszczanie, Berestecy, przysięgami Panu Bogu Wszechmogacemu, w Troycy Świętey iedynemu, na tym: iż te szkody, tak przez zeszłego iego mości pana wojewode Czernihowskiego, iako y iego mości pana Kunickiego, nam y sąsiadam naszym są poczynione y prawdziwie spisane, tak nam Panie Boże dopomóż y niewinna męka Syna Bożego»; a żyd w szkole, iuxta normam, w te słowa przysięgł: «ia, Marko, żyd y mieszczanin Berestecki, przysięgam Panu Bogu żywemu, który stworzył niebo y ziemię y wszystkie żywioły, na to: iż te skody, które są spisane, tak mie zamemu, iako y sąsiadom moim, przez tychże wyżey mianowanych są prawdziwie poczynione, a ieśli niesprawiedliwie przysięgam, niech nieprzyidę na łono Abramowę, y niech mie kaduk popadnie, y niech się w słup solny, iako żona Łótowa obruciła, obruce». По которой то выполненной роты юрменту, мешъчане, выжей спецификованные, зъ жидомъ помененнымъ, и съ компанентомъ вышменованнымъ подавающимъ теперешнимъ, просили, абы тое все до книгъ ишешихъ, кгородскихъ, Луцькихъ, принято и записано було,—што отрималъ.

Книга гродская Луцкая, записовая, годъ 1680, № 2206, листъ 125.

XLVI.

Универсалъ Луцкаго старосты Афанасія Міончинскаго къ обывателямъ Луцкаго повѣта о сборѣ съ оружіемъ для исполненія судебного рѣшенія по дѣлу пана Чечеля съ паномъ Радлинскимъ. 1680 г., Декабря 7.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятого, месеца Декабря семого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними, кгородскими, Луцкими, stanowszy personaliter urodzony pan Jan Zawacki, sługa urodzonego iego mości {pana Konstantego Czeczela, rozmistrza iego królewskiej mości, imieniem tegoż pana swego, dla wpisania w księgi grodzkie, Łuckie, podał per oblatam uniwersał od wielmożnego iego mości pana Athanazego na Miączynie Miączynskiego, Łuckiego, Krzepickiego starosty, po ich mościów panow obywatelow woiewodztwa Wołyńskiego powiatu Łuckiego, ato na odprawie exekuciey do dóbr sióła Smordwy, w sprawie iego mości pana Konstantego Czeczela wydany, z pieczęcią y z podpisem ręki tegoż iego mości pana starosty, o czym ten uniwersał, niżej wpisany, szerzey w sobie ma, prosząc, aby był przyjęty y do ksiąg wpisany był, którego ia, urząd, przymuiąc czytałem, y tak się w sobie ma: «Athanazy na Miączynie Miączynski, Łucki, Krzepicki starosta. Oznaymuie tym listem moim, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie iasnioświeconym, iasniewielmożnym, wielmożnym, urodzonym ich mościom panom obywatelom woiewodztwa Wołyńskiego powiatu Łuckiego, przy zaleceniu służb moich waszmościom, mościom panom y braci; ponieważ zaszła mie rekwisitia według dekretu trybunalskiego Lubelskiego od urodzonego iego mości pana Konstantego Czeczela, rotmistrza iego królewskiej mości, abym z powinności urzędu mego starościnskiego, uniwersałem moim waszmościom panom y bracią, obwiescił y na exekucyą z urzędem moim armata manu do dóbr wsi połowicy Smordwy, majątności urodzonego iego mości pana Adama Radlińskiego, łowczego Łukowskiego, na którym kondemnata w sprawie pewney ratione niezapłacenia zasług, z skarbu rzeczy pospolitey, przez pozwanego wybranych,

summy trzech tysięcy y sto złotych polskich, w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt trzecim, podczas functey swoiey, na odebranie całemu pułkowi, a niegdy rodzicowi powoda należących, którą exekucją naznaczam na dzień dziesiąty ianuary, w roku da Pan Bóg przyszedłym, tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszym, fortiter odprawili, a to sub paenis, eo nomine sancitis; co zaleciwszy, zostawam waszmościom, mościom panom, życzliwym bratem y służą powolnym. W Łucku, dnia śiódmego decembris, tysiąc sześćset ośmdziesiątego. У того универсалу при печати притесненной подпись руки пана старосты тими словами: Athanazy Miączynski, starosta Łucki, Krzepicki, ро́лководник иего королевскиеy мо́щи. Который же то универсаль, за поданемъ перъ облятамъ вишьменованнее особы, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ гродскихъ, Луцькихъ, есть вписанный.

Книга гродская Луцкая, записовая, годъ 1680, № 2206, листъ 788.

XLVII.

Дарственная запись отъ пана Андрея Гулевича пани Кристинѣ Хржонстовской на крестьянина, бѣжавшаго въ ея имѣние и тамъ поселившагося. 1681 г., Февраля 25.

Року тисеча шестьсотъ восемьдесятъ первого, месеца Февраля двадцать шостого дня.

На уряде гродскомъ, въ замку его королевской милости Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нынешними, гродскими, Луцькими, comparens personam liter urodzony иего мо́щ пан Andrzej na Zubilnie Hulewicz, deputat wojewodztwa Wołyńskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Łuckich, podawszy przyznał list, dobrowolny zapis swój donationis, z pieczęcią y z podpisem ręki swey własney, także z pieczęćmi y z podpisami rąk ich мо́щіów панów przyiaciоł, niżej на podpisachъ wyrażonych, od siebie zeznawaiącego urodzoney иey мо́щи паніey Krystynie Szeklińskiego

Chrzastowskiej, miecznikowej Kiiowskiej, na rzecz pewną, w tymże zapisie, niżej wpisanym, mianowicie wyrażoną, dany y służący, o czym ten pomieniony zapis, niżej wpisany, szyrzey a dostateczniej w sobie obmawia, prosząc, aby przyjęty y do xiąg wpisany był; a tak ia, urząd, ten zapis dla wpisania do xiąg ad acticandum przyjmując, czytałem, którego tenor słowo w słowo, pismem polskim pisany, tak się w sobie ma y temi inserowany słowy: «Ia, Andrzej na Zubilnie Hulewicz, odstąpiwszy swey własney należney iurisdictioney, prawa, powiatu y wojewodztwa, a tuteyszey, grodzkiej Łuckiej, quo ad actum praesentem spectat, cale się z dobrami y potomkami memi poddając y wcielając, zdrowy będąc na ciele y umyśle, iawno czynię y dobrowolnie zeznam tym moim listem, dobrowolnym zapisem wieczystey darowizny, kóždyemu, komuby o tym wiedzieć należało, teraz y na potym zawždy: iż ia, z dobrej woli moiey y uważnego rozmyśłu mego, mając wolność z prawa pospolitego poddanemi swem; iako chcąc szafować,—roboczego, na imie Waśka, poddanego swego własnego, dziedzicznego, ze wsi Zubilna, majątności moiey dziedzicznej, tu w wojewodztwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżącej, do wsi Hrehorowicz, majątności urodzoney iey mości paniey Krystyny Chrzastowskiej, miecznikowej Kiiowskiej, dziedzicznej, zbiegłego y tam bytem osiadłego, tego to poddanego, w pomienioney wsi znajduiącego się, z żoną, dziećmi, z jego robocizną, posłuszeństwem y wszelakimi powinnościami, prawa żadnego y należności do niego sobie, potomkom y nikomu z blizkich, krewnych y powinych moich, nie zostawując, ale ze wszystkiego prawem, państwem, własnością y dziedzictwem przerzeczoney urodzoney iey mości paniey Krustynie Szklińskiego Prokopowej Chrzastowskiej, miecznikowej Kiiowskiej, potomkom y successorom iey mości, powziowszy za niego od iey mości słuszną satisfactią, daię, daruję y na wieczność nieodzowną resignuję y zapisuję, y prawo moje dziedziczne, na niego służące, in personam iey mości paniey Chrzastowskiej y potomków iey mości wlewam y ustępuię. Wolno tedy iuż iest y będzie iey mości paniey miecznikowej Kiiowskiej, vigore tego zapisu, przerzeczonym poddanym, iako swoim własnym, rządzić, disponować, komu chcąc dać, darować, zapisać y ku naylepszemu pożytkowi swemu obrócić; a ia, od daty tego zapisu mego, w tego chłopa, przezemnie darowanego, sam przez się, ani przez inne naprawne osoby, wstępować y prepedities w dzierzeniu onego czynić y zadawać nie mam y z potomkami y successorami memi nie będę mógł; y

owszem, od wszelakich impedimentów, ode mnie samego, potomków y successorów moich y od kogokolwiek, względem tego poddanego zachodzących, u kóźdego prawa, sądu y urzędu, y na kóźdym terminie, swym własnym kosztem y nakładem bronić y ewinkować tylekroć, ileby tego potrzeba ukazywała, mam y powinien będę, z potomkami y successorami memi, a to pod szkodami ziemskimi, słównie krom przysięgi oszacowanemi, o które szkody forum generale et terminum peremptorium in omni iudicio et officio regni, grodzkim, ziemskim y głównym trybunalskim, koronnym, Lubelskim, na którym kolwiek woiewodztwie y ich conserwatach, choć mnie y dobrom moim nienależnych, a podczas bezkrólewia y w sądzie kapturowym, albo iakiby natenczas od rzeczypospolitey uchwalony był, bez zażywania wszystkich dillatii, appellatii, prosecutii, fatalii, evasii, praescriptii, suspensii y innych wszelakich in genere et specie obrony y dobrodzieystw, prawnych, y z dowcipu ludzkiego wymyślonych, sobie, potomkom y successorom moim do usprawiedliwienia się naznaczam. I na to daię ten mój dobrowolny zapis darowizny, z pieczęcią y z podpisem ręki moiey, także z pieczęciami y z podpisami rąk ich mościów panów przyjaciół, ode mnie ustnie użytych, niżej się podpisanych. Działo się w Łucku, roku tysiąc sześćset ósmdziesiąt pierwszego, miesiąca Februarii dwudziestego piątego dnia. У того запису при печатехъ притисненыхъ подписы рукъ тыми словы: Andrzej Hulewicz na Zubilnie, manu propria; ustnie proszony pieczętarz od zeznawaiącego, iako przyjaciel; Eliasz Kazimierz Zardecki, łowczy Piński, manu propria; iako proszony od zeznawaiącego przyjaciel podpisuię się Ian Medwedowski, manu propria; iako proszony od zeznawaiącego podpisuię się Michał Didkowski, manu propria. Который же то записъ, за поданемъ и очевистымъ признанемъ вышменованого его милости сознаваючого, а за моимъ урядовымъ прinaтемъ, до книгъ винешнихъ, нгородскихъ, Луцкихъ, есть вписаный.

Книга гродская, Луцкая, записовая, годъ 1681, № 2207, листъ 191.

XLVIII.

Жалоба игумена Луцкаго монастыря, Мелентія Любичкаго, и всего Луцкаго братства, на слугу Велюнскаго стольника Франциска Венжика, Яна Повирскаго, о нападеніи на монастырское имѣніе, грабежѣ и истязаніи крестьянъ. 1861 г., Сентября 16-

Року тисеча шестьсотъ осмьдесять первого, месеца Сентебра шеснадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ, передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, буркграфимъ замку Луцкого, и книгами нинешними, кгородскими, Луцкими, *comprens personalliter urodzony iego mość pan Tomasz Hulaniccki, brat starszy y prowizor bractwa Łuckiego ritus Graeci, swym, y imieniem przewielebnego w Panu Bogu iego mości oycа Meletya Lubickiego, yhumena monastera Łuckiego, y wszystkichy braci zakonney, także y wszystkich braci starszych, prowizorow y wszystkich bractwa świeckiego tegoż monastera bractwa Łuckiego, quam primum acta praesentia adire mógł, soleniter protestował się na przeciwko urodzonemu iego mości panu Franciszkowi Wężykowi, stolnikowi Wieluńskiemu, tudzież szlachetnemu panu Ianowi Powirskiemu, podstarościemu Lubeckiemu y innych majątności tegoż iego mości pana stolnika Wieluńskiego, w ten sposob y to: iż iego mość pan Wężyk, stolnik Wieluński, zawziowszy swoy iakowysъ nieprzystoyny ku protestantom rannkor, goniąc na rozegnanie poddanych protestantów, śmiał y ważył się, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset osmьdziesiąt pierwszego, miesiāca Iulii dwudziestego szóstego dnia, we wsi Lubczu, temuż urzędnikowi swemu, haydukom swoim, żonki poddanych protestantium: Wuskie Obderychę, Owdiuszkie Semenowę, Kaškę Kluszczakowā, Nastie Iackowā, Chursowā Krysytynę, Pawłowā Hrybowā, Chweškę Iwanowā, Grybowā Ohapke, Leskowā Hrybowā, Demianowā Hrybowā, która od przestrichu y umarła, брац kazał, iakoż y de facto onych pobrali, których to żonek, kazawszy wiązać ręce y nogi, w wodę błotną топić rozkazał; czym się nie ukontentowawszy, znaczne przechwałki na protestantow y poddanych substancyā czynił, dla których Pan Bóg wie ieżeli poddani nie rozyjdā się; a potom*

w kilka niedziel tenże iego mość pan Wężyk, stolnik Wieluński, w Polskie odieżdżając kraie, rozkazał y mocno przykazał temuż wyż mianowanemu podstaroścemu, Ianowi Powirskiemu, aby iak największe krzywdy, szkody y uciemżenia protestantom, iako y poddanym protestantium, czynił, a w ostatku y (z) zdrowia wyzuł; który to podstarości, czyniąc dosyć woli y rozkazaniu pana swego, iuż in absentia tegoż pana, będąc memor tego, śmiał y ważył się, roku terazniejszego, tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, dnia dwudziestego dziewiątego Iulii, zbiwszy wszystkie gromady ze wszystkich wsi pana swego, nazbierawszy pomocników y comprincipałów do siebie, to iest urodzonych panow: Iana Malińskiego y pana Iana Szymańskiego, y innych wielu, in armis et cum armis, tudzież y poddanych, mianowicie pierwszych ze wsi Lubcza: Hułe Ławryna, Hułe Hryczka, Baszyke Olexe, Łukaszyka, Iwana Baszyka, Stephana Sacka, Semena Radczenia, Martyna Radczenia, Miska Deynekę, Chweska Sachniuka, Horbyszkę Chweska, Lewka Tryszyka, Semena Wołoszyna, Miska Bortnika, Klima Baszyka, Orszyska Swiescennika, Iwana Demidczuka, Iwana Demidczuka, Hryczka Sydorczuka; ze wsi zaś Nemera: Iacka Szapranczuka, Mikite, Iontucha—Szapranczukow, bracią; Stefana y Hawryła Antonczykow, Mrozenia Hawryła, Procka Orszyszuka, Omelka Orzenika, Iwana Andruszyka, Chweska Kowalczuka; ze wsi Leniowki: Łukiana Medwedia y Matwia, tegoż Medwedia brata, Chweska Smaluka, Hryczka Bazana y strzelców; ze wsi Perespy: Miska, zięcia Iurkowego, Musia Truszyka, Parchoma Kałuchowego syna, Lewka, Chome, Maćka Tkaczyka, Chwedczyka Samowtorego, y iunych wielu postronnych, których imion y przezwisk niepodobna była wiedzieć, computando computandis, plus minus koło sta osob, armatno, z rucznicami, z kosami, cepami, kiiami y innym orężem, z którymi to ludźmi, kupą swawolną idąc, tenże pan Ian Powirski, urzędnik iego mości pana Wężyka, stolnika Wieluńskiego, w różnych szlachty, ich mościow panow obywatelów woiewodztwa Wołyńskiego, aby tym snadnie mogli uczynek swój nieprzystoyny wypełnić, pożyczali strzelby, iakoż y de facto in armis, cum armis, z temiż to compprincipalibus et complicibus suis napadszy na pola Rudeckie, do dworu protestantium należące, zastawszy żęcow w polu protestantium y wielebnego w Bogu oycy Kalista Stephankowicza, zakonnika tegoż monaštera bractwa Łuckiego, widza przy żęcach będącego, który nic się na siebie nie spodziewając, iako zakonnik, tylko z paciorkami w pole wyszedł, za-

raz tenże wyż mianowany, kupą swawolną przyprowadziwszy, sam in persona sui do tegoż wielbnego oycy Kalista Stephankowicza na koniu skoczywszy z dobytą szablą, chciał onego o śmierć przypawić, y gdyby nie dyspositia boska a nogi nie posłużyli, pewnieby onego nieżywił y o śmierć przypawił; a potym tenże pryncypał z comprincipałami swemi krzyknoł: «biycie, zabiiaycie poddanych czernieckich»; ciż poddani obżałowani, do kiiow, cepow ruszywszy się, do poddanych, żęców, onych na własnych gruntach przy snopach manasterskich bić, zabiać bezbronnych zaczęli, a pryncypał, stojąc na koniu, wołał coraz: «sieciecie, zabiiaycie takich owakich śynow, niech znaia czerczy Lubeckiego pana»; iakoż y de facto bili, tłukli, cepami, kiiami, obuchami y czym tylko kto mogł, y pozadawali poddanym razy takowe: Hryczkowi Boianczukowi na prawey ręce raz straszny, krwią naciekły, drugi raz kiiowy przez plecy, krwią ociekły, trzeci raz w głowę samą, sini, spuchły, krwią naciekły, y wszystkie ciało zbite, skaliczone, których razow y zliczyć nie podobna dla spuchłości y zsiniałości; Miskowi Horbaczowi raz po piersiach strasznie spuchły, krwią ociekły, po boku z lewey strony także raz straszny, po grzbiecie, plecach więcey niżli około razow dwudziestu; Matwieiowi Oleszczukowi razy po różnych mieyscach więcey niżeli około trzydziestu zadali; Iakimowi Koszarze także, albo y więcey; Philipowi Mamczukowi, Ostapowi Seredzie, Petrowi Radczukowi, Philipowi Małemu—tak dalece razow y zliczyć dla spuchłości y zsiniałości nie podobna nigdy, z których niektórzy y dotych czas ieszcze leżą chorzy, nawet Paweł Szeyruk, ktoremu palec sierpem odcieli, do tychczas nie robi. A nie tylko wyż mianowanych chłopow zabiiali, ale ieszcze, nie uważając y nie respektując na stan białogłowski, poddanki protestantium tymiż kiiami bili, tłukli, y onych mało nie pozabiiali, a mianowicie: Kaśkę Tymoszychę, Owdiuszkie Zacharychę, Maryne Seredichę, Melaszkie Radczychę, która aż y siermięgi odbidz musiała, Paraskę Semenową, Olenę, Pawła Radczuka żonę, Maruszkę Krzywego Wasila, których niemiłosiernie bito, y rany bite, kiiowe, pozadawano; dla którego bicia z pol protestantium wszystkie żęce uchodzić musiały, sierpów odbieżyć, a ci swawolniczkowie kompańczykowie też sierpy pobrali y porabowali, a za tym w wielką ruinę y szkodę protestantów przyprowadzili y przywiedli; tenże pryncypał, z comprincipałami y pomocnikami swemi, tym się ieszcze nie ukontentowawszy, iż takowe violentiae poczynili, in super zboża własnego manasterskiego zagrabili, iuż, żętego, przy teyże violentie, kop dwadzieścia

y cztery żyta, które do Lubcza zaprowadzili, y one w gumnie tegoż iego mości pana Węzyka, stolnika Wieluńskiego, propter usum iego mości samego y czeladzi iego mości, złożyli. Przez który to takowy swoy nieprawny y niesłuszny postępek, prawo popolite zgwadciwszy, y (w) winy w niem, pro qualitate facti et excessus popadli y one na osoby swoje, iako do której osoby sciągać się będą, zaciągneli. O co iteratis atque iteratis vicibus protestowawszy się, zostawuie sobie salwam meliorationem ejusdem protestationis per aliam latioram factam, vel per exportatas citationes. Et in continentī, na dowod tego wszystkiego, stawił woznego generała wojewodztwa Wołyńskiego, szlachetnego Dawida Wołyńskiego, który w moc prawdziwego zeznania swego, iaśnie, iawnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku terazniejszego, tysiąc sześćset ośmdzieśiat pierwszego, miesiąca Iulii trzydziestego pierwszego dnia, mając z sobą szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościow panow: Iana Dąbrowskiego, Mateusza Puzdrowskiego, ad juridicam requisitionem przewielebnego w Panu Bogu iego mości oycy Mełetego Lubeckiego, był we wsi Rudce, także seorsive do poddanych, każdego z nich do domow ich chodząc, z tąż szlachtą oglądał razy bite: pierwsze na Hryczku, który na łożku chory leżał y ledwie co żywy, o czym wyżej w protestathey iest opisano; potym był u Miska Horkawca, Matwia Oleszczuka, Iakowa Kachana, Philipa Mamcura, Ostapa Seredy, Petra Radczuka, Philipa Mały, których widział ledwie co żywych, zbitych, skaliczonych, których razów dla spuchłości y zsiniałości y zliczyć nie podobna; a potym w teyże wsi Rudcze chodził do Tymosza, Zacharka Seredy, Radczuka, do Krzywego Wasila, w których będąc widział żonki onych pobite, pokrwawione; którzy to wszyscy mienili być sobie te razy zadane przez urodzonego pana Iana Powirskiego, iako przyncypała przyncypałow, także poddanych Zalubeczkich, Niemirskich, Leniowskich, Perepskich y Tychotyńskich; które razy, iako wyżej w protestathey iest opisano, widziawszy, oglądawszy, tąż szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, ztamdą odiachał. A potym tenże wozny, z tąż szlachtą stroną, iachał na pole, pod tąż Rudką będące, tam przyiachawszy widział y oglądał mieysca, gdzie kopy stali żyta dwadzieścia y cztery, które ociec Kalist Stephankowicz, czerniec Rudecki, mieć mienił zabrane y zagrabione przez tychże wyż mianowanych naiezników, które zboże przez Kozin iest prowadzone; co wszystko widziawszy y oglądawszy, od różnych ludzi słyszawszy, iż te zboże ich mościow oycow zakonników bractwa Łuckiego

wyż mianowany pan Ian Powirski, urzędnik Lubecki, z swoiemi adhaerentami, zabrawszy, do wsi Lubcza, do majątności iego mości pana Wężyka, stolnika Wieluńskiego, y do gumna pana swego zaprowadził. Co że tak a nie inaczej było—wyż mianowaną szlachtą iterum atque iterum oświadczywszy, coram me iudicio te swoią zeznawa relatią, prosząc, wespoł z protestantem, aby tak protestującego protestatia, iako y recognoscentis relatia, actis connotowane były,—co y otrzymali. Thomasz Hluanicki, manu propria.

Книга городская Луцкая, поточная, № 2538, годъ 1681, листъ 316.

XLIX.

Письмо Сондѣцкаго старосты, Яна Липскаго, уряднику своего Барашовскаго имѣнія, Шуминскому, чтобы тотъ не угнеталъ крестьянъ. 1682 г., Февраля 7.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, месеца Февраля двадцять сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Луцкомъ. передо мною, Теодоромъ Верешъчакою, буркграбимъ замку Луцкого, и книгами нинешними, кгородскими, Луцкими, comparans personaliter wielbny w Panu Bogu iego mość ociec Warnawa Makowicz, zakonnik, ekonom y plenipotent monastyra świętego Mikołaiia Pustynnego Kiiowskiego, dla wpisania do xiąg ninieysznych podał per oblatam list od wielmożnego iego mości pana Iana Lipskiego, starosty Sądeckiego, do urodzonego pana Szumińskiego, podstarościego Baraszowskiego, pisany, z pieczęcią y z podpisem ręki tegoż iego mości pana starosty Sądeckiego y z intitulatią na tyle tego listu napisaną, o czym ten list, niżej inserowany, szyrzey w sobie ma, y temi inserowany słowy: «Panie Szumiński! Dochodzi mię wiedzieć, że tam sobie barzo pozwalacie, na co tameczni barzo utyskuia poddani; przestrzegam tedy y proszę, aby tak się sprawować, iako należy, we

wszystkim, żebyście nagany uszli, alé sobie zarobili na wdzięczność, która dobrym być powinna, a pożytku mego przestrzegali, nie swego, żeby w ni w czym szkody nie było. Skóry łosie aby pooddawane były, y iako naywięcey przysposobić ich, y rysie skóry, które zawsze oddawano, y niedźwiedzie. W miodach y w inszey intracie aby naymnieyszey szkody nie było, bo o was idzie. Donosze przy tym do wiadomości waszey, zem rozkazał y wam rozkazię, aby w Zubkowiezach oddać tych poddanych y dworek oycom monasteru Kiiowskiego, tych co przed tym trzymali, z temi conditiami, aby wam wprzód oddał extract z grodu Łuckiego kwitu z protestathey, którą uczynili byli o odebranie tych Zubkowiecz; a Żebrowice aby do Baraszów trzymali się y z nich pożytki odbierali do intraty moiey. I powtóre tedy proszę, aby tam było wszystko iako naylepiey y tak iako się godzi, bo ia nie żartuiąc to piszę. Jest y ta conditia tym oycom podana, aby się skromno zachowywali, y ludziom naszym, tak w Baraszach iako y we wsiach tameyszych, w niwczym się nie przykrzyli, y podatki rzeczypospolitey żeby według czasu oddawali, żeby przez to iaki ciężar na Barasze y na wsi, do nich należące, nie przypadł. Zaty m was P. Bogu oddawam. Datum w Strazach, die septima Februarii, millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo.» У того листу подпись руки теми словами: J. Lipski, Sądecki starosta, manu propria. A intitulacja na tyle tego listu napisana temi słowy: P. Szumińskiemu, podstarościeму Baraszowskiemu, do oddania. Который же листъ, перъ объятамъ поданный, за подаемъ и прозбою вышъменованое особы, перъ объятамъ подавающее, а за моимъ урядовымъ принаемъ, увесь, въ початку ажъ до конца, де вербо адъ вербумъ, до книгъ нынешнихъ, кгродскихъ, Луцкихъ, есть вписанный.

Книга Луцкая гродская, записовая, годъ 1682, № 2209, листъ 291.

L.

Жалоба пана Михаила Скипора на Кіевскаго стольника, Яна Проскуру-Сущанскаго, и др. о нападеніи на него на дорогѣ, нанесеніи ему побоевъ, и о уводѣ его крестьянъ. 1682 г., Сентября 22.

Року тисеча шестьсотъ осмьдесять второго, месяца Сентебра двадцать второго дня.

На вряде вгородскомъ, въ замку его королевское милости Овручкомъ, передо мною, Теодоромъ Левковскимъ, намесникомъ вгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, вгородскими, Овруцкими, *personaliter comparens uroczony jego mość pan Michał Skipor*, iako прѣдко могъ по okrutnym y niemilosierdnym zбициu y стлѣченіu od osob niżej mianowanych do zdrowia przyśeć, y по uskarżeniu się y opowiadaniu publice przed ich mościami pany obywatelami woiewodztwa Kiiowskiego, na seymiku electionis we Włodzimierzu, болu значного y nieznośnego kontemptu swego, *acta praesentia adire* могъ, так зараз, przychylaiąc się do relathey woznego, obducthey razów, niżej mianowanych, przez obwinionych niżej mianowanych, sobie заданых, w grodzie tuteyszym Owruckim roku teraznieyszego, тysiąc sześćset ośmdziesiąt wtórego, dnia czwartego miesiąca Maia zeznaney, solenniter świadczył y z wielkim żalem swoim y roboczego chłopca swego, Sidora Kasiańca, protestował się przeciwko urodzonym ich mościom: jego mości panu Janowi Proskurze-Suszczańskiemu, stolnikowi Kiiowskiemu, y ich mościom panom Konstantemu y Mariannie Proskurzance Suszczańskiego Szumlańskim, małżonkom, córce y zięciowi pomienionego jego mości pana stolnika Kiiowskiego, iako rozkazuiącym, na niżej mianowany bezbożny y niemilosierdny uczynek sług swoich Martynowskich subordynuiącym, także szlachetnym panom: Ianowi Głaszczyńskiemu, urzędnikowi Martynowskiemu, Galewskiemu z wysług w teyże wsi Martynowiczach mieszkaiącemu, Semenowi osadcemu, y roboczym: Łukianenkowi, woytowi Martynowskiemu, Pawłowi Szuhaliowi, Iarmoszykowi, Hryszkowi, Lewonowi, Wasilowi, Iewtuchowi, Hryszkowi—woytowym synom, Piotrowi Ganczarowi, Mironowi, y wszystkim poddanym Martynowskim jego mości pana Proskury, a teraz w possessiey w posagu przerzeczonym ich mościom panom Szumlańskim, małżonkom, puszczoneм y innym, o imionach y przezwiskach tymże ich mościom panom: Proskurze,

stolnikowi Kiiowskiemu, y Szumlańskim, małżonkom, dobrze wiadomym y znaiomym, którzy na tym tu mieyscu za wyrażonych rozumieni być mają, y w dalszey procedencyi prawney pozwami specyfikowani będą, iako principałom, comprincipałom, wolą y rozkazanie panów swoich samym skutkiem y uczynkiem pełniącym, w ten niżey mianowany sposob: iż iego mość pan Proskura, stolnik Kiiowski, nie tylko przeciwko wyrażney constitutiey o zbiegłych swowolnie poddanych uchwaloney excessit, ale nadto śmiał y ważył się, nie pomniąc nic na prawo pospolite y winy w niem de infrascriptis surowie obostrzone y postanowione, y owszem to wszystko postponowawszy y lekce poważywszy, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ósmdziesiąt wtórego, dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Marca, w samą Wielką Noc rzymską, według nowego kalendarza, przez subordynowane osoby, sobie o imieniu y przezwiskach dobrze wiadome y znaiome do dobr swoich wsi Martynowicz, w wojewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, ieszcze za dzierżawy swey, iakowąż wolę alias slobodę, czyli ku pożytkowi swemu, czyli umyślnie na oppressią ubogiej szlachty y obywatelów tuteyszych, wojewodztwa Kiiowskiego, mianowicie w tuteyszych kraiach, w pomienioney wsi Martynowiczach dawszy, poddanych dziedzicznych trzech, to iest: Matfia y Iacka Hohońków, bracią stryieczno rodzoną, y Andrzeia Szetepę, wykocić, iakoż et de facto z dobr protestantis wsi Metiek, in absentia protestującego się, który na ten czas, iako podczas tak wielkiej uroczystości, na nabożeństwie w Owrucczym w kościele był, z żonami dziećmi, bydlem, końmi y ze wszystko ich od mała do wiela substantią wykocił. Potym, data okazione, protestans, roku teraznieyszego, tysiãc sześćset ósmdziesiąt wtórego, miesiąca Aprila cztyrnastego dnia, dla sprawowania y kupienia potrzebnych sobie rzeczy, współ z przewielebnym iego mością xiędzem Trzaską, przeorem conwentu Owruckiego y Czarnobylskiego, zakonu ś. Dominika, wozkiem, tylko chłopca z sobą mając a konia powodnego, do Kiiowa, iako ad civitatem we wszystkich potrzebujących szlacheicowi rzeczach sufficientem et propiorem, ponieważ Wołyń odlegleyszy, iachał, y przez tę pomienioną wieś Martynowicze, od iego mości pana Proskury wolę iakowąż, alias slobodę, założoną iadąc, nie spodziewaiąc się nic na siebie przeciwnego ani też złego, iako ludzie spokojni omni pace et securitate publica obwarowani, staneli dla wytehnienia koniom na popas z przerzeczonym iego mością xiędzem przeorem w karczmie zwyczajney; y iako skoro tylko

stanęli, tak zaraz pop, w karczmie na ten czas będący, pomienionemu jego mości xiędzu przeorowi occasiā dawać począł, a potem, gdy jego mość xiądz przeor mu odpowiedział y mówił mu przystoynie, aby occasiey dawać niepotrzebnych poprzestał y spokojnie sobie siedział, tedy pop, bez wszelakiego respectu, przerzeczonego jego mości xiędza przeóra laską, w rękę mającą, w łeb uderzył (którego salva seorsivē reservatur actie), a potem we dzwon na gwałt uderzono. Natychmiast chłopstwo, z kiiami, z cepami, obuchami, rucznicami y z czym który mógł, tumultuose do karczmy zbiegszy się, circum circa karczmę otoczyli, gdzie znać iuż z rozkazania jego mości pana Proskury, stolnika Kiiowskiego, y ich mościów panów Szumlańskich, małżonków, iako prędko obaczyli pomienieni poddani, których wykocono, protestanta, tak zaraz, wyrzekszy: «a po nas to ty przyiachał?» obces wszyscy rzuciwszy się, bić, tłuć, iako który czym mógł, poczeli, y razów sinych, spuchłych, krwią nabiegłych, od stop aż do głowy po wszystkich ciała jego członkach barzo wiele naza dawali; potem związawszy protestanta okrutnie, iako złoczyńcę iakiego, do dworu zaprowadzili y w gąsior za szyję wsadzili. Natychmiast pomieniony urzędnik pan Głaszczyński zkądśi przyiachał, y gdzieby chłopom zganić miał, ale owszem onych chwając, mówił: «dla czego go trzymacie? zaraz go było zabić albo utopić, bo takie mam od panów rozkazanie»; iakoż przerzeczeni chłopci niemilosierdnie, nie pomietając nic na boiażń Bożą y na krew szlachecką, zaraz w kiy związawszy protestanta, na drągu nieśli do rzeki nazwanej Uszy topić y (w) wodę protestanta chcieć ponurzyć, urągali się, mówiąc haec formalia: »nie zdrów, pogańcki synu, drugi raz będziesz po poddanych swoich iędził.« Protestujący widząc periculum vitae suae ex visceris suis, Bogiem się świadczył y excusował onym. zem« ia do Kiiowa dla sprawowania rzeczy, sobie należących, iachał, a nie dla swoich poddanych.» Którzy chłopci Divina providentia nie utopiwszy, protestanta, znowu do dworu, w kiiu związanego, przyniesli y w prywatnym więzieniu więzili. A potem, drugim razem, uczyniwszy consilium z przerzeczonem urzędnikiem iuż koniecznie utopić, y w kiy związanego na drągu do rzeki nieśli topić, y iuż cale protestanta utopić chcieli, tandem pomieniony jego mość xiądz przeor, który iuż był odiachał, protestanta zostawiwszy, obawiając się, aby takowa poczesna y koleyna (sic) y onego nie doszła, iednak zelo christianitatis doctus, że in tali periculo et ultima periodo vitae protestantis, protestanta porzucił, wrócił się nazad do wsi Martynowicz, odważnie solici-

tując proźbą y rozmaicie perswadując przerzeczonemu panu Głasczyńskiemu, aby zażył miłosierdzia nad protestantem, żeby zaiątrzonemu chłopstwu nie kazał protestanta gubić; y tak za pröwidentią Boską, a potem, za proźbą onego, kazał chłopom supersedować od takowego bezbożnego uczynku; iednak związanego protestanta w prywatnym więzieniu więziono; pomienionego chłopca także zbito, zekrwawiono y w osobliwym więzieniu trzymano. Potym, divina providentia, gdy się chlōpi, którzy protestanta pilnowali, pospali, protestant z więzienia uszedł, y gdyby nie uszedł, pewnieby go nie żywili. Przy którym takowym uczynku, zbitiu, więzieniu y wiołentey y znęcaniu się nad protestantem, pieniędzy gotowych czerwonych złotych dwadzieścia, talerów bitych trzydzięści, koniów dwoie, iednego skaragniadego, valoris złotych trzysta, drygiego gniadego, valoris złotych dwieście, z uzdeczkami, kulbaką, z płatem, z woyłokiem, z pistoletami—kosztujące złotych osmdziesiąt pięć, szablę w czarney oprawie—valoris złotych trzydzięści, czeladnę kulbakę z woyłokiem—valoris złotych dziesięć, kontusz francuzkiego sukna z potrzebami srebrnemi, włosowy,—valoris złotych osmdziesiąt, opończę habianą nową,—valoris złotych dwadzieścia, chomąt z wozem—złotych piętnaście, chłopcowę siermięgę—valoris złotych trzy, czapkę paklakową, barankową, błękitą,—valoris złotych dwa—in vim praedae et spolii wyż rzeczeni obwinieni pobrali y na pożytek swój obrócili. Tym się nie kontentując, obwinieni, z rozkazania znać ich mościów panów Szumlańskich, małżonków, iako dziedziców terazniejszych wsi Martynowicz, pomienieni wykotcy, za przydaniem sobie drugich chłopów ze wsi Martynowicz, terazniejszego roku tysiąc sześćset osmdziesiąt wtórego, dnia czwartego Septembris, gdy protestans na seymik electionis do Włodzimirza wyieżdżał, pszczoł dwadzieścioro barciey w boru do wsi protestantis Metyiek należącym funditus wydarli y wytlukli. Przez który takowy swój nieprzystoynny y bezbożny uczynek pomienieni obwinieni prawo pospolite zgwałcili, winy w niem, eo nomine na takowych gwałtowników, iako do którey osoby z prawa pospolitego zciągając się y pochodzące, na osoby swoje zawzieli y zaciągneli, y do szkod niemających, których sobie na pięćset złotych polskich, wyż rzeczonych rzeczy, koniow y pieniędzy gotowych w to nie inkludując, przywiedli y przyprawili. Ratione tedy praemissorum omnium iterum atque iterum protestujący świadczy y protestuje się, ofiarując się o to wszystko z obwinionemi, iako z prawa przydzie y należeć będzie, czynić y postąpić, zostawiwszy sobie

y zachowawszy in toto et in parte salvam meliorationem tey teraznieyszey protestaciey przez pozwy, albo uczynienie inszey szyrszey, ieśliby tego potrzeba prawna ukazywała,—a teraz o przyjęcie y do xiąg zapisanie teraznieyszey mnie, urzędu, prosił,—co otrzymał.

Книга Овручская городская, записовая и поточная, № 3210, годъ 1681—1682, листъ 421 на оборотъ.

LI.

Донесеніе вознаго о томъ, что урядникъ слободы Лубянки, принадлежащей пану Стецкому, Станиславъ Донбровскій, отказался выдать бѣжавшихъ на слободу изъ Чарнобыльскей волости, принадлежащей пану Сапѣгѣ, крестьянъ. 1682 г., Декабря 31 дня.

Року тисеча шестсотъ осмьдесятъ второго, месяца Декабра тридцать першого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Теодоромъ Левковскимъ, наместникомъ кгродскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгродскими, Овруцкими, stanawszy oczewiście wozny generał woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego, szlachetny Ian Simko, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich, Owruckich, w moc prawdziwey, wierney y skuteczney relatiey swoiey, iawnie, ustnie y доброволние temi słowy zeznał: iż on, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset ośmdziesiąt wtórego, miesiąca Decembra dwudziestego wtórego dnia, за узыciem urodzoneго iego mości pana Iana Iurewicza Skorulskiego, administratora miasta Czarnobyła y wszystkiey włości Czarnobylskiey, a за przydaniem moiem urzędowym, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, pana Stanisława Turkowskiego y pana Stefana Podtopolskiego, z którą szlachtą

był w slobodzie, nazwaney Łubianka, majątności iego mości pana Wacława Steckiego, cześnika Kiiowskiego, w powiecie Owruckim leżący, tamże zastawszy pana Stanisława Dąbrowskiego, sługę y urzędnika pomienionego iego mości pana Steckiego, requirował tegoż pana Stanisława Dąbrowskiego, imieniem urodzonego iego mości pana Pawła Sapięhi, dziedzicznego na Czarnobyłu pana, także imieniem przerzeczonego iego mości pana administratora Czarnobyłskiego, o wydanie poddanych zbiegłych z włości Czarnobyłskiej, ze wsi Korohoda y ze wsi Żołnierówki zbiegłych, y w slobodzie Łubiance y Radynce na byt osadzonych, to iest: pierwszy Demian Rewut, drugi Iwan Dziegciarz, trzeci Semen Dziegciarzenko, czwarty Matwey Bohun, piąty Onisko Iliencko, szósty Martyn Staryk, siódmy Iwan Bezborodko, ósmy Sysoy, dziewiąty Sienko brat Sysunow, dziesiąty Hryszko Budzenko, a iedenasty ze wsi Żołnierówki Radko Hordienko; ci wszyscy iedynaście poddanych w pomienioney slobodzie Łubiance mieszkają. Z teyże wsi Żołnierówki dwunasty y trzynasty w slobodzie, nazwaney Radynką: Ianko Strzelec y Saško. Którzy wszyscy pomienieni zbiegowie, z żonami, dziećmi, z końmi bydłem y ze wszystką swoją substantią, w pomienionych slobodach Łubiance y Radynce bytem osiadłszy, mieszkają; których zbiegów pomieniony pan Dąbrowski na requisitią woznego wydać nie chciał, y takową woznemu deklaratią dał: «choz by y więcey poddanych z włości Czarnobyłskiej na slobody pana mego przyszli, tedy takowe mam roskazanie pana mego, iego mości pana cześnika Kiiowskiego, żebym nikomu nie wydawał, a pogotowiu z włości Czarnobyłskiej przychodzących, bo ieślibym komu miał wydać by naubozszego, toby ludzie osiadające w slobodach pomienionych strwożyli sobą.» A tak on, wozny, takową deklaratią od pana Dąbrowskiego otrzymawszy, pomienionych wszystkich poddanych zbiegłych, z żonami, dziećmi y ze wszystką ich substantią, każdego z nich zosobna w tysiącu grzywien groszy polskich aresztował y przyporeczył; który areszt pan Dąbrowski dobrowolnie przyjął, y tych wszystkich trzynastu poddanych zbiegłych z Korohoda y z Żołnierówki, ze wszystkim, iako się wyżej pomieniło, imieniem iego mości pana Steckiego, cześnika Kiiowskiego, pana swego, dotrzymać y czasu prawa przed sąd, gdzie tego potrzeba ukáže, stawić submittował się. Co on wozny to wszystko, iako się wyżej opisało, stroną szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, stamtąd odiechał, y o tym tak a nie inaczej przed urzędem relatią swoją uczy-

nił y zeznał, prosząc, aby była do xiąg niniejszych, grodzkich, Owruckich, przyjęta y zapisana, —co y otrzymał.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, № 5210, годъ 1681—1682, листъ 505 на оборотъ.

LII.

Списокъ жителей мѣстечекъ Павлочи и Котельни и перечисленіе пустыхъ селъ, принадлежащихъ къ этимъ мѣстечкамъ и къ Ружину, Вчерайшему и Гродку. 1683 г., Января 20—25.

Року тисеча шестсотъ осмьдесять третяго, месеца Генвара тридцатого дня.

На вряде кгродскомъ, въ замъгу его королевское милости Овруцькомъ, передо мною, Теодоромъ Левъковскимъ, намесникомъ кгродскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нинешними, кгродскими, Овруцкими, personaliter stanowszy wozny generał woiewodztwa Kijowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego y Czernihowskiego, szlachetny Ian Kuceniwicz, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Owruckich, per oblatam podał inwentarz albo registr, przez siebie spisany, miast Pawłoczy, Kotelni, Wczorayszego, Rużyna y Grodka y wsiow, do tych miast należących, y poddanych, tak w miastach y po wsiach mieszkających, y wsiow pustych, o czym ten inwentarz szyrzey w sobie opisuie; którego podawszy, prosił, aby był przyjęty y w xięgi niniejsze wpisany. Ja tedy urząd, dla wpisania do xiąg przymuiąc, czytałem, y temi słowy iest pisany: «Inwentarz miasta Pawłoczy, dnia dwudziestego Ianuary, anno tysiąc sześćset osmdziesiątego trzeciego, spisany, które miasto przez intromisią odebrało się ze wszystkimi wsiami, do niego należącemi, przez urodzonych ich mościow: iego mości pana Alexandra Kozłowskiego, iego mości pana Thomasza Tyszowskiego y szlachetnie urodzonego Iana Kuceniwicza, generała woiewodztwa Kijowskiego. Osiałość tego miasta: Kost Klimenko,

Trochim Trusz, Iwan Truszow zięć, Skriebiec pasiecznik, Hawryło Sulimiszyn zięć, Denis Niegiełenko, Iacko Zagrebelny, Iwan Pryslak, Iwan Iarycz, Roman Hreczanik, Wasil Lecznizenko, Moskalenko Iusko, hayduk Sawka, Kurdiuczenko Nazar, Tymosz Werchowoy, Fedor Pustowoyt, Iwan, Iow, Fesko Rybak, Karpo, Dorosz, Radko, Sawka, Demko Fedorow syn, Iacko Melnik, Fed, Denis, Fesko Nieczytało, Semen Werchowoy, Fesko Melniczenko, Iwaniuła, Stecko Oberenko, Paweł Heyło, Petro Kowal, Kozlicha, Roman Burmistrz, Momukalicha wdowa, Wasil Łuczka, Iwan Markowski, Hryćko zięć bobrownikow, Fesko zięć bobrownikow, Choma tkacz, Iwan Bezruki. Żydzi: Iudka, Iankiel, Sima wdowa. Wsi do tego miasta należące: wieś Wierchownia, Trubeżowka, Karapczyiow, Ihnatyn, Kryłowska, Nizgurka, Szpiczyńcy, Żarki, Mosijowka, Bystrowka, Makarowka, Iareszki, Brewki, Lebedynce, Wasilówka, Kalinowka, Maliszówka, Horodyszcze, Woytowce, Sokolicze, Markowa Wola, Charleiowka, Lisowiec, Łozowki, Oparyczy, Poszuyki, Strokow, Buki, Czubińce, Ierczyki Małe, Selezeniowka, Krywoszyńce, Werbowka, Mińkowce, Wolica Mieńkowa, Andruszki, Kozłowka, Żydowce; od Romanowki—Czarniawka, Ierszyki; te wszystkie wsi puste, na których ludzie mieszkali, z których uroczyszcze pustę mają miejsca położone nad rzekami nazwanymi to jest: rzeką Narastowicą, Wierchowey, Olszańką, Pawołoczka, Kamienicą, Unawą. Tę włość mają granicę z Białocerkiewskimi włościami, z Chwastowem y Romanowką. Miasto Rużyn, wieś Woytowce, Bystryk, Słobodka, Bałamutowka; w tej włości nimasz żadnego człowieka, ani chałupy. Miasto Wczoraysze, wieś Czornorudka, Czarniawka, Iarosławka, Oranszczyzna, Popelna, Bihalowka, Harapowka; w tym mieście, ani we wsiach nimasz żadnego człowieka, ani chałupy. Miasto Grodek, wieś Serdelow, wieś Pawełki,—te wszystkie pustę. Miasto Kotelnia z osiadłością: Omelko, Zubko, Ławryn Sinicki, Iarosz Kroszka, Hryćko Rud, Czornysz, Iwan Lisow, Hryń, Ochrym, Michayło, Semen Wołk, Radko, Misko syn jego, Dmitro Gandza, Sidor Pałamar, Chwieško Harasymenko, Iwan Oniszczenko, Wasil Hryciutenko, Kondrat, Adam, Iwan Dewiatka, Wasko Zahumenny, Martynenko, Kondrat Hałczynski; żydzi: Isapsay, Iudka, Dawidowa wdowa, Hayzyk, Leyba; do tego miasta wsi puste, w których ani chałupy nimasz. Wieś Halczyn, Komorowka, Andrusowka, Starosiele, Woytowce Wielkie, Harapowka, Minniowa Wola, Wolica, Zarubińce, Perehonowka; tę włość, leżącą nad rzekami, to jest miasto Rużyn ze wsiami, miasto Wczoraysze

ze wsiami, miasto Grodek ze wsiami, miasto Kotelna ze wsiami, nad rzeką Bystrzykiem, nad rzeką Hutywą у potokiem, nazwanym Neterczą; zostaią granicę tedy tych wszystkich włości, które są przez szlachetnego woznego odebranę, wyżej specyfikowanych ich mościów, to iest od Białey Cerkwi, granica druga od Romanowki, od Iwnice, od Berdyczowa, od Kodni, Żytomirza, także od Korytanowki ku Korosteszowi. I tak ten inwentarz albo registr, poczowszy od dnia dwudziestego miesiąca Stycznia, aż do dnia dwudziestego piątego tegoż miesiąca, roku wyżej pisanego, skończywszy, rękoma naszymi, iakoż my у strona szlachta, przy mnie będąca, ten registr podpisuemy.» У того реестру подписы рукъ тыми словы: Іан Kuceniewicz wozny generał, ręką własną; Alexandr Kozłowski, przy woznym będący iako strona, ręką; Thomasz Tyszowski, przy woznym będący iako strona, ręką. Который же то реестръ, за подаемъ и прозбою вышъменованого подаваючого, а за моимъ урядовымъ принятьемъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ, Овруцкихъ, слово въ слово есть уписанъ.

Книга Овруцкая городская, записовая и поточная, годъ 1683—1684, № 3211, листъ 57 на оборотъ.

LIII.

Списокъ жителей мѣстечка Иванкова и принадлежащихъ къ нему сель. 1683 г., Февраля 5—6.

Року тисеча шесоть осьмдесять третего, месеца Февраля девятого дня.

На вряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Теодоромъ Лсвъковскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими personaliter stanowszy wozny generał woiewodztwa Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego у Czernihowskiego, szlachetny Іан Kuczenewicz, dla wpisania do xiąg niniejszych, grodzkich, Owruckich, per oblatam po-

dał inwentarz albo registr, przez siebie spisany, miasta Iwankowa y wsiów, do niego należących, y poddanych, tak w mieście y po wsiach mieszkających, y pustych wsiów, o czym ten inwentarz szyrzey w sobie opisuje; którego podawszy, prosił, aby przyjęty y do xiąg niniejszych wpisany był; ia tedy, urząd, dla wpisania do xiąg przymuiąc, czytałem, y temi słowy iest pisany: «Inwentarz miasta Iwankowa, dnia piątego February, anno domini tysiąc sześćset ośmdziesiątego trzeciego, spisany, które miasto przez intromissią odebrało się ze wszystkimi wsiami, polami, lasami należącemi, przez urodzonych ich mościow: iego mości pana Kudryckiego y iego mości pana Alexandra Kozłowskiego y iego mości pana Thomasza Tyszowskiego, także urodzonego Iana Kuczenewicza, generała wojewodztwa Kiiowskiego. Osiadłość tego miasta: Andrus woyt, Fedor Bednarz, Iwan Moskalenko, Iwan Zubko, Iasko Zasławski, Hryszko Peretiatko, Tymosz Zaiąc, Semen Boyko, Kalin Buzok, Fesko Rzeznik, Mikita Kolesnik, Michayło popow zięć, Iasko Melnik, Michayło Zaiącow zięć, Semen Chalepski, Sawa Chalepski, Wasko Chalepski, Samuyło Bednarz, Ihnat Bednarz, Stefan Kliszko, Hryszko Kliszko, Matwiew Chalepski, Maxim Chalepski, Wołkohon ganczarz, Michayło Turczyn, Iwan szwiec, Paweł szwiec, Ian Kononenko, Semen Rzeznik, Roman Rzeznik, Sawka Bogaty, Ostap czerednik, Roman pałamarz, Ostap szwiec, Wołczycha wdowa, tkacz Nayda, Sawka czerednik, Iarosz Lewko, Illiasz Biruczenko, Matwiew Koliadnik, Ian Burak, Kyryło Paszkow zięć, Iwan Deszko, Fedor Hołub, Wasko Hołubow zięć, Klim Oleynik, Senko brat iego, Omelko Szuhaliy, Fegor Szuhaliy, Hrycko Przewoznik, Hryckow zięć, Wasko kolesnik, Drewko rybak, Iwan rybak, Martyn Chalepski, Senko Socki, bednarz Moysiey, Iwan Kołomiiec, kowal Wasil, Troc Misko, Stefan woytow brat, Daniło Bandyk, Petro Chorostina, Iasko kolesnik, Chwłon Baran, Paszyński, Ochrym Kuchno; żydow czterech. Wieś Obuchowicze z osiadłością: Fedor woyt, Fedor Szumak, Semen Sawenko, Sidor Sawenko, Wemremii, Karp Szaszko, Oleszko Żerebii, Hawryło Szumak, Iwan Szumak, Włas Boyko, Fedor Boyko, Iwan Paszko, Samoyło Paszkow syn, Oleszko Szybeyka, Semen Szybeyka, Sczerbina, Szybeyka, Hawryło Mieyski, Zińko Szybeyka, Stecko Serbiiow, Iendrzey Baybuch, Serhy Staryi, Cbarko, Ihnat Szumak, Gładysz, Szybika, Fedor Szysciorka, Iwan Pastuch. Wieś Staniszówka: Iwan Wiktor, Kondrat Wiktor, Karp, Mikołay Wersion, Sobech, Iwan Winnik, Stecko Bołtruk, Bohdan, Iwan Tkacz; te wsi obiedwie zostaia w dispozi-

tiey iey mości paniey Proskurzyney. Wsi puste, do Iwankowa należące: z iedney strony Teterewy, wieś Trudenicze, pod Obuchowiczami, Termochowko—pusto, Zaprudzie od Unina—pusto, Lubcza od Unina—pusto, Rozważów—to zostaię u iego mości pana Leńkiewicza niewiedzieć iakim prawem, w którey wsi mieszka Sawicki osadca; wies Lawrynowka—pusto, Krasnołuka—pusto, Witażów—pusto, Protereb y Tiutkowszczyzna,—tę trzyma uroczyszczą obiedwie pan Brzozowski niewiedzieć iakim prawem. Wsi puste z grugiey strony Teterewy: Kondyrow—pusto, Szpale alias Szpile—w tey wsi ludzie mieszkaią, ale niewiedzieć iakim prawem czerncy z Kiiowa aż do tego czasu trzymali, a teraz na oyca Szumlańskiego, władkę Lwowskiego, w possessię odebrano. Wieś Melichowszczyzna—pusto, Trybuchowszczyzna,—pusto, Zahale—pusto, Pykow—pusto, Skwiranka—pusto. Wieś Feniewicze z osiadłością: Ihnat Boyt, Iacko Oniszkowiec, Fedor Paniuchno, Semen Pronenko, Iacko Hrychnowiec, Fedor Hrychnowiec, Włac Marczenko, Misko Marczenków zięć, Iacko Demczenko, Iwan Ostapenko, Matwiey Matwienko, Harasim Kostiuszenko, Iendrzy Korotky, Stefan Moroz, Lawryn Moroz, Stefan Demczenko, Petro Chwiediuenzenko, Kyrło Karpenko, Fesko Kolesnik. Wieś Halinka z osiadłością: Semen Romanenko, Fesko Romanenko, Wasko Romanenko, Onisko Iwaszczenko, Semen Halczenko,—tę wsi obiedwie do Iwankowa swoię powinności opdrawuią. Te tedy włosci, należące do Iwankowa, zobudwu stron Teterewy rzeki nazwaney, maią granicy swoię, to iest od miasta Dymera, ode wsi Unina, od Wołczkowa, od Sidorowicz. I tak ten inwentarz albo registr, poczowszy od dnia piątego miesiāca Lutego, aż do dnia szóstego tegoż miesiāca, to iest przez dni dwa, roku wyżej pisanego, skończywszy, rękoma naszymi, ia wozny y strona szlachta, przy mnie będące, ten registr podpisuiemy». У того реестру подписы рукъ тыми словы: Ian Kuczeniewicz, wozny generał, ręką własną; Alexander Kozłowski, przy woznym będący, iako strona, rękę; Thomasz Tyszowski, będący, iako strona, przy woznym, ręką swą; Ian Kudrycki, przy woznym będący, iako strona, ręką swa. Который же то реестръ, за поданемъ и прозбою звышъменованого подаваючого, а за принятемъ моимъ урядовымъ, до книгъ нынешнихъ есть уписанный.

Книга Овручская городская, записовая и поточная, годъ 1685—1864, № 5211, листъ 50.

LIV.

Рѣшеніе Кіевскаго градскаго суда по дѣлу о нанесеніи дворянами Богданомъ, Ерикомъ и Семеномъ Барановскими побоевъ дворянамъ Іосифу и жевѣ его Авдогії Барановскимъ же, ограбленія ихъ и о составленіи незаконнымъ образомъ приговора купнаго суда по дѣлу о воровствѣ будто бы Іосифомъ Барановскимъ пчель. Судъ, отлагая окончательное рѣшеніе до разслѣдованія дѣла, приговариваетъ отвѣтчиковъ къ тюремному заключенію за то, что они собирали запрещенный закономъ купный судъ, отъ каковыхъ собраній будто бы происходятъ крестьянскіе бунты. 1684 г , Октября 25.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ четвертого, месяца Октябрю двадцать пятого дня.

На рочкахъ судовыхъ, кгродскихъ, Клевѣвскихъ, одъ дня пятого мѣсяца и року теперъ идучихъ, вышъ на акте менованыхъ, въ месте его королевское милости Овручимъ прыпалыхъ и судовне одправоватися зачатыхъ, передъ нами Дымитремъ на Жабокрыкахъ Жабокрыцкимъ, подъчашимъ Вилкомирскимъ, подъвоеводимъ, Вацлавомъ Константымъ Зубчевскимъ, подчашимъ Новогродъскимъ, судею, и Томашомъ на Гуляникахъ Гуляницкимъ, писаромъ, урядниками судовыми, кгродскими, епералу воеводства Клевѣвского, przypadła sprawa z rejestru sądowego za przywołaniem woznego generału wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Theodora Trzecieckiego, między instygatorem sądowym y iego dellatorami, urodzonymi panami Iozephem y Owdotią Niewmirzyckiego Baranowskiemi, małżakami, panią Baranowską z przytomnością małżaka ieumości, actorami, a urodzonymi pany Bohdanem, oycem, iako motorem, Kirykiem, synem, y Semenem Wdowiczenkiem, zięciem, Baranowskiemi, pozwanemi, za pozwem grodzkim, Kiiowskim, od powodow po pozwanych na termin sądenia się roczkow terazniejszych w sprawie, niżej mianowanej, wydanym, który, za podniesieniem od strony powodowej, u sądu był czytany y tak się w sobie pisany ma: «Marcin na Kątach Kątski, wojewoda generału ziem Kiiowskich, Podolski, y artylleryey koronney, Kamieniecki, Latyczowski, Wyszgrodzki etc. starosta. Urodzonym panom Bohdanowi, oycu, iako motorowi y rozkazniacemu, Kirykowi,

synowi, y Semenowi Wdowiczekowi, zięciowi, Baranowskim, wołą y roskazanie oycy swego pełnioncym, ze wszystkich dobr waszmościów, leżących y ruchomych y summ pieniężnych, zwierchnością iego królewskięy mości, a moią władzą woiewodzką przykazuię, abyście waszmoście przede mną, albo sądem moim grodzkim, Kiiowskim, na roczkach grodzkich, Kiiowskich, króre da Bóg w roku teraznieyszym tysiąc sześćset ośmdziesiąt czwartym, miesiąca Octobra piątego dnia, (sądzone będą) a w niedoysciu tych, tedy y na drugich, na pierwey, po dacie y położeniu tego pozwu przypadających, sami oblicznie y zawicie, iako na roku zawitym staneli na żalobę y prawne poparcie instygatora sądowego y iego delatorów, urodzonych panow Iesifa y Owdotiey Niewmirzyckiego Baranowskich, małżaków, którzy waszmościów pan Baranowski sami przez się, a pani Baranowska z przytomnością małżaka swego pozywaią o to: iż waszmość panowie Baranowscy, zawziowszy z dawnych czasów zły y nieprzystoiny umysł, y różnych sposobow szukając, iako by dellatorów o zgubę zdrowia y do ruiny substanciey, a przy tym y do zelżywości y zmazania honoru szlachieckiego przywieść mogliście, naprzód, w roku przeszłym, tysiąc sześćset siedmdziesiąt piątym, miesiąca Nowembra ośmnastego dnia, gdy delatorowie, nikomu nie będąc winni, do tego pokojem prawa pospolitego obwarowani a będąc zaproszeni w teyże wsi Hoszowie na ucztę, to iest na akt weselni w domu wrodzonych panow Olichwira y Bazylego Baronowskich y stamtąd po konwersatiey do domu swego spokojnie, nie na siebie złego nie spodziwaiący się, oboje powracali y szli mimo dwor iednego z obwinionych, pana Semena Baranowskiego, pomieniony pan Baranowski, z informatiey y roskazania oycy swego dobrze się na to przygotowawszy y przybrawszy do siebie Piotra Kobornickiego, mieszczanina Owruckiego, na pomoc, z kiiem wielkim, a sam z rusznicą w mieyscu skrytym zasiadwszy, gdy delator dom obwinionego, nie w rękę nie mając, pomiiali, sam z samopału strzelać do delatora począł, y razy trzy kurek podnosząc spuszczał; lecz osobliwą providentią Bozką, gdy na panewce nie spalił, krzyknał na żonę swoią: «day mi piesznią!» W ten czas, gdy mu żona piesznią podała, a Kobornicky, z kiiem, bez dania żadney najmniejszey przez protestuiących przyczyny, wypadając z domu swego, słowami uszczypliwemi, honorowi szlachieckiemu szkodzącemi, żył oboygą y sromością y, przeiąwszy na dobrowolney drodze bezbrónnego, tąż piesznią delatora ze wszystkich sił w łeb bez miłosierdzia uderzył, od którego razu,

gdy, krwia będąc oblany, na ziemię upadł, tamże z pomocnikiem swym leżącego y ogłuszonego pó grzbiecie, pó nogach y pó wszystkim ciele, tęże pieszną drzewem, a Kobernicki kiem, bili, tlukli tak, aby na śmierć sabić mogli; tandem, gdy żona delatorowa, gwałtu zawoławszy na ludzi, aby ratunku dodali, broniąc męża swęgo, aby na śmierć nie zabili, padła na nim,—tedy bez wszelkiego respectu tymże orężem y samą protestującą tyrańsko bić poczęli, głowę we trzech miejscach szkaradnie rozkrawiwszy, y podwikę z głowy zdarszy, za włosy targając, po ziemi włoczyli y coraz kiom pó głowie y powszystkim ciele opprimowali, y, gdyby nie ludzie, przypadszy, odratowali, pewnie by na śmierć pozabiiali,—y tak za umarłych na tym mieyscu, z dalszą odpowiedzią na ostatek zdrowia delatorów, odeszli, których aż wozem do domu z tego mieysca wyszukano. Od którego takowego zbicia y stłuczenia tyrańskiego y niemilosierdnego, na smiertelney pościeli oboie długo leżąc, mało byli panu Bogu ducha nie poddawali. Tym się nie ukontentowawszy, roku tysiac sześćset siedmdziesiąt ósmego, gdy protestans, obawiając się trwog przed nieprzyjacielem, zbożą swęgo własnego, w ziemię zakopawszy, przed obwinionemi, iako przed sąsiady swemi, nic się nie wystrzegając y nietając, ósmaczek, miary Norzińskiej, dziesięć żyta,—które na ten czas było ósmaka po złotych dziesięć, a hreczki ósmak dziesięć, ósmaczka złotych pięć,—zchował był, a potym czasie prędko, za ordenansem ięgo mości pana Łączyńskiego, pułkownika ięgo królewskiej mości, kozacy, w służbie rzeczy pospolitey sostaiące, na wytchnienie w Hoszowie postawieni byli, w ten czas pan Bohdan Raranowski z synem swym, Kirykiem, tę iamę ze zbożem kozakom ukazali umyśnie, aby z głodu samych delatorów y dziatki małe pomorzyć, albo do żebraniny przywieść; iako się y stało gdy delatorowie, za daniem znać do wsi Niewmiryckich o śmierci rodzica delatorki, oboie na pogrzeb z domu swęgo odiechali dla oddania ostatniey usługi ciału zmarłego oycy swęgo, te zboża tym kozakom, w Hoszowie stoiącym, waszmość zimie, w święto Bożęgo Narodzenia, swięt Ruskich, wykopać kazali y sami wybierać dopomagali y do domuswego, wespół z kozakami y z niemi to pożyli, a delatorowi, ile pod czas wielkiey drogości chleba, na potym drogo kupując, ze wszystkiey prawie odzieży wyfantować się musieli. Na ostatek y bydełka pozbywszy na przedniowku zebrzeć musieli; co wszystko, gdy delatorowie dla ubozstwa wielkiego, że prawie niebyło o czym ile w odległości meisca do sądow prawnie z obwinionemi począć, panu Bogu to poleciwszy, cier-

pliwie wszystko znosić musieli, tylko ustawicznie tak sami, iako y przez ludzi różnych, delatorowie słowy łagodnymi waszmość upraszali, aby, respectuiąc na Boga, nagrode choć nie zupełną, za zboże uczynili, także za boi y rany, według miłosierdzia, ukątentowali. Który guidem tylko w rzeczy chcąc delatorów ugadzać, czas ugody y ukątentowania ćo raz zwłoczając, rok od roku, tydzień od tygodnia odkładaiać, a delatorow do szkody zaciągnięcia przyiacioł przywodząc, y do komplantathey w rzeczy (nie) przystępuiać, a obłudnie y do tego czasu żyiać, miasto ugody, gdy w roku terazniejszym, tysiąc szęśćset ósmdziesiąt wtórego, zpotwarczywszy urodzonego pana Ihnaca Niewmirzyckiego, racione wydarcia pszczoł, niesłusznie kupy zbieraiąc, ponieważ się pan Niewmirzycki nietaił, natrzecią ostatnią kupe niepotrzebną, sprosivszy w dom swoy pomienieni obwinieni, ludzi sobie życzliwych, delatorowi zaś niechętnych, iako to: zięciów, swatów, szwagrów, krewnych swoich, y ucześnie wawszy onych, przy ochocie swey y hoynie ukątentowawszy, a niektórych y udarowawszy, mianowicie: urodzonych panow Nikona, Dmitra y Semena Moszkowskich, uczciwego Iacka Kuprianenka, mieszczanina Owruckiego, y pracowitych: Iwana y Stefana Demeszenków—z siola Chwosni, Huryna y Artema—z Potapowicz, poddanych zastawnych urōdzonych ich mościów panów Pruszyńskich, y Kuzmę, woyta Skorodeńskiego, y tak z onemi w domu swym na zeżenie honoru y uczciwości w dzień święty niedzielny, na świętego Eranciszka, do żadnych sądow nienależny, dobrze się naradziwszy, decret (o którym się protestans czasu niedawnego w xiegach grodzkich, Owruckich, dowiedział y przeyzrzał) kupny, pod datą iakoby w Hoszowie, lecz samą istotą zagranicą niesłuszny, y nieprawny y niezgodny przeciwko wyraźnemu prawu pospolitemu, iuz w niedziel kilka po terminie napisać kazali y nie tylko to w ten decret niesłuszny wpisać kazali, czego nigdy in rerum natura nie bylo, y tych propozyciy na terminie samym niewnoszono y nie sądzoną, iakoby urodzony pan Iesiph Baranowski do widarcia iedynastu pszczoł pana Semena Baranowskiego przyznać się miał, y tę szkodę iakoby na tymże terminie płacić kazano, y tych ludzi za kupników y siędziów popisano, mianowicie: Matweia y Iurka Haszuńca ze wsi Bodarów, poddanych z majątności urodzonego iego mości pana Żabokrzyckiego, podczaszkiego Wielkomirskiego, ktorzy na tey kupi trzeciey y nie byli, y tego nigdy niesłyszeli, nie tylko żeby sędziami być mieli, nawet y szlachetnego Iana Dedowicza, woznego generala wojewodstwa Kiiowskiego, iako by to miał sądzić y słyszeć, za kupnika nie słusznie włożono; do tego o podpis

ręki urodzonego iego mości pana Andrzeia Redczyca, który także oczewiście na żadney kupie nie był, y żadney rzeczy przed tym nie słyisał y nie na gruncie Hoszowskim, ale także w niedziel kilka się podpisał,— uprosili; a na delatorów dalsze diffidatie y odpowiedzie na zdrowie czynili y czynić nie przestaią,—co iż tak, [nieynaszey się działo, attestatiami prawdziwemi przed którym sądem delatorowie, przy tymże woznym, dowieść gotowi. Przez co waszmość, iako przedtym do niezdrowia y do ruiny prawie wszystkiey substanciey delatorów przywiedli y przyprawili; także prawo Bozkie y pospolite y pokoy sąsiedski wzruszywszy securitate publicam violatis, a za tym y winy prawne surowie progualitate facti na osoby y dobra swoje libere zaciągneli, y do szkod niemałych, których sobie delatorowie na sześćset złotych polskich być mienia—przywiedli y przyprawili. O co wszystko delatorowie, iż dla takowych odpowiedzi y diffidacii dalszych, zdrowia swego bezpiecznie być niemogą, także też o nieważność tego niesłusznego y nieprawdziwego decretu, przeciwko prawu pospolitemu y wszystkiey sprawiedliwości ferowanego, y owszem do wskazania win prawnych ex arbitrio iudicii ściągających się, waszmości do skasowania onego, in guantum by się waszmość onym się zaszczykali, na termin, wysz oznaczony, pozywaią, na którym, iako na zawitym, abyście waszmość stanęli, winom prawnym, na sobie wskazanym, zauczynki, wysz opisane, przysłuchali, zboże, z iamy wybrane, zapłacili, szkody nagrodzili, y we wszystkim się na ten pozew skutecznie usprawiedliwili. Pisany w zamku Owruckim, anno tysiąc sześćset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra dwunastego dnia». A po podniesieniu y przeczytaniu tego pozwu, strona powodowa prosiła y domawiała się, aby sąd pozwanym na ten podniesiony pozew, sprawować się nakazał; a potym strony obiedwie, powodowa—ich mość panowie Baranowscy, małżakowie, per generosum Iozephum Baranowski suo et consortis nomine personaliter, a pozwana—ich mość panowie itidem Baranowscy, przez pana Semena Baranowskiego, swym y drugich pozwanych imieniem, także oczewisto u sądu ninieyszego stanowili się, y w tey sprawie rosprawą prawną między sobą mająć, controwertowali, ktorych sąd ninieyszy grodzki, Kiiowski, controversii stron obodwoch, do siebie wnoszonych, wysłuchawszy, y z onych dobrze wyrozumiawszy na zadaną z boku od instigatora sądowego urodzonemu panu Stêphanowi Didkowskiemu banitią, w sądzie tym że grodzkim, Kiiowskim, otrzymaną, ratione nie zapłacenia cztyrnastu grzyweń, w spra-

wie między urodzonymi panami Kaleńskimi, actorami, a urodzonym jego mością panem Ielcem, pozwanym, toczący się nakazanych, wolnym czyni y miejsce w sądzie swoim uznawa; na zadana zaś z boku banitą wieczną w sądzie głównym trybunalskim, roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, feria quarta post festum visitationis gloriosissimae virginis Mariae, y iey approbaty roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt trzeciego, feria quarta in vigilia festi nativitatis sancti Ioannis Baptistae od urodzonego jego mości pana Stephana Didkowskiego na panu Iosephie Baranowskim otrzymaną, — sąd, nie wchodząc w rozeznanie otrzymaney banitay, iesli w należnym rejestrze otrzymana, na same approbatę dowodzić stronie locum standi nakazuie; którą sprawę sąd deliberował, tandem ex deliberatione, sąd nakazuie: ponieważ judicialiter deducitur, iż pozwany zapisał rellatią na wojewodstwo Baclawskie y Czernihowskie ad cassandum, na którą jego mość pan Didkowski approbatę w rejestrze koronnym otrzymał; dla tego non praejudicando condemnationi trybunaltie, aby strona parti obitienti ad praesens grzywien czternaście zapłaciła iudicio vero medietatem parti sub maioribus paenis iudicio sub paena banitionis; którą sąd niniejszy zaraz wskazuie, y woznego sądowego do publicatay przydaie, y na executiā odsyła; od którego dekretu obiciens inter causas terminorum tactorum ex citationibus, unde causa emerit, cum protestatione de gravamine et damnis, apelował; sąd mu tey apelatay, ubi de jure wenerit, sine beneficio aresti, dopuścił. Ac tandem sąd niniejszy, grodzki, Kiiowski, controwersij stron wysłuchawszy, termin słuszny w tey sprawie uznawa y stronom rozprawować się nakazuie; a in experimento sąd grodzki, Kiiowski, odciowszy dellationem infirmitatis affectatae partis citatae, w sprawie principalney odpowiadać nakazuie; od którego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunalskiego, koronnego, Lubelskiego, appellowała; sąd iey tey apelatay nie dopuścił, a ona o poparcie iey o grawamen y szkody—na sąd protestowała się; sąd się też reprotestował, że tak prawnie bydz rozumiał; a w odpowiadaniu sąd ordynatam citationem uznawa y stronie skutecznie odpowiadać nakazuie; od którego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunalskiego, koronnego Lubelskiego, appellowała,—sąd iey tey apelatay nie dopuścił, a ona o poparcie iey o grawamen y szkody na sąd protestowała się; sąd się też reprotestował, że tak prawnie bydz rozumiał. In directa vero responsione non praejudicando quid quam negotio principali, sąd niniejszy dekret kupny, iako przeciwko prawu y wolności szlachecc-

kiey przez chłopów in nullo fundamento legis ferowany, cassuie, et super personas illicite decret extra legem proferentes decernitur paena maeditatis vadii capitanealis, per medium parti et iuditio sub paena banitionis, parti sub maioribus paenis, circa egressum de turri inferius spetificatae; nihilominus pro illicito ausu, że przeciwko stanowi szlacheckiemu strona ważyła się chłopów na sądzenie szlacheica, sobie równego, sprowadzać na sąd, y onego kazać, quibus licentis buntę wczynaią się chłopskie, — sądzić, nakazuie, aby wieżę zamku Owruckiego od actu decretu ninieyszego za niedziel dwie zasiadszy, one przez niedziel dwie continowali, sine intermissione. Super vero negotio principali combinatis actoratibus et reatibus datur dilatią inquisitionis, ad proximos et conservatur tu w Owruzym albo w Żytomirzu sine ad citatione salvam nihilominus viam agendi cum personis ad iudicia sądu kupnego sese immiscentibus parti actorae praecustodit. Od którego decretu strona powodowa do sądu głównego trybunалу koronnego, Lubelskiego, apellowała; sąd iey apellathey nie dopuścił. a ona o poparcie iey o grawamen y szkody na sąd protestowała się; sąd się też reprotestował, że tak prawnie być rozumiał. Що все для памяти до книгъ нынешнихъ есть записано.

Книга Киевская городская, записовая, поточная и декретовая, 1684 и 1685 и, № 2, листъ 151.

LV.

Подробное исчисление грабежей, произведенныхъ жолнѣрами въ Веледницкой волости, принадлежащей Овруцкому старостѣ Францишку Потодькому. 1687 г., Іюня 26 дня.

Року тысяча шестсотъ осмдесятъ осмого, месеца Іюня двадцать шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Марциномъ Суриномъ, наместникомъ на тотъ часъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними кгородскими, Овруцкими, comparans personaliter urodzony pan Ian Korzeń, sługa

y administrator dobr miasta Wieleńnik, y wszystkiey włości, do niego należącey, wielmożnego iego mości pana Franciszka na Potoku Potockiego, starosty Owruckiego, sędziego deputata sądow głównych tzybunalskich, koronnych Lubelskich, z woiewodztwa Kiiowskiego obranego, nomine tegoż pana swego dla wpisania do xiąg ninieyszych grodzkich, Owruckich, podał per oblatam registr szkod przez regiment zaciągu cudzoziemskiego, pierszy iaśnie wielmożnego iego mości pana kanclirza wielkiego xięztwa Litewskiego y chorągiew iaśniewielmożnego iego mości pana woiewody Witebskiego, pod komędą urodzonego iego mości pana Krzysztofa Przyborowskiego, kapitana iego królewskiej mości, pod czas consistentiey zimowey w dobrach, wysz rzeczonych, poczynionych, z poprzysiężeniem onych przez sławetnego Prokopa, woitya Wieleńnickiego, uściwego Klima, woitya Liatockiego, y roboczych ze wsiów Łukian y Krasidłowski, Romana z Chluplan, Iwana Szruba z Skrebelicz, Zacharka z Sorokopeni, Hawryła z Suszczan y Ostapa z Niczahówki, z podpisem ręki swey własney, prosząc mnie, urzędu, o przyjęcie y do akt ninieyszych zapisanie. A tak ia, urząd, za prośbą onego y za poprzysiężeniem, ten registr dla wpisania do xiąg przymiując, czytałem, którego tenor seguitur talis: «Registr szkod poczynionych przez regiment iaśniewielmożnego iego mości pana kanclirza wielkiego xięztwa Litewskiego, pod komędą iego mości pana Krzysztofa Przyborowskiego, kapitana iego królewskiej mości, y ich mościów panow Iakuba Przyborowskiego, kapteleytenanta, Benedikta Tomaszewskiego, porucznika, Adama Przyborowskiego, itidem porucznika iaśniewielmożnego iego mości pana woiewody Witebskiego, Masalskiego, regiment—quatermaistra y innych oficerów, y under-oficerów y żołnierzów tegoż regimentu, in anno millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo, poczowszy adie vigesima tertia Oktobris usque ad diem decima quinta Iunii anni praesentis milesimo sexcentesimo octuagesimo octawo excepto, tedy gwałtów, wiolenty, praepedicii, bicia, uciemieżenia y rospędzienia poddanych, szyrzey w protestaciey specyfikowanych, szkod dwornych; iakowy zaczyna się registr, naprzód: ab escordio stanciey, ugadzaiąc iego mości panu kommandantu, pan Korzeń, administrator dóbr wielmożnego iego mości pana Franciszka na Potoku Potockiego, starosty Owruckiego, aby mógł iako kolwiek poddanych zatrzymać, dał złotych dziewięćdziesiąt; korzenuego temuż iego mości co miesiąc po złotych ośmiu dawał, to tedy przez ośm miesięcy fācit złotych sześćdziesiąt cztery. Ten że iego mość pan kom-

mendant ze dworu kazał Doboszowi y czeladzi swey różnemi czasy zabrać prosiąt trzydzieścioro, kaczek dziesięcioro, gęsi troje, valoris to wszystko złotych trzydzieście sześć; osobliwie ich mościom panom officerom także z skarbu pańskiego postąpił y dał iego mości panu kapteliteitnantowi na ośm miesięcy po złotych siedmiu, facit złotych pięćdziesiąt sześć, y ich mościom panom porucznikom po złotych sześciu na ośm miesięcy,—dwom ich mościom uczyniło złotych siedmdziesiąt sześć; ich mościom panom chorążym po złotych pięciu na ośm miesięcy, czyni summa złotych osmdziesiąt,—summa summarum facit złotych czterysta y dwa. Stanowszy tedy czasu wyżej mianowanego iego mość pan kommandant z chorągwiami w miasteczku Wiedlnikach, sam stanął u lakuba Żyda,—za trzydniową ustawę kazał sobie dawać miodu pitego garcy trzydzieści sześć po groszy dwanastu, facit złotych czternaście y groszy dwadzieścia y cztery; gorzałki agwawitey kwart ośmnaście po groszy dwunastu, facit złotych sześć y groszy sześć; mięsa wołowego tłustego czwierć, kupioną za złotych trzy y groszy piętnaście; knr dziewięcioro po groszy dziewięciu, facit złotych dwa y groszy dwanaście ieden; korzenie, piwa, cebulę, iagiel, soli dawał gospodar podług roskazu co chcieli, czego zrachować niepodobno, y swic przez całe nocy przez niedziel trzydzieście y trzy, chleb, krupy, sol, syry, masło, smietany do kuchni, co potrzeba, dodawać musiał. Nidosyć na tym, yż z izby gospodarza y z gospodynią wycisnowszy, y z winnicę y browarow rugowawszy, wykurzył gorzałki kwart dwa tysięcy y na agua vito lutował, piwa warów iedyńaście na kotłach warzyć kazał, kotły popalono, dwor do koła warta opaliła, byka trzecieletniego, valoris złotych ośmnaście, zabić kazał, szynku w domu niedopuscił, przez co szkoduję ten, iako gospodarz, na złotych dwieście. Do tegoż iego mości pana kommandanta przypisny żyd Mowsza ugadzając, generałem musiał dać gotowemi pieniędzmi złotych pięćdziesiąt, żelaza chilącego wymógł iego mość pan kommandant wozow pułtora, valoris złotych ośmnaście, a osobliwie wszystko potrzebną leguminą z domu, co należy do kuchni temuż Iakubowi—dopomagać y sustentować musiał. A gdy iego Mowsze okradzioną, mianowicie: masła fasek dwie, żelaza pułtora woza, kozuch, miodu przasnego bielec y inne fanty, o to szukając winowaycy, dał pokłonu iego mości komendantowi złotych sześć,—sprawiedliwości nie odniósł, masło tylko, y to nie wszystko, przywrocono, a żelazo, kozuch, miód przepadło,—skoduje na złotych trzydzieście sześć. U Gdała, żyda, w przód postawiono pana wachmistr-leite-

nanta, — ten żyd onego trzy dni traktował; a potem postawiono Jakuba, żołnirza, — ten wybrał na złotych pięćdziesiąt. U tegoż Gdala komorę czeladź pana kwaterymaysra zkradli, — gdy licem doszedł, sprawiedliwości nie tylko u kwaterymaysra niedoszedł, y u iego mości pana kommandanta, dawszy pokłonu złoty iegen, tylko skrzynie próżną licem wrócili y żelaza szyn pięć, — sprawiedliwości nie otrzymał, — na złotych sto szkoduie. Temuż iego mości panu kapitanowi kommandantowi przypisny Ieko Chaimowicz, żyd, wyrobił słodów siedmnaście, piwa ustawicznie warzył y za to uczynił był wolnym; po wyjściu niedziel pięciu za tygodniową ustawę wydał: mięsem, korzeniem y innemi rzeczoma na złotych sześć; a gdy do Litwy odieżdżał złotych iedynaście gotowizną; mięsa półtuszy iałowiczego czeladź pan kwaterymaysra wzięli — za złotych pięć; skurę kupiecką, wozowa, valoris złotych ośm, — gdy prosił sprawiedliwości smiech tylko uczynili; na ostatek draguna u niego postawili; który wzioł za uiednaniem złotych siedm. U Zelmana, żyda, stał iego mość pan kapteleytnat; w niebytności żyda, gospodarza, żona za trzydniową ustawę wydała na złotych piętnaście różnemi ligaminami, y ten, za przyjazdem tegoż żyda Zelmana, powtórnie wzioł y od samego żyda złotych piętnaście; dla stanciey żadnego pożytku z szynku nie miał, a osobliwie przez . . . . . młyna, który był arędował u pana swego za złotych ośmset, szkoduie na złotych dwieście; oto gdy się uskarżał iego mości panu kommandantowi, sprawiedliwości nieotrzymał y owszem z konfusią odszedł. U Harona Hirszowicza, żyda, gdy iechał z beczką gorzałki, dla spieniężenia na strone, iego mość pan kommandant kazał do gospody swey zawrócić y przez dzień pod wartą samego trzymano, — tę gorzałkę warta toczyli y pili bez miary y garzkami do gospod nosili; na tym że wozie wzięli ciwierć mięsa wołowego valoris złotych trzy, a gorzałki, że bez miary toczono, zrachować niepodobną; woz tenże, kupiecki, valoris złotych dziesięć, sobie iego mość pan kommandant wzioł, konia ledwie za instantiami wielu ludzi godnych z biczykiem y z małym ostatkiem gorzałki powrócił. U Iowela Peysachowicza, żyda, ukradzioną: świeć kop sześć, valoris złotych sześć, chomąt kupiecki z potrzebami rzemieniami wzięto, valoris złotych sześć, sadła koszernego, żydowskiego, przebuszczonego, kwart dwadzieścia z faską, valoris złotych piętnaście, koszule żydowską z bryzami y skoronkami, płótna ciężkiego, valoris złotych cztery, podwikę ciężką, valoris złoty ieden y groszy piętnaście, siekiere valoris złoty ieden y groszy piętnaście, ryby wędłey bokowni stanowney (sic) czte-

ry dziesiątki, valoris złotych cztery, mięsa iałowiczego dwie czwiercy, valoris złotych pięć. W ostatku gdy inż niemógł więcej wydawać, tenże Iowel na traktawent poiednał iego mości pana kommandanta za złotych czterdzieście, — w ostatku z duszą z domu uciekać musiał. U Abrama Peysachowicza stał iego mość pan Thomaszewski, porucznik; za trzydniowną ustawę wzioł: miodu pitego garcy dwanaście, po groszy dwunastu, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery; gorzałki kwart dwadzieścia, facit złotych sześć; mięsa iałowiczego cwierć — złotych dwa y groszy piętnaście; czeladnika iednego musiał przez wszystek czas stantiey sustentować; chleba, krup, soli, cebuli do kuchni zawsze dodawał; na kotłach iego kadek iedynaście gorzałki wykurzył y lutował chmielu do piwa ośmaczek pięć, pod czas drogości, facit złotych pięć; dziegiu ukradzoną, przedarszy dach do schowania, kwart siedmdziesiąt, facit złotych siedm; tamże łoiu kamini sześć, facit złotych trzydzieście sześć; chomąt kupiecki z huzami y naberkami rzemiennemi, valoris złotych sześć; żupan paklakowy, łazarowy s potrzebami iedwabnemi podszyty, valoris złotych dwadzieścia. Drugi Abram, żyd, przezywaiący się Polak, który przed Wielką Nocą na słobodę przyszedł do Wielebnik, y ten iego mości panu kapitanowi wydać musiał różnemi rzeczoma, iako to: skurę wołową na pasy, korzeniem y gotowemi pieniędzmi na złotych czterdzieście y pięć, rure tiutiunu, valoris złotych pięć. Maira, krawca, żyda, wprzód go wolnym, iako rzemiesnika, uczynioną, który robił koźdemu co potrzeba: iego mości panu komendantowi, porucznikom, chorążemu, kaptelcytnantowi y innym namioty naprawował, a przesię musiał dać iego mości panu komendantowi pieprzu pułfunta valoris złoty ieden; koniem iego, gdzie cheieli czeladź, iezdźili y na czasy zepsowali y zsadnili; siekiere u niego przez Krzystę wzioł valoris złotych dwa, y xiażki żydowskę, które wykupując, dał złoty ieden; a innemi rzeczoma różnemi wydał na złotych dwadzieście sześć. U Peysacha Michalewicza iego mość pan chorąży gospodę stanawną miał; temuż gospodarz chleba, soli, korzenia, piwa, mięsa y wszystkiego według potrzeby; gorzałki nabrał, obiecując zapłacić, kwart sto dwadzieścia, po trzy połtoraki rachując, facit złotych trzydzieście sześć, — niezapłacił; a do woza gorzałki wzioł kwart trzydzieście, facit złotych dziewięć; a innemi rzeczoma wydał na potrzeby należące do wiktu na złotych sześćdziesiąt; samego niepoiedno kilka kroć biał, z domu z fuzy rozganiał. Beniamin Solomonowicza, cerulika, z razu uwolnioną dla golenia officerów y

under --officerów, których było piętnaście, pod trzema chorągwiami, niedo-
syć na tym, że onych na każdy tydzień golił, białą, gwałtem przymuszali
do chorych iezdzic za mil pięć, sześć y dziesięć, szabaszu nie obserwując,
nie tylko do swoich, ale y do cudzych rannych dla leczenia, których do
dwudziestu opatrował, w Kamieńszczyźnie posieczonych, przez co się w
niewiecz obrócił y do ubożstwa przyszedł. Na ingredientie nic niedali na
stronę, do szlachty nigdzie niepozwolili iezdzic, choć y pilną zaciąganą,
przez co szkoduie niemało, że się temu cerulikowi okasie do zarobienia
podawali; wartę też, co tydzień świeżą odmieniając, golić musiał, na poży-
wienie domowe nie zarobił; na ingredientie cerulickie y na chleb ko-
nia sprzedać musiał, szkody ponosi namniey na złotych dwieście. Michel
Chaymowicz, szwagier cerulikow, komorą u niego mieszkający, musiał dać:
na ryby iego mości panu kapitanowi złoty ieden, pieprzu kupił za złotych
dwa, oliwy za złotych dwa, gorzałki aquavitey kwart dwanaście, po gro-
szy dwanaście, facit złotych cztery y groszy dwadzieście cztery; żołnirza
iednego przymusili karmić przez niedziel dwie; gdy był kupił dla swego
zarobku na stronie lisow dwa po złotych sześciu, valoris złotych dwanaście,
iego mość pan kommandant, dowiedziawszy się, wziął y nie zapłacił; potem
znowu musiał dać pieniędzmi złotych ośm y groszy dziesięć,..... wiel-
kie nad nim czynili, samego y samą żonę iego biali, dla czego aż przecz
musiał uchodzić y z żoną; anim poszedł z mieszkania swego—soli, swiec,
według potrzeby, zawsze dodawał, czeladzi iego mości pana kommandanta
po pułkwarty gorzałki kupować musiał, co kosztuię na złotych dzie-
sięć. Froim, żyd, zrazu był przypisny iego mości panu kapitanowi, kom-
mandantowi, trzydniowki,—iego mości wydał gorzałki aguavitey kwart
ośm, facit złotych trzy y groszy sześć, pieprzu pułfunta—złotych
dwa, kur siedmiorą po grzywień dziewięć, facit złotych dwa y
groszy dwadzieścia ieden, soli husek sześćdziesiąt, facit groszy ie-
dynaście, swiec za groszy sześć. Po tym stanął u niego regimens-
kwaterymajster, gospodą stanąwną, z trzema czeladzi y koni pięcioro, ku-
pił siana wozow dwa, po złotych półtrzecia, facit złotych pięć, swiec, mięsa
wołowego, za złotych trzy kupioną; pierzu pułfunta—dał złotych dwa,
soli, według potrzeby, dla furyzey, y z domu do komory ustępować musiał;
boy gdy do bożnicy, dla nabożeństwa odchodził, przybrawszy klucz do
komory y z debny gorzałkę częstą gęstą z beczki toczyli kriome y garz-
kami roznosili, czego niemóžno zrachować; czeladz tiutiunu funtów dzie-

sięć, valoris złotych trzy ukradli, —sprawiedliwości nie otrzymał; na kołach gorzałkę kurzyć kazał; różnych dni na traktament wziół gorzałki kwart pięćdziesiąt, po trzy półtoraki, facit złotych piętnaście; w droge gorzałki aquavitey kwart dziesięć, po groszy dwunastu, facit złotych cztery; anim w drogę odiechał, na każdą niedzielę dla czeladzi po pułkwarty, za kwart piętnaście po trzy półtoraki, złotych cztery y groszy piętnaście; gości wszelakich, kto kolwiek z żołnirzow przyszedł albo przyjechał, gorzałką gospodarską traktował, czego zrachować niepodobno, —y ten pan regeimens—kwatermaister odieżdżając, iego mości panu porucznikowi podał, który na kołach gorzałki kurząc, kołły popalił; na sol dał w drogę groszy dwadzieścia y cztery; wiszeń, w gorzałkę moczonych, barylkę we trzydziesięć kwart wyiedli, valoris złotych dziesięć. Dom żydowski y izbę, w której szkolnik mieszkał, blisko okopiska ich, na kordygarde obrócili, drzwi w sieniech y izbie, ławy y okna popalili, dach obdarli y w niwec zruynowali, —szkody na złotych dziesięć. Bożnicę żydowską w nocy odbiwszy, lichtarze y insze rzeczy, do nabożenstwa żydowskiego należące, pozabierawszy co należy et caetera, opus naturae wewnątrz nasmrodzili y splugawili, —iego mość pan kommandant na skargę smiech tylko uczyniwszy, sprawiedliwości żadney nie uczynił. Wszystkich tedy szkod żydowskich summa złotych tysiąc czterysta czterdzieście sześć y groszy dwadzieścia y dwa. U Prokopa, wojta Wieleńnickiego, stał żołnirz Wasilewski, lubo miał według potrzeby do victa ięść y pić w gospodzie, przecie w post russkij, Filipowy, przed Bożym Narodzeniem, zarznął byczka dwuletniego, valoris złotych sześć, wieprza karmnego, valoris złotych dwadzieścia pięć—zabił. Komorę, dach przedarszy, zkradli, —mianowicie: skurę wołową, surową, valoris złotych pięć; mąki półośmaczki żytniey—złoty ieden y groszy piętnaście; chust para, valoris złotych dwa; z gumna żyta kopę, valoris złotych cztery y groszy piętnaście; za święta niedzielne y inne—złotych iedynaście. U Hryszka Szwaczki stał żołnirz także Wasilewski; naprzód gotowych pieniędzy wziół do Bożego Narodzenia złotych pięć, od Bożego Narodzenia do Wielkiej Nocy generałem wziół złotych ośm, po Wielkiej Nocy—złotych cztery, nato do wozow złoty ieden; owsa ośmak półtora, facit złotych dwa y groszy dwanaście; chust parę, valoris złotych dwa; excepto traktamenta ustawicznego: mąki żytniey cwiartek trzy, facit złotych dwa y groszy półośma, pszenicy puł ośmaczki—złotych dwa; krup ięczmiennych y hreczanych cwiartek trzy, facit złotych trzy; grochu cwiart-

kę—groszy dwadzieścia półtrzecia; na mięso w post gotowemi groszy dwadzieścia pięć; siodło—valoris złotych sześć y groszy piętnaście; ialowiec, valoris złotych dwadzieścia; wor na suchary, valoris złoty ieden; prosiąt czworo, facit złotych cztery; kur sześcioro, facit złoty ieden y groszy dwadzieścia y cztery; swini nadwornych troie—złotych cztery y groszy piętnaście. Demian Kozinić, przypisny iego mości panu Thoma-szewskiemu, porucznikowi, z razu sam iegomość deklarował: «nie niedasz,» — tylko czeladzi dwoch sustentey skoro staneli; byka zarzneli trzeciolet-niego, valoris złotych ośm; na kuchnią iegomości pana porucznika kur sześćnaście, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia y cztery; z komory, oddarszy stela, wzięli wełny run dwie, valoris złotych dwa; konopi po-wisem dziesięć, valoris złoty ieden; kielbas dziesięć, po groszy sześciu, facit złotych dwa; sadła z słoniną, w szmatach, za złoty ieden y groszy piętnaście; inszych fantów różnych za złotych dwa y groszy piętnaście; pótym znówu kur czworo, facit złoty ieden y groszy sześć; żyta z gum-na snopow czterdzieście, facit złotych dwa y groszy piętnaście; hreczki cwiartek pięć, facit złotych dwa; gorzałki kwart dwadzieścia, facit zło-tych sześć; swinie, karmić poczętą, valoris złotych sześć, zabili; prosiąt pięćoro, facit złotych pięć. W Łoczebnego, za przymusem, złoty ieden y groszy dziewięć, a czeladzi dwoch strawował przez wszystek czas stan-ciey zimowey, y gorzałkę iegomości w każde święto kupować musiał. U Oksienia, gospodą stawioną pan Kowalicki, pisarz, na ośm miesięcy wziół: żyta ośmak półczwarty, facit złotych ośm groszy dwadzieścia pułtrzecia; owsa ośmak sześć, facit złotych dziewięć y groszy ośmnaście; ięczmienia ośmak sześć, facit złotych dwanaście; pszenicy ośmaczek dwie, facit zło-tych ośm; hreczki ośmaczek cztery, facit złotych sześć y groszy dwa-nąście; na korzenie złotych sześćnaście; za gęsi, gotowemi, złotych cztery, gorzałki aquavitey kwart pięć, facit złotych dwa; worow sześć, valoris złotych sześć; za wóz który kupić musiał, złotych sześć y groszy . . ., kur siedmioro, po groszy dziewięciu, facit złotych dwa y groszy dwadzieś-cia ieden; prosiąt czternaście, po złotemu, facit złotych czternaście; ba-rana, valoris złotych trzy; woła wziół, valoris złotych czterdzieście; na siano gotowemi pieniędzmi złotych siedm; soszniki z sochi czeladz zbili, valoris złotych dwa, odbiwszy gummną, gwałtownie wzięli pszenicy oś-makę—złotych cztery; ięczmienia osmakę, złotych dwa; ięczmienia puł-kopy, snopami, złoty ieden y groszy piętnaście; z tey stodoły siana wozow

pięć, facit złotych dziesięć; soli husek czterysta, facit złotych dwa y groszy dwanaście; kadź wielką kapusty słoney warta ukradli z pogrzebu, valoris złotych sześć. U Tereszka stał Michałko Dobosz na trzydniówkę. — wybrał: pieniędzy gotowych naprzód złotych dwa y groszy piętnaście; zarządził ozimków dwuletnich dwóch, valoris złotych ośm; chust pare wziął, valoris złotych dwa y groszy piętnaście; gorzałki aquavitey kwart dwi — groszy dwadzieścia cztery; za święta niedzielne Bożego Narodzenia, Wielkonocne y innę, w kalendarzu opisane, przez niedziel trzydzieście y trzy po cztery pułtoraki wybrał, — summą złotych dwadzieścia cztery y groszy dwadzieścia cztery; traktament do iedzenia miał dowolny, iako chciał. Iwan Ferens y Iwan Pinczuk drugiemu Doboszowi przypisni, za trzydniową ustawę dali: po pare tiutiunu za groszy dziewięć; gorzałki kwart sześć aquavitey — złotych dwa y groszy dwanaście; gotowemi pieniędzmi złotych piętnaście dali; żyta ośmakę — złotych dwa y groszy piętnaście; ięczmienia ośmakę facit złotych dwa; krup cwiartek trzy, facit złotych trzy; sucharów ośmaka, facit złotych trzy; syrow dwa y masła garniec, facit złotych dwa y groszy ośmnaście; sztabę zielaza, valoris groszy dwadzieścia y cztery; sadło, valoris złotych sześć; worow sześć y torbę, valoris złotych sześć y groszy sześć; pszenicy kop pułszosty zmłocili, valoris złotych piętnaście, y ten wor z żytem wzieli u lwana Ferenca, w którym było czwartek trzy, valoris złotych dwa y groszy dwadzieście sześć; u tegoż czeladź iego mości pana porucznikowa zabrali stóg siana wozów sześć, facit złotych dwanaście, excepto traktamentu item. U Iwana Pińczuka: żyta ośmakę, facit złotych dwa y groszy piętnaście; hreczki cwiartek trzy, facit złoty ieden y groszy pułszosta; chmelu cwiartkę — złoty ieden y groszy połówma; żyta iarego ośmakę, facit złotych dwa y groszy piętnaście. Oleszko, iego mości panu kapitanowi chleb dawał ustawicznie, — garcę, wiadra, y inne naczynia czeladź pozabierali u niego na złotych trzy; u tegoż ięczmienia połówmaki wzieli, valoris złoty ieden; owsa ośmak półtrzeci facit złotych cztery; potym tego Oleszka podano przeskrzeście (sic), — na dwoie dawać musiał, któremu musiał dać krup cwiartkę, facit złoty ieden, iagleł cwiartkę, facit złotych dwa, pieniędzy złoty ieden y groszy dwanaście. Znowu iego mość pan komendant, odiezdżając do Litwy, podał go iego mości panu porucznikowi, — y temu dał złotych sześć y groszy piętnaście; polec słoniny, valoris złotych sześć; iego mość pan porucznik wartę nasłał do tego Oleszka, — musiał onym kupować piwo, gorzałkę,

wydał dla nich—groszy ośmnaście; dał iego mości panu porucznikowi prosiat iedynaćioję—złoty ch facit iedynaćie, kur dziesięćora, facit złotych trzy; soli, do kuchni co potrzeba, z lodami przymuszał Olezczych, czeladź opierała, którzy, dla ustawiczney usługi, nic sobie przyrobić w polu nie mogli. U Kondrata Lewonowicza stanowną gospodą Woytko, żołnierz, a przypisne gospody miał w Biłce; wziół za trzydniową ustawę za wiet, za gorzałkę generałem gotowizną złotych dwadzieścia pięć, a dla iego mości pana kommandanta ryby wzięto za złotych cztery, wędłey y piskorzów, targiem,—a nie zapłaconą. Tenże Kondrat wysługować się musiał iego mości panu kommandantowi, kadek cztery gorzałki wykurzył, piwo warzył, obiecał y zainsze wygody y za tę dać złotych sześć,—nic nie dał; względem omieszkania w gospodarstwie y z robotą—na złotych siedm najmniey szkoduie. Do cerkwy klucz przybrawszy, w nocy odemknąwszy, y tam skrzynie y bodnie połapawszy, y Iwanową Pinczukową, młynarzową y Rybczewskię, którzy byli dla bezpieczeństwa do cerkwi wstawi (sic), wykradli: podwik iedynaćie ciękich, waloris każda po pułtalera, facit złotych sześćnaćie y groszy piętnaćie; spodnica harasowa we cztery bryty, waloris złotych piętnaćie; kabat z posamanami iedwabnemi takijże, waloris złotych trzy; płachtę, waloris złotych pięć; płutna w suwoiach arszynów siedmdziesiąt y pięć, po groszy dziesięciu, facit złotych dwadzieścia pięć; czapkę paklakową, waloris złoty ieden y groszy sześć; chustek zatykalnych zapołożą dwie, waloris złotych dwa; kozuch nowy, waloris złotych dziesięć; druga płachta, waloris złotych pięć; rantuch kolenski szwabski, waloris złotych trzy, item podwik, doma robionych, dwie, waloris złotych dwa; siermięga nowa, watoris złotych sześć; żupan falendyszowy, waloris złotych dwadzieścia; zapaska kromratowa, zielona, waloris złotych trzy y groszy piętnaćie; zapaska harasowa, waloris złotych pięć; namiłek siedm, ciękich, waloris złotych dziesięć y groszy piętnaćie, płutna ciękiego, tkackiego, kuźelnego, łokci dwadzieścia, łokieć rachuiąc po groszy piętnastu, facit złotych dziesięć; koszul ciękich biaogłowskich, z rękawami kramnemi, dwie, waloris złotych pięć; butów par dwie, iedne czerwone, drugie czarne, waloris oboie złotych pięć; skworoda, waloris złoty ieden y groszy piętnaćie; siermięga nowa, waloris złotych sześć; żyta półósmaki, złoty ieden y groszy półósmaki. Summa szkod mieszczan Wieleńskich, chrzescian, złotych sześćset ósmdziesiąt cztery y groszy dwadzieścia y dwa. We wsi Krasilowce, u dwunastu gospodarzów naprzód posta-

wioną żołnirzów dwunastu, osmiu z końmi a czterech pieszych, którzy stali dni cztery; względem trzydniowej ustawy, kazali sobie dawać ięść, pić, gorzałek w dzień y w nocy . . . . . co zmożli, koniom owsa, siana y pod nogi scieląc, zbytecznie postępowali. Tych zprowadziwszy, iego mość pan kapitan znowu sześciu żołnirzow do tej że Krasidowki z końmi nasłał, y tych siedm dni traktowali według ich wygody y potrzeby; y tych dnia ósmego zwiódzsy, na swoią kuchnią sam iego mość pan kapitan wzioł; tam że nasłał czterech czeladzi: Oryńskiego, Burkiewicza, Kazimirza y chłopca z dziewięciorgiem końmi, których przez wszystkie czas karmili, siana, koniom, według potrzeby, co mogli zięść, sami brali, y owsa, co mogli zięść, sypali; ten że iego mość pan kapitan, za powtórnią ustawę trzydniową, po sprowadzeniu żołnirzów, żyta wzioł ósmak dwie, facit złotych pięć; ięczmienia ósmak dwie, facit złotych cztery; owsa ósmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście. Potym na cztery miesiący wybrał żyta ósmak ósm, facit złotych dwadzieścia; ięczmienia ósmak ósm, facit złotych sześćnaście; owsa ósmaczek dwadzieścia, facit złotych trzydzieście trzy; hreczki ósmaczek dwie, facit złotych trzy y groszy sześć; pszenicy ósmakę, facit złotych cztery; grochu ósmaka, facit złotych trzy; pieniędzy gotowych złotych sześćnaście; item na cztery miesiący wybrał ustawę iego mość pan kapitan na swoią kuchnią: żyta ósmaczek sześćnaście, facit złotych czterdzieście; ięczmienia ósmak sześćnaście, facit złotych trzydzieście dwa; owsa ósmak trzydzieście sześć, facit złotych pięćdziesiąt siedm y groszy ósmnaście; hreczki ósmaczek ósm, facit złotych trzynaście y groszy dwanaście; pszenicę ósmak cztery, facit złotych sześćnaście; grochu ósmak cztery, facit złotych dwanaście; pieniędzy gotowych trzydzieście y dwa; baranów dziewięć, facit złotych dwadzieście siedm; item za barany gotowemi pieniędzmi złotych sześć y groszy siedm; słoniny półcy dwanaście, facit złotych siedmdziesiąt dwa; za masło gotowemi pieniędzmi złotych dwadzieścia pięć; osobliwie masła dali bełcy dwa, facit złotych dziesięć; kur sto dwadzieścia, facit złotych trzydzieści sześć; gęsi dwoie—złotych dwa; prosiąt dwadzieścioro—złotych dwadzieście; mąku cwiartkę, facit złotych trzy; pszona cwiartkę—złotych trzy; luanego siemienia cwiartek dwie, facit złotych cztery; soli tysiąc, facit złotych sześć y groszy dwadzieścia; grzybów tysiąc, facit złotych sześć; cebuli więcow dwanaście, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery; przedziwa konopnego na liny powisem dwadzieście cztery, facit zło-

tych dwa y groszy dwanaście; a od roboty lin powroznikowi złotych trzy y groszy ośmnaście; worow wielkich nowych dwanaście—złotych dwanaście; płótna konopnego łokci pięć—złoty ieden; siekierę, valoris złoty ieden y groszy piętnaście; koł do wozow dwanaście, dali za nie złotych czternaście y groszy sześć; iaiec kup dwanaście, facit złotych siedm y groszy sześć; na kolędę gotowemi pieniędzmi złotych szesć; a na Wielkanoc wło-czobnego złotych cztery; osobliwie za Święta złotych piętnaście; siana wozow piędziesiąt, facit złotych sto, do miasta odwiezli; chmielu ośmakę, facit złotych cztery; żyta w snopach kop półtrzecia, valoris złotych siedm y groszy piętnaście; rysia u strzelców iego mość pan kapitan wzioł—valoris złotych dwadzieścia. Feska, Kozakiem nazywającego się, y teszczą iego, tołkaczem tyrańską zbito, że długo chorować musieli. Sawkę Prymę przez wygnali z żoną y dziećmi przez ciężkie zderstwa. Na każdy dzień po trzech stróżow na posługę swoją iego mość pan kapitan przymuszał gwał-tównie; drew wozow sto dwadzieście wywiezli na kuchnię, do winnic, na wartę y do warzenia piw; psów dwuch przez wszystkiek czas tłusto karmili. Summa z tej wsi Krasifowski czyni szkod złotych siedmset trzydzieście sześć y groszy sześć. We wsi Przybytkach, dymow dwanaście,—stało żoł-nirzów dziesięć, pięć konnych a pięć pieszych, to iest: pisarz Złobicki, podchorąży Szelałowski y kapterarmus z ynemi; naprzod panu pisarzowi Złobickiemu Iwan Poleszko, Samuyło y Iwan Bożko dali trzydniowey ustawy gotowych pieniędzy złotych dziewięć y groszy piętnaście; ciż dali tym że żołnierzom na Boże Narodzenie złotych cztery y groszy piętnaście; tymże żołnierzom na zapusty złotych dwa dali; gdy do Grodna iezdził—panu Złobickiemu złotych sześć; ciż temuż panu Złobickiemu na Wielką-noc złotych trzy; ytem na mięso temu panu Złobickiemu złotych cztery y groszy piętnaście; za polec słoniny gotowemi złotych pięć; go-towemi złotych sześć y groszy piętnaście; za sześć koł do wozow—złotych siedm y groszy piętnaście; osobliwie na wóz za przymusew złotych trzy y grószy dwanaście; na każdą niedziele po cztery półtoraki, przez niedziel trzydzieście y trzy, facit złotych trzynaście y groszy sześć; oso-bliwie na każdę święto po cztery półtoraki wydali—złotych dziewięć y gro-szy sześć; ytem za cwierec mięsa wołowego złotych dwa y groszy pięt-naście; baronów ośmnaście, po złotych trzy, facit złotych piędziesiąt cztery; woła zarznąć kazał, valoris złotych trzydzieście; iałowkę trzecieletnią, va-loris złotych dziesięć, wieprzów karmnych pięć, valoris złotych sto; pro-

siąt dwadzieścia y pięcioro, facit złotych dwadzieście pięć; kur dziesięcioro, po groszy dziewięć—złotych trzy; za syry, za masło y sól—złotych cztery; na maź groszy ośmnaście; mąki żytniej, sytem sianey, ośmak półtory, facit złotych pięć y groszy połósma; pszenicy cwiartek pięć—złotych pięć; krup ięczmięnych, tatarczanych, ośmak półtory, facit złotych sześć; mąki hreczanej, sytem sianey, cwiartek dwie, facit złoty ieden y groszy ośmnaście; gróch cwiartka groszy dwadzieścia półtrecia; na ryby, wiedle—złotych dwa; worow cztery, valoris złotych cztery; przedziwa kónopnego na liny powisem dwadzieścia, facit złotych dwa; a powroznikowi od kręcenia złoty ieden; oleiu garniec—złotych dwa; siekierę, gdy był zagrabiał, wykupując, dali groszy piętnaście; iaiec kopę—groszy ośmnaście; owsa ośmak sześćnaście, facit złotych dwadzieście pięć y groszy ośmnaście; dziwkę, córką Iwanową, w leciech dziesięciu, pasierzb pana Złobickiego gwałtownie panięnstwa pozbawił; siana wozow trzydzieście, facit złotych sześćdziesiąt; zosobna na siano gotowemi złotych trzy. U Oleksieia Turczyna stał żołnierz pieszy, Zagurski, a potym Buciewicz y inszych dwóch na przemiany, — wydał obom za ustawę trzydniową pieniędzmi złoty ieden y groszy piętnaście; tym że gotowych pieniędzy od świąt niedzielnych złoty ieden y groszy piętnaście; wzieli siermięge nowa, valoris złotych sześć; mąki żytniej, sianey sytem, trzy cwiartki, facit złotych dwa y groszy pułtrzynasta; krup ięczmięnych cwiartkę, facit złoty ieden; gróch cwiartkę, groszy dwadzieścia półtrecia; krup tatarczanych cwiartka, facit groszy dwadzieścia y cztery; sadło—valoris złotych sześć; wychodnego złoty ieden y groszy piętnaście; świni starych dwoie, iedną karmną, drugą nadworną, ubili, valoris złotych dwadzieścia pięć; baranów trzy—złotych dziewięć; byczka roczniaka zarznęli, valoris złotych trzy; prosiąt troie—złotych trzy; owsa, drugim sielanom pomagając—panu Złobickiemu, ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; żyta cwiartkę, facit groszy dziewiętnaście; ięczmienia cwiartkę—groszy piętnaście; hreczki cwiartkę groszy dwanaście; koł do wozow dwie, za nie złotych dwa; syrow dwa, facit groszy ośmnaście; kur dziesięcioro, facit złotych trzy. Draganów pojedynkiem przez wszystkie czas strawował, — worow dwa; soli w drogę, husek pięćdziesiąt, groszy dziewięć. U Oniska żołnierzów stało czterech na przemiany; naprzód za trzydniową ustawę—gorzałki kwart dwadzieścia, facit złotych sześć; mąki żytniej, sytem sianey, trzy cwiartki, facit złotych dwa y groszy pułtrzynastu; krup ięczmięnych cwiartka—

złoty ieden; chust białych par dwie, valoris złotych cztery; wieprzów dwa, valoris złotych czterdzieście; podswinków trzynaście, rachując koźdego po pułtalera, facit złotych dwanaście y groszy piętnaście; miodu prasnego bełce, facit złotych pięć; iałowkę dwuletnią zarzneli, valoris złotych pięć; iaiec kopę—groszy ośmnaście; grzybów pięćset—złotych trzy; kołedy y włoczebnego na święto, złotych trzy y groszy ośmnaście; od innych swiąt, osobliwie y od niedziel—złotych dwa; worow dwa—złotych dwa; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; woz wasąg y z osiami zrobił, valoris złoty ieden y groszy piętnaście, a żołnirzow pojedynkiem strawował. U Ieska Bryła, u Fedora y u Olexeia Carewicza stali naprzod: Markiewicz, Pieczenia, Tymosz, Głuchi y Michałko, ze dwoygiem koni; wybrali za trzydniową ustawę: gorzałki facit złotych dwa y groszy dwanaście; gotowych pieniędzy złoty ieden y groszy trzy; owsa ośmaczek trzy, facit złotych cztery y groszy ośmnaście; miodu prasnego kwartę—groszy piętnaście. Po sprowadzeniu tych, stali pan Szełagowski, podchorąży, y Stanisław, kaptenarmus,—wzieli pieniędzy gotowych złotych sześćnaście, żyta cwiartek pięć, facit złotych trzy y groszy cztery; od koźdey niedzieli, trzydziestu y trzech, po ośmiu pułtorakow, a od koźdego swięta, dwudziestu y trzech swiąt, także po ośmiu pułtorakow musieli dawać,—skomputowawszy, uczyni złotych czterdzieście y siedm y groszy sześć, y z swiętami Wielkonocnemi y Bożego Narodzenia; owsa ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; krup ięczmiennych y hreczanych ośmak półtory, facit złotych sześć; za polec słoniny y sadło złotych iedynaście; iałowicę zarzneli, valoris złotych dwudziestu; baranów pięć, facit złotych piętnaście; swinni karmnych dwoie, facit złotych czterdzieście; wieprza trzeciego, karmnego, valoris złotych trzydzieści; kur dziewięcioro, facit złotych dwa y groszy dwadzieścia y ieden; prosiąt sześćnaście, facit złotych sześćnaście; soli husek trzysta—złotych dwa; worow sześć, valoris złotych sześć,—samyh strawowali. Krom tego u Jli Przymaka, Iwana Głuchego, stał naprzód Iwanicki, a potym Moskał; wybrali: mąki żytniey trzy cwiartki, sianey sitem, valoris złotych dwa y groszy półtrzynasta; owsa ośmak siedm, facit złotych iedynaście y groszy sześć; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia; półtrzecia krup hreczanych y ięczmiennych cwiartek trzy, facit złotych trzy; za półpolcia słoniny—złotych trzy; syr ieden—groszy dziewięć; kur osmioro—złotych dwa y groszy dwanaście; soli sto—groszy dwadzieście; prosiąt dziesięcioro—złotych dziesięć; koł do woza dwie—złoty

tych dwa; worów pięć—złotych pięć; piehędzy gotowych złotych osmnaście; baranów dwa—złotych sześć, siano wozów cztery—złotych osm,—to wydawszy, draganów strawował. U lwana Makarenka stał naprzód kaprał Hans z dwoygiem koni y z żoną,—za trzydniową ustawę wziół: piehędzy gotowych złotych trzy, y owsa półosmączki, facit groszy dwadzieście cztery. Po tym Hans zjechał,—stanęli Sokółowski z Chukiem; najpierwiew pokłonu wzięli groszy dwanaście; ich samych musiał, według ich rozkazu, traktować iedzeniem y piciem. Żdowu potym Maxim zimował,—tęh wziół gotowemi pieniędzmi za święta niedzielne półtorakowego złotych sześć y groszy osmnaście; po koleźcie groszy osmnaście; na Wielką Noc groszy osmnaście; na Zielone Swiátky groszy osmnaście, na wychodnym groszy piętnaście; maki żytniey, siano sitem, trzy cwiartki, valoris złotych dwa y groszy półtrzyasta; krup ięczmiennych y hreczanych trzy cwiartki, facit złotych trzy; grochu cwiartkę—groszy dwadzieście półtrzęcia; słoniny półec—złotych sześć; sadelko małe—valoris złoty ieden y groszy piętnaście; iadówkę dwuletnią zarżneli, valoris złotych pięć; cielę zarżneli—złotych dwa; syrów trzy, facit groszy dwadzieście siedm; masła kwartę—groszy piętnaście; baranow siedm—złotych dwadzieście ieden; soli husek pędziesiąt—groszy dziewięć; za koło do woza—złoty ieden; siano wozów sześć—złotych dwanaście; worów pięć—złotych pięć; a dwóch żołnierzów ustawicznie strawował. Stephana Siekierkę, podanego, precz wypędzili, ze wszystkim, zubożywszy y zniszczywszy onego. Z teyże wsi Przybitków iego mości panu kapitanowi dać musieli: owsa osmak dwie, facit złotych trzy y groszy sześć; żyta osmakę suchęgo z piecia—złotych trzy; pszenicy osmakę—złotych cztery; ięczmienia osmak dwie—złotych cztery. Z tey że wsi panu Żlobickiemu, piśarżowi, wszyscy musieli dać z gromady owsa osmak sześć, facit złotych dziewięć y groszy osmnaście; stróżów do kuchni y do koni po dwoch odprawowali; drwa, iako panu dziedzicznemu, iego mości panu kapitanowi ustawicznie do kuchni, do winnic wozili y rąbali. W tey że wsi Przybitkach Iwan Skrob, młynarz, iego mości panu kapitanowi przypisny, wydał iego mości. gotowych pieniędzy złotych dwadzieścia y dwa y groszy piętnaście; półec słoniny, valoris złotych sześć; maki pszeney cwiartek pięć—złotych sześć; gęsi troie, facit złotych trzy; kur pięcioro, facit złoty ieden y groszy piętnaście; prosiąt troie, facit złotych trzy; na chleb maki żytniey, sitem siano, osmak siedm, facit złotych dwadzieścia y cztery y groszy piętnaście; żelaza młynowe

ze młyna po dwa kroć wybirali y nie powrócili, kosztującę złotych dwa-
naście; młyn zruszowali y spustoszyli. Summa szkod w tej wsi Przybit-
kach uczynili na złotych tysiąc czterdzieście y jeden y groszy dziesięć.
We wsi Starych Wielebnikach dymów dziewięć, z których dwóch gospo-
darzów, przez ciężkie uciemżenie, precz pójść musieli—Demian Struczko
y Marcin Winnik, ze wszystką substantią,—tam iego mość pan kapitan
przysłał na cały miesiąc czeladzi trzech y koni dziewięcioro, y któremu,
krom strawy, wydali (co strawowali czeladz): owsa ośmak czternaście, fa-
cit złotych dwadzieścia y dwa y groszy dwanaście; siana dla koni sami
brali y nadder; gorzałki kwart cztery—złoty jeden y groszy sześć; same-
mu iego mości panu kapitanowi żyta ośmakę—złotych dwa y groszy pięt-
naście; ięczmienia ośmaka jedna—złoty; hreczki ośmaka złoty jeden y
groszy ośmaście; pszenicy cwiartkę—złoty jeden; grochu cwiartkę—gro-
szy dwadzieścia półtrzecia. Potym pan Masalski, regimens—kwatarmajster,
przez siedm miesięcy wybrał z tej że wsi od sześciu gospodarzów: żyta
ośmaczek dwadzieście y iednę, facit złotych pięćdziesiąt y dwa y groszy
piętnaście; ięczmienia ośmak dwadzieście y iednę, facit złotych czterdzie-
ście dwa; owsa ośmak czterdzieście dwie, facit złotych sześćdziesiąt siedm
y groszy sześć; grochu ośmak półczwarty, facit złotych dziesięć y groszy
piętnaście; pszenicy ośmak półczwarty, facit złotych czternaście; hreczki
ośmak siedm, facit złotych iedynaście y groszy sześć; słoniny półcy czty-
ry, facit złotych dwadzieścia cztery; sadeł dwie, facit złotych dwanaście;
wiepsza karmnego, valoris złotych dwadzieście cztery; na korzenie pieniędzy
złotych sześćdziesiąt jeden; kur piędziesiąt sześć, facit złotych sześć-
naście y groszy dwadzieście cztery; za gęsi, masło y syry—złotych siedm-
dziesiąt; na sol Ian Czeladnik wydar złoty jeden y groszy dwadzieście
cztery; na postronki—złoty jeden; na dziegieć—złoty jeden y groszy sześć;
sposobem kriiomym u Andrzeja Smachlika z kłuni wzięli ięczmienia ośmak
trzy, facit złotych sześć; owsa ośmaczkę iednę—złoty jeden y groszy ośm-
naście; skure wyprawną, habelkową, gwałtem wzięli, valoris złotych dwa
y groszy piętnaście; grzybow tysiąc—złotych sześć; item owsa ośmak pół-
tory—złotych dwa; baranów trzy—złotych dziewięć; chomąt rzemienny,
valoris złotych trzy; koł sześć do wozu—złotych sześć y groszy dwanaście;
siermięg dwie nowych gwałtem wzięli, valoris złotych dwanaście; worów
dwanaście, valoris złotych dwanaście; buty czarne przyszwę—złoty jeden
y groszy piętnaście; oleiu garci trzy—złotych sześć; iaiec kup sześć, facit

złoty^{ch} trzy y groszy ośmnaście; na wyjeznym syrów siedm do wozu —złoty^{ch} dwa y groszy trzy; siana wozow dwadzieścia pięć, facit złoty^{ch} pięćdziesiąt; chust parę, valoris złoty^{ch} dwa. U Wakuły Zukienienka y Demiana Struczka Burnacki z żoną y z koniem stali,—wzieli: owsa ośmak dwadzieście pięć, facit złoty^{ch} czterdzieście; mąki żytniey na suchary ośmakę iedną, valoris złoty^{ch} trzy; pszenicy cwiartkę, złoty ieden; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecia; krup cwiartek trzy, facit złoty^{ch} trzy; mąki pszeney cwiartkę—złoty ieden y groszy dziesięć; item grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; sadło—złoty^{ch} sześć; serow siedm—złoty^{ch} dwa y groszy trzy; masła garnek—złoty^{ch} dwa; kur pięćoro —złoty ieden y groszy piętnaście; na sol—groszy dwanaście; wieprza zabili, valoris złoty^{ch} dwadzieścia; iałowkę dwuletnią, valoris złoty^{ch} pięć; ciele zarzneli złoty^{ch} dwa; prosiąt troie—złoty^{ch} trzy; koł do wozu dwie, kupionych za złoty^{ch} dwa y groszy dziewięć; worow dwa—złoty^{ch} dwa; za święta niedzielne—złoty^{ch} sześć y groszy ośmnaście; od inszych swiąt, w kalendarzu opisane, pułtorakowego złoty^{ch} cztery y groszy dwanaście; osobliwie kolendy za przymusem—złoty ieden y groszy sześć; a na Wielkoc noc włoczebnego—złoty ieden y groszy sześć, na dziek (sic), groszy czternaście; iaiec kop dwie—złoty ieden y groszy sześć. Leskową żonę tyrańską zbili. Marcina Winnika y Demiana Struczka byjąc, ciemiężąc, do ubożstwa przez zdirstwa przywiódszy, z żonami, dziećmi przecz wystraszyli y wygnali. Na strożą po iednemu do kuchni y do koni ustawicznie wyganiali. Prokopa Moszczenka samego y żone iego po dwakroć kiem y kociubą zbili tak, że kalikować muszą. Także Andrzeia Smachlika raz y pięć bili, y żone iego polanem hrubym y szablą nie raz płazowali; na samey płachtę, biąc, w kawałki poszarпали—valoris złoty^{ch} pięć. Choma Młynarz, przypisny iego mości panu kapitanowi, wydał gotowych pieniędzy złoty^{ch} dwadzieście y dwa y groszy piętnaście; polec słoniny—złoty^{ch} sześć; mąki pszenney cwiratek pięć—złoty^{ch} sześć; za troie gęsi—złoty^{ch} trzy; kur pięćoro, facit złoty ieden y groszy piętnaście; prosiąt troie, facit złoty^{ch} trzy; na chleb mąki żytniey, sitney y razowey, ośmak siedm, facit złoty^{ch} dwadzieście cztery y groszy piętnaście. Summa poczynionych szkod w Starych Wielechnikach złoty^{ch} siedmset dwanaście y groszy iedyńaście. We wsi Biłce dymów dziesięć; tam iego mość pan kapitan nayıerwıey przysłał czeladzi czterech z ośmiórkiem końmi,—ta czeladź stali niedziel dwie; strawowali ich według potrzeby: owsa strawili ośmak pięć, facit złoty^{ch} ośm; siana koniom y na zbyt za trzydniową ustawę złoty^{ch} dzie-

się wzięli; osobliwie na korzenie złotych dwa y groszy piętnaście. Są-
 mamu iego mości panu kapitanowi wydali na sześć miesięcy ze wszystkiej
 wsi Biłcy: wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; żyta ośmak
 sześć, facit złotych piętnaście; ięczmienia ośmak sześć, facit złotych dwa-
 naście; owsa ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście groszy sześć;
 grochu półtory ośmaki, facit złotych cztery y groszy piętnaście; pszenicy
 ośmak półtory—złotych sześć; hreczki ośmak trzy—złotych cztery y gro-
 szy dwadzieście y cztery; pieniędzy gotowych złotych dwanaście; za po-
 lec słoniny gotowemi złotych sześć; kur ośmioro—złotych dwa y groszy
 dwanaście; baran—złotych trzy; prosiąt troje—złotych trzy; woła wziął
 grabieżowym sposobem, valoris złotych czterdziestu; a za wyda-
 niem ustawy, woła iego upodobawszy, nie powrócił, dał tylko złotych dwa-
 dzieścia sześć za niego, a skrzywdził na złotych czternaście;—to wszy-
 stko wybrawszy, żołnirzów postawił siedmiu: czterech z żonami, z dziećmi
 y siedmiorgiem koni, który stali niedziel trzydzieście y iedne; nayprzód, u
 woyta Klima stał wachmistrz z żoną, wziął krup ięczmiennych y hreczan-
 nych ośmak półtory, facit złotych sześć; maki żytniej ośmak półtory—
 złotych cztery y groszy piętnaście; maki pszenney cwiartkę—złoty ieden y
 groszy dziesięć; swinnie karmną zabił, valoris złotych dwadzieście; na
 sol—złoty ieden y groszy dwadzieście y cztery; masła garnec—złotych dwa;
 syrow dwanaście, facit złotych trzy y groszy ośmnaście; woz ze wszy-
 stkim na żelezie z chomątem, valoris złotych dwanaście; na podkowy—gro-
 szy ośmnaście; worów wziął siedm, valoris złotych siedm; maznicę wziął y na
 mąż dał groszy dwadzieścia cztery; samych osobliwie strawował iako się im po-
 dobało; za niedziel trzydzieście y iedną, za każdą po sześć półtoraków, zracho-
 wawszy do kupy, wziął złotych ośmnaście y groszy ośmnaście; za dwadzieście
 swiąt polskich, także po sześciu półtoraków od każdego swiata, facit złotych dwa-
 naście; po koledzie polskiej—złoty ieden y groszy dwadzieście y cztery; za pol-
 skie świętey niedziele, złoty ieden y groszy sześć; włączebnego na Wielkanoc—
 złoty ieden y groszy dwadzieście cztery; za święto Wielkiej Nocy ruskiej—
 złoty ieden y groszy dwadzieście cztery; gorzałki kwart dwie, facit groszy
 ośmnaście. U Iwana Kotowca stał Hans, kaprał, z żoną y z synem, y z dwoy-
 giem koni; wziął maki żytniej ośmak iedną, valoris złotych trzy; krup
 ośmak—złotych cztery; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia;
 sadło, valoris złotych sześć, y groszy piętnaście; soli husek sto, groszy
 dwadzieście, y pieniądze groszy ośmnaście; barana zarznął do wozu—zło-

tych trzy; masła garniec—złoty dwa; prosze do wozu—złoty ieden; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; serow cztyre—złoty ieden y groszy sześć; worów trzy—złoty trzy; kół do wozu dwie—złoty dwa y groszy sześć; na podkowy złotych dwa; owsa ośmak pułszesnasty, facit złotych dwadzieście cztyry y groszy dwadzieście cztyry; na maź groszy ośmaście; na drogę owsa półośmaki—groszy dwadzieście cztyry; gorzałki kwart sześćnaście po groszy dwanaście, facit złotych sześć y groszy dwanaście. Temuż Hansowi, kaprałowi, przypisny Marko Hordyienko dał: żytniey mąki cwiartek trzy, razowej, złotych dwa, groszy półośma; krup cwiartek dwie—złoty dwa; pszenicy półośmaczki—złoty dwaście; za półpołcia słoniny—złoty trzy; serow sześć, —złoty ieden y groszy dwadzieście cztyry; masła kwartę — groszy piętnaście; kosę y skoworodę, valoris złotych trzy y groszy piętnaście wziął; wor, valoris złoty ieden; na każdą niedzielę po trzy półtoraki dawał, facit złotych dziewięć y groszy dziewięć; kolendy y włochebnego—złoty ieden y groszy sześć; od russkich swiat—złoty ieden y groszy sześć, osobliwie za dwadzieścia swiat polskich także po trzy półtoraki—złoty sześć; do wozu kur dwoie—groszy ośmaście. Temuż Hansowi przypisny Andrzej Polezczuk dał: żytniey mąki cwiartek trzy, valoris złotych dwa y groszy półośma; krup cwiartka—złoty ieden; pszenicy ośmak dwie złotych ośm; za półpołcia słoniny —złoty trzy; serów trzy—groszy dwadzieścia siedm; za masło—groszy piętnaście; worów dwa, valoris złotych dwa; zimie, gdy iezdził na podiazd—pienędzy złoty ieden; gorzałki kwart sześć—złoty dwa y groszy dwanaście; za każdą niedzielę po trzy półtoraki, facit złotych dziewięć y groszy dziewięć; kolędy y włochebnego—złoty ieden y groszy sześć; od russkich tychże swiat—złoty ieden y groszy sześć; osobliwie za dwadzieście swiat polskich zapłacił złotych sześć; ugadzaiac, ze by kół nie brał, groszy dwanaście; bokłag do wozu wziął, valoris groszy sześć; skrzypce wziął, valoris złoty ieden y groszy piętnaście. U tegoż Andrzeia czeladz iego mości pana kapitana na nawozie, podewsia, zabrali stóg owsa—kop dwadzieścia, każda kopa dawała po dwie ośmaki, rachuiac ośmakę po złotemu jednemu y groszy ośmnaście, facit złotych trzydzieście; chust parę nowych—złoty dwa. U Demiana stali Stanisław z żoną, dwoygiem dzieci y z troygiem koni, —wziął: mąki żytniey ośmakę—złoty trzy; pszeney mąki cwiartkę—złoty ieden y groszy dziesięć; krup cwiartek pięć —złoty pięć, sucharów ośmakę —złoty trzy; sadło złotych sześć y groszy piętnaście; na sol groszy piętnaście;

chomał ze wszystkim, valoris złotych dwa y groszy piętnaście; za koło do wozów dał złotych sześć; na maź złoty ieden; gorzałki kwart czterdzieście aquavitey—złotych sześćnaście; masła kwart dwie—złoty ieden; serów cztery—złoty ieden y groszy sześć; barana do wozu złotych trzy; worów dwa, valoris złotych dwa; owsa ośmak dwie, facit złotych trzy y groszy sześć; za święto Bożego Narodzenia y Wielkonocne y za insze polskie—złotych sześć y groszy dwanaście; za święta russkie—złotych dwa y groszy dwanaście; osobliwie za trzydzieście y iedną niedzielę po dwa poltoraki, facit złotych sześć y groszy sześć; na chomał dał złotych dwa. Dawid przypisny temuż Stanisławowi wydał za półośmaczki krup, za sol, syr y masło złotych trzy y groszy piętnaście; gorzałki kwart siedm, facit złotych dwa y groszy dwadzieście cztery; na wychodnym do wozu prosiat dwoie, valoris złotych dwa; za sadło gotowemi złotych trzy; ięczmienia cwiartkę—groszy piętnaście; owsa ośmak półtrzeci złotych cztery. U tegoż Dawida Hans, kaprał, wziol gwałtem z iamy owsa ośmak dwie—złotych trzy y groszy sześć. Temuż Stanisławowi przypisny Kiryło Trochimenko dał owsa ośmaczek ośm, facit złotych dwanaście y groszy dwadzieście cztery; za święta Bożego Narodzenia polskiego y Welkonocny—złotych dwa y groszy dwanaście; za insze święta polskie złotych cztery; za niedziel trzydzieście y iedną—złotych sześć y groszy sześć; za russkie święta sobliwie—złotych dwa y groszy dwanaście; na gorzałkę złotych pięć y groszy piętnaście; baryl dwie y maznicę wziol do wozu, valoris złoty ieden y groszy ośmnaście; za cwierć mięsa iałowiczego—złotych dwa y groszy piętnaście; worów trzy, walaris złotych trzy; na sol groszy dziewięć; na iego mości pana kapitana wzięto baryl trzy nowych, valoris wszystkie złotych dwa y groszy piętnaście, beczkę piwną nową, valoris złoty ieden y groszy sześć. U Kiryła Olexenienka stał żołnierz Piotr, z żoną y z koniem; wybrał: owsa ośmak dziesięć, facit złotych sześćnaście; mąki żytniey ośmakę—złotych trzy; krup ośmakę—złotych trzy grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecią; mąki pszenney cwiartka—złoty ieden y groszy dziesięć; ięczmienia półtory cwiartki—groszy dwadzieście półtrzecią; polec słoniny, kupionej za złotych sześć y groszy piętnaście; masła garniec—złotych dwa; serów cztery, facit złoty ieden y groszy sześć; za święta polskie Bożego Narodzenia; Wielkonocne, za niedziele y insze, w kalendarzu opisane, złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery; za russkie święta—złotych dwa y groszy dwanaście; za woz ze wszystkim na zielezie—złotych dziewięć; za

chomąt—złotych dwa y groszy sześć; worów pięć—złotych pięć; na wychodnym do obozu—złotych siedm y groszy piętnaście; do wozu prosiat dwoie y kurę—złotych dwa y groszy dziewięć; buty gwałtem wzioł, kupione za złotych dwa y groszy piętnaście, czapka lisia, purporowa, kupiona za złotych sześć; bogłag we trzy garcy, valoris groszy osmnaście; iaszcz, valoris groszy dwanaście; iego mości panu kapitanowi zrobił beczkę na piwo y barił dwie, valoris złotych trzy; kosę y swider do wozu wzioł, złotych valoris dwa; na sol do wozu groszy piętnaście; w niebytności gospodarza żonę zbił, zkaliczył, wyganiając do koni na wartę. U Iakowa stał żołnierz Paweł; wzioł: mąki żytniey osmakę, valoris złotych trzy; krup cwiartek trzy, facit złotych trzy; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecia, owsa osmak półtory—złotych dwa y groszy dwanaście; połec słoniny złotych sześć; na sol groszy piętnaście; koł dwie kupił za złotych dwa y groszy dziesięć; na podoski—groszy osmnaście; worów pięć—złotych pięć; do wozu za baraninę—groszy piętnaście; różnemi czasy, chodząc na wartę, wybrał na strawę złotych dwa y groszy piętnaście; za święta polskie Bożego Narodzenia, Wielkonocne y insze, także y za russkie y każdą niedzielę złotych piętnaście y groszy osmnaście; syrów pięć, facit złoty ieden y groszy piętnaście; masła kwart dwie—złoty ieden. U Iacka Lelasowskiego stał Andrzej, z koniem,—wybrał: owsa osmaczek połósmy, facit złotych dwanaście; żyta osmakę—złotych dwa y groszy piętnaście; mąki żytniey osmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; krup cwiartek trzy—złotych trzy; sucharow osmakę—złotych trzy; za syr y masło złotych dwa; za sol gotowemi groszy—osmnaście; osobliwie husek pięćdziesiąt—groszy dziewięć; sadło—złotych sześć y groszy piętnaście; kur troje do wozu—groszy dwadzieścia siedm; podwikę białogłowską—złoty ieden y groszy sześć; zapaskę białogłowską—valoris groszy osmnaście; gorzałki kwart hanyszkowej dwadzieście—złotych ośm; na pięć wart, na strawę, złot y groszy piętnaście; swidrów dwa wzioł, valoris złoty ieden y groszy sześć; flaszką z szrubo y z gorzałką w drogę do wozu wzioł—złoty ieden; za cztery koła do wozu—złotych cztery; na maź—groszy osmnaście; za święta polskie y russkie przykładem inszych: Wielkonocne, Bożego Narodzenia, niedziele y insze, w kalendarzu opisane, wybrał złotych sześćnaście y groszy piętnaście; na ryby—złotych cztery. Summa poczynionych szkod w Bełce na złotych siedmset osmdziesiąt pięć y groszy trzy; a wszystkich żołnierzow, według ich rozkazu, z żonami, dziećmi y s końmi strawowali,

prawie bankietować musieli, stróża do koni odprawować także musieli. Wioska Czerewki—gospodarzów dwóch, tylko przypisni byli panu Kowalickiemu, pisarzowi, do miasteczka Wleńdnik: Iwan Mowczan y Iwan Rozko; trzydniowey ustawy wydali: owsa ośmak dwie y cwiartkę, facit złotych trzy y groszy ośmnaście; półwierci mięsa wołowego—złoty ieden y groszy ośmnaście; gorzałki półgarca—groszy dwadzieścia cztery; siana wozów dwa—złotych cztery; a potem pan pisarz włożył ustawę na ośm miesięcy, iako sam chciał, y wybrał od nich: pieniędzy na korzenie złotych sześćnaście; żyta ośmak dwadzieścia, facit złotych ośm; owsa ośmak ośmnaście. facit złotych dwadzieście ośm y groszy dwadzieście cztery; ięczmienia ośmak ośmnaście, facit złotych trzydzieście sześć; hreczki ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; grochu ośmak sześć, facit złotych ośmnaście; słoniny połcy ośm, facit złotych czterdzieście ośm; kur dwadzieście y jedna, facit złotych sześć y groszy dziewięć; gęsi ośmióro, facit złotych ośm; soli husek czterysta, facit złotych dwa y groszy dwanaście; grzybów czterysta, facit złotych dwa y groszy dwanaście; baranów ośm—złotych dwadzieście cztery; kozuch nowy, valoris złotych dziesięć, czeladź wzięła nieopowiednie; gotowych pieniędzy—złotych dwa y groszy piętnaście. Tołoczko, czeladnik iego mości pana pisarza, wziął za woz ze wszystkiimi złotych sześć y groszy trzy; worów sześć, valoris złotych sześć; pierzynę kryiomie też czeladź wzięli, kosztującą złotych ośm; powłokę na pierzynie, valoris złotych dwa y groszy ośmnaście; oleiu kwart dwie—złoty ieden; siana wozów dwadzieścia cztery, facit złotych czterdzieście ośm; żyta w snopach zerzneli y spásli kop dwie y snopów dwadzieścia, kopa dawała po połtory ośmaki, valoris złotych ośm y groszy dwanaście; na stróża po Wielkońocy aż do wyjścia przez niedziel siédm koyno do koni na dzień y na noc chodzili y insze postugi ustawicznie odprawowali. U tych ze Czerewkach woła, valoris złotych trzydziestu, iego mość pan kapitan kazał wziąć draganom gwałtem; za prośbą różnych ludzi y szlachtę, powrócić niechciał, upodobawszy sobie, zapłacił tylko za nie złotych piętnaście, a skrzywdził we złotych piętnastu y więcej. Summa poczynionych szkód w Czerewkach na złotych trzysta ośmdziesiąt sześć y groszy dwadzieście ieden. Wieś Bokiewszczyzna, gospodarzów ośm, na consistencją y wydanie ustawy przypisna była iego mości panu Przyborowskiemu, kaptenlejtantowi, który czeladzi trzech: Sadowskiego, Łoybę y Barszewskiego z dziewięciargiem koni ordynował y ná

zimie tam postanowił, czeladź, przez wszystkie czasy konsistentey, przez niedziel trzydzieście y trzy, y s końmi—iedli y piłi; siana na potrzebę koniem a owsa na obroki na meyscu wydali, z ustawą trzydniową, ośmak dwadzieścia, facit złotych trzydzieście y dwa; a trzydniowey ustawy wydali: pszenicę półośmaki, facit złotych dwa; żyta ośmak trzy, facit złotych siedm y groszy piętnaście; ięczmienia ośmak trzy, facit złotych sześć; kur osmiórą, facit złotych dwa y groszy dwanaście; soli husek ośmdziesiąt, facit groszy piętnaście; pieniędzy na trzydniowe korzenie—złotych trzynaście. Po wybraniu trzydniowey ustawy, różnemi czasy na ośm miesięcy wybrał wszystkich ośmiu człowiekow tak wiele: żyta ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych sześćdziesiąt; pszenicy ośmak cztery, facit złotych sześćnaście; owsa ośmak czterdzieście ośm, facit złotych siedmdziesiąt ośm y groszy dwadzieścia cztery; ięczmienia ośmak dwadzieście cztery, facit złotych czterdzieście ośm; hreczki ośmak ośm, facit złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery; grochu ośmak cztery, facit złotych dwanaście; baranów trzynaście, facit złotych trzydzieście dziewięć; słoniny półcy ośm, facit złotych czterdzieście ośm; pieniędzy na korzenie, za ośm miesięcy, złotych pięćdziesiąt sześć; nadto wziął wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; za gęsi na ośm miesięcy pieniędzmi złotych dwadzieście cztery; kur sześćdziesiąt czworo, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; na wyiezdnym kur—dwoje groszy ośmnaście, za wołową skurę na pasy złotych sześć; za siedm cwirci mięsa wołowego złotych ośmnaście y groszy piętnaście; soli tysiąc—złotych sześć; grzybów ośmset, facit złotych cztery y groszy dwadzieście cztery; iałowicę, valoris złotych dwadzieścia; prosiąt iedynaścioro—złotych iedynaście; cebulę więców ośm—złotych trzy y groszy sześć; dla czeladzi za czterysta dwadzieścia kwart gorzałki, po groszy dziewięciu, do wielkiego postu russkiego, wydali y zapłacili złotych sto dwadzieścia sześć; wstąpiwszy w Wielki Post, aż do wyscicia, za niedziele y święta polskie y russkie, na gorzałkę dali złotych pięć; worów dwanaście, valoris złotych dwanaście; kowalowi, za naprawy koło wozów, zapłacić musieli złotych sześć, y cwiartkę pszenicy kowalowi, valoris złoty ieden, także y żyta cwiartkę, facit groszy dziewiętnaście; oleiu garniec—złotych dwa; na chmiel złotych cztery; a z domow swoich chmielu dali ośmaczkę, valoris złotych cztery, item na chmiel złotych sześć; na śledzie—złotych dwa; iaiec kop sztery; na maź do wozów groszy dwadzieścia cztery. Summa w Bokyiowszczyźnie szkod poczynionych na złotych siedmset czterdzieście. A

na strużę zimie po iednemu do kuchni; a gdy konie poszli na paszą, to y po drugiemu stróżowi do koni ustawicznie aż do wyścia, a osobliwie do piwa, do budowania stainie, pomostów y do innych posług—y zrachować niepodobno przymuszali. We wsi Słuhowszczyźnie—gospodarzów ośm,—stał pan podchorąży z pięciu żołnirzów y dwoygiem koni,—brali ustawę na ośm żołnirzów,—stali aż do wyścia u Feska y w Denisa; sam pan podchorąży wzioł żyta cwiartek pięć, facit złotych trzy y groszy cztery; krup ośmak półtory, facit złotych sześć; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia półtrzecią; polec słoniny—złoty sześć; syrów siedm, facit złotych dwa y groszy trzy; masła kwart dwie—złoty ieden; na sol pieniądmi groszy dwadzieścia cztery; vorów pięć, valoris złotych pięć; woz uowy ze wszystkim, z chomątem, na zielezie, kupiony za złotych dwanaście; samego z koniem, według potrzeby iego y wygody, strawowali, koniowi owsa co chciał to sypał, siana do przypustu y na siano gotowych pieniędzy—złoty ieden; osobliwie za święto Bożego Narodzenia, Wielkonocne y Zielone Świętki za każdą niedziele, y "za święta insze, w kalendarzu opisane, złotych dwadzieścia sześć. U Stepana stał Ian Duch, dziesiątnik, u Simona Semen Kozak, u Kiryła Wierzbicki, Iurko u Łukiana, Michałko u Kazimierza y koń ieden, Maxim y Iacko byli przypisni do dziesiątnika; ci brali na całą rotę mąki żytniey ośmak cztery, facit złotych dwanaście; krup ięczmiennych y hreczanych cztery ośmaki—złoty sześćnaście za ośmakę; grochu zapłacyli złotych trzy y groszy piętnaście; sadeł trzy wielkich po złotych siedmi, facit złotych dwadzieście ieden; owsa zsypali ośmakę—złoty ieden y groszy ośmnaście; syrow dziesięć, facit złotych trzy; masła kwart pięć, facit złotych dwa y groszy piętnaście; na sol złożyli złotych dwa y groszy piętnaście; woz nowy z chomątem ze wszystkim zporządzili, valoris złotych dwanaście; worów iedynaście wzięli—złoty iedynaście; siermięgę nadchodzącą, valoris złoty ieden y groszy piętnaście—wzięli; item Michałko, żołnirz, na drugi chomąt wydar złoty ieden y groszy piętnaście. Na te rotę za niedziele, za święta Bożego Narodzenia, Wielkonocne y Zielone Świętki pieniędzy gotowych y za insze święta, w kalendarzu położone, wydali przykładem innych złotych pięćdziesiąt y ośm; a gdy już siana nie stało, dali złotych (?) dziesiątnikowi, a samych żołnirzów y konie, według ich rozkazu, dowolnie karmili; do koni na straż wyganiałi; a co nacyjęsza y ci żołnirze w teyże wsi Słuhowszczyźnie stali—iedli, pili, y s końmi dobrze się mieli y opisane legumine y pieniądze wybrali. A przecie iego mość

pan Thomaszewski, porucznik, osobiwie na pięć miesięcy ustawy wybrał takowa: pieniędzy złotych trzydzieście; żyta ośmak pięć, facit złotych dwanaście y groszy piętnaście; pszenicy pięć cwiartek—złotych pięć; grochu cwiartek pięć—złotych trzy y groszy dwadzieścia półtrzecia; ięczmienia ośmak pięć, facit złotych dziesięć; hreczki ośmak półtrzeci, facit złotych cztery; owsa ośmak dziesięć, facit złotych sześćnaście; za słońinę gotowymi pieniędzmi złotych dwanaście y groszy piętnaście; na korzenie osobiwie złotych dziesięć; za barana, że nie mogli dostać kupić, pieniędzmi złotych trzy y groszy dziesięć; siana wozow dwanaście—złotych dwadzieścia cztery. Summa szkod z Słuhowszczyzny na złotych trzysta czterdzieście ieden y groszy dwadzieście dziewięć. We wsi Chłuplanach było gospodarzów dwanaście; w tey wsi naprzód postawił był pan Kowalicki, pisarz, rot dwie żołnirzów, Nowakowskiego y Prażmowskiego, z całemi rotami; ten pan Kowalicki pisarz sam wziął owsa ośmakę iedną—złoty ieden y groszy ośmnaście; a tę dwie rotę stali . . . . za trzydniową ustawę gorzałki wzięli kwart trzydzieści, facit złotych dziewięć; samym ieść y koniom siana y owsa y nazbyt dawano. Potym, tych sprowadziwszy, postawioną rotę Białocerkiewskiego, samosósztego, w pięciu gospodarzów, y wachmistrza, Abrama, we trzech gospodach, a gospodarzów czterech rzemieśnikow na iego mości pana kapteleitenanta przypisano, y czeladzi dwóch s końmi postawiono,—wziół tedy iego mość pan kapteleytenant nie tylko y z swych, ale y z inszych gospodarzów ustawy na sześć miesięcy: żyta ośmak sześć, facit złotych piętnaście; ięczmienia ośmak sześć, facit złotych dwanaście; owsa ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; grochu ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście, pszenicy ośmak półtory, facit złotych sześć; hreczki ośmak trzy, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia cztery; pieniądze na korzenie złotych czterdzieście dwa; wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; za masło y syr złotych piętnaście; siana wozów czterdzieści, facit złotych ośmdziesiąt; kur sześćdziesiąt—złotych ośmnaście; gęsi dwoie—złotych dwa; baronów dwa—złotych sześć; prosiąt dziesięciuro, facit złotych dziesięć; u popowicza pieniędzy złotych trzydzieście y u Kondrata złotych dwa; cebule więców sześć, złotych dwa y groszy dwanaście; iaiec kop trzy—złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; rzemiesnicy zrobili sani specjalnych załubek siedmiuro, valoris złotych dwadzieścia ieden, woz hlabczusty, łubem obszyty, z kołami zrobili, valoris złotych dziesięć; dyszłów dwa do wozów zrobili

y stare wozy naprawowali,—zarobili by za to złotych trzy; item koł ośm zrobili, valoris złotych ośm; pik cztery zrobili—tych się nierachuię; item polec słońiny dali, valoris złotych sześć. A wachmistrz Abram na swą rotę u swych gospodarzów wybrał: żyta ośmak półtory, facit złotych trzy y groszy dwadzieścia półtrzecia; ięczmienia ośmak półtory, facit złotych trzy; krup ięczmiennych y hreczanych ośmak półtory, facit złotych cześć; mąk i żytniey ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; soli huset sto—groszy dwadzieścia; syrów pięć—złoty ieden y groszy piętnaście; masła kwart trzy, facit złoty ieden y groszy piętnaście; barana wzioł—złotych trzy; kur troie—groszy dwadzieście siedm; byka trzeciaka w Wielki Post zarzucił y sam ziad, valoris złotych dziesięć; sadło, valoris złotych sześć; woz pałub ze wszystkim na zieleźnie, z chomątem, duho, leycem y z mazią, valoris złotych piętnaście; worów cztery, valoris złotych cztery; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielone Świątki, także y niedzielne y insze, według kalendarzu rzymskiego, wzioł złotych dwadzieścia y trzy y groszy piętnaście, a samego z koniem, według iego woli, iako chciał, traktowali y kontentowali. Dziesiątnik zaś; nazywający się Białocerkiewskim, na swoje rotę z swych gospodarzow wybrał ustawę takową: mąki żytniey ośmak cztery, facit złotych dwanaście; krup ięczmiennych y hreczanych ośmak cztery, facit złotych sześćnaście; grochu ośmakę—złotych trzy; owsa ośmak dziesięć, facit złotych sześćnaście; soli do wozu husek trzysta siedmdziesiąt, facit złotych dwa y groszy sześć; sadeł trzy, valoris złotych ośmnaście; masła kwart pięć—złotych dwa y groszy piętnaście; syrów dziesięć, facit złotych trzy; woz ze wszystkim sporządzony, z chomątem, leycem duho, valoris złotych trzynaście; a na maź—złoty ieden; sierzp wzięli do wozu, valoris groszy piętnaście; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielone Świątki, także niedzielne y insze, w kalendarzu opiane, przez niedziel trzydzieście y dwie wzięli pieniędzy złotych ośmdziesiąt; czeladź iego mości pana kapitana y komendanta siana wozów dwa ze dworu gwałtownie wzięli, valoris złotych cztery; z informaciey tych że panow, wachmistrza y dziesiątnika, y hałasy czynili; do tego pan wachmistrz z dziesiątnikiem y żołnizami, towarzystwem swym, suknią siermiężnego łokci czterdzieści, valoris złotych dziesięć wzięli; lubo ich samych z koźmi, według ich woli y upodobania, przez wszystek czas dowolnie strawowali. Z którego takowego uciążenia y zdirstwa podanych dwóch, Werhun y

Iwaneć, będąc zniczczeni y zubożeni, z żonami przez pójść musieli. Summa poczynionych szkod w Chłuplanach, choć się nie wszystko spisało, excepto co przez poszli—na złotych sześćset dwadzieścia trzy y groszy siedmnaście. We wsi Oleniczach gospodarzów ośmi; czeladzi trzech iego mości pana Adama Przyborowskiego, porucznika, Kurowski, Piotrowski y Wyrostek, przez wszystkie czas z pięciorgiem koni, y Prażmowski, dziesiątnik, z dwoma żołnierzami y z koniem jednym stali,—iego mości panu porucznikowi wydali na ustawę trzydniową: barana—złotych trzy; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; masła kwart dwie—złoty ieden; pieniędzy gotowych na korzenie—złotych pięć; owsa ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; siana wozów dwa, facit złotych cztery; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; pszenicy cwiartka—złoty ieden; hreczki połósmaczki—groszy dwadzieścia cztery; a dragunom trzy garcy gorzałki, po groszy dwunastu kwarta, facit złotych cztery y groszy dwadzieścia y cztery; pieniędzy gotowych groszy ośmnaście,—y samych iedzeniem dowolnie traktowali. Po expediowaniu trzydniówki iego mość pan porucznik na ośm miesięcy wybrał: żyta ośmaczek dwanaście, facit złotych dwadzieścia cztery; owsa ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych trzydzieście y ośm y groszy dwanaście; hreczki ośmak sześć, facit złotych dziewięć y groszy ośmnaście; pszenicy ośmak trzy, facit złotych dwanaście; grochu ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; kur trzydzieście sześcioro, facit złotych dziesięć y groszy dwadzieścia ieden; soli husek dwieście, facit złoty ieden y groszy sześć; pieniędzy na korzenie, za masło, syr y gęsi dali złotych piędziesiąt y ieden; słoniny półcy sześć, według upodobania samego iego mości pana porucznika, na wybor musieli kupować po złotych siedmiu, facit złotych czterdzieście dwa; prosiąt ośmioro—złotych ośm; cybule więców ośm, facit złotych trzy y groszy sześć; gorzałki kwart ośmdziesiąt, po groszy dziewięciu, złotych dwadzieścia cztery; iałowkę dwuletnią, valoris złotych sześć; potym woła zarzneli, valoris złotych dwadzieście pięć. Tym się nie ukontentowawszy, wieprza karmnego zabili, valoris złotych dwadzieścia cztery; taż czeladź iego mości pana porucznika gwałtem siana wozów pięć Łukianowego y Andrujkowego wzięli, facit złotych dziesięć, które siano na strone przedali; worów siedm valoris złotych siedm; oleiu garcy trzy, facit złotych sześć; baranów trzy, facit złotych dziewięć; iaiec kop dwie, facit złotych dwa y groszy dwanaście. Taż czeladź iego mości pana porucznika wzięli siermięgę nową u

chłopa, valoris złotych pięć; podwik dwie na pasy, valoris złotych dwa; riadno zszywane nowe, valoris złotych dwa y groszy dwanaście. U Sawoska sami namłócili żyta ośmak półtrzeci, facit złotych sześć y groszy półosma. U Andruka też czeladź namłócili żyta ośmak trzy, facit złotych siedm y groszy piętnaście. U Oniska kope żyta zerzneli, valoris złotych trzy y groszy piętnaście; siana do gospody pańskiej, do miasta, odwiezli wozów trzydzieści, valoris złotych sześćdziesiąt, a koni pięćiore w domach karmili; cząstku grzędy do szczentu w nocy wyrwali przed wychodem, valoris złotych cztery; komore odbiwszy, bokłag nowy, talirze, miski, garcę do wozów pobrali, zkoble y zaszczepkę wydarli, rieszota, dziżki, krubki porąbali, popsowali,—przez co gospodarzowi szkody uczynili na złotych sześć; drew na każdy tydzień po ośmiu wozów przez wszystek czas wozili y rąbali; stróżą kolejną odprawowali do kuchni y do koni, stajnię y komorę budować musieli. Semena Soie tyrańsko obuchem we dworze Chłuplanskim zbili tak, że ledwie za trzy dni do siebie przyszedł. Prażnowski zaś dziesiątnik, z dragunami dwoma y z koniem; lubo sami przez wszystek czas jedli y pili, wzięli ustawy tak wiele: mąki żytniey ośmak dwie, facit złotych sześć; krup jęczmiennych y hreczanych ośmaczek dwie, facit złotych sześć; pszenicy półosmaki—złoty jeden y groszy piętnaście; połec słoniny—złotych sześć; półsadła—złotych trzy; mięsa wołowego czwierć, za który złotych trzy; syrów sześć—złoty jeden y groszy dwadzieście cztery; masła kwart trzy—złoty jeden groszy piętnaście; kur sześciore, facit złoty jeden y groszy dwadzieście cztery; soli husek trzysta, facit złoty jeden y groszy dwadzieście cztery; worów siedm, valoris złotych siedm; woz ze wszystkim sporządzony z szworniem żelaznym, chomątem—złotych dwanaście. Ciż y na drugę rotę gwałtem wzięli koł do wozów nowych dwie, valoris złotych dwa; a zawziąwszy correspondentie z innemi żołnierzami, poblizu stojącemi, baranów dwa y owcę kotną zarzneli, valoris złotych dziewięć; ozimków dwoie, byczka y iałowkę porzneli, valorit złotych dziesięć oboie; podswinków dwoch zabili, valoris złotych cztery oboie; item Jesipowego dwuletnego byczka zarzneli, valoris złotych pięć, y wieprza zabili nadwornego, valoris złotych sześć. Oniska, idące na wartę, zabili podswinków czworo nadwornych, wszystkie valoris złotych ośm; znowu w post zabili wieprzuka, karmić poczętego, valoris złotych sześć. U Lykiana zabili świni nadwornych dwoie, valoris złotych ośm oboie, item troie valoris złotych siedm y groszy piętnaście;

za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielone Świętki, niedziele y inne generałem y za russkie święta wzięł przez przymuszoną ugodę złotych trzydzieście siedm y groszy dwanaście. Oniskową żonę stateczną Markiewicz, żołnierz, przejdowszy na drodze idącej do Wielednik, między chrostami, zawiązawszy ręcę nazad tyłem, po tańsku, kanczukiem tyrańską zbił, zmordował, bez żadney przyczyny, szukając pieniędzy, że ledwie żywa, okupiwszy się, dawszy złoty y syrow trzy, valoris groszy dwadzieście y siedm, co miała przy sobie na ten czas, do domu nazad dowleklasię y chorować długo musiała. Fiłona samego y żonę jego za te samo, że na Wielkanoc russki do cerkwi chodzili do Chłuplan, dla nabożństwa, ten że Markiewicz z Jurkiem oboygą tyrańską zbili, dając przyczynę takową, że uciekać chcecie z domu a nas porzucić,—kilka dni od tego zbicia chorować musieli oboie. Ogrogy iarzyne zruinowali.—własnie by u nieprzyjacielskiej ziemi postępowali. Summa szkod poczynionych w Oleniczach na złotych sześćset dwadzieście ieden y groszy dwadzieście pułczwarta. We wsi Nahoranach, u gospodarzów siedmiu, naprzod iego mość pan kapteleitenant przysłał trzech czeladzi Wiszniowskiego, Ielca y Sadowskiego; ci ustawę trzydniową wybrali takową: żyta ośmakę, facit złotych dwa y groszy piętnaście; owsa ośmakę—złoty ieden y groszy ośmaście; ięczmienia ośmakę—złotych dwa; grzybów półczwartasta, facit złotych dwa y groszy trzy; barana—złotych trzy; gorzałki kwart dziesięć, po groszy dziewięć, facit złotych trzy; gotowych pieniędzy—złoty ieden y groszy dwanaście; kur czworo—złoty ieden y groszy sześć; po wybraniu tej trzydniowej ustawy, postanowił y uprowadził kaprała Podbielskiego, dziesiątnika Zielinskiego y żołnierzów dwóch, Kazimirza y Krzysztopha,—ci wzięli, krom traktamentu, co przez wszystek czas z końmi dwoma iedli y pili, naprzód: kaprał, co stał u Iwana Okulenka y Iwana Kakariki, żytniey mąki ośmakę iedną—złotych trzy; krup ięczmiennych y hreczanych półtory ośmaki, facit złotych sześć; grochu cwiartka—groszy dwadzieścia pułtrzecia; za polec słoniny gotowemi—złotych siedm; syrów sześć, facit złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; masła kwart trzy—złoty ieden y groszy piętnaście; soli husek sto—groszy ośmaście; koł dwie do wozu złotych dwa y groszy sześć; podoski do wozu groszy ośmaście; na chomąt złotych dwa; worów pięć, facit złotych pięć; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne, Zielonych Świętek, niedzielne y insze, w kalendarzach polskich y russkich opisane, generałem wzięł złotych dwadzieś-

cja trzy y gróczy dwadzieścia cztery. Zieliński, dziesiątnik, stał u Semena Młynarza, Kazimierz u Andrzeia a Krzysztof u Fedora,—ci trzey wzięli: żyta ośmak dwie, facit złotych dwa; mąki pszenney ośmakę, sianey, złotych pięć; grochu półośmaki—złoty ieden y groszy piętnaście; słoniny połec y sadło, valoris złotych dwanaście; syrów trzy y kwarta masła, facit złoty ieden y groszy dwanaście; za sol pieniądzmi—złoty ieden; woz nowy z podoskami, chomaćem, leycem y maznicą, zporządzony, valoris złotych dwanaście; worów sześć, valoris złotych sześć; za święta wszystkie niedzielne, uroczyste polskie y russkie, od tych gospodarzów odebrali złotych dwadzieścia y trzy groszy dwadzieścia cztery. Zieliński z Kazimierzem w tey że wsi Nahoranach wszystkich gospodarzów, lubo y żołnirze stali, iedli, pili y ustawę brali, y iego mość pan porucznik Przyborowski ustawę drugę wybrał na sześć miesięcy takową: gotowych pieniędzy na korzenie, za gęsi, za słoninę, za mięso y innę drobiazki generałem złotych pięćdziesiąt y ieden y groszy dziesięć; kur sześcioro—złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; grzybów dwieście—złoty ieden y groszy sześć; masła kwarta—groszy piętnaście; oleiu półgarca—złoty ieden; żyta ośmak półszósty, facit złotych trzynaście y groszy dwadzieście półtrzecia; ięczmiena ośmak półszósty, facit złotych iedynaście; pszenicy ośmak półtory, facit złotych cztery y groszy piętnaście; grochu cwiartek trzy -złotych dwie y groszy półośma; hreczki ośmak półtory—złotych dwa y groszy dwa; owsa ośmak półiedynasty, facit złotych szesnaście y groszy dwadzieścia cztery; siana wozów dwadzieścia y dwa, facit złotych czterdzieście cztery; za przymuszeniem musieli pomagać do roboty stajnie, komory y zasików przez niedziel cztery, wszyscy nieodstępując, w zimna, przed Bożym Narodzeniem. Summa szkód poczynionych w Nahoranach, złotych dwieście ośmdziesiąt y ieden y groszy dwadzieścia półdziewiąta. Wieś Skrebelicze,—w niey tylko gospodarzów ośm,—przypisna iego mości panu Thomaszewskiemu, porucznikowi, do ktorey wioski iego mość pan porucznik (skoro przyszli do Wielechnik) przysłał czeladzi czterech: Kazimirza, Sawickiego, Iasinskiego y Fedora z dziewięciu koniey; ci skoro przyiachali—ryczałem pić, ieść dla siebie y dla koni kazali dawać; gospodarzów biąc y hałasując, wymagali na welką ustawę trzydniówki, którą poddani oraz wydać musieli, mianowicie: żyta ośmak dwie, facit złotych pięć; owsa ośmak ośm, facit złotych czternaście y groszy dwadzieścia cztery; ięczmienia ośmak dwie, facit złotych cztery, grochu cwiart-

kę—groszy dwadzieścia półtrzecia; mięsa wołowego cwierć—złotych trzy; za beczkę piwa dali złotych trzy y groszy piętnaście; gorzałki aquavitey kwart sześćnaście, facit złotych sześć y groszy dwanaście; kur troie, facit groszy dwadzieścia siedm; na pokłon dali złotych (?); do Wielelnik odwiezli siana wozow trzy, valoris złotych sześć. Po wybraney trzydniowey ustawy, iegomość pan Thomaszewski, porucznik, wzioł pieniędzy złotych trzydzieście, na ośm miesięcy; żyta ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych sześćdziesiąt; owsa ośmak trzydzieście dwie, facit złotych pięćdziesiąt ieden y groszy sześć; ięczmienia ośmak dwadzieścia cztery, facit złotych czterdzieście ośm; hreczki ośmak sześćnaście, facit złotych dwadzieścia sześć groszy ośmnaście; pszenicy ośmak sześć, facit złotych dwadzieścia cztery; grochu ośmak cztery, facit złotych dwanaście; za dwanaście poły słoniny złotych sześćdziesiąt gotowemi; na korzenie y za barany złotych pięćdziesiąt cztery; cebule więców ośm—złotych trzy y groszy sześć; wieprza karmnego, valoris złotych trzydzieście; kur sześćdziesiąt, facit złotych ośmnaście; za gęsi zapłacili złotych dwanaście; prosiąt ośmioro, valoris złotych ośm; na Wielkanoc baranka, valoris złoty ieden; masła garcy sześć, facit złotych dwanaście; serów trzydzieście—złotych dziewięć; za ostatek syra pieniędzmi od Jwana Szruba złotych cztery. U Ostapa wzieni kosę, valoris złoty ieden y groszy piętnaście; siana do Wielelnik odwiezli wozow wielkich dwadzieścia sześć, valoris złotych pięćdziesiąt dwa; oleju garcy cztery, facit złotych ośm; woz dyszłowy na zielezie, ze wszystkim sporządzony, obszuty, valoris złotych dwanaście; item koł do wozów kupili ośm, za złotych ośm y groszy sześćnaście; a na drugi woz musieli dać temuż jego mości panu porucznikowi złotych ośm; soli husek ośmset, facit złotych sześć y groszy dwadzieścia cztery; maku kwart ośm, facit groszy dwadzieścia cztery; krom ustawy mąki żytniey dał ośmaczek cztery—złotych dwanaście. U Simona do wozu wzieni barana złotych trzy; słodów siedmnaście zrobili, po ośmaczek trzy; bez żadney nagrody drew do Wielelnik za milę, więcy niżeli sto wozów wywezli na potrzebę jego mości pana porucznika do gorzałek, piw y do kuchnie; na kolędę y na włoczobne, za przymusem, musieli dać owsa ośmakę—złoty ieden y groszy ośmnaście; kełbas dwie—groszy dwanaście; cetrzewę kupili za groszy dziesięć; jajec kop cztery, facit złotych dwa y groszy dwanaście y pieniędzy groszy piętnaście; stróża do kuchni, do browaru y do koni ustawicznie odprawowali; na chmiel żyta ośmak dwie,

facit złotych pięć—dać musieli; koni dziewięć z czworgiem czeladzi przez wszystkie czas owsem y sianem tuczili y pas tłusto, na łańcuchu trzymającego, mięsem y strawą tąż karmili; sało za napasć (że go czeladnik Jasinski zpotwarzył o pokradzenie pieniędzy iakowychści; do przysięgi lubo chciał samotrzeć odprzysiąszyć, niedopuszczając) rad nierad—musiał dać za przymuszeniem złotych cztery; czeladzi czterym w tój że wsi, przy koniach residującym, gorzałki gospodarze kupować musieli, każdego dnia, za przyniewoleniem y grabieżami kolejną do kwarcie y więcey,—przez wszystkie czas wypili po kwart dwudziestu namniey u każdego gospodarza,—co uczyni kwart sto sześćdziesiąt lubo y więcey, kwarta po groszy dziewięciu, facit złotych czterdzieście ośm; aquavitey gorzałki garcy cztery, kwarta po groszy dwanaśtu, facit złotych sześć y groszy dwanaście; worów wielkich dwadzieścia cztery, valoris złotych dwadzieścia cztery; na maź złoty ieden y groszy dwanaście; przędzywa konopnego tartego na liny, na postronki, na arkany, ktore sami gospodarze kręcić musieli, powisem wielkich czterdzieście, po groszy trzy, facit złotych cztery; na wyjeźdnym u Jacka z komory wzięli miodu półbelca, valoris złotych dwa y groszy piętnaście,—summa szkod poczynionych w Skrebeliczach na złotych siedmset dwadzieścia y dwa y groszy półszesnasta. We wsi Jurkowszczyźnie, u dwóch tylko gospodarzów y u trzeciey wdowy ubogiey stańoł był zrazu jego mość pan Hawdryna, chorąży; wybrał trzydniówkę taką: żyta ośmak—złotych dwa y groszy piętnaście; owsa ośmak ośm, facit złotych dwanaście y groszy dwadzieścia cztery, jęczmienia ośmak—złotych dwa; mięsa tłustego, jałowego, cwierć, kupioną za złotych trzy; kur czworo, facit złoty ieden y groszy sześć,—to wybrawszy, lubo sam jego mość pan Hawdryna iadł y pił z czeladzio, ustąpił do Owrucza w niedziel pułtory. Na mieyscu jego stańoł pan wachmistrz—leytenant z żoną, z synami dwema y koni czworgiem; drugi raz za trzydniówkę wziol owsa ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście, y ustawę takową: wybrał na ośm mieięcy żyta ośmak dwanaście, facit złotych trzydzieści; jęczmienia ośmak dwanaście—złotych dwadzieścia cztery; owsa ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; hreczki ośmak cztery, facit złotych sześć y groszy dwanaście; pszenicy ośmak dwie, facit złotych ośm; grochu ośmak dwie, facit złotych sześć; baranów ośm po złotych trzy, facit złotych dwadzieścia cztery; poły sztery, facit złotych dwadzieścia cztery; maku garcy ośm, facit złotych trzy y groszy sześć; za gęsi y za sol

złotych dwanaście; kur czterdzieści, facit złotych dwanaście; masła garniec— złotych dwa; za ostatek masła pieniędzmi zapłacili złotych dwa; syrów siedm, facit złotych dwa y groszy trzy; koł do wozów cztery, facit złotych cztery y groszy sześć; worów na leguminy siedm, kosztujący złotych siedm; na liny, na arkany y na postronki konopi powisem trzydzieści, facit złotych trzy; naczynia domowego misek: talirzow, makutre, garców wzięli do wozów za złotych dwa; baryłkę y wiodro, valoris złoty ieden; do koni ustawicznie na stroży być musieli y do inszey wysługi, a samych y koni stawowali jako oni sami chcieli y roskazywali. Summa z Jurkowszczyzny szkod poczynionych— złotych dwieście dwadzieścia y trzy. We wsi Sorokopeni u gospodarzow ośmiu stało dwie rocie żołnirzów—Janotowa u Krzysztophowa; na pierwsze trzy dni wydali poddani pieniędzmi złotych dziesięć; chust parę wymogli, valoris złotych dwa, y gorzałki kwart półtrzecia aquavitey—złoty ieden; ustawy miesięczney wzięli: maki żytniey ośmak pięć y cwiartkę, facit złotych piętnaście y groszy dwadzieścia y półtrzecia; krup jęczmiennych y hreczanych ośmak pięć, facit złotych dwadzieścia; za siedm cwiartek grochu—złotych siedm; gotowemi za półpięta półca słoniny złotych dwadzieście siedm; sadła dali, valoris złotych siedm; na sol gotowemi złoty ieden y groszy dwanaście; koł do wozów ośm, za nie złotych ośm y groszy dwadzieścia cztery dali; serow trzydzieście cztery, facit złotych dziesięć y groszy sześć; masła garcy ośm, facit złotych sześćnaście; worów sześć do wozow, valoris złotych sześć; za święta uroczyste Bożego Narodzenia, Wielkonocne y Zielonych Świątek y inne, według kalendarza, złotych siedmdziesiąt wydali; drew na tydzień powozów dwa wymagali, które do miasta odwożąc, żołnirze na swoje potrzeby obracali; a samych żołnirzów wszystkich, z końmi ośmią y dwiema żonami y z dziećmi rot tych dwie, karmili y poili iako sami chcieli. Jego mość pan kapitan zaś, iako komendant, nie respektując na to, że żołnirze rzeczzone roty stali, brali, iedli y pili, roskazał y sobie złożyć ustawę: żyta ośmak pięć, facit złotych dwanaście y groszy piętnaście; jęczmienia ośmak pięć, facit złotych dziesięć; owsa ośmak dwanaście, facit złotych dziewiętnaście y groszy sześć; grochu połósmaki—złoty ieden y groszy piętnaście; pszenicy połósmaki złotych dwa; pieniądze na korzenie złotych dwanaście a na wychodnym złotych cztery. Summa szkod naczynionych we wsi Sorokopeni na złotych dwieście sześćdziesiąt y trzy y groszy półiedynasta. Wieś Niczhówka. Jasieckiemu, kaprałowi, wydał Jwan, wojt, gotowych pieniędzy

złoty^{ch} piętnaście; żyta ośmakę—złoty^{ch} dwa y groszy piętnaście; krup ośmakę, facit złoty^{ch} cztery; grochu cwiartkę—groszy dwadzieścia półtrzecia; owsa ośmak trzy, facit złoty^{ch} cztery y groszy dwadzieścia cztery; sadło—waloris złoty^{ch} sześć; woz z chomątem—złoty^{ch} ośm; masła kwart dwie—złoty ieden; serów dziesięć—złoty^{ch} trzy; soli husek siedmdziesiąt—groszy dziesięć. A Alexey, Hryszko y Nikon wydali Stanisławowi z Kazimi-
rzem, żołnierzom, naprzód gotowy^{ch} piędędzy złoty^{ch} czterdzieście dwa; wszyscy trzy za sadło dali złoty^{ch} ośm; masła kwartę—groszy piętnaście; serów dwanaście, facit złoty^{ch} trzy y groszy ośmnaście; krup ośmak pół-
tory, facit złoty^{ch} cztery y groszy piętnaście; żyta ośmak półtory, facit
złoty^{ch} trzy y groszy dwadzieścia półtrzecia; grochu półtory cwiart-
ki, facit złoty ieden y groszy cztery; item soli husek trzysta—
złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; owsa ośmak dziewięć,
facit złoty^{ch} piętnaście y groszy dwanaście; drugi woz, walis złoty^{ch}
sześć. Kostiuk Sawa y Mikita, który poszli, dla uciążenia, precz, goto-
wizną dali złoty^{ch} czterdzieście dwa; sadło kupili za złoty^{ch} ośm; soli
husek trzysta, facit złoty ieden y groszy dwadzieścia cztery; masła kwart
rzy, facit złoty ieden y groszy piętnaście; syrow dwanaście, facit złoty^{ch}
trzy y groszy ośmnaście. Sawa Kostiuk dał krup ośmak półtory, facit
złoty^{ch} cztery y groszy piętnaście; żyta ośmak półtory, facit złoty^{ch} trzy
y groszy dwadzieścia półtrzecia; grochu cwiartek półtory, facit złoty ieden
groszy cztery; owsa ośmak dziewięć, facit złoty^{ch} czternaście y groszy
dwanaście,—ci poddani wydali to wszystko Lurkowi y Ławkiewiczowi, dzie-
siętnikom,—summa złoty^{ch} dwieście dziesięć y groszy dwadzieścia półtrze-
cia. Z wioski Bobrycz, do Niczahówki przyległej, Czerniackiemu y Tar-
kiewiczowi Iwan, Hawryło y Ostap wydali: naprzód piędzmi złoty^{ch}
piętnaście; za sadło zapłacili złoty^{ch} ośm; masła kwart pięć, facit złoty^{ch}
dwa y groszy piętnaście; syrow dwa, groszy ośmnaście; soli husek sto
piędziesiąt, facit groszy dwadzieścia siedm. Hawryło y Ostap Czerniackie-
mu piędzmi gotowy^{ch} złoty^{ch} sześćnaście; syrow pięć, facit złoty ieden
y groszy piętnaście; masła kwart dwie, facit złoty ieden; krup półtory oś-
maki, facit złoty^{ch} cztery y groszy piętnaście; żyta półtory ośmaki, facit
złoty^{ch} trzy groszy dwadzieścia półtrzecia; grochu półośmaki—złoty ieden
y groszy piętnaście; soli husek dwieście, facit złoty ieden y groszy sześć,—
item na ośm miesięcy różnego zboża, iako to: żyta, pszenicy, owsa, ięcz-
mienia, hreczki zsypanwszy—ośmaczek sto dwadzieścia wydali, facit złoty^{ch}

trzysta; tymże z nowu pieniędzy złotych piętnaście; siana wozow trzy—złotych sześć; a tam konie z czeladzią, według ich woli z rozkazu, strawowali. Summa szkod z wioski Bobrycz y Nowaków złotych trzysta siedmdziesiąt siedm y groszy półczternasta. Ze wsi Suszczan pan chorąży, Szwab, z rotą żołnirzów wielmożnego iego mości pana woiewody Wytebskiego stoią, różnym zbożem, leguminami, pieniędzmi gotowemi, wybrał na złotych tysiąc, a samych, według ich rozkazu, woli y upodobania, traktowali z końmi y czeladzią;—summa tedy generalis z miasta Wielelnik y włości, do niego należącey, wybrano facit złotych iedynaście tysięcy sześćset y ieden y groszy czternaście. Ian Korzeń, administrator Wielelnicki, et in continenti pro maiori verificatione praemissorum omnium. Tenże comparens stawił z miasteczka Wielelnik sławetnego Prokopa, wojta Wielelnickiego, uściwego Klima, wojta Białockiego, y roboczych ze wsiow Łukiana z Krasławski, Romana z Chłuplan, Iwana Szruba z Skrebelicz. Zacharka z Sorokopeni, Hawryła z Suszczan y Ostapa z Niczahówki dla poprzysiężenia przerzeczonych szkod, extorsię, violenty y uciemiężenie, prosząc mnie, urzędu, o wydanie im rotły iuramentu. A tak ia, urząd, in haerendo legi publicae affectacionique comparencium in praesentia woznego generała woiewodztwa Kiiowskiego, szlachtetnego Stephana Karaczewskiego, rotę juramentu wydałem, ktorzy ad imaginem crucifisci flexis genibus przysięgę wykonali temi słowy: «my Prokop, Klim, Łukian, Roman, Iwan, Hawryło, Zacharko y Ostap, przysięgami Panu Bogu Wszchemogącemu w Troycy Świętey Iedynemu na tym, iż te szkody y wszelkie uciemiężenia tak na samych mieszczan Wielelnickich, poddanych we wsiach mianowanych, w tym regestrze położonę, majątnościach wielmożnego iego mości pana starosty Owruckiego, pana naszego, są prawdziwie y istotnie przez regiment wyżey mianowany poczynione, na czym iako sprawiedliwie przysięgami, tak nam Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana». Po którym takowym iuramencie wykonanym, prosili podawiający tego rejestru, wespół z przysięgającemi, do xiąg niniejszych przyięcie y zapisanie,—co ad affectationem suam y otrzymali.

*Книга городская Овруцкая, записовая и поточная, годъ 1688—1689,
№ 5214, листъ 48*

LVI.

Жалоба пана Свяцкого на пана Кoryтка, сначада сманившого къ себѣ его слугу Климашевича, общаніемъ женить его на своей служанкѣ, а потомъ убившаго Климашевича. 1688 г., Іюня 2.

Року тисеча шестсотъ осьмдесятъ осмого, мѣсяца Іюня второго дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Яномъ Якубовскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, comparens personaliter urodzony iego моść пан Michał Karol Swiacki, towarzysz rothy panczerney iasnewelmożnego iego моści пана woiewody Wiłńskiego, hetmana wielkiego Wielkiego Xięstwa Litewskiego, swoim y urodzonego Hrehorego Klimaszewicza, слуги swego, niżej mianowanego, zabitego brata rodzonego, imieniem, на przeciwko urodzonemu iego моści пану Stanisławowi Korytkowi soleniter et gravi cum querela swiadczył, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposob y o to: iż iego моść пан Korytko, obwiniony, extra metam iuris we wszystkim postępując, przepomniawszy boiazni Bożey y miłości bliźnego, smiał y ważył się wprzód zesłego urodzonego Іана Klimaszewicza, zabitego, od terazniejszego protestanta odmówić, iego zachęciwszy z służebnicą swą ożenić, a potым завзяwszy przeciwko terazniejszemu protestantowi niesłuszny rancor (że szczegulnie konie на пасы, іакo на przystawstwie protestanta, we wsi Kopciowszczyźnie, маіетности iego моści zostawały.) crudelissime z pistoletu anno praesenti, millesimo sexcentesimo octuagesimo octawo, die vigesima sexta May, w wigilią wniebowstąpienia Pańskiego, zabić, іакoż samym dokazał skutkiem, gdy go z prawego boku w udo że аз kula wniętrznosc ruszyła, postrzelił, od krórego razu, dzień tylko y noc żywszy, z tym się musiał pożegnać swіatem; kтórego unikając uczynku nie-miłosierdnego po zeyściu nieboszczyka, aby ciało, secundum praxim iuris, tu на urzędzie nie prezentowano, y żeby terazniejszy protestans z przereczonym bratem zabitego niepochowali,—nocą niewiedzieć gdzie wywiół, y bez wszelkiego obrzęду chrześciańskiego pochował, y wszelkie iego

rzeczy, po nim pozostałe, do siebie poodbierał, co że przeciwko prawu
pospolitemu, boiazni Bożey y świętey sprawiedliwości stało się, prawie
o głowę pomienionego zabitego y rzeczy po nim pozostałe czynić moder-
nus comparens tak siebie samego, iako y brata onego, z przereczonym
obwinionym ofiarował; a zostawiwszy sobie tey protestathey seorsivam me-
liorationem seu per citationem correctionem, si id necessitas iuris expo-
stulaverit, teraz na dowód tego wszystkiego stawil woźnego generała wo-
iewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Prokopa Szkorupińskiego, który w
moc prawdziwey, wierney y skuteczney relathey swoiey, dla zapisania do
ksiąg niniejszych iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraz-
niejszego, tysiąc sześćset ósmdziesiąt ósmego, miesiąca Maia dwudzie-
stego szóstego dnia, ad afflictationem iuridicamque requisitionem urodzo-
nego iego mości pana Michała Swiackiego, mając przy sobie stronę, szlach-
tę, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościów panów Piotra Zagła y
Michała Głuchowskiego, był we wsi Kopciowszczyznę, we dworze iego
mości pana Stanisława Korytka, gdzie pomienionego urodzonego Iana Kli-
maszewicza, postrzelonego w udo z sprawego boku, krwią zciekłego, bar-
zo chorego y ledwie mowiącego, widział y urzędownie oglądał, który po-
strzał mienił sobie bić pomienony Klimaszewicz zadany przez iego mości
pana Korytka obwinionego, y to też słyszał teraz noviter od wielu ludzi,
że te ciało niewiedzieć gdzie iest, po śmierci onego, przez iego mości pana
Korytka zapodziane y pochowane; co on, woźny, widziawszy y słyszawszy,
a tąż szlachtą, przy sobie będącą, oświadczywszy, ztamtąg odiechał, y o
tym tę swoię prawdziwą relatią przedemną, urzędem, czyni y zeznawa; pro-
sili przy tym—protestans protestathey, a woźny relathey actis praesentibus
connotari,—co y otrzymali. Michał Karol Swiacki swoim y Hrehorego Kli-
maszewicza sługi mego imieniem. Prokop Szkorupiński, woźny.

*Книга Оеруцкая городская, записовая и поточная, годъ 1688—
1689, № 3214, листъ 283 на оборотѣ.*

LVII.

Жалоба пана Прушинскаго на Вишькомирскаго подчашаго Дмитрія Жабокряцкаго, за увозъ его крестьянъ со всѣмъ ихъ имуществомъ и за нанесеніе побоевъ возному, явившемуся въ имѣнія Жабокряцкаго для арестованія этихъ крестьянъ. 1689 г., Августа 26.

Року тисеча шессотъ осмьдесять девятого, месеца Августа двадцать шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцькомъ, передо мною, Яномъ Якубовскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцького, и книгами нынешними, кгородскими, Овруцкими, *comparans personaliter urodzony jego mość pan Kazimierz Pruszyński, swym y urodzoney iey mości paniey Ewy Dowgierdówny Pruszyńskiej, małżaki swey, imieniem, dóbr wsi Potapowicz w wojewodztwie Kiiowskim, a powiecie Owruckim leżących, quovis iuris titulo possessor, providento omnimodo indemnitati bonorum et substantiae suae, będąc iuż od tak dawnych lat y czasow in uriatu et summe damnificatus, sollenissime et lacrymabundus przeciwko urodzonemu jego mości panu Dmitri na Żabokrzykach Żabokrzyckiemu, podczaszemu Wilkomirskiemu, podwojewódzemu generału wojewodztwa Kiiowskiego, summo cum dolore opowiadał urzędowi ninieyszemu, manifestował y protestował się o to: iż pomieniony jego mość pan podczasz y Wilkomirski, wiedząc bardzo dobrze, że pomienione dobra, ab antecessoribus ieszcze zostawszy zostawione per eandem puram et liquidam inscriptionem obligatoriam u rodzica jego mości, a potym u teraznieyszego protestanta in libera reali et pacifica possessione in huc usque zostawali, z poddanemi ciągłymi, według dawnego inwentarza, cum omni censu, usufructu et prowentu eorum, na to nic nierespektując, convellendo prawa dawne conditiones et nexus ich, nec non deliberatas circumscriptiones in omnibus metis et limitibus, mniej też uważający na zakład w tym że zapisie wyrażony,—śmiał y wyżył się, contra praescriptum legis, do slobody swey, Mędrzyczeczki nazwaney, poddanych protestantis, iussu suo (do pana Slizewskiego napisany y ustnie przez cursora nakazawszy), wszystkich wykocić cum omni eorundem suppellectili domestica, wielkie krzywdy, szkody, oppraessię, contempta wyrządzać, ia-*

koż omnia praemissa exequitur, quod majus, in vitam, salutem et substantiam sam y przez urzędnika swego, iego mości pana Slizewskiego, y osadce teyże slobody, przezwiskiem Oszapowskiego, diffidat, praepeditie w tychże dobrach protestantis wielkie czyni, y z tych dóbr zabrawszy y wykociwszy poddanych, solam Arabiam zostawił; ob defectum tedy poddaństwa, causa iego mości wykoconych, że niema kim robić, dla częstych impedimentow possessyi, krzywd y szkod czynienia, wielkie ponosi dispendium; ratione vero diffidationis tutus salutis bydź nie może; insuper gdy protestans, sprawując się podług prawa pospolitego, woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Iana Dedowicza, urzędownie przydanego, z dwiema szlachty, panem Pawłem Baranowskim y panem Piotrem Zagurskim, użytymi, aresztując poddanych protestantis wykoconych, gdzie gdy pomieniony, parendo officio suo, aresztował, tamże, circa officiosum arestum, nie uważając na to, że woźnemu omnis pax et securitas praecautā est, niemiłosierdnie a prawie po nieprzyjacielsku bić pomieniony osadca kazał, czyniąc in contemptum legum, anno praesenti, Iunii die decima, bili, mordowali, y gdyby się nie uprosił, pewnieby zabili. Przez który swóy niesłuszny et contra omne fas et aequum popełniony uczynek, iego mość pan podczaszy sancita regni violavit y winy pro qualitate talis sui progressus na dobra swoje libere zawzioł, tychże poddanych wszystkich wykoconych, cum toto illorum supellectili, restituere, damna exinde causata refundere, sessionem tunicam, iuxta obloquentiam iuris publici, continuare, et alia quaevis, quae patebunt ex contentis protestationibus et ex arbitrio iudicii, adiudicabuntur pati, zostawiwszy iednak salvam sobie tey protestathey, tam in toto, quam in parte, meliorationem, si opus fuerit, per citationem correctionem In verificationem praemissorum, tenże comparens stawil woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Stephana Karaczewskiego, który, w moc wierney, prawdziwey y skuteczney relathey swoiey, ku zapisaniu do xiąg niniejszych grodzkich Owruckich, iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał, iż on, roku tysiąc sześćset ósmdziesiąt dziewiętego, miesiąca Iunii szesnastego dnia, będąc officiose additus, ad affectationem iuridicamque requisitionem wyszrzczonego protestanta, mając przy sobie stronę szlachtę, pana Pawła Baranowskiego y pana Piotra Zagurskiego, dla temwiększey wagi y wiary użytych, był we wsi Międzyrzyczce, slobodce nazwaney, aresztując wysz mianowanych poddanych, kożdego z nich w tysiącu grzywien polskich; przy którym zanie-

sieniu aresztu, woźnego, szlacheznego Jana Dedowicza, przy nim szlachtę będącą, urodzonych pana Pawła Baranowskiego y pana Piotra Zagurskiego, iussu et mandato tegoż iego mości osadcy y poddanych, enormissime zbito, rany y razy zadano, mianowicie w głowę razy dwa, widłami gnoiennemi sześć razy, po ciele wszędy pokłóto; ktore zadane rany y razy przez osadce y poddanych iego mości pana podczaszego Wilkomirskiego tenże woźny y szlachta mienili sobie bydź, czasu y sposobem, wyżey w protestathey wyrażonemi, y prosili, tak protestans o przyjęcie y do xiąg zapisanie swoiey protestathey, iako y woźny intro mianowany swoiey obducthey relathey, — co otrzymali. Kazimierz z Pruszyzna Pruszyński, swym y małżonki swoiey imieniem, podpisuię się. Stephan Karaczewski, woźny.

Книга Овруцкая гродская 1688—1689 годовъ, № 3214; листъ 819 на оборотъ.

LVIII.

Жалоба поручика панцырной хоругви, Константина Шумлянскаго, на дворянъ: Венцеслава Стецкаго и Елену Корытковую о томъ, что они потворствуютъ буйству своихъ крестьянъ, которые, по наученію священника Василя Сливченка и при помощи квартирующихъ у нихъ жолнеровъ, напали на дорогѣ на Шумлянскаго, избили его и ограбили. 1690 г., апрѣля 26.

Року тисеча шестьсотъ деведдесятого, месеца Априля двадцать шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною, Яномъ Ягубовскимъ, намесникомъ кгородскимъ подстароства Овруцкого, и книгами нынешними кгородскими Овруцкими, comparans personaliter urodzony iego mość pan Konstanty Szumlanski, porucznik chorągwie panczerney iaśnie przewielebnego w Bogu iego mości xiędza episkopa Lwowskiego, e. lecto aegritudinis, a prawie letali, ledwo co powstawszy i adpraesens in momentaneo discrimine vita będący od tyrańsko, niezbożnie przez niżey mianowane osoby zadanych sobie razow, acta praesentia adire mogli, tak eo instanti solennissime magnoque cum

dolore, vindicando infra scripta omnia, przeciwko urodzonemu iego mości panu Wacławowi Steckiemu, czesnikowi Kiiowskiemu, y urodzoney iey mość paniey Helenie Iwanickiego, primi voti Ianowey Steckiey, czesnikowey Kiiowskiey, secundi Dominikowey Szaszewskiey, miecznikowey Kiiowskiey, tertii adpraesens Ianowey Korytkowey, podczaszney Czernihowskiey, dobr Iliniec paniey dożywotney y oprawney, poddanych swych ilinski y steczzańskich, w woiewodstwie Kiiowskim mieszkających, in debita disciplina niemających, owszem onym w znacznych ich excessach, exorbitantiach y rebeliach, ob praestitam conniventiam faworyzującym, także poddanym ilinskim y steczzańskim (quorum statuitionem ad iudicium competens modernus comparens omnino urgetur et prosequitur): Wasilowi Sliwczenkowi, presbiterowi tamecznemu, ipsa re et facto principałowi, Dawidowiczowi, in vitam protestanta, nomine pana swego, iego mości pana czesnika: »że mam rozkaz zabić onego, ewinkuję ze cie zastąpię y zabiję, mam rozkazanie«, dyffidującym, Kondratowi woytowi, Strukowi, niżey mianowanego gwałtownego, bezprawnego y okrutnego uczynku principałom, manuoperatorom, y innym wielu, po imionach y przezwiskach wspomnionym pryncypałom lepiej wiadomym, którzy et hoc loco pro xpressis censerii mają, tegoż zranienia y skaliczenia pomocnikom y compryncypałom, swiadczył, manifestował y protestował się o to: iż pomienieni obwinieni, poddani ilinscy y steczzańscy, motu znać, informatione et scitu wspomnionego Wasila Sliwczenka, swieszczennika swego, we wsi Steczance parafią mającego, in multis praetensionibus protestanti winnego, u pomienionego Dawidowicza sine lege et rege mieszkającego, panow swych bynajmniey ob conniventiam sobie nie obawiając się, prawie absolute dominantes, żadney za często pełnione excessa nie odbirający kary, żywot swoy in omnem innatae malitiae et rebellili sevitiam wyuzdanie, na szczegulne zaboystwa, łupieztwa y srogie obracaia morderstwa; iakoż evidentissime probatum, gdy terazniejszy comparens, roku terazniejszego, tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego, dnia dwunastego Aprilis, confectis suis negotiis, z Czarnobyła do wsi Martynowicz, majątności swey, powracając, omni pace et securitate fretus, nihilque mali ac adversi a quopiam sibi eveniri sperans, gościńcem iawnym y drogą zwyczajną przez wieś Iliniec tendebat (gdzie na on czas iego mość pan Szpakowicz porucznik y kompania chorągwie panczerney urodzonego iego mości pana Stanisława Szaryiusza Łażnińskiego, skarbnika Halickiego, rotmistrza iego królewskiey

mości, zimową consistentią stała), dopomagając onymże wiołentey (a któremu *salva reservatur actio*), *consulto et praemeditato animo* na ubicie protestanta y zebranie ze wszystkiego przez dni trzy czyhaiąc, in strata publica zastąpiwszy, y protestanta samego w rękę prawo y wyżej łokcia, gdzie y kula do tych czas została, inermissime postrzelili, dzidą wyżej pasa ztyłu przebito, w głowę ztyłu kiiem raz zadali; Iana Bichowskiego także kiiami i obuchami, omni remoto zelo misericordiae, zbili, wyrostka urodzonego Argentego Iendrzeiowskiego także zbili, rumaka powodnego, gniadego, z zawinieniem, w którym suknie i pieniądze, w dobrej monecie talerow bitych sześćdziesiąt, za miód od żydow crarnobylskich odebranych, i innych niemało rzeczy, per vim, albo raczey in vim predae et spolii zabrali, za protestantem, umysliwszy go cale nieżywić, aż do Rudni, pułtory albo dwie mile gonili się, że protestans, unosząc zdrowie swoje, mało w Uszy rzece nie utonął i vitae privatus nie został, iakoż przez dni trzy, z zadanemi sobie razami, zabłąkawszy się, o głodzie i niewczasie mizernie przebywając, ledwo-ledwo znowu do Czarnobyła przybłąkał się; a ciż obwinieni, żałując tego barzo, że nie ubili, dalszą na zdrowie, życie i substantią odpowiedź uczynili. Przez który takowy swój niesłuszny proceder, ich mość obwinieni, iego mość pan czesnik Kiiowski i iey mość pani podczaszyna Czernihowska, ob conniventiam poddanym swym, w winy, w prawie popolitym opisane, popadli, i onych statuere, ad extendendas supra illos legum poenas, przed sąd powinni, una cum refusione damnorum, restitutione zabranych circa violentum actum et excessum rzeczy, cum seorsivis poenis, respectu zranienia, postrzelenia, skaleczenia protestanta i sług iego mości, na osoby i dobra swoje generaliter wszystkie extensis. Ratione quorum omnium praemissorum tenże modernus comparens z ich mościami in omni iudicio et officio regni iure progredi tą swoją deklaruie się protestacją, salvam oney sobie, tam in toto, quam in minima ejus parte, si necessitas iuris expostulaverit, ostrzegszy meliorationem, auctionem ac minutionem, immutationem vel per citationes correctionem. In verificationem praemissorum, stanąwszy oczewiście wozny generał woiewodstwa Kiiowskiego, szlachełny Bazyli Stebłowski, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Owruckich, w moc wierney, prawdziwey i skuteczney relathey swojej, iawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: iż on, na affectacją i prawną requisitią wysz pomienionego protestanta, iego mości pana Szumlańskiego, będąc officiose additus, roku terazniey-

szego, tysiąc sześćset dziewiędziesiątego, dnia piętnastego Aprilis, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych panow: Michała Sawickiego i Prokopa Ilińskiego, eo maioris ac evidentioris testimonii gratia użytych, wprzód byli we wsi Martynowiczach, majątności comparenta, gdzie będąc, widział iego mości pana Szumlańskiego, na łożku leżącego, wielce scho-rzałego, ledwo co żywego, i te wszystkie razy, wyżey w protestathey, czasu i sposobem wyrażone, istotnie oglądał; które razy i rany: postrze-lenie, dzidą pchnięcie i kiiowych razow zadanie, mienił sobie samemu, iako i czeladzi swey, wysz mianowaney, być przez iego mości pana Szpa-kowicza, porucznika, snać ex instinctu iego mości i kompanią chorągwie pancorney iego mości pana Łaznińskiego, skarbnika Halickiego, konsistentią w Ilińcach mającą, także i poddanych ilińskich i steczańskich, possessyey ich mościow wspomnionych, stałe, zadane; także słyszał, że mało nie ubili i rzeczy niemało tamże, in vim praedae et spolia, zabrali, samego zaledwie w rzyce Uszy nie utopili, odpowiedź dalszą na zdrowie, życie i substan-tie uczynili. Ztąd powróciwszy, tegoż roku, tysiąc sześćset dziewiędzie-siątego, a dnia szesnastego Aprilis, był we wsi Ilińcach, i tam będąc, pomienionych Dawidowicza, Wasila Swieszczenika i Struka u pomienionego woyta i Klima Petrenka dwornika, względem popełnionego przez nich excessu, każdego z nich w tysiącu grzywien polskich, z tąż stroną szlachtą przy sobie będącą; do rosprawy prawney arestował i urzędownie przy-poręczył; który arest libere imieniem panow swych przyjąwszy, onych do decisyey prawney dotrzymać submittował się. Co stroną szlachtą przy sobie będącą oświadczywszy, ztamtąd powrociwszy, o tym swoią czyni i zeznawa relatią, prosząc, tak protestans o przyjęcie i do akt zapisanie swoiey protestathey, iako i wozny swych obdukcyei i are-sztu, co i otrzymali. Konstanty Szumlański, m. p.

Книга городская Овруцкая, записовая и потоchnя, № 5215, годъ 1690; листъ 508—510.

LIX.

Сравнительныя свѣдѣнія о числѣ жителей въ имѣніяхъ пана Михаила-Федора Ельца въ 1691 году и передъ началомъ казацкихъ войнъ. 1691 г., марта 20.

Року тисеча шестсотъ девятдесятъ первого, месеца Марца двадцатого дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овручомъ, передо мною, Казимеромъ Поецкимъ, наместникомъ кгородскимъ енералу подвоеводства Киевского, и книгами нынешними кгородскими Киевскими, *personaliter stanowszy urodzony pan Kazimierz Grudzki, sługa y administrator dobr urodzonego jego mości pana Michała Theodora Jelca, chorążycy Kyiowskiego, nizey specificie exprymowanych, nomine tegoż pana swego, inhaerendo legi publicae, diplomati et laudo wojewodztwa Kjiowskiego, ratione summ, od nayiaśnieyszich carów Moskiewskich in portionem wojewodztwu Kijowskiemu przysłanych, similiter panu protestantis, uxta proportionem bonorum et quantitatem ich proventuum, participować należących, soleniter swiadczył y urzędowi ninieyszemu do wiadomości donosił, w ten sposob y o to: iż lubo oycowska jego królewskiey mości, pana naczego miłościwego, protectio, cura et sollicitudo summ, od wysz namienionych nayiaśnieyszich carów ich mościow Moskiewskich in portionem wojewodztwu Kyowskiemu przysłanych, miłościwie w dyspatyment pozwoliwszy, komisią na to w Warszawie roku terazniyszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, die secunda Mai, per praenominatum diploma ex consensu omnium ordinum regni designavit, iednakże pan protestantis, post decessum świętey pamięci wielmożnego jego mości pana Remigiana Jelca, chorążego Kijowskiego, rodzica swego, w leciech tylko siedmiu, a potym in laesivam itidem godney pamięci urodzonego niegdy jego mości pana Jana Waclawa Jelca, cześnika Kijowskiego, starszego brata rodzonego swego, tutoriam zostawszy, nie tylko de dispositionibus domus suae Jelcovianae scriptis, cerografis, ale nawet quae et quanta w dobrach y włościach po rodzicu pozostałych inventariis tam subditorum quam proventuum antecedaneis była pensio—hucusque wiedzieć y informować się nie może, o co latius protestatio, przez wyszmianowanego samego pana protestantis coram actis praesentibus facta, in se enarrat. Satisf-*

ciendo tedy sancito generali, poddanych po ruinie kozackiey y Moskiewskiey pozostałych, generaliter wszystkich, w miasteczkach y wsiach teraz znajdujących się, do gromady zebrawszy, bez żadnych wioleńti y przymuszenia, samych najstarożytniejszych, in senili aetate będących ludzi, jako tylko pamiętać mogli, wyptawszy y wyexaminowawszy, inwentarz samych tylko poddanych, wiele w których miasteczkach y wsiach przed woyną kozacką mieszczan y poddanych znajdowało, spisawszy, ad acta praesentia obtulit, de tenore tali: Inwentarz poddanych, w dobrach wysz mianowanego świętey pamięci wielmożnego jego mości pana chorążego Kijowskiego, ante hostilitatem, iako ciż poddani przyznaią, znajdujących się: naprzód w miasteczku Jelcówce znajdowało się mieszczan y poddanych pułtorasta, w miasteczku Horodyszczu dymów było sto ośmdziesiąt, w mieście Turbówce dymów sześćdziesiąt, w miasteczku Baranówce dymów czterdzieści, w miasteczku Kamionce dymów czterdzieści, we wsi Lubanowiczach dymów czterdzieści, we wsi Pieniezewiczach dymów dwadzieścia pięć, we wsi Skakunce dymów cztery, we wsi Morsole dymów ośm, we wsi Łumli dymów szesnaście, we wsi Pirożkach dymów dwanaście, we wsi Hołówkach dymów czternaście, we wsi Serhijowce dymów dwa, we wsi Romanczycach dymów sześć, we wsi Remianowce dymów czterdzieści, we wsi Malinie dymów czterdzieści, we wsi Sieliszczu dymów dwanaście, we wsi Hucie dymów dwanaście, we wsi Liplanach Starych dymów piętnaście, we wsi Holakach dymów dziesięć, we wsi Holaczkach dymów dziesięć, we wsi Fedorowce dymów czterdzieści, we wsi Pawłowiczach dymów dwieście ośmdziesiąt dwa, we wsi Baranach dymów sześć, w miasteczku Niemirowce dymów trzydzieści, w miasteczku Chotynowce dymów trzydzieści, we wsi Nowakach dymów dziewiętnaście, we wsi Kormie dymów dwanaście,—computando wszystkie dymy, krom żydowskich, zostawało ośmset dziewiędziesiąt trzy; a teraz tylko, post praenominatas hostilitates et rebelliones cozaticas, we wszystkich wysz mianowanych majątnościach nie znajduje się więcej tylko starzynnych ludzi, z nowo za possessyiey pana protestantis osiadłemi poddanemi, w Lubowiczach dwanaście, w Pieniezewiczach dziesięć; w Malinie siedm, w Pirożkach ośm, w Hołówkach sześć, w Kamionce cztery, w Nowakach sześć, w Serhijowce ieden, w Pawłowiczach siedm,—wynosi tedy numerus sześćdziesiąt ieden; z inszych zaś miasteczek y majątności za Dniepr pouchodzili, a majątności, to iest miasteczka y insze wysz namienione wsi y

wioski, pustkami zostali y w pustynią się obrócili. In verificationem tedy praemissorum omnium, idem comparens stawił robocznych: Hawryła Dubiczenka ze wsi Pirożek, Hryszka Dubiczenka ze wsi Pienieziewicz i Semena Kowhana ze wsi Malina, Pilipa Wasilenka ze wsi Lubowicz, poddanych dziedzicznych, nad innych starością lat podeszłych, ktorzy, za wydaniem sobie przez woźnego generała wojewodztwa Kijowskiego, szlachetnego Trochima Duchowskiego, rothy juramentu, przysięgli w te słowa: «My—Hawryło, Hryszko, Semen, Pilip, poddani dziedziczni wysz mianowanego jego mości pana chorążycy Kijowskiego, pana naszego, przysięgamy Panu Bogu wszechmogącemu, w Trócy świętey iedynemu, na tym, iż iako pamięć nasza znieść może, tak właśnie przed woyną kozacką y moskiewską znajdowało się ośmset dziewiędziesiąt trzy poddanych dziedzicznych, y więcy się może pokazać, gdy inwentarze z rąk opiekunow swoich odbierze; teraz tylko sześćdziesiąt ieden człowieka, y to z nowo za possessiey pana naszego osiadłemi ludźmi, znajduie się. Na czym, iako sprawiedliwie przysięgamy, tak nam panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana.»

Pro maiori ut supra fidelitate, idem comparens, za wydaniem sobie rothy przez wysz namienionego woźnego, in praesentia plurimi numeri generosorum incolarum palatinatus Kijoviae, ad officium praesens congregatarum, wykonał jurament w te słowa: «Ja, Kazimierz, przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu, w Trócy świętey iedynemu, na tym, iż ten registr przeze mnie, bez żadnego przymusu poddanych pańskich, tylko w tym iako ich sumienie świadczyło, prawdziwie iest spisany y summieniu onych obowiązany, na co y ja, iako administrator tychże dóbr, sprawiedliwie przysięgam—tak mi panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana». Po ktorych wykonanych juramentach idem praenominatus comparens prosił, aby to wszystko actis praesentibus connotatum było, co otrzymał. Kazimierz Grudzki, sługa y administrator wysz wyrażonych pana mego dóbr.

Книга Кіевская городская, поточная, записовая и декретовая, годъ 1691, 1694 и 1695, № 5; листъ 125.

LX.

Жалоба отъ имени стражника Полесскаго Василя Искрицкаго на Дымирскихъ старостовъ Криштофа и Петра Ласковъ и ихъ управляющаго дворянина Казимира Скорупскаго о томъ, что они сами и подданные Дымирскаго староства, съ ихъ разрѣшенія, захватили земли и истребили лѣса, принадлежащія къ Демидову, имѣнью Искрицкаго. При изложеніи дѣла обозначаются отношенія крестьянъ къ своимъ «отчизнамъ». представляется фактъ, доказывающій право помѣщика казнить смертію крестьянъ, и излагаются разныя подробности обычнаго права. 1691 г., іюля 7.

Року тисеча шестьсотъ девятьдесятъ первого, месеца іюля сегого дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овручомъ, передо мною, Казимиромъ Поецкимъ, наместникомъ кгородскимъ енералу подвоеводства Киевского, и книгами винешними кгородскими киевскими, сопореans personaliter urodzony pan Jan Bohatko, sługa jego mości pana Bazylego Jskrzyckiego, strażnika Poleskiego, pułkownika woyska jego królewskiej mości, dobr wsiow Demidowa i Litwinowki, miasteczka Abramowki cum aliis attinentiis, adjacentiis et pertinentiis, w woiewodstwie Kijowskim a powiecie Owruckim leżących, ziemskich, jure certo liquido et in aevum possessora, imeniem tegoż jego mości pana swego, mając ad haec infrascripta peragendam omnimodam potestatem, zabiegając wszelkiej dalszej ruinie pomienionych dobr, gruntow, znaczney krzywdzie i szkodzie pańskiej i poddanych jego mości, ne quid per aliquam injuriam hoc in passu praescribere videatur, skoro w swoją wieczystą post tot temporum calamitates i z różnych osob dzierzawy obiał possessię, tak zaraz solennissime gravique cum querela przeciwko wielmożnemu imé panu Krysztophowi Łaskowi, stolnikowi Kijowskiemu, pułkownikowi jego królewskiej mości, starostwo Dimirskie niedawno dzierzącemu i po dziś dzień wiadomością, radą, informatią i protectią trzymającemu, jako oycu, grunta demidowskie, dość obszyrne, zdawna supprimenti, limites et divisiones convelenti, Dymirowi miastu praejudiciose incorporanti, wielmożnemu jego

mości p^{an}u Piotrowi Łaskowi, terazniejszemu staroscie Dymirskiemu, synowi jego mości, z dobr tychże i gruntow nienależyte pożytki i intraty biorącemu, urodzonemu Kazimerzowi Skorupskiemu, podstarosciemu tegoż starostwa, woł^ę i roskazanie obodwoch ich mościow, pana swego i rodzica jego mości, w niżej mianowanych, prawem zakazanych transactjach samą rzeczą i skutkiem wypełniającemu, z poddanych Kotiużyńskich, delinquentibus, za częstokrotną requisitią, i dymirskich mieszczan należytey nieczyniacemu sprawiedliwości, onym conniventi, raczey samenuż principali actu, za wiadomością pańską jawnie i nieznośnie injuranti, niemniej mieszczanom, przedmieszczanom Dymirskim i sielanom Kotiużyńskim, nieznośne krzywdy, exorbitantie, przykrości i szkody fructificuiącym, obventias nanzącym, deferendo officio praesenti, manifestował i protestował się o to: ponieważ prawo pospolite wszelkiey conditiei ludziom serio invinxit, aby każdy propria cura, sorte et labore, alienis non locupletando bonis et fortunis, kontentował się, także aby wszelkie dobra krolewskie i ziemskie in proximo confinio będące, przywilejami najasniejszych królów panow miłościwych in postera secula stwierdzone, prawami i listami dzielczemi iu suis metis, limitatibus, circumstantiis et circumferentiis propter aeviternam rei memoriam gruntownie ograniczone, bez uymy bliźnego i sąsiada in suo esse zastawały, mieć chciało i wyraźnie opisało, czemu wszystkiemu przerzeczeni ich mość wszyscy obwinieni panowie, podstarosci i poddani, evidentissime contravenerunt et, ex rationibus, punctatim inferius expressis, ac futuro in termino juris iuferendis, summopere injurarunt, ponieważ Dymier osiadł na demidowskich pana protestantis gruntach własnych i zbożach, przedtym będących krolewskich, antiquitus naypierwiey się sadził. Secundario: że gdy Dymier z Demidowem graniczono na inszych panow, ktore grunta demidowskie natenczas po za Dymier aż za dwadzieścia mil prawie, jakoż z iedney strony od Demidowa i teraz demidowski grunt pod samy Dymier przypiera, tylko Dymier o mile zostaje od Demidowa, a z drugiey strony pokazywali panu protestantis poddani demidowscy granicę dymirską, w dalsze demidowskie grunta idącą za dobre dwie mili, i tak Dymier miał swoią granicę, za którą granicą znowu idą demidowskie grunta tam daley aż za Mokrzec, nazwany ostrow, kędy są zdawna wotczyzny demidowskie, i teraz może być na sześć mil wzdłuż, lubo te, częścią za incursią nieprzyiacielską, częścią za różnych doczesnych panow, niezawsze mieszkaiących, demidowskich,

znaczna w granicach i gruntach stała się diminutia. Tertio: było w Demidowie dwóch chłopów, braci rodzonych, nazywających się Oszomkami, którzy Oszomkowie mieli z drugimi poddanymi demidowskimi, w tymże Mokrzcu, za Dymirem, swoje wchody, alias otczyny, a gdy poszli z Demidowa, kędy bywała od początku pańszczyzna zawsze, do Dymieru na slobodę, została się ich otczyna w Mokrzcu Demidowskim na pana demidowskiego, albo na dispositiā pańską, bo to impossibile, aby za chłopem odchodzili grunta na drugiego pana, od possessora swego, gdy chłop idzie od swego pana pod cudzego, iakoż i nie chodzili już z Dymiru ci Oszomkowie w ten Mokrzec, do swej otczyny; który Mokrzec jest Demidowski, pana protestantis własny, i teraz jest prawo iedne stare, od kilku set lat, które świadczy, że jest do Demidowa właśnie należący, ani suderewszczyzny tam żadney nie zmiankuie, co et futuro in termino iuris producetur. Po czwarte: podczas woyny, gdy panowie, praeimminente vitae et salutis discrimine, z Poleskich kraio w bezpieczniejsze mieysca, do Polskiej, i gdzie kto mógł, cum chariis pignoribus uchodzili, gdzie urzędnicy ich toż czynić musieli, pod niebytność których panow i urzędnikow Demidowskich, poczęli przerzeczeni Oszomkowie nagląć do Mokreca, do otczyny swoiey, zwłaszcza, że im miłą bliżey iedną a dobrą do Mokreca z Dymieru i zrzęczniey niżeli demidowcom, daley już i chodźć poczeli iako do swoiey własney, nie do nich per omnes rationes nie należąc; tandem, post pacatos infavstos turbidos calamitosorum temporm infractus et hostiles insultus, kożdy, ad suos proprios wracając się limites, one osiadł; ziachał też i od zeszłego niegdy urodzonego iego mości pana Pawła Tetery, wuia pana comparentis, urodzony pan Orłowski do Demidowa, gdzie, że niebyło w Demidowie żadney residentiey, uczynił folwark pański w miasteczku Abramowce, do Demidowa należącey, i tam zostawał; któremu to panu Orłowskiemu, gdy powiedzieli poddani demidowscy o tym, że Oszomkowie, o które się adpraesens agitur, chodzą z Dymiru w Mokrzec, do dawney otczyny swoiey, od której zdawna, ut suprascriptum est, odpadszy i poszedszy od pana swego z Demidowa pod inszego pana na slobodę, kazał tenże Orłowski, będąc przestrzeżony, popilnować na nich; iednego złapano w Mokrzcu, Oszomka, starszego brata, w otczynie swoiey, którego za występek trzymał w iamie w Abramowce incarcerationum przez niedziel sześć, a potym uti in facto delicti praeiuctum et furti reum, winą szubienicy, adstantibus et praesentibus niemało ludzi, tak swoich poblizszych okolicznych,

starynnnych, iako i przy postronnych osobach sąsiad, osądził; o czym gdy dymierscy mieszczanie powziąwszy wiadomość, z więzienia onego złożyć chcąc wyswobodzić, przyszli i upraszali za nim pomienionego Orłowskiego, lecz on od ferowanej raz sententiey swoiey recedere quovis modo nie chciał; i tak ów Oszomko, przez tak długi czas będąc notatus, uchodząc życia swego discrimen, in eliberationem siebie pro poena, a raczej za interpositiã ludzkã, dał talerow dwadzieścia i miodu beley trzydzieści, taki dawszy przy submissiey na siebie oblig albo assecuratiã, cum hac conditione, że miał iednego się trzymać, albo do Demidowa pod pana swego dawnego przeysć, tam osieść i otczynny swoiey utraconey zażywac, albo li też w Dymierze gdyby chciał mieszkać i pod tamtecznym pãnem zostawać, tedy iuż od przerzeczoney otczynny wiecznymi czasy odpadać powinien, i żaden z krewnych iego—syn, brat, bratanicz, zięć, szwagier—żadnego wstępu, przyścia, prawa, praetextu i interessu od tych czas mieć nie ma i cale się zrzekli, z takim dokładem, że ieśliby którego kolwiek z nich z Dymierza—syna, brata czyli zięcia—na otczynnie wysz rzeczoney złapał, wolne onegoż, bez żadnego prawa i sądu, na teyże sosnie obieszenie dobrowolnie pozwolili; po którym postanowieniu i skaraniu iuż żaden z Dimiera nie śmieli bywać i nie bywał w Mokrecu, okrom samych demidowcow, dziedzicow, poddanych pana comparentis, do otczynn swych wieczyście należących; która karta podczas incursiey nieprzyjacielskiey żginęła. Quinto: gdy znowu z Moskwã stały się motus, seditiones et dissensiones przed którym niebezpieczeństwem tenże pan Orłowski z Demidowa ustąpić i do pana swego, w Polsce mieszkaiącego, odiachać musiał, i innym urzędnikom, dla znaczney rebeliey, w Demidowie mieszkać trudno i niepodobna było, i poddanych Demidowskich, otczycow, mało się co było zostało, dla roznego rozeyścia i rozpierzchnienia przed nieprzyjacielem, znowu ciż Oszomkowie poczęli chodzić do pomienionych otczynn w Mokrzec, nie widząc natenczas żadney ni od kogo przeszkody sobie, i tak dotychczas z Dymiera aż dotąd chodzą, i im daley tym więcey w Dymierze namnożyło się otczycow, bo się synowie ich poženili, córki pooddawali za mężę, tak tedy, to synowie ich, to zięciowie, to szwagrowie, swatowie demidowcy umnieyszyli iã, a ci z Dymierza rozszerzyli się, i tak za iedno, ledwo nie cały Mokrzec opanowali dymierscy otczycowie, tak dalece, że ex nullo fundamento iuris, vi et potentia certando, a prawie absolute dominando, a proprietate demidow-

cow alienując, a sobie indebite one przywłaszczając, tymże demidowcom, poddanym pana protestantis, śmiercią grożąc, aby się nie wazyli i nazywać żaden z nich do Mokrzca, do otczynz własnych swoich, od których ieszcze byli i nieodsadzeni do końca, podług dymiercow dzierżawy przez kilkanaście lat iego mości pana Szaryusza Łaznińskiego, skarbnika halickiego, który będąc panem doczesnym ni o co nie dbał, i przez takowe transactie pan protestantis poddanych swych demidowskich z gruntu zniszczonych i ukrzywdzonych zastał. Septimo: rokiem przed obięciem comparentis majątności Demidowskiej od przrzczonego urodzonego iego mości pana Stanisława Szaryusza Łaznińskiego, skarbnika halickiego, pułkownika iego królewskiej mości, za interpositiā prześwietniey powagi maiestatu niaśniejszego króla iego mości, pana miłościwego, szczęśliwie nam panującego, iako i perswasją iaśnie wielmożnych ich mośców panow hetmanow korony polskiej, niemniey i za complenatiā przeczanych i godnych senatorii et equestris ordinis przyiacioł, w swoią wieczystą possessiā, Szuplak, poddany Demidowski pana protestantis, mający swoią otczynzę w tymże Mokrczu, gdy znalazł iedną sosnę demidowską z pszczołami, dawną, naznaczoną piętnem świeżym Oszumkowym, syna to iest tych starych i pierwszych zdrayców, dał znać do gromady swoiey, a potym się uskarżał wysz rzeczonemu obwinionemu imć pan Skorupskiemu, podstaroścemu Dymierskiemu; declarował querulanti ochotnie słuszną uczynić sprawiedliwość, z tym dokładem, żeby z obudwu stron, tak dymiercy, iako i demidowcy, dla rozeznania i rozważenia, starynych postronnych ludzi zaciągneli, sub specie iakoby dosyćczynienia powinności swoiey, lecz irrealis, bo gdy demidowcy zaciągneli tylko dwoch człowieka, a dymiercy więcey, propter oppressionem et suppressionem demidowcow, i tak per pluralitatem musiała być onych prawda, i tak to quidem zaraz się i iednali pod tąż sosną; ale imć pan Skorupski, nie czekaiąc co się pokaże z inquisitiei, ante sopitam et decisam causam, zaraz woysko zebrawszy, alias kozakow dymierskich, posłał za nimi w tropy, serio przykazawszy, aby demidowcow połapali i do Dymierza przyprowadili, nie idąc według boiaźni Boskiej, prawa, słusności i sprawiedliwości świętey, ani dbaiąc na duszę i sumnienie, sive niē wiedząc ieszcze doskonale czyiaby miała być realitas, quantitas secundum discernentiam; iakoż skoro się ruszyli od tey sosny, tak zaraz spotkało ich piechoty kilkadziesiąt człowieka plus minus, przed którą gdy wciekali demidowcy w stronę, napadli na komar-

nika z Koladą, kozakiem dymierskim, szwagrem jego, ktorzy Szuplaka, poddanego demidowskiego, złapawszy, bili kańczukami, kijami, jako sami chcieli, a potym arkanem za rzyję wedle konia, ledwie żywego, do Dymira prowadzili; tamże jego mość pan Skorupski pomienionego Szuplaka swoimi rękami dobiiał, nogami, noscami, podkówkami, pro libitu suo, extra decentiam et vetitum, kaleczył, a potym do kłody go szyją włożyć kazał, w ktorey kłodzie męcząc, nic sobie niewinnego dręcząc, fame et inedia praessum, bez miłosierdzia przez niedziel dwie całe trzymając, coraz z domu wychodząc, niby złoczyńcę jakiego, zabiał, toż czeladnikowi swemu, aby czynił i nad nieborakiem niewinnym człowiekiem pastwił się, injunxit; jakoż samą rzeczą, parendo woli i roskazaniu pańskiemu, exsequatur et est executus: za łeb włożył, targał, niewypuszczając onego dotąd z kłody, aż na wyoswobodzenie swoje musiał dać wołu, jako z niewoli, gdzie i swoiey otczyzny odcurał się był w Mokrczu i nie smiał tam oka pokazać przez cały rok, aż do przyjazdu pana comparentis. Octavo: i z tych racii, rozruchow, tumultow, rebelliony, i dymiercy uczynili i przywłaszczyli sobie suderewszczyznę w gruntach włosnych pana comparentis demidowskich, nie kontentuiąc się swoim ograniczeniem, ale poki gruntu było protestantis pana, wszystkie pod siebie podgarneli, częścią za dzierżawy zesłego niegdy jego mości pana Wilczkowskiego, starosty dymierskiego, per incuriam imć pana Łażnińskiego, skarbnika halickiego, tylko się wnęčili w suderewszczyzne, a teraz, per inadversas wielmożnego imć pana Łaska, stolnika kijowskiego, i terazniejszego pana starosty dymierskiego, syna jego, possessora, mocno się utwierdzili, nie uważając na to, że każda strona, według granic i działow, w swoich ma zostawać należytościach. Nono: in majus praejuditium pana protestantis, rudnia wystawiona na gruncie własnym demidowskim, jeszcze dwiema laty przed wideńską, od jego mości pana Skorupskiego, przyślugującego się panu swemu, na ktorey rudni i młyn iest nowy, potężny, na rzece Zdwizy nazwaney, własny pana comparentis; zaraz od początku walna się robota robi, wszystko z gruntu pana comparentis, z niemającą szkodą w lasach, drzewach, na barcie i budynki zhożych, kiedy przed wideńską dwiema laty cześdziesiąt, a namniey pięćdziesiąt siekier chodzi dzień w dzień i zimą i latem aż do tego czasu: tną i rąbiają sosny co nalipsze i naypożyteczniysze, nie zostawując ani uhladow, a jeszcze na większy žal pana protestantis, praesente eodem domino, tak rok,

że jak do cudzey granicy przydą, to więcy nie ad punctum nie postępują, ale się znowu nazad piczeiami wracają, tnąc sosnę, jakoby to na sianożęci swey własney, nie uciskając drugich okolicznych panow, tylko szczerogolnego jego mości pana strażnika poleskiego, pana żałuiącego się. Decimo: rudy ze wszystkich gruntow tegoż pana demidowskich, cujus nomine modernus compares agit, ile się mogły i mógł wynaleść, są wybrane pod pretextem tey niesprawedliwie uroszczoney sobie suderewszczyny; na ostatek rzucili się już tam, gdzie jeszcze nie pośpieli i suderewszczyną nazwać, to iest nad Żydem rzeczka, i sami przyznają że tam nie suderewszczyna, ale pana protestantis własna, i wprzod rudę sobie biorą, anizeli sprawa i pomierkowanie prawne stanęło, bo nienalezycie sobie uknowanym i usurpowanym prawem, wielce ruinują, bo i od czasu pożytkowania rudni, joko też ruda na gruncie demidowskim, tak i węgle z lasow demidowskich do niey palą. Undecimo: a za tymi otczycami, wyżey pomienionemi, już cały Dymierz nie dopiero wlaz w tenże ostrow mokrzecki, i już nie tylko do otczyn, ale i do traw koszenia, do lasow, na robienie sobie różnych potrzeb, nie tylko na obeyscie swoje, ale i na sprzedaż do Kiiowa i gdzie indziej; od wiedeńskiej tedy cały Dymierz, wozami i saniami iędząc, z lasow demidowskich wszelkie budynki do pożytku należące stawiał, opaliwał się, samych obodow co rok wywozywali do Kiiowa na kilkanaście tysięcy; owo zgoła, słowem rzekszy, tak sam pan, jako i poddanni jego dymierscy, za powzięciem i niesłusznym gwałtownym sobie przywłaszczaniem lasow demidowskich, omnem victum et amictum mieli i po dziś dzień mają; na same dopioły, ktore bezprestanku palili i palą do Dymierza w lasach pana protestantis demidowskich, wożąc one do Kiiowa na sprzedaż, dęby wszystkie, alias dąbrowę, z kory odziraając wysuszyl, spustoszyli ninać niezhoże obrocili, pożytek tak znaczny panu comparentis z niemałą szkoda odieł; in maiorem dolorem, contemptum et collusionem, dobosz własny obwinionego jego mości pana Skorupskiego, ktory w bęben bie, według potrzeby paląc popioły z drugimi dymierskimi mieszczanami w demidowskim lesie, jako zwykli per insolentiam, malevolentiam, raczey scitu, per voluntarium consensus mianowanego pana podstarościęgo dymierskiego, spalił boru więcey niż na całą milę, przez ktore spolenie tak wiele boru, pszczoł zginęło i w pożytek nie poszło haeredi; non saciati jeszcze tantis aggravationibus, u Przyszczepowey chałupy w tymże Mokrzeu uczynili sobie futor mieszczanie dymierscy, pod

praetextem suderewszczyzny niesprawiedliwej i niesłusznej, a to dla robienia wozow i obodow z lasow demidowskich, jako innego naczynia; zrobili sobie cel do strzelania na sosni pańskiej, gdzie są pszczoły, i strzelano w nią z tej chałupy razy dwadzieścia pięć, a za każdym razem wyrąbywano kule, co podług prawa pospolitego, jako i podług zwyczajnego potocznego poleskiego, wyraźna super ejusmodi delinquentes manet poena; quod majus, tenże obwiniony imię pan Skorupski między cudzemi poddanemi i złodzieiów bierze pod protecją swoją: gdzie niejaki Kahał, uciekający z pod pana swego, bo coś tam niedobrego zrobił, z Kozarowicz, majątności jego mości pana Dorohoiewskiego, posadził go pan Skorupski pod tą rudnią u młyna za młynarza, który prędko potym wykradł z tych Kozarowicz pasiekę swoją, temuż pozwolił obwiniony posadzić się z pasieką pod otczyzną demidowców, które są circum circa wszystkie pana comparentis; ten złodziey Kahał, pszy odebraniu pana comparentis Demidowa od przereczonego jego mości pana skarbnika halickiego, nie kontentując się tym, że wypiłował boricie próżne z otczyzn demidowskich poddanych, ale i z pszczołami też wyrządzał excessa; w ktorej sprawie, ex inquisitione exactissime expedita, od postronnych ludzi, in partem demidowców zaciągnionych, tenże Kahał facti znalazł się reus, a jego mość pan Skorupski ad eundem praefactum deductum inquisitionis swoich dy-mircow subordinował, jeżeliby się nie wywiódł aby go nie wydali, sprawiedliwości z tegoż Kahała winowacy żadney requirującemu panu protestantis nie czynił, milczeniem zbywając; o ktorej uczynienie sprawiedliwości gdy umyślnie jego mość pan strażnik poleski do jego mości pana stolnika kijowskiego w dom przyiechawszy, z listem, od niegoż dirigowanym, panu Skorupskiemu oddał, teyże spawiedliwości nie uczynił, difugiis solis laborando, mając znać jawnie conductamen cum deliquente ob conniventiam jemu; na ostatek, gdy poddany ze wsi Litwinowki, własny pana comparentis, profugus, zdradziecko postąpiwszy, ze wszystką chudobą swoją wybrawszy się, ad exterum uchodził dominium, ktorego gdy doгнаwszy we wsi Kotiurzyńcach, onego ze wszystkiego obdarszy, wołów dwa, valoris każdy po trzydziestu sześciu złotych, żyta osmaczek dwie kijowskiej miary, każda valoris po złotych dwunastu, podczas drożyzny, szelężną monetą, rucznicę i kos dwie, rachując oboje złotych trzydzieście, owo zgoła omni supellectili domestica orbatum, oddali; słowem rzekszy, summe injuriarunt, wycięciem sosen i dębów na parkany i inne wszelkie budynki, zamek,

domy, winnice, browar i pale, na kilka tysięcy drzewa damnificarunt, summy w to teraz nie computuiąc, ale na termienie prawa fusius deducetur. Przez który takowy swoy contra omne fas et aequum popełniony proceder, przerzeczeni obwinieni: panowie mandatorii, podstarości wolą pełniący, mieszczanie dymirscy, sielanie kotiużyńscy jurisdictioni starostwa Dymierskiego podlegli, prawo pospolite violarunt, przywileie najasiejszych królów, panow miłościwych, gratiose konferowane, niemniej prawo dzielcze i graniczne wieczyste transgressi, a zatym winy, pro qualitate praemissorum omnium transactionum, cum refusione damnorum, na osoby i dobra swoje libere zawzięli; salvam teyże protestatij samemu jego mości panu swemu, cujus nomine adpraesens agittam in toto, quam in minima ejus parte, jeżeliby tego prawna ukazywała potrzeba, zostawiwszy melicrationem, ouctionem, deminutionem, immutationem, albo przez pozwy correctionem, a teraznieysza aby do xiąg przyjęto i zapisana była—tenże comparens, imieniem wyszczrzonego imć pana strażnika poleskiego, pana swego, muie urzędu prosił; co i otrzymał. Nominem jego mości pana Jana Bohatka, tę protestatiją podawaiącego, za uszną i oczewistą prośbą jego mości, podpisuię się, Jan Poiecki.

Книга городская Киевская, записовая, поточная и декретовая, № 5, годъ 1691—1695; листъ 216—225.

LXI.

Универсалъ Луковскаго старосты Андрея Дроговскаго къ крестьянамъ своихъ полѣскихъ имѣній о томъ, чтобы они вполне повиновались арендатору его, пану Гурчяинскому, подъ страхомъ наказанія. 1691 г., октября 6.

Рокъ тисеча шестсотъ девятдесятъ первого, мѣсеца Октобра шостого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овѣруцкомъ, передо мною Яномъ Песлякомъ, на тотъ часъ наместникомъ подстароства и реентомъ кгородскимъ Овруцкимъ, и книгами вицешними кгородскими Овруцкими, comparens personaliter urodzony jego mość pan Paweł z Góry Górczyński, dzierzawca Borodiański, Kozarowski y Hornostajpolski, dóbr wielmoznego jego mości pana Drohoiewskiego, starosty Łukowskiego, dla wpisania do xiąg niniejszych grodzkich owruckich

uniwersał do mieszczan y poddanych w poleskim kraiu, dobrach tegoż wielmożnego iego mości pana starosty Łukowskiego, będących, pisany y wydany, z pieczęcią y podpisem ręki tegoż iego mości, ratione introcontorum, per oblatam подаѣ, de tenore tali: Andrzej z Drohoiowa Drohoiowski, starosta Łukowski, pokoiowy iego królewskiey mości dworzanin. Ponieważ wszystkie rzeczy na świecie rządem się dzieją, ten zaś na tym zawisł, aby każdy powołaniu y powinności swoiey dosyć czynił, — władzą moją, którą, iako pan dziedziczny, nad poddanemi swymi, wami, mam, napominam y rozkazuję, abyscie iego mości panu Górczyńskiemu, arendarzowi tameyszemu dóbr moich poleskich, posłusznymi byli, róbociznę należytą y danie powinne z ochotą oddaw ali; tak iako mnie samemu; inaczey ieśliby który sobie postępował, zlecam, aby od niego był karany. Co dla lepszey wiary przy pieczęci ręką moją podpisuję. Działo się w Lublinie, dnia pierwszego miesiąca Sierpnia, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiątego pierwszego. У того универсалу, при печати притисненной, подпись руки теми словами: Andrzej Drohoiowski, starosta Łukowski. Который же то универсалъ, за поданемъ и прозбою вышъ меновапое особы подавающее, а за моимъ урядовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ кгородскихъ овруцкихъ слово въ слово есть уписааный.

Книга Овруцкая городская, годъ 1691—1692, № 3216; листъ 150 на оборотъ.

LXII.

Жалоба Кіевскаго подсудка Яна Олизара-Волчкевича на пановъ Миляновскихъ о завладѣніи имѣніями Волчками и Гуменниками, разгонѣ оттуда крестьянъ и другихъ разореніяхъ. 1691 г., августа 9.

Року тисеча шессотъ деведесать первого, месеца Августа девятого дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овручомъ, передо мною, Казимеромъ Поецкимъ, наместникомъ кгородскимъ енералу подвоеводства Кіевскаго, и книгами нынешними кгородскими Кіевскими, personaliter stanowszy urodzony iego mość pan Stephan na

Didkowcach Didkowski, regent grodzki generału województwa Kiiowskiego, nomine urodzonego iego mości pana Iana Olizara-Wołczkiewicza, podsędką Kiiowskiego, bywszego komissarza główney komissiey Warszawskiey, dziedzica dóbr miasteczka Wołczkowa cum attinentiis, ze wsi Humennik, quam primum z teyże komissiey Warszawskiey powrócić y acta praesentia adire mógł, tak zaraz solleniter świadczył y protestował się przeciwko urodzonym ich mościom panom: Samuelowi y Helenie Humienieckiego Milanowskim, małżonkom, Stanisławowi y Dominikowi Zbierkowskim, primi nuptis synom samey iey mości, w ten sposob y oto: iż ich mość obwinieni panowie Milanowscy, małżakowie, quam primum statum matrimoniale m combinare mogli, tak zaraz post decessum urodzonych ich mościów panow Ludwika z Ondronowa y Anny z Humiennik Wroszyłów, podczaszych kiiowskich, małżonkow, urodzoną iey mość panią Teresę, quondam pannę, teraznieyszą zaś Theodorową Rusiecką, ad indebitam tutelam wziowszy, dobra zaś, miasteczko Wołczkow y Humienniki, do kilku set osady..... zostaiący, in possessionem obiowszy, tę sierotę prawie in carceribus trzymaiąc, pożytki wszelkie, z tych dóbr przychodzące, bioro,..... funditus dobra spusztoszyli, poddanych gwałtownie tak za Dniepr y w różne insze kraie porozganieli, inszych zaś sami, znęcaiąc się, we wsi Humienikach, bez rekolekciey sądząc execucią, na ostatnim życiu zdrowia sprowadzali, ostrowy bartne ze pszczołami y bez pszczoł będące gwałtownie powybiwali y popsowali, y maiętności wysz namienione funditus wniwec obrócili, y przy barzo małych, to iest sześciu chłopach, maiętności, y to wielce zruynowanych, pożywienia mieć niemogących, zostawili; tychże dóbr podług prawa, kwitu y wilwku, choć tak strasznie zdesolowanych y zniszczonych, in possessionem tegoż iego mości pana podsędką Kiiowskiego woźnemu niżey mianowanemu, intromittować chcącemu, podać niechcieli, ale tumulenter ze wsi wypędzili; pro conclusionem, odpowiedzi różne na zdrowie iego mości pana podsędką Kiiowskiego, podczas komissiey Warszawskiey sędzią y komissarzem będącego, niewiedzieć w czym y w iakowymści punkcie obwinionym nie upodobałego, uczynili y czynić nie przestaią. Przez co prawo popolite naruszyli y w winy, w niem eo nomine rigide opisane, popadli, y do szkod niemałych, czasu prawa pozwami exprimowanych, przywiedli y przyprawili. O co wszystko, ut praemissum est, offert wysz mianowanego iego mości pana podsędką Kiiowskiego iure actorum, zostawiwszy sobie, także y iego mości panu podsędkowi Kiiowskiemu, salvam meliorationem tey teraz-

*

nieyszey protestathey swoiey, albo uczynienia inszey, szyrszey, lub teyże przez pozwy poprawienie. A teraz, na dowod tego wszystkiego, stawil woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego, szlachetnego Trochima Duchowskiego, który, w moc wierney, prawdziwey y skuteczney relathey swoiey, iawnie, iaśnie, ustnie y dobrowolnie zeznał, iż on, roku teraznieyszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta dnia siódmego, ad requisitionem urodzonego iego mości pana Olizara Wołczkiewicza, podsędka kiiowskiego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi dobrych, wiary godnych, urodzonych ich mościów panow Piotra Teleckiego y Iana Smogorzewskiego, la tymlepszey wiary użytych, był w miasteczku Wołczkowie y Humiennikach, gdzie będąc, podług prawa pospolitego y zapisu wyszmiarowanych ich mościów panów Rusieckich, moźonków, roku teraznieyszego w trybunale zeznanego, też dobra wysz specificowanemu iego mości panu podsędkowi Kiiowskiemu, naturalnemu dziedzicowi, ad possessionem podać chciał; ale że ich mość panowie Milanowscy, małżankowie, nie słuchojąc tegoż zapisu, violenter zabronili y ad possessionem nie podali, o tym tę swoją prawdziwą relatią czyni y zeznawa, y prosili—tak comparens, protestathey, iako y wozny—relathey, aby do xiąg ninieyszych przyięta y zapisana była, co y otrzymali.

Книга Кіевская гродская, поточная, записовая и декретовая, годъ 1691, 1694 и 1695, № 5; листъ 255.

LXIII.

Показаніе обывателей Кіевскаго воеводства, производившихъ разслѣдованіе о принадлежности бортовыхъ деревъ, спорныхъ между Чернобыльскими доминиканами и владѣльцемъ Чернобыльскаго имѣнія. 1692 г., октября 14.

Року тисеча шестсотъ деведесать второго, месеца Октобра семънадацатого дня.

На уряде кгродскомъ, въ замку его королевское милосги Овѣруцкомъ, передо мною, Яномъ Песлякомъ, наместникомъ на тотъ часъ

подстароства и реентомъ вгородскимъ Овруцкимъ, и книгами нынешними вгородскими Овруцкими, сопrens personaliter wielebny w Bogu iego mość xiądz Philip Więśławski, wikary Owrucki ordinis praedicatorum, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Owruckich, nomine przewielebnego w Bogu iego mości xiędza Dominika Waranowskiego, praedicatora generalnego, przeora Czarnobylskiego eiusdem ordinis praedicatorum, et totius conventus, tę attestatią, ratione intro contentorum..... tegoż iego mości xiędza przeora Czarnobylskiego od ich mościów panow obywatelów woiewodztwa Kiiowskiego, niżej na podpisach mianowanych,..... per oblatam podał, de tenore tali: My, niżej na podpisie mianowani, szlachta, obywatele woiewodztwa Kiiowskiego, a powiatu Owruckiego, zeznaiemy tę naszą prawdziwego swiadectwa attestatią, sub fide, honore et conscieentia spisana, iż my, będąc listownie uproszeni od przewielebnego w Bogu iego mości xiędza Dominika Waranowskiego, przeora conwentu Czarnobylskiego ordinis praedicatorum, do pomiarkowania pretensiey tak z strony Kopaczowskiey y poddanych ze wsi Kopaczow, włości Czarnobylskiey, iaśnie wielmożnego iego mości pana kasztelana Trockiego dziedziczoney, względem otczyny drzewa bartnego klasztorowi Czarnobylskiemu należącey, nazywającey się Slepiewszczyźnie, którą to otczynę wzwysz pomienionego iaśnie wielmożnego iego mości pana kasztelana Trockiego poddani Kopaczowscy podczas buntów kozackich między siebie rozebrali y dotychczas z oney pożytki mają y odbierają; przeto tedy my, wyrozumiawszy stron, mężów wiary godnych, starożytnych, otczycow zesłanych, włości Łozowskiey, to iest Ialczy y Berezek, z gromady wybranych y zesłanych, za wiadomością iego mości pana administratora Łozowskiego, iego mości pana Sistolrowskiego, podstolego Oszmiańskiego, którzy to otczycowie, in fundo, pod drzewa bartne, należące do klasztoru, według swych zwyczajow, sosny zarębywali, iakoż y znamiona starożytne, klasztorowi się temu należące, praezentowali, wyrąbawszy one z grubemi płachami. Na co my, dla lepszey wiary y wagi, zrozumiawszy, że iest prawdziwie y nieodmiennie należące klasztorowi świętemu, według funduszu nadanego od godney pamięci iego mości pana Łukasza Sapięhi, dziedzica włości Czarnobylskiey, rękami naszymi podpisuiemy się, y takiej wagi mieć chcemy, iako by coram actis authentis zeznana być miała. Działo się w Czarnobyłu, roku tysiącznego sześćsetnego dziewiędziesiątego wtórego, Octobra dnia czter-nastego. У того тествимоннумъ альбо декрету приятельского подписы

рукъ тыми словы: Ostaphy Trypolski; Paweł Gorczyński, manu propria; Marcin Franciszek Zubr, manu propria; iako nieumiejętny pisma, krzyż święty kładnie Stephan Sieradzki, generał poprzysiężony †; Waśko Bilczenko otczyc, iako nieumieiący piśma, krzyż kładne, z Berezek; Mokiу Kłupiec, otczyc ze wsi Іułczy, krzyż kładnie †. Которое то testimoniумъ альбо декретъ приятельскій, за поданемъ вышъ менованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ припятіемъ, до влигъ нинешньихъ кгродскихъ Овруцкихъ суть уписане.

Книга гродская Овруцкая, годъ 1691—1692, № 3216; листъ 561 на оборотъ.

LXIV.

Жалоба отъ имени Брацлавскаго ловчаго Яна-Антоня Потоцкаго на шляхтянку Бильскую объ оказаніи ею содѣйствія его слугъ и крестьянину въ бѣгствѣ за Дибирь. 1697 г., апрѣля 11.

Року тисеча шестьсотъ девятьдесятъ сегомо, месеца Априля одинадцатого дня.

На уряде кгродскимъ, въ замку его королевское милости Овручкомъ, передо мною, Даниелемъ Левъковъскимъ, памесникомъ на тотъ часъ подъстаросътва и реенътомъ кгродскимъ Овруцкимъ, и книгами нинешъними кгродскими Овруцкими, comparens personaliter urodzony jego mość pan Alexander Koziński, administrator dobr wielmożnego jego mości pana Jana-Antoniego Potockiego, łowczego Braclawskiego, quam primum de infra nominato progressu rescire actaque praesentia adire potuit, tak zaraz, providendo omnimodo futurae primario praenominati magnifici sui suaeque indemnitati, naprzeciwko urodzoney jey mości paniey Alexandrze Babsztyńskiego Janowey Bilskiej, pozostałej wdowie,

ipso re et effectu: do wykocenia niżej mianowanych osob pryncypałce, swiadczył, manifestował y protestował się oto: iż jey mość obwiniona, będąc in vicinitate z dobrami Narodyczami jego mości pana comparentis, nie tylko in antecessum insimul z zeszlým pomienionym małżonkiem swym fermere in dies inpraegnanti necessitate suae tot odbierali in fructibus et victualibus beneficią, loco tedy gratitudinis et debitae reciprocationis, vilipendendo jus publicum et modernum captureale, a raczey malevolo procedendo animo, mając snać zdawna z szlachetnym Janem Stryowskim, wierutnym zdraycą y złoczyńcą, conniventiam, niemniej zmałżonką jego, swobodną Maryanną Bayrakowną, primi voti Janową Olszewską, secundi adpraesens Stryowską, dziedziczną pana comparentis boiarką, a wiedząc dobrze, iż pomieniony Stryowski, fide fragina, siebie osobę, wziewszy z krajow Wołyńskich, roku przeszłego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt szóstego, post obitum serenissimi principis przerzeczonego jego mości pana łowczego Braclawskiego zdradził, konia dereszowatego (na którym za porucznikowstwa jego mości poczet osiadał), valoris złotych trzysta, kulbakę husarską, kosztującą złotych trzydzieście, zdradzieckim sposobem zawiodł, y na tymże koniu snać bywszy u obżałowaney we wsi Babiniczach, aby żonę jego do Narodycz przewabiła y onemu za daniem znać ze zszystką jey ruchomością przewabiła y wykociła—subordynował; który zdraycia, za Dniepr tendendo, w mieście Czarnobyłu piiatyką przez dni kilka bawił się; a gdy protestans o takiey znaczney dowiedział się szkodzie, w'pogoń za nim czeladnika swego, nazywającego się Iwanickiego, y boiarzyna wespół z nim z miasta Narodycz, gdzieby onego dognać y przeiąć mogli, ordynował, którzy dognawszy o mil dwanaście w mieście Czarnobyłu, z pomienionym koniem, kulbaką y licem (który koń przez niedozor jego z ciała zmorzony, zchudzony y opieszaly został), za dozwoleciem zamkowym y mieyskim, aż ku Narodyczom prowadzili; a tak pomieniony złoczyńca, mając konia, na którym jachał, przysłabego, upatrzywszy czas na popasie, gdy jeden praenominatus czeladnik zturbowany, snem zmorzony został, tamże drugiego placatis modis uprasil, aby siana dla wictu z wioski niepodaleko będącey przywiozł, quo temporis spacio terazniejszego protestanta konia gniadego, na którym obwionionego goniono, valoris złotych sto, kulbakę kością sadzoną, z poduszką haftowaną, złotych trzydzieści, pistolety przy teyże kulbace będący, valoris złotych czterdzieści, kuntusz tuzinkowy czeladniczy, valoris złotych dwadzieście cztery, czablę złotych

sześć,—furtivo modo wziowszy, nescitur dokąd zdradziwszy uciekł; ci zaś posłani perterrefacti investigando onego obrocili sie, y w tym pan protestantis, racione ucieczenia bojarzyna, oraz rzemieśnika dworskiego, kuszniertwem bawiącego się, osiadłego y w cechu zastaiącego, także modernis comparentis zdradzenia czeladnika z barwy y suchadniami ieszcze niezasłużonemi, niemały patiuntur damnum; ktorych wszystkich, tak pomienionego złoczyńce, jako y z okazyey obwinioney uciekłych czeladnika y bojarzyna, omnino statutio urgetur, i że tak a nie inaczey dziejało się, per inquisitionem modernus protestans dowieść deklaruie; a zatym pomieniony koń y rzeczy przez jey mość odwinionę płacone bydź powinne, kiedy, jako sie wyżey pomieniło, roku przeszłego, tysiąc cześćset dziewiędziesiąt szostego, in Decembri, sub tempus interregni, za daniem sobie znaś, czyli też już za przybyciem pomienionego małżonka jey na solenne święta Bożego Narodzenia, przedtym rzeczy do siebie z miasta Narodycz powywoziwszy, zaprosiła; ktora w zamku zostawiwszy dwoje dzieci minorenes, insimul z jey mością do wsi Babinicz odiachała; takowym tedy sposobem wprędce pomieniony Stryiowski żonę swoią ze wsi Babinicz, dworku iey mości obwinioney, wykocił, y do tych czas nescitur gdzie się obraca. Ktorem takowym niesłusznym y nieprawnym procederem jey mość obwiniona prawo pospolite y sąsiedzkie violavit, do czkod niemałych pana comparentis, jego mości pana łowczego Braclawskiego, jako y samego protestującego, causavit; ktorych szkod taxam płaćć y pomienionych obwinionych stawić dla extendowania na nich win prawnych omnino tenetur; zostawiwszy tedy modernus protestans wolną teyże protestacyey melioratią, albo przez pozew correctiā, prosił teyże breviter comprahensam actis praesentibus connotari; co y otrzymał. Alexander Koziński, manu propria.

Книга Оверуцкая гродская, записовая и поточная, 1697—1699 года, № 3219; листъ 161.

LXV

Подтвердительная грамота короля Августа II объ освобождении
всеходящих крестьян короннаго имѣнія Бѣльчи отъ податей и по-
винностей, взаимно чего они должны отбывать военную службу. 1698 г.,
Февраля 4.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiątego ósmego, miesiąca Oktobra
ósmnastego dnia

W roku sądowe ziemskie powiatu Braclawskiego, kadenicy Święto
Michalskiej, prawem przepisanej y sądzacey się, przed nami: Ianem Ho-
rodeckim, sędzią, koźłem Grekiem, Franciszkiem Wieniarskim, podsęd-
kami, y Kazimierzem Zawrotkim, surrogatem, nietylko pisarza zastępującym,
stawiac się osobiscie przedywny Stanisław Pomiń-Sokolowski, ten przywilej od
nayaśniejszego Augusta wtorego, króla polskiego, na pergaminie, sta-
wetnym Hryniowi Hołowczycowi y innym w tym przywileju wyrazo-
nym, na wybraństwo we wsi Biełczy, do starostwa Samborskiego należacey,
dany, z przyłączeniem papieru stepłowanego kopielek trzydziestu, do
akt niedlejszych ziemskich powiatu Braclawskiego w sposób oblaty podał,
w tey istocie: August wtory, z Bozey łaski król Polski, wielki xiaże Li-
tewski, Rusk, Pruski, Mazowiecki, Zmudski, Kłowski, Wołyński, Po-
dolski, Podlaski, Smoleński, Siewerski y Czernichowski, dziedziczny xiaże
Saski y elektor. Oznaymujemy tym listem naszym wszem wobec y każ-
demu osobna, komu o tym wiedzieć należy, iż my, idąc przykładem naya-
śniejszych antecessorów naszych, niemniej stosując się do samey słusz-
ności, tudzież praw, konstytucyi o wybrańcach opisaney, łaskawie się do
supliki utściwych Hrynia Misiowego Hołowczyca, Wasyla Misiowego, Ławra
Twahowego, bratanka Wasylowego, Wasyla brata stryiecznego, Andrzeia
Demitrowego, Hrynia Kärpy, Olenina syna Ławrowego, Iaca Ziełczynego,
ze wsi Biełczy, do starostwa Samborskiego należacey, wybrańców, nam
podaney, skłoniliśmy się, abysmy onychże przy wybraństwie w teyże wsi
Biełczy, przy którym, według praw y przywilejów nayaśniejszych anteces-
sorów naszych, królów polskich, iako też y ostatniego confirmacyjnego

przywileiu, ręką najjaśniejszego Iana Kazmierza, predecatora naszego, podpisanego y pieczęcią koronną stwierdzonego, tudzież dekretu komisarzskiego, w Samborze dnia czternastego miesiąca Septembra tysiąc sześćset ośmdziesiąt czwartego roku ferowanego, spólnie zostawiają, zachowali i zatrzymali; iakoż zachowujemy y zatrzymujemy tym listem naszym, mocą którego to wybraństwo, z łanem wybranieckim, z polami, rolami, łąkami, pastwiskami leśnemi y polami, ogrodami, sadzawkami, pasiekami y innemi wszelkimi przynależnościami y przyległościami, zdawna tamże należąciami, tudzież z wolnym piwa y gorzałki na domową tylko potrzebę robieniem, z wolnym także drzewa na opał, poprawy budynków y inną domową potrzebę w lasach starostwa tegoż rąbaniem, ryb w jeziorach na swoją także potrzebę łowieniem, y wszystkimi pożytkami, dochodami y wolnościami wybrańcom nadanemi, ciż mianowani wybrańcy trzymać, mieć y zażywać będą, z potomkami swemi; wolni także mają być od robocizny, czynszu, zaciągów, od żeoawczyzny, dziesięciny pszczelney y owcey, y innych wszystkich danin, robot y powinności dworskich, iakimkolwiek imieniem nazwanych, także i od podatków, poborów, podymnego y innych wszystkich kontrybucyi publicznych, krom pogłownego, tudzież od stanowisk, popasów, noclegów, przechodów, chleba zimowego, stacyi pieniężnych y legominnych, y innych iakichkolwiek exakcyi y ciężarów żołnierskich; co wszystko gromada tameczna za nich według prawa podeymować y odprawować powinna, z tą jednak kondycją, aby ciż wybrańcy pachółka słusznego, trybem węgierskim, dobrze przybranego, na usługę woienną rzeczypospolitey co rok wyprawiali, albo sami przez się tę służbę odprawowali. Co do wiadomości wszyskim, komu to należy, osobliwie iednak urodzone-
mu administratorowi ekonomyi naszej Samborskiej, teraz y na potym będącym, donosząc, rozkazujemy, aby pomianionych wybrańców przy wszystkich wolnościach wybranieckich cale y nienaruszenie zachowali, iezeli ieszcze zupełnego łanu nie trzymają, tedy im onże wydzielili, rozkazujemy, a to dla łaski naszej. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć naszą koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan czwartego miesiąca Lutego, roku pańskiego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, panowania naszego roku pierwszego. U tego przywileiu podpis przy pieczęci duzey takowy: „August król mp. Pod podpisem przypisek z podpisami w te wyrazy: zachowanie przy wybrańcach we wsi Bielczy, ekonomii Samborskiej, utściwych Hrynia, Wasila y innych w tej wsi wybrańców. Ma-

хумиліан з Учзyna Ossoliński, chorąży Drogicki, pieczęci J. R.; A. Maczyński, podskarbi w. kor. Który to przywilej, iak się w sobie ma, co do słowa w xięgi ninieysze ziemskie powiatu Braclawskiego iest zapisany.

Книга земская, записовая, Брацлавскаго уѣзда, годъ 1698, № 4576; листъ 342. }

LXVI.

Жалоба пана Ельца на арендатора его имѣній пана Буткевича объ истязаніяхъ крестьянъ и убійствѣ одного изъ нихъ. 1698 г., Марта 5.

Року тисеча шестсотъ деветдесять осмого, месеца Марца пятого дня.

На уряде кгородскомъ, въ замку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною Даниелемъ Левковскимъ, наместникомъ на тотъ часъ подстароства и реентомъ кгородскимъ Овруцкимъ, и книгами нынешними кгородскими Овруцкими, comparans personaliter urodzony pan Jakub Staniszewski, sługa urodzonego iego mości pana Michała Theodora Ielca, chorążyca Kiiowskiego, dóbr wsiów Pawłowicz, Baranów y Fedorówki, tu w woiewodztwie Kiiowskim a powiecie Owruckim leżących, dziedzica, nomine tegoż iego mości pana swego, quam primum, powziawszy wiadomość od różney condyciey ludzi o zabiciu niżey mianowanego Iwana, ad acta praesentia adire potuit, tak zaraz, vindicując tegoż zabicia Iwana, ze wsi Baranów poddanego dziedzicznego pana swego, przez niżey mianowanego ob-

winionego, solennissime naprzeciwko urodzonym ich mościom panom Krzysztofowi y Helenie Zmiłowskiego Butkiewiczom, małżonkom, tychże wysz pomienionych dobr wsiów Pawłowicz y Baranów y Fedorówki, adpraesens zastawnym possessorom, pryncypałom, także uzodzonemu panu Ianowi Rychłowskiemu y drugiej czeladzi ich mościów, samymże ich mościom obwinionym po imionach y przezwiskach lepiej wiadomym y znaiomym; com-pryncypałom, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposób y o to: iż ich mość przerzeczeni obwinieni panowie Butkiewiczowie, małżonkowie, będąc wysz pomienionych dobr Pawłowicz, Baranów y Fedorówki obligatorii possessores, a snać czyniąc na wielką ruinę y oppressią dobr pana protestantis, różne krzywdy chłopow biąc czynili y czynić hucusque nie przestają, iako to mianowicie: iego mość pan Krzysztoph Butkiewicz, wziowszy gwałtem syna u zeszęłego wysz mianowanego Iwana ze wsi Baranów, majątności dziedziczney pana comparentis, u siebie przez cały rok niewiedzieć dla czego trzymał, a gdy zeszy pomieniony Iwan, poddany dziedziczny pana comparentis, in anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, in Decembri, o syna swego upominając się, z iakich przyczyn, gwałtem wziowszy, obwiniony przy sobie trzyma, do obwinionego przyszedł, tedy obżałowany iego mość pan Butkiewicz, zapaliwszy się wielkim gniewem, bez żadnego miłosierdzia y boiazni Bozey, porwawszy polano, ze wszystkich sił w głowę tymże polanem kilka razy uderzył, od którego niemiłosierdnego bicia trzeciego dnia z tego świata zszedł; po którym takowym uczynku, tenże mianowany obwiniony, drugim chłopom w zastawney possessiey swoiey będącym, a dziedzicznym pana comparentis, pod wielkimi karami y winami, a nadto zabiciem y spalaniem groząc, oznaymować y uskarżać się zakazał y zabronił; czym wszystkim iego mość obwiniony nie ukontentowawszy się, roku terazniejszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, die vigesima tertia Februarij, będąc na Wołyniu w mieście Korcu, a wiedząc dobrze że pan protestantis w tymże mieście Korcu w gospodzie swoiey zostaje, obłożywszy sobie wprzód głowę liquorem dobrze, a nic nie uważając na prawo pospolite, ani na winy w tymże prawie pospolitym de invasoribus domow szlacheckich opisane, śmiał y ważył się, consulto samoczwart z czeladzią swą, occasiey szukając, na własną gospodę pana protestantis naysć, iakoż et de facto naszedszy, niewiedzieć z jakich ratii, pana protestantis, w własney gospodzie będącego, pierwiey słowy nieutściwemi, honorowi szlacheckiemu wielce szko-

dzącemi, dżąc; sromocąc, na zdrowie wypadszy na pojedynek wyzywał y odpowiedź: na zdrowie; życie y substantią pana protestantis uczynił y czynić przed różney condyciey ludzi nie przestaie, y chłopow ustawicznie co raz: bñie; krzywdzi, wszelakimi sposobami aggrawuie. Zaczyn modernus prótestans, postrzegając dobr całości pana swego, iterum atque iterum coram actis praesentibus manifestuic y protestuic, ofiarował pana swego, i jego mości pana Jelca, chorążycy Kijowskiego, tak o zabicie wysz pomienionego chłopą, jako y o nayscie na gospodę, we wszelakim sądzie y urzędzie, prawnie czynić nie zaniechać, zostawiwszy tey teraznieyszey protestatietey salvam meliorationem, auctionem, diminutionem, immutationem, vel per citationem, in quantum by tego potrzeba prawna ukazywała, correctionem, a teraznieyszey o przyjęcie y do akt zapisanie mnie: urzędu prosit; co y otrzymał. Jakub Staniszewski.

Книга Оверуцкая городская, записовая и потоchnая, годъ 1697—1699, № 3219; листъ 365.

LXVII.

Жалоба Подольскаго Чесника Самупла Шумлянскаго на зятя своего, Кіевскаго Чесника Александра Тржецяка, о томъ, что Тржецякъ угнетаеъ свою жену и насилуеъ крестьянокъ, изъ которыхъ онъ одну отнялъ у мужа, а другую лишилъ невинности. 1698 г., Марта 8.

Рокъ тысяча семьсотъго, месеца Генвара осмогонадцать дня.

На речки судовые кгродские Кіевские, отъ дня чотирнадцатого, месеца и року вышъ на актѣ менованыхъ, припалые и судовне отпра- воватисе. зачатие, передо мною, Еримъ-Андреємъ зъ Шпанова Чапли-

чомъ, старостою Кременчуцкимъ, стольникомъ Овруцкимъ, подвоеводиць судовымъ енералу воеводства Киевскаго, и книгами нинешними городскими Киевскими, comparens personaliter urodzony jego mość pan Alexander Trzeciak, czesznik Kiiowski etc., kopią reprotestaciey, z grodu Łuckiego wydaną; urodzonego jego mości pańa Samuela Szumlańskiego, czesznika Podolskiego, przeciwko jego mości panu Alexandrowi Trzeciakowi, czesznikowi Kiiowskiemu, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Kiiowskich; per oblatam podał, ktorey iest tenor takowy: Wypis z xiąg grodzkich zamku Łuckiego. Roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, miesiąca Marca osmego dnia, na urządzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Łuckim, przede mną Adamem Niemirowskim, namiestnikiem na ten czas burgrabstwa zamku Łuckiego będącym, comparens personaliter urodzony jego mość pan Samuel Szumlański, czesznik Podolski, swym y consortis suae imieniem, jak prędko mógł się dowiedzieć o uczynioney od niżej mianowanego jego mości protestaciey, tak zaraz, emendando honorowi et innocentiam suam et consortis suae, świadczył y protestował się y reprotestował przeciwko urodzonemu jego mości panu Alexandrowi Trzeciakowi w ten niżej opisany sposob y o to: iż jego mość obwiniony, przez czas niemały, o dożywotnią przyiaźń jey mości panny córki protestantium ustne prośby przez różnych ich mościów panów przyiaciół, iako y sam, z niemałą spezą y kosztem protestujących się, w dom zieżdżając, czynił, a gdy ad effectum swą intencją przywiódł, zaraz po weselu nie iako przyiaciela córkę protestantium, sobie in sociam daną, wszelką cichością y modestią utalentowaną, poczoł obserwować, ni w czym ieszcze zmowney intercyzie dość nie uczyniwszy, a co większa, samże do złego pożycia oney sobą dając (przyczynę), a sam przeciwko prawu małżeńskiego stanu postępując, niemilość małżeńską y gniew Boski za sobą pociągający nefas popełniając, iż, stante matrimonio, dworską dziwkę protestantium ex virginali statu matrisare effecit, dwor y dom protestantium, wszelką potściwością y cnotą słynący, dehonestavit; neque horum satis mający, w roku terazniejszym, in actu mianowanym, żonę od męża, Grybanychę przezwiskem, poddaną Grodecką, inito z nią snąć zdawna illicito conductamine, teraz, przy naiezdzie swoim na zamek Grodecki y protestantow, odmowił y do majątności swojej w Polesie zasłał, przez co nie tylko ecclesiasticas leges et mandata, ktore vetant: quos Deus conjunxit aby człowiek nie rozłączał, — violavit, ale y ubożego poddanego

comparentium, męża y dzieci odmowionej żony, summopere injuriavit, y do wielkiego uciemżenia y opuszczenia się w gospodarstwie, tudzież protestantow do szkod niemałych, nie mając żadney z tego poddanego należytey w powinnościach y robociznie satisfactey, przywiódł; nastatek, chcąc sua perpetrata pokryć, w roku ninieyszym, die decima septima Februarii, w grodzie Łuckim, protestacją swoją teraznieyszych protestantów, iakoby mieli powodem być do niemieszkania córce swoiey z obwinionym, onego iakoby jey mość pani czesznikowa verbis inhonestis afficere miała, tandem, iakoby oppressie tenże obwiniony in foro spirituali, mając sobie pozew od małżonki swoiey a córki teraznieyszych protestantow iuridice dany, nie wiedział, y iakoby w tył zaocznie ten process, ratione divortii między obwinionym jego mością a córką ich mościow protestantow teraznieyszych, był instituowany, o interczizie szlubney conventionem, ktora non-juris servatis gradibus, tylko secundum velle obwinionego, protestantow mniemy się na tym znających, uwiodszy, napisana, y żadney mentiey w niej, nie dłożywszy, nie była y nie iest actis, iako należy y prawo kaze, roborowana, a za tym nullitati subesse musi, żadney mentiey de suo tantó progressu y do złego poźycia okazyi nie wspominając, ale y owszem oney, ktore tanta perpetrata subsequuntur, unikając, czego nullo modo comprobować nie może, opisał, do szkod niemałych y kontemptu protestantow y córkę ich mościow, dla przechwałek na zdrowie et in periculum vitae, wprowadził; winy prawne na siebie zaciągnął, pro qualitate excessus, de quibus protestuie się y reprotestuie, salvam, si necessitas exiget, teyże reprotestayey zachowawszy meliorationem, prosił eandem actis connotari, co y otrzymał, Samuel Szumlański, cześnik Podolski, swym y małżonki swoiey imieniem. Z ktorych xiąg y ten wypis pod pieczęcią grodzką Łucką iest wydany, pisany w Łucku. А такъ тая копія репротестацие, за поданіемъ и пресбою вышъ менованое особы подаваючое, а за моимъ урядовымъ принятіемъ естъ уся уписаная.

Книга Кіевская городская, записовая, поточная и декретовая, 1700 года, № 22; листъ 149.

LXVIII

Жадоба отъ имени папа Людвига Манецкаго на Житомирскаго
 чесника Григорія-Яна Шольчевскаго, о томъ, что послѣдній насильно
 собираетъ медовую дань съ крестьянъ жалобника, при чемъ бьетъ и
 истязаетъ ихъ. 1699 г., Апрѣля 28.

Року тисеча шестотъ девятдѣять девятого, месеца Апрѣля
 двадцать осмого дня.

На урядѣ крродскомъ, въ замку ево королевского милости Овѣруц-
 комъ, передомною Яномъ Якубовскимъ, намѣстникомъ крродскимъ, спад-
 староста Овѣруцкого, и интимами нинѣшними крродскими Овѣруцкими,
 comparens personaliter urodzony, jego mości pan Stanisław Kuczkowski,
 podstarości dobi wsiów Szepińcz, Mołoczkoŵ, z przyległościami; wielmoż-
 nego jego mości pana Ludwika Manieckiego, chorążycy Kajowskiiego, no-
 mine pana swego, przed iaktami y urzędem ninieyszym protestował się na-
 przeciwko urodzonym ich mościom panom Grzegorzowi Janowskiemu, Helenie
 Chelwiskiego Polczewskim, cześnikom Żytomirskim, małżonkomi, i w ten
 sposób y o to: iż ich mości panowie Polczewscy, małżonkowie, czyniąc
 tylko roczny kontrakt o dobra wioskę Rudki, do wsi Mołoczkoŵ należąca,
 z zeszym niegdę urodzonym jego mością panem Stephanem Krynickim,
 cześnikiem Żytomirskim, areadowny, w mieście Czarnobyli, wo roku ty-
 siąc sześćset dziewiędziesiąt czwartym, miesiąca Decembra trzydziestego
 dnia, spisany y postanowiony wyszmianowane Rudki y za tymże con-
 traktem areadownym wytrzymawszy roczney tenuty tych dobr, wiedząc
 już, że pan comparens od wyszczeczonego zeszego niegdę urodzonego
 jego mości pana Stephana Krynickiego, cześnika Żytomirskiego, a prawa
 na te dobra służącego nabył, y nie mając już żadnego prawa, praetextu,
 ani interessu do dobr wsi wyszmianowaney Rudek, przez lat dwie w te
 dobra Rudki niesłusznie, nieprawnie wdzierając się, najezdząc y intraty
 z tych dobr od poddanych, w tych dobrach znajdujących się, gwał-
 townie, niesłusznie, nienależycie, jako to: dań miodową, w roku tysiąc
 sześćset dziewiędziesiąt siodmym y roku przeszlego, tysiąc sześćset dzie-

więdziesiąt osmego, po belcy czterdzieście y ośm co rok, bez lat dwie, nasyłając sługę swego, urodzonego pana Iana Wiszniowskiego, z kozakami y poddanymi ze wsi obwinionych Warewicz, człowieka do kilkadziesiąt, gwałtownie od ludzi Rudkowskich, w possessiey przy nabytym prawie od spomnionego iego mości pana Krzynickiego, przez lat dwie belcy miodu przasnego dziewiędziesiąt y sześć zabrali y na swoy pożytek obrocili; tenże spomniony sługa obwinionych przy gwałtownym odbieraniu mianowaney dani miodowey chłopow bił, kaleczył, naostatek iednego, na imie roboczego Daniła Sawczenka, w same piersi z rucznice postrzelił, od ktorego postrzelenia kalekować musi, y innych niemało violentij, szkod w dobrach specyfikowanych poddanym comparentis bez lat dwie czyniąc y exakcyę niesłusznie od poddanych wybierając czynili, przez co pana protestantis, przez ucięmiężenie poddanych, do szkod niemałych, ktore szkody pozwami liquidowane będą, przywiedli y przyprawili. O co wszystko, jako się wysz pomieniło, modernus comparens ofiarue pana swego w sądzie należytym prawnie o to czynić niezaniechać, zostawiwszy tey protestatleiy, wkrótce napisaney, salvam meliorationem, bądź też przez pozwy correctionem, a teraznieyszey o przyjęcie y do akt zapisanie mnie urzędu prosił, co y otrzymał. T. Stanisław Kuczkowski.

Книга Оверуцкая городская, записовая и поточная, 1697—1699 года, № 3219; листъ 679.

LXIX.

Удостовереніе, данное Махметомъ-пашой шляхтичу Гораздовскому въ томъ, что выкупленный послѣднимъ у Махмета крестьянинъ Алексѣй обязался за это быть вѣчно крѣпостнымъ Гораздоваго. 1699 года юля 26.

Sabbatho in crastino festi sanctae Agnetis virginis et martyris, millesimo septingentesimo primo anno.

Ad officium et acta praesentia castrensia Camenecensia Podoliae personaliter veniens generosus Stanislaus Gorazdowski, bonorum oppidi Sniatyn administrator, obtulit et ad acticandum porrexit officio praesenti scriptum certum manualement, in personam sui offerentis per Machmet—passa datum et servientem, manu ejusdem subscriptum, prout tenor scripti ejusdem sequitur ejusmodi: »Ja, Machmet—basza, daię tę kartę moję jego mości panu Stanisławowi Gorazdowskiemu, administratorowi Sniatyńskiemu, że mi za mego niewolnika Olexia, ktorego wziął był Manik tłumacz na porękę y kartę dał był na lewkowych ośmdziesiąt, miodu ok trzydzieści, masła ok dwadzieścia, odbieram od jego mości pana Gorazdowskiego lewkowych trzydzieści y pięć, za miod y masło lewkowych dziesięć, których ani u Maniaka, ani u Olexija upominać się nie mam, bo mi zapłacił jego mość pan Gorazdowski lewkowych czterdzieści i pięć. A ten chłop Olexi za tę łaskę, co mu jego mość pan Gorazdowski świadczy, przy mnie Machmecie—baszy na wiarę swoją podeymuie się bydzь wiecznym poddanym, że go z niewoli wykupuje y swoimi mnie pieniędzmi płaci, a on z żoną y dziećmi, to jest z synami dwiema: Iwanem, Łazarzem, y córką Paraską, w poddaństwo wieczne poddaia się. Na co ja, nieumiejący Turczyn pisać po turecku, przy tak wielu godnych ludziach, przy imieniu moim, palec umoczywszy miziny w kałamarzu, przyciskam. W Sniatynie, die vigesima sexta Julii, millesimo nonagesimo nono anno. Machmet—basza, signum digiti. Jakub Bildrynych commendant Sniatyński. W. Baranowski, świadek, signum sanctae crucis, świadek nieumiejący pisać, krzyż ręką swoją napisał. Jędrzey Gergiena, towarzysz chorągwie nadworney jaśnie

wielmożnego jego mości pana strażnika koronnego, który z tym Turczy-
nem przyjechał. Post cujus quietationis manualis ingrossationem, idem
offerens originale ad sé recepit et de recepto sibique restituto officium
praesens quietavit.

*Книга городская Каменецъ-Подольская, записовая и поточная 1701
года, № 5955, листъ 8.*

LXX.

Жалоба пановъ Дедовичей-Трипольскихъ на Овручскаго подстоля
Федора Павшу о претензіяхъ по владѣнію имѣніемъ, и между прочимъ
о томъ, что Павша обвинилъ ихъ въ повѣщеніи принадлежащаго ему
крестьянина; тогда какъ на самомъ дѣлѣ крестьянинъ этотъ былъ по-
вѣщенъ за воровство по приговору копнаго суда. 1699 г., Октября 20.

Рочу тисеча шестьсотъ девятьдесятъ девятого, месеца Октября
двадцатаго дня.

На уряде кгородскомъ, въ месте его королевское милости Овру-
чомъ, передо мною, Михалемъ Сингаевскимъ, намесникомъ на тотъ часъ
подвоеводства, вице реентомъ кгородскимъ енералу воеводства Киев-
скаго, и книгами нынешними кгородскими Киевскими, comparentes per-
sonaliter urodzeni ich mość panowie Jan y Ostaphi Dedowiczowie-Try-
polscy, bracia między sobą rodzeni, wnukowie zeszłego urodzonego jego-
mości pana Maxima Trypolskiego, synowcowie zaś zeszłych urodzonych
ich mościów panów Hrehorego, сына Maximowego, Marka y Stephana, pod-
stolego Kiiowskiego, Dedowiczow-Trypolskich, postrzegając całości sub-
stantiey swoich iakimkolwiek obyczajem prawa na ich mościów по ктѣ-
рымkolwiek крешнымъ спадлыхъ y należących, iako прѣдко до актъ niniey-
szych przyść mogli, такъ zaraz solennissime прешіево urodzonymъ ich мо-
щіомъ паномъ Theodorowi y Barbarze Jakubowskiego Pawszom, podstolimъ
Owruckim, małżonkom, iako uciążлиwie protestatiami swemi niepoiedno-

krotnie ich mościów reprotestantów honor y substantią opisującym, protestowali się y reprotestowali w ten sposób y o to: iż iegomość pan Pawsza protestował się na reprotestantów o to, iakoby ich mość reprotestantes część Markowską, zeszłego jego mości pana Marka Trypolskiego, stryja swego, gwałtownie zabrali y onę we wsi Kacowszczyźnie, w powiecie Owruckim leżącej, trzymając, a tę część ich mość reprotestantes niewięcej tylko co na ich mościów należało odebrali, iako naturali po stryju succesione na ich mościów należy, y dotąd non plus ultra, tylko iako zeszły jego mość pan Stephan Dedowicz-Trypolski, podstoli Kijowski, onym odrzekł, trzymając, a jego mość pan Pawsza, z ich mościami pany Stephanem Alexandrowiczem y Stephanem Piotrowiczem zeszłemi Dedowiczami Trypolskimi, successorami Hermanowiczowskiemi, do części trzeciej tylko należy w dobrach succesive na ich mościów należnych, y dispositie różne na te to dobra służące, to iest testament zeszłego jego mości pana Marka Trypolskiego y inne sprawy, obligi różne, od różnych osób służące, do siebie odebrał, post decessum mianowanego iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kijowskiego, w którym testamencie opisuje zeszły jegomość pan Marek Trypolski, iako się dobra onego w Kacowszczyźnie (bo ich tylko miał) obrócić ma i y na iakowych successorow należeć będą; o też część Markowską protestował zeszłych ich mościów panów Alexandrowicza y Piotrowicza Trypolskich, y za otrzymanym protestem na trzecią część sobie należną między pomienionemi, wszystkie ich mościów dobra, tak w Kocowszczyźnie spadek Markowski, de plano długu iednemu z reprotestantow, iego mości panu Janowi Dedowiczowi-Trypolskiemu, zaciągnionego przez zeszłego jego mości pana Petrenka-Trypolskiego, na karcie exprimowanego, y dotąd nie wypłaciwszy, iako y wieś Sniteczyszca z dworami, gumnami, y inne w inszych dobrach części, dwory podbierał, a reprotestantów terazniejszych y dotąd turbować, procesować nie zaniechiwa; o insze zaś dobra, to iest succesją recenter spadłą po zeszłym jego mości panu Stephanie Trypolskim, podstolim Kijowskim, per protestationes suas opisał obżałowany reprotestantów, to iest o dziedziczne jego mości pana podstolego Kijowskiego, iakoby mieli reprotestantes pod siebie podgarnąć y one dotąd trzymać, które lubo trzymając, per portiones sobie należne należyłym trzymając prawem, bo testament zeszłego mianowanego jego mości pana podstolego Kijowskiego tak naucza: że dobra jego dziedziczne successorom należyłym naybliższym wszystkie spadać post

decessum jego mości maia, a zastawne zaś tegoż jego mości pana podstolego Kijowskiego, tym że testamentem swoim tak ad pia legata, na różne monastery, domy Boże, iako y na różne osoby porozdzielał summami mianowany tenże jego mość pan podstoli Kijowski; tedy co się z testamentu pomienionego na reprotestantów dostało, temi dobrami y summami disponunt y z nich secundum proportionem summae zapisanych intraty biorą, a do innych należytościcy nie wdzierają się. Lecz obwiniony jego mość pan Pawsza, nie tylko aby sprawiedliwie miał, trzymając za żywota jego mości pana podstolego Kijowskiego te dobra w swojej opiece, z reprotestantami teraznieyszemi obchodzić się, ale reprotestantów do mianowanego zeszłego jego mości pana podstolego Kijowskiego listownie opisywał y w łasce stryiewskiej należytych successorów na invidia przywodził, co in futuro termino verbaliter et documentaliter obżałowanemu reprotestantes probabunt, legowane zaś summy na różne domy Bożę post decessum jego mości pana podstolego Kijowskiego, sam się czyniwszy executorem iednym testamentu, a postponowawszy reprotestanta, jego mości pana Jana Dedowicza-Trypolskiego, itidem executora w testamencie zapisanego, intraty wszystkie ze wsi Skorodnego, dóbr zastawnych zeszłego jego mości pana podstolego Kijowskiego, w powiecie Owruckim leżącey, na uspokojenie legat, to iest miodu samego belców ośmdziesiąt zabrawszy, y czas niemały Skorodeńskie intraty na siebie samego odbierając. lubo poznosił summy legowane na domy Boskie od zeszłego jego mości pana podstolego, ale na podstęp reprotestantow, na siebie tylko samego kwity pootrzymował, y to czy sprawiedliwie, czy nie sprawiedliwie, wszystkie, iako de quantitativibus summarum co komu legowane, czy nie z uciemieniem duszy jego mości pana podstolego Kijowskiego, pooddawawszy, sobie iednemu praetendit summy obżałowany kilka tysięcy iako by ponabywaney od różnych ich mościów poznoszoney, które domom Bożym y innym osobom pozapisowane byli, a reprotestantów do tych summ poznoszonych przypuszcic denegat, y tak na tę, co poznosił, iako y na swoją, sobie zapisaną, intratę nierównie większą bierze, niż reprotestantes. koźdey zaś jesieni od obięcia dóbr mianowanych Skorodnego. co się od legat znoszonych przez obżałowanego zostanie, koźdego roku ostatek intrat, tedy sobie to obżałowany zabiera, y pożytkuie. a reprotestantom z tego nic nie daie; y w tym reprotestantes szkodę ponoszą. Le swieszczennik Skorodeński bez wiadomości ich mościów, z informatyey obżałowanego, bobry łapaiać, sa-

memu tylko oddaie, a ztąd reprotestantes pożytku żadnego mieć nie mogą, ponieważ z pomienionym swieszczennikiem obżałowany, postponując reprotestantów, in conductamine idą; insuper nie tylko na substantię krzywdzi, ale uczyniwszy protestatią w grodzie Owruckim in anno praesenti tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątym, in Nowembri, calumniose honor iednego z reprotestantów, urodzonego iego mości pana Ostaphiego Dedowicza Trypolskiego, opisał, zadając, iakoby chłopa w Skorodnym kazał niewinnie obiesić, ato nie tak się działo, bo tego chłopa o złodziejstwo obwinionego kupa gromadami sądziła, y kupa onego obiesić kazała, a reprotestans iego mość pan Ostaphy Trypolski do tego się nie in-terressował, w czym calumniose od obżałowanego iest opisany. Także per protestationem calumniose circumscriptam ciz obżałowani opisali, iakoby mieli reprotestantes intraty iakowegości czasu, z części wsi Łaskow, po tym że iego mości panu podstolim Kiiowskim na obżałowanego y reprotestantów spadley, pozabierać, co się tak nie działo, —albowiem sam obżałowany nierownie więcey intraty z Łaskowskiej części poki trzymał w swoiey possessyey, bierał, reprotestantów krzywdził, a potym do tego podwiódł reprotestantów, uczyniwszy z urodzonym iego mością panem Stanisławem Iaskulskim contract, że też część w Łaskach nolentes volentes zbyć z obżałowanym w kupie musieli pomienionemu iego mości panu Iaskólskiemu, sprawy różne, dyspositie na różne dobra y na długi post fata zeszyły ieymości paniey Maximowey Trypolskiej e domo Iarmolińskiej, z rąk iegomości pana Ostaphiego Trypolskiego pozabierawszy, dotąd nie oddaie y u siebie, ku szkodzie reprotestantów, trzyma. Tudzież obżałowani, wiedząc dobrze, że dobra Zalessie y Błążęszczyzna, tamże w powiecie Owruckim leżące, po zeszyłych wýsz mianowanych ich mościach panach, Maximie, dziadu, y synie iego Hrehorym, stryiu reprotestantów, Dedowiczach Trypolskich, succesione naybliższe są reprotestantów, na których zeszyła urodzona ieymość pani Fedora Proskurzanka primi voti Hrehorowa Trypolska, secundi et ultimi Ierzyna Rączkowska mieniła sobie od zeszyłego iego mości pana Hrehorego Trypolskiego, małżaka swego, a stryia protestantów; dożywocie, żadnego prawa nie mając y zapisu, tylko manifestatią iedną się zaszczyciając, że miała sobie zapisane na pomienionych dobrach od mianowanego iego mości pana stryia reprotestantów, których dóbr y zażywała, tedy obżałowany iegomość pan Pawsza, wszedszy w contract arędowny z zeszyłą pomienioną ieymością panią Rączkowską, uwiod-

szy onę słownemi swemi obietnicami, y te dobra wsi Zalesie y Błażeszczynę obiwszy od zeszye iey mości paniey Rączkowskiey kontraktem arędownym, któremu kontraktowi iuż dawno czas, w nim determinowany, tenutiey wyszedł, do tych czas w swoiey niesłuszney y nieprawney trzymaia obżałowani possessyey y participia w wszelkie z tych dóbr intraty, w których dobrach we wsi Zalesiu, przy obięciu w arędowną possessyą, która iuż dawno exprivata obżałowanym, iako sami być sobie mienili, do świętego Piotra w roku teraznieyszym, tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątym, zabrali żyta kop dwadzieścia y cztery, coś niewiele y barzo mało zasiawszy; w tey że wsi Zalessiu, oziminę do domu swego, do wsi Dorohinia, zabrali, kopami pówozili y pokorzyścili, z zasiewku zaś tego, co sieli obżałowani na ten rok terazniewszy, tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewięć, co się wrodziło żyta iuż po zeyściu iey mości paniey Rączkowskiey pomienionej, lubo wiedzieli dobrze że te dobra cum omni fructificatione retestamentom legitime dostać się y należeć maia, iako prętko żzeli temiz poddanemi Zalesskimi, w kopach do domu swego, do wsi Dorohinia, tamże iako y pierwsze żyta poprzewozić kazali, iakoż y poprzewożywali, którego żyta także kop dwadzieścia zawzieli, y zawziowszy skorzyścili; poddanych zaś tych Zalesskich gwałtownie do roboczny do Dorohinia, aby ichmościom obżałowanym robili, przymuszaia, którzy ichmościom w koždy tydzień po dniow trzy robić muszą, na których dobrach wsiach Zalessiu y Błażeszczynie nie tylko że protestantes ius haereditatis et successium maia, ale y sumnę, którą miał na tych dobrach zeszy iegomość pan Zankiewicz od ieymości paniey małżaki swoiey, a siostry retestamentów, córki zaś mianowanego zeszy iegomości pana Hrehorego Trypolskiego, którą comparentes swoiemi własnemi pieniędzmi wypłacili, y za iey oddaniem ichmość, że te dobra oswobodzili, o czym także dobrze constat obżałowanym, iako y w cessioney obżałowany iego mość pan Pawsza od iego mości pana Zańkiewicza dołożony iest, na które persolutę y dobra wszystkie sprawy, dispositive, cessiones przy obżałowanych zostaią, y inne sprawy, munimenta, dispositiones domus Trypolscianaey, które pobrał po zeyściu pomienionego iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kiiowskiego, będąc zapisanym executorem testamentu, a zaś z rąk iednego z comparentow iego mości pana Ostapiego Trypolskiego zapis y possessyę y inne dokumenta na Ostrow Żyrowski, na probatia przy sprawie swej z iego mością panem Łaskiem

stolnikiem Kiiowskim, uprosiwszy, wziął y dotąd zatrzymał, z którego ostrowu już nie tylko że wszystek Dorohiń pobudował się, ale y do Narodycz. niemało drzewa potrzebnego, zgodnego na budowę, powywożono. powycinano, o co comparentes, nie mogąc mieć dispositiety, y upominać się nie mogą; za czym ad extremum stajnią, teraz świeżo anno praesenti, in Novembri. z gruntu y ode dwora zeszłego iego mości pana podstolego Kiiowskiego, na protestantów spadłego, w Owruczym mieście stojącą, poddanemu iego mości pana podstolego Kiiowskiego zbudowaną zabrał, y na swoy plac nadruczny w tymże mieście Owruczym zaniósł y postanowił, owo zgoła, o co kolwiek w swoich protestatiach. reprotestantow opisał, wszystko to sam reprotestantom czynił, o co wszystko że protestantes prawnie ante nie czynili, wszystko to sprawowało w comparentach, że sobie nie litigia prawne, ale miłość sąsiedzką y pokrewną więcey wazyli. Przez co wszystko obżalowani, w tak niesłusznym opisanu prawie ferito stylo comparentów, prawo pospolite zgwałcili, winy na osoby y dobra swoje, ratione circumscripti honoris comparentów, w prawie pospolitym opisane, zawzieli y zaciągneli, protestantow terazniejszych do szkod nie małych przywiedli y przyprawili; o co tedy wszystko comparentes reprotestowawszy się y protestowawszy, salva remansa melioratione tego wszystkiego, według potrzeby prawney, nec non viam iure agendi ratione praemissorum zostawiwszy, na ten czas o przyjęcie tey reprotestatietey prosili, — co y otrzymali. Ostaphi Dedowicz Trypolski swym y rodzonego swego imieniem.

Книга Киевская городская, записовая и поточная, годъ 1697, 1698 и 1699 годовъ, № 7; листъ 519.

ЕХХІ

Жалоба Овручскаго подстоля Федора Павши на пановъ Трипольскихъ о разныхъ убыткахъ по имѣнію, а также о повѣщеніи принадлежащаго ему крестьянина и о конфискаціи имуществва послѣдняго. 1699 г., Октября 22.

Рову тисеча шестсотъ деведсая девятого, месеца Окътоврия двадцать второго дня.

На уряде вгородскомъ, въ замъку его королевское милости Овруцкомъ, передо мною Яномъ Ядубовскимъ, намесникомъ вгородскимъ староства Овруцкого, и книгами нынешними вгородскими Овруцкими, comparens personaliter urodzony iego mość pan Theodor Pawsza, podstoli Owrucki, swym y drugich wszystkich successorow zeszylych godney pamieci urodzonych ich mościow panow Marka y Stephana, podstolego Kiiowskiego, Trypolskich, ad bona Kacowszczyzny, Kloczkow, Czykołowicz, Skorodnego y innych należących, imieniem, także imieniem urodzoney iey mości paniey Anastazyey Zelskiej, pracavendo futurae indemnitati substantiey y successiey swoiey y innych successorow y consuccessorow, solenniter et gravi cum querella przeciwko urodzonym ich mościom Janowi y Ostaphiemu Iwanowiczom Dedowiczom-Trypolskim, braci między sobą rodzonym, przychilając się do dawniejszych pierwszych protestatii, tak swoich, iako y mianowanego zeszyłego urodzonego iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kiiowskiego, przeciw ich mościom obwinionym pozanoszonych, tudzież y do skryptu pewnego, między wszystkimi successorami y consuccessorami pod zakładem tysiąca złotych polskich, aby się żaden do dobr wyszmianowanych nie tykał y z onych żadnych intrat y pożytkow nie brał, aż do umiarkowania y postanowienia wszystkich successorow wieczystego rozdziałku, danego, protestował się y manifestował w ten sposob: iż ich mość panowie Trypolscy, nic nie ogladając się na prawo pospolite y winy w niem opisane, wszystkie dobra, po wyszmianowanych zeszyłych urodzonych ich mość panach

Marku y Stephanie, podstolim Kiiowskim, Trypolskich, modo successivo na protestanta y drugich successorow, do tychże dobr pomienionych y innych należących, spadłe, od lat iuż dwudziestu niektóre dobra, iako to Kacowszczyznę, Kłoczki y Czykołowicze, a inne od lat kilku, w possessiā swoiā nienależytā wziowszy, protestanta y innych successorow, simul z protestantem do tychże successyi należących, nie dopuszczaią, onych używaią, intraty, robocziny y insze wszelakie prowenta odbieraią y na swóy szczególnie tylko, nie dopuszczaiąc y zabraniając drugim successorom z protestantem tych używać, pożytek obracaią, iako około tego pierwsze protestacie y zaczęty process obszyrniey świadczą; także też ich mość obwinieni, wiedząc barzo dobrze, że protestans ultimaria dispositione testamentaria namienionego urodzonego godney pamięci zeszłego z tego świata iego mości pana Stephana Trypolskiego, podstolego Kiiowskiego, za executora naznaczony, y niemało legat tymże testamentem pomienionego zeszłego iego mości pana podstolego Kiiowskiego różnym ich mościom y do różnych klasztorow y kościołow, do dobr wsi Skorodnego sciągaiących się, ciężko nie czyniąc duszy, powypłacał, y niemaż summy per cessiones iurium, iako y tymże testamentem legowane, na dobrach wsi Skorodnym maiąc, a ich mość obwinieni, szczególnie tylko po tysiącu złotych polskich od tegoż namienionego iego mości pana podstolego Kiiowskiego legowanym maiąc, różne krzywdy poddanym czynią, woytowi z gromadą protestanta słuhać pod wielkimi winami y karami zakazuią y zabraniaią, tegoż woyta po kilka razy, aby ni w czym nie był posłuszny protestantowi, sami się tylko czyniąc panami, bili y teraz biią, do kapłana ritus graeci tamecznego Skorodeńskiego żadney nie maiąc okazyey y cale do onego nie należąc, bez boiaźni Bożey, na posmiechowisko ludzkie, bili, za włosy targaiąc po ziemi włoczyli, włosy powyrywali; roku terazniejszego, tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego, ieden z obwinionych, urodzony iego mość pan Ostaphy Trypolski, sam się ieden tylko uczyniwszy panem, roboczego Opanasa, poddanego Skorodeńskiego, bez żadney dyspositiēy chrześcianskiej, lubo prosił aby kapłanowi dano znać, aby się mógł wyspowiadać, nie dopuściwszy y zabroniwszy, iako fama volat—nemine instigante, mało co winnego, y nie sam ieden panem nad mianowanym poddanym będąc, bez spowiedzi y sądu postronnych ludzi kazał obiesić, y totam tegoż obwinionego Opanasa suppellectilem domesticam tenże iego mość pan Ostaphi Trypolski od żony y dzieci pozosta-

tych odebrawszy, na swoy własny pożytek obrócił; a nie tylko namienieni obwinieni dobra y poddanych nienależycie, niesłusznie aggrawują, ale ieszcze roku wysz na akcie mianowanego, dnia dwudziestego siódmego miesiąca Septembra, w miescie Narodyczach, podczas targu, na śródku rynku, urodzoną iey mość panią Barbarę Iakubowskiego Theodorową Pawszynę, podstolinę Owrucką, małżonkę protestantis, potkawszy, słowy nieprzystoynemi, płci białogłowskiey szlacheckiey szkodzącemi, dishonorował, zkontemptował, na samego protestanta, zabiciem grożąc, iako częstokroć zwykł iego mość to czynić, diffidował, odgrażał, dla których publicznych diffidacyi y odpowiedzi protestantes securi zdrowia y życia swego bydź nie mogą; przez co ich mość obwinieni prawu pospolitemu y skryptowi wysz namienionemu sprzeciwili się, w zakład w tymże skrypcie wyrażony y winy prawne popadli, a protestanta z consuccessorami do szkod niemałych, przez tak długi czas dobra nienależycie, niesłusznie, co na część protestanta z consuccessorami należy, sami tylko poczyniwszy się y czyniąc panami, trzymając y z onych wszelakie intraty y pożytki biorąc, które wszystkie szkody pozwami expri-mowane będą, przywiedli y przyprawili. O co wszystko, ut praemissum est, protestans ofiaruie się prawnie czynić niezaniechać, zostawiwszy tak sobie samemu iako y drugim consuccessorom salvam meliorationem tey teraznieyszey protestatiey swoiey, albo uczynienie inszey, szyrzey, lubo teyże przez pozwy poprawienie, teraznieyszey do akt o przyjęcie mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Theodor Pawsza, podstoli Owrucki, manu propria.

Книга Овруцкая городская записовая и поточная, 1697—1699 года, № 3219; листъ 776.

LXXII.

Жалоба отъ имени всей панцырной хоругви налворнаго Литовскаго маршала князя Януша Вишневецкаго на крестьянъ с. Кудривецъ и управляющаго этимъ имѣніемъ пана Высоцкаго, о нападеніи на поставленный отъ этой хоругви пикетъ, нанесеніи побоевъ пахолкамъ и ограбленіи «товарища».—Донесеніе вознаго объ освидѣтельствованіи имъ избитыхъ пахолковъ. 1700 г., Мая 17.

Roku tysiącznego siedmsetnego miesiaca Maij siedmnastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Mikołaiem Stanisławem Kamińskim, stolnikiem Drohickim, burgrabią grodzkim Krzemienieckim, personaliter comparens urodzony iego mość pan Stanisław Rybkowski, towarzysz y koniusz y na ten czas chorągwie panczerney iaśnie oświeconego xięcia iego mości Janusza Korybutha na Zbarażu y Wiszniowcu Wiszniowieckiego, marszałka nadwornego wielkiego xięztwa Litewskiego, Pińskiego, Osieckiego et caetera starosty, swym y całego znaku chorągwie teyże imieniem solennissime skarżył się, opowiadał y protestował naprzeciwko urodzonemu iego mości pany Michałowi Humienieckiemu, stolnikowi Podolskiemu, dobr wsi Kudzyniec dziedzicowi y possessorowi, tudzież urodzonemu panu Wysockiemu, niemniey poddanym iego mości, osobom plus minus ze trzysta wynoszącym, iednym tumultem na słobodę do mianowanych dobr idącym, niżej mianowanego uczynku z iego mością panem administratorem swoim pryncypałam, cooperatorem y exekutorom, samemuż iego mości specifice nominibus et cognominibus wiadomym y znaiomym, którzy hoc loco pro expressis et specificatis censeri maią, w ten niżej opisany sposob y o to: iż wyżey mianowani obwinieni, poddani iego mości pana stolnika Podolskiego, narod chłopski, ku stanowi szlacheckiemu ad opprimendum onegoż semper chciwi, smieli y wazyli się w roku ninieyszym, tysiąc siedmsetnym, dnia czternastego miesiaca Mai, przechodząc bez dobra wieś nazywaiące się Pańkowce, za Iampolem będącą, iuż nieco w kraiach pustych zostaiącą, bez groblę, gdzie na ten czas y protestans niniejszy, ze

znaczkim stojąc, securitate omni frenis, bynamniey nic się nie spodziewając na siebie, gdzie ciż obwinieni chłopstwo, raz na wszelką wyuzdani swywola, szukając okazyiey, gdy woznica y czeladź z pod znaku różnie, to dla pasz, to dla inszych swoich należytości, poroschodziła się, tam tedy na samey groble woznicę protestantis, na imie Michała, przechodzącego, klacz iakowś narowista onych że ukąsiła y daley ieszcze szułając się sięgała, który na ten czas nie mając tylko bardysz w ręku na onęż klacz zamierzył się, a obwinieni znać że z umysłu na to czuwając, zaraz ieden z obwinionych tegoż woznicę drongiem horrendissime uderzył; a potym wszyscy tumultem, ceco impetu na znaczek y na samego protestanta, z kijami, cepami, kosami, muszkietami y różną strzelbą rzucili się y bić bez dania przyczyny czeladź y pachółkow poczęli, iakoż Chwiedorowicza, Lachowieckiego, Sawickiego tamże uchwyciwszy y wyszmianowanego woznicę horrendissime cepami, kijami y drąkami zbili, w stawie topili, a drugich powiązawszy z sobą brali, owo nieznośne oppresye wyrządzali, za samym protestantem po polu goniąc strzelali, a na ostatek znaczek znosząc, rzeczy niemało, których trudno y pomnieć (sic), pozabierali, mianowicie: rządzik, valoris talerów bitych dziesięć; muszkiet gwintowy, valoris tynfów trzydzieści; szablę czarną z kapturkiem, musztuczkiem, drótem, rękoięść uwinioną y igrzyskami srebrnemi, valoris talerów bitych sześć; drugą szablę, czarną, pacholiczą, valoris złotych osim; nadziak, valoris tynfów trzy; nóż, valoris tynfów trzy; gotowych pieniędzy złotych siedm y inych drobiazków niemało pochwytali; insuper tenże obwiniony iego mość pan administrator z tym się deklarował, iż, prawie, protestantem kiedyż kolwiek nieżywić miał, a tamże powtórnie na znaczek by też y nocą naść się deklarował; przez co y takowy swóy postępek wyżey mianowany obwiniony prawo pospolite de securitate ubique locorum, niemniey o inwasorach y diffidatorach tot constitutionibus opisane zgwałcił y zwiolował, winy tali in passu na się y osoby swoje traxerunt et praemeruerunt; o co wszystko ninieyszy protestans, przestrzegając omnimodam sui securitatem, iterum iterumque manifestatur y protestatur, nihilominus salwam meliorationem, si opus fuerit, zostawiwszy, prosił mnie urzędu, aby to wszystko actis praesentibus conotatum było, co y otrzymał. Stanisław Rybkowski. Et hic in continenti stanowszy oczewiście wozny generał woiewodztwa Wołyńskiego y innych szlachetny Stanisław Leszczyński dba zapisania do akt ninieyszych iawnie,

iaśnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku, miesiąca y dnia ninieyszych, wyżey na akcie mianowanych, ad affectationem ac juridicam requisitionem wyżey mianowanego protestanta, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panów Jana Korczakowskiepo y Jana Nowakowskiego, sobie vigore maioris testimonii adhibitos, był tu w gospodzie re-quirentis, gdzie bywszy, wyżey mianowanych pachółkow y woznicę, zbitych siniemi razy, tudzież razy sinie, krwią ociekłe, bite, widział y officiose oglądał, co on wozny widziawszy y officiose oglądawszy, z tamtąd powrócił y o tym tę swoię prawdziwą przede mną urzędem czyni y zeznaie relatią, o której przyjęcie mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Stanisław Lesczyński wozny.

Книга Кременецкая городская, записовая и поточная, годъ 1700, № 1608; листъ 383.

LXXIII.

Приговоръ Луцкаго градскаго суда по дѣлу о наѣздѣ пановъ Стемпковскихъ на имѣніе вдовы Новоградскаго подкоморія Еазимира Шлюбича-Заленскаго, с. Хойники, убиіствѣ крестьянки, заключеніи въ тюрьму и истязаніяхъ другихъ крестьянъ; судъ приговорилъ Стемпковскихъ къ баніціи, а участниковъ наѣзда,—шляхтичей къ инфаміи, а лицъ несвободнаго состоянія—къ смертной казни. 1700 г., Мая 25.

Roku tysiącznego siedmsetnego, miesiąca Maia dwudziestego piątego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Łuckich, od dnia dwudziestego miesiąca Aprilis roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłych y sądownie odprawować się zaczętych, przed nami Woyciechem Stanisławem Czermińskim, podczaszym Wołyńskim, podstarościm, Jerzym Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, woyskim ziemskim Włodzi-

mirskim, sędzią y burgrabią, y Wawrzyńcem Stanisławem z Peplowa Peplowskim, woyskim ziemskim Łuckim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkimi Łuckimi, gdy dnia czwartego miesiąca Maia przypadła była sprawa z rejestru sądowego za przywołaniem woznego generała szlacheznego Adama Walowskiego, apparitora sądowego, między instigatorem sądowym y iego delatorką wielmożną iey mością panią Heleną Stępkowskiego, wielmożnego iego mości pana Kazimirza Szlubicza Załęskiego podkomorzego Nowogrodzkiego pozostałą małżką, wdową, powodką, a wielmożnemi ich mość pany Alexandrem y Alexandrą z Żabokrzyk Stępkowskimi, kasztellanicami Braclawskimi, małżakami, cum assistentia et autoritate iey mości paniey kasztellanicowey Braclawskiey małżaka swego, iako opiekuna małżęskiego, pozwanemi, tudzież urodzonymi y utściwymi Szymańskim Konstantym, Murawickim, Kwiatkowskim, podstarościm Dublańskim Ulanowskim, Ianem Bobowskim, Wyhowskim, Stoynowskim, Malickim, Korniońskim, Grzegorzem Haydukiem y innemi sługami y boiarami Dublańskimi, Dymidowskiemi, Ławrowskimi wielmożnego iego mości pana kasztellanica Braclawskiego, także pozwanemi y stawionemi, za dekretem grodzkim Łuckim, między wysz pomienioną actorką wielmożną iey mością panią Załęską, podkomorzyną Nowogrodzką, y wielmożnemi ich mościami pany kasztellanicami Braclawskimi, małżakami, y stawionymi obwinionymi pozwanymi, roku miesiąca y dnia w tymże dekrete wyrażonych stałym y u sądu ninieyszego produkowanym; tedy postanowiwszy się u sądu ninieyszego strona powodowa sama oczewisto, pozwanym, iż się za potrzykrotnim przez trzy dni woznego wysz mianowanego do sądu przywołaniem nie stawili, ani o niestaniu swoim sądowi ninieyszemu y stronie powodowey żadney wiadomości nie dali, onych iako niestałych, sprzeciwnych y prawu pospolitemu nieposłusznych, z dopuszczenia sądowego na upad in termino conservato ratione superimmissionis familiae domesticae, in bonis violentiarum perpetracionis, subditorum captivationis, carceribus strictis detentionis, enormissime tormentationis, in paena banitionis perpetuae et nunc decernenda, additione ministerialis ad publicandam ex remissione pro executione una cum solutione taxae vulnerum incarceratis illatorum, sub seorsiva paena banitionis perpetuae ex nunc decernenda, additione ministerialis ad publicandam et remissione pro executione; ratione vero causalae mortis Borecki et aliorum violentiarum in seorsiva paena banitionis perpetuae, una

cum elibertatione personae incarceratae ex carceribus, sub seorsiva paena banitionis perpetuae, utrisque ex nunc decernendis, additione ministerialis ad publicandas et remissione pro exequutione; nihilominus in lucro statuitionis inculpatorum pro quibus resest in instanti sub paena banitionis perpetuae ex nunc decernenda, additione ministerialis ad publicandam et remissione pro exequutione; super vero statuendis in lucro paenarum legum, videlicet infamiae plebeos et colli, ex nunc decernendis, additione ministerialis ad publicandas et remissione pro exequutione, z wolnym iednak sprawy tey y wzdania iey do zwykłej godziny aresztem. A gdy o godzinie zwykłej aresztowey sprawy do aresztu przywoływano, między któremi y ta sprawa do aresztu przywołana była, tedy od pozwanych postanowiwszy się urodzony iego mość pan Franciszek Ruciński, tę sprawę y wzdanie iey aresztował, y tak ta spawa indecise w aresztowym pozostała regestrze; którego potym rogestru, gdy roku, miesiąca y dnia wysz na akcie mianowanych ta sprawa do sądu przypadła y przez woznego przywołana była, tedy pozwani tak iako y pierwey do prawa nie stawili się y o niestaniu swoim sądowi ninieyszemu y stronie powodowey żadney wiadomości nie dali, onych iako niestałych, sprzeciwnych y prawu pospolitemu nieposłusznych, strona powodowa iuż powtórę po areszcie wzdała na pomieniony dekret, tak się w sobie mający: Wypis z xiąg grodzkich zamku Łuckiego. Roku tysiącznego siedmsetnego, miesiąca Aprilis szóstego dnia. Na roczkach sądowych grodzkich Łuckich, od dnia osimnastego miesiąca Marca roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłych y sądownie odprawować się zaczętych, przed nami Woyciechem Stanisławem Czermińskim, podczaszym Wołyńskim, podstarościm, Ierzym-Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, woyskim ziemskim Włodzimirskim, sędzią, y Wawrzyńcem-Stanisławem z Pepłowa Pepłowskim, woyskim ziemskim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkimi Łuckiemi, gdy przypadła sprawa z regestru sądowego, roku y miesiąca wysz na akcie mianowanych, a dnia pierwszego, za przywołaniem woznego generała szlachetnego Adama Walowskiego. między instigatorem sądowym y iego delatorką, wielmożną iey mością panią Heleną Stępkowskiego, wielmożnego niegdy iego mości pana Kazimierza Szlubicza Załęskiego, podkomorzego Nowogrodzkiego, pozostała małżanką, wdową, powodką, a wielmożnemi ich mość pany Alexandrem y Alexandrą z Żabokrzyk Stępkowskiemi małżankami, kasztellanicami Braclawskimi, cum

assistentia et autoritate iey mość paniey kasztellanicowey Braclawskiej małżaka swego, iako opiekuna małżeńskiego, pozwanemi, tudzież urodzonymi y utściwemi Szymańskim, Konstantym Murawickim, Kwiatkowskim, podstarościm Dublanskim Ulanowskim, Ianem Bobowskim, Wyhowskim, Stroynowskim, Malickim, Kornijowskim, Grzegorzem Haydukiem y innemi sługami y boiarami Dublańskimi, Dymidowskiemi, Ławrowskiemi wielmożnego iego mości pana kasztellanica Braclawskiego, tamże pozwanemi y stawionemi, za pozwami grodzkimi Łuckimi, od powoda po pozwanych w sprawie w nich że niżej inserowanych wyrażoney, na roczki grodzkie Łuckie wydanemi y u sądu ninieyszego produkowanemi, które za podniesieniem od strony powodowey u sądu byli czytane, z których pierwszy tak się w sobie ma: «Athanazy na Miączynie y Macieiowe Miączynski, podskarbi nadworny koronny, Łucki, Krzepicki, Łosicki et caetera starosta. Wielmożnym ich mościom panom Alexandrowi y Alexandrze z Żabokrzyk Stepkowskim, kasztellanicom Braclawskim, małżakom, cum assistentia et autoritate waszmość mości pani kasztellanicowa Braclawska, iako małżaką y opiekuna waszmości małżeńskiego, z osob y z dobr waszmościow generaliter wszystkich powagą iego królewskiej mości, a władzą urzędu mego starościńskiego, przykazuję, abyście waszmość przedemną samym albo urzędem moim grodzkim Łuckim na roczkach grodzkich Łuckich, gdy w roku teraznieyszym tysiąc szeszet dziewiędziesiąt dziewiętym, die vigesima mensis Augusti przypadną y sązione będą, albo ieśliby te niedoszły, na innych po nich do sążdenia naybliżey przypadłych y naypierwiesy sążących się, sami przez się oblicznie y zawicie staneli na instantią y prawne pęparcie instigatora sądowego y iego delatorki wielmożney iey mości paniey Heleny Stepkowskiego, wielmożnego niegdy iego mości pana Kazimirza Szlubicza Załęskiego podkomorzego Nowogrodzkiego pozostałej małżaki, wdowy, powodki, która waszmość pozywa dowodząc sprawiedliwosci poddanym swoim Choynickim Iackowi, Iwana Czarnego synowi, y samemu Iwanowi Czarnemu, iż waszmość, przy naieździe swoim cum complicitibus suis supraspecificatis, Iacka, syna Iwana Czarnego, potym samego Iwana Czarnego, do waszmosciów dobrowolnie za synem proszającego y w Ławrowie u waszmosciów depraeantem, wziąć w więzienie w iameż kazaliście, w więzieniu w iameż ode dnia dwudziestego dziewiętego miesiąca Maia roku teraznieyszego tysiąc szeszet dziewiędziesiąt dziewiętego, do dnia piętnastego miesiąca Junij tegoż roku

więziliście, Iacka zaś, syna Iwana Czarnego, od dnia dwudziestego czwartego miesiąca Maia tegoż roku tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątego w więzienie ciężkie wziowszy, w tey że z oycem iamie więziliście, z więzienia z iamy wywlokwszy bić kijmi, postronkami nielitościwie, potym katu z Dubna przyprowadzonemu dawszy go w ręce, dnia iednego ciągnąć do szóstego karbu nad zwyczaj y prawo, aby żadney niedawał folgi posła za posłem posyłaiąc, drugiego dnia kopę swic o niego zpalić kazaliście, który kat obadwa boki ciało aż do kości przypalił, człowieka okaleczył; na tych że tak pomienionych przegrażacie, okupować się kazecie, z domowstwem zabrać, z chałupą spalić przegrażacie się; Borecką babę, która w więzieniu umarła, w lesie zakopać kazaliście; przez coście waszmość winy prawne na siebie zaciągneli, do krórych win na waszmościach wskazania, taxy ran popieczonych zapłacenia, okaliczenia nagrodzenia tym że poddanym swoim, tudzież do eliberowania z więzienia Maruszy dziwki arestowanej, y o winy prawne, powodka waszmościow na termin wyszoznaczony pozywa, na którym terminie iako na zawitym, abyście waszmość stanowszy skutecznie odpowiadając usprawiedliwili się. Pisan w zamku Łuckim, miesiąca Augusta czwartego dnia, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego». Drugi zaś, in causa statutionis, tenoris eius mōdi: «Athanazy na Miączynie y Maciejowie Miączyński, podskarbi nadworny koronny, Łucki, Krzepicki, Łosicki et caetera starosta. Wielmożnym ich mościom panom Alexandrowi y Alexandrze z Żabokrzyk Stępkowskim, kasztellanicom Braclawskim małżąkom, cum assistentia et autoritate waszmości moscia pani kasztellanicowa iego mości pana kasztellanica, iako małżaka y opiekuna małżęskiego, urodzonym y utściwym Macieiewi Szymańskiemu, Konstantemu Murawickiemu, Kwiatkowskemu, podstarosciemu Dublanskiemu Ulanowskiemu, Ianowi Bobowskiemu, Wyhowskiemu, Stroynowskiemu, Malickiemu, Korniewskiemu, Grzegorzowi Haydukowi y innym sługom boiarom Dublańskim, Dymidowskim, Ławrowskim, z imion y przezwisk waszmościom mości panowie kasztellanicowie Braclawscy znaiomym, których salvam specificationem powodka niżey mianowana sobie zachowuie, cum assistentia et autoritate z waszmościów de iure debita, z osob y z dóbr waszmościów generaliter wszystkich, powagą iego królewskiey mości, a władzą urzędu mego staroscińskiego, przykazuie; abyście waszmość przede mną samym albo urzędem moim grodzkim Łuckim na roczkach grodzkich Łuckich, gdy w

roku terazniejszym tysiąc szesćset dziewiędziesiąt dziewiątym die vigesima mensis Augusti przypadną y sądzone będą, albo ieśli by te nie doszli, na innych po nich do sądzenia nayıpierwey przypadłych y nayıpierwey sądzących się, sami przez się oblicznie y zawicie staneli, na instantią y prawne poparcie instigatora sągowego y iego delatorki wielmożney iey mości paniey Heleny Stępkowskiego, wielmożnego miegdy iego mości pana Kazimierza Szlubicza Załęskiego podkomorzego Nowogrodzkiego pozostały małżaki, wdowy, powodki, abyście waszmość urodzonych y utściwych wyżey wspomionych Macieia Szymańskiego, Konstantego Murawickiego, Kwiatkowskiego, podstaroscięgo Dublanskiego, Ulanowskiego, Iana Bobowskiego, Wychowskiego, Stroynowskiego, Malickiego, Korniewskiego, Grzegorza Hayduka y innych sług boiarow Dublańskich, Dimidowskich, Ławrowskich, z imion y przezwisk waszmościom mości panowie kasztellanicowie Braclawscy znaiomych, których salvam specificationem powodka sobie zachowuie, przed sąd grodzki Łucki stawili do wzięcia z nich win prawnych o to: iż oni waszmościom do niazdu na dobra wieś Choyniki, roku terazniejszego tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego miesiąca Maia dwudziestęgo czwartęgo dnia stałego, dopomagali. na też dobra naiechawszy za poddanemi gonili, drugich, osobliwie Iacka, Iwana Czarneęgo syna, Borecką wdowę y Maruszkę dziwkę, wnukę tey Boreckiey, w więzenie wzięli, postronkiem za szyje wedle konia prowadzili, za drugimi poddanymi gonili, kańczukami poszynkowali (sic), po wsi sposobem nieprzyacielskim biegali, niewiedzieć czego szukali, młyny trzęśli, ludzi trwożyli y insze violentie, w pozwie principalitatis y w protestaciey wyrażone, czynili, a w niestawieniu,—do zapłacenia z nich kaźdeęgo taxy głowy y podięcia za nich ciężaru tey sprawy; na którym terminie, iako na zawitym, abyście waszmość stanowszy skutecznie odpowiedaiąc usprawiedliwili się. Pisan w zamku Łuckim, die quinta Augusti, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt dziewiątego». A po podniesieniu y przeczytaniu tych pozwów, strona powodowa u sądu ninieyszego prosila y domawiała się, aby sąd stronie pozwanej sprawić się nakazał na wysz ingrossowane pozwy; a potym strony obiedwie, wielmożna iey mość pani Załęska podkomorzyna Nowogrodzka swym y innych imieniem personaliter, a wielmożny iego mość pan Alexander Stępkowski kasztellanic Braclawski, pozwany, itidem personaliter, u sądu ninieyszego stanowili się, y w tych sprawach rosprawę prawną między

*

sobą mając, controwertowali; których kontrowersy do się zanesionych wysłuchawszy, sąd grodzki Łucki, y z onych dobrze wyrozumiawszy, na zadaną z boku od successorow niegdy iego mości pana Mikołaja Wereszczaki, w sądzie głównym trybunału koronnego Lubelskiego w roku tysiącsześćset osmdziesiąt wtórym otrzymaną condemnatę approbatę, lubo pro interesse duorum capitum sprawa zagrodzona; iednak ad interesse trzeciego brata successorów, którzy w compromis y satisfaccya nie wchodzili, wielmożnemu iego mości panu kasztellaniciowi Braclawskiemu mieysca u sądu dowodzić nakazuie; od kórego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego appelowała; sąd iey tey apelaciy nie dopuścił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody, na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie bydź rozumiał, ani wniesionemi do sądu raciami może sobie constituere locum standi, uznawa; potym, za podaniem obiektiey na sądowe pomiarkowanie, sąd uznawa, aby in constitutionem ad praesens loci standi, wielmożny iego mość pan kasztellanic Braclawski stronie zarzucaiącey, successorom niegdy iego mości pana Mikołaja Wereszczaki, zakład starościński a sądowi popołowie zakładu starościńskiego natychmiast pod powtorną approbatą zapłacił; od kórego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego appelowała, sąd iey tey apelaciy nie dopuścił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie bydź rozumiał; reiecta ad satisfactionem; a ponieważ roku, miesiąca y dnia wysz na akcie mianowanych, wielmożny iego mość pan Alexander Stępkowski kasztellanic Braclawski tak stronie zarzucaiącey iako y sądowi in paenis adiudicatis dosyć uczynił, tedy sąd habere ipsum ad praesens locum standi censet y stronom w sprawie princypalney experymentować nakazuie; w experymentowaniu controwersy wysłuchawszy, stronie pozwaney postępować nakazuie; od kórego dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego appelowała, sąd iey tey apelaciy nie dopuścił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie bydź rozumiał; w postępowaniu, sąd dalszych kontrowersy wysłuchawszy, super ferendam sententiam, do blisko przyszley cadenciy sądow grodzkich Łuckich deliberandum esse censuit y delibe ruie, y tam że stronom na blisko przyszley cadenciy sądow grodzkich Łuckich termin zawity zachowuie; od kórego

dekretu strona pozwana do sądu głównego trybunału koronnego Lubelskiego apelowała; sąd iey tey apelaciy nie dopuścił, a ona o poparcie iey, o grawamen y szkody na sąd się protestowała; sąd się też reprotestował, iż tak prawnie byźdź rozumiał; *causa statuitionis ad eundem terminum suspenditur et conservatur*; co wszystko dla pamięci do xiąg grodzkich Łuckich iest zapisano, z których xiąg y ten wypis pod pieczęcią grodzką Łucką iest wydany. Pisany w zamku Łuckim». U tego dekretu przy pieczęci przycisnioney *correcta* w te słowa: *Correxit Sinnicki*. Po króym takowym wzdaniu strona powodowa na pozwanych iako niestałych dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosiła y domawiała się, przeto sąd niniejszy grodzki Łucki, za niestaniem pozwanych, a za domowieniem się y prawnemi postępkami strony powodowey, przychylając się w tym do prawa pospolitego, w dalszym tey sprawy postępku prawnym, na terminie zachowałym, *ratione superimissionis familiae domesticae*, w dobrach szkod poczynienia, poddanych łapania y onych in *strictis carceribus* trzymania y onych męczenia, sąd niniejszy banicyą wieczną na pozwanych wskazuje, do publicaciy tey że winy baniciy woznego generała wyszmianowanego przydaie, oraz nakazuje, aby pozwani *taxy ran y razow incarcerationum* zadanych nagrodzili pod powtórną banicyą, którą sąd także zaraz na pozwanych skazuje, do publikaciy woznego przydaie y na *executią* odsyła; względem zaś zabicia *Boreckiey* y innych popełnienia *violentij*, winę baniciyey wieczney sąd niniejszy przysądza, oraz nakazuje, aby ciż pozwani osobę, która in *carceribus* hucusque zostaje, uwolnili, pod powtórną banicyą wieczną, którą sąd zaraz skazuje y do publikaciy woznego generała do publikaciy przydaie y onę *ex nunc* na *executią* odsyła; nadto w sposob zysku nakazuje, aby pozwani obwinionych, o których rzecz iest, przed sąd niniejszy natychmiast stawili, pod winą baniciy wieczney, którą sąd w niedośćuczynieniu zaraz wskazuje y do publikaciy woznego generała szlchetnego *Adama Walowskiego*, *apparitora sądowego*, przydaie; stawionych zaś w winach prawnych, to iest *infamią*, na stanu prostego ludziach ucięcie szyie, którą sąd zaraz wskazuje y do publikaciy woznego generała wyszmianowanego przydaie y onych *ex nunc* na *executią* odsyła; a iż ichmość pozwani, sprzeciwiwszy się pomienionemu dekretowi, onemu niwczym dość nie uczynili, szkod nie nagrodzili, ani *incarcerowanych* nie *eliberowali*, obwinionych nie stawili, tedy wozny wyszmianowany, na to od sądu przy-

dany, dość czyniąc woli y rozkazaniu sądowemu, a z powinności urzędu swego woznowskiego, tę winę baniciey wieczney na pozwanych, iako niestałych y prawu pospolitemu sprzeciwnych y nieposłusznych, a na stawić przez nich mających winę infamiey, wywołania z państw koronnych y wielkiego księstwa Litewskiego, y na stanu prostego ludziach ucięcie szyje, tu w zamku Łuckim, w izbie sądowej, in praesentia iudicii y innych wielu ludzi zacnych, z różnych wojewódstw dla spraw swoich zgromadzonych y onych u sądu pilnujących, głosem wyniosłym obwołał y publikował, przywodząc to wszystkim do wiadomości, aby z przerzeczonymi pozwany, iako wiecznymi banitami y prawu pospolitemu sprzeciwnymi y nieposłusznymi, a przez nich stawić mającymi, żadnego spulku ani obcowania nie mieli, radą ani pomocą onym iako banitom, a stawionym iako infamisom, nie byli. w domach y majątnościach swoich nie przechowywali, ale się z niemi iako banitami y infamisami we wszystkim podług srogości prawney zachowali; o czym on wozny, iż winę baniciey wieczney na pozwanych, iako niestałych y prawu pospolitemu sprzeciwnych y nieposłusznych, a na stawionych winę infamiey, obwołał y publikował, oczewiście przed sądem niniejszym stanowszy, relacją swoię uczynił y zeznał; a po obwołaniu y publikowaniu tey na pozwanych, iako niestałych y prawu pospolitemu sprzeciwnym y nieposłusznych, win baniciey wiecznych, a na stawić przez nich mających winy infamiey, sąd niniejszy tę sprawę z niemi na mocną, skuteczną y nieodwłoczną według prawa do sądu y urzędu wszelkiego, dobrom pozwanych należnych, odsyła exekucją, którą exekucją pomieniony sąd y urząd wszelaki na dobrach pozwanych, a na stawionych na osobach ich własnych, uczynić y odprawić ma y z powinności urzędu swego będzie powinien, pod winami w prawie na niedbałych urzędników opisanemi, mocą dekretu niniejszego. Co wszystko dla pamięci do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich iest zapisano.

Книга Луцкая декретовая и кондемнаціонная, годъ 1700—1704, № 3062; листъ 633.

LXXIV.

Жалоба заставной владѣлицы села Гзекъ, паніи Пугошинской, на вотчинника этого имѣнія, пана Будзисhevскаго, о причиненіи ей разныхъ убытковъ и разореніи крестьянъ, въ чемъ Будзисhevскій ложно обвинилъ самое Пугошинскую. 1701 г., Января 31.

Року тисеча семсотного первого, месеца Януария тридцеть первого дня.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Włodzimirskim, przede mną Thomaszem Pałuskim, burgrabim zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi starościńskimi, stanowszy oczewiście urodzony iego mość pan Gabryel Kuczewski, małzonek urodzoney icymości paniey Katharzyny Putoszynskiego Gabryelowey Kuczewskiej, córki urodzoney iey mości paniey Iustyny Skińskiego Putoszyńskiej, possessorki zastawney części pewney wsi Haiek, małżaki zesłego urodzonego iego mości pana Michała Putoszyńskiego, imieniem teyże rodzicielki paniey małżaki swey, przychylając się do protestacyi toties quoties w grodzie Włodzimirskim ante zanesionych, przeciwko urodzonemu iego mości panu Stanisławowi Budziszewskiemu, haeredem wsi Haiek et evictorem bonorum obligatoriorum części wsi Haiek, do których iey mość pani Putoszyńska tak dla słabości zdrowia, iako też uwodzona sprawiedliwością et amicabili compositione. praecludendo viam do prawa, z tymże iego mością panem Budziszewskim hucusque nie czyniła, przeciwko temuż iego mości panu Budziszewskiemu comparens ratione infra scriptorum manifestatur w ten sposob y o to: iż iey mość pani Putoszyńska vigore zapisu obligationis, we wsi Haykach, w którey dwa młyny na rzece pewney zostaią, insimul y według tegoż zapisu zastawnego w iednym młynie tydzień z braniem miarek na samych zasławników ydzie bez przeszkody od dziedzica, a drugi tydzień na dziedzica, iey mość pani Putoczynska tak przeszłych lat, tak przez samego dziedzica iako y arędarza młynow, wielką szkodę w miarkach tak przez przeszłego arędarza żyda miała, iako y teraznieyszego, o co zaszła ante protestatia; y z tegoż arędarza sprawiedliwości uczynić iego mość pan Budziszewski, obiet-

nicami coraz uwodząc, nie uczynił; który że był perfidus, nie chciał go trzymać, inszemu żydowi arędarzowi nowotnemu przesłał wiosną młyny zaarędował, który także ieszcze większe szkody w miarkach we młynie na tygodniu co raz czynił, mając miarki zsypane w skrzyni za mielnikowym kluczem y kiedy chciał to brał modo furtico a za wiadomością . . . . miarki zsyponał; y widząc coraz comparens szkodę w miarkach na (tygodniu) paniey Potoszynskiej, quaerulabatur przeciwko ich mościom panom Budziszewskim . . . . . gdy miarki z skrzyni coraz kradał, y miała szkody na korcy cztery; od tegoż żyda y mielnika dziesięć miarek z wymiaru żyd z skrzyni, zebrane iey mości paniey Potoszyńskiej, te miarki, furtivo modo w worze zsypane zostawiwszy, chciał zabrać; anno millesimo septingentesimo ultimis diebus Decembris tegoż z schodow z worem y ze zbożem zepchnął, y zboża z worem uie oddał, y ieszcze tegoż zelżył y zesromocił, y gdy iey mość pani Potoszyńska per comparentem quaerulabatur, iego mość pan Budziszewski miasto uczynienia sprawiedliwości ieszcze comparentem, diffidando in vitam, verbis laesivis dishonoravit; sam że iego mość pan Budziszewski tak mielnikowi, iako y żydowi arędarzowi w miarkach krzywdzić kazał, y tenże arędarz z informacyi Waska mielnika iey mość panią Potoszyńską damnificat, mówiąc, że przeszły arędarz miał się dolrze z miarki iey mości paniey Potoszyńskiej, y ty tak sobie poczynay, byle mnie miarki dochodzili należące; y gdy tegoż arędarza comparens, zdybawszy się z nimi, upominał się miarek kradzionych, protestanta słowami uszczypliwemi zelżywszy, honori nocivis, do niego z kiiem porwał się, który kij z rąk onego wyrwał zelżony, nie biiąc go odszedł; y tenże iego mość pan Budziszewski na zdrowie odpowiedź uczynił; sam że iego mość pan Budziszewski, stadem swym y bydłem dwornym prawie co rok zboża ozime y iare także sianozęci wypasuiąc, iako y poddani iego mości, żadney sprawiedliwości z pastuchów ani z poddanych nie uczynił y nie czyni, iey mość pani Potoszyńska przez lat kilka ma szkodę we zbożach na kóp sześćdziesiąt oprócz sianozęci wypasionych, iako protestacye ante zanesione latius in se obloquuntur, poddanym zastawnym iego mość pan Budziszewski żadnego impedimentu, iako evictor, nie powinien czynić,—tych do robocizu swoich tak w podwodach z drzewem do Włodzimirza, iako y gdzie indziey, także podczas żniw do żniwa swego y koszenia przymuszając, zuiszczył y spustoszył, y sam że te zniszczenie onych causavit, że półciem przez ciż

poddani, przez samego iego mości pana Budziszewskiego zniszczeni, grożą; y poddany iego mości dziedziczny na imie Iarosz coraz komórki wykradał, tak w zbożu iako y różnych fantach, y ze wsi infugerat ob fur-tum, na którego iey mość pani Putożyńska, iako y poddani, quaerulaba-tur, — nigdy sprawiedliwości nie uczynił, y teraz, gdy do wsi przyszedł na mieszkanie, nie czyni sprawiedliwości, iako y z poddanych swoich y podstarościego Iankowskiego, który mieszkając podle chałupy poddanego zastaw-nego iey mości paniey Putożyńskiej na imie Iacka starego Iaroszuka, tegoż samże iego mość pan Budziszewski (zniszczył) na pańszczyzną swą wyganiając; także w ogrodach iego iako . . . y podstarościego czeladź podle mieszkając, tegoż iarzywo różne wyrwali, że nie miał się czego iąc y z głodu, terazniey-szych czasów ciężkich na ubogich, precz musiał póść; y gdy tenże do iey mości paniey Putożyńskiej nachodził na pańszczyzną, zawždy zastał szkodę w ogrodzie iako y w chałupie, y coraz przed panem Budziszewskim skar-zył, sprawiedliwości nie odniósł; sam że iego mość cavsavit prelugum poddanego zastawnego y po nim, co kolwiek się zostało w chałupie iako y w komorze, podstarości iego mości pobrał, a te zniszczenie poddanych na iey mość panią Putożyńską, siebie samego w niewinności bydź po-kazując, kładzie, aby summy według zapisu nie, oddał albo mało co, albo nic; a zaś na protestanta inscit, iako by miał poddanego na imie Hrycka Starego zabić, którego poddany iego mości Romanik, gdy temuż Hrycko-wi groch wyrwał y onego zastał w szkodzie, kiiem zbił, głowę mu kiiem przebił aż do plewy, ziobra kiiem połamał, który od zbiacia musiał um-rzeć, y tegoż zbitego poddanego protestans posyłał aby . . . . sprawiedliwości iego mość pan Budziszewski uczynił, czynić nie chciał, tylko z płaczem poszedł; hoc homicidium in innocentia protestantis na prote-stanta iego mość pan Budziszewski obraca, gotów protestans innocentiam suam per inquisitionem emundare; y owszem poddanych swoich pobun-tował, żeby samego protestanta zabili, iakoż zabiciem grożą z iego mością panem Budziszewskim, y protestans nie iest tutus vitae suae ab incul-patis; quae praemissa omnia protestans officio praesenti defert y iey mość panią Putożyńską, iako y siebie, ratione diffidationis, iure me-diante acturum offert, salva reservata melioratione ad praesens protesta-tionis suae, prosząc na ten czas hanc actis connotari, co otrzymał.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная и декре-товая, 1704 года, № 1077; листъ 29 на оборотъ.

LXXV.

Приговоръ къ смертной казни крестьявъ Емельяна и Давида Шешдиновъ за кражу съ помѣщичьяго гумна нѣсколькихъ мѣръ хлѣба.

a) 1702 г., Марта 2.

Przed nami Thomaszem Stephanowiczem, burmistrzem kwartalnym, Ianem Wasiliewiczem, Pawłem Klukowiczem, Łukaszem Zacharyasiewiczem, raycami, Ianem Wasilewiczem, Danielem Iackowiczem, Teodorem Słaboszewskim, Kondratem Alexandrowiczem, ławnikami y urzędem iego królewskiej mości Kowelskim, przytoczyła się sprawa przed sąd urzędu naszego w akcie mianowanego ex parte roboczego Mikołaja Belszewicza gummiennego folwarku Werbskiego, obywatela Dubowskiego, który wnosił przed sąd nasz skargę swoją na obwinionego Omielana Szyszlika w ten sposób y o to: iż ia z rozkazania zwierzchności zamku Kowelskiego mając w dozorze y za kluczem swoim w folwarku Werbskim stodoły y zboża różne, w których stodołach na ten czas było młócone zboże, to jest żyto niewiane, y po kilka razy z kupy zboże umnieyszało się, tylko nieznacznie, co ia postrzegszy iego mości panu podstarościemu oznaymiłem, że pokilkakrotnie, znocy zdaiesię, iakoby zkupy żyto umnieysza się; iego mość tedy pan podstarości rozkazał w nocy zasieść y pilnować zboża; w tym czasie w nocy, około pułnocy, obwiniony z bratem swoim Dawidem y szwagrem Iwanem, przyszedszy do stodoły, oddarszy łatę u dachu y dachem spusciwszy się, wrota odemknawszy, y żyta nabrawszy, tąż dziurę wyszedł y wszyscy trzey, po worze żyta wziowszy, chcieli nieść; tym czasem stróże przypadłszy, obwinionego poymali z licem, a ci dwa uciekli; który to exces nieraz z wyszmianowanym bratem y szwagrem popełniali y kradli, o co z obwinionego u sądu requirowali sprawiedliwości; którego zboża niewianego wziowszy, było wianego miar trzy y króbka; obwiniony stanowszy na terminie sądowym, znał się do tego, że z bratem y szwagrem swoim chodziliśmy cztery razy do stodoły y żyto braliśmy, ale że pirwszy przywod był do tego szwagra y brata mego, którzy wprzód sami dwa poszedszy, uczyniwszy istotnie dziurę w dachu u stodoły, w nocy

y zboża przynieśli, y mnie tak odmówili, że tego nie było znać, cośmy wzięli, chodź y ty z nami; z którymi ia poszedłem, alem żyta nie brał, bom chory był, tylko raz wzięłem, a przy drugiej furze ułapiono mię z żytem, a brat y szwager mój uciekli; po których to opisanych controwersyach zeznany był obwiniony Omelan y według secretu (sic) sądowego duchownie był examinowany, ieśliby inszymi czasy przedtym takowych excessów tym podobnych nie czynił; który do żadnego przestępku kradziestwa nie przyznał się, tylko że iuż temu lat trzy, podczas drogości, po trzy snopy na polu pańskim wnocy wzięliśmy, ale ieszcze na ten czas szwagra nie było, y więcey nigdzie nic nie brałem ani kradł; sąd tedy, wysłuchawszy stron obojga controwersyi, przychylając się do samey słusznosci y prawa pospolitego, tudzież referując się do artykułów prawa maydeburkiego, w Porządku opisanego na liście czterdziestym dziewiatym o kradzionych rzeczach, gdzie pisze: «zboża albo owoce, gdy kto w nocy z pola ukradnie, abo z sadu abo z gumna, tedy ma byđz obieszon, a zwłaszcza o zboże; a ieśliby to wednie kradł, ma byđz ścięty»; także y do Saxonu, gdzie pisze na liście pięćset pięćdziesiąt siódmym: «który zboże wnocy ukradł, ma byđz obieszon, a ieśliby to wednie czynił,—ma byđz ścięty»; w tymże Saxonie na liście pięćset sześćdziesiąt siódmym, gdzie pisze: «złodzieia, ieśli go kto w domu swoim złapi, chociaiby nic nie ukradł, tedy go może zabić, y o złodzieystwo nań skarżyć; ieżeli by też kto kradł drzewo budowne albo cò innego wnocy, choćby było mniej niż trzy szelągi, ma byđz sądzon łykiem albo powrozem; owoce z sadu ieżeli by kto kradł y ułapion był by, do urzędu podan, ma byđz sądzon według oszacowania szkod; zboże ieżeliby kto ukradł z pola wnocy albo z gumna młócone albo w snopiech, ma byđz sądzon powrozem» et caetera; także w tymże Saxonie libro secundo na liście sto siedmdziesiątym, gdzie pisze de verbo ad verbum ut supra; do których to artykułów prawa maydeburkiego my sąd referując się, nakazujemy tym dekretem naszym: ponieważ obwiniony dobrowolnie przed sądem przyznał się, że był własnym authorem popełnienia tego excessu kradziestwa, że wielokroć zboże kradł z folwarku pańskiego, a do tego że go przy licu żyta wnocy poymano, który exces obwiniony że ważył się przeciwko przykazaniu Boskiemu, nie pamiętając na srogość prawa pospolitego, czynić y wielokroć kraść, ażeby za ten niesłuszny uczynek swój był obieszon, dnia trzeciego, vigore decreti praesentis.

6) 1702 r., Mapa 12.

Przed nami Tomaszem Stefanowiczem burmistrzem kwartalnym, Ianem Wasilewiczem, Pawłem Klukowiczem, Łukaszem Zacharysiwiczem, raycami, Ianem Wasilewiczem, Danielem Iankowiczem, Feodorem Słaboszewskim, Kondratem Alexandrowiczem, ławnikami y urzędem iego królewskiej mości Kowelskim. Przytoczyła się sprawa przed sąd urzędu w akcie mianowanego, między roboczym Mikołaiem Belszewiczem gumienym forwarku Werbskiego, który wnosił skargę na obwinionego Dawida Szyszlika w ten sposób y o to: iż obwiniony Dawid, przestąpiwszy przykazanie Boskie y nie pamiętając na surowość prawa pospolitego, w kłuni pańskiej żyto kradł pokilkakrotnie wnocy niewiane, którego namierzono wianego mac trzy y króbką; którą szkodę ia widząc, oznaymiłem panu podstaroścemu, y kazał strzec w nocy, który z bratem Omelanem y szwagrem swoim wnocy przyszedszy, łatę w dachu oderwawszy, wrota otworzywszy, żyta nabrali, wtenczas stroże porwawszy się brata obwinionego Omelana złapali, a obwiniony z szwagrem uciekł, który po kilku dniach przyszedł do żony swoiey, o którym dała znać gromada do dworu, że iest obwiniony, y kazano go wziąć; o który to exces obwinionego actor u sądu requirował sprawiedliwości; obwiniony stanowszy na terminie sądowym, znał się, że to iuz lat trzy iakeśmy z bratem Omelanem poczeli ten exces czynić, żeśmy z pańskiego pola w snopach żyto brali, ale tylko po trzy snopy wzięliśmy, y iak pan Połkowski wjeżdżał do Werbki, tedyśmy z bratem swoim do szpichlerza pańskiego po postronku spuszczałi się trzy razy y po puł króbkki hreczki brali, bo więcey nie można było wyciągnąć; y to teraz wszyscy trzey, to iest ia, brat Omelan y szwager, w kłuni pańskiej sześć razy byliśmy y żyto wynosiliśmy; po których to opisanych controwersyach obwiniony Dawid był examinowany sekretnie, który nie więcey nie przyznał, tylko że między nami zobopólna do tego rada była, ia do szpichlerza spuszczałem się, a brat Omelan do kłuni dziurę wynalazł, ale iam brata na to wszystko namawiałem, y ia do szpichlerza wiedziałem dziurę, bo mię woyt przeszły Szaieński wpuszczał do spichlerza po klucz, iak go był zgubił; sąd tedy wysłuchawszy stron oboygą controwersyi, przychyłając się do samey słuszności y prawa pospolitego, tudzież referując się do artykułów prawa may-

deburskiego w Porządku y Saxonie opisanego, gdzie pisze, iako w pierwszym dekrete na Omelanie, bracie obwinionego Dawida, pisane są artykuły, -- nakazujemy tym dekretem naszym: powieważ obwiniony Dawid zapomniawszy boiaźni Bożey y surowości prawa pospolitego, ważył się pokilkakrotnie od kilku lat ten exces kradzieztwa popełnić y drugich na to podmawiać, to iest brata swego y szwagra, tedy, ażeby za ten przestępek swój był obieszony, dnia trzeciego według prawa, vigore decreti praesentis.

Книга Ковельскаго городского магистрата, годъ 1700—1704, № 1452; листъ 135 и 136 на оборотъ.

LXXVI.

Жалоба дворянина Ивана-Михаила Корженевскаго на управляющаго Лабунскою волостію дворянина Станислава Гржибовскаго о томъ, что онъ съ помощію Валаховъ и козаковъ, нанятыхъ и городовыхъ, напалъ на село Корженевскаго, Букшинъ, выкочевалъ оттуда въ Лабунъ крестьянъ, а погою, собранную Корженевскимъ, оружіемъ отразилъ. Факты эти подтверждаются свидѣтельствомъ вознаго. 1702 г., Іюля 14.

Roku tysiąc siedmset wtórego, miesiąca Iulij czternastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przede mną Adamem Niemirowskim, namiesnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkimi Łuckimi, stanowszy osobiscie urodzony iego mość pan Ian Michał Korzeniowski, swoim y urodzoney iey mości paniey Alexandry Boreykowny . . . . Korzeniowskiej, małżonki swojey, iako dobr wsi Bokszyrna zastawnych dozywotnich possessorow, iaśnie oświeconych xiążąt, ich mościów: Michała na Wiszniowcu i Zbarazu, hetmana polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, i Katharzynyz Dolska Korybutow Wisznioweckich, Pinskih, Wołkowiskich et caeter i starostow, małżonkow; dobr wyżey pomienionych, wsi

Bokszyna, dziedzicow, imieniem, skoro po niezmierney confusii swoiey y czeladzi y poddanych swoich poranionych, pobitych, do zdrowia, w nadzieie trochę lepszego, lecz ieszcze nie doskonale pewnego, mógł przyść i akta praesentia adire, z wielką żalu swego contestatią, skarżył, i opowiadał się, i protestował takowym sposobem, przeciwko iaśnie wielmożnemu iego mości panu Jerzemu, albo iakiego innego imienia, hrabi z Wisznika na Dombrowie Lubomirskiemu, staroscie Sądeckiemu, iako ich mości pana gubernatora zamku swego Łabunskiego, infra specificandum, i żołnierzow zaciężnych, wołochow, kozakow, tak zaciężnych, iako i horodowych Łabunskich, in officio non continentem i w wykocowaniu cudzych okolicznych poddanych non coërcentem; urodzonemu iego mości panu Stanisławowi Grzybowskiemu, zamku i miasta Łabunia gubernatorowi, tych że zaciężnych: wołochow i kozakow i horodowych, do wykocania poddanych informuiącego, fomentuiącego, okolicznie posyłaiącego, także przeciwko tych że wołochow, kozakow zaciężnych i horodowych Łabunskich, osob trzydziestu przechodzających, z imion i przezwisk teraz nie wiadomych, czasu iednak ulterioris tey sprawy poparcia specificandis, uczynku niżej mianowanego principales et exequutores, w ten sposob i o to: iż obżałowany iego mość pan Grzybowski, gubernator Łabunski, wiedząc, że securitas dobr i osób szlacheckich surowemi iest warowana prawami, wykocowania poddanych cudzych prawem także popolitym, laudis publicis seymikow woiewodztw koronnych iest obostrzone, y przez różne różnych urzędow decreta gravissimis paenis karane et interdictum, tych wszystkich niepamiętny, ufaiąc w ludzi: wołochow, praw koronnych niewiadomych, kozakow zaciężnych i horodowych, dawnego panow swoich posłuszenstwa, przez tak wiele lat, zapamiętałych i z tego posłuszenstwa, a tym bardziey obserwancyey praw, wyzutych, tychże ludzi, ex omni disciplina militari disolutos, na wykocowanie poddanych z okolicznych dobr zażywaiąc, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset wtórego, miesiąca Junii tey nocy, która ex die vigesima tertia in diem vigesimam quartam incidebat, tychże Wołochow, kozakow zaciężnych i horodowych, osob przeszło trzydziestu, z miasta Łabunia i wsi, do Łabunia należących, dobra wieś Bokszyn, manu armata, z strzelbą, prochem i ołowiem nabitą, z sahaydakami, łukami, dzidami, kiscieniami uzbroionych naślął. którzy wołochowie, kozacy i zaciężni, hostili modo, na dobra wieś Bokszyn naiechali, tumult zbudzili, ludzi, mianowicie protestantis mał-

żonkę przestraszyli (z którego przestachu też protestantis małżonka do tego czasu laetaliter decumbit), poddanych Bokszynskich: Kuzme z trzema synami, Hryckiem, Wasylem, Piotrem, Andrzejem, tescia Kuzminego z synami trzema: Andruszkiem, Steckiem y Iwanem, ich żony, córki, wołów ośm, krow doynych ośm y z cielenty, iałowych trzy, ozinkow siedmioro, owiec czterdzieści pięć, iagniąt dwadzieścia pięć, koni pięć; Stecka z żoną płuźnego hostili modo zabrali, wykocili, iawnie z niemi do Łabunia, zostawując wtyłe odwod, poszli; tandem, gdy protestans, iego mość pan Korzeniowski, uprosiwszy z sobą kilku braci szlachty, podobnych przypadkow na siebie spodziwaiących się, czeladź y poddanych swoich Bokszynskich, na swoje własne konie osadzonych, zabrawszy, tychże Wołochow i kozakow, zbiegow swoich uprowadzaiących, dnia tegoż, to iest dwudziestego czwartego mense Iunii, za mil sześć, za wsią, Mańkowce nazwaną, dognał, odwod, wtyłe zostawiony, strzelbę, łuki, dzidy opposuerunt, do lasu błotnego, na tabor i większą kupę ludzi protestantem i goniących z protestantem ludzi naprowadzili, od taboru gęsto z samopółow y inszey strzelby ognia dali y poparli, na popartych z łukow strzelając, dzidy składając, mile dobrą gonili, kiscieniami, dzidami z koni zbiiali, okrutnie, niemiłoserdnie bili, zabiiali, urodzonego Iana Kozłowskiego, Iana Ziembickiego, czeladź protestantis, i robończych: Kiryła Nereczczuka, Hrycka Nereczczuka okrutnie postekli, poranili, zbili, na śmierć prawie pozabiiali, a co nacyęższa z odzieży y chust białych, niezostawiwszy czymby wstyd ludzki zakryć mogli, iako ich matki porodzili, poodzierali; buty, czapki pozdeymowali, koni dwoie z dwiema kulbakami, valoris złotych trzysta (zabrali); drugie konie szlachcie postrzelali, dzidami pokłuli, protestantem mało nie zabili, fuzią, rucznicę, dwa pistolety, ładownice, pasy wzięli, zagrabili y między się podzielili, przez co publica securitas est violata, winy prawne na się zaciągneli, protestantem do szkod w zabranii koni, strzelby, sukien, barwy czeladney, w poranieni y odarcieju poddanych, że do tego czasu pańszczyzny, lekując się, nie robią i odbywać nie mogą, do szkod na trzy tysiące przywiedli: o co wszystko protestans, prawnie czynić obiecując, salva teyże protestacyey reseruata sibi melioratione, hanc actis connotari prosił; co i otrzymał. Ian Michał Korzeniowski manu propria. A natychmiast, stanowszy oczewiscie wozny generał woiewodztwa Wołyńskiego y innych, opatrzny Fedor Zackowski z Knerutu, w moc wierney, prawdziwey y skuteczney

relacyey swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panow: Piotra Moszakowskiego i Iana Buszynskiego, na urzędową requisitią urodzonego iego mości pana Iana Korzeniowskiego, roku teraznieyszego, anno praesenti, millesimo septingentesimo secundo, mensis Iunii die vigesima sexta, do dobr wsi Bokszyrna condescendował, gdzie, naypierwey we dworze tegoż iego mości pana Korzeniowskiego, urodzonego pana Iana Kozłowskiego, na łóżku, smiertelnie chorującego, razow trzy na plecach, szablą ciętych, długich, szerokich, krwawych, głębokich, na tych że plecach, wszystkich sinich, krwią ociekłych, od kiscieni i obuchow razow, ile mógł w siniałości rozeznać, sześć; na lewym boku, szablą na zebkach cięty, szeroki, krwawy, po części głęboki; w głowie z lewey strony dzidą pchnięty; Iana Ziembickiego: w głowie razow dwa, szablą ciętych, krwawych, długich, szerokich, z przecięciem kosci, głębokich, iako cerulik powiadał, smiertelnych; lewą rękę, kość w kilkoro przetraciwszy, że iuż więcey władać nie może, cale okaliczoną; w głowie razow trzy obuchowych, sinich, spuchłych; raz czwarty niżej pasa, dzidą pchnięty, widział i urzędownie oglądał. Potym na wsi, w dom roboczego Kiryła Nereczczuka, z wyżej pomienionemi ich mościami panami szlachtą, condescendował y tego, na łóżku chorującego, iako cerulik powiadał, smiertelnie; raz ieden od czupryny do ucha, szablą cięty, krwawy, długi, z przecięciem kości, do mozgu głęboki, y ten nayniebezpiecznieyszy; boki obadwa obuchami, rurami zbite, sinie, krwią ociekłe, razow w nich rozeznać trudno było. Item w domu Hrycka Neratczczuka, także na łóżku chorego, u niego razow dwa: z lewego boku, szablą zaciętych dwa, krwawych, długich, szerokich, głębokich do kości, na ręce lewey, nad łokciem raz trzeci, niżej łokcia raz czwarty, od tego razu raz pięty w samym łokciu lewey ręki; wszystkie krwawe, szerokie, głębokie z widomym na rękę okaleczeniem; plecy, boki, rękę prawę, spuchłe, sinie, krwią obiegłe, dla której razow doyrzee było niepodobna, także widział y urzędownie oglądał. Które razy pobici wszyscy poranieni mienili sobie bydź zadane od Wołochow, kozakow zaciężnych y horodowych z miasta Łabunia y wsiów do niego należących, roku, dnia w protestacyey mianowanych, co tenże wozny, z wyżej pomienionemi ich mościami pany szlachtą, oswiadczył y o tym tę swoię relatią zeznał, o której przyięcie prosił, co i otrzymał. Tenże wozny zeznał, iż on, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset wtórego, miesiąca Iulii

дня pierwszego, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ich mościów panow: Stefana Maleckiego, Kazimierza Wasilkowskiego, był w mieście Łabuniu, także ad requisitionem iuridicam urodzonego iego mości pana Korzeniowskiego, gdzie do zamku, przez wartę na mieście kobylicą zasuniouym y w bramie ściśnionej, niedopuszczony do zamku, teyże warcie, głosem wyniosłym, potym na mieście woytowi y burmistrzom Łabuńskim, że iaśnie wielmożnego iego mości pana Ierzego hrabie z Wisznicza na Dombrowie Lubomirskiego, starostę Sądeckiego, urodzonego iego mości pana Stanisława Grzybowskiego, komendanta albo gubernatora miasta y zamku Łabunia, Wołochow, kozakow zaciężnych y herodowych, w liczbie trzydzieści y sześć, iego mości panu Grzybowskiemu z ymion y przezwisk znaiomych y wiadomych, iako od iego mości na naiazd dobr wsi Bokszyna y wykocowanie poddanych specyfikowanych, posłanych; także robocznych: Kuzmę z synami trzema, Andreia Boyka z synami także trzema, Stecka trzeciego, z ich żonami, córkami, wołami, konmi, bydłem, z dobr wsi Bokszyna, y wszystkie ich ruchomości, roku y dnia, w protestatiej mianowanych, zbiegłych, przez naiezdnikow kozakow, Wołochow wykocowanych, odbitych, do miasta Łabunia zaprowadzonych, tamże w Łabuniu, czyli we wsi, do miasta Łabunia należącey, bytem osiadłych, aresztował y urzędownie do rosprawy prawney, w taxie, w prawie opisaney, aby do rosprawy prawney dotrzymani y stawieni byli, zaręczył, ich mościami panami szlachtą, przy sobie obecniemi, oswiadczył y o tym rella-tią swoię zeznał; o którey przyjęcie prosił, co y otrzymał.

Книга гродская Луцкая, поточная, 1702 года, № 2582, листъ 461 на оборотъ.

LXXVII.

Жалоба пановъ Свипоровъ на Житомирскаго войскаго Захарія-Яна Богуцкаго и пановъ Виноградскихъ о притѣсненіи крестьянъ въ селѣхъ Метыйкахъ, присвоеніи мыта и другихъ претензіяхъ. 1702 г., Юля 14.

Року тысяча семь сотъ второго, мѣсяца Юля четырнадцатого дня.

На уряде гродскомъ, въ замку его королевской милости Овруч-комъ, передо мною Даніелемъ Левковскимъ, намесникомъ на тотъ часъ

и реентомъ вгородскимъ Овруцкимъ, и книгамъ нынешними вгородскими Овруцкими, comparens personaliter uroczony iegomość pan Ian Stanisław Skipor, syn urodzonego iegomości pana Mikołaiia Skipora, horodniczego Owruckiego, suo et parentum suorum nomine, quam primum acta praesentia adire potuisset, tak zaraz przeciwko urodzonym ich mościom panam Zacharyaszowi Ianowi y Annie Zahorowskiego Boguckim, woyskim Żytomirskim, małżonkom, Ianowi y Annie Boguckiego Winogrodzkim małżonkom, zięciowi y córce ich mościów panow Boguckich małżonkow, solenniter protestatur in hunc modum: iż ichmość panowie Boguccy małżonkowie, mając w iedney pewney wsi Metykach, w powiecie Owruckim leżącej, pewną część swoię w teyże wsi Metykach, y ichmość panowie Winogrodzcy małżonkowie sortem tertiam possident, rodzic zaś protestanta połowę tey wsi Metyek dziedzicznym trzyma prawem; nie kontentuiąc się tym ichmość panowie Boguccy małżonkowie, że w rokach przeszłych tysiąc sześćset dziewiędziesiąt czwartym, tysiąc siedmsetnym, tysiąc siedmsetnym pierwszym, y terazniejszym tysiącnym siedmsetnym wtórym, od uczynionego podziału tey wsi pomienoney Metyek między dziedzicami y konkurentami, rodzicowi protestantis et totae familiae eius wielkie a nieznośne czynią y czynić nie przestają krzywdy, szkody y wiolencie, to iest pola gwałtownie, nawozy, ogrody odeymują, siali y pod siebie y do tąd podwłaszczali, z nich zboża bez dziesięciny pozbierali, iarzma y sochy poddanym protestantis rodzica na pańszczyźnie pola orzącym rąbali, czeladnikiem ze wsi pan Winogrodzkiego nazwanym Samborskim, myta od kupców przechodzących y obwiastki, na rodzica protestantis w pół należące, biorą na siebie, to sobie przywłaszczają y pożytkują, przez co szkoda nie mało, iuż letko one otaksowawszy, na tysiąc złotych polskich rodzicom protestantis nanieśli y naczynili; tym tedy nie ukatentowawszy się, ichmościów panów Winogrodzkich małżonkow, zięcia y córkę swoią, informowali, aby protestantom co mogą czynić czynili krzywdy y oppraessie, iakoż ichmość panowie Winogrodzcy małżonkowie, informati od ichmościów panów Boguckich małżonkow, rodzicow swoich, nie tylko że od pomienionego podziału dobr wsi Metyek, pewnego dworzyska Syngnrowskiego, w pół z rodzicem protestantis rozdzielić należącego, na krokow dwanaście sobie przyiwszy, na tak częste requisitie y żądania rodzica protestantis podzielić nie chcą, ale w roku przeszłym, nulla data occasione, u roboczych Iacka Połubotka dziedzicznego Metykowskiego, na część rodzica protestan-

tis należącego, z Ukrainy do Metyek na stare swoje dziadowskie siedlisko przeszłego (którego rodzic protestantis zbożem zapomagał, sobie onego utrzymując, na onego utrzymywanie na kilkadziesiąt złotych polskich zboża wydał,) y u roboczego Iacka przezwanego Ucha, protestantis rodzica poddanego ifidem, wprzód konie z paszy z pola iałowego zabrawszy, panceczyzną sobie sochami y bronami odrabiać kazali, którzy nie nie będąc winnemi y nie ichmościow będąc poddani, ale rodzica protestantis, dniów kilka sochą, swoiemi wołami Iacko Ucho, a drugi Iacko Połubotek koniem swoim, dniów kilka obżałowany ichmościom panom Winogrodzkim małżonkom orać y bronować, w pietrowke, o głodzie, musieli, dla której okazyey tento Iacko Połubotek znowu z Metyek, z tym co rodzic protestantis onemu dawał y z swoim ubożstwem, precz poszedł, przez którego chłopa wygnanie od obżałowanych ichmościow panow Winogrodzkich małżonkow protestant szkody sobie na tysiąc złotych polskich być kładzie; tenże iegomość pan Winogrodzki Iackowi Uchowi córkę na imię Hapkę kiiem w roku tymże okrutnie zbił, która od tego zbiać niedziel kilka smiertelnie leżała y mało nie umarła; tenże iegomość obżałowany temuż Iackowi Uchowi wieprza karmnego valoris złotych polskich czterdzieści zastrzelił; ad extremum drogę, teraz anno praesentis tysiąc siedmsetnego wtórego, do dworu protestantow Metykowskiego pogroził; pole także pomienionego poddanego Iacka Połóbotka, onego wygnawszy, porał y sobie przywłaszczył; o co tedy wszystko protestant protestowawszy się, salva manente melioratione huius protestationis et viam iuris sobie zostawisz, na ten czas o przyjęcie oney prosił, co y otrzymał. Stanisław Skipor.

Книга Овруцкая городская записовая и поточная, 1700—1705 года, № 5220; листъ 580 на оборотъ.

LXXVIII.

Жалоба Житомирскаго подчашаго Стефана-Петра Ржечицкаго на шляхтянку Браницкую, бывшую передъ тѣмъ въ замужествѣ за его крестьяниномъ, объ увозѣ оставшагося послѣ ея перваго мужа имуще ства и прижитаго съ нимъ сына, котораго Ржечицкій сзитаетъ своимъ крѣпостнымъ. 1703 г., Юля 24.

Roku tysiąc siedmset trzeciego, miesiąca Iulii dwudziestego czwar tego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przede mną Adamem Niemirowskim, namieśnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi comparens personaliter urodzony iegomości pan Kazimierz Bogucki, sługa wielmożnego iegomości pana Stefana-Piotra z Rzezycze na Stobuchwie y Werchach Rzezyczkiego, pod czaszego Żytomirskiego, imieniem tegoż pana swego cum summo dolore świadczył y manifestował się solenniter przeciwko urodzonemu iegomości panu Iózephowi seu cuiuscunque nominis Branickiemu y Maryannie, primi voti Marcina Staniewiczza, poddanego dziedzicznego z miasteczka Stobuchwy pana manifestantis, niegdy małżonce, secundi vero voti Branickiej, w ten sposób y o to: iż gdy pan manifestantis tegoż nieboszczyka Staniewiczza iako poddanego swego wzięwszy do usługi dworskiej a obaczywszy w nim capacitatem do ekonomii, rządu gospodarskie y podstarostwo naypierwey w miasteczku Stobuchwie przez lat kilka, potym we wsi Werchach także przez lat kilka, itidem we wsi Obzyrze przez lat kilka, circiter wszystkiego przez lat dwanaście, pomienionemu nieboszczykowi Staniewiczowi w ręce oddał y konfidował; nieboszczyk zaś, abutendo tą pańską łaskę, cum enormi damno substancyey pańskiej, mając w administracyey swojej gumna, crescencye, czynsze, danie, miody, osypy, nabiały, owo zgoła wszystkie dóbr prowenty, sprawował się non curando pańskiego commodum, ale wszystko, w to intentus zostaiąc, iako by do własnego iako naywięcey sposobił worka, iakoż i znacznie bo na kilka naste tysięcy sposobił, co suo tempore deducetur, pokłouami, wykła-

damy zdzierając poddaństwo; ta tak wielka nieżyczliwość nieboszczykowska, łakomstwo y uszczerbek substancyey pańskiej gdy do uszu y baczenia pana manifestantis przyść prędko nie mogła, iedno dla niebytności pańskiej częstej w domu, traktującego w woysku usługę oyczyzny, tudzież dla wielkich w trybunałach przez czas niemały spraw, a iezeli też a latero doszło co pana wiedzieć, tedy connivebat, będąc tey nadziei, że iak się chłop ożeni, potomstwo spłodzi, to zbiór iego zostanie w domu y majątności pańskiej, y tak cum iusta vindicta zatrzymywał się, pańskie tylko onemu dając napomnienie, tandem skłaniającemu się do stanu małżeńskiego, gdzie mu się podoba to,—y tego pan nie bronił; a w tym po ożenieniu do swojej niewierności, nieżyczliwości, łakomstwa, altero tanto przyczynił, mając do tego koadjutorkę żonę swoją, w czym gdy się pan manifestantis już znacznie postrzegać począł, tandem nieboszczyk: czyli permissione Dei, czyli ex malignitate złego przyjaciela accelerantis podobno fata, prawie nagle et delirando ante obitum w rok po ożenieniu na podstarostwie w Obzyrze umarł, zostawiwszy z pomienioną żoną syna iednego, a panu manifestantis żadnego z najmniejszey rzeczy za tak wiele lat nie oddawszy rachunku, ani żadnego na regestrach nie zostawiwszy wyvodu; gdy tedy pozostała żona iego, ad praesens pani Branicka, fictis lacrimis do tego pańską łaskawość nakłoniła, że w sekwestrze po śmierci męża nie zostawała, a spytana przez pana manifestantis, gdzie są pieniądze z moiej substancyey od twego męża zebrane, odpowiedziała, że mnie mąż nieboszczyk wyprawiając na oborę z kucharkami rzekł: «żono, nie chcę ia, żeby o naszych kożden wiedział pieniądzech», poszedł tedy y zakopał ich; gdym się o te pieniądze pytała nieboszczyka, on się śmiać y hrehotać poczoł, taczając się po ziemi, mówiąc: «diaboł że o nich wie»; te są formalia relacyey samey Staniewiczowey, ad praesens Branickiey; a gdy wszyscy natenczas służący mówili panu, że to fałsz, co Staniewiczowa powiada, i że sama wzięła pieniądze, iednak pan nie chcąc na ten czas następować na nią, kazał iey szukać tych pieniędzy, obiecując ludzi dać do pomocy a odpowiedziawszy adstantibus: «dam iey teraz pokóy, kiedy ona wzięła, wyiawi się to za czasem». Wtym też Staniewiczowa, inscio pana protestantis, z majątności ujechała z synem pozostałym; zaiechawszy do nieiakiego Bankowskiego, oycy swego, gdzie gdy ad reddendum calculum y oddanie syna, iako poddanego, bywała requisita, y z oycem do pana manifestantis listownie czyniła supliki w

rzeczy upraszając na wiewendę dla dziecięcia, które za podrośnięciem choć trochę oddać deklarowała, y kurcząc się z umysłu, gdy znaczną na kilkanaście tysięcy, co całe okolice notum, z substancyey pańskiej zebraną sumę po mezu swym nieboszczykn wzięła, puściwszy echo, że zakopane bez iey wiadomości pieniądze. O to wszystko gdy pan manifestantis pro solita clementia nie następował na nią, dając tylko przez różne osoby adintendę, teraz tedy, anno praesenti dnia dwudziestego pierwszego Lipca, pan manifestantis, napisawszy list do teyże pani Branickiey cum omni humanitate, nie iako do tey, która za iego dziedzicznym poddanym była, ale iako do sąsiadki y przyiaciółki, przez rodzzonego brata męża iey nieboszczyka Stefana Staniewicza, a swego poddanego dziedzicznego Stobuchowskiego, posłał do wsi Łomaczówki, w woiewodztwie tuteyszym a powiecie Łuckim leżącej, gdzie na ten czas pani Branicka z swoim małżonkiem mieszka, dawszy temuż Staniewiczowi dwa listy: ieden od Bankowskiego, oycy pomienioney Branickiey, a drugi od teyże samey Branickiey do nieiakiey pani Bogóckiey, sługi na ten czas wielmożney ieymości paniey Doroty z Kuropatnik Rzeczyckiey, podczaszyney Żytomirskiej, upraszając o instancją do państwa a wyrażając w nich poddaństwo syna swego. Gdy tedy pomieniony Stefan Staniewicz, przyechawszy do dworku panów Branickich pomienionych we wsi Łomaczówce, zastał na ten czas samą panią Branicką y oddał list od pana manifestantis, krzyknęła zaraz pani Branicka furenti similis: «wiem ia, w iakiey to materyey list ten od pana twoiego!» rzuciwszy listem o stół czyli o ziemię; potym gdy tenże Staniewicz mówił modestissime, że mam listy dwa, ieden od oycy waszcey pana Bankowskiego nieboszczyka, drugi od samey waszcey, suplikującej do państwa mego, a wyznawiające poddaństwo syna waszcey, a synowca mego rodzzonego, — rzekła: «cukaj mi te listy»; które gdy on, nie spodziewając się nic takowego, oddał do rąk iey, pierwszy list od oycy swego Bankowskiego poszarpała, nogami depeząc, drugi od niey samy pisany ucalał, przecie które listy trefunkiem tenże Staniewicz pozbierał po ziemi; y te listy ieden podarty, drugi cały, ad acticandum podaią się cum effideiussione; tamże wielkim głosem wołać poczęła: «iakiem dobra, iako twóy pan, nie doczeka tego pan Rzeczycki, żeby mój syn poddanym był iego, dości mię twoia pani wydoła, gdym za iey poddanym, a twoim bratem była» y tam nie pamiętając na chleb y dobrodzieystwa państwa manifestantis, osobliwie samey ieymości

łaskę, słowami nieutściwemi, cokolwiek z nieuwagi białogłowskiej ślina do gęby przynieść mogła, na honor państwa manifestantis targała się, krzycząc na Staniewicza: «nie doczekał twój brat mieszkać ze mną nad rok, przysięgam. poczekaj ieno—y ty pewnie mi nie doczekasz roku!» W tym sam pan Branicki, który na ten czas w pasiece, przy dworku będącey, y z chłopcem małym Staniewiczem był, przychodzi, y porwawszy list od pana manifestantis pisany y krótko przeczytawszy, zawoła na Staniewicza: «toś ty brat nieboszczyka męża żony moiey, toś chłop y poddany pana Rzeczyckiego?» Na co gdy pomieniony Stefan Staniewicz modeste odpowiedział, «to prawda żem chłop y poddany dziedziczny iego-ności pana Rzeczyckiego, a brat rodzony męża nieboszczyka małżąki waszności», na te słowa zagniewany pan Branicki, porwawszy się ad arma, krzyknął wielkim głosem: «kijów na chłopca, a takiey matki syna! wnet ci, chłopie, kulę w bok wsadzę! nie będę ia ani żona moia odpisowała do pana Rzeczyckiego, ieno zeszlę kogo do niego». Tam pomieniony Stefan Staniewicz w takim hałasie y zaiatrzeniu widząc iawne periculum zdrowia swego, do konia co prędzey przypadłszy, ledwie się z życiem wyrwał. O te tedy wszystkie pretensye, szkody, ile gdy teraz te iawiaią się y ukazują pieniądze, przez danie ich na kondycją y różne handle od paniey Branickiey, tudzież przez sprawowanie sukień bogatych, stroiów y innych rzeczy od teyże paniey Branickiey, iako o konfuzją y obelgę państwa swego, tudzież y o restytucją młodego Staniewicza, poddanego dziedzicznego państwa swego, y dyffidacją na życie Stefana Staniewicza, poddanego państwa swego, modernus manifestans, meliorationem, auctionem, iako potrzeba ukaze, y dokumenta, które się wynaleźć mogą, nauczą, zostawiwszy panu swemu y sobie, y o to swego pana wielmożnego iegoności pana Rzeczyckiego podczaszego Żytomirskiego z pomienionymi obwinionymi iure acturum velle deklaruie. Kazimierz Bogucki m. p. Correctum.

Книга Луцкая городская поточная, 1705 года, № 2583; листъ 794.

LXXIX.

Жалоба священника селенія Сивокъ, Тимофея, на пановъ Михаила и Константина Боженцовъ-Еловицкихъ о захватѣ имущества, оставшагося послѣ смерти отца жалобщика, «засѣдлаго» крестьянина того же селенія Сивокъ, незадолго до смерти перешедшаго на жительство въ имѣніе Еловицкихъ Лановцы. 1703 г., Іюля 30.

Roku tysiącznego siedmsetnego trzeciego, miesiąca Iulii trzydziestego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Bieniaszewskim. namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, stanowszy oczewiście wielebny ociec Tymofiej, przezbiter cerkwi Siwkowskiej, przeciwko urodzonym ichmościom panom Michałowi, oycowi, y Konstantemu, synowi, Bożenom-Iełowickim solenniter skarzył się y manifestował o to: iż co niegdy Ostap, ociec manifestantis, poddany iaśniewielmożnego iegomości pana Alexandra na Iabłonowie Iabłonowskiego, chorążego wielkiego koronnego, Ruskiego etc. starosty, we wsi Siwkach, dobrach iegomości, od lat czterdziestu ziemstwo zasiedziawszy y tam mieszkając, w konie, bydło, pasiekę y inne niemałe gospodarstwo zapomógł się, a potym, w roku świeżo przeżłym tysiąc siedmset wtorym, z tychże dóbr wszystkie gospodarstwo zabrawszy, do wsi Łanowiec, dóbr wyszczeczonych ichmościów panów Iełowickich, zaszedł y tam w puł roku umarł; po którego śmierci manifestans, syn onego, iako należyty sukcesor, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzecim, miesiąca Iunii piętnastego dnia do wsi pomienioney Łanowiec poiechawszy y wyszczeczonego iegomości pana Konstantego Iełowickiego tamże praesentem zastawszy, upraszał iegomości, aby manifestantowi, iako należytemu sukcesorowi, tegoż gospodarstwa y ruchomości po oycu iego pozostałych udzielił y oddał; który to iegomość pan Iełowicki, snać z informacyey wyszczeczonego iegomości pana Iełowickiego rodzica swego, nic a nic z pomienionego gospodarstwa po oycu manifestantis pozostałego nie dawszy, ieszcze konia zgniada karego, bardzo dobrego, valoris czterdzieści talerów

bitych, manifestantis własnego, bez dania najmnieyszey okazyey violenter wziół y zagrabił, którego konia ad multas requisitiones manifestantowi nie przywrócił; przez co obżałowani w winy grabieżowe y sowitość onego popadli y do szkod manifestanta przywiedli; w czym manifestans iteratis przede mną urzędem oświadczywszy się y manifestowawszy y tey manifestacyey meliorationem zostawiwszy, prosił, aby to wszystko actis connotowano było, co y otrzymał. Tymofiey, prezbiter Siwkowski. Correctum.

Книга Кременецкая городская, записовая, поточная и декретовая, 1703 года, № 4612; листъ 315.

LXXX.

Жалоба Житомирскаго стольчика Адама Путошинскаго на крестьянъ села Коршова о томъ, что они способствовали бѣгству многихъ крестьянъ изъ имѣнїи его Гати и Воютина и скрывали у себя, какъ ихъ самихъ, такъ и ихъ имущество. 1701 г., Марта 11.

Roku tysiąc siedmset czwartego, miesiąca Martii iedynastego dnia.

W roczki sądowe grodzkie Łuckie, od dnia czternastego miesiąca Februarii, roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłe y sądownie odprawować się zaczęte, przede mną Wawrzyńcem Stanisławem z Peplowa Peplowskim, woyskim ziemskim, podstarościem grodzkim Łuckim, y xięgami ninieyszemi grodzkiem Łuckiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Adam na Hati Putoszyński, stolnik Żytomirski, iako skoro pewną z narracyey niektórych wiary godnych ludzi powziół wiadomość y sam tego doszedł, przez kogo primario dziedziczne dobra iegomości, połowica wsi Hati, przez wykocenie poddanych, secundario dobra zastawne tegoż iegomości część wsi Wojutyna itidem przez takoweż wykocenie zruinowane zostały, tak zaraz, praecavendo securitati suae et subsecuturae substantiae iacturae, solenniter protestował się naprzeciwko

roboczym: Iarmble Hulowi, Sawce, Andriowi mielnikowi, Hrycysze mielnice wdowie, Semenowi Bubniłowi, Andruszkowi Stryżborodzie y innymi poddanym Korszowskim, po imionach y przezwiskach ich iasniewielmōz-nemu dziedzicowi y administratorom tychże dōbr Korszowa, do klucza Połōńskiego należących, lepiej wiadōnym, iako wykotcōm y depopulato-rom dōbr wyżej mianowanych cōmparentis o to: iż pomienieni poddani Korszowscy, mało na tym mając, że anteactis annis, rōżnych miesiēc y dni, w colligacyey będąc z poddanymi Hackimi, tychże poddanych cōmparentis Hackich z żonami, dziećmi, końmi, wołami y ze wszystkim sprzę-tem gospodarskim wykociwszy, tychże zbiegow wykoconych dwudziestu y czterech z oboiey części wsi Hati u siebie w domach we wsi Korszowie ze wszystkim przechowywali (iakoż niektórych z nich czeladź protestantis tamże w Korszowie złapawszy, do pana swego przyprowadzili), a po-ty m gdy iuż pogonie ucichły, tychże zbiegłych poddanych niewiedzieć gdzie w nocy wyprowadzili, przez co majątność Hat' weale spustoszyli, lecz y teraz novissime, roku tysiąc siedmset czwartego, die septima Mar-tii, ciż deplodiatōres, od swoiey nie superseduiąc zawziętości, widząc, że za pierwszy uczynek swój żadney poeny nieponieśli, gdy iuż poddanych Hackich mało co zostało na gruntach Hackich, z tąż imprezą na ruinę y szkodę protestantis, actu quo supra, pod wieś Woityn część zastawną eiusdem cōmparentis podjachali y w teyże części Woitynskiej poddanych ciągłych dziedzicznych, to iest Pawła Sadła z synem Hrykiem y córką dziwką, drugiego Onyska Klimczuka z żoną y dziećmi, trzeciego Iwana Bihuńca Mirczuka z żoną y Piotrem bratem iego z rodzonym, młodzień-cem, ze wszystkimi tych wszystkich poddanych sprzężaiami, dostatkami y ruchomościami wykociwszy, do wsi Korszowa do domów swoich zapro-wadzili, y tychże zbiegów y substancją ich między siebie porozbieraw-szy, utaili; iakoż defacto wynalazł się u Iarmōła Hula, za którym córka Pawła tegoż została, Paweł ociec Sadło, z synem, córką y ruchomoś-ciami, a zaś owce, swini, woły y inny sprzęt domowy u Sawki, a gdy oycza Pawła czeladź protestantis przed wroty Hulowemi pośród wsi pō-mali, tedy syn Saluk Hryc z dziewczką córką Pawła tegoż przechował się ze wszystkim sprzętem u Semenā Bubniła, inni zaś zbiegowie ze wszystką substancją swoią u wykotców swoich, to iest u Andrzeia mielnika, u Hrycychy mielniczki wdowy, u Andrzeia Stryżborōdy, w potaiennym sequestrze do tych czas zostaią w Korszowie, ubi sunt praeventi; przez

co obwinieni wykotcy wyszmianowani, prawu popolitemu sprzeciwiwszy się, w rigor prawny o wykotcach constitutionibus regni opisany popadli, a protestującego przez wykocenie poddanych z Hati y Wołutyna do ruiny wielkiej y do szkód przywiedli; o to tedy a zatym pro sumendis poenis legum praefatus comparens iteratis protestowawszy się vicibus, deklarował to, iż praesentę officioso aresto et citatione, ad mantem legis publicae referuiac się, na tych wykotcach wyzey pomienionych poenas legum vindicabit et pro statnendis deplodiatoribus, in foro cum quo et ubi de iure venerit, prawnie sobie postąpi, salva manente tey protestacyey swojej melioratione, y prosił, aby to actis praesentibus connotatum było, co y otrzymał. Adam Putoszyński, stolnik Żytomirski, manu propria.

Книга Луцкая городская поточная, 1704 года, № 2585; листъ 485 на оборотъ.

LXXXI.

Постановленіе Луцкаго городскаго суда объ отерочкѣ рѣшенія дѣла между Житомирскимъ подчашнимъ Стефаномъ Петромъ Ржезницкимъ и бывшею въ замужествѣ за его крестьянницею шляхтянкою Браницкою. 1704 г., Апрѣля 19.

Roku tysiąc siedmset czwartego, miesiąca Aprilis dziewiętnastego dnia.

Na roczkach sądowych grodzkich Łuckich, od dnia dwudziestego siódmego miesiąca Marca roku teraz idącego, wysz na akcie mianowanego, przypadłych y sądownie odprawować się zaczętych, przed nami, Wawrzyńcem Stanisławem z Pełłowa Pełłowskim, woyskim, podstarościm grodzkim Łuckim, Ierzym Stanisławem na Markowiczach Hulewiczem, woyskim ziemskim Włodzimirskim, sędzią y burgrabim, Ianem Władysławem na Wiszeńkach Grzymała-Ochotnickim, podstolim Żytomirskim,

pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkimi Łuckimi, przypadła sprawa z rejestru sądowego za przywołaniem woznego szlacheznego Adama Walowskiego, apparytora sądowego, między instygatorem sądowym y iego delatorami wielmożnemi ichmość pany Stefanem Piotrem z Rzeczyce y Dorotą z Kuropatnik Rzeczyckimi, podczaszemi Żytomirskimi, małżonkami, samey ieymości cum assistentia et autoritate iegomości pana podczaszego Żytomirskiego iako małżonka y opiekuna małżeńskiego, aktorami, a urodzonemi ichmość pany Iózefem sive alius cuiusvis nominis y Maryanną pierwszego małżeństwa uczciwego Marcina Staniewicza, poddanego wyżey mianowanego powoda miasteczka Stobychwy, a teraz urodzonego pana Iózefa, Branickimi, małżakami, pozwanemi, za pozwem grodzkim Łuckim od powodów po pozwanych na termin sądenia się roczków grodzkich Łuckich w sprawie niżey mianowaney wydanym y u sądu ninieyszego produkowanym, który za podniesieniem od strony powodowej u sądu był czytany y tak się w sobie pisany ma: Athanazy na Miączyńnie, Macieiwie y Potaiowie Miączyński, podskarbi nadworny koronny, Łucki, Krzepicki, Łosicki etc. starosta, pułkownik woyska iego królewskiej mości. Urodzonym ichmościom panom Iózefowi, sive alius cuiusvis nominis, Maryannie, pierwszego małżeństwa uczciwego Marcina Staniewicza, poddanego niżey mianowanego powoda miasteczka Stobychwy, a teraz urodzonego pana Iózefa, Branickim małżonkom, z osoby y z dóbr waszmościów generaliter wszystkich, powagą iego królewskiej mości a władzą urzędu mego starościńskiego przykazuję, abyście waszmość przede mną samym albo przed urzędem moim grodzkim Łuckim na roczkach grodzkich Łuckich, (gdy) roku teraznieyszego tysiąc siedmset trzeciego miesiąca Octobris iedenastego dnia przypadną y sądzone będą, albo ieśliby te nie doszły, do innych pó nich naypierwey do sądenia przypadłych y naybliżey sądzących się, sami przez się oblicznie y zawicie stanęli, na instancją y prawne poparcie instygatora sądowego y iego delatorów wielmożnych ichmościów panów Stefana Piotra z Rzeczyce y Doroty z Kuropatnik Rzeczyckich, podczaszych Żytomirskich, małżonków, cum assistentia et autoritate ieymości paniey podczaszyney Żytomirskiej iegomości pana podczaszego Żytomirskiego, iako małżonka y opiekuna ieymości małżeńskiego, powodów, którzy waszmościów, mościpanie Iózefie Branicki samego przez się, waszmości Maryannę Br nicką cum assistentia iegomości pana małżonka waszmości pozywają (o to): iż waszmość

pani Branicka, będąc za pierwszym małżonkiem swoim Staniewiczem, powoda poddanym, kalkulacyey przez waszmość za poddaństwa swego z dóbr Stobychwy y Obzyra nie uczyniłaś po nastąpieniu śmierci Marcina Staniewicza, pierwszego małżonka twego a powoda poddanego, syna, z tymże Marcinem Staniewiczem na gruncie powoda spółdzonego, nie zostawiłaś, do stawienia y przysłuchania się winom prawnym aktorowie waszmościów na termin wyznaczony pozywaią. Pisan w zamku Łuckim, (roku) tysiąc siedmset trzeciego die vigesima octava Octobris. A po podniesieniu y przeczytaniu wyżinserowanego (pozwu), strona powodowa prosiła y domawiała się, aby sąd pozwaney na wyżinserowany pozew sprawić się nakazał; a potom strony obie, powodowa ichmość panowie Rzeczyscy, podczaszowie Żytomirscy, małżonkowie, aktorowie, przez urodzonego Theodora Guzerewicza, u sądu ninieyszego grodzkiego Łuckiego stanowili się, y w tey sprawie rozprawę prawną między sobą mając, controvertowali. Których controversyi ich sąd ninieyszy grodzki Łucki do siebie wniesionych wysłuchawszy y z onych dobrze wyrozumiawszy, superferendam sententiam w sprawie tey bierze sobie w deliberacyą do przyszley sądow grodzkich Łuckich cadencyey, gdzie po expedyowaney tey że deliberacyey do prosequiticy dalszey sprawy sąd termin zawity zachowuie. Co wśzystko dla pamięci do xiąg iest ingrossowano.

Книга Луцкая городская декретовая и кондемитовая 1704 года, № 3064; листъ 440

LXXXII.

Явка въ Кременецкія городскія книги списка ссудъ деньгами и хлѣбомъ, выданныхъ крестьянамъ села Подгайчикъ, при поселеніи ихъ, въ 1700 году, на слободѣ. 1704 г., Мая 30.

Roku tysiąc siedmset czwartego, miesiąca Maia trzydziestego dnia,

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkimi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemie-

nieckiego, comparans personaliter urodzony ięgomość pan Antoni Kamięski registr załog poddanych Podhayczyckich, de actu et data eius w Podhayczykach roku tysiąc siedmset pierwszego miesiąca Kwietnia dwudziestego dziewiątego dnia spisany, z podpisem rąk ichmościów panow sądowych grodzkich Krzemienieckich, per oblatam podał, prosząc mnie urzędu o przyjęcie onego y do akt wpisanie; którego ia urząd affectationi annuendo, wyż pomieniony registr ad acticandum przyimując, czytałem, de eo verborum, qui sequitur, tenore: w Podhayczykach roku tysiąc siedmset pierwszego, załogi chłopskie dnia dwudziestego dziewiątego Kwietnia, na wolne. Paweł—krubke hreczki, krubkie ienczmienia, na zime krubke żyta, bratu prosa garncy cztery, dało mu się na piwnice złotych pięć, za płużne zelaza złotych pięć, summa facit złotych trzydzieści y cztery. Piotr ciesła—krubek dwie ienczmienia y krubke owsa, płuża na dwa dni, wołów do brony na dzień, wołów do radła na dwa dni, krubkę hreczki, summa facit złotych trzydzieści dwa y groszy piętnaście, Charko—złotych trzy na ienczmię, płuża na dzień, tenże ienczmienia krubkę, płuża na dzień, prosa garncy cztery, hreczki krubkę na nasienie, płuża dzień, w iesieni płuża na dzień, żyta krubkę na nasienie, płuża na dzień, summa facit złotych czterdzieści y ośm. Choma—złotych trzy na ienczmię, płuża na dzień, krubkę iarego żyta item pułalera, na chleb złotych pięć, płuża na dzień, prosa garncy cztery, złoty ieden, krubkę hreczki, płuża na dzień, w iesieni płuża na dzień, summa złotych czterdzieście y dwa. Szymko—złotych pięć na ienczmię, płuża na dzień, miarkę hreczki, złotych cztery, item złotych pięć, item złotych cztery, krubkę hreczki, płuża na dzień, żyta krubkę, płuża na dzień, summa facit złotych pięćdziesiąt. Iacko—płuża na dzień, pieniędzy złotych dwa groszy piętnaście, krubkę hreczki na nasienie, płuża na dzień, w iesieni płuża na dzień, żyta krubkę, płuża na dzień, summa facit złotych trzydzieści y cztery y groszy piętnaście. Tymosz—płuża na dzień, do brony wołów na dzień, tenże płuża na dzień, hreczki krubkę, w iesieni hreczki krubkę, płuża na dzień, żyta krubkę, płuża na dzień, summa facit złotych trzydzieści siedm y groszy piętnaście. Roman—płuża na dzień, wołów do brony na dzień, tenże płuża na dzień, krubkę hreczki, w iesieni płuża na dzień, wołów do brony na dzień, hreczki krubkę, płuża na dzień, żyta krubkę, płuża na dzień, item płuża na dzień, facit florens trzydzieści. Stach—złotych cztery, krubkę hreczki, na owies złotych

trzy, hreczki krubkę, pługa na dzień, żyta krubkę, pługa na dzień, summa facit złotych trzydzieści y dwa. Mazur Ian—złoty ieden, item złoty ieden, tenże wzioł hreczki miarkę, prosa garcy trzy, item złoty ieden, krubkę hreczki, pługa na dzień, summa facit florenos szesnaście. Paweł Bednarz—żyta krubkę, ienczmienia krubkę, hreczki krubkę, prosa garcy cztery, pługa dni pułtrzecia, złotych dwa, krubkę żyta, summa facit złotych trzydzieści dwa groszy piętnaście. Dmiter Zub—złoty pięć, pługa na dzień, żyta krubkę, prosa garcy cztery, hreczki krubkę, item hreczki krubkę, pługa na dzień y miarkę żyta na nasienie, summa facit florenos czterdzieści y trzy. Stefan Bednarz—złoty ieden y groszy piętnaście, item złoty ieden y groszy piętnaście, ieczmenia krubkę, pługow dwa, żyta krubkę, prosa garcy cztery, złotych dwa, krubkę hreczki, pługa na dzień, złotych dwa, w iesieni pługa, żyta krubkę na nasienie, summa facit florenos czterdzieści y cztery. Andrey—prosa garcy cztery, złoty ieden, krubkę hreczki, summa facit florenos siedm. Tkacz—pługa na dzień, summa facit florenos pięć. Hrycko—pługa na dzień, hreczki krubkę, prosa garcy trzy, w iesieni pługa na dzień, żyta krubkę na nasienie, summa facit florenos dwadzieścia y groszy piętnaście. Dico facit summa florenos pięćset ośm y groszy piętnaście. U tej oblady podpisy rak ichmościow panow sądowych grodzkich Krzemienieckich w tej wyrażone słowa: Andrzej na Ledochowie Ledochowski, podstoli Wołyński, podstarości grodzki Krzemieniecki, manu propria. Antoni Franciszek Siennicki ziemski Kiiowski, grodzki Krzemieniecki pisarz. A tak ta oblata rejestru, za podaniem wysz rzeczónego podawaiącego iegomości a za moim urzędowym przyięciem, wszystka de verbo ad verbum do xiąg niniejszych iest ingrossowana.

Книга Кременецкая городская, вписовая и декретовая, 1704 года, № 1613; листы 165.

LXXXIII.

Жалоба Черниговскаго стольника Александра Коссаковскаго, владѣльца имѣнія Романова, на арендатора этого имѣнія, пана Витославскаго, объ угнетеніи и разореніи крестьянъ. 1704 г., Августа 27.

Roku tysiąc siedmset szwartego, miesiąca Augusti dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Łuckim, przede mną Stefanem Franciszkim Gołębickim, namieśnikiem na tenczas burgrabstwa zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Alexander na Worotniowie Kossakowski, stolnik Czerniechowski, praecavendo omnimodis indemnitati et integritati fortunae et substantiae suae, tum adhaerendo anterioribus protestationibus et manifestationibus suis solenniter swiadczył y protestował się naprzeciwko urodzonym ichmościom panom Franciszkowi y Annie Korickiego Witosławskim małżakom w ten niżej opisany sposob y o to: iż ichmoście, nie kontentuiąc się dawnieyszemi krzywdami, szkodami y oppressyami, także uciemiężeniem nieznośnym chłopow, in possessione sua obligatoria w Romanowie trzymających y wymyślnemi nad zwyczaj y inwentarz robociznami, ale y teraz post expiratum tenuty swoiey tempus, wiedząc o tym, że iuż sprawa z iegomością obżałowanym pro exemptione w rejestrze sądow grodzkich Łuckich pendet, tym bardziey exacerbatas, tychże poddanych od samego świtania wygnawszy, aż do samey nocy z niemałym uciemiężeniem na robocie trzyma, y nad inwentarz do niezwyuczaynych pociąga powinności, przez co do rozeyścia się tymże poddanym pochop daie; stróża, którego tylko na nocną do dworskiey posługi iegomość comparens podał straż, nie tylko nocną ale y dzienną oprymuie strażą, y co by kilku pilnować potrzeba, to sam ieden w dzień y w nocy w swoiey stado, bydło, swinie y inne drobiazgi mieć musi z uprzykrzeniem attententii; a tak, nie mogąc sam zdołać w opatrzeniu, drugiego dla całości swoim kosztem przybierać musi; poddanych nie według zwuczaiu karania chłopow, ale szablą płazem nieraz niemiłosierdnie biie, tłucze y kaleczy, tak dalece że

nietylko obżałowanemu, ale y sobie robić pokilka czasów nie mogą; czym się nie kontentuiąc, ale nie mając żadnego praetextu do roboczego Iana, lesniczego Romanowskiego, y pokilkakrotnie na mieszkanie iego napadając, na zdrowie y życie onego dyffidował, dla których dyffidacyi precz odeiść ze wsi musiał, dla którego odeyścia nie małą iegomość comparens w zbożach, w kótórego attyndencyey było, iako y w lasach musi ponosić szkodę; potym na mieszkanie tegoż lesniczego napadszy, a samego lesniczego nie zastawszy, tylko żonę iego w izbie zdybawszy, niemilosiernie zbił, siłuk y skaliczył, że y teraz Bóg wie iezeli żyć będzie; rzeczy oney z tey że chałupy wszystkie powyrzucal; do tego, nie kontentuiąc się tym, że in antecessum w pokoiu comparentis, furye wywarszy, służę comparentis urodzonego Michała Gurskiego w oczach matki comparentis lżył y sromocił y do bicia iego porywał się, ale non parcendo honorowi y samego comparentis, po kilkokrotnie na dwor napadając y po ulicach, in absentia comparentis, tegoż iegomości comparenta samą wielmożną matkę iegomości słowami zelżywemi, honorowi szkodzącemi słowy lżył, sromocił y dyffamował, sad otrząść roskazał, bydła chłopskie na paranie pozaymowawszy, robotnikow od nich koniecznie wymuszał, wołu poddanemu comparentis roboczemu Łukianowi Kassianczykowi okaliczył, de quibus itaque praemissis memoratus comparens iterum atque iterum protestowawszy, offiaruie się o to prawnie czynić, ubi de iure venerit, nie zaniechać, salva manente melioratione praesentis, hanc actis connotari prosił, co y otrzymał. Alexander Kossakowski, stolnik Czernichowski.

Книга городская Луцкая, поточная, 1704 и 1705 годовъ, № 2586; листъ 411 на оборотъ.

LXXXIV.

Жалоба Овручскаго скорбника Юрія Линевскаго на Кіевскаго подстоля Данила Божовца Еловцкаго о различныхъ насиліяхъ въ имѣніи Дятківцяхъ и, между прочимъ, о захватѣ въ вѣрнопостыи дѣтей тамошняго священника. 1703 г., Ноября 12.

Roku tysiąc siedmset piątego, miesiąca Nowembra dwunastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przede mną Adamem Antonim Niemirowskim, mamieśnikiem burgrabstwa

y zamku Łuckiego, y zięgami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, personaliter comparens urodzony iegomość pan Ierzy Liniewski, skarbnik Owrucki, swym y urodzoney ieymości paniey Anny Wilczopolskiego Liniewskiej, skarbnikowey Owruckiey, małżaki swey, imieniem, iak prętko acta praesentia adire potuit, tak zaraz dowiedziawszy się o relacyey po sobie protestanta zapisaney o wydanie niżej mianowanych popowiczow od ichmościow niżej mianowanych obwinionych, przeciwko urodzonym ichmościom panom Danielowi y Leonorze Horainownie Bożeńcom Jełowickim, podstolim Kiiowskim, małżonkom, y urodzonemu Ianowi vel alius nominis Siemiałkowskiemu, podstarościemu Wierzechowskiemu y pewney części wsi Diatkiewicz, Stanisławowi Słowikowskiemu, Ianowi Nowickiemu y innym sługom y czeladzi, de nominibus et cognominibus wyszpomienionym ichmościom obżałowanym panom swoim lepiej wiadomym, za których rozkazem niżej wyrażone violencye, szkody y krzywdy y oppressyе czyniącym y pełniącym, żałośnie magnaue cum querimonia skarżył y protestował w ten niżej opisany sposób y o to: iż ichmość obwinieni, nie kontentuiąc się dawnymi violencyami, krzywdami, tak przez się samych, iako podstarościę swęgo y sług poczynionymi w dobrach wsi Diatkiewiczach, na części protestantis, których indies prawie przymnażając czynią y czynić nie przestają; albowiem, urościwszy sobie przeciwko prawa niesłuszną pretensyą do synow czterech, Daniła, Kościa, Wasyla y Leska, y córki Hapki wielebnego . . . prezbitera Diatkowskiego, onych łapać każą, złapanych bić, wiązać, y więcey z tym ieszcze przechwalaiąc się choć by pozabiać y onych popłacić protestanti, czego obawiając się, tak przedtym iako y teraz w Diatkiewiczach nie mieszkali, ale iako vagabundae personae rzemiosła się uczą, tylko ieden Lesko pozy siostrze swoiey na części iegomości protestanta zostaje, drugi Daniło w teyże wsi Diatkiewiczach na części iegomości pana Witkowskiego rzemiosłem się tkackim bawi, Kość w Omelaney także u tkacza, a Wasil u ichmościow obwinionych; wnosząc to ichmość obwinieni, iako by mieli w possessyę y poddaństwo ciż popowiczowie upadać, którzy in fundo części wsi Diatkiewicz iegomości protestantis będąc spłodzeni, wyzuwszy się raz z poddaństwa ichmościow panow podstolich przez kapłaństwo oycy swęgo, żadnym prawem należeć nie mają, tak onych bezprawnie vi et violento modo łapać y odbierać nie powinni, kiedy w roku teraznieyszym tysiąc siedmset piątym podczas niebytaości iegomości pro-

testanta, w sądach głównych trybunalskich koronnych Lubelskich spraw swoich pilnującego, czeladzi swojej Kostia, syna wyszwojonego prezbitera Diatkiewickiego, złapać ichmość obwinieni kazali, którego zchwytawszy związali, po części wsi Diatkiewicz protestantis związanego wodzili od chłopca do chłopca, za niego się ręczyć kazali, żaden jednak nie chcąc onego na porękę wziąć, stłuczonego, zbitego, wziąwszy do panów swoich, w więzienie osadzili, z którego nescitur quibus fatis uszedł; drugiego Leska, tegoż prezbitera syna, w polach Diatkiewickich przy pługu, terazniejszegoż roku tysiąc siedmset piątego ipsis diebus Augusti, także w niebytności iegości protestanta, w Lublinie będącego, wyzpomienieni służy y podstarości ichmościow obwinionych złapawszy, na obszar iegości protestanta, gdzie byli żeńce, przyiechali, y tam zastawszy ieymość panią małżankę protestantis, furibundo animo prawie rozkazując onego sobie wydać, na szczególny protestanta kontempt, choć go wedle koni wziętego mieli, podstarości wyszpomieniony Wierchowski (nie wspominając dawnych wiolencyi y szkod przez niego poczynionych, iako bydła, koni poddanych protestantis y samego iegości protestującego lub na drodze lub głąm ścierniu, nie w żadney szkodzi napadszy zajmował, one po kilka dni we dworze panów (swoich) morzył, a gdy z poddanych protestantis który onego o wypuszczenie swego bydłęcia czyli konia prosił, tedy, miasto oddania, na konfuzję protestanta, zbiwszy, stłukszy, ze dworu wyganiał; iakoż niedawno, będąc impunitus od swoich panów za tak wiele excessow y podobną conveniencyą, cwszem przy bytności ichmościow panow podstolich, panów swoich, powziąwszy większą śmiałość, pośród wsi Diatkiewicz, na ulicy, konia arędarza protestantis złapał, u siebie przez kilka dni trzymając, gdy iegość pan podstoli za Horyń do Andrusiowa o siedm mil odieżdżał, tego konia, quasi incio suo domino, pod podwodę założył, skąd powróciwszy, ledwo za kilkakrotną requizycją oddał; insze okazy, które pomieniony podstarości do zwad, informatione panow swoich, podaje, in termino termini pokażą się). Przez który takowy swój postępek zgwałciwszy prawo pospolite y pokoy sąsiedzki, winy prawne na osoby swoje y dobra zawzięli y zaciagneli, o które et omnibus praemissis suo et consortis nomine protestowawszy się, ofiaruie o to prawnie czynić nie zaniechać; manente eiusdem protestationis melioratione aut per citationes cor-

rectione, praesentem actis connotari prosił, co y otrzymał. Ierzy na Liniewie Liniewski, skarbnik Owrucki.

Книга городская Луцкая поточная, 1705 года, № 2587; листъ 4108 на обзретъ.

LXXXV.

Жалоба шляхтяки Баховской на крестьянъ села Матыекъ объ убійствѣ ея мужа, бывшего въ этомъ имѣніи управляющимъ. 1707 г., Юня 9.

Roku tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Iuni dziewiątego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Łuckim prede mną Mikołaiem Athanazym Hlibowiczem Pierockim, namieśnikiem na ten czas burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, stanowszy oczewiście urodzona ieymość pani Katharzyna Paronińskiego Michałowa Bachowska, zeszedłego tyrańską śmiercią przez nizey mianowanych zaboycow z tego swiata urodzonego iegomości pana Michała Bachowskiego pozostała małzonka wdowa, swym y dzieciak swoich lat niedoszłych Bachowskich imieniem, iako prędko po ciężkich turbacyach swoich, ile tak zamieszanego czasu, przebrawszy się do Łucka, do akt ninieyszych osobiście stanąć mogła, tak zaraz donosząc okrutne zabicie małzonka swego urzędowi ninieyszemu, z wielkimi y gorzkimi łzami protestowała się naprzeciwko roboczym Demkowi Matyowskiemu, konsiliarzowi naystarszemu, tudzież Waškowi Potapczukowi, Fedorowi Sitnicz-kowi, Mikicie czyli innego imienia Kusznierczykowi, poddanym ze wsi Matyek do klucza Czernizkiego należących, dobr dziednicznych iasnie wielmożnego iegomości pana Wielhorskiego, kasztelana Wołyńskiego, pułkownika woysk rzeczywospolitey, iako samym manualnym zaboycom wyżej pomienionego małzonka protestantis, w ten sposob y o to: iż wspomnieni

zaboycy, nie oglądając się na boiaźń Boską y na rygor prawa pospolitego, konstytucyami o zaboycach opisany, y owszem to wszystko w lekkiem u siebie mając powadze, życząc sobie tego, aby w odległości iasnie wielmożnego dziedzica co insze w miesiąc odmieniali się dozorce, gdy roku blisko przeszłego, tysiąc siedmsetnego szóstego, miesiąca Czerwca dwudziestego pierwszego dnia, zeszy małżonek protestującej za wyraźną wolą y listami pańskimi, iako administrator klucza Czornizkiego, robociznę w kóždey majątnosci należycie rozporządzał, y żeby tego miesiąca Czerwca według przepomożenia zaorali, imieniem pańskim rozkazał, sam zaś dla upatrzenia ostrowa iakiego w lasach Czorniskich, żeby trzody przed incursią Szwedzką w lasach ochronić, pojechał był, natychmiast wyżej mianowani Waško Ostapczuk, Chwedor Sitniczek y Kusznierczuk trzeci, poddani Matyowscy, zaboycy, znać z informacij Demka, starszego swego, obaczywszy przez rzekę, że małżonek protestującej gościńcem do lasu iedzie, czempędzey z siekierami w czółna powsiadawszy y przeprawiwszy się, tamże w lesie na gościńcu, ktorędy miał iechać, zasiedli, ktorých małżonek protestującej na drodze stojących naiechawszy, pytał, co by tu mieli robić w lesie; mając inną sobie w polu naznaczoną robotę; ktorzy chłopi, żadney słuszney nie dawszy na pytanie odpowiedzi, niby dla obserwanciey osoby administratorskiey iako namieśnika pańskiego kłaniając się zdaleka, o sianożęci pewne prosić poczęli, a otrzymawszy deklaracją, że «za przyjazdem moim do domu wszystko się wam stanie», dziękując wrzkomo, chcąc za nogi obłąpić (iako teraz ciż zaboycy sami na siebie dobrowolnie wyznawiają), do konia y małżonka skarżącey się na koniu siedzącego przystąpili; dopieroż nie mając Boga przed oczyma y na pamięci, y na zemstę krwi niewinney, która wednie y wnocy bez przestanku do Boga woła, wprzod Kusznierczuk za cugle konia, a potym Potapczuk za samego małżonka porwali; że się znać nieboszczyk chciał bronić, rękę prawą obuchem przetrącili, tandem zwłokszy z konia, nayıperwe wspomniony Chwedor Sietniczek siekierą głowę rozciął, a potym wszyscy do siekir rzuciwszy się, tegoż małżonka comparentki na ziemi rąbali, głowę z mózgiem tymiż siekierami na sztuki roznieśli, piersi pogruchotali obuchami, aż po smierci gdy się piersi palcem kto dotknął, kości za skurą iako orzechy rozsypane odzywali się, że zaś za gardło znać dusili, szyia wszystka y gardło iak węgl czarne zostało; co sprawiwszy, a widząc że iuż nie żyje, złomawszy go y zwinowszy we dwoje,

z pęc głowe do nog przywiodszy, iamę w tymże lesie wykopali y tego trupa rozsiekanego, we dwoie zwinionego, w te iamę storczma, bez miłosierdza nade krwią y ciałem chrześciańskim szlacheckim, wepchali, y na tey mogile, żeby nieznać było, choiny młodey y wrzosu nasadziwszy, a pobrawszy konia z kulbaką, suknie, szablę, spodnie, boty, obraz z różnemi assekuracyami, odeszli, co zaś ci zaboycy nad małżonkiem protestującey za okrucieństwo czynili, iako dokazywali,—groza słuhać iak sami teraz przed ludźmi głoszą y iako się mężtwem swoim zalecają. Do presentaciey ciała nie przyszło, bo ciż zaboycy z umysłu na toż czyhali, żeby y ciało w drodze odbili y samey zdrowia pozbawili, iako ma przestrogę. W tak ciężkim utrapieniu y osieroceniu swoim z pozostałemi sierotami terazniejsza protestująca o sprawiedliwość z tych zabóyców to sama przez się, to przez interpozycyą wielkiego imienia i powagi ludzi, do iasnie wielmożnego iegomości pana kasztelana Wołyńskiego suplikując, lubo słusznego y według prawa sprawiedliwego sądu otrzymała deklaracyą, iednak dla terazniejszych rozruchow a nie mniey y dla publicznych iasnie wielmożnego iegomości pana kasztelana Wołyńskiego około całości woiewodztwa Wołyńskiego y całej rzeczypospolitey zachodzących occurrentii, ta deklaracya do punktualney aż dotąd nie przyszła exequucyey; protestująca zaś, obawiając się, żeby iey czas processów o zabicie męża iey nie upłynął, dopiero teraz tę swoię przeciwko wyszmianowanym zabóycom czyni protestacyą, ofiarując się do stawienia ich przed sąd, a na stawionych win prawych kryminalnych, iako prawo każe, dalszymi prawnemi prosequować y dowodzić terminami, wolną sobie tey kwerymoniey swoiey, iesli tego potrzeba będzie, przez pozwy zostawisz melioratią. J w tym też comparentka przeciwko urodzonym ichmościom panom Kasprzyckim, podstarościm terazniejszym włości Czorniskiey, małżonkom, protestuie się, iż ichmość, nie pokazując żadnego ordynansu ani listu od iasnie wielmożnego iegomości pana kasztelana Wołyńskiego do siebie, do rugowania protestującey, pisanego, tylko z swego własnego domysłu czyli z przysługi panu swemu, wprzod sam iegomość pan Kasprzycki, a potem sama ieymość na rezydencyą ieymości protestującey, w Krasney Woli, gdzie się protestująca z woli iasnie wielmożnego iegomości dziedzica przed Szwedzką y Moskiewską inkursyą z sierotami swemi przychroniła, roku teraznejszego tysiąc siemdsiet siódmego, w piątek przed kwietną niedzielą, z chłopami píanemi napadszy, dzieci starsze naleb z

izby wypchnęła, młodsze poprzestraszała, samą protestującą nieuczciwymi słowy dyzhonorowała, iak się ieymości podobało, do oczu stusami, a do gęby z pięścią przyskakiwała, rzeczy ruchome y posudki gospodarskie na podwodzie powyrzucała, porażtręcała, popsowała, y szkod niemało naczyniwszy sierocie, z dalszą odpowiedzią y przegrozką, niełaski pańskiej odeszła; a zatym w winy prawne oboie ichmość małżonkowie popadli, o które, iako y o szkody podjęte, taż protestująca oswiadcza się, z offerentią dalszey swoiey prosequuciey, gdzie z prawa należeć będzie. Potym w kilka niedziel, chłopi wszyscy zbuntowani, skoro protestująca, dla boiaźni do Krasney Woli umknąwszy, szpichlerz w Czornizu zamknęła, szpichlerze poodbiiali, rzeczy pańskie pozabierali, fanty także protestantki w tymże szpichlerzu będące, iako to fanty białe y różne inne, na których się lice pokazały, y też rzeczy protestantce wrócić submittowali się, a potem zydom rzeczy dali poprzewodzić za pieniądze; klacz, kaftan, pierscionków złotych dwa, obrączek srebrnych trzy, dziesięć złotych pieniędzy, kaftanik białogłowski biały, koszul cienkich cztery, poszewek trzy, futro krolikowe czarne, kontuszyk francuzkiego sukna koralowy, kilim do którego się znaia, siekierę, brzytew dwie, poscialke dziecinna, butów par trzy zabrali, których y oddać nie chcą, tylko upewniaia w tym, że to wszystko u nas doleży. Imieniem ieymości paniey rodzicielki moiey podpisuię się. Franciszek Bachowski. Et in continenti stanowszy oczewiście wozny general woiewodztwa Wołyńskiego, szlachetny Ian Kwiatkiewicz, w moc prawdziwego zeznania swego dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich Łuckich iawnie, ustnie y dobrowolnie zeznał: iż on roku teraznieyszego tysiąc siedmsetnego siódmego, miesiąca Ianuary dwodziestego dziewiątego dnia, maiać przy sobie stronę szlachtę urodzonych ichmościów panow Iana Gryzewskiego y Franciszka Gostomskiego, ad requisitionem urodzoney ieymości paniey Katharzyny Bachowskiey pozostałej wdowy, był we wsi Matyikach w kluczu Czorniskim leżącey, maiętnosci iaśnie wielmożnego iegomości pana kasztelana Wołyńskiego, gdzie natenczas zastawszy iegomości pana Kasprzyckiego, podstarościego włosci Czerniskiey, y gromadę tam zebrałą, między którą y zaboycy stali, tychże zaboycow, iako to. Waska Potapczuka, Chwedora Sitniczka, Kusznierczuka y Demka starego, consiliarza, poddanych Matyikowskich, którzy urodzonego iegomości pana Michała Bachowskiego, małżonka requiruiącey, tyrańsko zabili, każda z osobna osobę w tysiącu grzywien polskich officiose u spomnionego iegomości

mości pana Kąsprzyckiego podstarościego y u całej gromady Matyikowskiej do rozprawy prawney aresztował y przyporeczył, y ten areszt przyjęty był; szlachtą przy sobie będącą oswiadczywszy, z tamtąd powrócił y o tym tę swoię przede mną urzędem aresztu relacyę zeznał, prosząc id totum actis praesentibus connotari, co y otrzymał. Ian Kwiatkiewicz wozny.

Книга Луцкая городская, поточная, 1707 года, № 2589; листъ 285.

LXXXVI.

Перечень разнаго рода притѣсненій, причиненныхъ арендаторомъ имѣнія Любахова тамошнихъ крестьянамъ. 1707 г., Іюля 11.

Roku tysiąc siedmset siódmego, miesiąca Iulii iedynastego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Łuckim, prede mną Piotrem Skuratowskim, namieśnikiem na ten czas starościńskim y zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkimi Łuckiemi, comparens personaliter urodzony pan Ierzy Powalski, imieniem urodzonych ichmościow panow Alexandra y Ioanny Dziakiewiczowny Dawgierdow, cześnikow Czernichowskich, małżonków, dla wpisania do xiąg ninieyszych registr szkod w dobrach wsi Lubachowie przez iegomości pana Stanisława Lasotę, possessora arędownego tey że wsi poczynionych, ad acta praesentia podał, który registr tenoris sequentis: Krzywdy chłopów Lubachowskich iegomości pana Alexandra Dawgierda, cześnika Czernichowskiego, od iegomości pana Stanisława Lasoty, possessora arędownego tey że wsi Lubachowa poniesione. Primo: Iwan Hrycuniec, na tretynie siedzący, czynszu przez trzy lata po złotych piętnaście, a czwartego roku złotych dwadzieścia cztery zapłacił, pańszczyznę robił od niedzieli do niedzieli, podoroszczyzny złotych pięć y groszy dziesięć. Secundo: Krysko pierwszego roku trzymał czetwertynę, z tey dał części złotych cztery,

pańszczyzny robił po dni trzy, potem przyjął tetrynę, z której płacił czynszu przez dwie lécie po złotych piętnaście, od niedzieli do niedzieli robił, czwartego roku czynszu nie dał, pańszczyznę takż robił, drog siedm odprawił do Pińska, do Dolina, do Ołyki, dla których drog wól nie robi lecz y zdiechnąć musi. Tertio: Pawluk Karabanczuk, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku dał czynszu złotych cztery, pańszczyznę robił po dni cztery. drugiego roku dał złotych iedynaście y pańszczyznę robił dni dwa y trzy, na trzeci rok z tegoż pola czynszu dał złotych ośmnaście, gwałty robił, piątki odbywał, drog dwie odprawił do Drohobyczy, czwartego roku czynszu złotych ośmnaście dał, podoroższczyzny dał złotych cztery y groszy dwadziescia. Quarto: Misko Szumaczek, na czetwertynie siedzący, pierwszego roku robił pańszczyznę zwyczajną y czynsz takż, drugiego roku s połowicy czynszu dał złotych iedynaście, pańszczyznę robił dni trzy, trzeciego roku takż, czwartego takż oddał daninę niepotrzebną złotych pięć, podoroższczyzny dał złotych trzy y groszy dziesięć; parobek iego Miron siedział przez niedziel dwanaście przy soli w Pińsku, przez co . . . opuścił y zruinowany. Quinto: Ustyn Redczyk, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynszu dał złotych ośmnaście, gwałty, stroże y piątki odbywał, y znowu przez lat trzy czynsz tenże y toż wszystko odbywał, drog trzy do Drohobyczy, dwa razy do Pińska odprawił, podorożczyzny dał złotych pięć. Sexto: Kuzma Łykaszenko, siedzący na czetwertynie, wuytem bywszy, czynszu dał pierwszego roku należyty, przez dwie lécie w winnicy robił za swoim chlebem, czwartego roku pańszczyznę robił po dni cztery y więcey, drog trzy odprawił do Pińska, do Ołyki y do Drohobyczy; parobek iego niedziel sześć siedział bez pańszczyzny, podorożczyzny dał złotych pułtrzecia. Septimo: Fedor Mikitenia, siedzący na tetrynie, pierwszego roku czynszu dał złotych pięć y groszy dziesięć, pańszczyznę robił przez dni cztery y po pięć, przez lat trzy był wuytem, podorożczyzny złotych sześć y groszy dwadziescia, podwodę takż gdzie trzeba odprawował. Octavo: Hryc Dziumanec, na czetwertynie siedzący, a przed tym na pułwoce z bratami, przez trzy lata czynszu po złotych dwadziescia dwa, pańszczyznę po dni pięć robił, potem, iak się oddzielił od braci, siadł na czetwertynie, przez ieden rok czynszu zapłacił złotych piętnaście, stroże, piątki odbywał, drogi odbywał y podorożczyzny dał złotych siedm. Nono: Lewko Dziumaniec pierwszego (roku) siedzący na czetwertynie, oddzieliwszy się,

czynszu złotych cztery zapłacił, pańszczyznę po dni pięć robił, niedziel sześć z panem Lasotą bawił się w Szwedzczyznę bez pańszczyzny, drog trzy do Ołyki, do Pińska, y do Drohobyczy po sól odprawił, w której drodze wół valoris złotych dwadzieścia pięć zdechl, a drugi dla teyże drogi chory całą wiosnę nie robił; w Pińsku siedział niedziel piętnaście za potrzebą pańską, a tu w domu pańszczyznę odrabiano. Decimo: Chweskó, siedzący na szestynie, czynszu dał złotych siedm s połowiny, co miał robić po dni dwa, to robił od niedzieli do niedzieli przez lat trzy, czwartego roku czynsz tenże złotych siedm, pańszczyznę w domu robiono takoz, a w drodze niedziel dwanaście bawił się, osobliwie w Drohobyczy niedziel sześć bawił się, podorożczyzny dał złotych trzy y groszy pięć. Undecimo: Hryc Szomaczok, na szestynie siedzący, dawał czynszu złotych dwa y groszy dwadzieścia, pańszczyznę od niedzieli do niedzieli robił pierwszego roku, potym przez lat trzy czynsz dawał po złotych dwanaście, drog dwie odbył do Drohobyczy po sól y podorożczyzny dał złotych ieden y groszy dwadzieścia pięć, a tu odbywał stróże, piatki y do mlyna. Dodecimo: Kyrýło Hrycuniec y Misko, bracia na pułwoce siedzące, czynszu przez lat trzy po złotych dwadzieścia dwa płacił, na czwarty rok złotych siedm; pańszczyznę od niedzieli (do niedzieli) czasem y po dwie (po dwoje?), drog do Drohobyczy razy dwa, do Pińska wołami raz, wodą razy dwa, do Ołyki raz piechotą, do Pińska razy trzy, w Pińsku całe lato bawił się, to jest niedziel trzydzieści pięć, a tu w domu pańszczyznę, gwałty odbywali, y teraz iuz po expiracyi arędy posłał za Horochow miła z inszemi podwodami po sól, woły pozdychali z Drohobyczy iadąc, podorożczyzny złotych dziewięć zapłacił . . . . Decimo tertio: Stepan Misczuk, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynszu złotych cztery płacił, pańszczyznę po dni pięć robił, przez dwa roki czynsz płacił po złotych iedenaste y pańszczyznę także po dni pięć robił, drog trzy do Drohobyczy, do Pińska y do Ołyki odprawił, temu w drodze wół zdechl, podorożczyznę złotych cztery y groszy piętnaście zapłacił. Decimo quarto: Chwedor Piszczyk, siedzący na tretynie, pierwszego roku czynszu dał złotych pięć, pańszczyznę od niedzieli do niedzieli, a brat iego Herasim we dworze, drugiego roku dał czynszu złotych piętnaście, pańszczyznę od niedzieli do niedzieli robili, a przez dwa roki ni pańszczyzny nie robili, ni czynszu nie dawali, bo tenże Herasim służy we dworze; do Drohobyczy raz iezdził, podorożczyzny złotych pięć dał. Decimo quinto: Stepan

Iusko Hodowanik, siedzący na czwartynie, przez dwa roky czynszu po złotych osmnaście płacił, stróże, gwałty y piatki odbywał, trzeciego roku z połowicy czynszu dał złotych iedenaste, pańszczynę po dni pięć y sześć robił, czwartego roku czynsz dał złotych cztery, pańszczynę takąż odbywał, dróg siedm odprawił do Drohobyczy, do Dolina, do Pińska, gdzie niedziel sześć bawił się, y do Ołyki, w których drogach kobyła zdechła w Łucku, z Drohobyczy iadąc; podorożczyzny złotych pięć zapłacił. Decimo sexto: Matwii Burylczuk pierwszego roku siedział na szestynie, czynsz dał złotych dwa y groszy dwadzieścia, pańszczyny co miał robić po dni dwa to robił po cztery, przez lat trzy, siedząc na czwartynie, czynsz dawał za dwa roky po złotych dziewiętnaście, pańszczynę robił po dni pięć, drog trzy do Drohobyczy, do Ołyki, do Pińska odprawił, podorożczyzny dał złotych trzy groszy dwadzieścia. Decimo septimo: Iwan Re-zany, siedzący na szestynie, przez trzy lata czynszu dał złotych dwanaście y groszy dziesięć, pańszczynę robił po dni cztery, drog dwie do Pińska, do Ołyki odprawił, podorożczyzny dał złotych dwa y groszy dziesięć. Decimo octavo: Misko Lewczenia, na osminie siedzący, pierwszego roku czynszu dał złotych dwa, pańszczynę po dni cztery robił, co miał robić po dni dwa, przez lat trzy czynszu zapłacił złotych dwadzieście trzy, pańszczynę takąż robił, podwod dwie do Drohobyczy y do Pińska, podorożczyzny dał złotych puł trzecia. Decimo nono: Zinko Lewczenia, siedzący na osminie, czynszu dał przez te cztery lata po złotych dwa, sam słoły robił zawsze na pana, a syn drog pięć odprawił do Drohobyczy, do Pińska y do Ołyki, podorożczyzny złotych dwa y groszy ośm zapłacił. Vigesimo: Maxym Karabanczuk, siedzący na czwartynie, pierwszego (roku) czynsz dał złotych cztery, pańszczynę od niedzieli do niedzieli, drugiego roku z połowicy czynsz dał złotych iedenaste, trzeciego roku także iak pierwszego płacił y odbywał pańszczynę, drog pięć odprawił, do Drohobyczy razy dwa, gdzie y wół zdechł, do Ołyki, do Pińska, podorożczyzny złotych pięć. Vigesimo primo: Opanas Szeremet, siedzący na czwartynie, przez lat cztery pańszczynę ciężką niezwyčajną robił, oprócz tego co w winnicy dworskiej, o swym chlebie bez żadney zapłaty, kadek sto szesnaście wyrobił, drogę do Drohobyczy syn iego odprawił. Vigesimo secundo: Zinko Mały, siedzący na czwartynie, pierwszego roku dał czynsz złotych piętnaście, drugiego roku złotych osmnaście, pańszczynę insze y do młyńa odbywał, trzeciego roku czynsz dał złotych

ośmnaście, czwartego roku złotych dziesięć, gwałty, do młyna wagi y insze odbywał, podorożczyzny dał złotych pięć, drog trzy odprawił do Lwowa, do Dolina, do Drohobyczy, podorożczyzny dał złotych pięć, ko- była mu zdechła z drogi przyszedszy. Vigesimo tertio: Matwij, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynszu dał złotych cztery, pańszczyzną robił dni sześć, drugiego roku czynsz dał złotych ośmnaście, gwałty, stróże, podwoły do młyna odprawował, przez dwie lecie czynszu po zło- tych cztery y pańszczyzną po dni pięć odbywał, dróg trzy odprawił: do Drohobyczy, do Ołyki y do Pińska, w którey drodze woł valoris złotych trzydzieści zdechł, podrożczyzną zapłacił złotych cztery y groszy dwa- dziesięcia. Uigesimo quarto: Zinko z Danilem bracia, siedzący na tretynie, pierwszego roku złotych pięć y groszy dwadzieścia, przez dwa roki po złotych pientnaście płacili, czwartego roku także, gwałty, stróże, piątki odbywali; drog dwie do Ołyki, do Drohobyczy odprawili, podrożczyzny złotych ośm dali, woł w drodze zdechł. Uigesimo quinto: Michalec Ia- rosz, na czetwertynie siedzący, pierwszego roku czynsz złotych cztery, pańszczyzną dni sześć robił, drugiego roku y trzeciego czynszu dawał po złotych iedenaste, pańszczyzną także dni sześć, czwartego roku czynsz złotych cztery y pańszczyzną także dni sześć robił, dróg trzy odprawił do Drohobyczy, do Ołyki y do Pińska; w drodze woł zdechł valoris złotych trzydzieści, przez co zruinował się, nie siejąc, bo tylko wołu iednego miał, podorożczyzny dał złotych cztery groszy sześć. Uigesimo sexto: Ste- pan Bordeczuk, na szestyunie, pierwszego roku czynszu dał taler, pań- szczyzną po dni trzy y cztery robił, przez trzy lata z czetwertyny czynszu dawał po złotych iedenaste, pańszczyzną robił po dni pięć, drog trzy: do Drohobyczy, gdzie y woł zdechł valoris złotych trzydzieści, do Pińska, do Ołyki, podorożczyzny złotych trzy y groszy dwadzieścia zapłacił. U- igesimo septimo: Wasko, na czetwertynie, pierwszego roku czynszu dał złotych cztery, pańszczyzną robił dni pięć, drugiego roku czynsz złotych ośmnaście, trzeciego roku z połowiny czynszu złotych iedenaste, pań- szczyzną po dni cztery robił, czwartego roku czynsz dał złotych czternaś- cie, drog pięć odprawił do Drohobyczy, do Pińska, do Ołyki, do Kożan- grodka y za Horochow, podorożczyzny dał złotych pięć. Uigesimo octavo: Kornij, siedzący na czetwertynie, pierwszego roku czynsz złotych cztery, pańszczyzną robił dni sześć, drugiego roku czynszu dawał złotych ośm- naście, trzeciego roku czynszu złotych iedenaste y pańszczyzną robił,

czwartego roku czynszu złotych cztery, pańszczyzny dni pięć, dróg trzy odprawił do Drohobyczy, do Pińska y do Ołyki, podorożczyzny dał złotych cztery y groszy pięć, z iego okazji siekiere złotych dwa wzięto. Uigesimo nono Andryi, siedzący na szestynie, pierwszego roku czynsz dał złotych siedm, pańszczyznę robił po dni cztery, a że iest rzemieślnikiem, ustawicznie robił dworską robotę, do Pińska drogę odprawił, podorożczyzny dał złotych dwa y groszy dwadzieścia. Trigesimo: Iwan Bahuniec, siedzący na szestynie, pańszczyznę robił po dni cztery przez te cztery lata, tenże chłop z okazji iegomości pana Lasoty okaliczał na rękę, podorożczyzny dał złotych dwa y groszy dwadzieścia. Iacko Karabanczuk z czetwertyny pierwszego roku czynsz dał złotych cztery, pańszczyznę dni sześć robił, drugiego roku y trzeciego czynszu po złotych iedenascie, pańszczyznę takąż, czwartego roku czynsz dał złotych ośmnaście, dróg trzy odprawił do Drohobyczy, do Ołyki y do Pińska. podorożczyzny dał złotych pięć y groszy piętnaście. Żyta wziął ośmak siedm darmo tenże iegomość pan Lasota, possessor arędowny, kociel piwny gromadzki konónny, który kosztował złotych siedmdziesiąt, użył y dotychczas nie oddał, mąki na prowiant złożoney przez gromadę wziął ośmak półczwarty, prosięta, kury, sztuk na piętnaście, darmo wziął u chłopow, owsa puł mace dla swoich koni wziął, bydło swoje przez te cztery lata, nie mając pastucha swego, gromadzie kazał paść, stróża przez lat trzy, nienaznaczonego sobie od iegomości pana Dawgierda, z gromady bierał, oprócz tego stróża co mu należało, do Czartoryska drzewo bez pańszczyzny w samą roskol chłopi wozili, a on za to pieniądze brał; bez pańszczyzny wszystkich chłopow do . . . . . matki swey do Czartoryska y indzie gdzie chciał na różną robotę, gdzie po kilka dni po tygodniu bawili się; w drodze do Drohobyczy po sól iadąc chłopi swoich pieniędzy przez odebranie siana u nich dla swoich koni, przez mszeuie (?) soli y insze trudności stracili złotych sześćdziesiąt sześć; tymże chłopom narzucal gorzałki po kwart kilkanaście y kilkadziesiąt, po beczcze soli także, guskowey soli po kilkaset gusek, czego byli nie powinni, przez co cięż chłopi wniwecz obrócili się; barył kilka gorzałki na gromadę podczas Szwedczyzny narzucił, żołnierze przyechawszy po pieniądze, króre gromada złożyła, y te pieniądze u iegomości pana Lasoty byli, nie chciał żołnierzom oddać. żołnierze, czekając, gorzałkę tę wypili, kury, gęsi pobili y tak przez płacenie tey gorzałki y insze szkody pretendują sobie złotych ośmdzie-

siąt. J na to wszystko, co tu położono, że iest prawdziwa rzecz, iurament przez ludzi z gromady Lubachowskiey czynszowych gotowi wypełnić. A po inserowanym ad acta regestrze pomienionym, idem comparens stawił roboczego Matwii Wednika, wojta gromadnego z tej że wsi Lubachowa, a to na prawdziwe poprzysiężenie według rejestru wysz pomienionych szkod poczynionych, którego ia urząd annuendo affectationi, rotę iuramentu super realitatem szkod y krzywd poczynionych, w te onemu wydałem słowa: Ia Matwij przysięgam Panu Bogu w Trócy Świętey iedynemu na tym: że pomienione krzywdy y szkody w dobrach wsi Lubachowie ichmościow panow Alexandra y Iohanny Dziakiewiczowny Dawgierdow, cześników Czerniechowskich, małżonkow, panów moich, przez iegomości pana Stanisława Lasotę, possessora aređownego tych że dobr Lubachowa, są prawdziwie, iako regestr opiewa, spisane y poczynione, na czym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomoż y niewinna męka Chrystusa Pana. Po którym wykonanym iuramencie idem comparens prosił unie urzędu id totum actis connotari, co y otrzymał. Ierzy Zawalski.

Книга Луцкая городская поточная, 1707 года, № 2589; листъ 374.

LXXXVII.

Донесеніе вознаго объ освидѣтельствованіи имъ крестьянина Василія Фомина, наказаннаго дворяниномъ Марковскимъ, у котораго онъ состоялъ въ услуженіи до своего закрѣпощенія вслѣдствіе женидьбы на крестьянкѣ. 1707 г., Сентября 22.

Feria tertia post festum sancti Mathiae apostoli proxima, anno domini 1707.

Ad officium actaque praesentia castrensia capitanealia Camenecensia Rodoliae, persqualiter veniens ministerialis regni generalis providus Thomas

Łaskawiec de Piaseczna, authenticatus, iuratus, ex reproducto authentico officio praesenti notus, asserendo secum habuisse et nobiles Ioanem Stronski et Gabryelem Pomarzanski, maioris et evidentioris testimonii gratia adhibitos, in vim suae verae ac fidelis relationis, publice libereque recognovit, in haec verba: Iż ja, z requizycy iegomości xiędza Gierardeggo Graykowskiego kapellana, od wielmożnego iegomości pana Stanisława Piotra Telephusa, stolnika Podolskiego, posła z wojewodztwa Podolskiego, na funkcyi teraz zostającego, rothmistrza iego królewskiey mości, dobr wsi całych Piaseczney cum attinentiis dziedzica, na mieyscu swoim w Piaseczney zostawionego, dnia wczorayszego w Piaseczney do poddanego Wasila Fominego chodziłem y tam widziałem z pomienioną szlachtą sławetnego Iwana, z miasta Macieiowa rodem będącego, w Piaseczney ożenionego niedawno, który dziedziczną poddankę wziął wielmożnego iegomości pana stolnika Podolskiego, a za sługę iegomości panu Apollonowi Markowskiemu zostającego, który, z okazji ożenienia, pretensyą z tego służenia urosćrwszy, iako wprzód w zamku sprawiedliwości na niego imć pan Markowski, lubo y pan, ale iuż w poddanstwie respektem żony zostającego żądał, iakoż in instanti przywiedziony do gęsiora wsadzony był, ale iegomość pan Markowski deklarowawszy, za prozbą imci xiędza kapellana, nad czterdzieści plag aby nie był bity, y to w zamku, aż pod niebytność imci xiędza kapellana, do zamku tenże imć pan Markowski sług nasłał y z więzienia tegoż Iwana wzięto, przyprowadzonego w sobotę przeszlą, od samey głowy począwszy bez plecy y krzyże raz podle razu aż do stop kijmi zbity, iako ludzie, którzy słyszeli, powiadaią, że z pięćset kijow, we dwoie, odpoczywaiąc, dano mu, że ciało iak czeluście widziałem sinie y czarne; y krwią charka, Pan Bóg wie iezeli będzie żywy; dla czego, do dalszey woli wielmożnego imci pana stolnika y posła z wojewodztwa Podolskiego, teraz tę moię prawdziwą com widział y słyszał z pomienioną szlachtą sam czynię relacyą.

Книга Каменецъ-Подольская городская, записовая и поточная, 1707 года, № 5961; листъ 92.

LXXXVIII.

Жалоба Новогрудскаго мечник. Михаила Балабана на аренднаго владѣльца его имѣнія Бытня, Домбровскаго, о разореніи этого имѣнія и притѣсненіи крестьянъ, вслѣдствіе чего они всѣ разбѣжались. 1709 г., Апрель 4.

Roku tysiąc siedmset dziewiątego, miesiąca Aprilis czwartego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, prede mną Franciszkiem Iózefem Kułakowskim, namiesnikiem na ten czas burgrabstwa zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkimi Łuckimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał na Bytniu Bałaban, miecznik Nowogrodzki, inhaerendo dawnieyszym swoim protestacyom coram actis praesentibus zಾನiesionym, naprzeciwko urodzonemu iegomości panu Stanisławowi Dębowskiemu swiadczy y protestuie się w ten sposob y o to: iż iegomość pan Dębowski, trzymając część pewną we wsi Bytniu, contractu latius in se enarrante, nie dość natym, że paulo ante poddanych dwóch, iako protestacya fusius opiewa, wypędził, część pomienioną zruinował, ale y teraz Paliia ostatniego poddanego, in possessionem iegomości wespoł z drugimi zbiegłymi y wypędzonymi puszczonego, pociągając do nienależytey pańszczyzny za tych dwóch zbiegłych, tudzież podwodami do różnych miast, aggrawowaniem, biciem, kaleczeniem, w więzieniu przez niedziel kilka trzymaniem do ucieczki przymusił et ipso facto wypędził, pomienioną część wsi Bytnia do ostatku zdezolował; w czym wszystkim postrzegając całości fortuny swoiey modernus comparens iterato modo naprzeciwko temuż iegomości panu Dębowskiemu protestatur, ofiarując się o to wszystko z iegomością prawnie czynić nie zaniechać, o terazniejszey protestacyi swoiey przyjęcie prosił, co y otrzymał. Michał Bałaban, miecznik Nowogrodzki.

Книга Луцкая городская поточная, 1709 года, № 2594; листъ 304, № акта 2.

LXXXIX.

Жалоба Киевскаго войскаго Марка Аксака на крестьянъ села Костючновки, убившихъ слугу его Погребецкаго, посланнаго въ поговню за ними 1709 г., Юня 13.

Roku tysiąc siedmset dziewiątego, miesiąca Iunii trzyn astego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przede mną Franciszkiem Iuzefem Kułakowskim, namiesnikiem burgrabstwa zamku Łuckiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi Łuckiemi, com-Parens personaliter urodzony pan Ian Stanisław Axak, syn wielmożnego iegomości pana Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego, rodzica swego, in senili aetate będącego, imieniem, przeciwko pewnym mężoboycom, chłopom, niezbożny uczynek pełniącym manu executorom, dziedzicznym ichmościov panow Stefana y Zofiey Dombrowskiego Terlikowskich ze wsi Kostiuchnowki poddanym, mianowicie Leskowi Łaszczeniaty, woytowi mianowanych ichmościov panow Terlikowskich małżonkow, motorowi y pryncypałowi, nefanem scelus pełniącym chłopom, zdraycom, sasiadom swoim, radzácemu, pierwszemu Martynowi Mosakulczykowi, drugiemu Iurkowi Skibcowi, Waskowi Rekunczykowi, także iegomości pana Dolanowskiego poddanemu tegoż uczynku compryncypałowi, nazwiskiem Hrycowi Zaworotnemu y innym zaboycom niżej mianowanym takową gravi cum querella solenną czynił proźbę: Iż mianowani zbóyce y zdrayce panów swoich dziedziczni poddani ze wsi Kostiuchnowki, ichmościov panow Terlikowskich y iegomości pana Dolanowskiego z teyże wsi chłop ieden, roku teraznieyszego tysiąc siedmset dziewiątego, miesiąca Maia dnia dwudziestego, (przepomniawszy) prawa pospolitego y win w nim na mężoboycow surowie postanowionych y owszem to wszystko postponowawszy y lekce poważywszy, śmieli y wazyli się, zdradziwszy panow swoich, nefanem scelus do skutku przywieść y wykonać; gdzie dowiedziawszy się ieymość pani Terlikowska o zbiegłych chłopach swoich mężoboycach, tak zaraz z wielką consternacją y żalem, w niebytności małżouka swęgo, przychodzi do iegomości pana woyskiego Kiiowskiego, sasiada y szwagra swego, upraszając, aby y w

tak wielkim żalu y szkodzie raczył porrigere dextram, w czym iegomość pan woyski nie tylko ex zelo christiano, iako sąsiad, ale y . . . . . zpowinowacenia krwi domu swego z domem ieymości pani Terlikowskiej, eo instanti na affektacya y proźbę ieymości, widząc znaczną szkodę, posyła sług y czeladź swą przy woycie ieymości pani Terlikowskiej za zbiegłemi poddanemi, niedawno z tego swiata zesłego pana Iana Pohrebeckiego y pana Iana Kasperskiego, Czechowskiego y inną czeladź; który to wojt pani Terlikowskiej, z chytrności swey chłopskiej, na zdradę y zgubę ludzi iegomości pana woyskiego, namowiwszy się wprzód z dognanemi zaboycami, siermięgę z umysłu snać iakoby zgubił, a pótym uprosiwszy czeladzi, aby pofolgowali mężoboycom, co oni na proźbę iego uczynili, rozwiąawszy onych, y zapewniwszy słowem że nie zdradzą, powiadaiąc że ia w tym sam się z drugą czeladzią (wróce), wrócił siermięgi szukać; w tym czasie wyszmianowani zaboyce ubezpieczonego zesłego pana Iana Pohrebeckiego tyrańsko niemiłosiernie siekierą kilka razy w łeb ciąższy zabili y zamordowali, ieszcze się daley nad ciałem pastwiąc, porznęli garło, obuchami od siekier po sam pas na koło obracając zbili y kości potroszczyli, iakoż pewnie było by toż y panu Kasperskiemu, tylko samego prawie ręka Boska salwowała; y na tym ieszcze mało mając tyrańska złość chłopska, ubóstwo iego które na ten czas miał przy sobie, mianowani mężoboycy in vim praedae et spolii zabrali y między siebie rozdzielili, iako to: samych pieniędzy złotych piędziesiąt, szablę bardzo dobrą, rękojęść bogato we srebro oprawną, valoris złotych trzydzieści, kontusz złotych trzydzieści, czapkę złotych siedm y innych drobiazgow na złotych piętnaście, fuzyą samego iegomości pana woyskiego Kiiowskiego we srebro oprawną, drugą w mosiądz, valoris złotych pułtorasta, to wszystko przy tym tyrańskim swoim uczynku zrabowali y zawzieli; ciało nieboszyka Pohrebeckiego zabite ciż mężoboycy, tyrańsko zabiwszy, z ubustwa y odzieży którą miał przy sobie y na sobie obdarszy, daleko w las pod kłody w łomacze zawlekli y tymże łomaczem zarzucali, tak dalece, że ledwie kilkanaście człowieka, bez kilka dni szukając, iuż gnide y zepsowane pod kłodami znaleźli; przez który takowy swój postepek et inefanum scelus memorati homicidae prawo boskie y pospolite zgwałciwszy, winy na mężoboycach surowie opisane postanowione na osoby swe zawzieli y zaciągneli. O co wszystko idem comparens swoim y rodzica swego imieniem swiadczy y protestuje się, ofiarując się z obwinionemi, do kogo tylko bę-

dzie należało, prawnie czynić nie zaniechać, zostawiwszy sobie *salvam meliorandi, augendi vel minuendi, vel alterius faciendae protestationis facultatem, si necessitas iuris exiget*. A chcąc się zachować według nauki prawa pospolitego, rodzic *comparentis* te ciało, że żadną miarą do urzędu niniejszego przyprowadzić y przed urzędem prezentować nie można było w terazniejsze czasy zbytecznie gorące, nie prędko znaydzione, zepsowane, y zbyticznego fetoru, tamże wiozący w drodze wozny z wielą ichmościami szlachtą widział y wszystkiemu miastu Rafałowce do wiadomości, od kogo by był zabity nieboszczyk pan Pohrebecki, przywoził, a potym przywiozszy do Kostiuchnowki *ad locum sepulturae*, tenże wozny szlachetny Ian Lewicki, urzędowi niniejszemu dobrze znayomy, przy obecności wielu ludzi, mając przy sobie stronę szlachtę urodzonych ichmościoru pana Alexandra Pruszczyńskiego y iegoomości pana Mikołaja Drewińskiego, tyrańsko zabitego zesłego pana Iana Pohrebeckiego, sługę iegoomości pana Marka Axaka, woyskiego Kiiowskiego, przez wysz mianowanych zaboyców, głowę trzy razy sekierą na wylot rozcięto, wszystko ciało począwszy od wierzchu aż do pasa siekierami obuchami zbite y tyranizowane, kości potroszczone, te ciało w trumnie będące *in praesentia* wielu ichmościoru szlachty y pospolstwa pomieniony wozny widział y oglądał, y wszystkim ludziom tam na ten czas będącym *praesentował*, *proclamomował* y publikował, od kogo by był zabity do wiadomości przywoił y oswiadczył, o czym wszystkim relacją swoją, którą y dawniey gotow był zeznać, tylko dla różnych trudności, tak odległości miejsca, iako y woysk przychodzących, *corruptionem cadaveris*, teraz czyni i zeznawa, prosząc wespoł z protestuiącym, aby to wszystko do xiąg przyjęto y zapisano było, co y otrzymali. Stanisław Axak. Imieniem woznego, pisać nie umiejącego, przy krzyżyku onego podpisuję się, Ian Misiorewicz.

Книга Луцкая городская, поточная, 1709 года, № 2591; листъ 469 на оборотъ.

XC.

Показанія крестянина Данка, обвиняемаго въ конокрадствѣ, о его прежней жизни и переселеніяхъ. 1709 г., Іюня 23.

Sabbatho in vigilia festi natiuitatis sancti Ioannis baptistae anno domini 1709, illaboriosi Danka libera confessatta.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Camenecensia Podoliae, personaliter veniens laboriosus Andreas Pyntenko, subditus de bonis Babińce illustris et magnifici castellani Cracoviensis haereditarius, praesentavit officio praesenti illaboriosum Gregory Danka de bonis Stanioyce oris Valachia furem, manifestum et equum cum eodem, pili dereşzowaty, suum proprium per eundem Gregorium in bonis recensitis Babince anno praeterito in hebdomada magna ritus graeci apud se praesentante furto ablatum, a quo petit confessata libera suscipi; cuius affectationi officium praesens annuendo, praemissoque coram se fure personaliter stante, in haec verba: Ia iestem rodem z Łukowca z za Bukowiny, miałem oycy Semiona a matkę Maryą, ztamąd po odebraniu Podola przyszedłem do Kołodrobki z chudobą, iakom miał natenczas bykow cztery, krowe z cieleńciem, y tam między swoiemi znaiomemi mieszkałem lat blisko sześć, na chleb sobie robiąc y pracuiąc, a potym z tamąd zaciągnolem się pod chorągiew Wołoską z panem Ciemierzyńskim y tam zostawałem rok cały, aż nas pod Kaliszem rozgromiono; po rozgromieniu nas z chorągwie, w Szuparce przez zime między krewnemi mieszkałem, gdzie mi konia iednego a drugiego Maxymowi krewnemu memu ukradziono, których koni szukałem na Ukrainie, których nie odszukałem; potym powrociwszy z Ukrainy konia-m tego dereşzowatego u Andreia Pyntenka w domu iego z sieni w nocy w dobrach Babińcach wziołem (co się stało z gniewu, bośmy mieli do siebie zawziętość ieszcze mieszkaiąc z sobą w Kołodrobce, któremu tam ieszcze przedtym ukradłem był dwa polcia słoniny); konia tedy tego wziowszy, do Bachowicy sprowadziłem się y tam mieszkałem przez lato całe roku przeszłego, y ten koń był dotychczas przymnie, a potym z Bachowicy ruszyłem zię do Pryhorodka

pod okopy, gdzie mieszkał przez zime; a potym u imci pana Podczaskiego podwoiewodzego Podolskiego w Boryżkowcach za stadnika teraz na wiosne do koni przystałem y byłem przy koniach niedziel ze cztery, y potym przyszło mi niewiem z iakiey okazji y pojechałem wieczorem od koni ku wsi Iurylczu na tym koniu dereszowatym, gdzie iadąc za Iurylczem koni dwoie odezwali się w dómbrowie, które konie wzięłem w nocy y z temi końmi ku Chocimowi przebierałem się; iadący, konia dereszowatego z uzdeczką uciekł mi, którego konia w Giermakowce przeiół iego- mość pan Rzepecki, a z temi dwoma końmi za Dniestr przebrałem się; konie tedy zostawiwszy za Dniestrem w Chociniu Wołoszynowi iednemu w rękę, Iutoniemu na imie, a potym po tamtego dereszowatego konia do iegoomości pana Rzepeckiego wrociłem się, y tak mię w Kudryńcach iego- mość pan Iakubowski napadszy, wzięł mię, któremu się przyznał, że konie iego w Iurylczu pobrał w lesie, które konie iego mość pan Iaku- bowski ze mną za Dniestrem odszukał, odszukawszy konie iechalismy do iegoomości pana Rzepeckiego po konia dereszowatego, gdzie zięć iego- mości pani Iakubowskiej, pan Małkowski tamże o konia iednego mię napasto- wał przy tej okazji, o którym ja nie wiem, który mię oddał do Krzyw- cza; dowiedziawszy się ten człek Pyntenko o mnie, z Babiniec przyszedł do mnie, króremum powiedział, że koń iego dereszowaty iest u iego- mości pana Rzepeckiego w zatrzymaniu, którego konia odszukał od iego- mości pana Rzepeckiego iako swojego, a teraz mię tu do Kamieńca z Krzywca do kordygardy przysłano. Liberam confessatam suscepi et ak- tis suis connotavi; post suscepta vero confessata, idem laboriosis prae- sentans equum praemissum ad se recepit, et de recepto officium prae- sens quietavit, furem vero ad carceres militares praesidii Camenecensis reddidit et reduxit.

Книга Каменецъ-Подольскія городская, записовая и поточная, 1709 и 1710 годовъ, № 5962; листъ 246.

XCI.

Объявленіе товарища Штигорской хоругви Валеріана Верцинскаго о томъ, что онъ, вмѣстѣ съ другими лицами, завладѣлъ имуществомъ встрѣтившихся имъ въ дорогѣ подозрительныхъ безпаспортныхъ людей, которыми они и подѣлились между собою. 1710 г., Іюля 4.

Рокъ тысяча семь сотъ десятого, мѣсяца Юли четвертого дня.

На ураде кгородскомъ, въ мѣстѣ ея королевской милости Овручу, передо мною Михаелемъ Сингаевскимъ, намесникомъ подвоеводства, реентомъ кгородскимъ енералу воеводства Киевского, и книгами нынешними кгородскими Киевскими, *comparentis personaliter urodzony pan Thomasz Szawgowicz, sługa urodzonego iegomości pana Waleryana Wiercińskiego, towarzysza chorągwie Petyhorskiej wielmożnego iegomości pana Szyrwіńskiego, chorążego Wilkomirskiego, imieniem pana swego, praecawendo omnimodae integritati iegomości, świadczył y manifestował się o to: Iż gdy iegomość pan Wierciński, towarzysz pomienionej chorągwie, pan comparentis, roku teraznieyszego tysiąc siedmeset dziesiątego, in Iunio, iadąc do miasta Czarnobyła, w woiewodztwie Kiiowskim, na iarmark, w święto Tróycy przenaświętszey przypadaiący według ruskiego kalendarza, ziachał się w drodze z ichmość pany Kazimierzem y Іózefem Pruszyńskimi y Stanisławem Łukaszewskim, na tenże iarmark iadącemi, z któremi ichmościami iadąc w kompanii, przyiechali do wsi Jlinia, staneli w karczynie dla popasu koni, aliści tam zastali dwóch pachółkow, iednego Zabłockiego, drugiego Kowalewskiego, także popasuiących, którzy gdzieś w Polsce zaszkoziwszy, uciekali; a gdy tak iegomość pan Wierciński, pan comparentis, iako y ichmość panowie Pruszyńscy y Łukaszewski onych poczeli się pytać, z kąd by byli. tedy ci pomienieni Zabłocki y Kowalewski, żadnego wyvodu z siebie niedawszy, od koni y od wszystkiego pouciekali, które konie dwoie y rzeczy onych pozostałe tak pan comparentis, iako ichmość panowie Pruszyńscy y Łukaszewski zabrawszy, między sobą się na cztery części podzielili; z których rzeczy na czwartą część panu comparentis to się dostało: koń siwy chudy y*

stary, pistoletow para z pokrowcami czerwonemi szarżowemi, guzikow srebrnych małych iedynaście, pieniądze tyńfow sześćdziesiąt, więcey nic; drugie zaś rzeczy, koń, y pieniądze, to iest trzy części, iako to szabla iedną oprawna dobra, druga czarna, koń cisawy, kulbak dwie z woylekami, pistoletow para, korale, perła, pieniądze trzydzieści talery bitych, co tylko tenże comparens mógł pamiętać, iako y przytym będący, in-szych zaś rzeczy, których więcey było nie pamięta,—te się wszystkie wyszpomienionym ichmościom panom Pruszyńskim y Łukaszewskiemu dostali się; o co idem comparens nomine pana swego, postrzegając, na potym wszelkiew całości, iterum iterumque przed urzędem ninieyszym swiadczył y manifestował się, prosząc, aby ta manifestacya do xiąg ninieyszych przyięta była, co y otrzymał. Tomasz Szawgowicz.

Книга Киевская городская записовая и поточная, 1709 и 1710 годовъ, № 27; листъ 341 на оборотъ.

XСII.

Тяжба между двумя мѣщанами города Выжвы объ оскорбленіи за то, что одинъ изъ нихъ, будучи присяжнымъ, заставилъ сына другого мѣщанина править участіе въ тѣлесномъ наказаніи крестьянской дѣвушки. 1712 г., Января 20.

Die 20 Stycznia 1712.

Przed nami Kirykiem Gwaninikiem, Iackiem Potapowiczem, Gabrielem Olifierowiczem, burmistrzami, Hrehorym Onuszkowiczem, Pawłem Olifierowiczem, ławnikami, stanawszy oczewisto sławetny Tymosz Zdaniewicz, przysiężny na ten czas będący, uskarżał się na sławetnego Iwana Merczuka w ten sposob: Iż gdy zasłużyła była za pewny występек córka Hawryłowa Maruszka na karę w zamku naszym Wyżowskim, którey gdy kazał dać pługi iegomość pan podstarości, kazał Ihnatowi pastuchowi za

głowę trzymać, a za nogi kazał przysiężnemu Tymoszowi człowieka szukać, który iak wypadł do bramy, znalazł syna obżałowanego, na imie Pawła, którego przyprowadził do iegoomości pana podstarościiego, gdzie zaraz iegoomość pan podstarości kazał temu Pawłowi za nogi trzymać, a Waškowi czeladnikowi y chłopcowi swemu Zubikowi bić, którey dawszy plagi puścili; obżałowany zaś Iwan Merczuk z żoną swoją, dowiedziawszy się o tem, pierwey sama napadła na żałującego Tymosza, a potem sam Iwan spotkawszy wedle kamienia idącego tegoż przysiężnego, zaczął zaraz znieważać, lżyć, sromocić, osłem, niegodnikiem nazywać, mówić, że wolał bym ia samego ciebie u słupa, niżli to do czegoś chłopca mego przyprowadził, y wtem kiem pod brodę szturchnął; za co mało go nie uderzył obżałowany Tymosz, ale strzymawszy się, upraszał nas urzędu o sprawiedliwość świętą.

Przeciwna strona Iwan Merczuk takową odpowiedź uczynił: Iż mój łaskawi panowie tak było, że ia dowiedziałem się, że chłopca mego przyprowadził trzymać w zamku córkę Haurytkową, tedy mi za żal stało, i spodkawszy się z pomienionym Tymoszem, zacząłem mówić w te słowa: Boże cię zabii, co ty najlepszego uczyniłeś. czy nie mogłeś kogo inszego wzięść trzymać, a nie syna mego! tam tedy, mój łaskawi panowie, zaraz poczał mię nazywać osłą brodą i porwał się do mnie bić, tedy kiikiem złożyłem się, i tam słowo za słowo pomiędzy sobą zamawiali się y nie . . . na teraz i powiedziałem: dziękui Panu Bogu, że synów moich nie było; a więcey nic nie było, za czem upraszam iegoomościów panów w tem mnie od tey żałoby uwolnienia. Stanąwszy oczewisto świadek przed zesłanym od nas urzędem przysiężnym Pawłem Olifirowiczem, córka Petra Chawniuka w te słowa powiedziała, że iak my szli z karczmy do domu, aż Tymosz przysiężny zszedłszy się z Iwanem Merczukiem wedle winnicy pańskiej, poczał mówić do Merczuka: Za co ty mnie łaiasz i winiesz, za syna swego? Tedy Iwan Merczuk poczał mówić: ty niegodniku, sobako, sam powinien być katem, a nie syna mego zastawować trzymać! a daley poczeli się z sobą swarzyć i ieden do drugiego porywali się, ale nie uderzył ieden drugiego. Sąd niniejszy, wysłuchawszy obódwóch stron żałobę i odpowiedzi, stosuiąc się do żałoby i odpowiedzi pozwanej strony y samey słusności, ponieważ sam pozwany Iwan Merczuk przyznał się, że za syna swego, co daremnie trzymał córkę Haurytkową w zamku, niegodnikiem nazwał przysiężnego, i przed nami urzędem po-

chwałkę uczynił, że dziękui Panu Bogu, że na ten czas nie było synów moich, było by tam co gorszego. Zaczem my urząd, zabiegaiąc na dalszy czas, aby niewinnie przysiężnych tak nie źnieważano, niegodnikiem nie nazywano,—nakazuiemy: żeby Iwan Merczuk za te słowa winne na dom Boży (ponieważ pod bokiem cerkwi Bożej ta zniewaga stała), wosku funtów 3 in instanti dał, a za przechwałkę przed nami urzędem uczynioną, że powiedział: «dziękui Panu Bogu że na ten czas synów moich nie było, było by co gorszego», rozkazuiemy w więzy mieskiej dzień y noc siedzieć, i winę zakładamy aby się nie mścił za to pomieniony Iwan Merczuk, kop 3 na zamek, a drugie 3 na nasz urząd. Po wysiedzeniu zaś więzy powinien Iwan Merczuk przysiężnego naszego przeprosić z ludźmi y wykład prawny wrócić. Strona pozwana nie kątentuiąc się appelowala sie do zwierzchności zamkowej.

Книга магистрата города Выжвы, годъ 1710—1725, № 1294; листъ 59 на оборотъ.

XСІІІ.

Жалоба Кіевскаго чашника Вацлава Стецкаго на чашника Брестъ-Кувявскаго Яна Куровицкаго о увозѣ изъ его села Калусова всѣхъ крестьянъ, включая и дворовую прислугу, съ ихъ скотомъ и имуществомъ 1712 г., Іюля 18.

Roku tysiąc siedmsetnego dwónastego, miesiąca Iulii ósmnastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Włodzimirskim, przede mną Konstantym Włosowiczem, namieśnikiem burgrabstwa zamku Włodzimirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi starościńskiemі, comparens personaliter urodzony iegomość pan Marcin Stecki, imieniem rodzica swego, iegomości pana Waclawa Steckiego, cześnika Kiiowskiego, solenniter swiadczył y protestował się przeciwko urodzonym ichmościom

panom Ianowi y Zofiey Kurowickim małżonkom w ten niżej opisany sposób y o to: iż iegomość pan Kurowicki, cześnik Brzysko-Kuiawski, nie konserwując prawa pospolitego, iako jest wyraźne in expligatores, wazyli się roku tysiąc siedmset dwunastego, dnia dwudziestego siódmego Iunii, chłopow tak ciągłych iako y nie ciągłych, pługami robiących, iako też łagodnikow(?), komornikow, ze wsi Kałusowa do wsi Zamlicz przemawiać y odmawiać, tudzież nie kontentując się temi, pastuchow dworskich, stadnika nawet y czeladź służącą . . . . którzy konie pańskie co najlepsze posiadławszy, według upodowania ponabierawszy z komor lamusu na też woły chłopskie różnych fantow, osobliwie Wasilowski który zawadywał iegomości pawa cześnika Kiiowskiego wszystkim, mając klucze od lamusu, szpichlerza, gumna y wszelakich chowań, zawinił z temi chłopami na kilkanaście tysięcy, uszedszy dnia y roku wysz specificowanego w nocy ze wszystkimi chłopami y czeladzią dworską do wsi Zamlicz do ichmościow panow Kurowickich, cześnikow Brzeskich, małżonkow, przebrali się, których mile iegomość pan cześnik z ieymością . . . . akceptowawszy (iako też kobiety niżej specificowane wyznawały), deklarował ich ztamtąd na Podole zaprowadzić do dobr swoich, wszelkie wolności y swobody obiecując. Tymczasem kazał tenże iegomość pan cześnik swemu podstarościeniu Zamlickiemu, aby bydła tych chłopow pozaganiać do dworu, a wozy z chłopami, czeladzią do lasu swego Bermeszowskiego bez górę od Zamlicz kazał zaprowadzić, upominając tych że ludzi, aby nigdy nikomu nie pokazywali się y ogniów nie kładli, tego zaś Wasilewskiego uczęstował tenże iegomość pan cześnik Brzeski. Czego się nie spodziewając iegomość pan cześnik Kiiowski, rozumiał, że według dawnego zwyczaju dozor gospodarstwa, na dzień długo spiący, gdy się ocknął, dozorecy swego chłopcu wołać kazał, chcący wiedzieć dyspozycię robocizny, aliście wszystkie bydło y stado pozamykane stoi, a duszy iedney tak we dworze iako y na wsi nie zastaie, czym będąc iegomość pan cześnik Kiiowski bardzo consternatus, że niema y do kogo słowa przemówić, zaledwie in contiguitate zostającego uprosił urodzonego iegomość pana Dowgiełę z innemi, na konie powsiadawszy skoczyli na różne szlaki szukając, y w teyże wsi Zamliczach iegomości pana cześnika Brzeskiego byli, pytając się, ale ich zataiono, y owszem po odiezdzie quaerentium profugos sam iegomość pan Kurowicki wsiadwszy na konia pojechał do tych że zbiegłych poddaucy, Kałusowskich mówiąc im te formalia: «nie

wychodźcie z lasu nigdzie, ani ognia nie kładcie, bo was szukaia! Nie wiem zkad pan Stecki nabral tych ludzi do szukania, poniewaz wy tu wszyscy iestescie.» J sam powrociwszy iegomosc pan czesnik Brzeski poiechal do Wlodzimierza, gdzie uslyszawszy, ze y tam taz czeladz iegomosci pana czesnika Kiiowskiego oglosila sie, znowu zas powrociwszy, sam do tychze chlopow Kalusowskich do lasu iedzil, przestrzegaiac potwornie onych, aby iak naiskryciey siedzieli, i iuz co mial z nimi iegomosc pau czesnik Brzeski na Podole, pod Kamieniec, ruszye sie, to na dalszy czas odlozyl, aby tymczasem ci co szukaia, powrocili nazad z niszczyrn, iakoż tenze iegomosc pan Dowgieła cum assistentibus, obie-gawszy nad Styrem przepawy, gdy powracal nazad do teyze wsi iegomosci pana czesnika Brzeskiego, przeiezdziac zobaczył w boku dym w lesie, gdzie do zapalenia tiutiunu iednego poslawszy, który napadł na tychze wykocowanych poddanych Kalusowskich, gdzie zlakł sie sam ieden kupy ludzkiej, poczał wołac na drugich, a tym czasem ludzie w rozsypkę, a drudzy na konie powpadali, tylko kobiet dwie z dziećmi złapali, które opowiedzieli o drugich gospodarzach, ze we mlynie w tey ze wsi iegomosci pana Kurowickiego czesnika Brzeskiego mełli zboze, którego ieszcze przed ucieczką z Kalusowa ponawozywali do dworu y w szpichlirzu Zamlickim zsyrowali; y tam gdy przypadli co szukali, nie zastali zadnego we mlynie, bo z dworu dano znae, aby sie pochowali, gdzie szukaia zabawili sie, a tym czasem chłopi czeladz iegomosci pana Kurowickiego wypadszy tłumem wszystkie mobilia skrzynie pozabierali do wsi Zamlicz z wozow; gdy tedy kobiety polapane, relacie uczynili, ze bylo ich we dworze, iegomosc pana Dowgieła cum assistentibus sibi poiechawszy do dworu, requirowal u ieymosci pani czesnikowey, w niebytnosci iegomosci samego; ieymosc sama poczela zapirac, czyniac ieszcze kulminacie na requiruiacych, ale gdy kobiety same zeznaly, na którym mieyscu stalo bylo we dworze zamkniete, ieymosc pani cześnikowa widzac impossibilitatem zataienia, kazawszy przebrakowac, sobie co lepsze zostawic, a drugie wydac; na co iegomosc pan czesnik sam nadiechal z drugimi ichmościami, którego osoby querentes nie znaiac, az tez kobiety polapane palcem wskazuiac, wołali, ten nas tu uprowadzil! co slyszac iegomosc pan czesnik tylko czapkę nasunawszy odiechal do dworu, za którym iegomosc pan Dowgieło opowiadaiac y areztuiac tak rzeczy zostale w szpichlirzu iako z wozu pozabierane rzeczy, skrzynie w szpich-

lirzu, odzież y inne supellectilia; tudzież y chłopow przytaionych we młynie, przez których odmowienie chłopow y czeladzie dworskiej iegomość pan czesnik Kiiowski na wszystkiej fortunie zniszczony, nie mając z kim z pol zbierać, paraniny orać, siano kosić, bydło y stado y sam y na pustyni zostaiąc, zdrowa niebezpieczny y wszystkich rzeczy w domu zostaiących, nie mając ni od kogo dozoru należytego, zdychać poczyna; o co teraznieyszą protestacyą zanosłszy, iterum iterumque protestatur, salvam reservando eiusdem protestationis meljorationem, in quantum by tego potrzeba było, prosił toż actis connotari, co y otrzymał.

Книга городская Владимирская записовая, поточная и декретовая, 1712 года; № 1080; листъ 203 на оборотъ.

XCV.

Заявленіе аревднаго владѣльца села Пищатынецъ, Гаврила Водарцаго, о бѣгствѣ «безъ всякой причины» одного изъ тамшнихъ крестьянъ и объ отказѣ остальныхъ отбывать повинности за бѣжавшаго, такъ какъ они считаютъ себя некрѣпостными, пользующимися правомъ свободнаго перехода. 1713 г., Марта 3.

Roku tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Marcij trzeciego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Kremienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Gabriel Wodaracki świadczył się y manifestował o to: iż mając w zapisie specificowane od urodzonego iegomości pana Michała Humnickiego, cześnika Wiskiego, iezeliby chłop iaki bez przyczyny manifestanta precz poszedł, tedy manifestans żeby na tym nie szkodował; zaczym teraz swiežo w roku tysiąc siedmset trzynastym miesiąca Februariy dziewietnastego dnia chłop, na imię Illiasz nazwany, nie mając żadney okazyi od manifestanta, a nie robiąc żadney pańszczyzny od dnia dwudziestego piątego Iulii w roku

przeszłym tysiąc siedmset dwunastym ad cuiusque tempus, którego poddanego żona iego porzuciwszy precz odeszła, on dla tej okazji wałensając się nie robił pańszczyzny, y gdy comparens opowiedział to urodzonemu iegomości panu Michałowi Humnickiemu, cześnikowi Wiskiemu, iako dziedzicowi wsi Piszczatyniec, tenże iegomość pan cześnik Wiski osądził, aby tego chłopca za pańszczyznę nie odrabianą comparens żeby woły wzioł; które manifestans woły wziowszy, temuż iegomości panu cześnikowi oddał, których nie chciał iegomość przyjąć; tedy manifestans te woły wzioł do siebie y do Krzemieńca odiechał sam na roczki sądowe grodzkie Krzemienieckie, w roku niniejszym tysiąc siedmset trzynastym cadenciei februariuszowej agitujące się; tandem tenże chłop na imię Illiasz woły te ukradszy, in absentia comparentis w domu, z niemi uciekł, y teraz na wiosnę pługą zupełnego niemasz między chłopami, wielką ruinę ponoszą bez to, iako też y pańszczyznę który robił po dwa dni w tydzień, także mając w zapisie specificowane y podwody, żeby do Lwowa na każdy rok po dwie podwodzie odprawowali, którzy y tych nie chcą odprawować ani też za nich płać, powiadając że my nie mamy wozow ani ka . . . . iako y teraz manifestans chciał po sól posyłać onych do tegoż Lwowa z poddanemi iegomości pana cześnika, którzy nie chcieli y nie chcą odprawować, iednak y pańszczyzny iako należycie nie chcą odbywać, powiadając te słowa: «że my nie dziedziczni iesteśmy, wolno nam gdzie chcieć pójść». Także chłop się pobudował na manifestantis gruncie, a iegomości panu cześnikowi Wiskiemu pańszczyznę robi, przeto manifestans, praecawendo indemnitati et integritati suae, annuendo innocentiam suam ratione omnium praemissorum, iterum, iterumque manifestatur, prosząc mnie urzędu, aby to actis connotari, co y otrzymał. Gabriel Wodaracki.

Книга Кременецкая городская, записовая, поточная и декретовая, 1743 года, № 1622; листъ 153 на оборотъ.

ХСV.

Списокъ крестьянъ, поселенныхъ въ Приборецкой волости аренд-нымъ владѣльцемъ ея. Кіевскимъ подстолиимъ Александромъ Тржецякомъ, послѣ вступленія имъ во владѣніе этимъ имѣіемъ. 1712 г., Октября 3.

Рокъ тысяча семь сотъ дванадцатого, мѣсяца Октября двадца-того дня.

На ураде гродскомъ, въ мѣстѣ его королевское милости Овручомъ, передо мною Стефаномъ Мочулскимъ, намесникомъ на тотъ часъ подвоеводства, вице реентомъ гродскимъ енералу воеводства Кіевскаго, и книгами пинешними гродскими Кіевскими, comparans personaliter urodzony pan Jan Michałowski, podstarości Przyborzecki, dla wpisanania do xiąg niniejszych grodzkich Kiiowskich inwentarz poddanych, we włości Przyborzeckiey przez wielmożnego iegomości Pana Alexandra Trzeciaka podstolego Kiiowskiego, podstarościę grodzkiego Owruckiego, pana swego, nowo osadzonych, per oblatam подаѣ, tenoris sequentis: Inwentarz poddanych we włości Przyborzeckiey wielmożnego imci pana Trzeciaka podstolego, nowo osadzonych, którzy w inwentarzu oryginalnym dawnym nie są, tylko post apprehensionem, przez mianowanego iegomości pana podstolego Kiiowskiego osadzeni, podczas condescensiey urzędu grodzkiego Żytomirskiego in fundo bonorum miasteczka Przyborska, roku pańskiego tysiąc siedmset dwunastego, miesiąca Octobra trzeciego dnia spisany. Miasteczko Przyborsk: Serhey Batczenko, pałamarycha z synami, Olexa Nowak, Czuryło Korohod, Petro Kolesnik, krawiec, Zienko Ganczarz, Iakim Zubczenko, Drozdienia Połuian, Nitożenko wozny. Wies Pirohowicze: Rabstyna, Iačzonkow dwóch. Wies Stare Rusaki: Moroz Osadczy, Semen Pryma, Senko syn tegoż oddzielony, Bohdan Liszyło, Olexy Iachelonko, Iwan Hrebennik, Mołoszczenko Hryszko, Kalenik Szwiec, Iakim Ziemowiec, Iwan Czapay. Wies Domanowka: Ławor Osadczy, Iar-molicha z trzema synami, Dmiŧer, Chwesko, Iwan, Harhocz Iurko, Stepan, Mikita Kozyr, Omelko Bohowiec, Onisko, Miszko, Matwiew Bahu-

tycki. Rudnia była pusta, reparaował ięgomość pan podstoli Kiiowski, teraz robi na teyże rudni chałup pobudowanych dwadzieścia siedm, excepto czeladzi rudnickiey. Ci niżey napisani ludzie do powinności dworskiej należą: Semen Pawka, Wasil Kolesnik, Korniey Ganczarz, Kuźma, Iasko Bury, Wasil Kowal, Daniło Boiarzyn. Ten inwentarz osiadłych ludzi, nowych, przy obecności wyżey namienionego urzędu spisany, ichmość panowie urzędnicy grodzscy Żytomirscy dla większey wagi y wiary rękoma swemi podpisują. Działo się anno, mense et die supra specificatis. Po którym ingressowanym inwentarzu, idem comparens prosił urzędu ninieyszego o wydanie sobie rothy iuramentu y o przydanie woznego dla attentowania, na którego affektacyą urząd ninieyszy rothę iuramentu wydawszy, dla attentowania woznego generała woiewodztwa Kiiowskiego szlachetnego Stefana Komara przydał; za wydaniem tedy rothy iuramentu, flexis ad imaginem crucifixi Iesu Christi Domini. genibus, przysięgł w te słowa: Ja Ian przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Trócy Świętey iędynemu na tym, iż wysz inserowany inwentarz nowoosadzonych przez wielmożnego ięgomości pana Trzeciaka, podstolego Kiiowskiego, pana mego, poddanych, prawdziwie, nic nie przydając nadto, iest spisany, na czym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Boże dopomóż y niewinna męka Chrystusa Pana. Который же то инвентарь зъ юраментомъ, за поданемъ и прозбою вышменованого компарента, а за моимъ на тотъ часъ урадовымъ принятемъ, до книгъ нынешнихъ вгродскихъ Блевскихъ слово въ слово, ягъ се въ себе маєтъ, естъ вписанный.

Книга Кіевская гродская записовая и поточная, 1712 года, № 29; листъ 65.

XCVI.

Объявленіе владѣльца с. Васковчигъ, пана Станислава Керекеша, о томъ, что имѣніе его, вслѣдствіе козацкихъ войнъ, совершенно опустѣло. 1713 г., августа 25.

Roku tysiąc siedmset trzynastego, miesiąca Augusti dwudziętego piątego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Kremienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namiesnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Stanisław Kierekieszy, dobr wsi Waśkowczyk vigore iuris sibi servientis possessor, manifestował się in infrascriptis urzędowi ninieyszemu w ten niżej opisany sposób y o to: iż lubo te dobra Waśkowczyki haereditatis do xięstwa Zasławskiego w kluczu Zasławskim należące, iure merito w possessyey od kilkudziesiąt lat u rodzica comparentis, a adpraesens, post fata rodzica, u ninieyszego comparenta zostaią, iednak od pierszey rebelliey, która in visceribus patriae, a naybarzief w tuteyszych kraiach Wołyńskich, hostili et truculenta, cum interitu nie tylko fortuny ale y życia civium, grassowała manu, zruinowana została, y żadney w niey osiadłości w ludzi, żadney winnicy, ani też żadnego szynku do tych czas nie było y teraz nie znayduie się, dla czego podatek żaden do skarbu rzeczypospolitey hanc ob rationem płacony y oddawany z tych dobr bydź nie może. Przeto ninieyszey comparens, uti possessor, postrzegaiąc futurae indemnitati suae, ratione praemissorum przed tymże urzędem iterum iterumque manifestatur, prosząc aby ta manifestacya actis praesentibus connotowana była; co y otrzymał. Stanisław Kierekieszy.

Книга городская Кременецкая, поточная, записовая и декретовая, 1713 года; № 1622, листъ 775.

XCVII.

Жалоба Галицкаго чашника Франциска Богуша на дворянина Стефана Поповскаго о наездѣ на село Кудыевцы, увозѣ оттуда крестьянъ и слободичей. 1714 г., Октября 31.

Sabbatho in vigilia festi sanctorum simonis et judae apostolorum, anno Domini millesimo septingentesimo decimo quarto.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitanealia Laticoviensia personaliter veniens generosus Mathias Twardowski, bonorum villarum Sniwkowa, Olczydaowa et aliorum magnifici Francisci de Ziemlice Bogusz, pocillatoris Haliciensis, vicecapitanei et iudicis officii praesentis, tam haereditariorum quam alio iure possessioni subiectorum, administrator, nomine et ex parte eiusdem magnifici domini sui, villae Kudyiowce vigore privilegii suae regiae maiestatis tenutarii, in et contra nobilem Stephanum Karpenko Popowski protestatus est pro eo: quia ipse, tempore inquisitione probando, iam stante lite et causa ad officium praesens cum magnifico domino ratione eorundem bonorum Kudyiowce eidem nobili Popowski instituta, nec dum decisa, adscitit sibi variae conditionis nominibusque, diverso armorum genere, utpote bombardis longioribus, sclopetis, hastis, vulgo z dzidami, falcibus recte institutis, numerum personarum quadraginta, adimplentibus violentias renovando superinequitavit, locatores binos eiusdem villae concussit, eosdemque et alios subditos dispersit et eundem magnificum pocillatorem de bonis iisdem expulit, subditos pro colonia, alias na slobode, ad eadem bona tendentes, in viis detinebat, prout apud se in Popowce tres subditos cum omni supellectili domestica, ad Kudyiowce tendentes, locavit et locationem in iisdem bonis praepedit, decimam apiariam non modo ab apisteriis in fundis dictorum bonorum Kudyiowce tentis non restituit, verum dolium mellis crudi circum praemissam violentam superinquietationem interceptit, per quod contra leges regni progressus est et poenas facinori suo condignas, una cum principalibus suis, succubuit; rationem quorum contra eundemque nobilem Popowski nomine quo supra protestatur.

Книга Летичевская городской поточная и записовая 1714 года, № 5255; листъ 255 на оборотъ.

ХСVIII.

Жалоба игуменьи Селецкого монастыря Александры Булевской на Оршанскаго скарбника Антона Шеміота и слугу его Иванкевича о томъ, что послѣдній напалъ на домъ монастырскаго крестьянина, отказавшаго выдать за него въ замужество свою дочь, и починилъ многія насилія, въ чемъ послѣ принялъ участіе и самъ Шеміоть. 1719 г., Февраля 7.

Рокъ тысяча семь сотъ деветнадцатого, мѣсяца Февраля сегого дня.

На уряде кгородскомъ въ замку его королевской милости Овруцкомъ, передо мною Михалемъ Сынгаевскимъ, коморникомъ кграничнымъ Киевскимъ, намесникомъ кгородскимъ староства Овруцкого, и книгами винешними кгородскими Овруцкими, comparens personaliter wielebna w Bogu ieumość pani Alexandra Kulewska, ihumenia monastyru Sieleckiego, swym y wszystkimъ wielebnychъ w Bogu panien zakonnychъ tegożъ monastyru Sieleckiego imieniem, naprzeciwko urodzonymъ ichmościomъ panomъ Antoniemu y Barbarze Iuhanowskiego Szemiothom, skarbnikomъ Orszańskim, małżonkom, także urodzonymъ Benedyktowi Iwankiewiczowi słudze, gwałtownemu inwasorowi, y poddanymъ ichmościomъ we wsi Sielcu mieszkającym, inwasorom, o imionachъ y przezwiskachъ samymъ же ichmościomъ panomъ Szemiothomъ małżonkomъ swiadomym, solenniter swiadczyła y protestowała się o to: iż obżałowani, ichmość panowie Szemiothowie, skarbnikowie Orszańscy, małżonkowie, Iwankowicz sługa y poddani ichmościomъ, nie uważającъ на право pospolite y nie kontentującъ się dawnieyszemi krzywdami, szkodami y violencyami, monastyrowi Sieleckiemu y poddanymъ tegożъ monastyru in antecessumъ czynionemi, iako to w roku tysiąc siedmset siedmnastymъ poddanemu monastyрskiemu на imie Olexiowi Mikitenkowi własnychъ pszczołъ jego w barciachъ poddanymъ swoimъ, nie do nichъ nie należącъ, podpatrzećъ kazał, które pszczoły dwoie że podpatrującъ ukrywdzili, odpaść на wiosnę musieli, a trzecie pszczoły tegożъ poddanego Mikitenka на głowe wybili; roku zaśъ tysiąc siedmset ośmnastego temużъ Olexiowi ciżъ poddani ichmościomъ panowъ Szemiothowъ mał-

żonków, pszczoły iedne na głowe wydarli, drugie podpatrzyli, a troie drzewa bartnego poznaczyli, o które była sprawa, y kartę iegomość pan Szemioth poddanemu monasterskiemu Alexiowi dał, że się nie miał interessować; a teraz znowu poddanym swoim drzewa te y pszczoły poodbierać kazał, pola, sianożęci monasterskie gwałtownie odeymiają, bydła z pola, na paszę nie puszczając, spędzając, łowów rybnych na rzyce Brahińce poddanym monasterskim (którym wszędzie łowić wolno) zabraniają, białą, kaleczą, żołnierzow y moskalów na monastyr z rozkazu ichmościow panow Szemiothow małżonkow poddani ichmościow naprowadzali, którzy szkod niemało przez to monastyrowi naczynili, zboża różne pozabierali, iako to beczkę ięczmienia monasterskiego wzięli y u poddanego także żyta wiader siedm zabrali, które zboża iegomość pan Szemioth poddanym swoim, aby monastyrowi oddali, kazał, a potym, wybrawszy u poddanych swoich, sobie to zatrzymał y nie oddał; na monastyr nachodzili, cele, komory odbiali. panien zakonnych y poddanych ichmościow niepoiednokroć bili, kaleczyli, iakoż sam iegomość pan Szemioth naszedszy, panien zakonnych trzech pobił y poddanym swoim bić kazał; Hryszka chłopow zbili, sosne z trzema barciami własne monasterskie sługa ichmościow obżałowanych Iwankiewicz, ogień nałożywszy, z umysłu spalił; chłopow monasterskich nienależycie na pańszczyznę pędzić kazał, woły grabili y innych krzywd, szkod y violencyi monastyrowi y poddanym monasterskim niemało naczynili; tandem pomieniony Iwankiewicz sługa ichmościow panów Szemiothow, upodobawszy sobie dziwkie, córkie pomienionego Olexia, poddanego monasterskiego, chciał one sobie za żonę wziąć, którey przez rok accomodując się, nie wzięł, która dziwka, uwierzywszy temu, niemało chudoby od oycy swego potajemnie przenosiła y onemu słudze pooddawała, samych pieniędzy gotowych oprocz inszych rzeczy wziął od niey razem złotych polskich sześćdziesiąt; potym ona spernowawszy, za żonę niewzięł, tylko tego chłopca do szkody wielkiej przyprowadził; a gdy ten Olexy otec tej dziwki, widząc że ten Iwankiewicz, sługa ichmościow panow Szemiothow, żart tylko z córki jego czyni, tedy roku terazniejszego tysiąc siedmset dziewiętnastego, die vigesima octava Ianuarii, w sobotę, za inszego chłopca córkie swoje zaręczył; y skoro tylko ta dziwka szlub z tym chłopem, za którego zaręczona była, wzięła, ten Iwankiewicz sługa, dowiedziawszy się o tym y mając o to gniew y rankor, tegoż dnia z soboty na niedziele w nocy, zebra-

szy sobe ludzi swywoľnych, poddanych tegoż iegomości pana Szemiotha, z umysłu na invazyą, sam upiwszy się gorzałką y drugich chłopow popoiwszy, z tymiż chłopami na dom y mieszkanie tegoż Olexia y Kiryła brata iego rodzonego MikiŃenkow, poddanych monastyrskich, na iednym podwórzu, chałupami węgeł o węgeł z sobą mieszkających, gwałtownie naszedzsy, okna, drzwi powycinali, porabali, samych tychże poddanych Olexia y Kiryła pobili, pokaleczyli y dzieci ich poprzestraszali, hałasow y violencyi niemało naczynili, pozabiać koniecznie usiłowali y następowali, tak dalece, że się ciż poddani monastyrscy Olexii y Kiryło, defendując tam w domach swoich, ile można było, zaledwie żywi zostali; potym nazaiutr sam iegomość pan Szemioth z sługami y poddanymi swymi na tychże poddanych monastyrskich Olexia y Kiryła, na dom y mieszkanie ich gwałtownie naechawszy y naszedzsy, hałasow y violencyi naczynił, bić pozabiać chciał, żony ich, gwałtownie pobrać kazawszy, więził, żrebca dobrego wziąć sobie kazał; przy którym naiezdzie różnych rzeczy nie mało u tych że poddanych ciż invasores pozabierali y violencyi naczynili, poddanych tychże rospędzili, których dotych czas niemasz, y niewiedzieć iezeli którzy żywi zostaią; o co wszystko, ut praemissum est, taż ieyność panna ihumeniy swym y wszystkich ichność panien zakonnych monastyru Sieleckiego imieniem, iterum iterumque przeciwko ichnościom panom Szemiothom małżonkom, sługom y poddanym ichnościom świadczyła y protestowała się, salvam meliorationem tey protestacyey, si opus fuerit, zostawiła, y prawnie o to czynić deklarowawszy, o przyjęcie iey do xiąg prosiła, co y otrzymała. Alexandrą Kulewską, pisać nieumiejącą.

Книга Оверучская городская, записочная и попочная, 1718 и 1719 годовъ, № 3225; листъ 492.

XCIX.

Жалоба Кіевскаго подчашаго Крашкоса Манецкаго на Стародубскаго подстоля Яна Чеховскаго объ угнетеніи крестьянъ въ имѣніи Новыхъ Шепеличахъ. 1719 г., Іюня 16.

Roku tysiąc siedmset dziewiętnastego, miesiąca Iunii szesnastego dnia.

Na urządzie grodzkim w mieście iego królewskiej mości Owruclu, prede mną Łukaszem Bohdanowiczem, miecznikiem Lidzkim, namieśnikiem na ten czas podwojewództwa, vicesregentem grodzkim generału województwa Kiiowskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi Kiiowskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Paszkowski, sługa wielmożnego iegomości pana Krzysztofa Manieckiego, podczaszego Kiiowskiego, nomine et ex speciali commissio tegoż pryncypała swojego, inherendo anteriori manifestationi w grodzie Owruckim uczynioney, przeciwko urodzonemu iegomości panu Ianowi Czechowskiemu, podstolemu Starodubowskiemu, tudzież iegomości przysposobionym y lepiej wiadomym de nominibus et cognominibus compryncypałam, swiadczył y protestował się takowym sposobem y o to: iż iegomość obwiniony, postposita legum auctoritate nec satiatque dawnieyszemi krzywdami, szkodami, extorsiami poborami, excessami w dobrach dziedzicznych wielmożnego pryncypała comparentis, nazwanych Nowe Szepelicze, popełnionemi, ausus est et temere prosumpsit, inwentarz wymyslnemi sposobami, in anteriori manifestatione wyrażonemi, poprawiwszy, dobra Nowe Szepelicze, sine ulla traditione et brachio od wielmożnego pryncypała comparentis ad tradenda bona commissio, odebrać w swoją possessię, które dobra iako skoro pro viam zaciechał, tak zaraz nie według inwentarza sobie danego obchodząc się, miasto pańszczyzny w inwentarzu wyrażoney, poddanych Szepelickich in praedictum kontraktowi, pro libitu suo na czynszu stanowił, a potem y czynsz odebrał y pańszczyznę podług upodobania swojego robić kazał; pieńiądze zaś czynszowe wybierając więcej zawsze nad postanowienie swoje y nad monetę w tamtym kraju idącą, ledwo non in duplo z ubógiego pod-

daństwa wyciągał, chleby y różne prowianty dla siebie, czeladzi y koni, nie mając respektu na tak ciężkie czasy y nieurodzajne lata, poddanym Szepielickim składać, kłiami grożąc, zawsze kazał; także nie mając w kontrakcie ani inwentarzu pozwolenia, woły zabierał, y na pańszczyzne do siebie do wsi Listwina goniąc, tam ich o chłodzie y głodzie przez czas nie mały, etiam z opuszczeniem wiosny, poddanych z bydlęm trzymał y sobie robocizny pełnić zawsze przymuszał; przez co poddanych zubożył, drugich przez tak wielką agrawację rozpędził, a wielmożnego pryncypała comparentis; iako dziedzica pomienionych dobr Szepelicz, do szkod nieznośnych ratione praemissorum przywiódł y przypawił. Co większa, extra obloquentiam contractus, sine consensu haeredis, tam summis perpatratis iniuriis, acceptisque a rusticis appendiis, alteri possessori dimissit, pana y poddaństwo variis minis et verberibus coëgit, ut novo tenentario obedirent, cum impracticabili tam magnifici haeredis quam et subditorum lesione, nawet y na to nie respektował, że przy podaniu dobr w terazniejszego possessora tenutę wielmożny pryncypał comparentis, in praesentia in-vasorum, iegomości obwinionemu adhibitorum, solenniter, ratione indebitae traditionis et cessionis protestował się; naostatek iegomość obwiniony, unikając bezprawnych excessów, chcąc znać one na pryncypała comparentis osobę retorquere, przez manifestacie swoje niestusznie, vexatorie poczynione, różne zadając obiekta, opisał, iakoby poddanych rozpędził, czego nigdy dowieść nie może et ne in rerum natura było, y owszem iegomość obwiniony pan Czechowski, podstoli Starodubowski, poddanego na slobodzie osiadłego, nazywającego się Marka, z dobr wypędził y łapać kazał, affidando na życie iego, przez co iegomość obwiniony prawo popolite naruszył y winy prawne na osobę y dobra swoje libere succubuit; a zatym comparens, nomine wielmożnego pryncypała swojego, tak de nullitate manifestacyi, od iegomości pana podstolego przeciwko pryncypałowi swemu poczynionych, iako też y relacyi na trybunał zapisaney, nie mniej de praemissis omnibus iterum atque iterum przeciwko iegomości panu Czechowskiemu swiadcząc y protestując, deklarował tegoż pryncypała swego usitata iuris via z iegomością progredi, salva huius protestationis reservatione melioratione aut per citationes correctione, tey wkrótce napisaney o przyjęcie do xiąg prosił, co y otrzymał. Jan Paszkowski, scribendi ignorans.

Книга Киевская городская записовая и поточная, 1719 года, № 54; листъ 209 на оборотъ.

C.

Жалоба дворянъ Проскуровъ на управлявшаго ихъ имѣніями дворянина Барановскаго о томъ, что онъ притѣснялъ крестьянъ; двоихъ убилъ, а многихъ разогналъ. 1719 г., Октября 31.

Roku tysiąc siedmset dziewietnastego, miesiąca Octobra trzydziestego pierwszego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Owruczu, przede mną Łukaszem Bohdanowiczem, miecznikiem Lidzkim, namieśnikiem na ten czas podwoiewodztwa, vices regentem grodzkim generału woiewodztwa Kiiowskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkimi Kiiowskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Iósef Kotowicz, sługa wielmożnych ichmościow panow Iana y Michała Proskurow, podczaszycow Kiiowskich, nomine tychże panow swoich, solenną przeciwko urodzonemu iegomości panu Waclawowi Baranowskiemu zanosił protestacyą w ten sposob y o to: iż iegomość obwiniony, będąc podstarościm w dobrach panow comparentis nazwaných Obuchowiczach y Staniszewce, a nie sprawując się secundum gradum officii sui, owszem excedendo praxim servitutis et metam iustitiae, w tych że dobrach poddanych iednych porozganiał, drugich o szwanek zdrowia tak dalece poprzyprowadzał ze de hac luce decesserunt, iako to Andrzeia Baybużę kiiem niemiłosierdnie zbił, zkaliczył, — una non despectata septimana e vivis abivit; także Iacka Dziusyka, absque ulla data et habita occasione, w dyby zabiwszy, a potym dobrze sobie chmielem głowę obłożywszy, sine charitate proximi et zelo misericordiae circa catholicam sanguinem, za łeb wziowszy, w dybach siedzącego crudeliter o ścianę tak zabił, złukł, że zaraz potym zbiciu wkrotce mente captus został y w niedziel kilka periodem vitae explevit. Deinde ludzi poddanych Obuchowskich y Staniszewskich plenitus porozganiał, że y teraz na Staniszwce żadnego nie nayduie się chłopą; prosa macę zabrawszy pańskiego, na swóy własny obrócił pożytek, także iamię drugiego prosa zabrał, y znać wywiozszy do iegomości pana Trzeciaka, suo proprio applicabat commodo; przez co wszystko do szkod pa-

now comparentis na kilka tysięcy złotych polskich przywiódł y przyprawił. A zatym comparens de praemissis omnibus iterum atque iterum świadcząc y protestując się, deklarował panow swoich prawnie czynić nie zaniechać, et salvam tey protestacyi zostawiwszy meliorationem, stawił dwóch poddanych Obuchowickich, imieniem Ihnata Paszczenka, Martyna Zinczenka, propter praestandum iuramentum in verificationem praemissorum. A tak ia urząd, parendo affectationi comparentis, rothę iuramentu wydałem y woznego generała wojewodztwa Kiiówskiego y innych, szlachetnego Franciszka Siemińskiego, do attentowania przydałem, którzy, flexis ad imaginem Iesu Christi crucifixi genibus, w te wykonali słowa: Ia Ihnat y Martyn przysięgamy Panu Bogu w Trócy Świętey iedynemu na tym, osobliwie ia Ihnat, iż Andrzeia iegomość pan Baranowski pobił, z którey okazji y, umarł; także oba wraz na tym przysięgamy, iż ten iegomość pan Baranowski Iacka okrutnie, czasu y sposobem wysz wyrażonym; zbił, z którego zbicia oszalawszy umarł, y inne wszystkie w protestacyi wyrażone pretensye, osobliwie o rozpedzenie poddanych, iest prawdziwie nam stałe y zadane, na czym iako prawdziwie przysięgamy, tak nam Bóże dopomóż i niewinna mięka Chrystusa Pana. Po którym iuramencie tak protestans swey protestacyi, iako y wykonywujące swego iuramentu prosili, aby actis praesentibus connotowane byli, co y otrzymali. Iózef Kotowicz manu propria.

Книга Киевская городская записовая и поточная, 1719 года, № 34; листъ 254.

CI.

Жалоба Житомирскаго поддашаго Михаила Павши на пана Потockаго о передержательствѣ бѣжавшей отъ Павши дѣвчонки, оставленой у него матерью ея въ голодное время. 1721 г., января 2.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, miesiąca Ianuary wtórego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Owruckim, przede mną Michałem Synhalewskim, komornikiem granicznym Kiiówskim,

namieśnikiem grodzkim starostwa Owruckiego, y zięgami ninieyszemi grodzkiemi Owruckimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał Pawsza, podczaszy Żytomirski, podstarości grodzki Owrucki, soleniter primario przeciwko wielmożnemu iegomości panu Kazimierzowi Potockiemu, starości Lubeckiemu, possessorowi dobr Starego miasta Narodycz, secundario przeciwko urodzonemu iego mości panu Mikołaiowi Potockiemu. w dyspozycyi swoiey też dobra mającemu, protestował się in eum modum: iż co dziewczynę, na imie Hapkę, która matka teyże dziewczyny, podczas tak złego głodnego czasu nie mogąc gdzie się przytulić y wyżywić, ledwie z głodu nie umierając, prosiła protestanta, iako niedołężna będąc, aby mogła czas iaki przemieszkać, gdzie protestans, raz ex compassione, drugi z uczynności chrześciańskiej, przyiwszy, dał victum et amictum przez całą zimę; potym daley nie mogąc się gdzie podzieć y służyć, dla niedołężności swoiey, prosiła żony protestanta, aby wyz mianowaną Hapkę przyięła do usług swoich y dała iey ćwiczenie aż do wzrostu lat iey y zamąż wydania. A tak małżonka protestanta, na prośbę uczyniwszy, a bardziey drogę dając do ludzi pokazać, przyięła tylko ledwie nie nagą, a potym przyodziewszy, iadąc do Polski, wzięła z sobą dla przeyrzenia; która dziewczyna, miasto życzliwych usług, w Sędmińskim, we wsi Kaworczowie, w kaplicy, korale z obrazu Matki Najświętszey zdieła, a żenie protestantis konfuzyą uczyniła, bo y woz przed sobą wyprawiwszy, teyże wsi possessor, postrzęgszy, że koralow na obrazie nie było, posławszy w pogonię za wozem, który nagoniwszy odbito y trzęsiono, że nie nie nalazszy, do żony pztotantis reysterował; potym trzęsiono y przy teyże dziewczynie naleziono, co z niemałym dyzhonorem żony protestantis było; naostatek czapkę do stroiu należącą..... valoris talerow bitych pięć, stęgiekię srebrem haftowaną, iglicę srebrną—gdzieś czy wydała, czyli też przez niedozor zgubiła, zausznicę rubinową, chust ciękich sztuk kilka—straciła, y wiele rzeczy pogubiła; potym, gdy żona protestantis z Polski powróciła do Narodycz, znać inito consilio iego mości pana Mikołai Potockiego, uciekła do zamku miasta Starego Narodycz, której iego mość pan Mikołay Potocki, na częstokrotną tak przez przyiaciół iako y ustną protestanta requizycyą, wydać nie chciał y dotąd nie wydaie. A tak protestant, o leżyą honoru, o niewydanie teyże dziwczynny y o szkody, iterum atque iterum protestowawszy się, deklarował o to wszystko z ich mościami obżałowanemi we wszelakim sądzie y urzędzie

prawnie czynić nie zaniechać, zostawiwszy tey terazniejszey protestacyi swoiey *salvam meliorationem vel per citationem correctionem*. Et in continenti stawił woźnego generała wojewodztwa Kiiowskiego y innych, opatrz nego Marcina Pawlukiewicza, który personaliter stanowszy, w moc wierney, prawdziwey y skuteczney relacyi swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie dla zapisania do xiąg niniejszych zeznał: iż on, roku terazniejszego, tysiąc siedmset dwudziestego pierwszego, miesiąca Ianuarii dnia wtórego, na affectacyą y prawną requizycyą wielmożnego iego mości pana Michała Pawszy, podstolego Żytomirskiego, podstarościego grodzkiego Owruckiego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ich mościow panow Franciszka Jakubowskiego y Iana Delegowskiego, dla tymlepszey wiary y wagi użytych, był w mieście Starych Narodyczach, w zamku, gdzie będąc, Hapkę dziewczynę, która od małżonki rekwirenta uciekła, u iego mości pana Mikołaiia Potockiego w tysiącu grzywien polskich, aby ją do rozprawy prawney dotrzymał, aresztował y prawnie przyporęczył; który areszt iego mość pan Potocki przyiowski, dotrzymać deklarował. I tak mianowany woźny, tąż stroną szlachtą przy sobie będącą oświadczywszy y ztamtąd nazad powróciwszy, o tym tę swoię prawdziwą przede mną urzędem uczynił y zeznał relacyą, a przytym prosili mnie urzędu, tak protestans—protestacyi, iako y woźny—aresztu relacyi, aby *actis praesentibus connotowane* byli,—co y otrzymali. Michał Pawsza, podszasz Żytomirski, podstarości grodzki Owrucki. Marcin Pawlukiewicz, woźny, pisać nieumieiący.

Книга городская Овруцкая, записовая и поточная, годъ 1720—1721, № 3226; листъ 469.

CII.

Жалоба пановъ Фальковскихъ на Черниговскаго ловчаго Томаша Витковскаго о несправедливомъ обвиненіи ихъ въ утопленіи будто бы крестьянина князя Юрія-Доминика Любомирскаго. 1721 г., Мая 7.

Anno 1721, die 7 Maii.

Inductum ad acta castrensia Zytomiriensia et correctum. Comparens personaliter urodzony iego mość pan Michał Falkowski, imieniem urodzonych ich mościow panow: Kazimierza, oycy, Antoniego, Iozefa Falkowskich, synow tegoż iego mości pana Kazimierza Falkowskiego, a braci swoich rodzonych, y swoim, quam primum acta praesentia castrensia Zytomiriensia adire y o niesłusznie przez urodzonego iego mości pana Antoniego Czyżewskiego, nomine iaśnie oświeconego Ierzego-Dominika hrabi na Wisznicu, Iarosławiu y Tarnowie Lubomirskiego, świętego państwa Rzymskiego xiążęcia, podkomorzego koronnego, generała leytnanta kawaleryey woysk cudzoziemskich iego królewskiey mości y rzeczypospolitey korounnych, Olsztynskiego, Kazimirskiego, Rydzkiego, Uszyckiego etcaetera starosty, w grodzie tuteyszym Zytomirskim, die secunda Mai, przeciwko oycu, braci reprotestantis, także y sobie reprotestuiącemu, ex instinctu et informatione wielmożnego iego mości pana Tomasza Witkowskiego, łowczego Czernihowskiego, gubernatora Połońskiego, uczynioney protestacyey cum proclamatione cadaveris dowiedzieć się mógł, — natychmiast solenniter przeciwko temuż wielmożnemu iego mości panu Witkowskiemu, łowczemu Czernihowskiemu, y urodzonemu iego mości panu Czyżewskiemu manifestował, protestował y reprotestował się w ten niżej opisany sposob y o to: iż pomieniony wielmożny iego mość pan Witkowski, łowczy Czernihowski, zawziowszy iakowys rankor przeciwko reprotestantom y chcąc onych do wielkiey szkody y ruiny przyprowadzić, pomienionego iego mości pana Czyżewskiego, informowawszy do uczynienia imieniem iaśnie oświeconego xięcia iego mości podkomorzego koronnego protestacyey, do grodu

ordynował, który to jego mość pan Czyżewski, ex informatione tegoż jego mości pana Witkowskiego, w protestacyey przez siebie uczynioney nie-słusznych punktów nadokładawszy, reprotellantow opisał, naprzod obiciendo hoc, że iakoby reprotellantes roboczego Stefana Rudego, poddanego iaśnie oświeconego xięcia jego mości podkomorzego koronnego, ze wsi Wisznopola idącego, na drodze przeiowszy, per vim wzięli, y do dobr swoich Mileniec zaprowadziwszy onego, aby tam za poddanego osiadł, przymusili, a potym zabrawszy wszystkę chudobę jego, z niżczym go do dobr tegoż xięcia jego mości wsi Wisznopola wypuscili; tandem powtornie, za powrociem chłopca znowu z Wisznopola do Mieleniec, a z Mieleniec do miasteczka Kamionki za zabranym wołem jednym pańskim uszłego y tam bytem osiadłego, iakoby przyechawszy odebrali y onego iakoby zbiwszy związali y związanego przez most prowadząc z mostu zepchneli y utopili, czego nigdy in rerum natura nie było, to ullatenus per inquisitionem dowiedziono być może, gdyż ten poddany Stefan Rudy nie z dobr podkomorzego koronnego jego mości, wsi Wisznopola, ale ze wsi Tozyra, dobr ich mościow panow Mężynskich, gdzie lat trzy tylko siedziawszy y pokradszy tam woła y krowę, które zaraz na drodze nagnawszy chłopcy Tozyrscy u nego odebrali, do reprotellantow dobr wsi Mieleniec przyszedł był, y tam w dobrach reprotellantow wsi Mileńcach przez lat siedmi mieszkaiąc, wielkie szkody tak samym reprotellantom w wykradzeniu komory, wybiciu pasieki pni pietnastu, iako też innym różnym ludziom, to jest Zwiahelskiemu człowiekowi w ukradnieniu y wybiciu pni kilku pasieki, w pokradzeniu tak u reprotellantow iako y ludzi Makarowskich, wybraniu onego (?) z iam, czynił y wyrządzał, iako atestacye tak od mieszczan Makarowskich iako też y od ludzi Zwiahelskich y innych, reprotellantom dane, latius świadczą y one przed sądem produkowane będą; a potym od reprotellantow uciekszy, po różnych mieyscach bez półtora roku tułał się, y powtornie do wsi Mileniec powrociwszy się y pod gromadę podpadszy, aby się za niego u reprotellantow ręczyli, obiecuiąc się poprawić, teyże gromady prosił, która gromada reprotellantow, żeby go przyiać deklarowali, uprosiła, a gdy za poręczeniem y prozbą gromady reprotellantes onego z powtórnią iuz żoną, spodziewaiąc się, że się poprawi y przestanie złych uczynkow czynić, znowu go przyieli, tedy tenże Stefan Rudy, pomieszkawszy ćwierć roku y ukradłszy u reprotellantow wołow parę, a wóz u popa, z żoną uciekł, ktorego uciekaiącego woyt w miasteczku Ka-

mionce, dobrach iaśnie oświeconego xięcia iego mości Lubomirskiego, podkomorzego koronnego, przeciwszy zatrzymał, o czym reprotestantes dowiedziawszy się y do teyże Kamionki przyechawszy, o wydanie onego u woyta tamecznego rekwirowali, którym gdy woyt wydać nie chciał, tedy ieden z reprotestantow, to iest iego mość pan Michał Falkowski, modernus comparens, do miasta Połonnego, pod bytność na ten czas wielmożnego iego mości pana Dębowskiego, łowczego Łukowskiego, marszałka dworu xięcia iego mości, przyechawszy, u tegoż iego mości pana marszałka, iako na ten czas wszelką dyspozycyą mającego, o wydanie tegoż złodzieia requirował, który iego mość pan Dębowski, łowczy Łukowski, kazawszy tego złodzieia z Kamionki do siebie przyprowadzić, y onego wy-pytawszy się, y porozumiawszy że był złodziey, ze wszystkim go reprotestantom woytowi Kamienieckiemu wydać rozkazał; kotoiego reprotestantes odebrawszy, iako złodzieia zwięzać poddanym swoim y za sobą prowadzić kazali, który idący z temiż ludźmi reprotestantium, to iest z woznym Kondratem Kucharskim y Michałem Krawcem y żoną swoją, z miasteczka Kamionki do Miropola przez most, gdzie z tegoż mostu sam w rzykę Słucz (ktorego znać żona mając nóż postronek przerznęła) skoczył y sam się (gdyż w nocy trudno go było komu ratować) utopił, a reprotestantes ani go z mostu zpychali, ani go topili, y owszem, iego mość pan Michał Falkowski, przybiegszy na most, onemu złodzieiowi postronek zpuszczał z mostu y wołał, żeby się za postronek chwycił y ratował się, a on nie chciał, y umyślnie się utopił, nie z okazyey reprotestantow ale z swych złych uczynkow; a pomieniony wielmożny iego mość pan Witkowski, łowczy Czernihowski, gubernator Połoński, szukaiać sposobu do wyzucia z fortuny reprotestantow, takową przez pomienionego iego mości pana Czyżewskiego niesłuszną, imieniem iaśnie oświeconego xięcia iego mości podkomorzego koronnego, protestacyą, nadokładawszy w niey niesłuszných rzeczy, przeciwko reprotestantom uczynić kazał y nienależycie reprotestantow wexuie. O co tedy wszystko, ut praemissum est, emundando, idem reprotestans, suo et aliorum quorum supra nominae, suam innocenciam et per indebita vexa przeciwko tymże ich mościom obwinionym iterum iterumque manifestuie, protestuie y reprotestuie się, ofiaruiać się o to wszystko z ich mościami obwinionymi prawnie czynić nie zaniechać, salva manente huius reprotestationis suae, per aliam latiore facienda, melioratione aut per citationes, si id iuris necessitas exigerit, cor-

rectione, praesentem vero actis connotari mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Michał Falkowski.

Книга городская, индуктовая, Киевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1598—1775 годовъ, № 317; листъ 427.

СІІІ.

Жалоба отъ имени Киевскаго стольника Юсифа Олизара-Волчкевича на поручика панцырной его хоругви, Фелиціана Воляновскаго, о различныхъ насиліяхъ, совершенныхъ надъ крестьянами Коростышевскаго имѣнія Олизара. 1722 г., Мая 5.

Anno 1722, die 5 Maii.

Comparens personaliter urodzony iegomość pan Piotr Zalewski, gubernator miasta Korosteszowa cum attinentiis, dobr wielmożnego iegomości pana Іо́зефа Wołczkiewicza Olizara, stolnika Kiiowskiego, starosty Romanowskiego, nomine et praecavendo omnimodo integritati tegoż pryncypała swego, solenniter przeciwko wielmożnemu iegomości panu Felicianowi Wolanowskiemu, porucznikowi chorągwie pancерney tegoż pryncypała swego, wielmożnego iegomości pana Olizara, stolnika Kiiowskiego, starosty Romanowskiego, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposo**б** y o to: iż pomieniony wielmożny iegomość pan Wolanowski, porucznik, lubo mając pozwolenie od pryncypała comparentis z chorągwią na konsystencyi stać w dobrach Korosteszowie, dziedzicznych tegoż pryncypała comparentis, iednak nie mając tego aby ludzi tameyszych do posługi swoiey pociągał, który iegomość, stoіаc bez półtora roku z chorągwią w pomienionych dobrach Korosteszowie, wielką krzywdę arędarzom tameyszym w kurzeniu sobie gorzałek, syceniu miodow, warzeniu piwa w winnicach ich, przeszkodą onych y nadpsowaniem kotłow tak

aręgarskich iako y pańskich czynił, winnikow per vim z winnic na usługi swoje brać y na strużę chodzić przymuszał; także Pawła Kowala, poddanego dziedzicznego, kazawszy mu szklanke na ręce trzymać y z pistoletu do teyże szklanki strzylając, w rękę postrzelił y okaliczył, z którey okazyey tenże kowal, obawiając się żeby mu się więcey nie dostało, z miasta precz poszedł; także drugiego poddanego dziedzicznego, Petra syna Prochorowego, zawoławszy do siebie podczas ochoty swoiey. onemu naprzód na bandurze grać kazał, a potem dobywszy szabli do karku iego przykładał y mówiąc te słowa: «że cie chłopie zetne», czu-pryne mu tąż szablo urznoł y tegoż poddanego przestraszył, że tenże poddany tegoż lata z miasta uciekł y do tych czas nazad nie wrucił się; naostatek tenże iegomość pan porucznik, wychodząc z chorągwią do obozu, namiot pryncypała comparentis (któremu comparens dawać nie chciał), z zamku per vim wziowszy y ony w obozie popsowawszy, nazad przysłał. O co tedy wszystko, ut praemissum est, idem comparens, nomine tegoż wielmożnego pryncypała swego, przeciwko temuż iegomości obwinionemu iterum iterumque manifestuie y protestuie się, offiaruiąc tegoż pryncypała swego z iego mością obwinionym o to wszystko prawnie czynić nie zaniechać, salva manente huius protestationis suae per aliam lationem faciendam melioratione, aut per citationem, si id iuris necessitas exigerit, correctione; peractis vero breviter scriptam actis connotari mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Piotr Zaleski.

Книга городская индуктовая, Киевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1593—1775 года, № 317; листъ 433.

CIV.

Позовъ къ суду пановъ Фальковскихъ по дѣлу объ утопленіи ими бѣглаго крестьянина, поселившася въ имѣніи князя Юрія-Доминика Любомирскаго. 1722 г., мая 9.

Anno 1722, die 29 Mai.

Stanowszy oczewiscie woźny generał woiewodztwa Kiiowskiego y innych, szlachetny Alexander Bulecki, w moc prawdziwey, wierney y skuteczney relacyey swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie, dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Żytomirskich zeznał: iż on, roku teraznieyszego 1722, die 22 Mai, pozew główny trybunalski koronny Lubelski, autentyczny, na membrane ziemskim Kiiowskim pisany, temuż sądowi, głównemu trybunałowi koronnemu Lubelskiemu, sędzić należący, odniósł do dobr wsi Mileniec, w woiewodztwie Kiiowskim a powiecie Żytomirskim leżących, y tam ten pozew we dworze łameyszym w izbie na stole położył, o położeniu onego—od kogo, po kogo y w iakiey sprawie był pisany—samymże pozwanym, ludziom na wsi, y kogo ieno tam widzieć mógł, prawnie opowiedział y do wiadomości doniósł, ktorego pozwu tenor sequitur talis: August wtory, z Bożey łaski król Polski, wielki xiąże Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Inflański, Smoleński, Siewierski, Podolski, Podlaski, Kiiowski, Wołyński, Braclawski, Czernihowski, a dziedziczny xiąże Saski y elektor. Urodzonym: Kazimierzowi, oycu, Antoniemu, Iózefowi y Michałowi, synom, Falkowskim, z osob y dobr waszmościow generaliter wszystkich, leżących, ruchomych y summ pieniężnych, powagą naszą królewską przykazuiemy, abyście waszmość przed sądem naszym głównym trybunalskim koronnym Lubelskim, od daty y położenia tego pozwu za niedziel cztery, albo wtenczas gdy ta sprawa z rejestru woiewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, Braclawskiego, Czernihowskiego y ich konserwat, albo innego iakiego kolwiek tey sprawie należytego, do sądenia przypadnie y przywołana będzie, sami oblicznie y zawicie staneli, na instancją instygatora sądowego y iego delatora, iaśnie oswieconego xiążenia Ierzego-Dominika hrabi na Wiśniczu, Iarostawiu y

Tarnowie Lubomirskiego, świętego państwa Rzymskiego xiążęcia, podkomorzego koronnego, generała-leytnanta kawaleryey woysk cudzoziemskich iego królewskiej mości y rzeczypospolitey koronnych, Olsztyńskiego, Kazimirskiego, Rydzkiego, Uszyckiego et caetera starosty, aktora, który przychylając we wszystkim do prawa pospolitego y protestacyi nomine suo w grodzie Żytomirskim die 2-da Mai, anno praesenti 1722, eo nomine uczynioney, wierność waszą pozywa o to: iż gdy roboczy Stefan Rudy, zaszedłszy z kraiow Litewskich, y naprzod w dobrach aktora, we wsi Wisznopolu, w woiewodztwie Wołyńskim a powiecie Łuckim leżących, osiadłszy za poddanego y tam przez czas niemały mieszkając, dla zarobienia sobie chleba za rzekę Słucz w woiewodztwo Kiiowskie poszedł był, którego wierności wasze, Falkowscy, na drodze przeiowszy, do dobr swoich ordynackich, wsi Meleniec, w woiewodztwie Kiiowskim a powiecie Żytomirskim leżących, zaprowadziliście, y onego aby za poddanego u wierności waszych osiadł przymusiliście, a potem, gdy temuż Stefanowi żona pierwsza umarła, tedy tenże Stefan, nie mając czego się iąć, a miawszy tak wielką krzywdę y dolegliwość od wierności waszych, znowu nazad do dobr actoris wsi Wisznopola chciał się wynieść, co wierności wasze zrozumiawszy, wszystkę chudobę onemu zabraliście y z niszczym go wypuściliście; y tak tenże Stefan z niszczym do dobr actoris wsi Wisznopola przyszedłszy, tam się powtornie z drugą żoną ożenił, y gdy nie miał czym robić, że mu wszystkie bydło wierności wasze zabraliście, musiał szukać sposobu, iakby swoją chudobę mógł rekuperować, y powtornie z żoną drugą do dobr wierności waszych wsi Milenicz powrociwszy się, iak mógł tak się wysługował wiernościom waszym, y za poddanego, aby chudobę mogli wrócić, osieść deklarował się aktorowi; porozumiewszy, że wierności wasze tylko woła iednego swego do robienia onemu daliście, a więcey nic mu z chudoby iego nie daliście, y tak tenże Stefan Rudy, widząc że iuż chudoby swoiey rekuperować nie mógł, wziowszy tego woła in recompensam wszystkiey swoiey chudoby zabraney, do miasteczka Kamionki, dobr actoris, zaszedłszy, tam przemieszkiwał, gdzie waszmość, Falkowski stary, dowiedziawszy się o nim, synow swoich Iózefa y Michała, roku przeszłego 1721 in Novembri, do tegoż miasteczka Kamionki ordynowałeś, aby tegoż Stefana schwytali; gdzie wierności wasze, Iózefie y Michale Falkowscy, przybiegszy do teyże Kamionki, chcieliście tegoż Stefana per vim wziąć, ktorego gdy wiernościom waszym woyt tameyszy

brać nie dopuścił, tedy ieden z wiernościow waszych, to iest Michał Fakowski, do miasta Połonnego, pod bytność natenczas samego aktora w Połonnym, przyechawszy, przed urodzonym Dębowskim, cześnikiem Łukowskim, marszałkiem natenczas dworu actoris, udałeś rzeczy, iakoby wierności waszych własny chłop, ukradszy woły pańskie we dworze, uciekł, a nie opowiedziawszy samey rzeczy iak się działo, o wydanie sobie onego rekwirowałeś; ktorego poddanego tenże urodzony Dębowski, marszałek, nie czyniąc indagacyi żadney, zkąd y co za poddany był, protestantom ze wszystkim go wydać rozkazał; y tak wierności wasze, odebrawszy ze wszystkim tego poddanego, naprzod żone iego do wsi Mileniec, dobr swoich, z wozem wyprawiliście, a samego niemilosierdnie zbiwszy, onemu ręce wtył licami zawiązaliście, naprzod z siebie któryś pas swoy własny, tymże pasem ręce mu także związaliście y do pasa. który był na tymże Stefanie, przywiązaliście, y podchmieliwszy sobie dobrze, z teyże Kamionki w nocy na most na rzece Słuczy będący ziechawszy, y tegoż poddanego Stefana związanego na most przy koniach zprowadziwszy, znać umyślnie chcąc go nieżywić, przepomniawszy boiaźni bożey y srogości prawa pospolitego, onegoż poddanego związanego z mostu w wodę zepchneliście y utopiliście, y przeiechawszy na drugą stronę teyże rzeki Słuczy do miasteczka Miropola, przed ludźmi powiadaiąc, że iakoby od wierności waszych tenże poddany Stefan uciekł czyli sam w wodę skoczył, udaliście; ktorego to nieboszczyka Stefana Rudego, poddanego, rybacy z teyże Kamionki iako y z miasteczka Miropola, roku terazniejszego 1722 die 28 Aprilis, na teyże rzece Słuczy po wierzchu pływaiącego, nieżywego, ręce licami, łokcie nazad, a pasem same ręce naprzod związane y do pasa, który na tymże nieboszczyku był, przywiązane, u ktorego twarz wszystka czyli wypadła, że iuż tak dawno w wodzie zostawał, czyli też co wyiadło,—znalezli, y o tym do zamku Połońskiego znać dali; ktorego trupa sługa actoris, urodzony Antoni Czyżewski, ut iuris et moris est, w grodzie Zytomirskim praesentował y przez woźnego obductią y proclamatią ejusdem cadaveris uczynił. O co tedy wszystko, ut praemissum est, tenże actor wierności wasze na termin wyszoznaczony pozywa, na którym, iako na zawitym, abyście wierności wasze stanowszy, na to wszystko, y ieszcze szerzey wiernościom waszym przed sądem proponowano będzie, sądownie odpowiadając, skutecznie się usprawiedliwili. Pisan w Zytomirzu, sub datum die 9 Mai, 1722 anno. Za którym to

pozweu wyszmianowany woźny rok y termin stronom obom, powodowey y pozwaney, przed sądem głównym trybunalskim koronnym Lubelskim, według praefixiey w pozwie wyżey inserowanym wyrażoney, zawity ku rozprawia prawney stanowiąc się złożył y naznaczył, y o tym tu tę swoię prawdziwą przede mną urzędem uczynił y zeznał relacyą, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Alexander Bielecki, woźny.

Книга городская индуктовая, Киевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1598—1775 года, № 317; листъ 428 на обор.

CV.

Позовъ къ суду Мстиславскаго подчашаго, Яцка Подгородецкаго, по дѣлу объ увозъ въ его мѣвнѣ крестьянина изъ мѣвнѣ Теревольскаго стольника, Александра-Жигмонта Годлевскаго, м. Чайковки. 1722 г., июля 7.

Anno 1722, die 7 Julii.

Іозеф z Potoka, na Stanisławowie, Zbarażu, Brodach y Niemierowie Potocki, wojewoda i generał ziem Kiiowskich, Warszawski, Halicki, Sniatyński, Kołomyiski, Czerniowski, Leżayski et c. starosta. Urodzonym ich mościom panom Iackowi y Helenie Puszwoskiego, primi voti Iakubowey Lemieszowey, secundi ad praesens Podhorodeckim, podczaszym Mscisławskim, małżonkom; samey iey mości paniey Podhorodeckiey cum assistentia maritali de iure debita, z osob y dobr waszmościow generaliter wszystkich, leżących, ruchomych y summ pieniężnych. powagą iego królewskiey mości, a władzą moją wojewodzińską przykazuję, abyście waszmość przede mną samym albo sądem moim grodzkim generalnie wojewodztwa Kiiowskiego na roczkach grodzkich Kiiowskich, od daty y położenia tego pozwu naupierwiedy do sądenia w miescie iego królewskiey mości Zytomirza lub w Owruczu, in loco iudiciorum solito,

przypadających y sądzić się mających, vel his difficientibus in aliis proxime subsequētibus, sami oblicznie y zawicie staneli, na instancyą instygatora sądowego y iego delatorow wielmożnych ich mościow panow Alexandra Zygmonta z Godlewa y Teressy z Kaminskiach Godlewskich, stolnikow Trembowelskich, małżonkow, samey iey mości paniey stolnikowey Trembowelskiey sum assistentia maritali de iure debita, aktorow, którzy, przychilając się we wszystkim do prawa pospolitego y protestacyey swojej, w grodzie Żytomirskim die 27 Aprilis anno praesenti 1722 eo nomine uczynioney, waszmość pozywaią o to: iż waszmość panowie Podhorodeccy małżonkowie, osobliwie sam waszmość panie Podhorodecki, podczaszy Mscisławski, nie uważając nic na prawo pospolite, które etiam proprium mantellum vi repelere zabroniło, a na postpositią aktorow czyniac, nie mając żadnego pretextu y interessu do poddanego aktorow Czaykowskiego, na imie Wasyla kowala, w dobrach miasteczku Czaykówce osiadłego, subdole ludzi swoich ze wsi Zankow informowałeś, którzy z informacyey waszmości nocnym sposobem, yle w Ukrainie, gdzie iest wielka do buntow zawsze skłonność, na dobra miasteczka Czaykówkie naiechawszy, pomienionego Kowala (ktory w miasteczku Czaykówce mieszkaiąc, długow niemało seorsivo reiestro specyfikowanych nazaciągał) z żoną, z dziećmi et cum omni suppellectili domestica sine ulla requisitione wykociwszy, do wsi Zańkow prowadzili, iterum za daniem znać aktorom o pomienionym wykoceniu, gdy sługa aktorow wziowszy ślad po nim gonił, y onego Kowala dogoniwszy, z nim nazad zawrucić chciał, tedy subordynowani waszmościow, sine ullo respectu, koniaza cugle urodzonego Zamoyskiego porwawszy zatrzymali y kiiami onego bili, kaleczyli, razow niemało sinich, spuchłych, krwią ociekłych nazadawali y koniecznie bić w nocy pode wsią Zańkami chcieli y na ludzi we wsi Zańkach wołali, gdzie był zaiętrzony tumult, mało o śmierć pomienionego Zamoyskiego nie przyprawili; a tak tenże sługa aktorow, widząc tantam oppressionem suam, unosząc resztę zdrowia swego, nie mogąc pomienionego samego Kowala . . . zaledwo za tak wielkie długi tak aktorowi samemu iako też arędarzom y poddanym Czaykowskim przez tegoż Kowala zostały winne (które osobliwym reiestrem przed sądem specyfikowane y produkowane będą) u woźnego Sewera Pawłowskiego, ktory po tegoż Kowala nocnym sposobem dla wykocenia przyieżdżał, dla dokumentu wziowszy klacz, od nich odiechał, którą klacz ut iuris et moris est, w grodzie tenże comparens

prezentował; o co wszystko, ut praemissum est, tak o wydanie pomienionego Kowala cum omni suppellectili domestica iako też do przysłuchania winom prawnym y do nagrodzenia szkod ztąd pochodzących, iawne praetensye, ciz actores waszmość na termin wyszoznaczony pozywaią, na którym iako na zawitym abyście waszmość stanowszy, na to wszystko sądownie odpowiadaiąc, skutecznie się usprawiedliwili. Pisan w Owruczu die 3 Iulii, anno 1722, za którym to położonym pozwem tenże wyszmianowany woźny rok y termin stronom obom powodowey y pozwaney przed sądem grodzkim Kiiowskim na roczkach według praefixiey w pozwie wyżey insērowanym wyrażoney, zawity, ku rosprawie stanowiąc się złożył y naznażył, y o tym te swoię prawdziwą przede mną urzędem uczynił y zeznał relatyą, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Samuel Osinski, woźny, ignarus scribendi.

Книга родская индуктовая, Киевская и Житомирская, записовая, поточная и декретовая, 1598—1773 года, № 317; листъ 434.

CVI.

Жалоба Киевскаго земскаго судьи Александра Немирича на вдову Хомяскаго каштеляна Елену Красицкую о наѣздѣ на имѣніе его Вельцкѣ. 1724 г., Марта 11.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego czwartego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiey mości Owruckim, przede mną Szymonem Walewskim-Lewkowskim, woyskim Żytomirskim, namiestnikiem starostwa Owruckiego, y xieggami ninieyszemi grodzkiemi Owruckimi, comparens personaliter urodzony iego mość pan Alexander Moklak-Żydachowski, sługa wielmożnych ich mościów panów Alexandra y Zofiey z Trypolskich Niemiryczów, sędziów ziemskich Kiiowskich, małżaków, nomine et ex speciali commisso tychże ich mościów pryncypałów swoich, iak prędko acta praesentia adire valuit, tak zaraz przeciwko iaśnie wielmożney iey mości paniey Eleonorze Rzewuskiego Krasickiey, kasztelanowey Chełmskiey, pozostałej wdowie, y successorom niegdy iaśnie wielmożnego Karola na Koszyrskim Kamieniu hrabi Krasickiego, kaształ-

łana Chełmskiego, tudzież ludziom, czeladzi, dragunom, z różnych wsi do osob kilkuset zgromadzonym, poddanym, samymże ich mościom obwinionym po przewiskach znaiomym, solenniter świadczył, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposób y o to: iż ich mość obwinieni, a osobliwie iaśnie wielmożna iey mość pani kasztelanowa Chełmska, niedość na tym mając, że zażywszy nienależytych promocyi na obarczenie honoru y fortuny pryncypałów manifestantis, ex nullo vinculo negotii, ale tylko praetextuose uformowawszy aktorat in convulsionem dekretow trybunalskich sacrosacnte, ex seriis controversiis, ferowanych, auctoritatem eorundem szesnastu konstytucyami utwierdzonych, tychże pryncypałów manifestanta processem innodowała et tanquam sibi sanguine coniunctum aggravavit, vigore ktorego processu tak znaczną substancję, iure legitimo należąca y dekretami trybunalskimi przysądzoną, w swoią odebrała possessyą; ale też chcąc y z ostatniey substancyi wycisnąć, roku teraznieyszego, tysiąc siedmset dwudziestego czwartego, przed niedzielma czterma, zebrawszy niemalą kupę ludzi, armatim, caterwatim nasławszy, włość Wielicką cum attinentiis vi et violenter, wrota wyciowszy do dworu, odebrała, pryncypałów manifestantis violentissima manu wygnała; insuper nawet, aby w poblizszych grodach od pryncypałów manifestantis y querimoniae tak wielkich excessow niebyły zanesione, ludzi po traktach do grodu iadących z zasadzek łapać, inkarcerować każe; iakoż y teraznieyszey komparent, nie mogąc w grodzie woiewodztwa Wołyńskiego dla tak wielkiey oppressyi do grodu żadnego adire, dla tego przed urzędem ninieyszym de przemissis omnibus iterum atque iterum przeciwko ich mościom obwinionym świadcząc y manifestuiąc się, salvam tey manifestacyey zostawiwszy meliorationem, in continenti stawił urodzonych ich mościów panów: Antoniego Wirosza-Rowalskiego y Iózefa Karbowskiego, ludzi, sług, na gwałtowny zaiazd Wielicka od iaśnie wielmożney iey mości paniey kasztelanowey Chełmskiey zesłanych, ad instantiam wielmożnego pryncypała manifestantis wziętych y do urzędu ninieyszego dla konfessat libere reponowanych sprowadzonych; z których pierwszy, urodzony iego mość pan Antoni Kowalski, dobrowolnie zeznał, że iaśnie wielmożna iey mość pani kasztelanowa Chełmska na zaiazd dóbr wielmożnego iego mości pana Niemiryczą, sędziego ziemskiego Kiiowskiego, ludzi takowych, iako granatyrów, z orężem wszelakim, których dał iaśnie wielmożny iego mość pan Potocki, strażnik wielkiego księztwa Litewskiego, dwudziestu y dwoch, z

poruczuikiem y kapralem, wielmożny iego mość pan Rzewuski, starosta Czulczycki, pachołków z flintami y z siekierami czterdziestu y sześciu, wielmożny iego mość pan Męczyński, starosta Krzepicki, ludzi pięciu swoich, iaśnie wielmożney iey mości paniey kasztelanowey Chełmskiej z różnych dobr do osob pułtorasta, z orężem różnym, tych tedy zaciagnowszy, pod komendę ich mościom panem Paleńskim, sługom wielmożnego iego mości pana starosty Czulczyckiego, braci rodzonym, oddawszy, onych przez niedziel dwie w dobrach swoich conserwując, do dobr Wielicka takim terminem ordynując: szła naprzód piechota przodem, potym za niemi granatyrowie, za granatyrami iazda, z którą iazdą iego mość pan vicesgerent Halicki iachał, a przy piechocie harmatę jedną y hakownic dwie prowadzono; idąc tedy, w dobrach miasteczku Mielnicy wielmożnego iego mości pana Manieckiego, podkomorzego Czeruihowskiego, iego mość pan vicesgerent w poniedziałek stać kazał y onym na wtorek nocować, potym wieczorem sam iego mość pan vicesgerent, wziowszy sobie niektórych ludzi, w poniedziałek przyiachawszy do Wielicka, był przed wrotami dworu tamejszego, potym od wrot powróciwszy na wieś, dał znać do ludzi w Mielnicy będących, których z harmatą, ze wszystkim moderunkiem, mając taki ordynans, iakby skoro z tamtej strony strzelono, tak zaraz co żywo biegć; którzy iuż we wtorek do Wielicka przybywszy y obces do wrot przyskoczywszy, wrota siekierami wyrabawszy, dwor odebrali, gdzie odebrawszy, nayprzód sługę wielmożnego iego mości pana sędziego ziemskiego Kiiowskiego, iego mości pana Kłopotowskiego, pobili y pas z niego zdieli, u granatyra widział, potym człowieka iego mości pana sędziego ziemskiego Kiiowskiego z karyty wyciągnowszy, obuchem w łeb kilkanaście razy uderzyli, który w Wielicku umarł, gdzie schowano nie wie; znowu, że słyssał, ztamtąd z temiz iego mości pana starosty Czulczyckiego, z flintami y siekierami, iakoż też z kozakami, potym iść mieli na samego wielmożnego iego mości pana sędziego ziemskiego Kiiowskiego do Borbina; nim ieszcze doysć do Wielicka, sługę iego mości pana Bilskiego, dla iakiey okazyi tego nie wie, złapano y dotychczas za wartą wielmożney iey mości paniey kasztelanowey siedzi, o którym do tychczas nie słyhać. Drugi zaś, urodzony iego mość pan Iózef Karbowski, podstarości miasteczka Koszar, wszystko to approbowawszy, toż samo przyznał, przydając to, że mogło być y więcey ludzi być, tylko że my tegośmy dnia do nich przyiechali, iak ten zaiazd stanął. Co wszystko do-

browolnie, in praesentia wielu ich mościow szlachty, zeznał, tudzież woznego generała woiewodztwa Kiiowskiego Franciszka (?). Po których depouowanych confessatach, ponieważ ellucidatur, że ci stawieni iako słudzy, mandata pani swoiey pełnić musieli y nie są z ludzi zaciągnionych, y strona iego mości karceracyi onych nie pretenduje, przeto, iako liberi z grodu dimittuntur, tak stronę, wielmożnych ich mościow panow Niemiryczów, sędziow ziemskich Kiiowskich, comparenta dobrowolnie kwitowali, prosząc hoc totum actis connotari, co y otrzymali. Antoni Wieruszkowski, manu propria. Iósef Karbowski, manu propria. Alexander Moklak Zydachowski, pisać nieumiejący.

Книга Овручская/городская, записовая и поточная, годъ 1722—1724, № 3227; листъ 729.

CVII.

Рѣшеніе магистратскаго суда мѣстечка Выжвы по дѣлу между крестьяниномъ и священникомъ, о правѣ пользованія землей. 1725 г., Сентября 7.

Actum die 7 Septembra, 1725.

Przed nami: Pawłem Andrzeiewiczem, lentwoytem, Pawłem Olifrowiczem, Pilipem Lebednikiem, burmistrzami, Olexą Hulem, Łukaszem Supronowiczem, przysiężnemi, uskarżał się sławetny Dmitr Weremeyczyk na wielbnego oycy Romana Daleszyckiego, prezbitera bywszego . . . . w ten sposob: iż, moi łaskawi panowie, miałem ia czwerc włoczną na wielkim polu od pozwanego oycy nawpół, y trzymałem rok nawpół, iakoż miałem żyto y hreczkę, wpół się zbożem według słowa naszego podzieliliśmy się, y gdy przyszło hyberne dawać, przeszli burmistrze posyłali, w niebytność wielbnego oycy Daleszyckiego, do Ahapki Lewszeczanki, iako do bliższej do tey czwertyny, — która zrzekła się, nie chciała dać hyberny; tedy do mię przyyzli z poborcami, kazali mi dać złotych 2,

y deklarowali nieoddalić od tey czwertyny, respektem tey podaczki; iakoż musiałem dać; a teraz, na drugi rok, nie mam od pozwanego kontentacyey za żęcy, y ieszcze mi gruntu tey czwertyny nie chce dać, iuż zorana y zdowżona, ale komn innemu pozwoił orać. Zaczym upraszam wasznościow o to wszystko sprawedliwości.

Pozwany wielebny ociec odpowiada: że ponieważ za żęce ieszcze ode mnie należy uczynić o to porachunek, a potym aby mi iuż dał pokoy, aby się daley nie interesował do tey czwertyny—o to upraszał.

Sąd niniejszy, wysłuchawszy obódwóch stron kontrowersyi, a barzicy stosując się do samey słuszności prawa maydeburskiego, ponieważ że pozwany ociec cale nie chce postąpić daley swey czwertyny aktorowi,—zatem, zważywszy pracę aktora, nakazuiemy dekretem naszym: aby hreczki była trzecia część sнопow pozwanemu, a aktorowi, respektem pracy, dwie części, y aby za oranie y za dowżenie, według uznania ludzkiego, tenże ociec Daleszycki zapłacił temuż aktorowi groszy 20, a potym aby iuż dał pomieniony Dmitr Weremeyczyk pozwanemu pokoy y nie interesował się do tego gruntu; wykład prawny aby pozwany dwie części zapłacił, a iedna część na aktora. Aktor kontent.

Книга магистрата мѣстечка Выжвы, годъ 1710—1725, № 1294; листъ 445 на оборотѣ.

CVIII.

Позовъ къ суду пановъ Сенюты и Студницкаго по дѣлу о продажѣ первымъ изъ нихъ послѣднему чужихъ и незасидѣлыхъ крестьянъ. 1725 г., Декабря 4.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, miesiaca Ianuarii dziesiątego dnia.

W roczki sądowe grodzkie Krzemienieckie, od dnia trzeciego miesiaca y roku teraz idących, wyż na akcie exprymowanych, przypadłe y

sądownie odprawować się zaczęte, przede mną Ianem Stanisławem Zagurskim, woyskim ziemskim, podstarościm grodzkim Krzemienieckim, y aktami ninieyszemi grodzkimi Krzemienieckimi, stanowszy oczewiście wozny generał woiewodstwa Wołyńskiego y innych szlachetny Dymitr Hrymaszewski, in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice libereque ac per expressum recognovit, iż on roku teraznieyszego tysiąc siedmset dwudziestego piątego pozwów głównych trybunalskich koronnych Lubelskich, in numero dwa, pierwszy dnia iedynastego Decembra odniosł do dobr wsi Radohoszczy, drugi dnia cztyrnastego do dobr wsi Soszyszcz, po niżej mianowanych pozwanych y tam te pozwy w ręce obydwu z osobna poddawawszy, od kogo po kogo y w iakiey sprawie pisane były, samymże pozwany y kogo protunc widzieć mógł opowiedział y do wiadomości doniosł, których tenor sequitur eius modi: August wtory z Bożej łaski król Polski, wielki xiążę Litewski, Ruski, Pruski, Mazowiecki, Żmudzki, Inflański, Smoleński, Siewierski, Kiiowski, Wołyński, Braclawski y Czerniechowski; a dziedziczny xiążę Saski y elektor. Urodzonym Antoniemu seu alius nominis Sieniucie y Ianowi Studnickiemu, pozwanym z osob y ze wszystkich generaliter dobr wierności waszey leżących, ruchomych y summ pieneznych, władzą naszą królewską przykazujemy, abyście wierność wasza przed sądem naszym głównym trybunalskim koronnym Lubelskim, wtenczas gdy ta sprawa z rejestru sobie należytego przypadnie y do sądenia przywołana będzie, sami oblicznie y zawicie stanęli na instancyą instigatora sądowego y iego delatora, urodzonego Stanisława Żywulta, cześnika Połockiego, aktora; który aktor, przychylając się do prawa pospolitego, a naprzód wierność twoią, urodzony Sieniuta pozywa o to: iż wierność twoia, nie obserwując prawa pospolitego, quod neminem iniuriare iubet, śmiał y ważyłeś się, postąpiwszy sobie contra omne fas et aequum, chłopow cudzych a nie swoich dziedzicznych, ani zasiędziałych, urodzonemu Studnickiemu przedawać, na onych donacyą czynić, przez co do szkod niemałych aktora przyprowadziłeś, do przysłuchania się tedy win prawnych o niesłusznie uczynienie donacyi, tudzież y o nieważność oney że; wierność zaś twoię, urodzony Studnicki, do przysłuchania się itidem win prawnych, ratione indebitae vexae, iako też do wskazania win o to, iż wierność twoia śmiał y ważyłeś się, donacyi niesłusznie, nie wywiedziawszy się dobrze, nabywać, aktora procesować, do nagrodzenia tedy szkod y kosztow prawnych, do przysłuchania

się win, iakie będą pro tali ausu super vobis wskazane, sitis paritari, attentari et ad praemissa omnia iudicialiter responsari. Datum Lublini die quarta Decembris, millesimo septingentesimo vigesimo quinto anno. Za którym to pozwem wyznaczony wozny rok y termin stronom obom, powodowey y pozwanej, przed sąd główny trybunalski koronny Lubelski ku rozprawie prawney stanowienia się złożył y nazaczył, de quo praesens eiusdem ministerialis relatio. Dymitr Hrymaszewski wozny generał.

Книга Кременецкая городская поточная, 1726 года, № 1644; листъ 66 на оборотъ.

CIX.

Жалоба отъ имени Житомирскаго мечника Михѣла Прушинскаго на арэнднаго владѣльца имѣнія его Темногаецъ, Жидачевскаго ловчаго Войцеха Плешу, объ угнетеніи Темногаецкихъ крестьянъ. 1726 г., Января 29.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, miesiąca Ianuarii dwudziestego dziewiątego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Wasilewski, nomine et ex speciali commisso wielmożnego iegomości pana Michała Pruszyńskiego, miecznika Żytomirskiego, praecavendo integritati fortunae et substantiae principalis sui, solenniter et grawi cum quaerimonia naprzeciwko wielmożnemu iegomości panu Wojciechowi Plensze, łowczemu Żydaczewskiemu, idque inhaerendo anterioribus manifestationibus variis temporibus przeciwko iegomości obwinionemu factis, manifestuie się, skarży y protestuie w ten niżej opisany sposob y o to: iż iegomość obżalowany, mając sobie puszczone dobra wieś Temnohayce, principalis mo-

derni manifestantis dziedziczne, kontraktem arędownym za summę w tymże kontrakcie wyrażoną, z których to dobr, nie respektując wielmożny iegomość pan łowczy Żydaczewski, iż plusquam sufficientem bierze prowentum, iako o tym inwentarz y manifestacye dawnieysze latius in se testantur, ale plus ultra chcąc sobie ieszcze z tych dobr maiorem sorbiri profectum, nad kontrakt sobie służący w pomienionych dobrach, y wielkie poddanym tamteyszym, coraz peiora peioribus addendo, czyni aggrawacye, ponieważ tymże kontraktem opisali się, aby iegomość pan łowczy podwod ze zbożem do Bugu przez rok ieden nad sto więcey wysyłać nie ważył się, iegomość zaś obżałowany, supra contractum, iuż podwod dwieście sześćdziesiąt, y to w samę siwbę robocznego czasu, nadto więcey, wysyłać kazał, quod maximum, że podwojony nad zwyczaj ładuią, którym iuż w drodze dla wielkiego ciężaru koni kilkanaścioro pozdychać musiało; a do tego lubo w kontrakcie y inwentarzu ma iegomość pan łowczy poddanych sobie chłopow, którzy po dwa dni w tydzień pańszczyznę robić powinni, iegomość po trzy dni a czasem y więcey pańszczyznę sobie robić każe, y do dobr swoich wsi Osnik o mil cztery wysyła, y tam po całym tygodniu robić muszą; insuper wagi alias motki, które do przędzenia inwentarzem według zwyczaju, bez żadney summy są pozwolone, y w tym summopere iniuriare solet, kiedy wzdłuż po dziesięć piędzi motki robią, którzy poddani swoim przedziwem dokładać muszą; dla czego z okazji wielmożnego iegomości pana łowczego Żydaczewskiego chłopow dziesięć rozeyść się musiało, y inni dla wielkiej aggrawacyi chcą pouchodzić, więc modernus comparens, postrzegając całości fortuny wielmożnego pryncypała swego, ratione horum omnium praemissorum, de nullitate pomienionego kontraktu, uti cum preiudicio et in bona fide spisaneho, iteratis manifestuie się y protestuie vicibus, salva manente praesentis manifestationis melioratione, eandem actis connotari prosił, co y otrzymał. Ian Wasilewski.

Книга Кременецкая городская, поточная, 1726 года, № 1644; листъ 120 на оборотъ.

CX.

Жалоба заставнаго влѣдѣльца части села Борокъ, дворянина Стѣрчевскаго, на вотчиннива этъ го имѣнія, Житомирскаго мечника Михаила Прушинскаго. о захватѣ крестьянскаго скота и другия притѣсненіяхъ крестьянамъ и жалобщику. 1726 г., Февраля 4.

Roku tysiąc siedmset dwódziesiątego szóstego, miesiąca Februarij czwartego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Marcin Starczewski, towarzysz znaku pancernego iaśnie wielmożnego iegomości pana Olszańskiego, kasztelana Wołyńskiego, possessora obligationis certae sortis wsi Borek, quam primum acta castrensia capitanealia Cremeneccensia adire mógł, tak zaraz swym y urodzoney ieymości paniey Anastazyey z Zaleskich Starczewskiej małżonki swey imieniem, solennissime ac gravi animo cum quaerimonia, praecavendo omnimodae integritati fortunae ac substantiae suae, naprzeciwko wielmożnemu iegomości panu Michałowi Pruszyńskiemu, miecznikowi Żytomirskiemu, iurisdatorowi swemu, skarżył manifestował się y protestował w ten niżej opisany sposob: iż wielmożny iegomość pan Pruszyński, miecznik Żytomirski, inculpatus, puściwszy certam sortem we wsi Borkach będącą una cum subditis iure obligatorio modernis manifestantibus, w summie duorum millium florenorum polonicalium, de quo fusius zapis obligationis, ab eodem inculpato manifestantibus dany, in suis contentis obsequitur et testatur, w którym zapisie circa appraehensionem summa multas manifestantibus swiadczyć deklarował się gratias, ieszcze super contenta praedictae inscriptionis et inventariis, a teraz contraveniendo in omni sponsioni et inscriptioni suae manifestantibus, czuwaiąc multoties na fortunę onych, różne krzywdy, szkody, oppressye y wiolencye w dzierzeniu pomienoney części czyni y wyrządza; zaraz a primo intuitu possessionis, naypierwey według stałego inter se kontraktu y inwentarza, tak pol, sianożęci iako też y innych na-

leżytości nie podał, a w podanych y pokazanych, lubo insufficienter, magnas iniurias czynił, o czym iuż antierius uczyniona manifestatio testatur; a potym nie contentus anterioribus damnis et iniuriis, per se inculpatum manifestantibus factis, ieszcze ultro ulteriores prawie Indies et horas nie tylko sam przez się, ale y per subordinatas personas w dziedziczeniu wyż rzeczoney części manifestantibus disconvenientias czynić nie przestae, intraty umnieysza, poddanych y arędarza karczemnego uciemieża, onych, ażeby przecz poszli, przymusza; onym woły pozabierawszy na kuchnię swoią porznąc zakał, przez co manifestantes według inwentarza robocziny mieć nie mogą i nie mają, ponieważ ci poddani którzy ciąglem są podane, teraz że iegomość inculpatus woły pozabierał, pieszemi pozostali y pańszczyzny odbywać iakoż y sobie robić nie mają czym, y iuż na zimę nie siełi, y tylko z duszami siedzą, y quis scit, ieżeli przecz nie póyda, tak dla zabrania sobie wołów iako też y za usilnym preczpuyscia przez obwinionego przymuszaniem, ponieważ inculpatns, ażeby przecz poszli, varios adinvenit modos y onych omnimodae przynagła, haec formalia enucleando, że «wy idźcie precz, a ia iuż was y waszą chudobę mam w szkatule!» Tudzież ieszcze nie kontentuiąc się, że sam przez się tantas manifestantibus peragit iniurias, ale y innych iako to szlachtę gratialistow swoich, w teyże wsi mieszkaiących, subordynnie, którzy ex subordinatione principalis sui etiam manifestantes summopere, ponieważ iako tylko mogą, opprimunt et iniuriant, pol y sianożęci manifestantibus inwentarzem podanych zabraniają używać, chłopow fomentuią y inne predycye czynią y wyrządzaią, de quibus principaliter arędarza manifestantibus poddanego na dobrowolney drodze zdybawszy ichmość subordinati, ac praecipue urodzony Tyszkiewicz z żoną y córką swoią Tyszecką, pomienionego arędarza. nie sobie nie winnego, bili, tłukli, kaleczyli, za łeb rwali, głowe poprzebiali, pokaleczyli y aż pod samą rezydencyą manifestantis przypędzili, co manifestans obaczywszy, pytał się dla czego by tak żyda zabiali? Tenże iegomość pan Tyszkiewicz odpawiedział, że «my taki od iegomości pana Pruszyńskiego rozkaz mamy»; ac prius, gdy tenże arędarz, iak go napadli zabiać, mówił, że za co wy mnie biiecie, ia mam swego pana, wołali, że «starszy nasz pan, niżeli twój, y co ci dziś iest, to iutro twemu panu», y inne ieszcze na życie y zdrowie manifestantis diffidationes czynią, co wszystko inculpatu per inquisitiones deducetur; przez które takowe ichmościow obwinionych diskonweniencye

manifestantes magnum fortunę swoięy paciuntur detrimentum, iako to według kontraktu zupełnie nie dosiewaią, y iuż na zimę nie dosieli osmak siedm miary Krzemienieckiey, a to ratione tak niepodania sufficienter pol, iako też ratione zabrania wołow poddanym przez obwinionego; siana na kosarzow sześć nie kosili y inuych intrat ad proportionem et qualitate summy swoięy nie maią y mieć nie mogą; ratione quorum omnium praemissorum idem comparens, nomine eiusdem coniugis suae, contra eundem inculpatum, praecavendo integritati fortunae suae, tum proveniendo, iezeliby iaki z poddanych precz puść miał ex ratione superius expressa, ne aliquid in fortuna sua per inde paciatur detrimentum, iteratis, salva cum meliorationis per aliam fusius faciendam meliorandi aut per citationes edendas corrigendi reservata facultate, manifestatur vicibus, prosząc id totum actis praesentibus connotari, co y otrzymał. Marcin Starczewski.

Книга Кременецкая городская, поточная 1726 года, № 1644; листъ 129.

CXI.

Актъ судебной оцѣнки воловъ, задержанныхъ Кременецкимъ земскимъ коморникомъ Михаиломъ Подгорскимъ у своихъ крестьянъ, съ цѣлью удержать послѣднихъ отъ бѣгства. 1726 г., Февраля 5.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, miesiąca Februarij piątego dnia.

Przed urzędem y akt mi ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckiem i y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Michał Borhach (sic) Podhorski, komornik ziemski Krzemieniecki, praecavendo omnimodaе indemnitati ac integritati substantiae suae, manifestował y urzędowi ninieyszemu do wiadomości donioś: iż modernus manifestans, zapłaciwszy sumę pieniężną za wielebnego prezbytera Szunieckiego, złotych trzy-

dzieści sześć niewiernemu Szai obywatelowi Rochmanowskiemu, unikając processu, w requizycyi iaśnie oświeconego xięcia iegomości Wiszniowieckiego, wojewody Krakowskiego, należąca, której ad multas requisitiones niemogąc odebrać, wołów parę starych, iuż do roboty nie zgodnych, za dozwoleciem samego prezbitera Szunieckiego, a to ieszcze w roku tysiąc siedmset dwudziestym czwartym wziął był ultimis diebus Novembris; które woły bez lat dwie zimując, brahą karmiąc, dotąd u siebie manifestans trzymał, tak w długu żydowi pomienionemu oddanym, iako y w drugim swym własnym u tegoż hospodyna Szunieckiego mianym; dwie zaś pary wołów u poddanych Szunieckich, aby przecz nie pouchodzili, wzięte, którzy poddani Szunieckie, iako to Hrycko Karakula y Andruszko Szliga od początku possessyey manifestantis wsi Szuniek pańszczyzną nie odrabiali y podoroższczyzny bez wszystkie lata nie płacili, gdyż z dobr pomienionych wsi Szuniek precz byli pouciekali, których manifestans za dekretami trybunalskimi recenter poodbierał, przychylając się w tym modernus manifestans do prawa pospolitego, ut iuris ac moris est, a oraz obawiając się powietrza bydłowego tamże w Szunkach adpraesens grasującego, tu ad taxam do urzędu niniejszego przyprowadziwszy, przede mną urzędem prezentował, prosząc mnie urzędu o taxę onych; którego ia urząd annuendo affectationi, wołów pare oycy Szunieckiego, szerścią siwe, białobokie, stare, do roboty niezhoże, brahą podkarmione,—złotyeh czterdzieści, także Hrycka Karakuli pare wołów szerścią siwego, drugiego gniadego, złotyeh trzydzieści pięć, y Andruszka Szligi wołów pare, szerścią siwopłowiastego y drugiego czerwonego,—złotyeh trzydzieści sześć, taksowałem przy woznym y szlachcie ad praesens in officio będących; po której prezentacyi y taxie . . . . . wyręczywszy y do siebie odebrał y z odebrania urząd niniejszy kwitował, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Michał Podhorski, komornik ziemski Krzemieniecki.

Книга Кременецкая городская поточная, 1726 года, № 4644; листы 155.

CXII.

Письмо Бѣлцерковскаго старосты Яна Яб. оновскаго къ своему управляющему, съ приказаніемъ отвести мѣсто для поселенія Кіевскому мѣщанину Михаленку, заключающему съ Яблоновскимъ контрактъ на аренду земли, по прогнанію оттуда сосѣднимъ владѣльцемъ. 1727 г., Юля 23.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Decembris piętnastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w mieście iego królewskiej mości Żytomierzu, prede mną Ignacym Smoczkiem Skorupskim, namieśnikiem protunc grodzkim generału wojewodztwa Kiiowskiego, i xięgami ninieyszemi grodzkimi Kiiowskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Alexander Kupińkowicz ten list od iaśniewielmożnego imé pana Iana Jabłonowskiego, z podpisem ręki iego własney, do urodzonego imé pana Chmielewskiego gubernatora Białocerkiewskiego pisany, ratione introcontentorum ad acta prasentia castrensia Kiioviensia per oblatam podał, de tenore tali: Mój panie Chmielewski! Michalenko mieszczanin Kiiowski w starostwie Białocerkiewskim od lat kilku miał swoje przytulenie i postawił sobie był dwa młynki, ieden w Hermanówce, drugi w Makiiowce, które dobra kiedy odebrali ichmość panowie hrabiowie Tarnowscy, siostrzency moi, pan Suński te rozebrał młynki i sprowadził do starostwa, za które ten Michalenko prosi o recompensę; także Michalenko pod Boiarką, iuż to rok temu piąty, iako otrzymał był kontrakt od mego gubernatora na palenie saletry z moją wiadomością i tam maydan sobie postawił był, i wszystkiego przysposobił co należy do saletry palenia, pan Młodecki brat nieboszczyka teraznieyszego; uprzatnął sobie iakiś pretext, wparł się w ten grónt, że to do niego należy, zabrał temu Michalenkowi wszystko i naczynie, kotły, woły i inne rzeczy, że uczynił mu szkody na pięć tysięcy kilkaset złotych, o co ia wydałem mu mandat za dworem, i o grónt i o te wielencyę, i sprawa do tego czasu nie osądzona, a ten nieborak tak wielką ma szkodę, szuka u mnie protekcyi i przytulenia; przeto puki ta sprawa końca nie będzie miała, prosił mię ten Michalenko o iaki futur i miejsce, aby mógł i tam pomieszkanie mieć i młynek sobie wystawić i grónt mieć dla siey-

by i zrobienia siana; w czym tak z kompassyi nad nim, iako i z sprawiedliwości, ponieważ za moim kontraktem i taką szkodę poniosł, zalecam waszmości, abyś mu na Połowieckiey, do Trylis należącej, dał miejsce y pomodz do pobudowania się, i żeby tam młynek sobie na grobli postawił, i te kamienie i żelaza, które pan Suński sprowadził z Hermanowki, dać mu należy; także dać mu pomoc do posiania na zimę i dać mu z kilka doynic żyta na nasienie i co może bez kosztu mego uczynić dla niego, to waszmość uczynić, a on może się zdać dla moich interesów. Tenże prosi, aby nim się tam na tey Połowieckicy ufunduje, aby mógł mieć we dworze pożywienie, co przykazię. Panu Bogu waszmości oddając, waszmości życzliwy Ian Iabłonowski mp. Tego listu data w te napisana słowa: die vigesima tertia Iulii millesimo septingentesimo vigesimo septimo, w Podkameniu. Przypisek także napisany tenore tali: Skarb koronny nie tylko żeby mi w obligacyach swoich zadosyć czynił, ale co może to mi krzywdy różnie czyni, i wołow mi był imć pan podskarbi deklarował kilka stad libertować, tego nie dotrzymuie, więc możesz waszmość też ludziom skarbowym uczynić przeszkody, wszędzie czynić y nie pozwalay się im rozposcierać nigdzie, tak żeby aż przywieść ich do tego, żeby mi się kłaniali y zadosyć czynili swoim obligacyom; nawet y prawnie o depaktacye czynić protestacyę radzę, wzięwszy od pana Rudnickiego, który niech mi pomaga iak się obligował. Notata na tym liście de tenore tali zanotowana: Iasnie wielmożnego iegomości dobrodzieia ratione Michalenka i iego racyi. Intytulacya zaś w te słowa: Iegomości panu Chmielewskiemu gubernatorowi memu starostwa Białocerkiewskiego należy w Białeycerkwi. Który to list za podaniem i prozbą wyż mianowaney osoby podawaiącej, a za moim urzędowym przyięciem słowo w słowo iak się w sobie ma do ziąg niniejszych iest ingrossowany.

Книга Киевская городская, записовая и поточная, № 55, годъ 1720 и 1745; листъ

CXIII.

Ивентарь половины села Новоселокъ, съ перечисленіемъ грѣсть-
явъ, вхъ рабочаго скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1727 г.,
Ноября 10.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego siódmego, miesiąca Novembri
dziesiątego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckiemu
y przede mną Bazylim Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemie-
nieckiego, comparens personaliter wielebny w Bogu iegomością xiądz Wac-
ław Dzierzgowski, ordinis minorum conventualium . . . . ten inwen-
tarz wsi Nowosiołek ad acta praesentia castrensia capitanealia Cremene-
censia per oblatam podał, którego ia urząd affectationi annuendo, de eo
verborum qui sequitur tenore: inventarz sioła połowy Nowosiołek, w woie-
wodztwie Wołyńskim a powiecie Krzemienieckim leżących, post factam
cessionem anno et mense praesentibus die octava przez iegomością pana
Iana Iaworskiego podany in fundo bonorum anno milesimo septingentesimo
vigesimo septimo, die decima Novembris spisany. Poddani: Misko dni dwa,
wołów dwa; Dmitro zięć tegoż, dni dwa, koni dwoie, wołów trzy; Sen-
ko dni dwa, koni dwoie, wołów dwa; Tymosz dni dwa, koń ieden, wo-
łów dwa; Ilnat dni dwa, koni dwoie; Korniey dni dwa, wołów dwa;
Bernadyn dni dwa, koni dwoie; poddani piesi: Andruszko, syn Tyma-
szew, dzień ieden; Wasyl dzień ieden. Ciż wszyscy—poddani ciągli: za-
koski, obkoski, zażynki, obżynki co rok po iedney osobie odbywać po-
winni; szarwarki do grobli—ile potrzeba będzie, powinni będą odbywać,
tudzież moczenie konopi ze dwora danych bez pańszczyzny, y onych ze
wszystkim wychędożeniem oddać powinni, to iest: po kopie—ciągli, a
pieszy—po puł kopy; także też poddani ciągli po dwa motki, po dwa-
dzieście pasem w motku, na motowidło sześć piędzi, a piesi po iednemu
motkowi, także po dwadzieścia pasem y sześć piędzi motowidła, wyprzę-
dzać powinni z przedziwa dworskiego, kapustę szatkować y siekać bez
pańszczyzny powinni. U tey oblaty podpisy rąk w te słowa: Ian Per-

kiewicz Iaworski, Piotr Małachowski. A tak ta oblata inwentarza za podaniem y proźbą wuz rzeczonego podawaiącego, a za moim urzędowym przyjęciem de verbo ad verbum do xiąg ninieyszych grodzkich iest in-grossowana.

Книга Кременецкая городская записовая 1727 года, № 1645; листъ 796 на оборотъ.

CXIV.

Обязательство, данное подъ присягой двумя Житомирскимъ мѣщанамъ и крестьяниномъ, отдавать весь свой заработокъ, въ течение десяти лѣтъ, на отетройку сгорѣвшей иезуитской казенцы, такъ какъ пожаръ, по ихъ собственному сознанию, произошелъ вслѣдствіе ихъ недосмотра. 1728 г., Аврѣля 32.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca Aprilis dwudziestego drugiego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Stefañem Didkowskim, namieśnikiem natenczas burgrabstwa grodzkiego Żytomirskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkimi Żytomirskimi, comparentes personaliter sławetni: Iustyn Tychonowicz z miasta Głuchowa, Iakow Andryowicz, kasztu śnicierskiego, y roboczy Dmitro, posłusznik wspomnianych śnicirzów, zdrowi będąc na ciałach y umysłach, iawnie, ustnie y dobrowolnie, dla zapisania do xiąg ninieyszych grodzkich Żytomirskich, niżej inserowanego rothę iuramentu ad acticandum przymuiąc, zeznali: iż ciż zeznawaiące, roku terazniejszy, tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, dnia dwudziestego pierwszego Aprilis, tu w mieście iego królewskiej mości Żytomirzu, w cerkwie świętego Spasa, in praesentia tak wielebnego oycy I. Stupnickiego, teyże cerkwi prezbitera, iako też urodzonych ich mościów panów: Wojciecha Smarzewskiego, Stanisława Krasickiego y Alexandra Bełżeckiego,

tudzież y sławetnych: Stečka Choruženka, Wasyla Chawturenka, y innych ludzi variae conditionis protunc będących, wykonali iurament, quid sequitur de tenore eius modi: Ia, Iustyn, syn Trochima mieszczanina Głuchowskiego, śničerz, y ia Iakow, syn Andrzeiow, iako też y ia Dmitro, syn Petra, przysięgamy panu Bogu w Trójcy świętey iedynemu, preczystey najsświętszey Maryey Bohorodicy y wszystkim świętym, przed maiestatem Boskim y przed wami tu obecnemi: iż my będąc przyczyną zgorzenia pałacu y kaplicy, dla niepilności ognia y odeyscia na miasto bez potrzeby, nie zostawiwszy pilnego około domu, nie dbając na wspomnienie częste, ani przestrzegając szkody, zarobiwszy na to, abyśmy szkodę nadgrodzili, obiecuiemy y powinni będziemy też szkodę robotą rąk naszych nagradzać do lat dziesięciu, y cokolwiek w tych dziesięciu latach zarobiemy, na charcz tylko sobie zostawiwszy, mamy na robotników wielbnemu xiędzu iezuicie oddawać; a iezeli na robotę gdzie nas będą zaciągać, nie powinniśmy będziemy podeymować się bez wiadomości wielbuego xiędza iezuity, a za wiadomością podiawszy się, po skończoney robocie mamy się wrócić do Żytomirza; iesliby zaś nie dotrzymali tej przysięgi, tedy daimy na siebie wolne prawo nas łapać, wiązać, o krzywoprzysięztwo garłem karać. Na co wszystko powtórnie przysięgamy, tak dopomoż Matko Chrystusowa y ty święta ewangelio.—A tak zeznawszy, tenże sam iurament wyżey opisany przed urzędem ninieyszym grodzkim Żytomirskim, oni roborując toż, sancte konfirmowali, prosząc mnie urzędu, aby terazniejsze zeznanie dobrowolne onych było do xiąg wpisane, co y otrzymali. Ia, Iustyn snycyr; Iakow Andryowicz, pisać nieumiejący; Dmitro, także pisać nieumiejący. Iako przy tej przysiędze będący podpisuię się Stanisław Krasicki, y inni także praesentes wspomnionego iuramentu, piśma nieumiejętni, pokładamy krzyżki ręką swoją + + +.

Книга городская Житомирская, записовая и поточная, № 225, годъ 1728—1738; листъ 156 на оборотъ.

CXV.

Жакоба пана Волинскаго на пановъ Воьнаровскихъ о томъ что крестьяне имѣнія ихъ Горошекъ вклеили бортиныя деревья на при-сужденной ему землѣ и воспротивились основанію на ней слободы Пр-га. 1728 г., мая 12.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca Maia dwunastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Stefanem Dydkowskim, namięśnikiem na ten czas grodzkim Żytomirskim, i xięgami ninieyszemi grodzkiemi Żytomirskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Alexander Wolański, gubernator xięstwa Zbaraskiego, quam primum acta praesentia adire potuit, tak zaraz skarży, manifestuje się y protestuje naprzeciwko wielmożnym y urodzonym ichomościom panom Ianowi, podstolemu Braclawskiemu, y Antoniemu Woynarowskiemu; braci między sobą rodzonym, y innym wszystkim dziedzicom y possessorom dobr wsi Horoszek w ten niżej opisany sposób y o to: iż ichomość obzałowani, propria sua autoritate, pola, sianozęci, grunta, do dobr wsi słobody, Pragą nazwaney alias Wolańszczyzna, należące, ad possessionem suam dobr wsi Horoszeczek poprzywłaszczali, z których dobr per tot longum tempus usumfructum brali y na swój pożytek obracali. His non contenti, kiedy roku teraznieyszego, tysiącznego siedmsetnego dwódziesiątego ósmego, dnia ósmego Maia, podczas samey kondenscensyi z dekretu trybunalskiego, anno millesimo septingentesimo vigesimo septimo, dnia piątego Decembra ferowanego, przez urzędy Owrucki y Halicki grodzkie odprawowanej, tradycya iak to contenta praememorati decreti moderno manifestanti nastąpiła, eo in tempore poddani z Horoszeczek an propria sua autoritate, an etiam ex mandato panow swoich, wyszedszy na grunta wyż mianowane nazwaną Pragą z woylem, signa metellici poczynili po sosnach, a do tego gdy ex mandato iudicii condenscensorialis wozny z szlachtą y ludźmi na gruncie własnym, per supra specificatum decretum przysądzonym y podanym,

słobodę zakopywał, iednakże ciż poddani, postponendo decretum condensoriale, haec proferebant formalia, że te słobodę, którą wy na tym mieіscu zakopiecie. do wieczora ich w rzece obaczycie; iednakże modernus manifestans wszystko to patientissime znosząc, bardziey chcąc z ichmościami obżałowanemi certare bono affectu, dyssymulował tego wszystkiego. O co wszystko, ut praemissum est, idem comparens contra praememoratos inculpatos iteratis vicibus manifestatur, salva manente huius melioratione, aut per citationem, si id iuris necessitas exiget, correctione, praesentem vero breviter scriptam actis connotari mnie urzędu prosił, co y otrzymał. Et in continenti stanowszy oczewiście wozny generał woiewodstwa Kiiowskiego y innych opatrzny Stefan Łukaszenko, authenticatus et officii praesenti bene notus, in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice libereque recognovit, iż on roku teraznieyszego, tysięcznego siedmsetnego dwódziesiątego ósmego, dnia dziesiątego Maia, ad affectationem iuridicamque requisitionem wyż pomienionego manifestanta, mając przy sobie stronę szlachtę ludzi wiary godnych, urodzonych ichmościor panow Pawła Domańskiego y Andrzeia Zagurskiego, maioris ac evidentioris testimonii gratia ad hunc actum sibi adhibitos, był w dobrach wsi Horoszkach possessionis ichmościor panow Woynarowskich, gdzie będąc, a zastawszy tam . . . . , roboczego Hrycka wojta . . . . z roboczych Wasyla y Denysa, a to ratione, nescitur, si propria sua autoritate, an ex mandatu suorum dominorum, przez nich signa metellica na sosnach poczynienia, pro tam illicito actu w winach prawnych opisanych areosztował; który areoszt ten że Hrycko pomieniony benevole imieniem panow swoich przyjąwszy, do rosprawy prawney onych dotrzymać deklarował, w czym on wozny szlachtę sobie przytomną oświadczywszy się, ztamtąd powrócił y o tym tę relacyą prawdziwego areosztu uczynił y zeznał, prosząc eam actis connotari, co y otrzymał. Stefan Łukaszenko wozny, ignarus scribendi.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1728 и 1735—1737 годовъ, № 223; листъ 191.

CXVI

Жалоба дворянина Яна Брасовскаго на Овручскаго мечника Іосифа Звержховскаго объ угрозахъ и оскорбленіяхъ за то, что Красовскій принялъ къ себѣ незахотѣвшихъ жить у Звержховскаго похожихъ людей. 1728 г., Іюня 2.

Roku tysiąc siedmset dwudziestego ósmego, miesiąca lunii drugiego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Konstantym Dydkowskim, burgrabią grodzkim Żytomirskim, y хієгами ninieyszemi grodzкими Żytomirskими, comparens personaliter urodzony iego mość pan Ian Krasowski, dobr wsi Dzierzanuwki iuris sui possessor, będąc summopere laesus et iniuriatus od niżej wyrażonego obwinionego, soleunniter naprzeciwko urodzonemu iego mości panu Іозефови Звирчховскому, мечнику Owruckiemu, dobr wsi Markuszow possessorowi, tudzież ludziom poddanym, niemniey szlachcie woznemu y słudze, inwazorom iego, po imieniach y przewiskach iego mości lepiej wiadomym y znaiomym, manifestował y protestował się w ten niżej opisany sposob y o to: iż gdy ludzie pochodzący y slobody szukaiący, od iego mości obwinionego do dobr Markuszow vi et violento modo zawierbowani, nie uznawszy żadney slobody, ale bardziey opressyę, y nie siedziawszy więcey mało co nad pół roku w tychże Markuszach, nie mogąc więcey tak ciężkiej znieść, ile przy slobodzie, precz poszli, żadney iego mości obwinionego nie uzurpowawszy y nie zaczepiwszy rzeczy, potym do iego mości manifestanta do wsi Dzierzanuwki proszący się na slobodę przyszli, których rozpytawszy się, zkad by byli y iak siła gdzie siedzieli, onych do dobr swoich przyiął, u których przybyłych chłopow iego mość comparens obaczywszy koni dwa parzystych y do siebie podobnych, w targ wszedłszy nabył, bo im woły y przydatki do wołow podawał; gdzie dowiedziawszy się iego mości obwiniony o tych ludziach, że w dobrach manifestantis Dzierzanuwce osiedli, ustawicznie swoich chłopow subministrue y posyła, aby inwestygowali, z iakowey by okazały precz odeszli, czyli z namowy czyiey, czyli też z swego własnego domy-

słu; którzy tak długo bywali y przechadzali się, póki pomienionych koni, przez iegomości manifestanta u pomienionych chłopow nabytych, nie ukradli; gdzie y przed tym w dobrach iegomości manifestanta koni kilkoro zginęło, ut supponitur, że od ludzi poddanych Markuszowskich, kiedy się lice na te pokazuje. Tym się nie kontentując iegomość obwiniony, dwóch chłopow z furją y odpowiedzią, tudzież z pregrozkami do pomienionych ludzi przysłał, z tą perswazyą, że ponieważ wy dobrowolnie nazad się nie wrucicie, to was pan nasz każe tu z kretesem zabrać y tę całą wioskę y z dworem wyrzucić. Co gdy doniesli pomienieni poddani iegomości manifestantowi, onych inwazorow y hałasownikow pytaiąc się, mówił: wy czyliście z rozkazu pana swego, czyli z domysłu iakowego, ważycie się nachodzić na dobra y hałasy robić? Co oni słysząc, odpowiedzieli, że my to czynimy z rozkazu pana swego; których iegomość manifestans napominając, iednego, iako inwazora, przytrzymał był, a drugiego z wiadomością do pana pusił; który iegomość obwiniony miasto skarania tychże inwazorow, ale ieszcze szlachty drugich, woznego y służącego, przysłał, niby z aresztem pomienionych ludzi, a bardziey z furją y inwazyą, którzy, miasto urzędowego aresztu, manifestanta lżyli, dyffamowali, słowami nieuczciwemi honor szarpali (których ob reverentiam officii y wyrazić trudno), przechwalaiąc się napaść y wniwecz zruinować wieś, co wszystko czasu prawa przez inqizycyą iegomości obwinionemu y inwazorom dowiedziono będzie; na których przysłych y wolnych poddanych iegomość comparens areszt przyjął, a tego, którego miał in detensione sui, inwazora, dalszą chcąc sobie iegomości obwinionego, ile sąsiedzką, konserwować przyiaźń, wypusił; iednakże swego windykując honoru, tak o niesłuszne y nienależyte nasłanie ludzi, pochwytanie manifestantis, ignoto modo, własnych koni, nasłanie szlachty y woznego, konfundowanie manifestanta y zelżenie honoru onegoż, tudzież y o inne pretensie, które się z inqizytyi pokaza, ita tatis protestowawszy się vicibus, prosił o tey protestacyi do akt zapisanie, zachowując sobie salvam viam agendi cum inculpatis, ubi de iure venerit. † Na mieyscu comparenta, pisać nie umiejącego, przy krzyżyku ręką iego własną położonym podpisuję się, Stefan Didkowski.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1728 и 1735--1737 годовъ, № 225; листъ 256.

CXVII.

Актъ судебной передачи имѣнія Острожской ординаціи, села Мытынецъ, находившагося во владѣніи дворянъ Свентоховскихъ, во владѣніи князьямъ Сангушкамъ, при чемъ составленъ инвентарь имѣнія и перепись крестьянъ съ ихъ семействами и рабочимъ скотомъ. 1728 г., Іюня 14.

Roku tysiąc siedmset dwódziesiątego ósmego, miesiąca Iunii czternastego dnia.

Przez urząd y aktami niniejszymi grodzkiemi Krzemienieckimi y przede mną Bazyliem Sieszyckim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Iacek Kazimierz Ratoiewicz tradycyą ratione introcontentorum z podpisem ręki iegomości pana Olszewskiego, cześnika Nurskiego, instygatora ordynacyi Ostrogskiej sądow kommissarskich, ad acta castrensia capitanealia Cremenecensia per oblatam podał, która to tradycya fusius in se obloquitur, i temi jest pisana słowy: Działo się w dobrach wsi Mytyńcach, w kluczu Konstantynowskim leżącey, stołowych, do ordynacyi Ostrogskiej należącey, przed wrotami dworu tamejszego zamkniętymi ieymościami pani Świętochowskiej, roku tysiąc siedmset dwódziesiątego ósmego, die tertia Aprilis. Oznaymuję tym listem executorialnym traditionis, iż ia ex munere officii mei, vigore przerwodu prawnego w sądach ordynackich komissyi Dubieńskiej ad punctum ultimariae (executionis) ex parte generosi instigatoris sądow ordynackich na urodzoney ieymościami paniey Marciaunie z Służewskich Świętochowskiej pozostałej wdowie, matce, Franciszku, Iózefie y Michale Świętochowskich, synach, y Franciszce z Świętochowskich Synhaiewskiej, córce: primo, anno millesimo septingentesimo vigesimo quarto, die undecima Ianuarii contumacyą in lucro reproductionis iurium nec non deoccupationis bonorum Mytyńce cum faciundo calculo, secundo, post latum decretum dilationis ad munimenta, anno millesimo septingentesimo vigesimo quinto, die sexta Martii, in termino circa decretum iudicii sui conservato, ratione contraventionis eidem decreto approbatoque anteriori processu in lucro ulterius fortis finalis faciendae executionis, tertio, post subsecutas et expe-

ditas executiones, anno millesimo septingentesimo vigesimo septimo, die vigesima octava Martii, za zyskiem in lucro ultimariae fortis finalis ac indilate faciendae executionis renitentiam partis iure victae et sufficienter convictionem, uti in causa privilegiata, de reoccupatione bonorum Mytyniec per partem iure victam, iako ten przewod w sobie luculentius sonat, do dobr wyrażonych, accusata prius parte de peragenda executione, ziechałem y tam iurysdykcyą moją in praesentia urodzonych ichmościow panow: Iana Zielińskiego, Leona Szydłowskiego, Ierzego Szczepanowskiego, Iana Tyszewicza, Stausława Lebedyńskiego. Sebestyana Szczuckiego, Antoniego Wasylewskiego, Teodora Płoszczyńskiego ..... woznego generała woiewodztwa Wołyńskiego szlachetnego Ierzego Wasilewskiego, ufundowałem y strony do rosprawy prawney przywołać rozkazałem. -Na którym terminie postanowiwszy się urodzony iegomość pan Woyciech Pawłowski, plenipotent iasnie oświeconych xiążąt ichmościow Sanguszkow małżonkow, marszałków nadwornych wielkiego xięstwa Litewskiego, dziedzicow dobr wsi Mytyniec, produkując mnie ten przewod prawuy, wysz wyrażoney mocney, skuteczney, nieodwołoczney domawiał się exekucyi, tradycyi dobr; strona zaś prawem w sądach ordynackich przekonana, wyszedszy przed wrota zamknięte, to iest ieymość pani Świętochowska matka z synem swoim iegomościem panem Michałem Świętochowskim y iegomościem panem Synhalewskim, zięciem, żadnego prawa nie pokazując do dobr tych wsi Mytyniec, ani obron prawnych, tylo temerarie chciała bronić tey exekucii; więc ia woznemu do dworu postępować nakazałem y powtórny iurysdykcyę przed budynkiem woznemu obwołać rozkazałem, gdzie y na tym terminie nie było żadnych obron y defensyi prawney; tedy ad traditionem dworu y opisania circumferentii onego przystąpiłem: naprzód wchodząc na podworze wrota dwoiste, dwor częstokołem ostawiony, z iednego rogu izba z drzewa dębowego z aikierzem; w izbie okien trzy w drewna oprawne, (pod iednym nakryciem słomą). piec w izbie kafłowy, białych kafłow, stary, drzwi proste bez zawias z dwoma zaszczepekami; piekarnia naprzeciwko izby drewniana, okien cztery, w drewno oprawne, pod iednym nakryciem słomą; na podwórzu szpichlerz drewniany y na nim izdebka mała z pieckiem y kominkiem, z dwiema oknami w drewno oprawnemi; stajnia drewniana stara, stodoła drewniana stara, szpichlerz na zboże wedle stodoły na gumnie, loch rznięty drzewem szyplowany, obora na bydło częstokołem ostawiona. Drugi zaś

dwór na drugim końcu wsi Mytyniec, od Krasilowa, w którym ad tempus urodzony iego moć pan Piotrowski przemieszkiwał. Takoz onego circumferencyą opisuje się takową: dwor częstokołem ostawiony nakoło, wrota dwoiste do dworu z fortą; izba z alkierzem, z iednym piecem, okien w izbie dwie, a w alkierzu iedno. w drewno oprawne, piekarnia z komorą naprzeciwko izby, słomą budynek nakryty; na podwórzu piwnica rżnięta, iuz poruynowana, reperacyi potrzebująca; stajnia z stawniow, szpichlerz drzewniany, w kruhlaki, na podwórzu, z podłogą; stodoła drewniana w słupy, szopa na bydło poruynowana, reperacyi potrzebująca, chlew z chrustu postanowiony; winnica za dworem z slodownią pusta. Cerkiew w teyże wsi wpoł zrobiona y nie dokończona. Tandem zakończywszy opisanie dworow, gromadę chłopow Mytynieckich zwołać y onym na gromadę stanąć rosказаłem, którzy postanowiwszy się, o nowych panach iasnuch xiążętach Sanguszkach, marszałkach nadwornych wielkiego xiążstwa Litewskiego, dziedzicach, onym opowiedziało się y denominacye onych opisało się, to iest: Chwedor Kostiuk, woła iednego y klacz iedną y Iakima syna mającego, dni dwa robiącego; Tymosz, wołow dwa, dni dwa robiącego; Tymko Krawiec z rzemiosła we dworze pieszy; Ilko kolesnik, koni dwa, synow dwa—Michałka y Pawła mający, dni dwa robiący; Matwiew wołow dwa, synow trzech: Dmytra, Andruszka y Hrycka, dni dwa robić ma; Szymko Mazur wołow dwa, syna iednego Adama mający, dni dwa; Iasko wołow dwa, robi dni dwa; Hrycko wołow dwa, konia iednego y syna iednego Semena mający, dni dwa robiący; Sobko wołow dwa y klacz iedne . . . . . robiący; Andruszko klacz iedną, syna Hrycka mający, dni dwa; Hrycko konia iednego, synow dwóch Semena y Iwana, dni dwa robiący; Demko klacz y synow dwoch Semena y Wasyla mając, dni dwa robiący; Iwan Oczeretny syna iednego Ostapa ma, dzień ieden robi pieszy; Zacharko woła iednego y klacz, synow dwóch Wasyla y Ilka mający, dni dwa robiący; Iwan Hrebanik klacz iedną, dni dwa robiący; Prokop woła iednego, synow dwa Wasyla y Olexę ma, dni dwa robić powinien; Iósef Polak pieszy, robić dzień ma; Matwiew pieszy syna iednego Prokopa ma, dzień ieden robić powinien; Wasyl Słobodziannik koni dwoie ma, synow dwoch Pawła y Feska, robić dzień powinien; Chwedor Krawiec Słobodziannik do dworu z rzemiosła; Maryna Hayryszczycha wdowa, klacz mająca, dzień ieden; Tymko Słobodziannik wołow dwa, synow trzech: Tymka, Hrycka y Iwana mający, dzień ieden; Łuczka

Słobodianik wołow dwa y klacz, dzień teraz robić ma, ponieważ dopiero przyszedł; Michałko Słobodianik klacz y syna ma, robić dzień powinien; Wasyl Słobodianik koni dwa, syna Iwana mający, dzień ieden; Lesko tkacz Słobodianik, pieszy, do dworu półsetkow na rok dwa zrobić powinien; Semen pieszy, dzień robić powinien. Szlachta na czynsz osiadający: Ierzy Szczepankowski swoją chałupą, złotych sześć na rok dawać ma; Paweł Majowski, wozny generał na usłudze, konia swego mający; Maciej Płoszczyński, konia iednego, złotych ośm na rok; Leon Szydłowski, konia iednego, złotych ośm; Teodor Korzeniowski, konia iednego, złotych ośm; Antoni Wasilowski, pługiem swym, złotych ośmnaście, a od koni czworga robocznych owsa ośmak cztery; Sebestyan Szczucki pługiem swym robiący, złotych ośmnaście; Marcyanna Baczyńska wdowa ustąpić ze wsi powinna, ponieważ na czynszu nie osiada, a z swego zasiewu ozimego na gruncie dziesięcine zostawić powinna. Zaczynam ja urząd te wyż wyrażoną gromadę z ich powinnościami wyżwyrażonemi y insuper podorożczyzną, po złotych pięciu dostatniejszy, a drudzy po półtrzecia złotego, zażywkami y obżywkami, zakuskami, obkuskami, tłukami y czterma polami oranemi, zasiewami y innemi in genere et specie attynencyami y pożytkami in eo statu, iako ad praesens ta wieś zostaje, nemine contradicente, ad possessionem iasnie oświeconym xięzutom ichmościom Sanguszkom, marszałkom nadwornym wielkiego xięstwa Litewskiego, iako dziedzicom, podałem y possessyę woznemu obwołać rozkazałem, a zaś na stronę prawem przekonałą iu casu irritatae traditionis winą banicyi wieczney circa manifestationem in castro proprii districtus naznaczyłem y naznaczam, vigore praesentis executionis. Datum anno, mense, die locoque ut supra expressis. U tey oblaty tradycyi podpis ręki w te słowa ..... Olszewski, czesnik Nurski, instigator ordynacyi Ostrogskiej, sądow kommissarskich, manu propria. A tak ta oblata za podaniem y prozbą wyż rzeczonego offerenta, a za moim urzędowym przyjęciem wszystka do xiąg niniejszych zupełnie iest zapisana.

Книга Кременецкая городская, записовая, годъ 1728, листъ 501

CXVIII.

Судебное постановленіе о представленіи въ судъ крестьянъ, бѣжавшихъ изъ села Пягичанъ въ село Дяповецъ. 1728 г., Августа 18.

Dnia 18 Augusti 1728.

Sąd grodzki Winnicki, wniesionych kontrowersyi wysłuchawszy y one per omnes circumstantias zważywszy, potrzebną bydź statuicyą robocznych Iuska y Iakowa Hawrylczukow, z dobr wsi Piatniczan zbiegłych y w dobrach wsi Lipowcu bytem osiadłych y tam aresztem w roku 1728, 13 Iulii, innodowanych, uznaie y nakazuie, aby strona pozwana na przyszley cadencyi sądow swoich, z luitą 14 grzywien stronie przy statutii, a sądowi swemu tyleż zapłaciwszy, stanowiła.

Книга городская Винницкая, декретовая, 1700—1728 годовъ, № 4806; листъ 221 на оборотъ.

CXIX.

Показаніе подъ пыткой крестьянки Бортниковой, обвиваемъ въ дѣтубійствѣ, о своей прежней жизни и переселеніяхъ. 1728 г., Декабря 30.

Feria quarta post festum sanctorum Innocentum Martyrum proxima, anno domini millesimo septingentesimo vigesimo octavo.

Sąd niniejszy woytowski ławniczy Kamieniecki Podolski, zadosyć czyniac vigore remissionis pro executione dekretowi in iudiciis castrensi-bus, Camenecensibus, burgrabialibus, de actu eius feria quarta post festum

sanctorum innocentum martyrum proxima, anno od praesens currenti, w sprawie y akcyi niżej wyrażoney, między pracowitym Wawrzyńcem Gurskim aktorem personaliter, a stawioną Anną niegdy Hryhorego Bortnika żoną, pozostałą wdową, inkarceratką, itidem personaliter, ferowanemu, którym aby przerzeczona Anna Bortnika żona po wysłuchaniu dobrowolnych confessat, na confessata corporalne przez mistrza publicznego wzięta y torturowana była, nakazano, et pro executione do sądu niniejszego odesłano, do słuchania pomienionych confessat corporalnych zeszedł, przed którym to sądem mocno przywiązana zwysz rzeczona inkarceratka postronkami do słupów ieszcze przed turturowaniem libere ac verbis opressis w te słowa zeznała; rodziłam się pod miastem Buczaczem we wsi Zieloney, miałam oycę na imię Michała Zaniuka, matkę Paraskę, spłodzonych nas dzieci było dwoie, ja jedna a druga Maryanna; był też y brat najstarszy, ale w powietrze umarł; nie pamiętam gdy ociec mój y matka pomarli, ja zaś przyszedszy do lat poszłam na służbę do popa w tey że Zieloney y służyłam lat dwie, a potym od tegoż, odsłużywszy się potsciwie, wziął mnie do Iazłowca z Zieloney na imię Hryhory Bortnik za małżonkę; z nim mieszkalam dziewięć lat, miałam z tym że mężem potomstwa czworo, z których jest jedna w Kulczyiowcach, a troie w Iazłowcu pomarło; tylko potym zważyłam sobie, że pomieniony mąż mój był hultaiem, pijakiem y złodzieiem, którego musiałam porzucić y do Kulczyiowiec przysć, a gdy przyszła do Kulczyiowiec, wprosiłam się do Miska w komorne y u tegoż iuż puł trzecia roku mieszkam, zarabiałam chleba krwawą pracą swoją, zazyniająć sierpem y na chusty sobie u ludzi przędłam; a gdy w teraznieyszym roku będąca ja w karczmie Kulczyiowskiej, iakoś po święcie świętego Piotra, poznałam się z parobkiem Hrynkiem, któren służył u żyda arędarza, y ten namówił mnie, abym mu była powolna, powiadając że póydziemy na Wołoszczyznę y wezniemy szlub, y dla tego z tymże parobkiem ieden raz grzychu dopuszciałam się y powiedziałam mu, że ja mam męża, a ty masz żonę, iak to może bydz? on rzekł, że nie mam; y po tym z tego razu iednego zayszłam w ciąży, ale w czterech miesiącach przez ciężke pracowanie chleba, bo gdyż do młyną nosząc zboże do Palutyniec piechotą,—z tego dziecko pocierałam w gumnie pomienionego zwysz Miska, a iuż parobek wyszedł z Kulczyiowiec; a gdy postrzegła gospodyni moia Miszczycha, pytała mnie, czego tu stoisz, rzekłam, że coś ze mnie wypadło czarnego y koszule mi splusz-

czyło krwią, a potem wziawszy te porodzone nieżywe, zagromadziłam pod stóg, a sama poszłam do chałupy, a te krew widziała gospodyni moja Anna Miszczycha, a potem przed ludźmi ogłosiła. Gdy była przez mistrza po trzy razy turturowana, y świecami także przypieczona, samo to co zwysz zeznała, że dziecko nieżywe porodziła, w te słowa iedno w iedno twierdziła; szynę zaś pan aktor darował.

Книга Каменецъ Подольскаго маиистрата № 4562, годъ 1519—1794; листъ 277.

CXX.

Приговоръ къ баниціи ареднаго владѣльца имѣнія Браковскаго каштеляна, князя Януша Вишневцаго, с. Любинець, пана Лагавевскаго, за угнетеніе крестьяль въ эгомъ имѣніи. 1731 г., Августа 18.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego, miesiąca Augusta ósmnastego dnia.

W roczki sądowe grodzkie Winnickie kadencyi Augustowey, dnia dziewiątego tegoż miesiąca przypadłe y sądzić się zaczęte, przed nami Ierzym Strzelnickim, podstolim Braclawskim, podstarościm, Felicianem Kazimierzem Michałowskim, podczaszym, sędzią, Samuelem Korzeniewskim, łowczym Braclawskim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi Winnickiemi, przypadła sprawa z rejestru sądowego aresztowego roku miesiąca y dnia wysz na akcie wyrażonych, za przywołaniem woznego generała szlchetnego Iana Wysockiego, między instygatorem sądowym y jego delatorami iaśnie oświeconym xięciem iego mością Ianuszem Wiszniowieckim, kasztelanem Krakowskim, y urodzonym imci panem Waleryanem Rząd-kowskim, aktorami, a urodzonym iego mością panem Iózefem Leganowskim, pozwany, za terminem prawnym, to iest pozwem od strony powodowey po strone pozwana wydany, którego relacya coram actis praesen-

tibus castrensibus capitanealibus Vinnicensibus millesimo septingentesimo trigesimo primo, die octava Februaryi, przez woznego opatrzneho Iana Nawrockiego iest zeznana, który za podniesieniem od strony powodowej u sądu niniejszego był produkowany y czytany, de verborum sequenti tenore: Ludwik na Sidorowie Kalinowski, Winnicki etc. starosta. Tobie urodzonemu Iózefowi Łaganowskiemu, dobr wsi Lubiniec possessorowi, z sprawy niżej mianowanej y ze wszystkich generaliter dobr, wsi, powagą iego królewskiej mości, a władzą urzędu mego przykazuję, abyś waszmość przede mną samym lub urzędem moim grodzkim Winnickim od daty y położenia tego pozwu na kadencyi, dnia dwudziestego drugiego Februaryi w Winnicy przypadającej y sądzić się mającej, sam oblicznie y zawicie stanął na instancją instygatora sądowego y iego delatorow iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości Ianusza Wisniowieckiego, kasztalana Krakowskiego, y urodzonego iego mości pana Waleryana Rządzkowskiego, gubernatora włości Pohrebiskiej, aktorow, którzy przychylając się we wszystkim do prawa pospolitego y protestacyi ea in causa przeciwko waszmości officiose uczynioney, pozywają o to, iż waszmość panie Łaganowski, mając dobra od iaśnie oświeconego xiąęcia iego mości kasztelana Krakowskiego nazwane Lubińce puszczone pewnym kontraktem, któremu sprzeciwiając się, smiesz y ważysz się podanych do niesłusznych nad inwentarz pociągać robot, przez które pociąganie roboczych Sawke Sowigienika, Wasyliche wdowe z czterma krowami, Wasyla Ciesle z koniem, Iareme y wdow dwie pieszych precz z dobr póc usiłowałeś, aręde excypowaną sobie przywłaszczać, szynk swój mieć własny, przez który nie mało szkody iaśnie oświecony xiąże iego mość w ynraciu czyni, insuper arędarzowi własnego po dziesięciu kosarzach, woitowi także wozow cztery siana zabrać, łąki swoiey possessyi niepodległe pokosić kazać y też siano na swój obrócić pożytek, nadto żyda niewiernego bez żadney requizycyey podczas iarmarku w Pohrebiszczach złapać, złapanego do siebie zaprowadzić kazać, onego zbić y z sukien wyzuć roskazać y innych niemało wiólcency naczynić, co wszystko czasu prawa inquizycyą dowiedziono będzie. O co wszystko iaśnie oświecony xiąże y urodzony aktor tudzież pro sumendis de te poenis pozywają, sis termino pariturus et ad praemissa omnia quae tibi futuro in termino proponentur iudicialiter responsurus. Datt w Winnicy, anno millesimo septingentesimo trigesimo primo, die vigesima quarta Ianuarii. A po podniesieniu y przeczytaniu wysz inserowanego terminu, postanowi-

szy się strona powodowa, dalszego postępku prawnego prosiła y domawiała się; na terminie tedy niniejszym, słusznie w tey sprawie przypadłym, postanowiwszy się strony obie, iaśnie oświecony xiąże iegomość Ianusz Wisniewiecki kasztelan Krakowski przez urodzonego Waleryana Rządzkowskiego, gubernatora włości Pohrebiskiey, a urodzony iegomość pan Rządkowski sam przez się oczewisto, powodowie, a urodzony iegomość pan Iózef Łaganowski, dobr wsi Lubińce praesentaneus possessor, przez urodzonego pana Michała Ruszlewicza, pozwany, postanowiwszy się między sobą kontrowertowali; a że strona pozwana po zapisaney komparycyi od sprawy odstąpiła, a strona powodowa dalszego postępku prawnego prosiła u sądu y domawiała się, przeto sąd strone pozwaną, iako prawu pospolitemu sprzeciwną y nieposłuszną, z dopuszczenia swego sądowego stronie powodowej, względem czynienia różnych wiolencyi, angaryzowania poddanych y onych wyciśnienia z dobr, w winie banicyey wieczney wzdać dopuścił oraz woznego, sądu swego apparytora, szlachetnego Iana Wysockiego do obwołania y publikowania pomienioney winy banicyi wieczney na tychmiast pzydaie; który to wozny, czyniąc zadość woli y roskazaniu sądowemu, a z powinności urzędu swego woznowskiego, pomienioną winę banicyi wieczney w sieniach sądowych, w obecności wielu ichmościow aktowi temu przytomnych na sądy zgromadzonych y spraw swoich attentujących, głosem wyniosłym obwołał y publikował, solita praxi, a po obwołaniu y publikowaniu pomienioney winy tenże wozny o tym swoje uczynił y zeznał relacją przez sądem swoim, po którym obwołaniu sąd sprawe te do dobr strony przekonaney na mocną skuteczną odsyła exekycją, którą sam przez się lub przez subdelegata swego za naypierwszą strony powodowej requizycją y okazaniem dekretu niniejszego uczynić y odprawić deklaruie; nikt zaś tey exekucyi impugnować nie ma y nie powinien będzie pod sobliwą winą banicyey wieczney, którą sąd natychmiast wskazuje, a publikacyi termin na przyszley kadencyi sądow swoich zawity naznacza y prefiguie mocą dekretu niniejszego; co wszystko dla pamięci po xiąg niniejszych grodzkich iest zapisano.

Книга городская Винницкая декретовая, 1700—1738 года, № 4807, листъ 288.

СХХІ.

Судебное рѣшеніе по дѣлу о наѣздѣ управляющаго имѣніемъ графовъ Монморанси-де-Буй, м. Прилукою, шляхтича Бедржицкаго, на имѣніе Краковскаго каштеляна, князя Януша Корибута Вишневецкаго, с. Середынцы, при чемъ были сдѣланы различныя насилія тамошнимъ крестьянамъ; судъ постановилъ удовлетворить во всемъ Вишневецкаго, 1733 г., Іюля 15.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, Iulii 15.

Na sądach kapturowych województwa Braclawskiego przypadła sprawa z rejestru sądowego prostego, spraw kapturowych województwa Braclawskiego, roku miesiąca y dnia wysz na akcie wyrażonych, za przywołaniem woznego generała szlchetnego Iakuba Makowskiego, apparitora sądowego, między instygatorem sądowym y iego delatorem iaśnie oświeconym xięciem iego mością Ianuszem Korybutem Wiszniowieckim, kasztellanem Krakowskim y wielmożnym Szczeniawskim powodami, a iaśnie wielmożnemi ich mościami pany graffami Montmorensami pozwanemi za terminem prawnym, to iest wyniesionym pozwem od strony powodowej po strone pozwanej, którego relatia coram actis praesentibus przez woznego opatrznego Iana Nawrockiego anno praesenti, die decima nona Iunii iest zeznana, który u sądu za podniesieniem był produkowany y czytany; tedy postanowiwszy się u sądu niniejszego strona powodowa, produkując termin słusznie w tey sprawie przypadły, dalszego prawnego postępkę w tey sprawie prosila y domawiała się; strona zaś pozwana iż się za po trzykrotnim woznego przywoływaniem u sądu swego nie stanowiła y o niestaniu swoim sądowi, a stronie powodowej żadney wiadomości nie dała, przeto iako niestała, prawu popolitemu przeciwną y nieposłuszną, z dopuszczenia sądowego ratione immissionis in bona Seredyncy variae conditionis hominum 6 p., nihilominus lucrum statutionis inculpatorum supra vero statuendis lucrum legibus regni descriptum que exnunc decernitur

addicitur et remittitur causae praesens pro executione, quam magnifici iudices aut subdelegati, ad primam partis actoreae requisitionem decretique praesentis exhibitionem non obstantibus quibusvis impugnationibus ratione actionis ad cassandum inscriptae vel inscribendae expedire debebunt et tenebuntur, idque sub paenis contra negligentes officiales legibus regni descriptis, na termin tak się w sobie mający; my, rady, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzczy y sędziowie sądów kapturowych województwa Bracławskiego. Iaśnie wielożnym ichmość panom Montmorensom de Bouis grafom, dobr miasta Przyłuk dziedzicom, pozwanym z sprawy niżej mianowanej y że wszystkich generaliter dobr waszmościow przykazuiemy, abyście waszmość przed sądem naszym kapturowym, w tenczas gdy ta sprawa przypadnie y przywołana będzie, sami oblicznie y zawicie staneli na instancją instygatora sądowego y iego delatora iaśnie wielmożnego imci Ianusza Korybuta Wiszniowieckiego kasztellana Krakowskiego dobr wsi Seredyniec dziedzica, tudzież wielmożnego imci pana Szczeniowskiego miecznika Mscisławskiego dobr tychże, w województwie Bracławskim, a powiecie Winnickim leżących, possessora y wielmożnego imci pana Ierzego . . . . . y Waleriana Rządковского aktorow, którzy przychilając się do prawa pospolitego y protestacyi eo nomine uczynioney, waszmościow pozywaią o to: iż waszmość zapomniawszy prawa rigoru de invasione ac immissione in aliena bona rigidissime opisanego y owszem idąc in convolutionem eiusdem legis, anno nunc currenti die vigesima secunda Maii imci pana Macieia Bedrzyckiego kommisarza czyli gubernatora dobr waszmościow miasta Przyłuki, przysposobiwszy onemuż ludzi `zbroynych, armatim turmatim et catervatim na dobra niniejszych aktorow Seredynce o pułnocy violenta manu nasłać wazyliści się, który to imé pan Bedrzycki nasłany, nescitur an ex mandato waszmościow czyli też spontaneo ausu, non observata autoritate prawa pospolitego, chłopow niniejszych aktorow primitive bić y rozganiać po wsi począł; potym naiechawszy roboczego Kostia w chałupie spiącego (ile omni securitate fretum) sam że różne czyniąc wiolencyi nad pomienionym chłopem, naprzód piwa starać mu się roskazywał, którym że y we wsi nie było, nie mógł obedire roskazowi iegomości; onegoż poddanego aktorów pro hac inobedientia kazawszy postawić iedne y drugie wiadro wody, przez siłę pić z żoną onego przymuszał, którzy lubo nie radzi takowey ochocie cum summo detrimento zdrowia wypełniać musieli, in subsequens widząc fatigatum nieprzyzwoitym

trunkiem pomienionego Koscia iuż nie mogącego pić, in strepitum et oppressionem ludzi impracticato exempli plus quam rebelliter pomienionemu Kosciowi klęknąć roskazał y onego, dobywszy szabli, wprzód różnie nad nim wyrządzaiąc zbytki, potym enormissime płazem w szyie wycioł, tak dobrze, że żona tegoż poddanego za nieżywego być rozumiała, płacz y krzyk czynić poczęła; ale imci pan Biedrzycki, nie kontentuiąc się temi wiolencjami, zamiast compassii nad zmordowanym człkiem, ludziom sobie przytomnym za łeb wziąć tegoż Koscia kazawszy prowadzić do poiazdu in discretum satiando appetitum horrendissime szablami nogami zbić y zkaliczyć kazał, że ledwie żywego zostawił, iako otym fusius in se obductio vulnerum sonat. Qua propter do stawienia pomienionego imci pana Biedrzyckiego, uti de violentiis principaliter redargutum, praesenti citatione apud vos attestatum pro decernendis super vos eadem paenis criminalibus, a w niestawieniu do odpowiadania za niego y przysłuchania się winom prawnym, do nadgrodzienia szkod ztąd pochodzących na termin wyż oznaczony pozywaią. Sitis itaque parituri, terminum attentaturi et ad praemissa omnia iudicialiter responsuri. Datt w Winnicy mellesimo septingentesimo trigesimo tertio anno, die decima quinta Iunii», —wzdała, potórym takowym wzdaniu strona powodowa postanowiwszy się dalszego w tey sprawie postępku prawnego prosila y domawiała się. Przeto sąd kapturowy wojewodztwa Braclawskiego za niestaniem strony pozwanej, a za domowieniem się strony powodowej, w dalszym tey sprawy postępku prawnym na terminie zachowałym na upad w zysku względem nasłania na dobra Seredyńce różney kondycji ludzi, winę banitii niemniej w zysku stawienia obwinionych, a nad stawionymi zysk prawem popolitym opisany, króre sąd natychmiast wskazuie y sprawy te na exekucyą dóbr pozwanych odsyła. Która iasnie wielmożni ich mość panowie sędziowie sami przez się albo przez urodzonych subdelegatów na pierwszą strony powodowej requizycyą uczynić y odprawić powinni będą pod winą banicyi wieczney. Nikt zaś tey exekucyi impugnować ani intentować niema pod osobliwszą winą banicyi wieczney, którą sąd natychmiast wskazuie y do publikowania woznego generała szlachetnego Iakuba Makowskiego przydaie, a tak on wozny na to od sądu przydany, dosyć czyniąc woli y roskazaniu sądowemu, a s powinności swey pomienioną winę wyniosłym głosem in praesentia wielu szlachty spraw swych attentuiących, obwołał y publikował y o tym przed sądem swoim uczynił y zeznał relacyą mocą de-

kretnu niniejszego. Co wszystko dla pamięci do xiąg niniejszych iest ingrossowano.

Книга городская Винницкая декретовая, 1700—1738 года, № 4807; листъ 484.

СХХІІ.

Жалоба отъ имени Кіевскаго каштеляча Казимира Стецкаго на па пана Булика объ истязаніи крестьянина Стецкаго, подъ предлогомъ собиравія копнаго суда. 1733 г., Сентября 2.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Septembra drugiego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Owruckim, przede mnią Stefanem Synhaiewskim, namieśnikiem protunc grodzkim Owruckim, i xięgami niniejszemi grodzkimi Owruckimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Marcin Iskierski, administrator dobr klucza Chabeńskiego iaśnie wielmożnego iegomości pana Kazimierza na Steczance i Chabnym Steckiego, kasztelana Kiiowskiego, pryncypała swego, przychylając się do widendy swoiey hac in causa uczynioney, nomine tegoż iaśnie wielmożnego pryncypała swego, solenniter przeciwko wielmożnemu iegomości pan Iózefowi Olizarowi Wołczkiewiczowi, stolnikowi Kiiowskiemu, dziedzicowi, i urodzonemu iegomość panu Piotrowi Kulikowi, gubernatorowi miasteczka quondam Wołczkowa cum attinentiis, tegoż wielmożnego iegomość pana stolnika Kiiowskiego, tudzież roboczym: Wołczkowskiemu i Sydorowskiemu woytom, gromadom, assistencyi potrzebiującym, cum assistentia de iure debita, de nominibus et cognominibus ignotis, pro notis tamen habendis, protestował i manifestował się w niżey opisany sposob i o to: iż wyż pomieniony iegomość pan Kulik, gubernator, czyli z rozkazania wielmożnego iego mości pana stolnika Kiiowskiego, paua swego, czyli też proprio suo ausu, nie kontentuiąc się dawniejszemi wiolency-

ami, naiazardami, krzywdami ludzior iasnie wielmożnego pryncypała comparentis tempore . . . . . wyrządzaiaćemi (o czym fusius in protestationibus enarratur), teraz w roku niniejszym, tysiać siedmesć trzydziestym trzecim, sub tempus interregni i pospolitego ruszenia, gdzieby pacifica et tranquilla securitate powinniśmy agere, postposita legum autoritate, zebrawszy iakowas̄ wymyślną gromad woytów swoich kupę, pod pretextem iakoweyści szkody, pod dobra iasnie wielmożnego pryncypała comparentis z wielebnyim oycem prezbiterem Wołczkowskim i różnym orężem, konno i pieszo, tak gromadno że nawet i dzieci Wołczkowskie hurmem prowadząc, przyiechał, także zaraz sam z kupą gromad stanowszy w lasach pod wsią Bobrem, naprzód woytów swoich, ludzi namówionych, posłał do wsi Bobra, i poddanym Bobrowskim iasnie wielmożnego pryncypała comparentis, aby stawali do sądu i rozgraniczenia, surowo nieodwłocznie rozkazać kazał; a tak volentes et nolentes, bo prawie za łby prowadzeni, przyść i stanąć musieli, tamże naprzód iegomość pan gubernator a potym wielebny ociec prezbiter perore i dekret skończywszy, zaraz osadczego Bobrowskiego, na imie Daniła Nurnego, iako złoczyńcę wziąć, w góre nogami powiesiłszy okrutnie palcatami katować od stopy aż do głowy kiiami kazali, a potym gdy się drąg złamał i obwieszony na ziemie upadł, gromady i woyci krzykneli: «daycie pokoy, bo ten człowiek nie winien nic, a my go katuiemy,» lecz iegomość pan Kulik, nie ustaiąc w swoiey [✓]zawziętości, oycy hospodyna iuż na to sprowadzonego prosił aby go spowiadał na strone odprawadziłszy, i tak go od gromady wziowszy na spowiedź, naprzód różnemi sposobami zdradliwemi namawiał aby się przyznał do iakiego złodziejstwa, a potym i śmiercią groził, mówiać: że «cie obwieszą, przyznay się i mów żeś winien, a ia cie rozgrzeszę, bom ia dla tego tu przyiechał abym cie na śmierć spowiadał,» i gdy się przyznać nie chciał, znowu go drugi raz obwiesić za nogi i tak bić choćby i na śmierć zabić ich mość obwinieni kazali; a tak po drugim okrutnym katowaniu iterum ociec prezbiter obwiniony wzięwszy na strone skatowanego i iuż leżącego, aby się spowiadał namawiał, mówiać: «pamiętay o dusznym zbawieniu, żały żeś kradł, a ia cie rogrzesze, gdyż cie zapewnio obwieyżą,» na to skaleczony odpowiedział: «Bóg świadek iest, nicem nie winien i nie nie powiem;» ich mość obwinieni za nogi wgórę trzeci raz obwiesić gromadom kazawszy, woytów Wilczkowskiego i Sydorowskiego także ludzi gromadnych do wsi Bobra posłali, aby żone iegó

i inne mieszkające tamże we dworze białogłowy straszili, że mąż twój i krewny wasz przyznał się, tu są w komorze miody, fanty i inne kradzione rzeczy, zaraz dawaycie; a tak komore odbili, żony, dzieci białe, kalecząc poprzestraszali, porozganiiali; po tak długiey wiolencyi ich mość obwinieni honor iaśnie wielmożnego pryncypała comparentis szarpaiać nieuczciwemi słowy, ludziom Bobrowskim wszystkim przykazał, żeby wiedzieli granice póty, gdzie osadczego Bobrowskiego wieszano. O co tedy wszystko, ut praemissum est, idem comparens nomine quo supra iterum iterumque protestatur manifestaturque, salva manente huius manifestationis melioratione, praesentem vero actis connotari prosidł, co i otrzymał. Marcin Iskierski, manu propria.

Книга городская Овручская, записовая и поточная, № 3233, годъ 1733—1734; листъ 500.

CXXIII.

Приговоръ коцнаго суда по дѣлу о воровствѣ шляхтичами Думинскими у шляхтичей Урбановскихъ сѣна, хлѣба и меду. 1733 г., Октября 25.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, miesiąca Maii dziewiątego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich woiewodztwa Kiiowskiego, przede mną Ierzym z Pałek Paleckim, vicesregentem y namieśnikiem protunc akt ziemskich Kiiowskich, y xięgami ninieyszemi ziemskimi Kiiowskimi, comparens personaliter urodzony iego mość pan Dymitr Urbanowski, ten dekret kupny, między sobą podawaiącym y niegdy zeszlým urodzonym Bazyliem Urbanowskim, rodzicem swoim, z iedney, a urodzonymi Dumińskimi z drugiey strony, stały y ferowany, z podpisami rąk ich mościow panow przyiacioł, dla wpisanía do xiąg ninieyszych ziemskich woiewod-

ztwa Kiiowskiego per oblatam podał, prosząc mnie urzędu, aby do xiąg niniejszych przyjęty y wpisany był; a tak ia, urząd, annuendo affectationi comparentis, pomieniony dekret ad acticandum przyjmując czytałem, który tak się w sobie ma: Działo się w Owruczu, w mieście iego królewskiej mości, roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego, miesiąca Oktobra dwudziestego piątego dnia. My, niżey na podpisach wyrażeni, na affektacyą urodzonych ichmościow panow Urbanowskich, oycy y synow, zebrawszy się na mieysce wyż wyrażone, w obecności wielu ludzi wiaru godnych, tak z miast iako y miasteczek y wsiów różnych dla swey potrzeby zebranych do miasta Owrucza iego królewskiej mości, stronę naprzód pozwaną, to iest urodzonych: Eufrozynę, matkę, Bazylego, syna, Dumińskich, przez ludzi dwóch awizowaliśmy, ażeby podług prawa naszego kupnego staneli do rozprawy prawney przed sądem naszym. A że urodzeni Dumińscy, znając się snać być winnemi, na termin nie ziechali y usprawedliwić się nie chcieli, przeto my sąd, przychylając się w tym do prawa naszego, iako y statutow wielkiego xięstwa Litewskiego, do słuchania żałoby urodzonych ich mościow panow Urbanowskich przystąpiliśmy. Którą wysłuchawszy y dobrze wyrozumiawszy, tak od samey strony, iako y od ludzi różnych natenczas będących, iż urodzeni Dumińscy, wyż wyrażeni, naprzód żyta kop kilka nocnym sposobem na polu własnym urodzonych ich mościow panow Urbanowskich zabrał, gdzie ciż urodzeni ichmość panowie Urbanowscy, wziowszy dwóch przyjaciół, to iest Iwana Czyczaka y Hawryła Nazarczuka, w stodole urodzonych ich mościow panow Dumińskich poznali y dowiedli siana kop kilkadziesiąt; pszczoły złodziejskim sposobem podarli tak tymże ich mościom panom Urbanowskim, iako y innym ludziom w sąsiedztwie będącym, y inne krzywdy y oppressye, kryjome, złodziejskie, poczynili. A tak my sąd, za złodzieiow tychże urodzonych Dumińskich uznawszy, nakazujem, aby, odbywając takowy nienależyty, naprzód Bogu, a potym ludziom potściwym, wiary godnym, złodzieyski, obrzydły uczynek, pszczoły z nawiązką pooddawali, a w nieoddaniu taksę zapłacili, siano y żyto także aby pooddawali z nawiązką albo wdwóynasob zapłacili; a jeżeliby się mieli sprzeciwić temu dekretowi naszemu kupnemu, tedy my onych pozwalamy grabić y zabierać tymże ich mościom panom Urbanowskim. Na co my, dla lepszey wiary y wagi, iako podpisać nie umiejąc się, rękoma naszymi krzyżyki kładniemy. Działo się roku, miesiąca y dnia iako wy-

żey. U tego dekretu kupnego podpisy rąk takowe: Ioachim Waškowski, przy tym będący y na tenże sąd zasiadający, ręką swoją własną krzyżyk kładnie +. Andrzej burmistrz miasta iego królewskiej mości Owrucza, także na ten sąd zasiadający, krzyżyk kładnie ręką swoją +. Iwan Harasczuk Mituchno, mieszczanin iego królewskiej mości miasta Owrucza, zasiadający na sąd, krzyżyk ręką swoją kładnie +. Chwesko Mitiuk, mieszczanin iego królewskiej mości miasta Owrucza, zasiadający, krzyżyk ręką swą własną kładnie +. Kuźma Czyczak, mieszczanin (miasta) iego królewskiej mości Owrucza, zasiadający, krzyżyk ręką swą własną kładnie +. Który że to dekret kupny, za podaniem y proźbą wyż mianowanej osoby podawiającej, a za moim urzędowym przyjęciem, wszystek z początku aż do końca, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych ziemskich woiewodztwa Kiiowskiego iest ingrossowany.

Книга земская Киевская, записовая и поточная, годъ 1739—1742, № 157; листъ 383.

CXXIV.

Донесеніе вознаго обѣ отдачѣ имъ на поручительство крестьянъ пана Червинскаго, бѣжавшихъ изъ с. Жадекъ въ имѣніе Сендомирскаго воеводы, князя Юрія Любомирскаго. Позовъ къ суду Любомирскаго по тому же дѣлу. 1734 г., Января 7.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego czwartego, miesiąca Ianuary siódmego dnia.

Na urządzie grodzkim, w miescie iego królewskiej mości Żytomierzu, przede mną Ianem Malkiewiczem Chodakowskim, namiesnikiem na tenczas podwoiewodztwa Kiiowskiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi Kiiowskiemi, stanowszy oczewiście wozny generał woiewodztwa Kiiow-

skiego y innych szlachetny Bartłomy Kozłowski, w moc prawdziwey, wierney y skuteczney relacyi swoiey, iawnie, ustnie y dobrowolnie dla zapisania do xiąg niniejszych zeznał, iż on na affektacyą y prawną rekwizycyą urodzonego iegomości pana Kazimierza Czerwińskiego, towarzysza znaku pancernego wielmożnego iego mości pana Kossakowskiego, kasztellana Podlaskiego, mając przy sobie strone szlachty ludzi wiary godnych urodzonych ich mość panow Iana Zubowskiego y Iózefa Budzinskiego, eo maioris ac evidentioris teslimonii gratia sibi adhibitos, roku terazniejszego tysiąc siedmset trzydziestego czwartego, dnia czwartego Ianuarii, był w dobrach miescie Pawłoczy, gdzie będąc, a zastawszy protunc gubernatora tych że dobr miasta Pawłoczy cum attinentiis, to iest urodzonego iego mość panna Iozefa Zezulinskiego, u tegoż iego mości poddanych przezywaiących się to iest Stecka buntownika y kompryncypała, primario zfomentowawszy całą wieś Żadki roku tysiąc siedmset trzydziestego do dobr wsi Potyiwki, natenczas w possessyi będących iaśnie wielmożnego iego mości pana Steckiego, kasztellana Kiiowskiego, poszli, gdzie iaśnie wielmożny iego mość pan kasztellan Kiiowski, uti vir bonae famaе nie wchodząc w żadne litigia iuris, terazniejszemu requirentowi wydać kazał, a potem roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego na wniebowzięcie Panny Maryi ritus Graeci tenże Stecko buntownik też same wieś Żadki zfomentowawszy y spodziewaiący się pomocy sobie, z różnych wsiow ludzi aby nie było pogoni, o mile z różnym orężem do boiu należącym przysposobił, którzy przysposobieni wraz z sobą ziechawszy się do dobr iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości Lubomirskiego, woiewody Sendomirskiego, posli. — których to poddanych wspomnionego Stecka buntownika z trzema synami. Iwana Steckowego brata z synem żonatym. Iwana Serede z synem, Romana z trzema synami, iednym żonatym, a dwóch niezonatych, Olexe burłakę, Semena z synem iednym y Semenka burłakę, z żonami, dziećmi, końmi wołami y całym sprzętem domowym, z dobr wysz wyrażonych wsi Żadkow do dobr iaśnie oświeconego xięcia iego mości Lubomirskiego woiewody Sendomirskiego to iest do klucza Pawłockiego zbiegłych y tam bytem osiadłych, każdego z nich seorsive w tysiącu grzywien do rosprawy prawney arestował; który to arestt pomieniony iego mość pan gubernator imieniem iaśnie oświeconego xięcia iego mości Lubomirskiego woiewody sendomirskiego, pryncypała swego, benevole przyiąwszy, wysz rzeczonych poddanych do rosprawy prawney dotrzymać deklarował;

circa quod arestum tenże woźny wysz mianowany roku tegoż miesiąca y dnia pozew główny kapturowy woiewodztwa Kiiowskiego na membranach ziemskim pisany w zamku tameyszym w izbie na stole położył y o położeniu onego od kogo po kogo y w iakiey sprawie był pisany prawnie opowiedział y do wiadomości donosił, którego pozwu tenor sequitur talis: My rady, dignitarze, urzędnicy woiewodztwa Kiiowskiego sub tempus interregni moderni laudo publico w Żytomierzu na seymiku obrani sędziowie y deputaci. Iaśnie oświeconemu xięciu iego mości Ierzemu Lubomirskiemu, woiewodzie Sandomirskiemu, tudziesz urodzonemu iegomości panu Iózefowi Zezulinskiemu, gubernatorowi miasta Pawłoczy cum attinentiis, z osob y dobr waszmościow generaliter wszystkich, leżących, ruchomych y summ pieniężnych, powagą sądow naszych głównych kapturowych woiewodztwa Kiiowskiego przykazujemy, abyście waszmość przed sądem naszym głównym kapturowym w Żytomierzu lub Owruczu in loco solito iuditorum przypadających y sądzić się mających, sami oblicznie y zawicie staneli na instancją instygatora sądowego y iego delatora urodzonego iego mości pana Kazimierza Czerwińskiego, towarzysza znaku pancernego wielmożnego iego mości pana Kossakowskiego, kasztellana Podlaskiego, aktora, który, przychilając się we wszystkim do prawa pospolitego, waszmościow w sprawie y akcyi do stawienia poddanych, a to buntownikow intro w areście wyrażonych, to iest Stecka, Iwana, Steckowego brata, Iwana Seredę, Romana, Olexe burłakę, Semena y Semenka burłakę z żonami, dziećmi, końmi, wołami et cum tota illorum supellectili domestica z dobr moderni actoris Żadek do dobr waszmościow klucza Pawłockiego zbiegłych y tam ad praesens znajdujących się, a w niestawieniu y niewydaniu onych do zapłacenia taxy za nich w prawie pospolitym opisaney, tudzież do nadgrozdenia szkod ztąd pochodzących na termin wysz oznaczony pozywa, — sitis parituri. Pisan w Żytomierzu dnia dwudziestego trzeciego Decembris, millesimo septingentesimo tregesimo tertio anno, de quo praesens eiusdem ministerialis relatio. Woźny pisać nieumiejący.

Книга Киевская городская, поточная, записовая и декретовая, 1680—1735 года, № 46; листъ 154.

CXXV

Опись имѣнія Загаецъ и части Шумбара, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ повинностей и полученнаго нѣкоторыми изъ нихъ вспоможенія отъ владѣльца. 1734 г., Февраля 27.

Roku tysiąc siedemset trzydziestego czwartego, miesiąca Martii trzynastego dnia.

Przed urzędem y aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckieimi y przede mną Samuelem z Tchorzewa Rogalą Tchorzewskim, łowczym Ciechanowskim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Franciszek Szczakowski ten inwentarz dobr wsi Zahaiec y części wsi Szumbaru circa appraehensionem eorumque memoratorum bonorum przez iaśnie wielmożnych ichmościow panow Macieia y Reginy z Błędowskich Boskich, kasztelaniców Rąwskich, małżonkow, ratione introcontentorum spisany y tymże ichmościom służacy, ad acta praesentia capitanealia Cremencensia per oblatam podał, de tenore qui sequitur eius modi: Inwentarz wsi Zahaiec tudzież dworu y rzeczy ruchomych y nieruchomych, spisany za possessyi wielmożnych ichmościow kasztelaństwa Rąwskich roku tysiąc semdset trzydziestego czwartego, dnia dwudziestego siódmego Lutego. Naprzod wrota we wsi do dworu na biegunach drewnianych bez przykrycia, przy których fortka ze wschodkami, na biegunach drewnianych; wychodząc z tych że wrot folwark po prawey stronie, do którego drzwi na biegunach drewnianych; drzwi do izby na zawiasach y hakach z haczykami, antabą, wrzeciędzem y skoblem żelaznemi, w izbie piec biały kafłowy we dwie skrzynie, z fundamentem ceglany, kominek prosty gliniany na górę wywiedziony, okna dwa, szyby w drzewo oprawne, trzecie zabite desczkami; z izby komora, do której drzwi na zawiasach, hakach, z antabą, wrzeciędzem, skoblem żalaznemi, okno iedno w drzewo oprawne, szafa prosto robiona; przy którym folwarku w sieni stajnia, do której wrota na biegunach

drewnianych, z skoblem y wrzeczędzem żelaznemi, na ogrod z tey stayni drzwi na biegunach drewnianych słomą nakryto; na lewey stronie ze wrot, wychodząc na dziedziniec, szpichlerz w którym drzewo w kostke (sic) oprawione, stare, do niego drzwi na zawiasach y hakach żelaznych, wrzeczędzach, słomą nakryty, po teyże stronie to iest po lewey dworu, do sieni wchodząc drzwi nie masz, tylko wręb do połowy; w teyże sieni po prawey stronie pokoiow trzy, do pierwszego wchodząc drzwi dębowe z zawiasami, hakami żelaznemi, skoblem, wrzeczędzem, w tym pokoju piec kaflowy zielony we trzy skrzynie z koronkami, fundament ceglany, komin murowany z cegły aż na dach wywiedziony murowany, szafa stolarską robotą z kratami dwiema na wierzchu, a spodem drzewiczki na zawiasach ze skoblami żelaznemi, stoł okrągły płatnem woskowanym okryty składany na zawiasach żelaznych; okna cztery tafłowe w drzewo oprawne, u których tafłow po szesnaście; z tegoż pokoju drzwi do drugiego nie masz, w którym okno iedne tafłowe w drzewo oprawne w tafłow szesnaście, komin murowany ceglany, podle ktorego drzwi do sieni na zawiasach y hakach trzech żelaznych, z tegoż pokoju do trzeciego wchodząc do drzwi na zawiasach y hakach trzech żelaznych, piec biały kaflowy, z pokoju palą, komin aż na wierzch wywiedziony, okna dwa tafłowe w drewno oprawne po szesnaście szyb, w tychże trzech pokoiach podłoga z tarcie nie heblowana, w sieni lochow murowanych trzy, okna na dwor kraciane żelazne, drzwi do nich dwoie na zawiasach y hakach żelaznych, na lewey zaś stronie w sieni zrębów na trzy pokoie do połowy tylko budowane, w pierwszym okien cztery, w drugim iedno, w trzecim trzy, bez piecow i kominow, połowa dworu pobitego na zrębie, snopkami poszyto dla zacieczy; z sieni do sadu drzwi nie masz, na puł podworza doinik z sienią do doienia i loch mały do mliczna, podle nowy sernik y tam kuchnia stara zła naprzeciwko z komorką; idąc od kuchni staynia wielka do której wrot dwoie na biegunach drewnianych, przy tey stayni izdebek dwie do których drzwi na zawiasach i hakach żelaznych, o iednym piecu kaflowym bez kominkow, tak staynia iako i izdebki pod iednym słomianych przykryciem, guntami od spodu; podle tych izdebek wrota ze wsi na biegunach żelaznych guntami pobite od wierzchu. Za staynią piekarnia, do niey drzwi na biegunach drewnianych, drugie na tył; do izby wchodząc drzwi na biegunach drewnianych, piec piekarniany, okienek małych trzy złych, przy której piekarni karmnik i chlew, to wszystko

słomą nakryto. Item idąc do piekarni po lewey stronie stajnia na kołach dębowych y wozownia, obie słomą pokryte, wrot to nich drewnianych dwoie na biegunach drewnianych. Item wrota do stodoł z podworza, na którym gumnie stodoła stara, do której drzwi dwoie na biegunach drewnianych z kunami żelaznemi, do teyże stodoły idąc na prawey stronie na stadnię okolnik słomą pokryty. Item po tey stronie wrota do nowey stodoły na biegunach drewnianych, która stodoła duża nowa z drzewa tartego, wrot do nich czworo na biegunach drewnianych, drzwi podle nich piąte na biegunach drewnianych ze skoblem żelaznym, sąsieków w niey sześć; przeciwko tey stodole owczarnia z kołow dębowych, wrota na biegunach drewnianych, słomą poszyta, i okolnik podle niey na bydło. Około tego wszystkiego w podworzu częstokołem oparkanione, gdzie potrzeba reperacyi; wychodząc ze dworu ku monasterowi winnica, do której drzwi na biegunach drewnianych, piekarnia w sieni do której drzwi na biegunach, okien cztery małych, złych, w drewno oprawnych, u tey winnicy stałkow kołow nowych dwa, w których po trzy z pokrywami miernice (?), kadek do zacierania dziewięć, do piwa dwie, konwi do wodek dziewięć, wybiakow dwa. Wieprzow w winnicy do karmienia pięć, u mielnika trzy, swinie przy winnicy wszystkich starych i młodych in numero piędziesiąt. Od winnicy wchodząc do karczmy starey, wrota na biegunach drewnianych, do izby wchodząc do stajni drzwi na biegunach drewnianych; do izby wchodząc piec kaflowy stary i kominek, okna cztery w drewno oprawne złe, z izby do komory drzwi na biegunach drewnianych, skobel żelazny, okno iedne złe, drzwi na tyle z komory; zrąb na karczmę nowy pokryto słomą, od spodu guntami pobita szarami dwiema. Chłopi pociężni którzy robią w lecie od świętego Iana ruskiego do Pokrowy po dni cztery w zimie, od Pokrowy do s. Iana po dni trzy: Łukasz Bielceński w lecie cztery, w zimie trzy; Matwiy Fedunik w lecie cztery w zimie trzy; Roman Fedunik w lecie cztery w zimie trzy; Stefan Kosłuczyn w lecie cztery w zimie trzy; Kondrat Traczuk za kłacz pańską w lecie trzy, w zimie dwa dni, złotych trzydzieści; Pawło Bielczenski w lecie trzy w zimie dwa dni; Bycko Dykow w lecie trzy w zimie dwa; Michałko na Chrabikczeni (sic), któremu się dało pańskie woły, za które powinien oddać złotych dwadzieścia siedm w lecie dwa dni w zimie dzień; Semen Dylik w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasil Pokropiwny w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Michałko Zakałużny w lecie trzy dni w zimie dwa dni;

Stefan Czapl i w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Rulkan w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Martyn Kopuł, któremu się dało klacz pańską za którą powinien oddać złotych trzydzieści; Kość Tokarczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Paley w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Pycko Bielliczeński w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Iwan Kobiec w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Iasko zięć Oczaplinow w lecie trzy dni w zimie dwa dni; Iwan Siry w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Terech w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Demko Raykow w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Anton Szewczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedor Tołoczkw w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Pawło Waśkow w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Wasilczycha Borudziwiecka, której dano woła za którego złotych dwadzieści, w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Ostap Krawczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hrycko Wysocki w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Dacko Marcyszyn w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Franko Kowalczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasil zięć Wysockiego w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Kołomeyczcha w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Andrzej Rybak w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Semenicha w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iacko Szewczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Moisiej w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Andrzej Babicz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedko Kinalik w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Stefan Tywoniuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Pawło Żuczek w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Smyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Panko Czumek w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Lesko Iuskowiecki w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iakim Banik w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Piwowarczyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Martyniuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Maksym Pinczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Prosiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Kasyan w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasyl Koziarczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedko Marcyszyn w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Woytko Stelmachow w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Dacko Maciuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hawryło Pasiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Petro Nasiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; wdowa Szulhańska w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Marcin Mazur w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hrycko Czumar w lecie trzy dni, w zimie dwa

dni; Klim Zarwaniecki w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Pokropielny w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Pilip w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Andrzej Krywouchaty w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Fedor Praczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Kyrył Babicz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Lesko Morczosz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Maxym Polesiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Petro Kołomeyczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Wasil Leszczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Matwiew Mazur w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Daniło w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Woytko Inatyniu w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Tarasiuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Łuka Zaiąc w lecie trzy dni, w zimie dwa dni. Chłopi piesi: Wasil Swiec w lecie dwa dni, w zimie dzień; Hawryło Dybkow w lecie dwa dni, w zimie dzień; Stefan Pastuch w lecie dwa dni, w zimie dwa dni; Lesko Wasilczyszyn w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Tuma w lecie dwa dni, w zimie dzień; Dymitro Oleszczuk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iasko Maroczuk w lecie dwa dni, w zimie dzień; Petro Ruduszyn w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Nieczypor w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hrycycha Oleszczacka wdowa za woła pańskiego złotych dwadzieścia, w lecie dwa dni, w zimie dwa dni; Pawło Zarwanicki w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iusko Bezkorowayny w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan w Nazarowey chacie w lecie dwa dni, w zimie dzień; Pawło Wrona w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iwan Rybaczek w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Moskal Hrycko w lecie dwa dni, w zimie dzień; Mikita rybak w lecie dwa dni w zimie dzień; Iwan Szynkarz w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Iacycha Czerewata w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Semen Krzywyy w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Zakałużny w lecie dwa dni, w zimie dzień; Hawryło Iuskowecki w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Czarny w lecie dwa dni, w zimie dzień; Kortyk w lecie trzy dni, w zimie dwa dni; Hawryło Wołoszynow zięć w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iwan Iaczny w lecie dwa dni, w zimie dzień. Ludzie dworowi nasługujący: Iasko Gumieny, Fedko Melnik, Iwanko Melnik, Klim Melnik, Mikołay Melnik, Ian Stelmach, Ian Stolarz, Andruszko Kowal, Kalenik Kowal, Mikołay Swiec, Hrycko Garbarz, Hrycko Swiec, Pawełko Śladnik, Pawło Tkacz, Anton Krochmalny Tkacz, Michałko Tkacz, Andruszko Lesniczy, Michałko Lesniczy, Pawło Lesniczy dolinny, Olesko Lesniczy,

Brocki Kusmierz, Michałko Czumek Krawiec, Michałko masztalerz, Michałko Czucza masztalerz, Michałko masztalerz, Michał pasiecznik, Iwan zakaznik, Grzesko parobek, Iwan Zaborny Kołodziej, grunt i chałupa:.... pusta, Wasko garnearz, Parcho pasiecznik, Iacko zakaznik, Antoni pastuch, Wasyl Tokarczuk, Andruszko Kowal, Kość Łukaszów mączarz. Chłopi do arędy kontraktem podani: Michałko Babin w lecie dwa dni, w zimie dzień; Fedko Stelmachow w lecie dwa dni, w zimie dzień. Szlachta na gruncie siedzący: pan Baranowski, pan Bogacki, pan Witomski, pan Szulc, pan Bilicki w Szumbarze. Poddani Szumbarscy: Dmitro Tkacz w lecie dwa dni, w zimie dzień; Bozar w lecie dwa dni, w zimie ieden. Chłopi panu Baranowskiemu do czasu którzy robią: Andruszko Niechca w lecie dwa dni, w zimie dzień; Iacko Rudeńki w lecie dwa dni, w zimie dzień. Inwentarz źrzebcow i stadniny wszelkicy: źrebiec mastowaty łysy, zrebiec wilczaty, zrebiec gniady łysy, zrebiec gniady łysy, zrebiec z kara gniady ślepy, zrebiec iasno wilczaty, zrebiec brudno wilczaty, zrebiec gniady łysy, zrebiec kary, zrebiec pana Rużyckiego, zrebiec gniady, zrebiec kary, zrebiec z kara gniady, zrebiec z kara gniady, zrebiec iasnogniady, zrebiec białonogi gniady, zrebiec gniady, zrebiec wilczato srokaty, zrebiec wilczaty, zrebiec gulowaty pod brzuchem, zrebiec tarantowaty, zrebiec wilczaty, kobyła wilczata, podiezdkiow karych pięć. Konie robotne: dereszowaty, kobyła wisniowo-srokata, kobyła siwa. Konie stadne: ogier siwy kalika na zad, ogier szpakowaty kaleka na przod, ogier gniady kaleka na przod, ogier gniady młody, koń szpakowaty młody wałach. Stadnina: kobyła gniado srokata, kobyła gniada, kobyła kara podpaława, kobyła gniada, kobyła cisawa łysa, kobyła karo srokata, kobyła biała, kobyła cisawa, kobyła kara, kobyła kara, kobyła siwa, kobyła gniado łysa, kobyła siwa, kobyła kara, kobyła gniada, kobyła gniada, kobyła mrozowata, kobyła gniada, kobyła cisawa łysa, kobyła wilczata, kobyła wilczata, kobyła płowa, zrebiec srokaty, kobyła cisawa, zrebiec z kara gniady, kobyła wilczata iasno, kobyła gniada, item kobyła gniada, kobyła wilczata, kobyła dereszowata, kobyła gniada, kobyła gniada, kobyła karo srokata, kobyła gniado srokata, kobyła gniada, kobyła cisawa, kobyła kara, kobyła dereszowata, kobyła gniada, kobyła cisawa, kobyła kara, item dereszowata, item gniada, item szpakowata, item biała, biała parobkowa, item z kara gniada, item siwa, item gniada, item wilczata, kary zrebiec, item szpakowata, item gniada, item płowa,

item gniada, zrebic gniady, item tarantowata, item gniada, item gniado srokata, item gniado łysa, item masłowata, item płowa, item biała, item kara, item gniada, item płowo gniada, płowa tarantowata, item kara podpaława, item tarantowata, item kara, item srokata kara, item tarantowata, item gniada, item wilczaty, item siwy konik, item kara, cisawo gniada, kara podpałala, item gniada, item karo srokata, item kara. Woły karmne: woł płowy iegomości pana miecznika, woł mrozowaty. Wieprze w winnicy: wieprzow karmnych pięć u mielnika, trzy przy folwarku, wieprzow karmnych dwa, przy piekarni wieprzow siedm. Bydło: iałowica płowa, item boczasta, krowa płowa, krowa czerwona, krowa płowa boczasta, byk czerwony, item byk boczasty, wypustek gniady, item siwy, krowa siwa cielna, krowa z cielęciami, item krowa płowa z cielęciami, item iałowica cielna biała, item byczek siwy, małych wypustkow iedynaście, wołow do roboty puł czwarty pary, owiec maciorek piędziesiąt cztery, baranow dziewięć, iagniąt trzydzieści, koz trzydzieści, młodych trzynaście, kozłów dziesięć. Zboże: hreczki ośmak trzydzieści dwie, żyta starego ośmak dwadzieścia dziewięć, słodu ośmak dwie czteryk ieden, pszenicy ozimey ośmak sześć, grochu ośmak iedenaste czterykow trzy, owsa zchowano w iamę ośmak trzydzieści ośm, item zchowano ośmak trzydzieści siedm czterykow dwa, item zchowano ośmak sześćdziesiąt, item zchowano ośmak owsa szeszedziesiąt siedm, item zchowano owsa szeszedziesiąt siedm, item zchowano piędziesiąt trzy czteryk ieden, item w Szumbarze wsypano ośmak czterdzieści trzy, wszystkiego facit czterysta piędziesiąt dziewięć. Zchowano w iamę hreczki ośmak siedmdziesiąt dwie, item grochu ośmak ośm, item pszenicy iarey ośmak dwanaście czterykow trzy, item ięczmienia omdocono ośmak piędziesiąt iedna, żyta ozimego styrta iedna cała, druga nie cała, pszenicy połowa sterty, pszenicy ozimey styrta cała, pszenicy ozimey stog, żyta ozimego styrta iedna, ięczmienia w styrcie dwie części, ięczmienia kop dziesięć, hreczki w styrcie dwie części. Wozy które się zostały w Zabaycach: kolaska stara sukmem koralowem podbita, galonek cytrynowy, kareta staroswiecka nie zdasię do zazywania, woz kuchenny nowy skórą obity y do połowy przykrycie skórą, woz alias karawan iuż zazywany cały, skórą obity cały z wierchem. A tak ten inwentarz per oblatam podany za podaniem i proźbą wysz rzeczzonego

offerenta a za moim urzędowym przyięciem wszystek de verbo ad verbum do xiąg niniejszych grodzkich Krzemienieckich jest ingrossowany.

Книга городская Кременецкая, записовая и поточная 1755 и 1754 года, № 1659; листъ 247.

CXVI.

Описание имѣній дворянина Михаила Ледоховскаго, м. Перенятива, сель Подзамча и Комаровки и усадьбы въ Кременцѣ, съ подробнымъ исчисленіемъ соселящихъ въ этихъ имѣніяхъ крестьянъ, находящагося у нихъ собственнаго и помѣщичьяго рабочаго скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1755 г., Января 2—5.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Ianuarii siódmego dnia.

Przed urzędem y aktami niniejszemi grodzkimi Krzemienieckimi y przede mną Samuelem z Tchorżewa Rogalą Tchorżewskim, łowczym Ciechanowskim, namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Marcin Trzesniowski ten inwentarz dobr miasteczka Pereniatyna y wsi Podzamcza częściow wielmożnego iegomości pana Michała Ledochowskiego podstolica Wołyńskiego dziedzicznych, przez iaśnie wielmożnych ichności panstwa hrabiów Krasickich, kasztelaniców Chełmskich, ad praesens spisany, per oblatam podał tenoris sequentis: Inwentarz miasteczka y podzameczku Pereniatyna ze wszystkimi powinnościami, należytościami, opisaniami rzeczy wszystkich spisany, y należyte werifikowany w roku tysiącnym siedmsetnym trzydziestym piątym dnia drugiego mensis Ianuarii. Inwentarz dobr miasteczka y podzamcza Pereniatyna poddanych ciągłych y pieszych y ich robocizny, powinności, werifikowany na gruncie tychże dobr przy odebraney possessy od iaśnie wielmożnych ichności panstwa hrabiów Krasickich kastelani-

cow Chełmskich spisany die tertia Ianuarii millesimo septingentesimo trigesimo quinto anno. Miasteczko Pereniaty. Pierwszy Hordiy Lesko, wołów chłopskich dwa, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro. iaiek dziesięć; drugi Harasim Piłochos, wołów chłopskich dwa, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; trzeci Daniło Kuć, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; czwarty Andruszko Bedoarczyk, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; piąty Siemion Chwesko, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; szósty Iwan Worona, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; siódmy Bosiuk Filip, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; ósmy Bosiuk Lesko, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dziewiąty Kiuch (sic) Myszuk, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dziesiąty Michałko Teliżka, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; iedynasty Pawlik Worona, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwunasty Sawka Worona, wołów chłopskich dwa, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; trzynasty Ichnat Kruk, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; czternasty Tymko Kruk, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich troje, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; piętnasty Semen Kruk, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; szesnasty Michał Kruk, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; siedmnasty Hrycko Waligura, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; ósmnasty Misko Waliguryn zięć, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek

dziesięć; dziewiętnasty Marko Wasyleczuk, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwudziesty Ilko Turow, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwudziesty pierwszy Semenko, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich troje, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięcioro; dwudziesty drugi Iwan Kociuba, koń chłopski ieden, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwie, iaiek pięć; dwudziesty trzeci Woytko, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwudziesty czwarty Hrycko Rekalczuk, koń chłopski ieden, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwie, iaiek pięć. Latus facit wołów chłopskich czterdzieści sześć, koni chłopskich czterdzieści siedm, dni letnich sześćdziesiąt dziewięć, dni zimowych czterdzieści sześć, kur sto czternaście, iaiek dwieście trzydzieści. Dalszy transport poddanych miasteczka. Dwudziesty piąty Horalcuczek Hrycko, wołów chłopskich dwa, koń pański ieden, koń chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwudziesty szósty Hwedynicha wdowa, woł chłopski ieden, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwudziesty siódmy Hrycko Rybiczuk, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich trzy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, kur pięcioro, iaiek dziesięć; dwudziesty ósmy Sawka Tkacz, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwie, iaiek pięć; dwudziesty dziewiąty Parchutycha wdowa, koń chłopski ieden, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwoie, iaiek pięć; trzydziesty Dmitro Tkacz, koń chłopski ieden, kur dwie (?); trzydziesty pierwszy Pryczuchły, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwoie, iaiek pięć; trzydziesty drugi Chwedko Zińczuk, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoie, iaiek pięć; trzydziesty trzeci Łuczko Diaczek, koń chłopski ieden, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoie, iaiek pięć; trzydziesty czwarty Iwanicha wdowa, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoie, iaiek pięć; trzydziesty piąty Mycycha wdowa, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, kur dwoie, iaiek pięć; trzydziesty szósty Iwan Szapował, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden, kur dwoie, iaiek pięć. Trzydziesty siódmy Iwan Gumienny. Wieś Podzameczek Pereniątyn. Pierwszy Wasyl Hawrylak, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur

pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; drugi Dacko Rekalczuk, wołów chłopskich trzy, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; trzeci Wasyl Krywicki, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; czwarty Ilko Parchuta, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; piąty Iurko Woytykow, wołów chłopskich cztery, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; szósty Susyk Michałko, woł pański ieden, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; siódmy Chwedko Diaczek, woł pański ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; ósmy Ostap Diaczek, woł pański ieden, wołów chłopskich trzy, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięć, iaiek dziesięć, motków dwa; dziewiąty Ostap Krywicki wołów chłopskich cztery, koni chłopskich troje, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięć, iaiek dziesięć, motków dwa; dziesiąty Semen Iurczak, woł pański ieden, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwoje, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; iedenasty Stefan Muzyczka, woł pański ieden, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięć, iaiek dziesięć, motków dwa. Latus facit wołów pańskich pięć, wołów chłopskich trzydzieści trzy, koń pański ieden, koni chłopskich trzydzieści trzy, dni letnich sześćdziesiąt cztery, dni zimowych czterdzieści siedm, kur ośmdziesiąt ośm, iaiek sto ośmdziesiąt, motków dwadzieścia dwa. Dalszy transport poddanych Podzameczku Pereniatiyna: dwunasty Martyn Kleban, koni chłopskich dwoje, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motków dwa; trzynasty Iacko Zaiąc, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; czternasty Ostap Zielezniaczek, woł pański ieden, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; piętnasty Hrycko Prych, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; szesnasty Wawryk Krywicki, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich trzy, dni

letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; siedmnasty Fedko Hrebiński, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; ośmnasty Harasym Hrebiński, wołow pańskich dwa, koni chłopskich trzy, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; dziewiętnasty Fedko Pasieczny, woł pański ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; dwudziesty Semko Hrebiński, woł pański ieden, wołow chłopskich dwa, koń pański ieden, koni chłopskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, iaiek pięć, kur dziesięć, motki dwa; dwudziesty pierwszy Michałko Hrebiński wołow pańskich dwa, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, iaiek dziesięć, kur pięcioro, motki dwa; dwudziesty drugi Stefan Hrebiński, woł pański ieden, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, dni letnich cztery, dni zimowych trzy, kur pięcioro, iaiek dziesięć, motki dwa; dwudziesty trzeci Andruch z Zbaraża; latus facit wołow pańskich ośm, wołow chłopskich iedenastać, koń pański ieden, koni chłopskich dwadzieścia ieden, dni letnich czterdzieści y cztery, dni zimowych trzydzieści trzy, kur piędziesiąt pięć, iaiek sto dziesięć, motkow dwadzieście dwa. Summaryusz generalny miasteczka y Podzamcza wsi Pereniatoryna intraty: chłop ieden ciągly na rok ieden po cztery dni od puł roku, a od drugiego puł roku po trzy dni robiąc, czyni złotych trzydzieści sześć groszy dwanaście; dwudziestu dwóch chłopow ciąglych w tym inwentarzu specyfikowanych po cztery dni robiących od pułroku, a od pułroku drugiego po trzy dni, czynią na rok cały złotych ośmset y groszy dwadzieścia cztery; item ciagli, co robią po trzy dni lecie, a zimę drugie pułrocze po dwa dni, czyni ieden chłop na rok złotych polskich dwadzieścia sześć; dwudziestu pięciu specyfikowani w tym inwentarzu, na teyże trzydniowey y dwudniowey powinności będący, czynią na rok cały złotych polskich sześćset piędziesiąt; item piesi poddani po dwa dni robiący na pułroku, drugie pułroku po dniu iednym, czyni na rok ieden poddany złotych polskich piętnaście y groszy ośmnaście; czterech poddanych specyfikowanych w tym inwentarzu z tymi powinnościami dwudniowemi na pułroku y dniowym na pułroku drugie, czynią złotych sześćdziesiąt dwa groszy dwanaście; item pieszych sześciu, po dniu robiących, czynią na rok cały złotych sześćdziesiąt dwa y groszy dwanaście. Summy generalney, redukuiąc pańszczyznę, piędziesiąt y siedm poddanych,

na szostaczki czynią na rok cały ciż poddani złotych polskich tysiąc pięćset siedmdziesiąt pięć groszy ośmnaście, kur należy wybrać z tej wsi numero dwieście pięćdziesiąt y siedm, kure rachuiąc po groszy sześć, facit złotych pięćdziesiąt ieden y groszy dwanaście; motków należy wybrać z tej wsi numero czterdzieści cztery, motek ieden rachuiąc po groszy ośm, facit złotych iedenaście y groszy dwadzieścia y dwa; iaiek należy wybrać z tej wsi numero pięćset dwadzieście, iaice iedne rachuiąc po szelągu facit złotych pięć groszy dwadzieście trzy. Aręda roczna czyni na rok w tej wsi z miasteczkiem złotych polskich dwa tysiące. Generalney summy wynosi z tej wsi, incluiduiąc pańszczyzne do arędy, aręde do pańszczyzny y inszą dań oprócz stawów, dziesięciny pszczelney y oczkowego, czyni trzy tysiące sześćset czterdzieści cztery złotych polskich y groszy pięć. Opisanie dworu wsi podzameczku Pereniatyna i co się znajduje w miasteczku Pereniatynie. Primo wiażd do tego dworu ze wsi od cyrkwi, wrota iedne na folwark między nowymi palami z tarcic, wrota te nowe; wiachawszy na podwurze folwarek po prawey ręce idąc do dworu stoi, w którym iedna izdepka z piecem kaflowym nowym prostym, z oknami trzema, całemi, z ławkami, z zedłami, z szafką y drzwiami; naprzeciwko tej izdepki z piekarnią i komorą, w której jest loszek z dwiema piecami piekarnianemi, z okęgami dwoma i drzwiami, z sienią, w której dwoie drzwi; ten folwark poszycie ma słomiane, około tego folwarczku karmnik ieden drewniany, przy którym chlewow trzy chrościanych i szopa w iedney pozycyi słomo nakryte, pod tą szopą drzewa jest tartego numero et specie dziewiędziesiąt. Z tego folwarku idąc ku dworowi jest ogrod po lewey ręce, palami nowemi osadzony część iedna, podle którego idąc osadzenia, wiażd jest do dworu bez mostek w bramę stara drewniana, bitą gonłami i bardzo spustoszoną; wiachawszy w sam dwor, po prawey ręce stoi budynek z drzewa tartego, w którym budynku iedna izba z trzema oknami całemi tafłowemi, w drzewo oprawionemi i z czwartym pustym, z piecem kaflowym nowym zielonym, z kominkiem, z szafą kredensową, z dwoma stołami, z sześcią stołkami, z dwoma ławami, z podłogą drewnianą, z alkierzem, w którym okna tafłowe, kominek, piec ieden, z izby grzeiący, stolik okrągły, podłoga drewniana; z tegoż alkierzyka jest skarbczyk, w którym podłoga drewniana, okno całe, półki z tarcic, stolik okrągły z dwoma szuflatkami, z drzwiami na zawiasach; z którego pokoju i izby wyszedzsy, naprzeciwko

zaraz kuchnia obszerna z drzewa tartego, w niej okien cztery, komin wywiedziony murowany, ognisko drzewem obwiedzione, podłoga z tarcic, spiżarka mała, drzwi iak u kuchni, tak i u spiżarki na zawiasach, stoł, stolnica, w tej że kuchni; z której wychodząc jest sień z podłogą, z murowaną grubą, do pieca na gure schody drewniane z poręczą, na której gurze niemasz nic. Wierzch u tego budynku pobity gontami, do sieni drzwi na zawiasach i z mostkiem drewnianym, komin wywiedziony murowany, do pokoju okiennice na zawiasach, u izby piec, komin, który stoi w kuchni na słupach murowanych, te słupy dużą porysowały się; idąc dalej do pokoiow jest studnia głęboka zbyt, prawie do połowy wgłęb ruynująca się w cembrowaniu drewnianym, wiadra u tej studni nowe, okowane, na żelaznych kabłakach, dwa, na linie spuszczaiące się w studnię, ciągniące wodę, kołem, w którym człek chodzi; ta studnia ma nad sobą przykrycie gontowe i odelowana wokoło, z drzwiami na kołowrotach drewnianych, ryniew dwie, iedna do kuchni, druga do browaru, stare; przy teyże studni browar z przykryciem gontowym starym nadruinowanym, drzwiami na biegunach; w nim piecuw dwa, ieden słodowiany zawalony, drugi kaffowy, w którym jest i kocioł miedziany, studni do piwa, kadek dwie, trzecią zacieralna, stare korytko, naliewka, za tym browarem kuźnia stara zawalona i zruinowana; od teyże kuźni starey idąc, jest budynek stary z izbami, piecem, oknami i spiżarnią, tak zruinowanemi, że wcale niemasz co opisywać, oprócz w tych budynkach znajduie się dwoie drzwi na zawiasach i loch murowany z schodami, drzwiami w wierzchu na zawiasach i wewnątrz. Za temi budynkami staremi jest nowo założony pałac, którego tylko podwaliny na słupach dębowych z ośmnastą odzwierkami; za tym nowo założonym pałacem spichlerz na słupach dębowych pod gontem, do niego ganek z schodkami, drzwi na zawiasach z zamkiem zepsutym, na środku sasięki, posadki i gura w tym że spichlerzu ze wschodami; od tego spichlerza idąc, brama na gumno pod dachem, dużo podpsuta, z gurko zruinowaną z schodami złemi i z gankiem przed gurką. Za tą bramą jest stajnia stara pod gontem złym we środku z żłobami nowemi z iasłami i czterma kłatkami na konie. Wrota do tej stajni na biegunach, sama stajnia wszystka nadruinowana, przy tej stajni jest drzewa tartego na nowy pałac kop numero dwieście piędziesiąt siedm; we środku tego dworu jest dziedziniec dlia zaiaządu, na którym dziedzińcu jest nowych uszakow na okna do pa-

łacu numero dwadzieście trzy, około zaś tego dworu iest wał osypany już duzo, na którym wale są palie dębowe wkolo, oprócz gdzie nowy pałac zaczęli stawić, tam wyrzucone palisady, na tym że wale na rogach czterech iest baszt cztery dębowych, pod dachem duzo nadruinowane, w iedney może być schowanie, która iest z gurą, ze drzwiami, z gankiem i z schodami, drugie zaś trzy nie mają tey wygody. Do tego dworu w namienionych dwóch bramach są wrota stare na biegunach pojedynkowe i z iedney strony tylko wyszedłszy ze dworu drugą bramą z dziedzińca do spichlerza iest gumno, ostawione palami dębowymi dokoła, we środku iest stodoła z dyłow z zastrakami i tokiem; poszycie na tey stodołe ze słomy, z czterma wrotami z tarcie na biegunach, z szopą na słupach, słomą poszytą, podle tey stodoły i gumna iest obora z dyłow, słomą poszyta, z wrotami z tarcie na biegunach; przy tey oborze stajnia z dyłow słomo poszyta z wrotami y z fortką na wał ze żłobami i iasłami; za tym gumnem ogrod częstokołem dębowym przez połowe ostawiony, druga połowa dylami; na dole za tym gumnem i ogrodem folwarczek nowo postawiony nakryty słomo, z izbą, z alkierzem i z piekarnią, ze drzwiami, oknami, bez pieca i bez inszych wygod, ponieważ ieszcze w nim nikt nie mieszka. Na folwarku, przed zamkiem iest, także na podwurzu, drzewa numero sześćnaście i za tym folwarkiem zaraz ogrod ku cerkwi ostawiony starym czenstokołem, który idzie aż do baszty, co na wale, mając w sobie i fortkę na doł ku wodzie blisko wału i baszty. Ogrodow należących do folwarkow iest dwa, ieden przed karczmą, a drugi przed folwarkiem nowym, częstokołem starym obydwa obstawione, karczmy się nie opisuję, bo iest pusta i zruinowana; winnica na dole za dworem pod stajnią stara z dyłow, w której bań trzy miedzianych z czapkami, rurami i burtak ieden, w niey posudek wszelki do winnicy należący, kadek siedm, izba z piecem, z oknami i słodownia stara, studnia z żurawiem, z chlewkami dwoma i karmnikiem; loch pod gurą murywany, z drzwiami na zawiasach bez przykrycia; druga winnica na miasteczku pod dranicami z dyłow, z banią iedną miedzianą, czapką i rurami, burtak ieden miedziany, posudki należące do winnicy; kadek w niey cztery, studnia z żurawiem cębrowana, w niey ze słodownia pod iedną posycyją z winnicą; młyn na Starykach ieden pod słomo, z dyłow, w którym kamieni dwa ze wszystkiemi należytościami. Drugi młyn w polu naprzeciwko Baszarowki pod słomo, z dyłow, w nim kamieni dwa,

ten potrzebuie reperacyi. Karczma na miasteczku ze dwiema wierzchami pod gontem z drzewa ciętego, z izbą, komorą iedną, wcałości, to iest z piecem, oknami, drzwiami. oknami prostymi; izba w niey druga pusta, w sieniach żłoby, wrota z tarcie na biegunach; stawow dwa w miasteczku i wsi Podzameczku Pereniatynie znayduie się, które mogą być i spuszczałne; pasiek w Podzameczku Pereniatynie znayduie się numero cztery, w których pniów iest numero dwieście piędziesiąt, siana na wozkow sło znayduie się na gruncie przy odebraney possessyi anno et data ut supra. Opisanie powinności poddanych miasteczka i Podzamecza Pereniatyna, które iest takowe: naprzod powinni odrabiać pańszczyzne, tak iak iest opisano w liniach inwentarza letnim czasem po dni cztery, a zimowym po dni trzy; którzy zaś lecie robią po dni trzy, iako w liniach są opisani, zimie robić powinni po dni dwa, a którzy po dni dwa lecie robią, ci zimie po dniu iednym; komornicy zaś po dniu iednym iak zimie, tak i lecie mają odrobiać, na pańszczyzne i z pańszczyzny tak iak antiquitus wychodzili, i teraz mają wychodzić pługami i pieszo. Pańszczyzne tak odbywać, iak i przed tym: zażynki, obżynki, zakoski, obkoski, łoki trzy należące y czwarta proszona także odbywać mają z kózdey chałupy, co iest gospodarza i komornika, zostawiwszy tylko iedno, które by nie zdołało; na tę łokę ogułem wszyscy puścić powinni. Szarwarkow co kolwiek potrzeba do grobli i stawow, te odbywać mają. Przędziwa, iako tolen, konopie, moczyć, suszyć, chędozyć, spuszczać zwyczajem dawnym i według proby dworskiej pod wagą oddawać i wyprędać mają bez pańszczyzny. Motki także iak przed tym dworskim zwyczajem zdawna wyprędali, tak i teraz wyprędać mają. Proso ołukiwać i te bez pańszczyzny powinni; podwoły do Buga, do Lwowa, lub gdzie kolwiek indziej ze zbożem, lub z iaką inną i na iaką inną potrzebę dworską, ile potrzeba dworska będzie wyciągała, odbywać mają. Który zaś nie zdoła w drogę, ma pańszczyzne odbywać na gruncie oprócz inwentarza do przyjazdu drugich. Stróżą każdy gospodarz od godziny do godziny we dworze i na folwarku ma odbywać keleyno. Na stróżą zaś do gumien, do kop, do koni, co potrzeba chodzić powinni i ile tego będzie potrzeba kiedy, bez pańszczyzny, i płotna przepierać, kapustę sadić, polewać, plec zażony; którym się nie dostanie teyże kapusty sadić, polewać, także powinni bez pańszczyzny, mało ile tego będzie potrzeba, każdy gospodarz dać będzie powinien; kury, motki, iayca według opisanych linii oddawać

będą powinni, ile którego będzie należało, kury rachując po groszy sześć, motek po groszy ośm, iaiek po szelągu, dzień pociąglego poddanego po groszy sześć, jeżeliby się miało puszczać w zastaw albo w arędę wyraża się dla tego. Dla dziedzica zaś ma iść ta intrata iako się opisało w liniach tego inwentarza, dziesięcina pszelna i oczkowe według dawnego zwyczaju powinna iść od tych poddanych na dwor, oczkowe rachując groszy piętnaście; dziesięcine z pol pustych i ogrodow oddawać na dwor maia. Tkacze dawnym zwyczajem tkać pułsetki na dwor powinni, do stawow i do łowienia w nich ryb iść powinni bez panszczyzny. Poddany jeżeli by który chciał nowo osieść, ma być wolnym ze dworu na rok ieden do upodobania pańskiego; kłotnie, jeżeli by iakie między poddanemi byli, niezgody i niechęci, lub też iakie bunty, te dwor miarkować powinien przy wszelkiej sprawiedliwości. Konnotacia wysiewu na obszarach w podzamczku i miasteczku Pereniatynie. Żyta wysiano ośmak Brockiey miary numero ośmdziesiąt i czterewykw dwa, pszenicy wysiano za miasteczkiem i we wsi podzamczku Pereniatynie ośmak numero sześćdziesiąt sześć. W tym miasteczku i we wsi podzamczku Pereniatynie iest pola na trzy ręki do siania, które ordynaryiną dyspozyciłą co rok bywa zasiane Konnotacyia krescencyi wsi podzamczka Pereniatyna. Przy odebraney possessyi iaśnie wielmożnych ich mości panstwa grabiow Krasickich kasztelanicow Chełmskich spisana dnia trzeciego Stycznia tysiąc siedm set trzydziestego piątego roku, iako i innych rzeczy: primo, sprowadzoney styrtły z za miasteczka Pereniatyna przez ich mości pana Kazimierza Garlińskiego in anno millesimo septingentesimo trigesimo secundo do gumna podzamczku zostaje się reszta żyta w tym że gumnie, która sie pokaże przy omłocie registrem sub fide spisanym, poniważ tenże iegomość pan Garliński nie pokazuje swoim registrem; zmłociwszy trzydzieście i siedm kop z teyże styrtły realitatem secundo odbiera się od iegomości pana Kazimierza Garlińskiego na tymże folwarku podzamczku pozostałego żyta w gumnie z roku tysiąc siedmset trzydziestego trzeciego kop ośmdziesiąt sześć. Tertio item z tegoż roku tysiąc siedm set trzydziestego trzeciego odbiera się pozostały pszenicy w styrcie kop sto dziesięć; quarto item odebrało się iegomości pana Kazimierza Garlińskiego pozostały na gumnie krescencyi we wsi podzamczku Pereniatynie z roku tysiąc siedmset trzydziestego czwartego iako to żyta kop numero oziwego siedmdziesiąt. Dalszy transport odebraney na tymże gruncie podzamczka

Pereniatyna krescencyi pozostały. Quinto żyta iarego kop numero piędziesiąt; sexto item żyta iarego koszonego kopic numero siedmdziesiąt; septimo pszenicy kop numero ośmdziesiąt sześć; octawo hreczki kop numero sto czterdzieście ośm i snopow piędziesiąt; nono ięczmienia kop numero czterdzieście i snopow czterdzieście pięć; decimo grochu kopic numero siedmdziesiąt; undecimo owsa kop numero trzysta ośmnaście; decimo secundo płoskoni kop numero siedm; decimo tertio maciorek kop numero konopi dziewięć; decimo quarto lnu kop numero cztery; latus pozostały crescencyi odebraney przy zwysz specyfikowaney de data et anno w possessyi kop ośm set trzy i snopow trzydzieście pięć. Konnotacyia odebranego ziarna w szpichlerzu podzameczku Pereniatyna zostalego: primo żyta ośmak numero pięć, secundo hreczki ośmak numero dwadzieście cztery; tertio ięczmienia ośmak numero trzynaście i krobka iedna; quarto owsa nic, quinto pszeuicy ozimey ośmak numero dwie; sexto maku ośmak numero trzy, septimo lnu ośmak numero dwie, octavo siemienia konopnego ośmak numero pięć. Latus facit piędziesiąt cztery ośmak i krobka iedna. Dalszy transport odebranego ziarna w szpichlerzu tymże: nono, prosa ośmak numero siedm; decimo cybule więcow numero czterdzieście. Notuie się tu także zboże po zaszłych pod czas inkursyi w roku tysiąc siedmset trzydziestym czwartym chłopach z teyże wsi, które zboże odbira się, a to primo żyta kop numero czternaście, secundo pszenicy kop numero dwadzieście ośm. Registr obory, spisany na gruncie podzameczku Pereniatyna de anno et data ut supra, która się odbiera w possessyą z inszemi rzeczami wyż wyrażonemi y niżej: primo krów pożytkowych numero trzynaście, secundo byków trzecieletnich numero dwa, tertio byków dwuletnich numero siedm, quarto iałowic numero cztery, quinto iałówek tegorocznych numero trzy, sexto swini starych numero czterdzieście dziewięć, septimo podswinków dwuletnich numero cztery, octawo prosiąt które się rodziły w żniwa numero dwadzieście sedm, nono item prosiąt cyckowych tegorocznych numero dziewięć. Dalszy transport odebranych rzeczy w possessyą, decimo owiec starych numero dwadzieście dziewięć, undecimo owiec młodych numero dziewięć, duodecimo koz numero siedm, decimo tertio wołów roboczych numero trzynaście, decimo quarto żelaz do pługów par numero dwie, decimo quinto bron żelaznych numero cztery, decimo sexto radeł numero sześć, decimo septimo armatka żelazna numero iedna, decimo octavo mozdierz żelazny numero ieden, decimo nono.

deków do pieca numero dwa, vigesimo kotłów gorzalczanych numero pięć, vigesimo primo burtaków numero trzy, vigesimo secundo kobyła folwarczna numero jedna, vigesimo tertio wieprzów na folwarku karmnych numero trzy, vigesimo quarto kapłunów nadwornych numero dwadzieście dwa, vigesimo quinto kur prostych z dwoma kogutami numero dwadzieście, vigesimo sexto gęsi nadwornych numero dwadzieście pięć, vigesimo septimo indyczek numero trzy. Registr rzeczy różnych zostałych w szpichlerzu w podzameczku Pereniatyna przy teyże odebraney possessyi de data ut supra: primo kufrow Gdańskich popsutych od wilgoci, w których flintpasow numero dwa, ładownic numero dwie, grotow numero czternaście, ołowiu sztuka, zgrebło tureckie, kluczow dwa, forma żelazna jedna, graycarow dwa, łyżka jedna, cwieczkow papier ieden, skowka stara jedna żelazna. Dalszy transport rzeczy zostałych w tymże szpichlerzu: kruczkow połączonych do zegarkow, żelaznych numero cztery, dico cztery, puzderko z anlipecikami (sic) blaszanemi do ciast pieczenia, których iest numero trzydzieście ieden, tych tedy kufrow iest numero dwa; secundo waltorni pogniłych numero dwie; tertio bandur jedna cała z puzdrem, druga połączona i pogniła, numero dwie, quarto zbroj z szyszakami i z naręcznikami numero trzy; quinto od namiotu gałek obiianych blachą numero cztery; sexto item gałek gładkich numero pięć, septimo tłumakow dwa starych popsutych; octavo skór wyprawnych iałowicznych numero dwie, nono skór surowych iałowicznych numero pięć; decimo skóra poczęta iałowicza numero jedna; undecimo skór baranich wyprawnych numero ośm; duodecimo skór surowych baranich numero dwie; decimo tertio skór kozłowych niewyprawnych numero sześć; decimo quarto, wełny run numero trzydzieście; decimo quinto wełny w kłębkach dla parobkow numero trzy; decimo sexto książka stara popsuta numero jedna, decimo septimo pierza gęsiego niedartego połączarty solanki; decimo octavo, skrzypcow zepsutych dużo numero dwie; decimo nono, korzennica drewniana dużo zepsuta, numero jedna; vigesimo item korzennica drewniana trochi lepsza numero jedna; vigesimo primo słoniny w tymże szpichlerzu zostało się połci cztery i piąty poczęty, sadeł dwoie i podróbia różnego po sztuk kilka. Registr szkła zostałyego w podzameczku Pereniatynie, spisany eodem anno et data ut supra. Primo butelikow stołowych krzysztalowych numero pięć; secundo szklanic krzysztalowych na piwo numero dwie; tertio szklanica złuczona dużo numero jedna, quarto kielich rznięty pieknie, krzy-

sztalowy z nakryciem numero ieden, quinto kielichow małych i większych szlifowanych numero siedm, sexto kieliszek rżnięty średni numero ieden; septimo kieliszków małych do wina par numero pięć; octavo, szklanek małych szlifowanych numero cztery, nono szklanek małych rżniętych numero dwie; decimo, butelikow na wino małych szkła białego numero dwa; undecimo solniczek krzystalowych numero pięć; duodecimo imbrykow farfurowych, ieden słuczony, numero dwa; decimo tertio, farfurowych talerzy numero dziesięć; decimo quarto, filiżanek farfurowych par numero siedm; decimo quinto miseczek farfurowych od herbaty numero dwie; decimo sexto, młynek połupany od kawy numero ieden; decimo septimo imbrykow blaszanych pobielonych numero dwa; decimo octavo, pudełek blaszanych z herbaty numero trzy; decimo nono, imbrykow, ieden żuły blaszany, drugi cynowy, dwa; vigesimo szkatułka chynska numero iedna; vigesimo primo, taboretow nowo zrobionych, same drzewo, numero pięć; vigesimo secundo ram nowych dębowych numero do okien nowego pałacu piętnaście; vigesimo tertio, drzwi nowych dębowych połowa; vigesimo quarto, portretow różnych numero cztery; vigesimo quinto, obrazow różnych numero trzy. Konnotacyia odebranych rzeczy z monasteru Poczajowskiego de anno et data ut supra iako też i na gruncie zostających rzeczy: primo miodu pułbeczków niernych numero czterdzieście, secundo masła fasek numero sto trzynaście, z folwarku Komorowskiego sześć, tertio serow numero trzynaście, z folwarku Komorowskiego siedmdziesiąt; quarto wosku krążkow numero dwa; quinto, młynek na gumnie Pereniatskim do zboża ieden; sexto, arfa na tymże gumnie do zboża numero iedna; septimo, płotna konopnego połsetkow numero trzy; octavo, item połsetek, w którym arszynow numero trzydzieście ieden. Który to inwentarz i w nim wszystkie opisanie miasteczka i wsi podzameczku Pereniatsyna i wszelkie jego weryfikacye iako są na gruncie należycie z indagacyi spisane przy ichmości szlachcie wiary godney, tak ciż ichmości tenże sam inwentarz i wszystkie jego kontenta podpisują. Działo się na gruncie podzameczku Pereniatsyna dnia czwartego Ianuaryi tysiąc siedm set trzydziestego piątego roku. U tey oblaty inwentarza podpisy rąk w te słowa: Sebestyian Wysokiński proszony do tego podpisu. Iako proszony przyjaciel do tego podpisu inwentarza podpisuję się Ian Zaliński mp., Paweł Piiński do tego podpisu proszony.—Inwentarz wsi Komorowki ze wszystkimi powinnościami, należytościami, opisaniami rzeczy wszystkich, tudzież

i dworu w Krzemieńcu z iego iurisdycyją opisanem, należycie werifikowanym w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym, dnia czwartego mensis Ianuarii. Inwentarz dobr wsi Komarowki, poddanych ciągłych i pieszych i ich robocizny, powinności, weryfikowanej na gruncie tychże dobr przy odebraney possessyi od iaśnie wielmożnych ichmościów państwa hrabiów Krasickich kasztellaniców Chełmskich, spisany dnia trzeciego Stycznia tysiąc siedmset trzydziestego piątego roku. Primo, Karp Słownayczuk, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; secundo, Wawryk seu Ławryk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; tertio, Sabała, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; quarto Sawka, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; quinto Szymko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; sexto Dziedzicz, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; septimo Glut, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; octavo Dasz, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwoie, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; nono, Iaiko, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo, Hrycko Raby, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; undecimo, Antoch, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, koń chłopski, ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo secundo, Wolannik, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo tertio, Grzesko Mazur, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo quarto, Iwan Hałajda, dni

letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoje, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo quinto, Iakim, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo sexto, Skoczka, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoje, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo septimo, Iacko Zarzyczlak, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo octavo, Tymko Ostapczyszyn, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoje, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; decimo nono, Pawełko Bondarczyk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwoje, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo, Iaczycha wdowa, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo primo, Macko Skoczko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, koni chłopskich dwoje, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; latus facit dni letnich sześćdziesiąt i ieden, dni zimowych czterdzieście dwa, wołów chłopskich czterdzieście dwa, koni chłopskich dwadzieście i ieden, kapłonow dwadzieście i ieden, kur sześćdziesiąt trzy, iaiek osmdziesiąt cztery, grzybow dwa tysiące sto, motkow czterdzieście dwa. Dalszy transport poddanych. Vigesimo secundo, Hryeko Ciastuch, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, koni chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo tertio, Zacharko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo quarto, Iasko Hadniuk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich dwa, koni chłopskich ieden, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo quinto, Lesko Michalczuk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo sexto, Hodowany, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, kapłon ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; vigesimo septimo, Kiryk, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołów chłopskich trzy, koni

chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, gzybow sto, motkow dwa; vigesimo octavo. Matury Mandziufa, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa; kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motek ieden: vigesimo nono, Trysz, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, koni chłopskich dwa, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo. Proczko, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koni chłopskich dwa, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo primo, wdowa Toboczyna, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo secundo, Matury pastuch, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo tertio, Hrycko gaiowy, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo quarto, Błaziewski, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, wołow chłopskich trzy, koni chłopskich dwa, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo quinto, Lesko Łobacz, dni letnich dwa, dni zimowych dwa, wołow chłopskich dwa, kur dwoie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo sexto, Makar, przeciwko temu w liniach nie pisano, tylko notabene położono; trigesimo septimo, Pawelko Oryszczak, dni letnich trzy, dni zimowych dwa, woł chłopski ieden, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kur troie, iaiek cztery, grzybow sto, motkow dwa; trigesimo octavo, Jacko Zamkowy, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; trigesimo nono, Woytko Wielki, dni letnich dwa, dzień zimowy ieden, koń chłopski ieden, kapłun ieden, kura iedna, iaiek cztery, grzybow piędziesiąt, motkow dwa; quadragesimo, Nahodycha wdowa, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo primo, Panasicha, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo secundo, Rekasz, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo tertio, Kramarz, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo quarto, Lesko Stadniuk, dzień letni ieden, dzień zimowy ieden; quadragesimo quinto, Gumieny; quadragesimo sexto, Ataman; quadragesimo septimo, Mielnik; przeciwko tych trzech w liniach nie pisano. Latus facit dni letnich piędziesiąt, dni zimowych trzydzieście siedm, wołow chłopskich trzydzieście dwa,

koni chłopskich siedemnaście, kapłanów piętnaście, kur czterdzieście pięć, iaiek sześćdziesiąt cztery, grzybow tysiąc pięćset pięćdziesiąt, motków trzydzieście jeden. Dalszy transport tybże poddanych Pasiecznikow, Quadragesimo octavo, Zacharko Pasieczny; quadragesimo nono, Michałko Pasieczny; quinquagesimo, Andrzej Pasieczny; quinquagesimo primo Andrzej Kowal; quinquagesimo secundo, Iurko Szewc, ten do usługi dworskiej; przeciwko których pięciu wyżej wyrażonych w liniach nic nie pisano. Szlachta na czynszu siedzące: primo, pan Okuciowski, secundo pan Żelazowski, tertio pan Winogrodski, quarto pan Malczewski. Przeciwko tym szlachcie linii trzy, zrobione, w których nic nie pisano, tylko nad liniami złote, grosze, szelagi popisane. Summaryusz generalny intraty wsi Komarowki: poddany jeden ciągły na rok jeden, robiąc pułroku po dni trzy, a drugie pułroku po dni dwa, czyni złotych polskich dwadzieście sześć; trzydzieście i jeden poddanych ciągłych w tym inwentarzu specyfikowanych, po trzy dni latem, a po dwa dni zimą robiących, czynią na rok jeden złotych osmset sześć; pięciu po dni dwa robiący w lecie i zimie uczynią na rok cały, jednego rachując, po złotych dwadzieście groszy dwadzieście cztery, złotych polskich sto cztery; siedmiu poddanych, po dniu jednym latem i zimą robiących, czynią na rok jeden złotych siedmdziesiąt dwa i groszy dwadzieście cztery; jeden zaś poddany po dniu jednym latem i zimą robiący czyni na rok jeden złotych dziesięć i groszy dwanaście; item jeden lecie robiący dni dwa, a zimie jeden dzień, czyni na rok cały złotych polskich piętnaście i groszy osmnaście. Summy generalney redukując tych poddanych pańszczyźne na szostaczki, wynoszą wszyscy poddani na rok jeden złotych polskich dziewięćset dziewięćdziesiąt osm i groszy dwanaście. Kur należy wybrać z tej gromady numero sto osm, redukując kure na szostaczki, czynią kury wszystkie złotych dwadzieście jeden i groszy osmnaście. Iaiek należy wybrać z tej wsi numero stoczerdzieście osm, iaie redukując na szelęgi, wynoszą wszystkie iaia, złoty jeden groszy dziewiętnaście i szeląg. Aręda rocznia karczemna czyni na rok w tej wsi złotych polskich sześćset. Motki, które bez pańszczyzny wyprzedają, licząc ich numero siedmdziesiąt trzy, czynią złotych, motek jeden, redukując na grosze, po groszy osm, złotych dziewiętnaście i groszy czternaście. Kapłanow z tej wsi wybrać należy numero trzydzieście sześć, kapłuna redukując na pieniądze kódego po groszy dwanaście, czyni za nie złotych czternaście groszy dwanaście. Grzybow na-

leży wybrać wieńcow numero trzydzieście sześć i puł; w wieńcu każdym być powinno grzybow sto, te redukując na pieniądze dla dziedzica i possessora wieniec rachuje się po groszy piętnaście, dla zastawnika i arędarza po złotemu, iak zdawna rachowano, rachuje się, których pierwsza kwota czyni złotych ośmnaście groszy ośm. Dalszy transport summaryszę intryaty tey wsi. Szlachta, siedząc na gruncie tey wsi, daią na rok....., iako wyżej, tak i na tym mieyscu przeciwko tym że szlachcie w liniach nie nie wyrażono. Generalney summy wynosi z tey wsi Komarowki, inkludując pańszczyznę redukowaną na szostaczki do arędy, aręde do tey że pańszczyzny i inną dań oprócz stawow, dziesięciny pszczelney i oczkowego, czyni złotych polskich.....przeciwko której intitulacyi zebrania summy, generaluey. summy w liniach nie nie wyrażono. Opisanie powinności poddanych Komarowieckich werifikowaną z indagacyi tychże poddanych i innych w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym, dnia piątego Ianuarii, która iest taka: Naprzód odbywać pańszczyznę tak powinni, iak iest opisano w liniach tego inwentarza, letnim czasem po dni trzy, a zimowym po dni dwa, którzy zaś lecie robią po dni dwa, ci i ziemie tak powinni robić, iak informują linie. Tako też i o dniowych w tych że liniach znajduie się informacyia. Na pańszczyznę chodzić i z pańszczyzny schodzić o tym czasie powinni, iak iest postanowiony zwyczaj zdawna; którzy pługami, a którzy pieszo antiquitus robili, tak i teraz odbywać mają. Zażyńki, obżyńki, zakoski, obkoski, te za pańszczyznę odrabiać mają, oprócz czterech tłok, które są bez pańszczyzny, i dwie z powinności, a dwie proszone; na te tłoki z kózdey chałupy, co iest gospodarza, wszyscy wychodzić powinni, nie miiając i komornic, co się może znaleźć ludzi, zostawiwszy iedno w chałupie, które by nie zdało na te powinność. Szarwarkow, cokolwiek potrzeba do grobel i stawow i innych potrzeb, te odbywać mają bez pańszczyzny, iako to po chrost do tych że grobel, po drań, po gnóy iachać będą powinni; przedziwa, iako to len, konopi moczyć, suszyć, chędożyć zwyczajem dawnym, według proby dworskiej pod wagę oddawać i wyprzedać mają bez pańszczyzny. Motki także, iak przed tym dworskie zwyczajem dawnym wyprzedali, tak i teraz wyprzedać mają. Podwody do Buga, do Lwowa, lub gdzie kolwiek indziej ze zbożem, lub z iaką inną potrzebą dworską odbywać mają, którzy by za iachać nie mieli w te droge, pańszczyzny od ciągłego powinni się wziąć złotych sześć. Stróżą kózdy gospodarz od godziny do

godziny we dworze i na folwarku ma odbywać kolejną i wartę latem do stada nocną, kapustę sadzić, polewać, plić bez pańszczyzny maia. Komu się zaś nie dostanie około kapusty robić, reszta iść powinna do plewienia zagonów ogrodnych. Mał, ile będzie potrzeba do statków, kóždy gospodarz dać będzie powinien. Kury, motki, iaika, kapłuny, grzyby według opisanych linii oddawać będą powinni, ile od którego będzie należało, kure rachując po groszy sześć, motek po groszy ośm, kapłuny po groszy dwanaście, wieniec grzybow po groszy piętnaście, iaie po szelągu, dzień ciągłego po groszy sześć poddanego, i to jeżeli by się miało komu puszczać w zastaw lub arędę, — z tym dokładem opisuie się tu, na possessora zaś ma iść ta intrata, iaka się w liniach opisała tego inwentarza. Dzieścina pszczelna i oczkowe za rewizyą dworską według dawnego zwyczaju iść powinna od tych poddanych, na dwor oczkowe rachując po groszy piętnaście. Dzieścinę z pol pustych i ogrodow, jeżeli się gdzie znajdzie, oddawać na dwor będą powinni. Tkacze zaś dawnym zwyczajem tkać pułsetki na dwor powinni; iaie, dokłada się tu, że nad linią specyfikowane w inwentarzu tyle drugie wybrać może, ile kiedy iest tego potrzeba; grzyby wieńcami oddawać powinni, rachując w wieńcu grzybow sto. Chmiel i wszelka ogroduina przy dozorze ięgomości pana administratora powinna być zbierana i wszelka intrata, która się może wynaleść w iako najlepszym być opatrzaniu i przysposobieniu intraty powinna. Poddany, jeżeli by który chciał novo osieść, ma być wolnym z dworu na rok ieden do upodobania pańskiego. Kłótnie, jeżeli by iakie między poddanymi byli i inne iakie niechęci, to dwor w sprawiedliwej indagacyi i pomiarkowaniu mieć powinien. Konnotacya wysiewow na obszarach Komarowieckich in anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto zasianych i zostających przy possessyi odebraney w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym die quarta Ianuarii. Żyta na tym folwarku na zimę wysiano na obszarach pańskich w ręce przypadłej Brodską miarą numero ośmak dziewiędziesiąt sześć. Opisanie dworu we wsi Komaruwce i cokolwiek w nim znajduje się przy odebraney possessyi w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym dnia czwartego Ianuarii. Primo, wiazd do tego dworu ulicą ze wsi, od wsi Pereniatyna, gdzie wieżdżając iest brama, alias wrota z tarcie, na biegunach, pzy których parkan dylowy; wieżdżając po prawey ręce stajnia z dyłow, pod stajnią z pomostem starym, z żłobami staremi, wpuł tej stajni koszara na owiec, ze stajni fortka

ku gumnowi. Wrota do tej stajni z tarcic na biegunach, z której wyszedzszy stajni, jest szopa pod słomą, mająca ścianę iedną z dyłow ku szpichlerzowi, który zaraz stoi przy teyże szopie mały z dyłow pod słomą, mający drzwi na zawiasach z zamknięciem na kłódkę z sionką, z której drugie drzwi do szpichlerza na zawiasach z zaszczipką, z podłogą z czterma zasiekami i z gurą nad sionką, dylowany: podle tegoż sernik stary pod słomą, na dole karmniczek. Od szopy i od szpichlerza idzie parkan z dyłow, w którym są wrota z tarcic na biegunach do ogrodu, który jest osadzony dokoła starym palisadem. Przy tym parkanie są: siennik pod słomą z kruhlakow, drzwi do niego na biegunach z tarcic; przy nim że stoi dwor nowy z kruhlakow pod słomą, do którego wchodząc są drzwi z tarcic. sień mała, z której do izby idąc są drzwi na biegunach, w tej zaś izbie piec kaflowy, z kominem, z piecem do chleba, ławami, stołem, oknami trzema i czwartym małym, z szyb prostych, w drzewo oprawionemi; na przeciwko tej izbie jest kołnora z drzwiami na biegunach z tych że kruhlakow, z powałą (?), z górami et coetera. Za tym budynkiem i dworem jest parkan z dyłow starych wających się y otaczający dokoła dwor, w tym parkanie są wrota na biegunach z tarcic, za którymi wrotami jest ulica ku stawowi; z iedney strony karmnik pod słomą z dyłow, chlewow dwa, ieden pleciony, a drugi z drzewa pod słomą ze drzwiami, z drugiey strony parkan około sadku, w którym sadzie loch brany, dylowany, z dwoma drzwiami na biegunach; za tym lochem kurnik pleciony z chrustu, okrągło pod słomą, daley zaś kuchenka dylowana niekończona z dzwirkami na biegunach. Za to kuchenko leży na podwurzu (które jest do zaiazdu przed budynek) drzewa niesprawnego sosnowego numero sto dziesięć. Wyiachawszy z tego podwurza, ogrodzonego dokoła parkanem, za wrotyma leży dyłow dębowych numero sto sześćdziesiąt sześć; wedle tych dyłow słupow parowanych dembowych numero czterdzieście sześć. Za tymiż wrotami z kruhlakow pod słomą wołownia z wrotami na biegunach; za to wołownią stodoła pod snopami, dylowana dokoła, ze czterma wrotami na biegunach, z kurnami żelaznemi. Za tą stodołą chlew z dyłow pod snopkami, z drzwiami na biegunach, szopa z iedney strony pod słomą na słupach, dylowana od stadnicy z iedney tylko strony; idąc z gumna są wrota na biegunach z furtką z schodami, idąc do obory, która stoi na prawey ręce, są do teyże obory wrota na biegunach; sama zaś pod słomą, we srodku prze-

groda na stadninę, odyłowana z iedney strony, z drugiey zaś, iak zwyczaj, na słupach. Stawkow dwa w tej wsi znayduie się, które mogą być spuszczone, na których stawkach młynek z kamieniem iednym na grobelce stoi z kruhlakow pod słomą z drzwiami i z inszemi we srodku potrzebami; za temi stawkami pod gurą winnica z kruhlakow pod słomą; do niey idąc są drzwi do sieni, w którey na iedney stronie izba z piecem kaflowym, z kominem i piecem do chleba, na górze zaś słodownia z tego pieca i kominu; po drugiey stronie winnica, gdzie piecykow dwa, ieden baniany, drugi burtakowy; w tych że sieniach komórka z drzwiami na biegunach z kruhlakow, studnia z żurawiem, z chlewami pod słomą; w winnicy wszelki posudek, iako to: kadek trzy, spustow dwa, rurnie duże, konwi dwie, wiadro, czerpak, bania z rurami, z czapką et coetera. Ogrody do dworskiey należące wygody i chmielnik, las, który należy do tej włości, iako iest dokoła na gurze za stawem w dozorze, tak i teraz być powinien przez leśnych przy surowym zakazie iegomości pana administratora, aby nie był pustoszony. Pasiek znayduie się numero trzy, które opisane osobliwym rejestrzykiem pozycye i sytuacye mieysc ich, mają w sobie pniow numero dwieście sześćdziesiąt trzy. Obszary, które antiquitus na trzy ręce chodziły, tak i teraz co rocznie o pozycyi mieysc swóich isé mają i używane być powinny. Konnotacya krescencyi wsi Komarowki odebraney przy possessyi iaśnie wielmożnych ichmościow panow grabiow Krasickich kasztelanicow Chełmskich, iako też i innych rzeczy, na gruncie spisana w roku tysiąc siedmset trzydziestym piątym, dnia czwartego miesiąca Ianuarii. Primo odbiera się od iegomości pana Antoniego Radoczyńskiego zostalego żyta w polu styrt numero dwie, w których kop dwieście pięć; secundo, item odbiera się w stodole kop numero ciedmdziesiąt; tertio, item owsa w styrcie poczętey, na gumnie, kop numero sto dwanaście; quarto, item hreczki w styrcie na gumnie odbiera się kop dwieście; quinto, item ięczmienia w gumnie kop numero odbiera się czternaście; sexto, item lnu czesanego w garsciach odbiera się numero kop dwie. Latus zostaley krescencyi na tym gruncie i odebraney przy tej possessyi facit kop sześćset trzy. Konnotacya odebranego ziarna na folwarku Komarowieckim od tegoż iegomości, de tempore anno et data ut supra. Primo, żyta iarego odebrało się od iegomości pana Radoczyńskiego w szpichlerzu ziarnem ósmak numero trzynaście; secundo, item żyta ozimego odebrało się numero trzy; tertio, item hreczki ósmak

numero sześćnaście i czterewykw trzy; quarto, item owsa ośmak numero sześćdziesiąt trzy; quinto, item grochu ośmak numero dziewięć; sexto; item prosa odebrało się numero czterewykw trzy; septimo, item sieniemia konopnego ośmak numero dwie; octavo, item maku numero czterewykw dwa; nono, item lnu nasiennego odebrało się numero czterewykw jeden. Dalszy transport odebraney krescencyi i innych rzeczy: decimo, item kołopi rączek numero trzydzieście; undecimo, item wełny run numero dwadzieście trzy; decimo secundo, motków, które są u ludzi, numero sześćdziesiąt trzy; decimo tertio, grzybow wieńcow numero trzydzieście dziewięć; decimo quarto, sliwek odebrało się numero czterewykw dwa; decimo quinto, cybuli wieńcow dziewięćdziesiąt; decimo sexto, nasiona ogrodne, ogrodnina, kwaszenina, ta na folwarku odbiera się osobliwym rejestrem; decimo septimo, słońiny odbiera się numero półci ośm; decimo octavo, sadel z podrobami numero cztery. Latus pozostały i odebraney w ziarnie krescencyi i innych rzeczy od iegomości pana Radoczyńskiego de anno et data ut supra, ośmak sto sześć, czterewykw iedyńaście i puł. Registr obory spisanej na gruncie, stada i drobiazku folwarcznego w Komaruwce weryfikowany przy odebraney possessyi de anno et data ut supra. Primo, krów pożytkowych odebrało się numero dwanaście; secundo, iałowek młodych dwuletnich numero sześć; tertio, ozimkow numero trzy; quarto gospodarz tej obory numero jeden; quinto owiec wszystkich młodych i starych sztuk numero pięćdziesiąt i siedm; sexto koz z kozłami młodych i starych sztuk numero trzydzieście trzy; septimo, swini maciurek starych numero dwadzieście ośm; octavo, wieprzów chudzców numero cztery; nono, wieprzów karmnych numero dwa; decimo, wieprzów małych młodych numero ośm; undecimo prosiąt małych numero dwadzieście siedm. Transport dalszy odebranych rzeczy w tym że folwarku: decimo secundo. wołów roboczych odbiera się od tegoż iegomości pana Radoczyńskiego numero sześć; decimo tertio. stadniny spisanej de specie et numero osobliwym rejestrzykiem, odbiera się sztuk numero dwadzieście cztery; decimo quarto, drobiazku folwarczny; decimo quinto, gęsi odbiera się numero siedmnaście; decimo sexto, indyków numero iedyńaście; decimo septimo, kaczek numero sześćdziesiąt; decimo octavo, kapłunów numero trzydzieście; decimo nono, kur prostych numero trzydzieście; vigesimo. notują się tu kury proste i kapłuny, które za rok tysiąc siedmset trzydziesty czwarty być powinny odebrane od poddanych według linii

wyżey specyfikowaney w dani tego inwentarza. Notata różnych rzeczy: Vigesimo primo, żelazo płużne od pługą iednego numero iedno; vigesimo secundo, radeł z narałkami numero trzy; vigesimo tertio, bron do roli z żelazem numero dwie; vigesimo quarto, młynek do chędożenia zboża numero ieden; vigesimo quinto, item arfa do tegoż chędożenia numero iedna; vigesimo sexto, siana odbiera się od tegoż iegomości pana Rado-czyńskiego styrte, w której sążni numero siedm, iedna; vigesimo septimo, item stożkow numero dwa. Notnie się tu, który poddany w tey wsi ma woły pańskie, a który zaś swoje chłopskie, oraz i konie, których de nomine et cognomine tu się nie specytykuie, tylko pod liczbą: pierwszy, drugi, trzeci, czwarty et coet. Widzieć inwentarz w liniach spisany, — ten będzie informował liczbę każdego człowieka przezwisko; i tak pierwszy wołu iednego chłopskiego, drugi wołow pańskich dwa i chłopskiego iednego, trzeci wołow pańskich trzy, czwarty wołow pańskich dwa, piąty wołow pańskich dwa, szósty woła pańskiego iednego, siódmy wołow pańskich dwa i chłopskiego iednego, ósmy woła pańskiego iednego i chłopskiego iednego, dziewiąty woła pańskiego iednego i chłopskiego iednego; dziesiąty wołow pańskich dwa; iedynasty nic; dwunasty wołow chłopskich trzy, trzynasty woła chłopskiego iednego, czternasty wołow pańskich dwa, piętnasty wołow chłopskich trzy, szesnasty wołow pańskich dwa, siedmnasty wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego, ósmnasty konia pańskiego iednego, wołow chłopskich dwa; dziewiętnasty woła pańskiego iednego i chłopskiego iednego, dwudziesty wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego, dwudziesty pierwszy nic, latus facit wołow pańskich dwadzieście pięć, koń ieden, wołow chłopskich siednnaście; dwudziesty drugi wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego, dwudziesty trzeci wołow pańskich dwa, dwudziesty czwarty wołow pańskich dwa; dwudziesty piąty wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego; dwudziesty szósty, wołow pańskich dwa, chłopskiego iednego, dwudziesty siódmy wołow chłopskich trzy, dwudziesty ósmy wołow pańskich dwa, dwudziesty dziewiąty woła pańskiego iednego, chłopskich dwa, trzydziesty woła pańskiego iednego, chłopskiego drugiego, trzydziesty pierwszy wołow chłopskich dwa, trzydziesty drugi żadnego, trzydziesty trzeci woła pańskiego iednego, trzydziesty czwarty wołow chłopskich trzy, trzydziesty piąty wołow chłopskich dwa, trzydziesty szósty wołow chłopskich dwa, trzydziesty siódmy woła chłopskiego iednego, trzydziesty ósmy nic, trzydziesty dziewiąty

kobyłę pańską iedną, czterdziesty nic, czterdziesty pierwszy nic, czterdziesty drugi nic, czterdziesty trzeci nic, czterdziesty czwarty nic, czterdziesty piąty nic, czterdziesty szósty nic, czterdziesty siódmy nic. Latus facit wołow pańskich piętnaście, kobyła iedna, wołow chłopskich dziewiętnaście. Opisanie dworu i iego iurydykcyi w Krzemiencu będącego przy odebraney possessyi iaśnie wielmożnych ichmościow panow hrabiow Krasickich kasztelanicow Chełmskich, oraz i wszystkie na gruncie iego werifikowane rzeczy, de anno et data septima Ianuarii mensis. Primo wiażd do tego dworu z przedmieścia iadąc ku oycom Franciszkanom z nlice nazwaney Ledachowszczyzna, do którego dworu stojącego iadąc do niego po lewey ręce iest parkan stary, dokoła ogrodzaiący, w którym parkanie z przyjazdu są wrota i z fórtką na biegunach z tarcic, u fortki zaś żelazne klamki; wiachawszy w te wrota, po lewey ręce stoią pokoie i budynek pod gontem z drzewa tartego bardzo stary i zruinowany, w tym budynku iest izba iedna z alkierzem, w izbie okien dwoie, w alkierzu okien dwa z okielnicami na zawiasach żelaznych, z stołem, z ławami, piecem kaflowym, ze drzwiami na zawiasach, z podłogą, z sienią, w której iest komora ze drzwiami na zawiasach z zaszczepką, z kominem wywiedzionym, z gurami, ze drzwiami do sadu drugiem i et coet. Z tego budynku wyszedzsy po lewey ręce stajnia z wozownią, w której komor dwie z drzwiami, wrotami, z żłobami z drzewa tartego pod gontem bardzo zruinowana; z tey stajni idąc iest budynek dla gospodarza z drzewa pod gontem, w którym izba iedna z komorą, ze trzema oknami, z piecem kaflowym i z piecem do chleba, ze drzwiami na zawiasach u izby, do sieni zaś na kołowrocie, z zaszczepkami żelaznemi w sieniach kuchnia z kominem wywiedzionym plecionym et coet. Za starymi budynkami iest sadek pożytkowy z drzewa, które co rok, kiedy iest urodzay, daie owoc do profitu na złotych dwadzieście, czasem więcey, albo mniey. Do tego dworu należy iurisdykcyia pod posłuszeństwem mieszczan dwoch, iednego Semena Gonczarza i drugiego Iwana Tkacza, którzy, ile potrzeba dworska wyciąga, powinni być do usług wszelkich. Ci na gruntach pańskich siedzą, ogrody mają i z nich pożytkują. W samym dworze gospodarz być powinien mieszkalny, którego sobie pan upodoba i z dependencyą pańską ma w tym dworze siedzieć; który to inwentarz i w nim wszystkie opisanie wsi, dworow i wszelkie weryfikacye, iako są na gruncie należycie z indagacyi spisane przy ichmościach szlachcie wiary

godney, tak ciż ichmoście ten że sam inwentarz i wszystkie iego contenta podpisują. Działo się na gruncie we wsi Komaruwce dnia czwartego Ianuarii, tysiąc siedmset trzydziestego piątego roku. U tey oblaty podpisy rąk ichmośeiov panow przyacioł w te słowa: iako proszony przyaciol do tego podpisu kontraktu podpisuję się Ian Zaliński manu propria, Sebastian Wysokiński do tego proszony podpisu, manu propria, Paweł Piiński do tego podpisu proszony manu propria. A tak te oblata inwentarzow, za podaniem i prozbą wyż rzeczzonego offerenta, a za moim urzędowym przyjęciem, wszystko de verbo ad verbum iak się w sobie ma do xiąg niniejszych grod Krzemienieckich iest ingrossowana.

Книга Кременецкая городская, записовая и поточная 1735 года, № 1660; листы 417 и 426.

CXXVII.

Явка инвентаря села Охлопова, съ перечисленіемъ крестьянъ, рабочаго скота ихъ и отбываемыхъ ими повинностей. 1735 г., Сентября 2.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego piątego, miesiąca Septembra wtórego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamku iego królewskiey mości Łuckim, przede mną Iózefem Kazimierzem Zahorowskim, namieśnikiem burgrabstwa i zamku Łuckiego i xięgami niniejszemi grodzkimi Łuckimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Michał Brzeski dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich ten inwentarz gromady chłopow dobr wsi Ochłopowa ad acta praesentia castrensia Luceoriensia per oblatam podał, ratione introcontentorum de serie verborum tali. Inwentarz spisany gromady w Ochłopowie odebrany possessyi po niebożce ieymości pani Grotowskiey anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, dnia dwódziesiątego Oktobra.

Chwedko Romaniuk robi dni dwa, ma koni dwa; Iwan Romaniuk dni dwa, wołow dwa, syna iednego; Iosyp dni trzy, wołow dwa, konia iednego, synow dwóch; Iacko Nieczyporuk dni dwa, wołow dwa, konia iednego, syna iednego; Wasyl Krat dni trzy, wołow dwa, synow trzy; Kazimierz dni dwa, wołow dwa, synow dwa; Waško Sztompel dni dwa, koni dwa; Petro chałupa pusta; Tymko Handziuk dni dwa, konia iednego; Waško Głuch dni trzy, koni dwa, synow trzy; Tkacz baszteczny wacat; Andruszko Bednarczuk dni dwa, wołow dwa, synow cztery; Marcin dni dwa, konia iednego, synow dwóch; Iwan Pypczuk dni dwa, wołow dwa, konia iednego; Andrey brat tegoż Pypczuka przy nim; Iwan Tur i Hrycko bracia mają dni pascyżny trzy, koni dwa, synow dwa; Ilko Dackow dni dwa, konia iednego; Hrycko Nieczyporuk dni dwa, wołow dwa; Demian dni dwa, konia iednego, synow dwa; Dacko Marczuk dni dwa, wołow dwa; Iacko Krzywy dni dwa, syna ieden; Iacko Tkacz robić po poł setku, synow dwa; Iakub Tkacz synow dwa; Iacko Nieczyporuk dni dwa, woła iednego; Dmiter Krot dni dwa, wołow dwa, konia iednego, syna iednego; Ioachimicha wdowa dzień ieden, syna iednego; Andrzey Młynarz dni dwa, synow dwa. Ci ogrodow nie mają, ani pola nic nie zazywają. Po trzech w inwentarzu przekryslonych: Michałko Turuk wacat. Po skończonym inwentarzu registr tenori sequentis. Registr spisany krescency po odebraney possessyi nieboszczki ieyności pani Grotowskiej tak w ziarnie, iako i w snopach anno millesimo septingentesimo trigesimo quarto, die vigesima Octobra. Krubki, snopy. Żyta w ziarnie krubek pięć; pszenicy w ziarnie poł krubki; ięczmienia w ziarnie krubek pięć; słodu w wiunicy krubek trzy; żyta w stodole przestoiu samey słomy kop sześć, snopow dwadzieścia; w teyże stodole żyta kop sześć snopow trzydzieści; w teyże stodole prosa obmiętego kop dwie snopow czterdzieści; najmniey w stozku owsa przestoiu kop trzy, snopow piętnaście; w stodole owsa tyreckiego snopow trzydzieści; na gumnie w szopie ięczmienia kop dwanaście; w teyże szopie żyta kop dwie, hreczki najmniey w stozku kop dwie snopow trzydzieści; w szopie najmniey siana wozow dziesięć, Inu nie młoconego kop pięć; w szopie po de dworem siana wozow dwanaście; w teyże szopie nasienia ięczmienia kop pięć; grochu w szpichlerzu krubek dwie i poł krubki. We dworze w izbie nieboszczyney stoł ieden i stolik iegen mnieyszy; w teyże izbie stołkow pojedynkowych pięć, łózek trzy, kłudek od gumna trzy; szklanek dwie prostych, konewka iedna,

kaczorow dwa, krubka iedna co do targu zboże mierzą, gęsi dwoie, kadłub stary nie zgodny do kwaszenia ogrodniny ieden. Iako będący my szlachta proszeni dla odebrania possessyi i gromady w Ochłopowie, tak i przy odebraniu krescencyi zboża podpisuiemy się dla lepszey wiary rękoma naszymi własnymi. U tego rejestru podpisy szlachty woznego temi wyrażone słowy Adam Postolski manu propria, Antoni Grodzicki manu propria, Lawrenty Wozniak ministerialis. Po skonczonym rejestrze przypis de serie takowy: żyta wysiano na zimę, miary Horochowskiey ośmak piędziesiąt, pszenicy teyże miary ośmak cztery. Od iegomości pana Grodowskiego odebrałem za medycyą przyjacielską żyta kop sto dwie, pszenicy kop dwadzieścia iedną snopow czterdzieści; owsa kop dwadzieści cztery, hreczki kop dwadzieści iedną, snopow dwadzieści trzy. U tego przypisu podpis temi słowy: Antoni Radwański który że to inwentarz z rejestrem per oblatam podany za podaniem i prozbą wyż mianowanego iegomości podawaiącego a za moim urzędowym przyięciem wszystkich z początku aż do konca de verbo ad verbum tak iako się w sobie pisany ma, do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich iest ingrossowany.

Книга городская Луцкая, 1735 года, № 2287; листъ 684.

CXXVIII

Постановленіе Каменецакого мѣстскаго суда о допросѣ подѣ пыткой крестьянина Лихураша, обвиняемаго въ воровствѣ 1737 г., Августа 3.

Die 3-tia Augusti 1737 anno.

Między ich mościami pany Michałem Mořawskim y Michałem Olszewkim aktorami, a pracowitym Wasylem Lichuraszem stawionym. Stosuiąc się do instrumentu od iego mości pana Woyciecha Baykowskiego subdelegata grodzkiego Kamienieckiego, tudzież y pana burgrabiego die 3-tia

Augusti 1737 anno do indagowania dobrowolnych konfessat do nego sąd niniejszy woytowski ławniczy Kamieniecki Podolski do konfessat przystępuje. Uskarżają się aktowiz na stawionego Wasyla Lichurasza inkarcerata, iż ten mieszkając we msi Urobrowcach lat trzy pod iegomością panem Ianem Odyńskim czasy różnemi różny rzeczy, iako to: w Theodora krawca kapturek lamowy gifes od szpady y koralów sznurków cztery ukradł. in anno 1736 konia gniadego szłapaka urodzonego imię pana Michała Morawskiego, którego miał od imię pana Pawła Tarnowskiego także ukradł, subsequenter w roku terazniejszym kobyłę skarogniadę u imię pana Michała Olszewskiego ukradł, także kobyłę kasztanowatę u imię pana Kazimierza Kobielskiego, drugę u Alexandra poddanego imię pana Tyrawskiego ukradł, y poprzedawał y innych wiele szkod poczynił, zaczym ad libera confessata ichmość panowie aktorowie upraszali. Odpowiada stawiony Wasyl Lichwiasz iż iest temu rok przyjechałem z imię panem Odyńskim do Kamieńca, staneliśmy gospodą w Theodora Alexandrowicza, w którego gdy się już pospali ukradłem ze skrzynki kapturek białogłowski lamowy y gifes mosiężny od szpady, koralów sznurków cztery, rano powstawawszy gospodarz queres uczynił, na mnie nacisneli ia przyznawszy się oddałem y za to żadney kary nie miałem. Ia Wasyl Lichurarz rodziłem się za Stryem w Poboczy, oycu było imię Andrzej Mogal matkę imienia niepamiętam od oycy poszedłem do wsi Kotona do dworu imię pana Stępkowskiego, tam pasalem cieleťa, tam byłem lat ośm przy dworze, gdzie służąc żadney szkody nieuczyniłem, tylko mając chleb obrokowy tygodniowy co zostało dawałem na grosz, ze dworu uciekłem od tego pana y przyzedłem do Horodenki, stanolem na służbę u popa Horodeńskiego za parobczaka wysłużywszy rok powróciłem do oycy swego, znowu nie doszedszy do oycy zostałem w Sokołowie pod Złotnikami, służyłem u imię pana Zubkowskiego szlachcica za parobka lat pięć y tam pocziwie służyłem, po wyściu lat pięciu odprawiłem się y w teyże wsi w nieiakiogo pana Witwickiego stanolem na służbę, w tego służyłem lat trzy, tamże y żonę poiołem na imię Feskę, tamże w tey wsi gospodarowałem sobie z żoną lat siedm bawiac się gospodarstwem bez żadney szkody ludzkiej, po wyściu lat siedm poszedłem na srobołę tu na Podolą do Wosobiiówki y mieszkalem teraz trzeci rok na części imię pana Odyńskiego, mieszkając pod panem Odyńskim. Na podane punkta 1-mo konia gniadego imię pana Michała Morawskiego odpowiedział lubom przyznał, alem to mówił

z boleści gdy mię krępowano y bito, alem nie kradł y żadnego konia w Minkowcach nie przedawał; ad 2-dum pytany o klacz imć pana Olszewskiego, odpowiedział, iadąc ia do Sokołowa do krewnych y przyjaciół swoich przede duiem wziołem klacz imć pana Olszewskiego maści gniadey z pola w Sokołowie, zaiachałem do imć pana Dolińskiego, który mi winien talerów bitych siedm, upraszałem aby mi oddał, on prosił się abym mu ieszcze poczekał y tak wróciłem się nazad do Worobiiowski, nie dojeżdżając do Worobiiówki pusiłem też klacz kradzioną pod Furmanówkę, a sam poszedłem do Furmanówki do człeka którego imienia niepamiętam, tylko wiem że służył u pana Tyrawskiego, u tego człeka na roli miałem posianey pszenicę z puł czetweryka in vim prowizyi złotych ośm, które mi do tychczas winien, tamże w Furmanówce dowiedzieli się o mnie, y tak ze dworu człek złapał mię y do Worobiiówki oddali mię. 3-tio, pytany o klacz Alexandra poddanego imć pana Tyrawskiego odpowiedział że iey niekradł, ani wie o niey, tylo z boleści przyznał iakoby miał ukraść; pytany ieżeli miał iaką przewodnią z szwagrem swym w Kurnikach, odpowiedział żadney rzeczy niekradł ani z nim przewodni nimrł, ani z koni innym nigdzie żadney szkody, nikomu nieuczynił, pytany był o kradzieży mielnika Demszyńskiego iako to o okszę, oskardów dwa, odpowiedział tego niekradł, tytkom miał dawne swoię okszę, którą sprzedałem Andrzejowi Dubowemu od lat trzech za czetweryk pszenicy, żelaza, które się nayduią w domu, iako to kos dwie, suźdrów trzy, młotek do kosy te żelaza są własne moje, fantów kradzionych żadnych nimałem ani mam, tylo Iakub Szwiec, który mieszka w Worobiiówce pod panem Boiarskim dał mi był sznorówkę sukna karmozynowego abym był sprzedał, którą sprzedałem w Kitay grodzie żydom imienia niewiem, wziołem za nie złotych dwa i groszy pietnaście, które oddałem Iakubowi Szewcowi, także y płutna arszynów ośm tegoż Iakuba Szewca nosiłem w Kitaygrodzie po mieście sprzedałem arszyn po groszy dwanaście, za też płutno pieniądze tenże Szwec odebrał tylko mi za usługi kwatyrkę wódki kupił. Po wysłuchanych dobrowolnie przyznał się iż klacz imć pana Olszewskiego ukradł y onę pusił pod strachem w tydzień także będąc z imć panem Odyńskim gospodą u Theodora Alexandrowicza tam kapturek lamowy, gifes od szpady y koralów sznurków czteru w nocy ze skrzyni ukradł y one licem wrócił, do tego mając znaczną kwotę pieniędzy złotych sto sześćdziesiąt y pięć, które porospożyczał, resztę złapawszy onego

odebrał imć pan Zwada, z których pięniędzy żadnego słusznego wyvodu zkąt by ie miał nie daie, ale y owszem, mając taką kwotę pieniędzy, niby po żebranie po wsiach się włóczył. Dla tego sąd ninieyszy woytowski ławniczy Kamieniecki-Podolski, nie mając żadney należytey informacyi o poczynionych szkodach, iako to imć pana Morawskiego i innych, onego na konfessata korporalne skazuje, aby był przez mistrza publicznego swicami y szynami pieczony, idque in instanti nakazuje, depositu sumptu partis aktoreae.

Книга Каменецъ Подольскаго магистрата, № 4562, годъ 1519—1794; листъ 472.

CXXIX.

Показаніе крестьянина Василя Петрикова сына, обвиняемаго въ воровствѣ.—Постановленіе бурграбскаго суда, по требованію помѣщика, о дурствѣ обвиняемаго подѣ пыткой. 1738 г., Іюня 7.

Sabbatho post festum sacratissimi Corporis Christi Domini anno millesimo septingentesimo trigesimo octavo.

Praesentibus generosis Thoma Olęcki, Alexandre Lubański, Andrea Lewicki aliisque variae conditionis hominibus, tum ministeriali regni generali provido Thoma Tabinowski authenticato iurato, actus praesentis apparitore, per quem iurisdictio fundata, inter famatos Philippum et Hrehorium cives et incolas civitatis bonorum Korolówka, suo et totius civitatis eiusdem oppidi Korolówka (nomine), actores et delatores personaliter, et Wasyl Petryków syn statutum incarceratum personaliter; proposuerunt famati Hrehory et Filip actores contra statutum Wasyla Petrykowego syna, iż on zapomniawszy przykazania Pana Boga, będąc dobrze edukowanym przez rodziców swoich, którego złey rzeczy nie uczyli, ale chrześciańskich postępków, różnemi czasy, a prawie a iuventute sua, kradzieżą bawił się y

ludziom siła szkod po różnych miejscach czynił, naprzód manastyr w miasteczku Ułaszkwowcach z innemi podobnemi sobie okradł, działo się to w roku tysiąc siedmset trzydziestym czwartym; potym okradłszy ten manastyr, przez ten czas po różnych miejscach przebywał nie bez szkody ludzkiej, aż dopiero roku przeszłego tysiąc siedmset trzydziestego siódmego, przyszedłszy do Korolówki z Stefanem złodziejem, który za takiż kryminal powieszony, ukradli u mieszczanina Korolowskiego Demki bydła troje, za które bydło stawiony już siedział w więzieniu dworskim w Korolówce y swego, niewiedzieć iakim sposobem nabytego, dwoje bydła dał Demkowi mieszczaninowi Korolowskiemu, rekompensując mu iego krzywdę, za co był złapany, y uciekł ze dworu z więzienia; tudzież w Iezierzanach iak uciekł z Korolówki, mieszkał przez iesień, y tam parę koni ukradł, y innych wiele krzywd na różnych miejscach poczynił; więc tedy sądu swego wyżey wyrażeni delatores upraszali, aby za takie excessa y kryminały Wasyl Petryków syn karę poniosł. Iudicium burgrabiale Camenecense Podoliae, post propositionem partis actoreae contra statutum, ad libera confessata de eodem incarcerato condescendit, quorum confessatorum tenor talis: «Ja Wasyl Petrów syn rodziłem się w Rozdole w dobrach iaśnie wielmożnego iego mości pana Rzewuskiego, hetmana wielkiego koronnego, dziedzicznych, w woiewodztwie ruskim a powiecie Żydaczewskim, Miałem oycę Piotra y matkę Ahafią, którzy rodzicy tu do Korolówki z sobą mię małego przywiezli, y rosłem przy nich y bawiłem się gospodarstwem aż do śmierci rodziców moich, których y pochowałem w Korolówce; po śmierci tedy rodziców moich, czasu pewnego namówiwszy mię złego sumienia ludzie, w Korolówce na mieście, lat temu iest pięć albo sześć, abyśmy cerkiew alias manastyr wykradli, tak ia dałem się uwieść, którzy byli ze mną, iako Martyn mieszkający w Korolówce, y takeśmy poszli w nocy do tego manastyru, przy którym była celka, y ukradliśmy trzy worki szelągów samych y tak my się popaiowali niemi, w których workach miało bydź, iako zeznawał Martyn, complex tego złodzieystwa, złotych pięćset. a drugieśmy przepili; potym troje koni wziołem w Sinkowie, klacz u chłopca tamecznego poddanego w Białym Potoku, także iedną klacz w Zwiehlu, trzecią klacz, która iest do tego czasu w Czeczelniku u chłopca nazwiskiem Fedka Czosnyka, przeze mnie iemu odana, ale on o tym nie wiedział, czy iest kradziona; potym z Stefanem nieboszczykiem, którego pan Sokołowski dał obwiesić, (poszliśmy) na Ukrainę, tam

przyiachaliśmy pod Białą Cerkiew pod wieś Snitkowce we dnie, y tam my ukradli koni troie, y te konie zaprowadziliśmy do Smotrycza na iarmarek, ten Stefan przedał dwoie, a co na mnie przypadła łoszyca, tę mi we dworze odjęto, y tak mię puszczono; zaś o bydle Demkowym, lubom go zapłacił alem go niekradł, więcęy niewiem, ani się ni do czego nie przyznaię.» Po wysłuchanych dobrowolnych confessatach stawionego Wasyla Petrowego syna, urząd burgrabski Kamieniecki Podolski, ponieważ o wiele kradzieży y krzywd ludzkich przez delatorów y aktorów do sądu swego na pomienionego Wasyla Petrowego syna iest zaniesiona querymonia, bez należytey informacyi, urząd burgrabski Podolski zupełnie informować się nie może, zaczym stosując się do prawa pospolitego y świętey sprawiedliwości, Wasyla Petrowego syna na korporalne zdaie confessata, aby był według prawa po trzykroć razy przez publicznego mistrza pociągniony, ter igne admoto torturandus, a co ad forum advocatiale Camenecense Podoliae ad expediendam per supradictum ministrum publicum executionem odsyła. Co wszystko urząd woytowski Kamieniecki Podolski sumptu partis actoreae sub paena banitionis exequi tenebitur instantanaee nakazuie. Albertus Baykowski officii castrensis capitaneatus Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus et burgrabialis mp. Ex actis burgrabiatu castrensis Camenecensis Podoliae extraditum.

Книга Каменецъ Подольскаго магистрата, № 4562, годъ 1519—1794; листъ 519.

CXXX.

Показанія на допросѣ съ пыткой крестьянина Рапаяка, онъ же Слободяникъ, обвиняемаго въ воровствѣ. 1738 г., Іюня 13.

Feria sexta intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini, anno millesimo septingentesimo trigesimo octavo.

Sąd niniejszy woytowski ławniczy Kamieniecki Podolski, ex vi remissionis decreti, w sądach burgrabskich subdelegackich Kamienieckich Po-

dolskich, w sprawie y akcyi między urodzonym imć panem Stanisławem Demskim aktorem osobiście, a stawionym pryncypalnie Andruchem Rapiakiem alias Słobodzianikiem inkarceratem osobiście, prolati, agituiący się, zadosyć w kontentach onego czyniąc, do konfessat korporalnych do słuchania przystąpił, iakoż mistrzowi publicznemu mocno postrakami do słupów uwiązać roskazał, któren uwiązany, przed turturowaniem libere ac benevole, konfessata korporalne w te słowa zeznał: «Ja Andruch Rapiak, alias Słobodzianik, rodziłem się w Woytkowie, w dobrach wielmożnego imć pana Nowosielskiego, oycu było imie Michayło Rapiaka, matce Feska; przy rodzicach byłem z lat sześnaście, ociec iuż sprowadziwszy się do Iabłonowa na Podole z matką, tam sześnaście lat mieszkali, ociec mój lat będzie pięć iak umarł, a matka y teraz tam żywa zostaje, ia, że nie było się czego trzymać, poszedłem od matki na służbę w Iabłonowie do Wasyla Paryana, służyłem rok, od tegoż Paryana odprawiłem się należyte, poszedłem do Przyszka Iwana na służbę, służyłem lat dwie y tam szkody żadney nie zrobiłem; od tegoż odprawiwszy się poszedłem do Hlibonek y przyiołem służbę u imć pana Iurewicza towarzysza iasnie wielmożnego imć pana starosty Czerwonogrodzkiego y służyłem dwa roki y od tegoż odprawiwszy się, z tamtąd nazad do Iabłonowa wróciłem się y tam ożeniłem się y wziołem żonę w Sochostawie u wdowy Petrychy imieniem Paraskę, mieszkalem roków dwa; z tamtąd czterech nas poddanych uciekło y przysliśmy do Wyszniowczyka wielmożnego imć pana Horodyńskiego starosty Wiszniowieckiego y tam mieszkam, rok minął w wielki post.» Pytany był o hreczkę popa Zawadoskiego, przyznał, że sam stodoły iego sam ieden, nie mając co iesć, wziołem czetweryk hreczki y zmełszy ziadłem z żoną moją. Pytany był o rybie z wirste (?) pokradzionej, przyznał, że na ryby z Leskiem Szczerbatym spuściliśmy się y te ludzkie werstnie ryby trocha wybraliśmy, y zaraz przy tey rybie w nocy wybieraniu namawiał mnie tenże Lesko Szczerba, abym poszedł z nim konia u Iwana atamana wzioł, albo u kogo innego, a mielnik Semion tamedzny szyszał to w karczmie, ale nic nam nie mówił; y tak Lesko w tydzień potym z pola z noclegu parę koni u atamana Wiszniowieckiego ukradł, niedziel temu cztery, y prede mną chwalił się, że te wezmę konie, y u Tomka woyta Wiszniowieckiego—y tego się nie boję, chodź wezmę, poiadę po weinę,—y nie wiem czy iechał czyli nie, tam słyszał y wiem że się chwalił, że sześcioro owiec dworskich wzioł; pytany był o parę wołów

przez Leska kradzionych, przyznał, że Lesko nie wiem z której wsi ukradł, tylko wiem że Stefan Dziuryński z Smotrycza miał z Leskiem przewodnię, bo woyt, y Lesko mówił że on konia woytowego zawiodł gdzieś; pytany był o koniu Iablonowskim, którego biegł, czyli stał, gdzie się podział, odpowiedział tenże inkarcerat, iż zaprowadziłem do Lanckorony, ale u matki pierwey z swoją kłaczą będąc z łoszakiem dworocznym ogierkiem przybiegł, y zaiechałem do żyda, tam mnie podstarości Lanckoronski (wziął) y oddał mnie do pana mego, y siedziałem niedziel dwie, a potem tu mnie oddano. Gdy był turturowany po trzy razy, swiecami, tudzież y szyną przypieczony, to cokolwiek wyżej zeznał, to wszystko twierdził, a więcey ni do czego się nie przyznał.

Книга Каменецъ-Подольскаго магистрата, № 4562, годъ 1519 — 1794; листъ 523.

CXXXI.

Жалоба отъ имени Виленскаго воеводы, великаго Литовскаго гетмана, князя Михаила Сервация Вишневецкаго, на арендатора его имѣнія Гаулицы, Дрогичинскаго стольника Александра Гуровскаго. объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ, вслѣдствіе чего они угрожаютъ разойтись врозь. 1741 г., Января 3.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego pierwszego, miesiąca lanuarii trzeciego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieyszemi grodzkiemi Krzemienieckimi i przede mną Andrzejem Iakóblem Stokowieckim, protunc namieśnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Ilnicki, imieniem iaśnie wielmożnego xięcia iegomości Michała Serwacego Korybuta Wiszniowieckiego, woiewody Wileńskiego, hełmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, praecavendo integritati bonorum tegoż

iaśnie wielmożnego xięcia iegomości, hanc solennem naprzeciwko wielmożnym iegomościom panom Alexandrowi y Róży Smiałkowskiego Gurrowskim, stolnikom Drohiczynskim, małżonkom, vigore iurium suorum bonorum villae Hnilica et aliorum ad praesens possessorum, actis praesentibus infert manifestationem idque pro eo: Iż wielmożni ichmoście państwo Gurrowscy, zostając in exemptione praememoratorum bonorum Hnilica y Hniliczki, różne krzywdy poddanym tamecznym czynią i czynić ultro roskazują, w podwody tako konne iako i wołowe niezwyczajne, żadnym kontraktem nieopisane, pędzić i wyganiać każą, idque in totam et meram angarisationem subditorum, perconsequens, chcąc podobno desertam zostawić Arabiam, gdyż poddani, niemogąc talia pati przez częste odbywanie podwód, ludzie chudobą swoją wystarczyć nie mogą i rozchodzić się zamyslaia, iakoż i gotowi, szczególnie tylko feliciora sperando momenta czekaia na osobliwszą łaskę iaśnie wielmożnego iegomości xięcia dobrodzieia swego, że succurret onym,—tandem aliquando łaska pańska. A zatym idem generosus comparens iteratis, de diligentia celsissimi ducis, ne memorata bona aliquod in posterum patiantur detrimentum, a osobliwie w rozeyściu się poddanych (si et in quantum stać by się to miało, nie z inney racyi, tylko, ut praemissum est, z okazji wielmożnych ichmościców panów stolników Drohiczynskich) przeciwko którym quam solennissime manifestatur i tey manifestacyi salvam, si opus fuerit, cui et ubi de iure venerit, zachowawszy facultatem, hanc brevem actis connotari prosił; co i otrzymał. Ian Jlnicki.

Книга городская Кременецкая, поточная, 1742 года, № 1672; листъ 50.

CXXXII.

Приговоръ копнаго суда въ г. Овручѣ по дѣлу о кражѣ шляхтичемъ Думинскимъ меду изъ бортей, принадлежащихъ разнымъ лицамъ 1742 г., Мая 1—2.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, miesiąca Maii dziewiątego dnia.

Na leżeniu xiąg ziemskich wojewodztwa Kiiowskiego, przede mną Ierzym z Gałek Galeckim, vicesregentem y namieśnikiem protunc akt

ziemskich Kiiowskich, y xięgami ninieyszemi ziemskimi Kiiowskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ian Niewmirzycki, ten dekret kupny, między sobą podawaiącym y innemi, z iedney, a urodzonym Bazylim Dumińskim, z drugiej strony, stały y ferowany, z podpisami rąk tak ichmościow panow szlachty, obywatelow woiewodztwa Kiiowskiego, iako y gromad z różnych wsiów do tego zgromadzonych, dla wpisania do xiąg ninieyszych ziemskich Kiiowskich per oblatam podał, prosząc mnie urzędu, aby do xiąg ninieyszych przyjęty y wpisany był; a tak ia urząd, annuendo affectationi comparentis, dekret ad acticandum przyimując czytałem, który tak się w sobie ma: Działo się na ratuszu w mieście iego królewskiey mości Owruczu, roku tysiąc siedmset czterdziestego drugiego, dnia pierwszego Maii. Przed nami: Mąxymem burmistrzem, Ianem Staszkieviczem, Macieiem Maszkowskim, Michałem Bechem, Kazimierzem Ulanickim, Andrzejem Macieszą, Iowchimem Buhaiem, Zacharkiem Martynczukiem, Michałkiem Kostiućzenkiem, Iwanem Tuninką, Kupryanem Moysieienkiem, Prokopem Haponczukiem, Korniiem Łosińskim, Andrzejem Zaliwaką Konczakowskim, Chweskiem Kiziędem, Stefanem Nahornym, Chweskiem Uniatem y Kuźmą Żołońskim, gdy przypadła sprawa tak urodzonego iego mości pana Iana Niewmirzyckiego, iako też urodzonych ichmościow panow: Alexandra Moczulskiego, Iakóba Staszkiewicza, Iana Redczyca, Wasyla Onoszka, Iwana Makarewicza, Sawki Gresia, Iwana Czyczaka, y innych aktorow, iako: Andrzeia Ryzunia y Chweska Mitiuka, do sądu naszego kupy y gromad na to wysadzonych, do rozsądzenia aktorow z urodzonym Bazylim Dumińskim, ratione różnych kradzieży, a osobliwie podarcia y podpatrywania pszczoł,—przeto sąd nasz, kupy, (z) ludzi tak szlachty iako y gromad zebrany, wysłuchawszy kontrowersyi strony powodowey, a iednostaynie wszyscy zgodziwszy się, rozsądzaiąc strony powodowe z stroną oczewiście przed nas sąd stawioną, to iest urodzonym Bazylim Dumińskim, przysięgę urodzonemu iego mości panu Ianowi Niewmirzyckiemu nakazuie. A ponieważ urodzony iegomość pan Niewmirzycki oczewiście, przed nami sądem na to wysadzonym, iurament w dowodzeniu urodzonemu Dumińskiemu o podpatrzenie powtórne pszczoł iego własnych wykonał,—tedy sąd nasz zgromadzony, kupy, na iedno zgodziwszy się, urodzonego Bazylego Dumińskiego, iako w tej sprawie podeyrzałego, wziąć y na dobrowolne konfessata przyprowadzić sentencyuie. A że vergente sole do finalney decyzji ta sprawa krymi-

nalna przyść nie może,—do iutrzeyszego dnia odkłada. Na dniu tedy dzisieyszym, to iest dnia drugiego Maii, reassumowawszy akt sądu swego, na też dobrowolne konfessata skazuje. A ponieważ na dobrowolnych konfessatach mało do excessu swego przyznaie się,—po ustępie y ferowanej sentencyi y zgodney na iedno, iterum nie czyniąc y nie pragnąc czynić molestyi, powtórnie na dobrowolne konfessata wprowadzić nakazuje. A ponieważ na powtórnych konfessatach dobrowolnych ieszcze sufficienter nie przyznaie się, tedy sąd nasz kupy zgromadzonych ludzi na sąd wysadzonych na korporalną konfessatę skazuje. A ponieważ tak na dobrowolnych iako korporalnych konfessatach, tak do podpatrzenia pszczoł urodzonego iegomości pana Niewmierzyckiego, iako też urodzonego iegomości pana Alexandra Moczulskiego, Iwana Makarewicza, Gresia Sawki, Iwana Czyczaka, Andryia Ryzuńca przyznał się,—tedy sąd nasz tak urodzonych ichmościow panow szlachty, iako y pospółstwa, kupy ludzi na to wysadzonych, uznawszy urodzonego Bazylego Dumińskiego winnym, sentencyie: ażeby urodzony Dumiński, odbywając winy bezprawne, statutem w rozdziele czternastym, artykule siedmnastym y piętnastym, gardłem karać opisane, iednakże uwalniając sąd nasz od śmiertelney kary, nakazuje, ażeby urodzony Dumiński szkody wszystkie przez niego popełnione, iako to: urodzonemu iegomości panu Niewmirzyckiemu za podpatrzone pszczoły vice versa swoje dał, tudzież urodzonemu iegomości panu Alexandrowi Moczulskiemu pszczoły za pszczoły, innym zaś, iako to: Ianowi Makarewiczowi, Gresiovi Sawce, Iwanowi Czyczakowi, Andrzeiowi Ryzuńcowi, co sumnieniem potwierdzą, z substancyi swoiey nadgrodzić nakazuje; a pro crimine (z tą iednak prekawcyą, iezeli w swoich excessach nie przestanie, gardłem za dowiedzeniem powtórny bydz powinnym), powiesiwszy krob y leziwo na szyi, trzy razy koło ratusza oprowadzić przyśadza,—mocą teraznieyszego dekretu. U tego dekretu kupnego podpisy rąk takowe: † Maxym burmistrz. Ian Staszkievicz, manu propria. Maciey Moszkowski, manu propria. Kazimierz Ulanicki, manu propria. Michał Bech. Andrzej Maciusza, manu propria. Iowchim Buhay †. Zacharko Martynczuk †. Michał Kostiučenko. Stefan Nahorny †. Moysyi Kupryi †. Prokop Haponczuk †. Chwedor Kiziło †. Korniy Tołkacz Łosiński †. Iwan Tuninka †. Chwedor Uniat †. Który że to dekret, za podaniem y prozbą wyż mianowanej osoby podawiającej, a za moim urzędowym przyęciem, wszystek z początku aż do końca, słowo w słowo

iać się w sobie ma, do ciąg niniejszych ziemskich generału województwa Kiiowskiego jest ingrossowany.

Книга земская Киевская, записовая и поточная, годъ 1737—1742, № 137; листъ 581.

CXXXIII.

Акѣ суд боиої передачи дворянкѣ Маріи Гулевичевнѣ части имѣнія Грузягина, при чемъ исчисляются повинности и платежи крестьянъ. 1742 г., Мая 28.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego wtorego, miesiąca Maii dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Łuckim, przede mną Michałem Saykowskim, namieśnikiem na ten czas burgrabstwa y zamku Łuckiego, y xięgami niniejszemi grodzkiemi Łuckiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Maciey Karnoszewski dla zapisania do ciąg niniejszych grodzkich Łuckich tę tradycyą dobr części wsi Hruziatyna, przez urząd grodzki Łucki, w sprawie wielmożney ieymości panny Marianny Hulewiczowny, podkomorzanki Łuckiey, ratione intro contentorum nastąpioną, ad acta praesentia castrensia Luceoriensia per oblatam podał, prosząc mnie urzędu o przyjęcie oney y do akt wpisanie, ktorego ia urząd annuendo affectationi, ad acticandum po mienioną tradycyą przyjmując, czytałem, de serie verborum tali: Actum in fundo bonorum Hruziatyn, in palatinatu Vohhyniae, districtu Luceoriensi iacentum, illustrissimorum ducum Swiatopełkow Czetwertynensium haereditariorum, ante portam curiae ibitem sittae apertam, feria secunda inter octavas sacratissimi Corporis Christi. Domini, anno eiusdem millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, praesenfibus generosis ac nobilibus Antonio Gurski, Ioanne Szymanczewski, Elia Zacharzewski, Philippo Po-

miński, Antonio Kozłowski, ac aliis plurimis variis conditionis ac status hominibus, tum ministeriali regni generali provido Hapon Steciukiewicz, de villa Ostrow, authenticato et iurato. Officium castrense Luceoriense, videlicet ego infrascriptus vicesgerens castrensis Luceoriensis, ad officiosam requisitionem magnificae Mariannae Hulewiczowna, succameraridissae Luceoriensis, vigore decreti tribunalitii, Lublini, in iudiciis ordinariis generalibus tribunalis regni, sabbatho post dominicam misericordiae proximo anno praesenti millesimo septingentesimo quadragesimo secundo, inter magnificam Mariannam Hulewiczowna, virginem innuptam, ab una, et magnificos Lublinensem, Lukoviensem, Mielnicensem, Drohiciensem, Branscensem, Horodlensem, Branscensem, Luceoriensem, Owrucensem, Zytomiariensem, capitaneos, parte ab altera, prolati, in virtutes condemnationis seu poenae publicationis in castro Luceoriensi in iudiciis officii terminorum quaerelorum, die vigesima tertio Ianuarii anno nunc currenti millesimo septingentesimo quadragesimo secundo super illustribus ducibus Feliciano et Catharina de Iełowickie Swiatopełki Czetwertinensibus coniugibus, bonorum Hruziatyn haeredibus, atque magnificis Stanislae, Marianna et Sophia Porczyńskie, olim magnifici Christophori Porczyński, dapiferi Owrucensis filio et filiabus, fratre et sororibus inter se germanis, bonorum Hruziatyn praesentaneis possessoribus, ex parte magnificae Mariannae Hulewiczowna, in lucro reinductionis in bona Hruziatyn violenter adempta, faciendique calculi de perceptis proventibus, una cum restitutione eorundem, nihilominus in lucro ulterioris fortis finalis ac indilatae executionis, super vero impugnantibus aut iis, quorum nomine impugnatum iest, in poena banitionis perpetuae obtentae et publicatae, ad supranominata bona Hruziatyn condescendi, ibidemque iurisdictionem meam officiosam, in praesentia generosorum ac nobilium supra expressorum tum ministerialis regni generalis providi Hapon Steciuszkiewicz, fundavi; qua fundata, partes (praevia per ministerialem suprascriptum partis citatae. iure victae, de peragenda mea executione avisatione) ad comparendum acclamare feci Quo in termino partes utraeque et quidem actorea magnifica Marianna Hulewiczowna, succameraridissa Luceoriensis virgine innupta personaliter sese sistente reproducto decreto tribunalitio supra expresso executoriali tum decretis castrensibus Luceoriensibus ac condemnationibus, totoque sufficienter perducto processu reposito, traditionem bonorum seu sortis summae originalis ac provisionalis ab eadem provenienti, urgente

et affectante, a parte vero citata tam videlicet illustrissimis ducibus Floriano Vlodimirio, Laurentio Swiatopelki ducibus Czertwintensibus, succameraridis Braclaviensibus, fratribus inter se germanis, haeredibus, quam magnificis Porczyńskie, bonorum Hruziatyu possessoribus, ad repugnandam executionem nemine comparente, imo benevole per administratorem eorundem bonorum Hruziatyu atque per magnificum Strzałka, pocillatorem Kruszicensis, sortis inibidem sittae possessorem, personaliter comparentem, non denegante, libere permittente, adhaerendo itaque legi publicae, ad traditionem praemissorum bonorum, summae obnoxiorum, uti tam in re iudicata, quam post plenariam convictionem haeredum et possessorum, nemini impugnante, me contuli ad conscriptionemque curiatae accepi, de tenore tali: Dworek dranicami wpuł pobity, przy nim piekarnia słomą pokryta, palikami sosnowemi od drogi otoczony, wrota z pal zrobione; do tego dworku drzwi drewniane na biegunach do sieni wchodząc, z sieni zaś po lewey ręce izba, do której drzwi drewniane proste na biegunach, piec biały z prostych kaflow, kominek prosty, ławki koło pieca, posadzka z prostych dyłow sosnowych, okien dwie, słupkiem przegrodzonych, z szybami w drewno oprawnemi, trzecie także z szybami w drewno oprawnemi; w tej izbie szafeczka mała z dwiema drzwiczkami, zaszczerpka żelazną, stoł drugi prosty sosnowy, zydel długi prosty sosnowy; z tej izby drzwi do alkierzyka na biegunach, zaszczerpka żelazna, posadzka stara prosta, okno iedno z szybami w drewno oprawnemi, w której szafeczka zła z krategką; naprzeciwko piekarnia z piecem czarnym glinianym, okienek małych trzy, w drewno oprawne. Przy tym dworku stajenka, słomą pokryta, stara, ze żłobem; przy teyże obora, wpuł okryta słomą, z wrotami dwiema, tamże piekarnia z piecem nowym; szpichlerzyk mały, od dołu dranicami, wgurze słomą pokryty, z zamkiem drewnianym; soszek (?) maleńki w ogrodku; ogrodu wkoło tego dworku z różnym warzywem, z grzędami zasianemi, za tym ogrodkiem ogród nad błotem, grochem zasiany, płotem ogrodzony; z drzewem tamże znajdującym się, tudzież z łąką, pod tym ogrodem będącą. Za drogą plac, ciągnący się od drogi, przez wieś idącey, aż do błota, z stodołami trzema, słomą pokrytymi, z gumnem, siedliskiem i polem, aż do błota ciągnącym się. Po spisany dworku, stodoł, gumien, ogrodow y wszelkich budynkow, do wpisania inwentarza poddanych chłopow y pańszczyzny przystąpiłem, którego inwentarza tenor talis: Łukasz Szewc nie nie robi pańszczyzny,

tylko daie czynszu złotych sześćnaście. Harasim Mandziak, ślusarz, ma wołow dwa, robi dni dwa w tydzień, daie czynszu owsa pięć miarek, miary Kołkowskiej, kapłuna iednego, pieniędzy groszy dwadzieścia, za czerwiec kurkę prostą. Chałupa pusta, stara, popsowana, z placem y gruntem, do niey należącym, y z ogrodem. przy dworku będąca; łuszczycha wdowa z chałupy robi pieszo dzień ieden w tydzień, daie kapłuna, za czerwiec kurkę prostą. Hryc Arszutik ma wołow dwa, robi dni trzy w tydzień, daie czynszu owsa (ćwierć?), groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Lewko Arszutik ma wołow dwa, robi równie y czynsz daie y wszystko z Hrycem. Kiryk Bryk ma wołow dwa, robi dni trzy, owsa daie pięć miarek miary Kołkowskiej, groszy dwadzieścia, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Abram Bulmit ma wołow cztery, robi dni trzy, owsa ćwierć daie, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą; z drugiey ćwierci pola trzymającego daie czynszu złotych pięć. Hryc Wasilenko robi dni trzy pieszo, owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Demko Romazaniuk ma wołu iednego, robi dni trzy pieszo, daie owsa czynszu swierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Iwan Chodomanczuk ma wołow dwa, robi dni trzy, owsa daie ćwierć miary Kołkowskiej, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą, z drugiey ćwierci daie czynszu złotych pięć. Anton Krawczuk robi pieszo dwa dni, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Iwan Krawczuk także robi dwa dni pieszo, daie groszy piętnoście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Ignat robi pieszo dwa dni, równie daie czynsz z wyższemi piezemi. Iacko Bondar wołow dwa, robi dni trzy. owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Samuły Redka, wołow dwa, owsa ćwierć daie miary Kołkowskiej, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Nikomicha wdowa ma wołow cztery, robi y czynsz daie równie cum superiori Redka. Chwedor Redka. wołow cztery, robi dni trzy, owsa ćwierć daie, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Iuchim Wołaszczyk ma wołow cztery, robi dni trzy w tydzień, owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Andrey Bryk, wołow dwa, robi dni trzy, daie czynszu owsa ćwierć, groszy piętnaście, kapłuna iednego, za czerwiec kurkę prostą. Iwan Baryczuk, wołow dwa, robi dni trzy, daie czynszu ćwierć owsa,

groszy piętnaście, kapłuna jednego, za czerwiec kurkę prosta. Z wszelką tych poddanych wyżywionych robocizną, pańszczyzną, stróżą nocną, tłułą, z obzynkami, zażynkami, obkoskami, zakoskami, jeżeli ten dawno bywał zwyczaj, owo zgoła według dawnego zwyczaju z powinnościami wszelkimi. Pola, zaczynające się od drogi wielkiej, mimo stodoły ciągnące się aż do brzeziny, między stodołami, a między chałupą Iuszczychy wdowy. pustką z gruntem wedle pastucha do gromady należącego będącą. Także grunt pusty, łan, Doliny nazywający, zaczynający się od błota przy wsi będącego, a ciągnący się aż do błota ku borowi, z sianożęcią. Tudzież grunt pusty na postawienie karczmy, poczynający się od błota y drogi przez wieś idącej, a kończący się do błota drugiego pod lasem. Wobszarze dworskim część obszaru tegoż pustego niezasianego, poczynającego ode wsi między polem wielmożnego iegoomości pana Strzałki, aż do między naznaczoney, kończący się do rudki, przytykającej do gruntów Borowickich,—wydziela się y podaje. Sianożęci podają się we trzech miejscach: pierwszym w Dymeńskim, w drugim Bleszczyńie nazwanym, w Zaszcu pod . . . . . Wolne mliwo we młynach Hruziatyńskich, na Styrze Borowieckim będącym, a do Hruziatyna nadanym, bez miarki, bez czerhy. Wolny wrąb do lasów tak na opał, iako y na budowanie karczmy y dworskie. Wolne łowienie ryb w izeiorkach, stawach, rzekach. Wolne także robienie piwa y kurzenie gorzałki w winnicy dworskiej na potrzeby dworską wielmożney ieyności pauny Hulewiczowny pozwala się. Białogłowy motki według zwyczajów dawnych odprzedzać powinny. Pańszczyzny dzień chłopa ciągłego y pieszego rachuje się groszy sześć, komornic białogłów pieszca groszy trzy podaje się.—Post in scriptum taliter inventarium haec bona Hruziatyn seu sortem per me exdivisam, cum omnibus attinentiis et pertinentiis, usufructu, subditis supraexpressis, eorumque laboribus, obedientia, custodiis nocturnis, censibus, daninis, agris, campis, pratis, sylvis, curiis, stodoliis, aedificiis, foenificiis, agris desertatis, sorteque in obszar curiali efdivisa, incipiente a villa Hruziatyn inter metas agrorum magnifici Strzałka, ab una, et metam a me obsignatam parte ab altera, tendenteque ad Rudka, cum omnibusque utilitatibus, commodis, pascuis liberis, libera molitione in molendino, piscatione piscium, liberaque in sylvis, boris excisione sylvarum magnificae Marianne Hulewiczowna, virgini innuptae, cum libera in fluvio Styr piscatione piscium, liberoque in braxatorio cerevisiae ac cremati pro commodo curiali coctu,

in summa originali quatuor millium florenorum polonicalium ac provisionali ab eadem summa proveniente, nec in poenis adiudicatis processuque super hisce bonis perducto, tradidi, praesentibusque trado, in actualemque, pacificam, realem eiusdem magnificae Mariannae Hulewiczowna possessionem dimissi, praesentibusque dimitto, obedientiam subditis eidem magnificae Hulewiczowna praestandam iniunxi. Nemo vero eandem traditionem, officiose subsecutam, invitare audeat, sub poenis, legibus regni descriptis. Ratione vero poenarum tam personalium, quam..... super illustrissimis ducibus Swiatopedki Feliciano et Catharina de Iełowickie, capitaneis Daniczeviensibus, bonorum Hruziatyn haeredibus, ac complicibus eius (sic), in terminis expressis, ratione violentae expulsionis de bonis Hruziatyn officiose traditis ac intuitus attentatarum violentiarum circa violentam expulsionem in persona magnificae Hulewiczowna patrarum per officium castrense Luceoriense decernendarum ac pro finali eiusdem causae facti ac violentiarum deiudicatione rursus ad officium castrense Luceoriense remissi, praesentibusque remitto, conservando partibus inibidem terminum peremptorium praesentis actus recognitionis vigore. U tey tradycyi, per oblatam podaney, podpis ręki temi słowy: Matbias Franciscus Tarkowski, pincerna terrae Mielnicensis, vicesgerens castrensis Łucoviensis. manu propria. Która że to tradycya, per oblatam podana, za podaniem y proźbą wyżypodawającego iegomości, a za moim urzędowym przyięciem, wszystka z początku aż do końca, de verbo ad verbum, tak iak się w sobie pisana ma, do xiąg n'nieyszych, grodzkich, Łuckich, iest ingrossowana.

Книга городская Луцкая, записовая, 1742 года, № 2300; листъ 789

CXXXIV.

Рѣшеніе Кіевскаго земскаго суда по обвиненію Брацлавскаго подстоля Глембоцкаго, владѣльца м. Кодни, въ неправильномъ разбирательствѣ дѣла между живущими въ Коднѣ шляхтичами о воровствѣ, въ которомъ былъ обвиненъ возный Дидчукъ, по указанію знахаря. 1746 г., Января 29.

29-tego Ianuarii 1746.

Sąd ziemski grodzki woiewodztwa Kiiowskiego, rozwiązując suspense od sądu grodzkiego Kiiowskiego do wywiedzenia inkwizycyi, zachowane potrzebne być reponowanie inkwizycyi ex mente sądu tegoż grodzkiego Kiiowskiego wywiedzenie, a ponieważ reponowali, przeto do czytania onych przystąpił. z których przeczytanych y przez wszelkie circumstancie wyexaminowanych, kontrowersyi stron wysłuchawszy y one dobrze wyrozumiawszy, ponieważ z tychże pokazało się, iż urodzony Ian Didkowski w mieście Kodni wielmożnego Głębockiego, podstolego Braclawskiego dziedzicznych rezydując, gdy onego szkoda spotkała, że mu zboże..... czyli żyta coś wykradziono y konia ktoś ukradł, na różnych miejscach inwestygując y radząc się do znachora alias wieszczka, który powiedział, że wozny, na imie Dideczuk, miał mu tę szkodę uczynić; o tę tedy szkodę swoją do wielmożnego Głębockiego pana pozywał onego y położył na niego trzy talery bite y skopow dwa; za co gdy tegoż Dideczuka kazał wziąć do więzienia, który powołał szlachtę pana Przygockiego y pana Raszka, sam zaś tylko się do zboża przyznał; tandem gdy ciż instyfikując się znowu do tego wieszczka za pozwoleniem wielmożnego Głębockiego y ordynowaniem od tegoż, który iako pater mendaciae, nic niewinnych być szlachtę urodzonych Raszka y Przygockiego zeznał; tandem ciż szlachta urodzonego Didkowskiego do zamku za swoją kalumnię przywołali do wielmożnego Głębockiego y położyli na onego 12 czyli 14 czerwonych złotych, który potym niewinnych szlachty uczyniwszy urodzonych Przygockiego y Raszka, kazał za winę, żeby te pieniądze urodzony Ian Didkowski wrócił urodzonemu Przygockiemu y Raszcowi; a gdy ten nie miał czym płacic tak wielkiej winy, kazał mu wołów osm wziąć y krowe y

z Kodni onego wypędzić. A zatym sąd zważaiac krzywdę wielką urodzonego Didkowskiego ubogiego szlachcica, który swoiey szkody chcąc dociec musiał na różnych mieć porozumienie y choć zgrzeszył posądzeniem, różnych, pozywał o to do pana wielmożnego Głębockiego woznego Deda-czuka (sic), iednak że wielmożny Głębocki wziowszy u niego trzy talery y od drugich, na urodzonego Didkowskiego tak wielką quote kilkanaście czerwonych złotych wykładu włożonych brać by nie powinien tak wiele na zgubę szlachcica, któremu za to całą chudobę zabrali, lubo by winnych tak tych, co na onego kładli, być uznał, — ex moderamine iudicii sui uznaie: ażeby wielmożny Głębocki wołow ośm zabranych z pługami y wszystkim do pługow należącym, krowe y za opuszczenie w gospodarstwie ogrody y inne, luit dwie oddał lub taxe przez tegoż urodzonego Didkowskiego poprzysiężoną odtąd za niedziel dwie przed aktami grodzkimi, Żytomirskimi wielmożny Głębocki do rąk y za kwitem urodzonego Didkowskiego pana zapłacił, zboża ośmak dwie przez woznego ukradzionych inter reddendo woznego oddał y tegoż woznego, z którego okazia tey kłótni, do wypełnienia kary sta kiiow przed temiż aktami stawił, pod winą banicyi wieczney, która przed temiż aktami in casu nieoddania czyli niezapłacenia do publikowania należącey, dawszy nateczas luitę 14 grzywien pod wspomnianym rygorem, a sądowi swemu puł luity natechmiast pod osobliwą winą banicyi z rejestru paenalium publikować maiącey; wielmożną zaś Hańską, chorążyną Żytomirską y innych, iako z inkwizycji non redargutos, sąd uwalnia, kondemnaty w tey sprawie otrzymane in nullo negotio sąd kassuie, annihuluie y cały process movit; pars citata non admissa, protestatur reprotestatur.

Книга Киевская земская, декретовая, 1713—1749 года, № 769; листъ 573 на оборотѣ

Запись о продажѣ Давидомъ Яковенкомъ еврею Безверхому участка земли; въ записи упомянуто, что Яковенко, желая поступить въ духовное званіе, былъ освобожденъ по этому поводу своимъ помѣщикомъ отъ крѣпостной зависимости 1746 г., Іюня 13.

Post festum Sancti Antonii in anno millesimo septingentesimo quadragesimo septimo, die septima Iulii.

Майац libertacyя з poddaństwa od іаśnie оswieconego хієця іегомоści dziedzica mego z okazji starania się о stan duchowny, przy której dyzpozycyi wielmożnego іегомоści pana Antoniego Дѣбовського, generalnego kommissarza dobr tegoż іаśnie оswieconego хієця іегомоści, reperacyя будынка на gruncie blisko млына Semenowego zostайацą starozakonnemu Іекowi Bezwerchniemu на wybudowanie winnice за summe złotych оśмдзiesiąт przedałem, nic sobie на tym gruncie y sukcessorom swoim nie zostawiając, który dokument approbacyey wysz rzeczonego іегомоści pana kommissarza dobrodzieia podlegać ma; to іако іаśnie, іаownie y dobrowolnie czynіе, tak dla większey twierdzi ręко własną podpisуіе. Datt w Barze 1746 anno, die 13 Iunii. Daniel Іакowenko. Te reparacyя будынков на gruncie blisko млына Semenowego sprzedанą approбуіе. Datt w Biliczynie, die 16-ta Iunii 1746 anno.

A. Дѣбовский.

Ian Czarnicki W. B.

Stefan Turczynenko B. B.

Maciej Handzenko P. B.

Andrzej Zychowski P. M.

Книга Барскаго магистрата, 1659—1765 года, № 4574; листъ 127.

CXXXVI.

Показанія свидѣтелей по дѣлу между Гадяцькимъ старостою Стржемескимъ и старостою Гоциньскимъ, Тарломъ, о захватѣ разнаго рода имущества. 1747 г. Марта 12.

Inquisitiones ex reatu illustrium et magnificorum Tarlow, capitaneorum Goszczynensium, coniugum, contra actoratum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, coniugum, vigore decreti officii pleni castrensis Camenecensis Podoliae, in iudicii terminorum tactorum, sub celebratione terminorum querelarum officii eiusdem, feria secunda post festum sanctorum Trium Regum, anno praesenti 1747, inter partes prolati sub agitatione terminorum querelarum officii praesentis, feria secunda post Dominicam Oculi quadragesimalem, anno quo supra 1747, ex testibus exceptae et connotatae.

Primus testis, generosus Casimirus Kobylński, praevio corporali iuramento, ad primum punctum recognovit: «o tym ja wiem, że ludzie i poddani iaśnie wielmożnego iegoomości pana starosty Goszczyńskiego w roku 1747 wyiechali zabierać zboże, ale ja tego nie wiem czy to ten grunt należy do Kolendzian; czy też do Dawidkowiec, i to wiem, że ci ludzie bez żadney broni byli, ani też mogą wiedzieć czy iaki grunt iegoomość pan starosta Hadziacki Dawidkowski przeorał i zasiał go prosem, czyli innym zbożem; o tym dobrze wiem, że coś prosa zabrali ludzie Siekierzynieccy, ale tego nie wiem, siła kop zabrano, i z czyiego gruntu; o zabranii pszenicy i żyta nie wiem, anim widział, żeby miano żyto albo pszenicę zabierać; o tym zaś wiem, że ludzie i poddani wielmożnego iegoomości pana starosty Hadziackiego natenczas wypadszy w pole do ludzi iaśnie wielmożnego iegoomości pana starosty Goszczyńskiego, iednych suchymi razami zbili, a drugich poranili i postrzelali, a innych zaś połapali i do więzienia posadzali i długi czas w więzieniu onych wielmożny iegoomość pan starosta Hadziacki kazał trzymać; i o tym wiem, że iegoomość pan Rudzki natenczas przy tym zaborze nie był.» Ad secundum punctum recognovit: «o tym ja dobrze wiem, że na iarmarku w Zbrzeziu ludzi Faustynieckich zabrano z końmi i z wozami, ale nie wiem, kto

i z czyiego rozkazu, które konie i wozy sam iasnie wielmożny iegomość pan starosta Goszczyński tym ludziom Faustynieckim, kazał oddać.» Ad tertium punctum ignorat. Ad quartum punctum: «o tym dobrze wiem, że prosa dwa razy ludzie iasnie wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego nie braji, tylko raz.» Ad sextum punctum: «o tym ja nie wiem, aby Ilka Krzywoszykę miano w Zbrzeziu łapać i onęgo więzić, tylko o tym wiem, że Kowalczuka złodzieja złapano w Zbrzeziu, za złodziejstwo i osadzono do więzienia, który z więzienia uciekł, bo się zląkł że go miano oddać kału w ręce.» Ad septimum punctum ignorat. Ad octavum punctum ignorat. Kazimierz Kobylński.

Secundus testis, laboriosus Maćko Sitnik, praevio corporali iuramento, ad primum punctum recognovit: «o tym ja wiem, że ludzie iasnie wielmożnych ichomościów panów Tarłów, starostów Goszczyńskich, na grunta Kolendiańskie nie najeżdżali, a iezeli ci ludzie byli, to na własnych gruntach Dawidkowskich, byli bez żadney broni, ani granicy nie przechodzili, proso zaś iezeli z rozkazu iasnie wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego zabrano do Łoszaczego, to na własnym gruncie Dawidkowskim zabrano; i to wiem, że coś żyta i pszenicy natenczas zabrano, ale siła kop nie wiem; i o tym dobrze wiem, że ludzie wielmożnych ichomościów państwa Hadziackich, starostów natenczas wyiechali z wielką kupa z różnym orężem na grunta Dawidkowskie, także ludzi iasnie wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego napadszy bili, strzelali, kilku ludzi poranieli, a drugich postrzelali, wozów siedm z prosem natenczas zabrali i do Kolendian zaprowadzili, ludzi zaś trzech złapali i do więzienia w Kolendzianach posadzili, którzy ludzie siedzieli, niedziel trzynaście, w wielkiej mizeryi i biedzie; i o tym dobrze wiem, że iegomość pan Rudzki, ani pan Rasiewicz, natenczas (nie) byli, kiedy to proso zabierali ludzie iasnie wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, tylko był pan Białkowski, podstaroci Burdziakowski, i pan Chrzanowski, pan Kobylński, ludzie iasnie wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego.» Ad secundum punctum recognovit: «prawda iest, że poddani Zbrzezczy na iarmarku w Zbrzeziu slachcie Faustynieckim zabrali wozow cztery i koni sześcioro, ale za swoje zabory; które konie i wozy iasnie wielmożny iegomość pan starosta Goszczyński, dowiedziawszy się o tym zaborze, kazał zaraz oddać.» Ad tertium punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że iegomość pan Rasiewicz żadnych ludzi wielmożnego iegomości pana sta-

rohty Hadziackiego nie wiązał, ani onym gęby nie zatykał, tylko ludzi trzech złapał w lesie Dawidkowieckim, którzy drwa w lesie Dawidkowieckim rąbali, z Kolendzian, i inych z wozami i z końmi do Zbrzezia oddał; o tym wiem że ci ludzie siedzieli kilka czasow w więzieniu, ale nie wiem siła.» Ad quartum punctum recognovit: «o tym ia dobrze wiem, że ludzie i poddani Łoszaccy i Dawidkowscy ludziom Faustyniéckim, w lesie Dawidkowskim rąbającym drwa, zabrali koni z wozami sześcioro, które konie oddane są troie, a drugie w Siekierzynicach.» Ad quintum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że prosa drugi raz nie brano, ani naieżdżano.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że poddani Zbrzezcy Pańkowi parobkowi arędarza Kolendziańskiego w lesie Dawidkowskim zabrali koni parę z wozem, ale te konie były arędarza Skalskiego, pierwey przez poddanych Kolendziańskich zabrane na dobrowolney drodze, zaczem lubo te konie wzięto, to prawdziwe swoje odebrano.» Ad octavum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Tertius testis, laboriosus Woyciech Trybek, praevio corporali iuramento, ad primum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że poddani i inni ludzie Zbrzezcy i Skalsecy z rozkazu iasniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego gruntu Kolendziańskiego nie naieżdżali, ale na swóy własny grunt Dawidkowski, którego od lat piędziesiąt ludzie Dawidkowscy bez żadney klótni do Dawidkowiec zażywali, pó prosa, które tam posiał iegomość pan starosta Goszczyński, z wozami zabierać poiechali, bez żadney broni, które prosa zabrali ludzie iasniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, ale nie wiem siła kop; o tym także wiem, że i żyta kop kilka zabrali ludzie iasniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, ale nie wiem siła, i pszenicy iedną kopę, ale to na gruncie Dawidkowskim; poddani i gromada Kolendziańska wyiechala natenczas chcąc bronić i niedopuszczać brać tego prosa, poddanych iasniewielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego, iednych pobili, poranieli, a drugich postrzelali i ludzi trzech złapali i do Kolendzian zaprowadzili, których trzymali w więzieniu niedziel dwanaście, i wozów siedm z prosem do Kolendzian natenczas zabrali; i o tym dobrze wiem, że uatenczas panowie: Rudzki, komisarz, i Rasiewicz nie byli, tylko podstarości z Burdziakowiec i Siekierzyniec.» Ad secundum punctum recognovit: «prawda, że poddani Zbrzezcy i Dawidkowscy na iat-

markn w Zbrzeziu ludzi Faustynieckich zabrali z końmi i z wozami, ale to za swóy zabor, ale te konie i wozy tym ludzióm Faustynieckim iaśnie-wielmożny iegomość pan starosta Goszczyński kazał oddać » Ad tertium punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że pan Rasiewicz, leśniczy, żadnych ludzi Kolendziańskich i Faustynieckich na drodze nie łapał, tylko w lesie Dawidkowskim rąbających drwa trzech z wozami i z końmi Kolendziańskich do Zbrzezia zabrał, których potym tych ludzi w kilka dni wypuszczono, ale im koni nie oddano.» Ad quartum punctum ignorat. Ad quintum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że drugi raz poddani iaśnie-wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego po proso nie wyjeżdżali.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum recognovit: «prawda, że poddani Zbrzeżcy Pańkowi, parobkami arędarza Kolendziańskiego, w lesie Dawidkowskim ieżeli zabrali parę koni z wozem, to te konie były arędarza Skalskiego, które przedtym poddani Kolendziańscy na dobrowolney drodze zabrali. Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Quartus testis, laboriosus Mathias Szypkowski, praevio corporali iuramento, ad primum punctum concordat cum tertio teste. Ad secundum punctum cum secundo et tertio teste concordat. Ad tertium punctum cum secundo teste concordat. Ad quartum punctum recognovit: «o tym dobrze wiem, że ludzie Dawidkowscy i Łosząccy zabrali koni pięcioro z wozami w lesie Dawidkowskim rąbającym drwa ludzióm Faustynieckim, ale za swoy zabor, które konie z wozami zaprowadzili do Zbrzezia do zamku, ale iegomość starosta te konie i wozy kazał zaraz tym ludzióm Faustynieckim oddać.» Ad quintum punctum recognovit: «o tym wiem, że powtórnie po proso nikt z ludzi iaśnie-wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego nie wyjeżdżał.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum cum secundo teste concordat. Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Quintus testis, laboriosus Kość Goiny, praevio corporali iuramento, ad primum punctum ignorat. Ad secundum punctum recognovit: «ia sam na iarmarku w Zbrzeziu ludzi Faustynieckich z końmi i z wozami ze dwiema skórami iałowiczemi z rozkazu iaśnie-wielmożnego iegomości pana starosty Goszczyńskiego zabrałem i tych ludzi z końmi i z wozami na folwark Siekierzyniecki zaprowadziłem, a to za zabor, to iest kiedy proso ludzie i poddani Zbrzeżcy na gruncie Dawidkowskim zabierali, natenczas

ludzie Kolendziańscy zabrali wozow siedm z kołmi, ale zaraz wazaiutr tak konie iak też i wozy tymże ludziom Faustynieckim oddano.» Ad tertium punctum ignorat. Ad quartum punctum ignorat. Ad quintum punctum: «o tym dobrze wiem, że tylko raz proso zabierano.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum ignorat. Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.

Sextus testis, laboriosus Wasyl Nepop, praevio corporali iuramento, ad primum punctum cum secundo et tertio teste concordat. Ad secundum punctum cum secundo et tertio teste concordat. Ad quartum punctum ignorat. Ad quintum punctum: «o tym wiem, że tylko raz proso zabierano na gruntach Dawidkowskich.» Ad sextum punctum ignorat. Ad septimum punctum: «o tym wiem, że poddani Zbrzezcy zabrali u Pańka, parobka arendarza Kolendziańskiego, w lesie Dawidkowskim koni parę z wozem, ale to były konie własne arendarza Skalskiego, które przedtym ludzie Kolendziańscy zabrali na dobrowolney drodze u arendarza Skalskiego iadącego z kołkami przez Kolendzianę do Skaty.» Ad octavum punctum ignorat. Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +. Albertus de Zalesie Baykowski, castrensis capitanealis Camenecensis, Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Interrogatoria ex actoratu magnificorum Tardów, capitaneorum Gostynensium, contra reatum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, vigore decreti capitaneali Camenecensi Podoliae, feria secunda post festum sanctorum Trium Regum, anno praesenti 1747, conscripta ad auscultandaque testimonia ex testibus fide dignis porrecta.

1. Iako świadek wie: iż z rozkazu ichmościów panów Strzemeskich, starostów Hadziackich, iegomość pan Tymbaczewski, komisarz, Gaiewski, Piotrowski, Sawka Kuryłów, Kuryło i innych tak wiele z tumultem gromady slachty czynszowey z różną bronią na grunta Dawidkowskie, do starostwa Skalskiego należące, napadli, napadszy iegomości pana Białkowskiego, podstarościę Bordziakowskiego, porąbali, Iwanickiego postrzelili, człeka iegomości pana Chrzanowskiego, gubernatora Skalskiego, Michała Wilka, także postrzelili, Wasyla Twardochlebichę porąbali, Fedka Szewcowego zbili, Wasyla Ianczyszynę brata okrutnie zbili, i zbitych do Kolendzian zabrali, zabranych przez niedziel 13 okowanych

w turmie trzymali, do Lublina okowanych wozili, koni 12 i wozów siedem natenczas zabrali i dotąd trzymają przy sobie, ludzi pomienionych poobdzierali z odzieży, co się mogło przy nich znajdować w kieszeniach pozabierali i dotąd nie oddali, prosa wozów siedm z końmi i wozami zabrali i dotąd koni ani wozów nie oddali.

2. Jako świadek wie: iż ichmość panowie starostowie Hadziaccy, na opressy ludzi wielmożnych ichmościów panów starostów Goszczyńskich, smolaków sprowadzili i przy tychże smolakach lasy Dawidkowskie, Łosiackie w pień wycinać kazali i do Kolendzian wozić.

3. Jako świadek wie. iż iegomość pan starosta Hadziacki, nie kontentuiąc się, że szlachtę podstarościch gromady swoje tumultem tak grunta Dawidkowskie iako i lasy naieżdżać kazał, ale i sam zebrawszy tumult ludzi, iuż w roku terazniejszy 1747 lasy Dawidkowskie naiechał, dęby i insze drzewa wyborne ze puia przy sobie ciąć kazał i do Kolendzian wozić.

4. Iako świadek, wie: iż podstarości z Tłusteńskiego zebrawszy szlachty i chłopów z rozkazu wielmożnych państwa starostwa Hadziackich, grunt Łosiacki naiechał, to iest z szlachtą: Popielem, Piotrowskim, Kulczyckim i innymi orężem uzbroionymi, ludzi na tymże gruncie Łosiackim orących napadli, Szymka Maydannikowego parobka zbili i śpię o niego potłukli, koni pięcioro zabrali i całą iesień trzymali.

5. Iako świadek wie: iż kacza Zółtego, poddanego Bordziakowskiego, ciż szlachta, przeieżdżającego przez Tłusteńkie, okrutnie zbili, obdarli z odzieży, kobyłę z wozem wzięli, a to z rozkazu wielmożnych państwa starostów Hadziackich.

Testes: Michał Wilk, Ian Gorczak, Olexa Turczynow, Iaško Kawałkow, Ieško Mularczuk, Prokop Dryszczowski. Ian Rudzki.

Inquisitiones ex actoratu magnificorum Tarłów, coniugum, capitaneorum Gostinensium, ac aliorum actorum, contra reatum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, ac aliorum citatorum, vigore decreti castrensi Camenecensi Podoliae, feria secunda post festum sanctorum Trium Regum, anno 1747, inter partes suprascriptas lati, sub agitatione terminorum querelarum officii eiusdem, feria secunda post Dominicam Oculi quadragesimalem, anno eodem, ex testibus excerptae et connotatae.

Primus testis, laboriosus Michał Wilk, post praestitum iuramentum, recognovit ad primum: «wiem o tym dobrze, iak wyiechaliśmy z podwodami zabierać proso z Dawidkowskiego własnego pola, iak nabraliśmy na wozy, wypadło siedm wierzchowych z Kolendzian; iak zobaczył pan Chrzahowski komisarz Skalski, nie kazał się nam porywać do nich; naprzód jeden przybiegszy naprzód wozów, porwał się do szabli, a potym do pistoletu, i zbiegszy się wszyscy, poczeli ludzi bić naszych, podstarości Burdziakowski przybiegł, a oni do pistoletów porwali się, a podstarości Burdziakowski powiedział, że i my mamy z czego strzelać, oni iego poczeli bić i rąbać, Iwanickiego po ustach postrzelili, mnie także w nogę prawą postrzelili, Wasyla Twardochlebichę w ramię zacięli, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczysznego brata zbili, zbitych do Kolendzian zabrali i w Kolendzianach przez niedziel trzynaście w więzieniu siedzieli, Wasyla Twardochleba do Lublina wozili, koni dwanaścioro i wozów siedm zabrali, do tych czas trzymają w Kolendzianach, musar (sic) i noż odebrano od ludzi.» Ad secundum: «słyszałem, że panowie starostowie Hadziaccy sprowadziwszy smolaków, lasy Dawidkowskie i Łosiackie tey zimy rąbali i do Ko'endzian wozić kazali.» Ad tertium: «słyszałem od pobereźników, że sam pan starosta Hadziacki tey zimy iedził z podwodami do lasów Dawidkowskich i drzewo różne kazał przy sobie rąbać i do Kolendzian wozić.» Ad quartum: «słyszałem, że podstarości Tłusteński z szlachta czynszową grunt Łosiacki przeszłego lata, na święty Krzyż ruski, naiechali, Szymka Maydanikowego zbili i pięcioro koni zabrali i całą iesień temi końmi robili.» Ad quintum: «słyszałem, że szlachta Tłusteńska Tkacza z Burdziakowiec do Wasilkowiec iadącego, na drodze napadli, zbili, obdarli, kobyłę z wozem wzięli i nie oddali. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +.

Secundus testis, laboriosus Michał Gorczak, post praestitum iuramentum, recognovit ad primum: «słyszałem, że ludzie państwa Strzemeskich, z Kolendzian wypadłszy, ludzi Dawidkowskich, proso na swoim gruncie biorących, pobili, pana Białkowskiego, podstarościego Burdziakowskiego, porąbali, Michała Wilka w nogę postrzelili, koni dwanaścioro i prosa wozów siedm zabrali.» Ad secundum punctum: «słyszałem, że smolaki państwa starostwa Hadziackich byli w lesie Dawidkowskim, nie wiem po co.» Ad tertium ignorat. Ad quartum ignorat. Ad quintum ignorat. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +.

Tertius testis, laboriosus Olexa Turczynow, post praestitum iuramentum, recognovit ad primum: «słyszałem, że iak wyiechali ludzie ze starostwa Skalskiego brać proso na gruncie prawdziwym Dawidkowskim, tak pięciu ludzi z Kolendzian z szablami i strzelbą wybiegło, poczęli za naszymi uganiać, bić, strzelać, a pan Chrzanowski, gubernator Skalski, nie kazał ludziom naszym porywać się nic a nic i tak napadłszy pana Białkowskiego, podstarościego Bordziackiego, porąbali i pistolet wzięli, Iwanickiego postrzelili, Michała Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczyszynego brata zbili i zbitych do Kolendzian zabrali i przez niedziel trzynaście okowanych w turmie trzymali, koni dwanaścioro i siedm wozów z prosem zabrali do Kolendzian i dotąd nie oddali, Fedorowi Szewcowi musar (sic) i tisak zabrali.» Ad secundum: «słyszałem, że państwo Strzemescy sprowadzili smolaków i ludzi swoich do lasów Dawidkowskich i Łosiackich, z którymi drzewo rąbali i do Kolendzian wozić kazali.» Ad tertium: «słyszałem, że pan Strzemeski, zebrawszy ludzi, sam w lasy Dawidkowskie iezdził i przy sobie dęby i różne drzewa rąbać kazał, do Kolendzian wozić.» Ad quartum: «wiem o tym dobrze, że panowie: Popiel, Piotrowski, Kulczycki, Monastyrscy i ieszcze dwóch, nie pamiętam, szlachta z Tłusteńskiego, pod samą wieś Łosiacze, na święty Krzyż Ruski roku przeszłego, z spisami, Szymka Maydanikowego parobka orzącego pobili, spisę na nim połamali, pięcioro koni zabrali i całą iesień niemi robili.» Ad quintum: «słyszałem, że tkacza Żółtego z Bordziakowiec szlachta z Tłusteńskiego na dobrowolney drodze pobili, obdarli, kobyłę z wozem wzięli.» Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit †.

Quartus testis, laboriosus Iaško Kawałkow, post praestitum iuramentum recognovit ad primum: «słyszałem od parobka swego i ludzi którzy byli natenczas: iak wyiechali poddani starostwa Skalskiego proso zabierać z gruntu własnego Dawidkowskiego, pięć wierzchowych z Kolendzian z szablami i strzelbą wypadło na ten grunt, poczęli strzelać, pana Białkowskiego, podstarościego Bordziakowskiego, porąbali, Iwanickiego, woznicę pana Chrzanowskiego, gubernatora Skalskiego, postrzelili, Michała Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczyszynego brata zbili i pobrali, do Kolendzian zaprowadzili, okowanych w indyą wrzucili i trzynaście niedziel trzymali w niewoli, Wasyla Twardochleba do Lublina wozili, koni dwanaścioro i wozów siedm

z prosem zabrali, do tych czas nie oddali.» Ad secundum: «słyszałem, że ośm smolaków państwo Strzemescy do lasów Dawidkowskich i Łosiackich z ludźmi swoimi sprowadzili, lasy rąbali, do Kolendzian wozili.» Ad tertium: «słyszałem od ludzi, że w roku terazniejszym pan starosta Hadziacki sam z ludźmi jeździł do lasów Dawidkowskich i dęby, iako i insze drzewa, kazał rąbać, do Kolendzian wozić.» Ad quartum: «wiem o tym dobrze, że panowie: Popiel, Piotrowski, Kulczycki, szlachta z Tłusteńskiego, napadli pode wsią Łosiaczym orzącego Szymka Maydanikowego parobka, spisami pobili, pięcioro koni zabrali i od świętego Krzyża ruskiego przez całą iesień roku przeszłego trzymali.» Ad quintum concordat cum suprascriptis testibus, że szlachta tkacza zbili. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit †.

Quintus testis, laboriosus Iaśko Mularczuk, post praestitum iuramentum recognovit ad primum: «słyszałem, że gromada Kolendziańska napadła na grunt Dawidkowski, pana Białkowskiego porąbali, Iwanickiego postrzelili, Michayła Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedka Szewcowego, Wasyla Ianczysznego brata pobili, zbitych do Kolendzian pobrali i przez niedziel trzynaście w więzieniu trzymali, Wasyla Twardochleba do Lublina wozili państwo Strzemescy, koni dwanaścioro i wozów siedm z prosem zabrali i do tych czas nie oddali.» Ad secundum ignorat. Ad tertium ignorat. Ad quartum concordat cum primo et secundo testibus. Ad quintum concordat cum suprascriptis testibus. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit †.

Sextus testis, laboriosus Prokop Dryszczowski, post praestitum iuramentum recognovit ad primum: «słyszałem, że szlachta i ludzie dworscy państwa Strzemeskich na grunt własny Dawidkowski napadli, pana Białkowskiego porąbali, Iwanickiego postrzelili, Michayła Wilka postrzelili, Wasyla Twardochleba porąbali, Fedka Szewca, Wasyla Ianczysznego pobili i do Kolendzian zaprowadzili, tam więzili niedziel trzynaście, Twardochleba do Lublina wozili państwo Strzemescy, koni dwanaścioro i wozów siedm z prosem zabrali i do tych czas nie oddali.» Ad secundum: «słyszałem, że państwo Strzemescy smolaków sprowadzili i przy tych smolakach lasy Dawidkowskie i Łosiackie kazali rąbać, do Kolendzian wozić.» Ad tertium: «słyszałem, że pan Strzemeski sam, zebrawszy poddanych swoich, jeździł do lasów Dawidkowskich i kazał dęby rąbać, i insze drzewa, i do Kolendzian wozić w tym roku.» Ad quartum: «słyszałem,

że parobka z Łosiaczego pobito, tylko nie wiem kto.» Ad quintum concordat cnm suprascriptis testibns. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum crucis posuit +. Lukas Przyłucki, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Responsoria ex reatu magnificorum Tarłów, capitaneorum Goszczyńensium, contra actoratum magnificorum Strzemeskich, capitaneorum Hadziacensium, ex mente decreti castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae, feria secunda post festum Sanctorum Trium Regum, anno praesenti 1747, lati, conscripta.

Ad 1. Iako świadek wie: iż ludzie iasnie wielmożnych ichmościów państwa Tarłów, starostów Goszczyńskich, na żadne grunta Kolendziańskie, iako stroua zarzuca, nie naieżdżali i broni z sobą żadney nie mieli, ani za granicę nie przechodzili, tylko na swoim własnym gruncie Dawidkowieckim, który wielmożni ichmość państwo Strzemescy, przestąpiwszy granicę prosem i żytem gwałtownie zasiali, będąc bez żadney broni, z wozami, toż proso i żyto, iako z prawdziwego gruntu Dawidkowskiego, zabierali, a to: prosa kop 30, żyta kop 4; a pszenicy nie brali, żadnych tumultów i krzyków nie robili, i owszem, na tymże własnym gruncie Dawidkowskim, z rozkazu wielmożnych ichmościów państwa starostów Hadziackich, ludzie, też wozy napadszy, ludzi postrzelali, a innych pobili i do więzienia pobrali i sekwestrowali przez niedziel 12, iako świadczy pobitych ludzi obdukcya, i natenczas iegomość pan Rudzki, kommissarz, na tym mieyscu nie był.

Ad 2. Iako świadek wie: iż dowiedziawszy poddani Zbrzezcy i Dawidkowieccy, że ludzi w polu niesłusznie pobito i do więzienia z chudobą zabrano, ludziom na iarmark z Tłusteńkiego przyeżdżającym za swoję krzywdę koni sześcioro i wozów cztery zabrali, o czym się dwor dowiedziawszy, oddać wkrótce wszystko rozkazał.

Ad 3. Iako świadek wie: iż iegomość pan Rasiewicz na drodze żadnych ludzi nie łapał, ani zasadzek nie czynił, ale wielmożni ichmość państwo starostowie Hadziaccy, sprowadziwszy smolaków, przy tychże smolakach, podwojy ze wszystkich wsiów swoich zebrawszy, lasy Dawidkowskie w pień ciąć kazali i drzewo zabierać; a iak smolacy poszli, wozów się kilka ieszcze w lesie pozostało, które iegomość pan Rasiewicz zastawszy w lesie, oneż zabrał, ale nie wiązał ani gąb zatykał i nie bił,

których przyprowadziwszy do Zbrzezia, dobrowolnie w areszcie przytrzymano, nie w żadnym więzieniu, póki by wielmożni ichmość państwo Strzemescy ludzi Zbrzezkich przy prosie zatrzymanych z więzienia nie oddali, i tychże w dni kilka wypuszczono.

Ad 4. Iako świadek wie: iż ludzie Łosiaccy i Dawidkowscy mając swoją krzywdę, którym na gruncie Łosiackim przez szlachtę z Tłusteńkiego, gwałtownie z rozkazu wielmożnych państwa Strzemeskich napadającą, konie z pługow pozabierano, bez rozkazu dworskiego konie i wozy za swoją krzywdę w lesie Dawidkowskim własnym zabrali, o czym się dwór dowiedziawszy, zaraz oddać rozkazał.

Ad 5. Iako świadek wie: iż drugim razem żadnego prosa nie brano, ani na pole wyjeżdżano

Ad 6. Iako świadek wie: iż szlachta Zbrzezcy żadnego Ilka Krzywoszykę, poddanego z Tłusteńkiego, na drodze nie łapali i nie więzili, tylko złodzieja Kowalczuka, który komorę wykradł w Dawidkowcach, w teyże komorze złapano i do Zbrzezia przyprowadzono; tenże ma teścia w Kolendzianach i krewnych żony swojej, a jest sam prawdziwy poddany Zbrzezki, który kilka razy siedział na garło w Kamieńcu.

Ad 7. Iako świadek wie: iż szlachta Zbrzezka i chłopci, Pańkowi, parobkowi arędarskiemu, na drodze koni nie brali i onego nie łapali, ale koni parę z wozem bosym arędarza Skalskiego, przez wielmożnych państwa Strzemeskich w Tłusteńkim na drodze zabrane, w lesie Dawidkowskim przy pniu odebrali iako swoje.

Ad 8. Iako świadek wie: iż Ilka Krzywoszyę z Tłusteńkiego nikt ani zabierał, ani widział w Zbrzeziu.

Świadkowie: iegoomość pan Kobyliński, Maćko Sitnik, Woyciech Trybek, Maciy Szypkowski, Kość Gulin, Wasyl Nepop, Ian Rudzki.

Инквизиция Каменец-Подольскаго градскаго суда, № 4117, № на кета 3.

CXXXVII.

Приговоръ къ повѣшенію крестьянина Тимоша кузнеца, виновнаго въ многочисленныхъ кражахъ; приговоръ этотъ заключаетъ въ себѣ и показанія Тимоша о его прежней жизни и походевіяхъ. 1748 г., Января 20.

20 dnia Stycznia, roku Pańskiego 1748.

Sąd ziemski grodzki wojewodztwa Kiiowskiego, rozsądzaiąc propozy-cie strony powodowej po roboczego Tymosza kowala inkarcerata do sądu swego uczynioną, zawiesiwszy tej sprawy rozsądzenie, naprzód do słucha-nia konfessat z tegoż Tymosza dobrowolnych przed zupełnym sądem ze-znanych przystąpił, z których wysłuchanych y przez wszelkie circumstan-cie wyexaminowanych poniewaz iawnie pokazało się, iż tenże Tymosz rodem z Sieliszcz na Wołyniu, mając oycę y braci żywych, ieszcze tam zaczawszy uczyć się kowalskiego rzemiosła, z przyrodzenia z młodych lat skłonny był do kradzieży y różne rzeczy u różnych ludzi naprzód po-mnieysze brał i ludziom szkodę robił; potem, że za te kradzież karano, uszedłszy z Sieliszcz na różnych mieyscach będąc iako to: w Chłopoty-nie, Sudełkowie, Sałpie, Hruszowie, Błudowie, Międzyrzyczcu, Kotelni, Werbowey, Białopolu, Kordyszowce, Biliłowce, u różnych kowalów będąc, to za czeladnika nigdzie dla złodzieystwa drugo niemógł zabawić, tylko iak postrzegli y karę dali, z mieysca na mieysce musiał uchodzić, szkodę robiąc y kradnąc u różnych, iako to koszule płótno u oycę y trzy wiązki podeskow w Sieliszczach, w Chłopotynie sto kóp gwozdzi gałowych, w Hruszce niby miał być przymuszony z dziewczką szlub był wziął y mieszka-iając z nią trzy niedziele, uciekł od niey y ukradł w Sieliszczach zę-bow bronowych 20 y aż zabiegł do Kamionki za Połonne; tam z diakami się namowiwszy iednemi z Kamionki, drugiemі z Miropola, odbili loch u żyda y miód pili, a potem do Połonnego zabiegli y tam do cerkwi się dobrali, a ten Tomko kowal klucz zrobił do zamku cerkiewnego y tam wosk pokradli, tamci pouciekali a tego złapali inkarcerata, siedział tedy w kurdygardzie więcey iak rok, y potem go wypuscili z kurdygardy,

robił u kowala w Połonnym za czeladnika, ukradł tedy kontusz y uciek na Maydan pana Ilińskiego pod Sokołow, tam ukradłszy czapkę y pas, uciekł aż do Kotelni, tam u kowala robił, y wzięwszy kozuch uciekł do Wierzbowy, tam ukradłszy klacz w stadzie, sprzedał w Białym polu Parchomowi tkaczowi, a potem do Bieliłowki uszedłszy, ztamtąd do Ryzkowiec, y mając pierwszą żonę tam z drugą dziewczką wziął szlub, poiwszy u Iwana Brody córkę, osiadł za kowala tam, niby gospodarstwa się chwyciwszy,—przez lato nie wycierpiał, ale namówiwszy się z popowiczem rodem z Chubkowa na imie Hrykiem, klacz ukradli u chłopca na imie Hrycka Udczyca, a przedtem popowicz w Andruszowce ukradł u popa zrębca, y z temi zabiegłszy do Chwastowa tam przedali klacz za pięć rublow, y te pieniądze miał popowicz wziąć y uciec, a zrębca wzięli do zamku y tego inkarcerata, który zachorował, musieli go wypuścić, y przyszedł do Ryszkowiec do żony, ten tedy pomieniony Hrycko zrozumiewając że onego klacz zaprowadził, ukradł, prosił we dworze podstarosciego żeby go przytrzymał, on zważywszy umknoł na futor y tam leżał przez trzy dni, ztamtąd do Troianowa, y tam u Pawła slobodzianika krewnego tego popowicza został, który tylko za tamte klacz dał sukna na siermięgę kilkanaście łokci, y z tego w Żytomirzu kazał sobie zrobić sukmany, a z tamtąd powróciwszy powtórnie do Ryszkowiec, sekretnie u chłopca Iwana nieboszczyka, ieszcze na tenczas żyjącego, zmowiwszy się z nim, u onego na gumnie w sienniku leżał, y kilka dni go Iwan przechowywał, pili, iedli, a potem namówił go, że u człeka Ryszkowskiego na imie Neczipora Czapuna tenże Iwan ukradł klacz y w Bieliłowie sprzedał, do krewnego swego w Czarnorudzie mieszkającego ten Iwan kradzione przewoził, także rzeczy niektóre u Chweśka mielnika z Chubkowa do Wernyhorodka zbiegłego wiedział, iak pomieniony popowicz mając z nim komtelligencją do Troianowa prowadził y u Pawła slobodzianika na ustroniu pod lasem mieszkającego przechowywali y ukradłszy klacz przedali do Korosteszowa; tandem tenże inkarcerat Tymko z Troianowa poszedł do Sosnowki, gdzie wziął u jednego człeka Kolesnika pułtora sadła y kielbas sześć, dwa kłębki wełny, miodu y łoszaka, u drugiego gancarza siermięgę, koszul dwie y płutna pas, u kowala także Sosnowskiego naczynie wszystkie kowalskie y te zawiozł do Prażowa, a potem dowiedzieli się ludzie Sosnowscy o kradzieży, poodbierali nazad, aż ten umknoł na zrębca do Ryszkowiec y chciał żone wykraść y podiachawszy pod dworską pasiekę y

oborę y poczoł iuż był z lochu wyprowadzać ule z pszczołami także owce a na wóz kłasc, a potym poszedłszy pod chałupę tam gdzie żona mieszkała przesłuchiwać do kradzieży; tandem postrzegli, za nim poczeli gonić,— pozrucał z siebie sukmany, uciekł; a te co za nim gonili sukmany pobrali y wóz z koniem, którego potym oddali do Sosnowki czyi był, a ten inkarcerat uciekając w Nizgurcach u szlachcianki pokradł był iupeczkę, stążki, koronkę y inne rzeczy z tamtąd do Kasperowki, tam tedy był złapany y oddany tym u których konie pokradł, którzy ich szukali y teraz do sądu przywiedziony. A tak z tych wyżej wspomnionych circumstancyi zważając że pomieniony Tymosz kował inkarcerat z młodu od lat piętnastu z natury niepoahomowane wyżej wyrażone niegodziwe, przykazaniu Pana Boga przeciwne, bliżnim bardzo szkodzące, prawem popolitym zakazane obrzydliwe podczciwym ludziom y do wszelkiego zagradażające błogosławienstwa Pana Boga excessa y inkonweniencie, a zabiegając, żeby insi odtym podobnych wstrzymywali się akcyi, ale z pracy rąk od Pana Boga naznaczoney dorabiali się, chwając tegoż pana, chleba i żeby tenże sam który złe robi y gwałci przykazanie Twórcy swego, w dalsze nie wpadł tym podobne grzechy y rospacze winom kryminalnym, cielesnym godnym smierci zawieszenia na szubienicy podległego tegoż Tymosza kowala być uznaie y nakazuie ażeby na konwykcie tych win na fundamencie prawa samo siódm poprzysięgli głowe onego na te rothę iako za takowę excessa, kradzieży smierci godzien); additur ministerialis; po którym iuramencie sąd onego na exekucją smierci obwieszenia na szubienicy do sądu mieyskiego Magdeburskiego odsyła. Potocki pisarz ziemski Kiiowski.

Книга Київская земская декретовая, 1715—1749 года, № 769; листъ 620 на оборотъ.

CXXXVIII.

Жалоба Овручскаго скарбника Антона Левковскаго на Смоленскаго обознаго Станислава Венцлавовича и другихъ лицъ о наѣздѣ на село Старые Веледники, различныхъ насилійхъ, грабежѣ и насильственномъ увозѣ въ великое княжество Литовское всѣхъ тамошнихъ крестьянъ. 1750 г., Апрѣля 20.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego, miesiąca Aprilis dwudziestego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku ięgo królewskiej mości Owruckim, przede mną Stefanem Puńianowskim, namiesnikiem protunc grodzkim Owruckim, y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, Owruckiemi, comparens personaliter wielmożny pan Antoni Lewkowski, skarbnik Owrucki, swym y wielmożney ieymości pani Antoniny z Kozińskich Lewkowskiej, skarbnikowey Owruckiej, małżonki swey, niemniej wielmożnych iehmościow Władysława y Franciszki z Kwaśniewskich, primo Kozińskiej, secundo ad praesens voto Marchilewiczowey, Marchilewiczów, cześników Nowogródzkich, małżonkow, wsi Starych Wielechnik comparenta iurisdatorow, imieniem, postrzegając całości życia, honoru y fortuny swoiey, tudzież zapobiegając niepraktykowanym w kraiu tutejszym excessom y exorbitancyom, stosując się do prawa pospolitego, o bezpieczeństwach w wolnym narodzie dobr y domow szlacheckich ostrzeżonego, niemniej o naiazdach y nasłaniach tychże domow severe opisanego, iakoteż do konstytucyi o wykotcach cudzych poddanych, z nieutulonym żalem, nad denegracyą szlacheckiego honoru swęgo, życia niebezpieczeństwem, oczewistą, stratą fortuny, przez niżej wyrażonych obwinionych tantam cladem ponoszący, uciekając się ad asylum sanctae iustitiae, nie mogąc ad praesens z racyi nadwątłonego zdrowia occasione infrascriptorum inculpatorum acta castrensia Moziriensia, uti proprii districtus, adire, przed aktami ninieyszymi, grodzkimi, Owruckimi, sollemnissimam zanosi manifestationem na-

przeciwno wielmożnemu iegoomości panu Stanisławowi Węclawowiczowi, obożnemu Smoleńskiemu, iako panu dobr włości Kamienieckiej, in magno ducatu Lithuaniae, districtu Moziriensi, sytuowanych, quovis titulo iuris presentaneo possessori, tudzież urodzonemu iegoomości panu itidem Stanisławowi Węclawowiczowi, tychże dobr włości Kamienieckiej komissarzowi czyli gubernatorowi, cujusvis nominis Zawadzkiemu, rzeczonych dobr administratorowi, iakoteż ludziom poddanym włości Kamienieckiej, iussu, scitu et mandato wielmożnego obożnego Smoleńskiego, cum vario armorum genere, do osob kilkudziesiąt, ad violentam dobr wsi Starych Wielednik invasionem et subditorum, cum omni supellectili domestica eorundem subditorum, exflagellationem zgromadzonym y spędzonym, gwałt prawu popolitemu czyniącym, po imionach y przezwiskach wielmożnemu iego-
mosci panu obożnemu Smoleńskiemu lepiej wiadomym yznajomym (quorum statutio przed sąd dla wskazania na nich win prawnych urget),—iż obwinieni, contempta lege publica non observatoque jure vicinitatis et proximi, nie mając do manifestantow żadnego pretextu, iako za granicą z obwinionemi mieszkających, ale tylko podobno dufając w potencyą swoją, ducti appetitu alieni boni, śmieli y wazyli się pierwiey roku teraznieyszego tysiąc siedmset piędziesiątego w niedziele zapustną, to jest dnia ósmego Februarii, kozakow, z różnym orężem, do boju przysposobionym, ut dictum do osob kilkudziesiąt, z dwoma atamanami komendującemi y z kilkudziesiąt wozami, na dobra wieś Wieledniki Stare, w possessyi wielmożnego comparenta będące, nasłać y najechać; którzy nasłani, in absentia protunc wdomu wielmożnego comparenta, najechawszy hostili modo, a zasławszy tylko wielmożną skarbnikową Owrucką, comparentis małżonkę, nie uważając na płeć białogłowską, rustica proli traxi, wielki tumult y hałas uczynili; gdzie wyszedszy ze dworu urodzony iegoomość pan Piotr Niewmirzycki, chcący się dowiedzieć, co by był za tumult, tego obaczywszy ataman, komendę nad nieraz wspomnianemi nasłanemi mający, his formalibus zawitał: «nie przystępuy blisko, bo zginiesz!», potym tenże ataman y wyżwspomnianego urodzonego Niewmirzyckiego zuchwałemi pytał się stowy: «czy jest pani w domu, niech nam gorzałki wyniesie, a ieżeli nie, to z nią pokozacku pożartuiemy»; które słowa wielmożnego comparentis małżonka usłyszawszy, niepraktykowaną przestraszona wizytą, porzuciwszy dzieci y wszystkiek sprzęt domowy, kryjomo ze dworu piechota, salwując zdrowie y życie, do miasta Welednik uciekać musiała; gdzie

superimmissi, przez pięć dni grasując w dobrach wsi Wielednikach Starzych, ruchomość wszelką y samych poddanych Welednickich vi et violentissimo modo pozabierali y do dobr wsi Lisztwina, attinencyi włości Kamienieckiey, o milę ode wsi Welednik będącey, zaprowadzili. Denique addendo peiora malis, anno eodem et mense, die vigesima sexta, w dzień wielkoczwartkowy, z większym jeszcze tumultem y halasem, już pod bytność wdomu wielmożnego manifestanta, naiechawszy reliqua supellectilia poddanych Wielednickich zabieraé, dwór naszli, bydła rogata y nierogata, tak chłopskie, jako y dworskie, cyny, różne leguminy, omasty, zboża, przędzywa, y co tylko mogło się znaleźć zprzętu gospodarskiego, spichlirze poodbijawszy dworskie, z przechwałkami zabić samego comparenta, do tychże dobr Lisztwina z pomienionemi wykoconemi poddanemi pozapędzali y pozaprowadzali. A gdy już tak poddanych z żonami, dziećmi, końmi, wołami y całym ich sprzętem domowym przeprowadzili do włości Kamienieckiey, roboczy Stepan ociec, y Sawka syn, podczas tych rabunków do miasta Welednik uszli byli. y rozumiejąc, że iuż na tym się skończyło, do domu swiego powrócili, iterum ciż violatores, z wykocconemi poddanemi Wielednickiemi, y tych przez gwałt, ile za niemi niechających, zabiciem grożąc, pobrali, y całą wieś funditus zrujnowali. A gdy wielmożny comparens, gdy wrota do dworu wybijać y strzelać poczęli, z czyiego by to rozkazu czynili, wyszedłszy pytał się, ciż między siebie wielmożnego comparenta porwawszy, bili, szarpali, potracali; widząc tedy manifestans tantam oppressionem, oboie z małżonką swoją y dziećmi, fuga salvando vitam, przez kładki do miasta Wielednik uciekać musieli, gdzie dzieci z kładek popadali y mało nie potoneli, poprzestraszali się y ciężko chorowali, z ktorego przestraszenia Bóg wie, ieżeli ktore non privabit vita. Ludzi służących porozpędzali, dwór spalić przechwalali się, a gdy w mieście Wielednikach, słysząc takowy zgiełk y tumult, na gwałt we dzwony uderzono, zajuszone chłopstwo te formalnie mówiło słowa: «niech dzwonią,—my będziemy po zamkach komornych dzwonili»; y tak wielmożnego comparenta ad ultimam substantiae przypawiwszy pernicem, desertam ze wsi y dworu uczyniwszy Arabiam, z przechwałkami y odpowiedziami odeszli. Ratione quorum praemissorum ac inpracticatarum violentiarum invasionumque, per inquisitiones in tractu iuris deducendarum, offerendo idem comparens jurevindicatorum, iterum iterumque quaeritur et manifestatur suo et nomine quorum supra, salva melioratione, aut per citationes

correctione, hanc manifestationem actis connotari prosił, co y otrzymał. Antoni Lewkowski Walewski manu propria.

Книга Овруцкая, городская, записовая и поточная, 1750 и 1751 годовъ, № 3245, листъ 326 на оборотъ.

CXXXIX.

Жалоба Винницкаго скарбника Стефана Потоцкаго, на вдову Кіевскаго ловчаго Северина Потоцкаго, по третьему мужу Лешвицкую, объ угнетеніи ею крестьянъ въ Веледницкой волости. 1750 г., Октября 3.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego, miesiąca Octobris trzeciego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku jego królewskiej mości Owruckim, przede mną Stefanem Pułjanowskim, namiesnikiem protunc grodzkim Owruckim, y xięgami ninieyszemi, grodzkimi, Owruckimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Stefan Potocki, skarbnik Winnicki, swym, y wielmożnych Seweryna, Iana, Iózefa, starościcow Lubelskich, Piotra Ignacego, podstolego Kijowskiego (Potockich)? imieniem, postrzegając całości fortuny y substancyi swoiey y ichmościow braci swoich, widząc nieznośne oppressye poddanych swoich dziedzicznych włości Wielednickiey, od wielmożney ieymości obwinionej poczynione, stanowszy przed urzędem y aktami ninieyszemi, naprzeciwno wielmożney ieymości pani Maryannie z Koszakowskich primo voto Sewerynowey Potockiey, łowczyney Kijowskiey, secundo Łętowskiey, starościney Owruckiey, tertio vero Lesznickiey, starościney Żytomirskiey, wdowie, świadczy y manifestuje się y protestuje się w ten niżej opisany sposob y oto: iż ieymność obwiniona, nie postępując sobie według prawa pospolitego y kondycyi opisanych, ale tylko in contemptum idąc onego, trzymając miasto Wieledniki z atlyuencyami w possessyi swoiey, śmiała y ważyła się nad zwyczaj y postanowienie powinności wyciągać u poddanych włości Wiele-

nickiej, to iest czynsze, osypy, danie miodowe, podorożczyzny wybierać, y w drogi niezвычайne y dalekie wysyłać po kilka razy na rok, y insze podatki ustawiać na oppresyą, angaryzacyą poddanych, gdzie z uciemienia wielkiego y angaryzacyi ludzie z tey włości Wielebnickiej precz uchodzić musieli, w czym modernus protestans przez te wymyślne podatki y powinności w fortunie y substancyi ponosili y ponosić muszą uszczerbki (co wszystko czasu prawa ieymości obwinionej inkwisyacyą dowiedziono będzie). A zatym idem comparens, suo et nomine quorum supra, iteratis contra magnificam inculpatam manifestowawszy się vicibus, salva manente hujus manifestationis melioratione, auctione, diminutione vel per edendos citationes correctione, hanc vero, breviter scriptam, actis connotari affectavit, co y otrzymał. Stefan Potocki swym y braci swych imieniem.

Книга Овручская городская, записовая и поточная 1750 и 1751 годовъ, № 3245, листъ 567 на оборотъ.

CXL.

Отпускная, данная графомъ Адамомъ Тарломъ крестьянину Александру Лосевичу, вслѣдствіе желанія Тарла имѣть его священникомъ въ имѣніи своемъ Босырахъ. 1750 г., Сентября 23.

Actum Cameneci in positione judiciaria actorum terrestrium palatinatus Podoliae feria quinta post festum sancti Lucae Evangelistae proxima, anno Domini 1750.

Ad iudicium actaque praesentia terrestria Camenecensia Podoliae. positionis judicariae, personaliter veniens generosus Lucas Rozniatowski obtulit eidem iudicio et ad acticandum porrexit jus libertatis in rem Alexandri Łosiewicz ab illustri magnifico Adam Tarło capitaneo Gosztynensi datum, manu ejusque propria subscriptum et sigillo illius usitato communitum, introcontentum, tenoris spectantis: Adam, hrabia z Tęczyzna y Cekaszowiec Tarło, Gostzynski, Brzegowski, Skalski etc. starosta, podkow-

nik woysk jego krolewskiej mości y rzeczy pospolitey regimentu pieszego łanowego, dobr Zbrzezia dziedziczny pan. Wszystkim w obec y każdemu zosobna wiadomo czynię, komu o tym wiedzieć będzie należało, a w szczególności iaśnie wielmożnemu iegomości xięzdu Leonowi na Szeptycach Szeptyckiemu, biskupowi Lwowskiemu, Halickiemu y Kamieńca Podolskiego, opatowi Mieleckiemu, przy wyrażoney winney weneracyey moiey, tudzież y wielmożnym ichmościom xięży officiałom, dziekanom ritus graeci uniti, iako za rekomendacją konsystorza Kamienieckiego zdolnego vel divina peragenda munusque sacerdotium obeundum Alexandra Łosiewicza prezentowałem na parochio w dobrach moich dziedzicznych Bosyrach w kluczu Zbrzezkim leżąca; a że do tak wysokiego stanu y godności tak synody prowincjonalne iako y święte synody poddanym ile dziedzicznym są przeszkodą, zaczym pomienionego Alexandra Łosiewicza z miasta Zbrzezia dziedzicznego moiego rodem pochodzącego, do tej tak dystyngwowaney godności nad wszelkie stany, bo ad regale sacerdotium aspiranta, wiecznemi czasu, zadosyć czyniąc świętym synodom, wolnym z poddanstwa czynię y uwalniam tak od wszystkich danin, czynszow y podatkow, iako też y od wszelkiego in genere et specie poddanstwa, wraz z sukcesorami iego, nie sobie samemu, ani sukcesorom, ze mnie pochodzącym, tak na niem, oraz y na iego sukcesorach, własności nie zostawując, ale dla tego szczegulnie tak dystyngwowanego charakteru wolnym go czynię, wraz imieniem sukcesorow moich, wiecznemi czasy, wszelkie onera subditatus na osobie iego, iako na osobie sukcesorow iego praesenti recognitione kassując y annihilując, iako y ius subditatus. osobę moię concernens, na nie kassuję y annihiluję, wolnym go a iure meo y sukcesorow moich declarando; na co dla lepszey gruntowniejszey wiary recognitionem meam praesentem y to prawo oraz mu dane rękę moją własną podpisuję y pieczęcią zwykłą moją gabinetową ztwierdzam. Działo się w zamku Zbrzezkim, dnia dwudziestego trzeciego Września miesiąca roku tysiąc siedymset piędziesiątego. Adam Tarło S. G. B. S. P. R. P. (starosta Gostynski, Brzegowski, Skalski, pułkownik rzeczy pospolitey), manu propria. Locus sigilli usitati in cerra rubra expressi. Post cuius suprascripti iuris libertatis ad acta iudicii praesentis ingrossationem originale eiusque offerenti est restitutum et cancellaria iudicii praesentis quietata.

Книга Кіменецъ-Подольскій, записовія и источія, 1750 года, № 3711, листъ 618 на оборотъ.

CXLI.

Отпускная отъ короннаго стольника Игнатія Гумецкаго крестьянину Василю Копейку. 1750 г., Ноября 29.

Feria quinta post festum immaculatae conceptionis Beatissimae Virginis Mariae, intra actum feria quinta post festum sancti Lucae Evangelistae proxima, anno Domini 1750.

Ad iudicium actaque praesentia terrestria Camenecensia Podoliae personaliter veniens generosus Lucas Rozniatowski obtulit iudicio praesenti et ad actandum porrexit libertationem per illustrem magnificum Ignatium de Rychty Humiecki, dapiferum regni, in rem honesti Basili Kopeyko, subditi villae Pokutyńce, datam, manu eiusque propria subscriptam et sigillo illius usitato communitam, introcontentorum, tenoris talis: Ignacy z Rycht na Czemiernikach y Sołopkowcach Humiecki, stolnik koronny, Břacławski, Lisiatycki etc. starosta. Zmiarkowawszy pobożne intencje Bazylego Kopeyka, dziedzicznego poddanego mego ze wsi Pokutynieckiey, w woiewodztwie Podolskiem leżacey, aplikuiącego się ad statum spirituale. że swój umysł w skutecznym odebrauiu pomienionego stanu na chwałę Boską udoskonalić pragnie, więc takowey jego wokacyi nie czyniąc impedymentu, uwalniam go z poddaństwa mego wiecznemi czasy, y żadney do niego y dzieci iego pretensyi nie mieć przyrzekam, którą to swoją libertacyą, dla więkzsey wiary y waloru, przy zwykley pieczęci moiei podpisuję się. Datt w Tynny, die vigesima nona nowembris, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo. Ignacy Humiecki, S. K. (stolnik koronny), manu propria. Locus sigilli illius usitati in cerra rubra expressi. Post cuius suprascriptae libertationis ad acta iudicii praesentis ingrossationem, originale eiusque idem offerens ad se recepit et de recepto sibi quietavit.

Книга Каменецъ-Подольская земская, записовая и поточная, 1750 года, № 3711, листъ 675 на оборотъ.

СХLII.

Жалоба жены Брацлавскаго подчашаго Антонины Дубравской на дворянъ Волковскихъ о томъ, что они, во время крестинъ въ ихъ домѣ, въ видѣ шутки опоили на смерть табачной настойкой крестьянина жадобщицы. 1751 г., Юля 27.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego pierwszego miesiąca Iulii dwudziestego siódmego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mocy Owruckim, przede mną Stefanem Niewmirzyckim, namięśnikiem protunc grodzkim Owruckim, y xięgami ninieyszemi, grodzkiemi, Owruckiemi, comparens personaliter wielmożna ieymość pani Antonina Dubrawska, podczaszyna Braclawska, widząc oczewistą krzywdę, przez niżej mianowanych jchmość obwinionych w fortunie dziedzicznej swoiy popełnioną, solenną zanosi, a prima notitia, protestacyą, przeciwko urodzonym ichmość panom Ianowi, oycu, Hrehoremu y Zofiey z Szkuratowskich, synowi y synowey, małżonkom, tudzież cuiusvis nominis drugiemu synowi, — Zaleszańskim Wołkowskim, w takowy sposób y o to: iż ichmoście obżałowani, przyprowadzając ex filiabus suis coniugibus neo natum usiebie w dobrach Paszynach ad fontem sacri sacramenti baptismi, solito more niektórych zaprosiwszy do siebie, gdzie y niebożczyka Ihnata Wasilenka, poddanego dziedzicznego protestujących się z dóbr Czyhirów, na też krzciny zaprosili, ac tandem samiz ichmość, zwyczajnym trunkiem sobie podochociwszy, tegoż poddanego Ihnata Wasilenka recto cremato puro libere traktowali, inpost cum tabaco semipleno vaso infuso mixtoque cum eodem tabaco rectissimo, iedyne czyniąc z tego poddanego ludibria, coactive poddawszy, onemu wypić kazali, ex indeque tenże Ihnat Wasilenko, przez noc tamże w domu iehmość obżałowanych ciężko chorując, prawie bez czasu, subitanea morte, in aeviterna migravit saecula, zostawiwszy po sobie żonę, dzieci w sieroczwie niemającym, a wielmożney protestantce w pańszczyźnie, czynszach, daniach niemający uczynili ciż ichmość oskarżeni detrjment, co czasu prawa inkwizycyą dowiedziono będzie; a zatym eadem protestans contra generosos Wołkowskie, ratione indebitae laboriosi Ihnat Wasilenko, subditi

haereditarii de bonis Czyhiry, ad celebrandum sacri baptismi fontem invitationis, eundemque primum libere cremato recto, deinde mixto cum tabaco coactive tractationis, ex indeque factorum subitaneorum eiusdem subditi causationis, relictamque ac miuorenes in egestate desertationis, carentiam laboris, scilicet pańszczyzny, dani, czynszów et id genus magnificae protestantis ex his perpatratis injuriis ad damnum non modicum illationis, ac aliarum praetensionum, fusius per edendas citationes ac porrienda interrogatoria in ordine ad auscultandum testimonia et primendarum, iterum iterumque, cum salva reservata, si opus fuerit, melioratione, quaeritur et protestatur, exposcendo hoc totum actis connotari, quod et obtinuit. Antonina Dubrawska.

Книга Оверучская городская, записовая и поточная, 1750 и 1751 годовъ, № 5245, листъ 1124 на оборотѣ

CXLIII.

Дарственная запись отъ Житомирскаго войскаго Пиуса Ерлича Житомирскому же бургграфію Михаилу Тржецяку на двороваго мальчика Иванка, который, какъ видно изъ самаго акта, былъ подаренъ самому Ерличу дворянцомъ Хмелинскимъ безъ права передавать его въ третьи руки. 1752 г. Февраля 8.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego wtorego, miesiąca Februarii dwudziestego trzeciego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Michałem Piotrem de Macewicze Macewiczem, namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Żytomirskiego, y xięgami ninieyszemi, grodzkimi Żytomirskimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał Trzeciak, burgrabia grodzki Żytomirski, tę donacyą chłopca, imieniem Iwanki, od urodzonego iegomości pana Iana Chmiciłuskiego

wielmożnemu iegomości panu Piusowi Ierliczowi, woyskiemu Żytomirskiemu, darowanego, a teraz in rem et personam sobie comparentowi od wielmożnego iegomości pana Piusa Ierlicza, woyskiego Żytomirskiego, na tegoż chłopca, imieniem Iwanka, daną i służącą, racione introcontentorum, ad acta praesentia castrensia Żytomiriensia per oblatam podał, de tenore tali: Ia niżej wyrażony daię skrypt na siebie wielmożnemu iegomości panu Piusowi Ierliczowi, woyskiemu Żytomirskiemu, na to, iż ia, mając darowanego sobie chłopca, imieniem Iwanka, od wielmożnego iegomości pana Michała Iakubowskiego, miecznika Nowogrodzkiego, brata moiego wiecznego, wiecznemi czasy, iako dziedzicznego tegoż wielmożnego iegomości pana Iakubowskiego, tymże prawem y sposobem tegoż Iwanka wielmożnemu iegomości panu Piusowi Ierliczowi, woyskiemu Żytomirskiemu, ad vitae tempora wielmożnemu iegomości panu woyskiemu ustępię y daruję, z tą prekawcyą, aby nikomu wielmożny iegomość pan woyski nie darował, ale in suis obsequiis miał y trzymał; ia zaś z własności tego chłopca wyzuwam się y ręką moią na rzetelność podpisuję się. Datt w Zapadyńcach, die decima secunda Ianuarii, millesimo septingentesimo quinquagesimo anno. J podpis ręki taki: Ian Chmieliński manu propria. A przypisek tegoż donatoryusza w te słowa: Lubo ta donacya non in forma prawa nastąpiła, iednak ia in robore trzymać declaruję y roborować pozwalam, oraz przy roboracyi, tak ad affectationem meam, iako też y wielmożnego iegomości pana woyskiego dobrodzieia, maia się podpisać przyiaciele, choć by y mnie, donatoryusza, nie było. Datt ut supra, y podpis tegoż iegomości taki: Chmieliński. A zaś redonacya od wielmożnego Piusa Ierlicza, woyskiego Żytomirskiego, in rem et personam wielmożnego Trzeciaka, podczaszego Czerniechowskiego, dana w te słowa: Tegoż samego chłopca Iwanka redonacyą czynię wielmożnemu iegomości panu Michałowi Trzeciakowi burgrabiemu grodzkiemu Żytomirskiemu, y wiecznemi czasy ustępię go y na to się dla lepszey wiary ręką moią własną podpisuję. Datt w Zapadyńcach, die octava Februarii millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo anno. U tey redonacyi podpis ręki w te słowa: Pius Ierlicz, woyski Żytomirski, manu propria. Która to donacya, wraz z redonacyą, za podaniem wyszmianowanej osoby, a za moim urzędowym.... (окончания нѣтъ, такъ какъ слѣдующій листь книги вырванъ).

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 255; листъ 97.

CXLIV.

Ивентарь цѣвѣня Трехтемировскаго старосты Шеніовскаго, села Григоровки, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1752 г., апрѣля 24.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego drugiego, miesiąca Iunii dwudziestego szóstego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirskim, przede mną Iozefem Trypolskim, cześnikiem Parnawskim, namiesnikiem grodzkim Żytomirskim, y xiegami ninieiszemi grodzkiemi Żytomirskimi, comparens personaliter szlachetny iegomość pan Szymakowski ten inwentarz dobr wsi Hrehorowki, na gruncie tychże dobr spisany y ręką wielmożnego iegomości pana Szeniowskiego, starosty Trechtemirowskiego podpisany, ad acta praesentia castrensia Żytomiriensia, per oblatam podał, de tenore tali: Inwentarz wsi Hrehorówki, zapisany na gruncie y zweryficowany w possessyą urodzonych ichmość panow Szymakowskich aredowną trzyletnią z posłuszeństwem oddany po święcie s. Woyciecha w pirszy poniedziałek, to iest dnia dwudziestego czwartego kwietnia tysiąc siedmset piędziesiątego drugiego roku. Primo Dymid Loń, pańszczyzny dzień ieden, wołów dwa, czynszu groszy dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwie, iaiec sześć, motek ieden; Stefan Domakow, pańszczyzny dzień, wołów dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwie, iaiec sześć, motek ieden; Tymosz ..... pańszczyzny dzień ieden, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek (cztery), orzechow garniec ieden, kur dwie, iaiec sześć, motek ieden; Iwan Żuk, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Pawło Dżyłyn, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwoie, iaiec

sześć, motek ieden; Michajło Spiżowy pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmakę iedną, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Daniło Iasenko, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmakę, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Ostap Łomaczenko, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Iwan Czarny, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczką, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Nicypor Kokouik, pańczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Wasyl Kusznirz, pańszczyzny dzień—wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Hawryło Gruszecki, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podoroszczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Miszka Gruszecki, pańszczyzny dzień, wołow dwa, szynszu grzywien dwanaście, podoroczczyny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Mikita Pałamarzow, pańszczyzny dzień ieden, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podorożczyny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Trochim Tysłeko, pańszczyzny dzień, wołow dwa, czynszu grzywien dwanaście, podorożczyny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden. Poiedynkowi: Andryi Makidonenko, pańszczyzny dzień—woł ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Lesko... pańszczyzny dzień—woł ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Fedor Kuryszkwow,

pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Chrycay, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Kondrat Bułdenko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Mika (sic) Łonenko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Semen Popowiczko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Maxym Wysoki, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Iwan Czerwaczko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec ieden, chmielu osmaczka iedna, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Łucko Kowal, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Radko: pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Michajło Kołkiszczko: pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Petro Kupopiczny, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Iwan Worobięko, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Semen Kucy, pańszczyzny dzień—wół ieden, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec,

chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden. Piesi: Wasyl Czerednik, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Capicha wdowa, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Kulokaldycha, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmakę, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Stecko, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek ieden; Kuźma Buldęko, pańszczyzny dzień, czynszu grzywien sześć, podorożczyzny grzywien pięć, ralcu kopieek cztery, orzechow garniec, chmielu osmaczka, kur dwoie, iaiec sześć, motek iedu; Summy efficit: (poddanych) trzydzieści pięć, wołów czterdzieści pięć, czynszu grzywien trzysta, podorożczyzny grzywien sto sześćdziesiąt, ralcu kopieek stoczerdziesiąt, orzechow garcy trzydzieści pięć, chmielu osmucha trzydzieści pięć, kur siedmdziesiąt, iaec dwieście dziesięć, motkow trzydzieści pięć. Kozacy, excypowani na wielmożnego iegomości pana starostę: Iacko Hołenko, wołow sześć, Hrycko Łomaka wołow cztery, Iakim, wołow dwa, Makidon—wołow trzy, Kunach—wołow dwa, Iwan Spizowy—wołow cztery. Summaryusz różney intraty, we wsi Hrehorowce wyprowadzoney, die vigesima tertia aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo anno. Pańszczyzny dni tysiąc siedmset piędziesiąt, rachując dzień po kopieek trzy, efficit rubli pięćdziesiąt dwa, grzywien pięć; czynszu całorocznego wynosi rubli trzydzieści; podorożczyzny całoroczney wynosi rubli szesnaście; za orzechow garcy trzydzieści pięć, rachując po kopieek trzy, efficit rubel ieden, kopieek pięć; za chmielu osmucha trzydzieści pięć, osmucha po grzywnie, rubli trzy, grzywien pięć; za motkow czterdziestopasimowych trzydzieści pięć, rachując po kopieek sześć, uczyni rubli dwa grzywna iedna; arędy karczemney roczney rubli sto dziesięć grzywna iedna kopieek pięć; summa intraty rubli dwieście piętnaście grzywna iedna kopieek pięć, rachując na polską monetę uczyni złotych tysiąc siedmset dwadzieścia ieden y groszy dziesięć. Tę rzetelnie pokazaną y sprawiedliwie wyrachowaną, a oproc tego niżej kondonacya jegomości panu possessorowi, ralcu należącego do skarbu, rubel ieden grzywien cztery, kur siedmdziesiąt, po kopieek dwie

rachuiąc, efficit rubel ieden grzywien cztery, iaiec dwieście dziesięć, rachuiąc piętnaście po kopieice. grzywna iedna kopieiek cztery, pługow zaorki wiosniane, po grzywien trzy, rubli dwa grzywna iedna; też same zaorki iesienne, po grzywien dwie, rubel ieden grzywien cztery; kosarżów sześćdziesiąt, po kopieek sześć zakos y obkos, rubli trzy grzywien sześć; zażyunki, obżyunki, zagrabki, obgrabki, to iest dni stóczterdzieści; rachuiąc dzień po kopieiek dwie, rubli dwa grzywien osim. Summy kondonowaney w gotowiznie rubli dwanaście, grzywien osim kopieiek cztery, to iest złotych polskich sto trzy y groszy sześć. Darunie się item temuż iegomości panu possessorowi, którą Bog wszechmogący corocznie przynosi y brzeg rybi, z ktorego powinność rybacka dla wygody dworowi pożytek przynosić zwykła. Sprawy y kunice, iakie tylko być mogą, iegomości panu possessorowi są pozwolone. Szarwarki dla reparacyi zwyczajney y tłuki takoz, bez uciemieżania; ktorzy puszczaią się oprócz dziesięciny pszczelney y gór kamiennych, do skarbu excypowanych. Opisanie powinności poddanych Hrehorowskich: każdy poddany, ciągly y pieszy, tak zimo iako y latem, po dniu tylko iednym każdego tygodnia odbywać ma pańszczyzny, czynsz zaś od pieszego grzywien sześć, od ciąglych, ktory ma woła iednego, takoz grzywien sześć, a kto ma parę wolow lub trzy, ten dać grzywien dwanaście będzie powinien, ktory zaś wołów cztery lub pięć mieć będzie, ci po grzywien dwadzieścia y cztery dadzą, a ci zaś, co po sześć wołow lub iako naywięcey wieć mogą, według ich zwyczaiu, trzy tylko ruble y grzywien sześć od nich należą; podorożczynna od ciąglych po grzywien pięć, a od pieszych po grzywien dwie odbierać się ma; ralcu od każdego bez dystynckcyi po kopieiek cztery należy, niemniej orzechow po garcu, po osmusze chmielu, lub po trzy kopieiek za orzechy, a za chmiel po grzywnie, iegomości panu possessorowi dokładać y płacić powiinni, kur po dwie y po sześć iaiec, tudzież motkow dwudziestopasmowsh dwa każdy odprząść z przędzywa skarbowego powinien; oprócz pańszczyzny, zaorki, oborki, po dniu na wiosnę, po dniu w iesieni ciągli odbywać maia; zażyunki, obżyunki, zakoski, obkoski, zagrabki, obgrabki, za każde zosobna iegomości panu possessorowi poddani, inwentarzem tym podani, po dniu iednym odbywać powinni będą; szarwarki według zwyczaiu dawnego dla reparacyi grobel lub budynkow od gromady Hrehorowskiej należą; na strużę dzienno y nocno po iednemu w koley do dworu chódzić powinni, s pasieki do skarbu od poddanych Hrehorowskich z

pszczoł dziesiąty pień y oczkowego po kopiek pięć, od których brana dziesięcina być nie może, excypue się y (do) iegomości pana passessora należeć nie ma. Zasiew iesienny lub y wiosenny według rejestrow gubernatorskich y indagacyi gromadzkiej od iegomości pana possessora należy (zależy?). Do arędy gromada powinna według dawnego zwyczaju drwa odwozić y do młyna zboże na... czasu niebezpieczeństwa y stróża do arędy być powinna. Który że to inwentarz, za podaniem y prozbą iegomości podawającego, a za moim urzędowym przyjęciem, słowo w słowo do xiąg niniejszych, grodzkich, Żytomirskich, jest ingrossowany.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 255, листъ 222 на оборотъ

CXLV.

Показанія свидѣтелей по дѣлу о незаконномъ разбирательствѣ управляющимъ мѣстечка Шатавы, шляхтичемъ Гаевичемъ, иска крестьянина изъ мѣстечка Балины къ крестьянину посторонняго владѣнія, короннаго мечника Гумецкаго. 1752 г., Іюня 12.

Interrogatoria ex actoratu illustris magnifici Humiecki, ensiferi regni, et aliorum, contra reatum magnificorum Lanckorońskich, ensiferorum Gostynensium, conjugum, vigore decreti officii castrensis, Camenecensis Podoliae in judiciis terminorum tactis, sub celebratione terminorum querelarum feria secunda post festum Conversionis sancti Pauli Apostoli, anno praesenti 1752 inter superius exoratas partes prolati sub cursu judiciorum terminorum querelarum feria secunda intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini, anno eiusdem quo supra 1752, occasione equae cum hinnulo ac curru et vestis rusticalis ac aliorum rerum interceptarum conscripta.

1. Iako świadek wie, słyshał albo widział, iż pracowity Wasyl Cewa, poddaany Kuryłowiecki, na iarmark do Szatawy przyiachawszy, szwec

Baliński bez dania racyi onego infestował, upominając się u niego kilka tyńfów niby iemu winnych, o które zapozwał do dworu do wielmożnego iego mości pana Lanckorońskiego, miecznika Gostyńskiego.

2. Iako świadek wie etc: iż tenże pracowity Wasyl Cewa stanąwszy do dworu uskarżał się, że ten szwec niewinnie go infestuje; w niebytności zaś wielmożnego iego mości pana Lanckorońskiego, miecznika Gostyńskiego, iegomość pan Gaiewicz, miasta Szatawy dyspozytor, nie wysłuchawszy z obódwu stron pretensyi, woz, klacz ze źrebięciem, tudzież siorak, wor z chlebem, noż i siekierę kazał ludziom zabrać, i na tyle rekewizycyi tegoż poddanego nie wydano i te do tychczas trzymają u siebie.

3. Iako świadek wie etc: iż tenże iego mość pan Gaiewicz przerzeczzonego Wasyla Cewę przy zabranii tychże rzeczy pobił i od nichże z ludźmi dworskimi odpędził.

4. Iako świadek wie etc.: iż wyzrzeczony Cewa temuż szwcowi Balińskiemu nic nie był winien, ani w żadnej robocie miał z nim spółkę.

Testes: Hryor kozak, Stefan kozak, W. Czarkowski.

Inquisitio ex parte illustris magnifici Humiecki, ensiferi regni, contra magnificos Lanckoroński ac alios, ex mente decreti in iudiciis terminorum factorum sub celebratione terminorum querelarum, feria secunda post festum conversionis sancti Pauli Apostoli proxima, anno praesenti, inter partes eadem lati sub agitatione terminorum querelarum in castro Camenecensi feria secunda intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini anno eiusdem celebratorum ex testibus fide dignis educta.

Primus testis, laboriosus Hryhor kozak, post praestitum iuramentum, recognovit ad 1: «wiem o tym, że Wasyl Cewa poiachał na iarmark do Szatawy i tamże na iarmarku swiec z Balina niesłusznie go infestował, chcąc u niego kilka tyńfów wydrzyć niewinnie, i tam go na ten czas pozywał do dworu Szatawskiego tenże szwec z Balina.» Ad 2: «wiem o tym dobrze, że Wasyl Cewa nic nie winien szwcowi Balińskiemu; i bywał nie raz w Kuryłowcach, a o żaden dług nie upominał się nigdy». Ad. 3: «słyszałem od Cewy Wasyla, że za pozwem we

dworze exkuzował się że go ten szwiec z Balina niesłusznie infestuje, gdzie gubernator Szatawski, nazwiskiem nie wiem iak się zowie, nie uważając na exkuzę Wasyla Cewy, posłał ludzi na miasto i kazał zabrać Wasylowi temuż klacz z źrzebiciem w wozie, tudzież sirak, wor z chlebem, noż i siekirę; o tych rzeczach wiem dobrze, że są zabrane, i na rekwizycyą dworu naszego nie chciano te rzeczy oddać i do tych czas nie oddano». Ad 4 ignorat.

Idem ad responsoria, ad 1: «słyszałem o tym od Cewy, że go szwiec Baliński zapożywał do dworu Szatawskiego». Ad 2: «wiem o tym, że gubernator Szatawski sam kazał zabrać tego Wasyla klacz i inne rzeczy i do dworu Szatawskiego, a potym ze dworu ludziom Balińskim, iuż po odejściu z tamtąd Wasyla Cewy, wydał też klacz z wozem i innemi rzeczami; Wasyl zaś Cewa nie rzucił sam swego noża na drodze ludziom Balińskim, bo z tym nożem do dworu przyiachał i tam mu dopiero wzięto». Ad 3: «wiem o tym, że gubernator Szatawski kazał zabrać pomienioną klacz, ale Wasyla Cewy nie bił.» Ad 4: «wiem o tym, że nic nie winien Wasyl Cewa szewcowi Balińskiemu.» Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Secundus testis, laboriosus Stefan kozak, post praestitum iuramentum, recognovit ad 1: «wiem o tym, że Cewa poiachał na iarmarek do Szatawy, i od niego słyszałem, że go szwiec z Balina niesłusznie infestował i pożywał do dworu Szatawskiego, chcąc niewinnie wydrzyć u niego kilka tynłów». Ad 2: «wiem o tym dobrze, że Wasyl Cewa nic nie winien szewcowi Balińskiemu, bo tego szewca u mnie kontusz blisko roku leżał w zastawie, a o tym długi nigdy nie spominał». Ad 3: «wiem o tym, że Cewa był we dworze Szatawskim i sam mi powiadał, że się tam exkuzował w tej napasci, ale pan gubernator, nie słuchawszy tego, kazał mu wziąć wóz z klaczą i z źrzebiciem, tudzież sierak, wor z chlebem, nóż i siekirę do dworu Szatawskiego, a potym ze dworu wydano szewcowi do Balina, gdzie do tych czas są przytrzymane». Ad 4 ignorat.

Idem ad responsoria, ad 1 ignorat. Ad 2: «wiem tylko o tym, że do dworu w Szatawie go zabrali, alem to od niego samego słyszał»; ad reliqua eiusdem puncti ignorat. Ad 3: «słyszałem, że Cewie gubernator Szatawski kazał zabrać z wozem klacz i innemi rzeczami, ale nie wiem iak się zowie»; ad reliqua eiusdem puncti ignorat. Ad 4: «wiem o tym,

iakom pierwiei powidział, że Wasyl Cewa nic nie winien szewcowi Balińskiemu.» Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit †.

Thomas Rutkowski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Инквизицији Каменецъ-Подольскаго гродскаго суда, № 4419, пакетъ № 2.

CXLVI.

Показанія свидѣтелей по дѣлу жены Брацлавскаго каштеляна Констанціи Потоцкой съ аренднымъ владѣльцемъ имѣнія ея Мущкарова, Велюнскимъ ловчимъ Даниломъ Савичемъ, о разореніи имъ этого имѣнія и угнетеніи тамошнихъ крестьянъ. 1753 г., Іюня 5—7.

A) Вопросы пункты и показанія свидѣтелей Потоцкой.

Interrogatoria ex parte et actoratu illustris magnificae Constantiae de Danilowicze ultimo voto Polocka, castellanae Braclaviensis, ac aliorum, contra magnificum Danieleм Sawicz, venatorem Vielunensem sub actu condescensionis feria quinta post Dominicam Exaudi anno praesenti 1753 (ex mente decreti officii pleni castrensis Camenecensis Podoliae feria secunda intra octavas festi sacratissimi Corporis Christi Domini anno elapso 1752 inter partes superscriptas lati) in fundo bonorum villae Muszkarow agitatae ex testibus rei gestae bene gnaris et fide dignis hominibus conscripta, et propter auscultanda scrutinia officio condescensoriali porrecta.

1. Iako świadek wie, widział albo słyсzał: iż wielmożny iego mość pan Sawicz stodołę dylowaną, która się przez nawalenie na nią guoiu zawałiła, rozebrał i spalił.

2. Iako świadek wie etc.: iż tenże iego mość pau Sawicz podymnego od gromady wzięwszy złotych 3 i groszy 15, w Kamieńcu nie oddał, które za przybyciem deputata z niemną inszą expensą drugi raz płacić

musieli, a pierwsze przy nim zostało, i dali jeszcze kwitowego złotych 3 groszy 24.

3. Iako świadek wie, etc: iż tenże iego mość pan Sawicz u poddanych swoich skopszczyznę niesłusznie brał, iako to: u Daniła Antoniszego, 1749, prosa wzioł snopów 31, hreczki snopów 50.

4. Iako świadek wie etc.: iż wielmożny iego mość pan Sawicz naiwwszy tak do roboty, iako i usługi, tymże ludziom nie popłacił, to jest: Olexie Tkaczowi za robotę płótna nie dodał dwa szostaki bite, Wasylowi tegoż synowi za pasienie świni nie dał sieraka i koszuli co obiecał, Iakowowi Iuzka Szewca synowi za pasienie bydła nie dał złoty 1 groszy 6.

5. Iako świadek wie, etc.: iż tenże iego mość pan Sawicz przez złą suppozycyą na Iacka, u tego Iacka wziowszy niesłusznie owiec dwie i koz doinych trzy i iego kilka razy zbiwszy, ze wsi wygnał, przez co intrata upadała od niego należąca.

6. Iako świadek wie, etc: iż tenże iego mość pan Sawicz, uprosiwszy sobie, aby bydło i owce na folwark Bielecki przyjął, pastuchom nadgrodzie deklarował, za które przez całe lato pasienie, iako to: od krów i wołów numero 13—złotych 13, od iałownika 5—złotych 2 i groszy 15, od owiec i kóz doinych numero 29, po groszy 6—złotych 5 i groszy 24, od iałowych numero 44 a groszy 3—złotych 4 groszy 12, czego wszystkiego wynosi złotych 25 groszy 21, nie zapłacił.

7. Iako świadek wie, etc.: dawszy pieniądze gromada iego mości panu Sawiczowi na strużą na rok cały, każdy po złotych 2 i po kosarzu, a iego mość pan Sawicz naił sobie parobka za te pieniądze, ten parobek od półroku uciekł, to gromada półroku znowu na strużą chodzić musiała.

Testes. Hryhor Soroczuk, Wasyl Mandryk, Michailo Ławryk.

A. Korytyński, manu propria.

Inquisitiones ex actoratu illustris magnificae Constantiae Potocka, castellanae Braclaviensis, ac aliorum, contra reatum magnifici Danielis Sawicz, venatoris Vielunensis, in termino condensationis in fundo bonorum villae Muszkarow feria quinta post Dominicam Exaudi proxima auno praesenti millesimo septingentissimo quinquagesimo tertio ex mente decreti

officii pleni castrensis Camenecensis feria secunda intra octavas festi sacratissimi Corporis Christi Domini anno praeterito millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo inter partes easdem pro condescensione lati agitatae, ex testibus rei gestae bene gnaris et fide dignis eductae.

Laboriosus Hryhor Soroczuk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali juramento, recognovit, quo ad primum: «iż stodołę z Myszkowa stara, dyle, krokwie i słupy do Muszkarowa na folwark za życia świętej pamięci iaśniewelmożnego iego mości pana Potockiego, kasztellana Braclawskiego, sprowadzono, sprowadziwszy postawiono i połacono, i tak bez pokrycia rok cały stała; iego mość pan Sawicz, odebrawszy Muszkarów w possessyę swoją, widziawzy że nie nakryta stodoła była, kazał badyla nakosić i pokryć, po nakryciu tym wiatr napadł i wywrócił onę z racyi że drzewo strupieszale było; i tak iego mość pan Sawicz widziawszy tę stodołę rozwaloną, kazał drzewo zgodniejsze rozebrać, z którego na koszarę i ostrożyny i do obory na reparacyę obrócił, resztę zaś kilka drzewa pod styrtę prosa kazał zehować i do tych czas znaiduie się; i to wiem, że nie kazał dobrego drzewa palić, tylko kawały takowe, które na nic nie zdały się». Ad. 2: «to wiem, że iego mość pan Sawicz odebrał od poddanych Muszkarowskich podymnego złotych 3, groszy 15, którego nie oddał deputatowi, i drugi raz musieli płacić, a te pieniądze przy nim zostały». Ad. 3: «wiem o tym, iż iego mość pan Sawicz u Daniła Antoniszego w roku 1749 wziął prosa snopów 31, hreczki snopów 50, dziesięciny snopowej z gruntu pustego po ludziach na slobodę zbiegłych». Ad. 4: «to wiem, iż iego mość pan Sawicz Olexie Tkaczowi za robotę płótna nie dodał dwa szostaki bite, Wasylowi tegoż synowi za pasienie świni nie dał sieraka i koszuli co obiecał, Iakóbowi Iuzka Szewca synowi za pasienie bydła nie dał złot. 1 gr. 6, co obiecał iego mość pan Sawicz». Ad. 5: «to wiem, że iego mość pan włożywszy na Iacka subpozycyą iakby miał ukraść berbenicę syra i masła z piwnicy, onego kilka razy i żonę bił, która kradzież nie pokazała na niego, i tak przez tę racyę owiec dwie i kóz doinyeh trzy iego wziął i ze wsi wygnał, których owiec i kóz do tych czas nie oddał». Ad 6 ignarus. Ad 7: to wiem, że dawszy pieniądze gromada iego mości panu Sawiczowi na strużę na rok cały, każdy poddany tak parowy iako i pojedynkowy i pieszy po złotych 2 i po koszarzu, w drugim roku possessyi iego mości

pana Sawicza, który niał sobie parobka za te pieniądze, ten parobek od półroku uciekł, to gromada półroku znowu na strużę chodzić musiała. Idem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Mandryk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento recognovit: ad 1 prout primus. Ad 2 et 3 prout primus. Ad 4 ignorat. Ad 5: «to wiem że iego mość pan Sawicz na lacka napaść wrzucił, iakby miał ukraść mu syra i masła, ale to się nie pokazało, bo i do przysięgi tegoż lacka nie dopuścił, i tak przez tę racyę owiec dwie i kóz trzy wziął i do tych czas nie oddał». Ad 6: «to wiem, że bydło na folwarku Bieleckim było przez lato, ale nie wiem iakim sposobem». Ad 7: «to wiem, że z gromady każdy poddany dał na strużę po złotych dwa i kosarzu, iego mość pan Sawicz niał sobie parobka na tę strużę do usługi, który uciekł od półroku, a pańszczyzna dawszy pieniądze na cały rok, musiała półroku chodzić na strużę». Idem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Michaiło Ławryk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: «wiem o tym, iż stodoła w Muszkarowie była ze starego drzewa, która niepokryta była przez rok i zgniło niektóre drzewo; iego mość pan Sawicz, objawszy w possessyę swoją Muszkarów, kazał był nakryć, gdy nakrył, wiatr zawalił i wyrócił; wyróconę stodołę widząc iego mość pan Sawicz, dyłow kopę wybrawszy óo lepszych kazał do spichlerza schować, z których za possessyi tegoż niektóre poginęły, niektóre też przy rumacyi iego mości pana Sawicza w spichlerzu zostały; to zaś wiem, że iego mość pan Sawicz nie kazał dobrego drzewa psuć na opał, tylko te, które się ni na co nie zdało, i owszem, co lepsze, to iest: krokwiny, słupy—na koszarę i obory obrócił, reszta zaś, to iest czwarta część, ieszcze w słupach stoi». Ad 2: «wiem o tym, że podymnego złotych 3 groszy 15 iego mość pan Sawicz wziął od gromady Muszkarowskiey, których nie oddał do kancelaryi, i my drugi raz musieli płacić iego mości panu deputatowi, a te pieniądze przy nim zostały». Ad 3: «iż u Daniła Antoniszego w roku 1749 brał dziesięcinę ze zboża, ale nie wiem wiele kop wziął». Ad 4 ignorat. Ad 5: «iż iego mość pan Sawicz, włożywszy napaść kradzieży na lacka, wziął mu owiec dwoie i kóz doinych trzy, których do tych czas nie oddał». Ad 6 igno-

rat. Ad 7: «to wiem, iż iego mość pan Sawicz, wziąwszy pieniądze od poddanych 12, od każdego po złotych 2 i po kosarzu na strużę na rok cały, aby sobie sobie niał parobka do struży, którego gdy przyjął, pobyl u niego półroku, na drugie pół roku uciekl, a iego mość pan Sawicz od półroku kazał gromadzie chodzić na strużę, i oni musieli odbywać, choć zapłacili». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Ludovicus Olszewski, vicesgerens castreusis capitanealis Camenecensis Podoliae, manu propria.

В) Вопросыные пункты и показанія свидѣтелей Савича.

Inquisitiones ex parte et reatu magnifici Danieli Sawicz, venatoris Vielunensis, contra actoratum illustris magnificae Błocka (sic), castellanae Braclaviensae, ac aliorum, in termino condescensionis in fundo bonorum villae Muszkarow feria quinta post Dominicam Exaudi anno praesenti millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio ex mente decreti officii pleni castrensis Camenecensis, feria secunda intra octavas festi sanctissimi Corporis Christi Domini anno praeterito millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo inter partes easdem pro condescensione lati agitatae, ex testibus fide dignis, rei gestae bene gnaris eductae.

Laboriosus Wasyl Udud, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit ad 1: «to wiem, że była stodoła stara niepokryta, którą iego mość pan Sawicz nakrywszy, wiatr wywrócił, i tak drzewo, które się nie zdało ni na co, to kazał spalić, resztę co było dobrego—do dworu na ostrożyny i na koszarę i obory reparacyą obrócił». Ad 2: «to wiem dobrze, że podymnego złotych 3 groszy 15 iego mość pan Sawicz od gromady wziął, którego nie oddał do kancelaryi, a gromada deputatowi musiała zapłacić». Ad 3: «to wiem, że iego mość pan Sawicz kopczyznę z gruntu pustego od Iacka wziął, która mu nie należała, gdy były grunta puste po chłopach zbiegłych excypowane». Ad 4: ignorat. Ad 5: «to wiem, że Iackowi owiec dwie i kóz trzy iego mość pan Sawicz wziął, a to z racyi, że był na niego wrzucił napaść, iakoby miał wykraść ser i masło z piwnicy, ale to się nie pokazało.» Ad 6:

to wiem, że za strużę jego mości panu Sawiczowi dała gromada każdy po złotych 2 i po kosarzu, za które niał był sobie jego mość pan Sawicz na strużę do dwora parobka, który tylko służywszy tam półroku, uciekł, tak jego mość pan Sawicz przycisnął gromadę, aby do roku strużę odbywała. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Bairak, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit ad primum: «to wiem, że stodoła była nienakryta stara, którą jego mość pan Sawicz pokrywszy, wiatr wyrócił i niektóre drzewo połamał; jego mość pan Sawicz drzewo lepsze do stajni, także na koszary i obory obrócił na reparacyę, drugie zaś ludzie poroskradali, insze zaś, które się nie zdało do budowania, w kawały połamane, we dworze spalono». Ad 2 ignatur. Ad 3 et 4 atque 5 ignorat. Ad 6: «to wiem, że za strużę od gromady każdego gospodarza wziął jego mość pan Sawicz po złotych 2 i po kosarzu, na rok cały za te pieniądze niał sobie parobka, który półroku wysłużywszy uciekł, i tak gromada drugie półroku musiała chodzić na strużę». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Hryhor Soroczuk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: «to wiem, że stodoła była stara nienakryta, tak jego mość pan Sawicz badyla kazał nakościć i nakryć, którą nakrytą w prędkim czasie wiatr wyrócił, drzewo zaś zgodniejsze—na reparacyę koszar i ostrożyny, tudzież do obory obrócone, resztę zaś strupieszale nie wiem gdzie się podziało». Ad 2: «to wiem, że jego mość pan Sawicz pedymnego złotych 3 groszy 15 od gromady wziął, którego nie oddał do kancelaryi, i tak gromada musiała drugi raz deputatowi płacić». Ad 3: «to wiem, iż jego mość pan Sawicz Danilowi Antoniszemu wziął skopczyzny z gruntów pustych prosa snopów 30, hreczki snopów 50». Ad 4: «to wiem, iż jego mość pan Sawicz Olexie Tkaczowi za robotę płótna nie dodał dwa szostaki, Wasylowi tegoż synowi za pasienie swini nie dał sieraka i koszuli co obiecał, Iakóbowi Iacka Szewca synowi za pasienie bydła nie dał złoty 1 groszy 6 co obiecał jego mość pan Sawicz». Ad 5: «to wiem, że jego mość pan Sawicz Iackowi wziął kóz trzy i owiec dwi, z racyi, że miał ukraść z piwnicy berberię (sic) syra i masła, co się na nim nie pokazało, i za to żonę i jego samego bił i ze

wsi był wygnał iego mość pan Sawicz». Ad 6 prout primus et secundus. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Ludovicus Olszewski, vicesgerens castrensis capitanealis Cameuecensis Podoliae, manu propria.

Responsoria ex parte magnifici Sawicz ad pretensiones illustris magnificae de Daniłowicze ultimo voto Potocka, castellanae Braclawiensae, sub actu condescensionis feria quarta post Dominicam Exaudi anno praesenti 1753, ex mente decreti officii pleni castrensi Camenecensi Podoliae feria secunda intra octavas festi Sanctissimi Corporis Christi Domini anno elapso 1752 inter partes infrascriptas lati, in fundo bonorum villae Muszkarow agitatae.

Ad 1 punctum: «stodołę zastałem połaconą, którą straciwszy trzydziestu robotników kazałem za pańszczyzną oprawić i ukryć, która stodoła miała w sobie drzewo strupieszale, iedno że ze starego z Miszkowskiej stodoły przestawiona była, a drugie że stała więci iak rok nienakryta, tę wiatr zawalił i połamał, którą kazałem rozebrać; które zgodne było drzewo, tom kazał wziąć na kozzarę i na ostrożyny do kozzary i do obory na reparacyą, reszta zaś kilkoro drzewa, które pod prosem było konserwowane, i do tych czas znaiduie się».

Ad 2 punctum: «podymnego od gromady odebrałem złotych 3 i groszy pietnaście, lecz nie chcieli odebrać bez kotłowego, które ia z swojej kieszeni zapłaciłem na septembrową ratę tynfa, tedy tego wytraciwszy tynfa, zostanie do zapłacenia ode mnie złotych dwa groszy siedm».

Ad 3 punctum: «Daniło nie robił na ten czas pańszczyzny, a grunta orał bez opowiedzi dworskiej, dla tego wzięto dziesięcinę».

Ad 4 punctum: «na te zapłaty ludziom podstarości Węgoborski da exkuzę, gdyż on postanawiał, za co nie zapłacił».

Ad 5 punctum: «za lacka nie chciała gromada ani nikt z gromady przysiędz, a ia miałem szkodę; potym on sam uciekł precz z gruntu i zostawił owce i kozy, ia za swoją szkodę wziąłem i kazałem przedać».

Ad 6: «to fałsz, żeby mi zapłacili strużą i chodzili znouu na nią, chyba po wyściu roku, na co iezeli przysięgą, gotow kompensować, lecz

exсyпуіę świadców: Wasila Mandryka i Michała Ławryka, niech insi będą na te miejsce».

Daniel R. Sawicz.

В) Показанія Мушкаровскихъ крестьянъ объ отбытыхъ ими въ пользу Савича повинностяхъ и уплаченныхъ ему деньгахъ и даянхъ.—Перечень и оцѣнка перебора Савичемъ, противъ условій контракта, продуктовъ, денегъ и барщины.

Indagnationes praetensionum illustris magnificae Constantiae Potocka, castellanae Braclaviensae, ex contractu ac possessione pululantium in termino condensationis in fundo bonorum villae Muszkarow, feria tertia post Dominicam Exaudi anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio, ex mente decreti officii pleni castrensis Camenecensis Podoliae feria secunda intra octavas festi Sacratissimi Corporis Christi Domini anno praeterito millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo inter partes eadem pro condensatione in ordine subsequenti calculationis lati, agitatae, ex communitate Muszkarovecensi excerptae et expeditae.

Laboriosus Wasyl Udud, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali juramento, recognovit: «ia na parową pańszczyznę byłem podany przez lat trzy, od świętego Iura do świętego Michała Ruskiego po dni dwa, od świętego zaś Michała Ruskiego do świętego Iura w tydzień po dniu iednym, do dworu iego mości panu Sawiczowi pańszczyznę odrabiałem; w roku trzecim possessyi iego mości pana Sawicza od zaczęcia żniw aż do zakończenia onych po dni trzy w tydzień robiłem, a to za tłoki, zaorki, oborki i inne zwyczajne powinności; podróżczyzny przez dwa roky dałem złotych 16, osypu ięczmienia gieletek czterynaście, rogowczyzny złotych 14, gosztyny złotych 7, świńszczyzny groszy 24, chmielu gieletek trzy, siemienia konopnego półczwarta garca; i to wiem: Wasyl Demczuk bez całe lat trzy possessyi iego mości pana Sawicza pańszczyznę parową zimą po dniu iednym, latem po dni dwa odrabiał, danin zaś do dworu nie wiem wiele dał». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Bairak, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż przez lat trzy pańszczyznę i inne powinności podobnie odrabiałem iako Wasyl Udud i inni parowi; pszczoł dałem

iego mości panu Sawiczowi dziesięciny z pasieki swojej pni pięć, chmielu gieletek dwie, osypu gieletek 14, podróżczyzny złotych 16, rogowczyzny złotych 16, gosztyny złotych 7, siemienia konopnego garcy półczwarta, świńszczyzny groszy 24. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Fedor Antoniszyn, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż tenże Fedor pańszczyznę parową przez lat dwie, od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym iego mości panu Sawiczowi odrabiał przez lat trzy, wydał iego mości panu Sawiczowi dziesięciny pszczelnei pni cztery, chmielu gieletek dwie, podróżczyzny złotych 14, osypu gieletek 12, rogowczyzny złotych sześć, gosztyny złotych sześć, świńszczyzny groszy 12, oczkowego złoty ieden, siemienia konopnego garcy półczwarta. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Daniło Antoniszyn, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyznę przez lat trzy, latem od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym w kózdym roku i tygodniu odrabiałem; podróżczyzny dałem przez lat dwie złotych 16, osypu ięczmienia geletek 10, żyta gieletek cztery, rogowczyzny złotych 10, gosztyny złotych 6, świńszczyzny groszy 12, chmielu geletek trzy, siemienia konopnego garcy półczwarta. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Wasyl Mędryk, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: tenże Wasyl parowy pańszczyzny przez trzy lata, latem po dni dwa, zimą po dniu iednym, tudzież zażyunki, obżyunki i inne powinności podług dawnego zwyczaju odrabiał iako i inni; podróżczyzny dał złotych 14, osypu gieletek 14, rogowczyzny złotych 12, gosztyny złotych 4 groszy 15, świńszczyzny groszy 15, dziesięciny pszczelnei pień ieden, oczkowego złoty ieden groszy 18, chmielu gieletek dwie, siemienia konopnego półczwarta garca, chmielu w ten czas bywała gieleotka po groszy dziesięć. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Pańko Holius, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyznę przez trzy lata parową odbywał i odrabiał iako i inni parowi; podróżczyzny dał złotych 16, osypu gieletek 14, rogowczyzny złotych 5 groszy 19, gosztyny złotych 2 groszy

23, dziesięciny pszczelnei pni cztery, chmielu gieletek trzy, na tenczas była gieleotka po groszy dziesięć, siemienia konopnego garcy półczwarta; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną odrabiał parową przez lat trzy i daniny oddawał. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Hryhor Soroczuk, subditus Muszkarowecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzny przez trzy lata, zimą po dniu iednym, latem po dni dwa, i inne powinności według dawnego zwyczaju odrabiał za possessyi iego mości pańa Sawicza; podróżczyzny dał temuż za dwa roki złotych 16, osypu gieletek 14, rogowczyzny złotych 6 groszy 15, gosztyny złotych 5 groszy 2, świńszczyzny groszy 12, chmielu gieletek 3; którego gieleotka była po groszy 10, siemienia konopnego garcy półczwarta; i to wiem, że Wasyl Demczuk przez trzy roki całe pańszczyzną parową, iak i my, odrabiał, osypu iego mości panu Sawiczowi nie dał, ale odrobił złotych trzy w pierwszym roku za siedm gieletek, alias w drugim roku possessyi iego mości pana Sawicza; w trzecim zaś dał gieletek siedm osypu, chmielu także dał gieletek siedm i siemienia konopnego garcy półczwarta. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Stefan Stologon, subditus Muszkarowecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż tenże pojedynkową robił pańszczyzną przez lat trzy, latem po dni dwa, zimą po dniu iednym, i żazynki, obżynki, zakoski, obkoski, zagrabi, obgrabi, zaorki, oborki, i tloki, i inne powinności, iak inni parowi i pojedynkowi odbywali i odrabiali; podróżczyzny dał złotych 8 iego mości panu Sawiczowi, osypu gieletek siedm, rogowczyzny złotych dwa, gosztyny złotych dwa groszy 15, świńszczyzny groszy 12, chmielu gieletkę iedną; siemienia konopnego garniec i kwart trzy; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną parową przez całą possessyą iego mości pana Sawicza, iak inni, odrabiał i inne daniny z pary dawał, a po skończoney possessyi iego mości pana Sawicza umarł, i podróżczyzny dał złotych 16. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Iacko Marusin, subditus Muszkarowecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną pojedynkową za possessyi iego mości pana Sawicza odrabiał i inne powinności, iako i inni; podróżczyzny z pojedynka dał za dwa roki złotych 8, osypu gieletek 8, rogow-

czyzny złotych 2, gosztyny złotych 1 groszy 16, chmielu gieletek dwie, siemienia konopnego kwart ośm; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną parową za possessyi iego mości pana Sawicza odrabiał i inue daniny dawał. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Michaiło Ławryk, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną odrabiałem przez dwa roki pieszą, zimą i latem, także i w trzecim roku; chmielu dałem geletek trzy, siemienia konopnego półczwarta garca, świńszczyzny i gosztyny wydałem złotych pięć; i to wiem, że Osadczucha, wdowa, za possessyi iego mości pana Sawicza przez lat trzy w tydzień po dniu iednym pańszczyzną pieszą odrabiała. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Iuzko Szwiec, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: «pańszczyzną pieszą przez lat trzy, zimą i latem po dniu iednym w tydzień, odrabiałem iego mości panu Sawiczowi; temuż ro(go)wczynny dałem złotych 2 groszy 12, i świńszczyzny; i to przyznaię i wiem, że chłopiec mój, na imię Iakow Iuzka, pasł bydło u iego mości pana Sawicza, za które pasienie deklarował dać złoty ieden groszy 6, tych nie dał i przytrzymał u siebie; i to wiem, że Osadczucha wdowa za possessyi iego mości pana Sawicza przez lat trzy pańszczyzną pieszą odrabiała». Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosa Bebedzicha, vidua, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną pojedynkową przez lat trzy, zimą po dniu iednym, latem po dni dwa, odrabiałam; podrożczyzny iego mości panu Sawiczowi dałam złotych ośm przez dwa roki, osypu gieletek siedm, rogowczyzny złotych 5, gosztyny złotych dwa, świńszczyzny groszy 25, siemienia konopnego garniec i kwart trzy; i to wiem, że Wasyl Demczuk pańszczyzną przez lat trzy parową odrabiał, podrożczyzny dał za dwa roki złotych 16, osypu gieletek 14, chmielu gieletek dwie i siemienia konopnego garcy półczwarta. Eadem recognoscens, ignara litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Laboriosus Olexa Tkacz, subditus Muszkarovecensis, praestito corporali iuramento, recognovit: iż pańszczyzną pieszą w trzecim roku tylko po dniu iednym w tydzień odbywałem, a przez dwa roki nie byłem w Muszkarowie; i to słyssałem, że Osadczucha, wdowa, za possessyi iego mości pana Sawicza przez lat trzy w tydzień po dniu iednym pańszczyzną pieszą

odrabiała. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit †.

Nobilis Ioannes Łempicki, praestito corporali iuramento, recognovit: iż będąc na czyńszu za possessyi iego mości pana Sawicza, dałem za dwa roki czyńszu onemu złotych dwanaście. Isdem recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit †.

Ludovicus Olszewski, vicesgerens castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae, manu propria.

Summarysz percepty prowentów wsi Muszkarowa, przez iego mości pana Sawicza wybranych przez lat trzy, sub actu condescensionis spisany 1753.

In anno 1749.

Złot. Grosz.

Pociężnych numero 11 robiło, od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit dni numero 880, a groszy 8	234	— 20
Piesznych robiących przez rok cały po dniu iednym, a Michało Ławryk od ś. Michała po dni dwa, których było czterech, efficit dni 236, a groszy 6	47	6
Dziesięciny pszczelnei wziął pni cztery, a złotych 7	28	—
Chmielu wziął gieletek numero 11, a groszy 15	5	15
Intraty facit in anno 1749	315	11

In anno 1750.

Posiężnych numero 11 robiło, od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit dni numero 880, a groszy 8	234	20
Piesznych robiących przez rok cały po dniu iednym, a Michało Ławryk od ś. Iura do ś. Michała po dni dwa, których było czterech, efficit dni 236, a groszy 6	47	6
Podróżczyzny od pociężnych	74	6
Osypu gieletek numero 66, za 7 rachuiąc złotych 3, efficit	28	10
Rogowszczyzny	46	10
Gostyny	28	16

	złot. grosz
Swińszczyzny	2 6
Dziesięciny pszczelnei pni 6, a złotych 7	42 —
Oczkowego	2 21
Chmielu gieletek 11, a groszy 15	5 15
Siemienia konopnego garcy 17, a groszy 4	2 8

Intraty fuit in anno 1750 . 513 22

In anno 1751.

Pociężnych, parowych numero 8, każdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni trzy, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 108, a ośmiu efficiunt dni 864, dzień a groszy 8 . . . . . 230 12

Poiedynekowych numero 3, każdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, a od ś. Petra do ś. Pokrowy po dni 3, a od ś. Michała do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 93, a trzech efficiunt dni 279, dzień a groszy 8. 74 12

Piesznych numero 4, każdy robiący od ś. Petra do s. Pokrowy po dni dwa, a od ś. Pokrowy do ś. Petra po dniu iednym, efficit ieden dni 65, a czterech efficiunt dni 260, a groszy 6, efficit . . . . . 52 —

Podrózeczyzny wybrano . . . . . 76 —

Osypu wybrano gieletek 68, a gieletek 7 po złotych 3 . 29 4

Rogowego wybrano . . . . . 48 —

Gostyny . . . . . 26 —

Swińszczyzny 3 6

Pasieki pni cztery, a złotych 7 . . . . . 28 —

Oczkowego 3 3

Czynszu od szlachcica Klepickiego . . . . . 12 —

Chmielu, gieletek numero 11, a groszy 15 . . . . . 5 15

Siemienia konopnego garcy 17, a groszy 4, efficit . 2 8

Intraty fuit in anno 1751 . 590 —

Summaryusz intraty całej co wybrał iego mość pan Sawicz iunctim zebrana wynosi:

In anno 1749 . . . 315 11

	złot grosz
In anno 1750 . . .	513 22
In anno 1751 . . .	590 —
Facit . . .	1419 3

Augustinus Korytyński, manu propria.

Summaryusz intraty trzyletnei wsi Muszkarowa, przez iego mości pana Sawicza wybranei, sub actu condescensionis feria quinta post Dominicam Exaudi proxima anno praesenti 1753 spisany.

In anno 1749.

Poddanych ciągłych sześciu, każdy robiący przez cały rok na tydzień po dniu iednym, efficit ieden—złotych 13, groszy 26, sześciu efficiunt na rok dni 312, a groszy ośm . 83 6

Poddanych pieszych ośmiu, każdy robiący po dni iednym na tydzień, efficit ieden dni 52, a ośmiu efficiunt dni 416, dzień a groszy sześć, efficit 83 6

Pasieki pni trzy dziesięcinnei, a złotych siedm, efficit . 21 —

Podatków żadnych ani osypów nie brałem z racyi karystyi in hoc anno 1749 . . . . . — —

187 12

In anno 1750.

Poddanych parowych ośmiu, każdy robiący od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała Ruskiego do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 78, a osim efficiunt dni 624, dzień a groszy osim 162 8

Poddanych pojedynkowych dwóch, robiących od ś. Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała Ruskiego do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 78, a dwóch—dni efficiunt 156, dzień a groszy osim, efficit 41 18

Pieszych poddanych czterech, robiących przez cały rok po dniu iednym na tydzień, efficit ieden dni 52, a czterech efficiunt dni 208, dzień a groszy sześć 11 18

Powozu każdy parowy po złotych osim, poddanych parowych ośmiu, efficit . . . . . 64 —

	złot. grosz.
Poiedynkowych poddanych dwóch, ieden a złotych cztery,	
efficit	8 —
Rogowego zapłacili wszyscy poddani in eodem anno	
1750	27 —
Gostyny owczei zapłacili wszyscy poddani	22 12
Swińszczyzny wybrano	2 6
Pni pasieki wzięto cztery, pień a złotych 7, efficit	28 —
Oczkowego	2 10
Chmielu gieletek dziewięć, gieleotka a groszy dziesięć,	
efficit	3 —
Siemienia konopnego garcy 17, a garniec groszy 4,	
efficit	2 8
Osypu gieletek 63, za siedem rachuiąc po złotych 2 i	
groszy 16, efficit	22 24
	427 14

In anno 1751.

Poddanych parowych ośmiu, każdy robiący od ś. Iura	
do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś Michała Ruskiego	
do ś. Iura po dniu iednym, efficit ieden dni 78, a osim effi-	
ciunt dni 624, dzień a groszy osim, efficit	162 8
Poddanych poiedynkowych trzech, każdy robiący od ś.	
Iura do ś. Michała Ruskiego po dni dwa, od ś. Michała Rus-	
kiego do ś. Iura po dniu iednym, 78, a trzech efficiunt dni	
234, dzień a groszy osim	61 22
Piesznych poddanych trzech, robiących przez cały rok po	
dniu iednym w tydzień, ieden uczyni dni 52, a trzech—dni	
156, efficit	31 6
Podorożczyzny wybrano	72
Osypu wybrano gieletek 67, za siedem rachuiąc po zło-	
tych 2 i groszy 16, efficit	24 2
Rogowego wybrano	30 —
Gostyny wybrano	26 —
Swińszczyzny	3 6

Pasieki pni cztery	28	—
Oczkowego	3	—
Gieletek chmielu 11, gieletka a groszy 10	3	20
Siemienia garcy 17, a groszy 4	2	8
	<hr/>	
	447	12

Daniel Sawicz.

Инквизиция Каменець-Подольскаго городскаго суда, № 4449, № пакета 1, 3 и 4.

CXLVII.

Присяжные показанія по дѣлу объ истязаніи Теробовльскимъ городскимъ регентомъ Скоржевскимъ шляхтича Ортинскаго. Изъ показаній этихъ уясняется положеніе чиншовой шляхты и стремленіе землевладѣльцевъ къ полному ея закрѣпощенію. 1753 г., Октября 6.

A) Вопросыные пункты и показанія свидѣтелей Скоржевскаго.

Interrogatoria ex parte et actoratu magnifici Alberti Skórzewski, regenti castrensis Trembowliensis, tum generosi Alexandri Kulczycki ac aliorum actorum, contra reatum nobilium: Ioannis et Georgii Ortyńskich, Ioannis et Martini Szczygielskich, Iosephi Szamlicki, Ioannis Koprowski, Iosephi Gostwicki, ex vi decreti officii praesentis in iudiciis terminorum factorum sub celebratione terminorum querelarum, feria secunda ante festum sancti Nicolai Pontificis proxima anno elapso 1752 lati, sub cursu iudiciorum feria secunda post festum sancti Michaëlis Archangeli proxima anno praesenti 1753 conscripta et ad auscultanda testimonia ex testibus fide dignis porrecta.

1. Iako świadek wie lub słyсzał: iż panowie Ortyńscy, Szczygielscy, Szamlicki, Koprowski i Gostwicki, mieszkaiąc we wsi Odryiowcach w dobrach wielmożnego iego mości pana Skórzewskiego na czynszu i za rok cały czynszu nie zapłaciwszy, z Odryiowiec do Kowalówki w nocy uszli.

2. Iako świadek wie etc.: iż pan Ortyński, uciekły z Odryowiec do Kowalówki, bywając potajemnie w Odryowcach, chłopą Odryowskiego, na imię Błażka, wykoczował, i tegoż Błażka wykoczoawszy, w Kowalówce u siebie z wozem przez niedziel dwie, czyli więcej, trzymał.

3. Iako świadek wie etc.: iż tenże pan Ortyński, siedząc w Kowalówce, przybrawszy sobie pana Koprowskiego, na pługi dworskie Odryowskie w polu orzące ze śpisami i pistoletami napadłszy, parobków i pogoniczów od pługów poodganiał i onych byli by pobili, gdyby nie pouciekali, konia od pługa szablami odcięli i wzięli.

Testes: laboriosus Matwiei, laboriosus Iaśko.

Generosus Alexander Kulczycki, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit †.

Inquisitiones ex parte magnifici Alberti Skórzewski, regentis castrensis Trembovliensis, tum generosi Alexandri Kulczycki ac aliorum actorum, contra reatum nobilium: Ioannis et Georgii Ortyńskich, Ioannis et Martini Szczygielskich, Iosephi Szamlicki, Ioannis Koprowski, Iosephi Gostwicki, ex mente decreti officii pleni, feria secunda ante festum sancti Nicolai Pontificis proxima, anno elapso 1752, sub cursu terminorum querelarum feria secunda post festum sancti Michaëlis Archangeli, anno praesenti 1753 celebratorum, expeditae.

Primus testis, laboriosus Matwiei, post praestitum iuramentum recognovit ad 1: «wiem o tym dobrze, że panowie: Ortyńscy, Szczygielscy, Koprowski i Gostkowski (sic), mieszkając we wsi Udryowcach iego mości pana Skórzewskiego, nie zapłaciwszy czynszu w nocy pouchodzili do Kowalówki na mieszkania». Ad 2: «wiem o tym, że pan Ortyński, uciekły z Odryowiec, potem bywał często w tych dobrach potajemnie w nocy i chłopą Błażka z Odryowiec wykoczował do Kowalówki, którego trzymał u siebie w Kowalówce przez niedziel blisko dwie z wozem». Ad 3: «wiem, że tenże pan Ian Ortyński, siedząc w Kowalówce, przybrawszy sobie pana Koprowskiego, na pługi dworskie Udryowskie w polu orzące ze śpisami i pistoletami napadł, parobków i pogoniczów od pługów poodganiał i onych byli by bili, tylko pouciekali; konia od pługów odcięli i wzięli». Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit †.

Secundus testis, laboriosus Iaško, post praestitum iuramentum recognovit: ad 1 concordat cum primo teste. Ad secundum concordat cum eodem. Ad 3 concordat itidem cum eodem. Laboriosus recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.

Tomas Rutkowski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Б) Вопросы пункты и показания свидетелей Ортынского.

Inquisitiones ex parte generosorum: Komarnicki, Ortyński et aliorum actorum, contra generosum Skorzewski, regentem castrensem Trembovliensem, citatum, vigore decreti castrensis Camenecensis Podoliae in iudiciis terminorum tactorum sub celebratione terminorum querelarum seu iudicii causarum, feria secunda ante festum sancti Nicolai Pontificis proxima, anno Domini 1752, inter partes superius expressas prolati, in cadentia terminorum querelarum feria secunda post festum sancti Michaelis Archangeli, anno currenti 1753 agitantium, ex praevio iuramento modo infrascripto expeditae.

Primus testis, nobilis Michaël Biliński, praestito iuramento ad 1 recognovit: «wiem o tym dobrze, że pan Ortyński, mieszkający na czyńszu w Odryiowcach, wsi iasnie wielmożnego iego mości pana starosty Trembowelskiego, zapłaciwszy czyńsz wyniósł się do Kowalówki, a że oziminę miał na tymże gruncie Odryiowieckim, byłszy u mnie, ażebym poiechał do iego mości pana Skórzewskiego, upraszając go, ażeby mu oziminę pozwolił tę zabrać, i nasamprzód dla dowiedzenia się o iego mości panu regencie poiechał do Odryiowiec, którego pana Ortyńskiego iego mość pan Skórzewski na drodze dobrowolnei pod lasem Sawinieckim napadszy, mówiąc te słowa: «wracai się ze mną, bo ci w łeb strzelę», gwałtownie wziął go do Sawiniec, a tak przyprowadziwszy do Sawiniec wsadził go do indyi, i tam siedział w indyi więcej iak godzina, potym kazawszy go wyprowadzić z indyi, dwom kazał go położyćwszy na ziemi trzymać, a dwom nahaiami bić, i tak słyshałem, że go trzy razy pokładano i bito okrutnie nahaiami, potym kazał obedrzeć z żupana, a tak wzięwszy żupan, konia z kulbaką i kańczuk, kazał go za furtę wytrącić, i tak żupan iako i

konia i kulbacie ze wszystkim trzyma u siebie dotychczas; i tom sły-
szał, że kiedy bito nahaiami pana Ortyńskiego, pan Skórzewski słowami
zelżywemi mówił do Ortyńskiego: «żeś ty dla wykoczewania drugich ie-
chał», ale gdy ten czynił relację, że dla dowiedzenia się tylko o bytności
wielmożnego iego mości pana iechałem, tenże iego mość pan Skórzewski
kazał go iednak bić, mówiąc te słowa: «przyznai się»; tom słyssał, że
iego mość pan Skórzewski z tej racji się rozgniewał i miał zawziętość
na pana Ortyńskiego, że tenże Ortyński był na ten czas, iak Koprowski,
szwagier, konia własnego swego z pługą iego mości pana Skórzewskiego
odebrał, którego mu był kazał wziąć, że nie siedział pod nim». Ad 2:
wiem o tym, że pan Ortyński okrutnie był zbity przez iego mości pana
Skórzewskiego, bo od południa ledwo na noc, choć tak blisko, przyszedł
do Sołdkowiec, a ztamąd już dalei nie mógł iść piechoto, ale go na
wozie do Kowalówki przywieziono; słyssałem, że tenże pan Ortyński z
tego pobicia chorował, że go nie można było wieźć i do Kamieńca i
prawie niebezpieczny był życia, nawznak leżeć nie mógł, tylko na brzuchu;
słyssałem, że szostak bity mu wzięto, ale potym ci, co go bili, z miło-
sierdzia mu oddali, ale pan Skórzewski nie widział tego»; ad reliqua ut
in primo puncto recognovit. Ad 3: «słyssałem, że iego mość pan Skórzewski
pana Szambeckiego, (Szamlickiego?) iak mu dziękował za siedzenie, kiem bił
i z chałupy zaraz wypędził, i słyssałem, że ze złości w gumno kazał mu
zapędzić świnie». Ad 4: «wiem i słyssałem, że tak konia z kulbaką iako
i zboże pana Ortyńskiego iego mość Skórzewski zabrawszy do tego czasu
nie oddał; tego zboża miało być: żyta kop 28, pszenicy 18 kop zabra-
nei, do żęcia ieszcze było na trzy kopy, te zboże iego mość pan Skór-
zewski, słyssałem, że swoim robotnikiem zbierał; ad reliqua ignorat.
Ad 5: «wiem, że Ortyński kańczukami był okrutnie zbity; ad reliqua
ignorat. Michał Biliński, manu propria.

Secundus testis, nobilis Petrus Kruszelnicki, praestito iuramento
recognovit ad 1 et 2: «wiem o tym dobrze i iezdziłem z Ortyńskim dla
dowiedzenia się, iezeli iego mość pan Skórzewski znajduie się u siebie, a
gdy roziechałszy się z tymże, iego mość pan Skórzewski na dobrowolnei
drodze pod lasem Sawinieckim napadszy na Ortyńskiego, kazał mu iechać z
sobą do Sawiniec, a gdy się sprzyczał, iego mość pan Skórzewski do-
byłszy pistoletu mówił te słowa do Ortyńskiego, że iezeli nie pojedziesz,
to ci w łeb strzelę, co uczynić musiał Ortyński; przyiechałszy do Sawiniec

kazał go wtrącić do indyi, a sam poszedł do dworu; po godzinie albo po dwóch przyszedłszy ze dwoma tenże iego mość pan Skórzewski, kazałszy ludziom swoim wyprowadzić z indyi pana Ortyńskiego, po trzy razy pokładając okrutnie we dwóikę nahaiami zbił, potym obdarszy go z żupana, czapki, konia z kulbaką wzięwszy, za furtę go wytrącić kazał obdartego, szostak bity od Ortyńskiego wzięwszy, dał tym co go bili za pracę, nahai także tego czasu tegoż Ortyńskiego własny wziął; który Ortyński, okrutnie zbity i zsiniały, ledwie żyw przyszedł do mnie do Sołobkowiec, i widziałem, cały był żłuty nahaiami, zsiniały i spuchły, po którego przyjechałszy brat, wziął go na wóz zbitego i zawiozł go do Kowalówki, i chorował czas niemały z tego zbicia; wiem, że tak konia z kulbaką iako i żupana iego mość pan Skórzewski panu Ortyńskiemu nie oddał». Ad 3 ignorat. Ad 4: «wiem, że żyta kop 28, pszenicy kop 18, resztę niedożętej, pana Ortyńskiego, iego mość pan Skórzewski zabrał i do tego czasu nie oddał, te zaś zboże ludzie iego mości pana Skórzewskiego zbierali». Ad 5: «wiem, że iego mość pan Skórzewski pana Ortyńskiego kańczukami we dwóikę kazał okrutnie zbić»; ad reliqua ignorat. *Recognoscens, ignarus scribendi, signum sanctae crucis posuit* †.

Dominicus Swaryczewski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Инквизиции Каменецъ-Подольскаго градскаго суда, № 4120, пакетъ № 1 и 2.

CXLVIII.

Жалоба чиншевыхъ шляхтычей, живущихъ въ селѣ Городищѣ, на аренднаго владѣльца этого имѣнія Стефана Рышковскаго о принужденіи ихъ къ стобызвѣю повинностей и о различныхъ насиліяхъ. 1754 г., Февраля 5.

Roku tysiąc siedemset piędziesiątego czwartego, miesiąca Februarii piątego dnia.

Na urządzie grodzkim, w mieście iego królewskiey mości Żytomierzu, przede mną Iozefem Porczyńskim, namieśnikiem protunc grodzkim

grodzkim generału wojewódstwa Kiiowskiego, y xięgami ninieiszemi grodzkiemi comparens personaliter urodzony iegomość pan Iósef Bienkowski, nomine et ex speciali commisso urodzonych ichmościów panów Iędrzeia Sikorskiego, Stefana Koroszczy, Alexandra Czułaiowskiego, Mikołaiia Kluckowskiego, Iana Kulczyckiego, Iana, Bazylego i Iędrzeia Suskich braci między sobą rodzonych, sistendo coram actis castrensibus Kiioviensibus, postrzegając całości chudoby i honoru urodzonych ichmościów wyżej wyrażonych, widząc niepraktykowaną krzywdę y uimę honoru szlacheckiego (iaka?) urodzeni Suscy ninieisi querulanci od urodzonego iegomości obwinionego niesłusznie ponieśli, i zapobiegając, ażeby takowemuż inni ichmość wyżej wyrażeni honoru chudoby i życia nie podlegali niebezpieczeństwu, quam solennissime przeciwko iegomości panu Stefanowi Ryszkowskiemu protestował i manifestował się o to: iż iegomość obwiniony mając sobie puszczone dobra wieś Horodyszczę rocznym kontraktem arędownym iedynie aby urodzeni żańiący się podług opisanja w inwentarzu czynsz zapłacili, a do żadnych nie pociągani byli usług, iegomość obwiniony nie uważając na kontrakt i w nim opisanie, urodzonych żańiących się niesłusznie i nienależycie do powinności zażywa, w drogi wysyła, exkuzujących się że nie są puszczeni do żadnych usług, iedynie do oddania czynszu, biie, chudobę zabiera, końmi ich iedzi i gdzie się podoba ich własnymi posyła, na ostatek wzięwszy konia u urodzonego Bazylego Suskiego ninieiszego querulanta wypraszaiącego się z podróży, którego posyłał na Ukrainę o mil kilkadziesiąt, na kilkakrotną ustną i listowną wielmożnego iegomości pana Wawrzyńca Potockiego podstolego Żytomirskiego nie oddał rekwizycją i dotychczas u siebie trzyma; i nie contentując się ieszcze niesłusznie wziętym koniem, umyślnie urodzonych quorumvis nominum Ihornickiego i Iankowskiego na opressją szlachecką przyjął i spędziwszy gromadę całą wsi Horodyszczę z temiż ichmościami przysposobionemi, nocną porą na chałupę tegoż urodzonego Suskiego napadł, chcący go w ręce dostać, który iakimśi sposobem, iuvantibus superis, in pedibus querendo salutem, z pomiędzy ludzi wymknął się do brata swego chałupy, rozumiejąc że tam przed złością iegomości obwinionego ochronić się może, ale iegomość obwiniony a malis procedenda in peiora, chcąc swoje koniecznie zawzięte wykonać chęci, do drugiej za nim gonił chałupy, gdzie w koło kazawszy ludziom otoczyć contra decentia status nobilitaris, iako w największym poszlakowanych excessie, dobywać chałupę i dragami rozwalać kazał, z

gołą szablą przyganiając ludzi, w którym ataku roboczego Iakowa Iare-męka poddanego Horodyskiego, nie chcącego nacierać, szablą wleb uderzywszy na troie złamał, potem chcący bardziej zachęcić ludzi, z tem się po kilkakrotnie oświadczał, że iak mi ich dostaniecie, spust ieden i drugi gorzałki wystawić każę, a urodzonym Ihornickiemu i Iankowskiemu czerwony złoty za fatygę deklarował. W kilka godzin tego ataku, przyszedłszy sama ieimność obwinionego żona, palić koniecznie usiłowała, którą słysząc urodzeni Suscy zawziętość, do ostatnich sił bronili się, tę sobie zakładając propozycję, wolemy tu poginać, niżeli się na oczywiste honoru i życia podać niebezpieczeństwo; widząc iegomość obwiniony, że lubo drzwi powybiiali, ściany drągami powywalali i krwią sieni ociekły, a iednak nie poddaią się, chłopom odstąpić kazał, odgrażając się, że się nigdzie przede mną nie skryecie, połapawszy kiimi pobić każę i zapłacę; które pogrożki do skutku przywodząc, ludzi kilkunastu po szlakach porozstawiał, a urodzonym Ihornickiemu i Iankowskiemu całą noc po wsi chodzić kazał, aby koniecznie gdzie kolwiek spotkawszy się połapali; przed którym niebezpieczeństwem urodzeni Suscy lasem noc całą śniegiem brnąwszy uszli, porzuciwszy wszystkie sprzęty domowe w chałupie i dotychczas po ludziach tułaią się; a zatem, idem comparens, nomine quorum supra, tam de nocturna invasione domus nobilitaris atque aliis praetensionibus in foro iudicii iudicialiter proponendis iterum atque iterum contra magnificum inculpatum protestatur manifestaturque vicibus, prosząc hanc manifestati-onem actis connotari, co i otrzymał. Iósef Bienkowski.

Книга Кіевская городская, записовая и поточная, 1754 года, № 64; листъ 527.

GIL.

Жалоба Бременецкаго коморника Казимира Мысловскаго на Брацлавскаго скарбвика Франциска Оквинскаго объ угнетовіи крестьявъ арендуемаго имъ селенія Василевки. 1754 г., Іюня 5.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego, miesiąca Іunii piętego dnia.

Na urządzie grodzkim w mieście jego królewskiej mości Żytomierzu, przede mną Antonim Radwańskim, namiesnikiem protunc grodzkim

generału wojewódstwa Kiiowskiego, y xięgami ninieyszemi grodzkiemi Kiiowskiemi comparens personaliter urodzony iegomość pan Franciszek Ieziński, nomine et ex commissio wielmożnego iegomości pana Kazimierza Mysłowskiego, komornika granicznego Krzemienieckiego, przestrzegając wszelkiej cadości substancyi i honoru tegoż wielmożnego pryncypała swego, quam solennissimam coram actis et officio merenti castrensi Kiiovensi naprzeciwno wielmożnemu iegomości panu Franciszkowi Oknińskiemu skarbnikowi Braclawskiemu infert manifestationem idque in eum sensum: iegomość pan obwiniony, wziąwszy kontrakt od wielmożnego pryncypała comparentis na lat trzy arędowny na dobra wieś Wasilówka, którym kontraktem opisał się corocznie wypłacić po trzy tysiące złotych polskich, którei należącei summy nie oddał, denique przez uciemieżenie pociągnięcie nad inwentarz do różnych podatków i robocizn poddaństwo z dóbr wyż rzeczonych Wasylówki nie mało rozpędził i pozostałych resztę poddanych przez angaryzacyę wycisnąć usiłując, szlachtę także, mieszkającą w tychże dobrach z łaski, niewinnie i niesłusznie napadając na mieszkania, biie, kaleczy, do niezwyczajnych i nieprzyzwoitych robocizn onych pociąga, grabi, licencyuie chudoby, konie, woły, zboża tak z gumien w snopach iako też z pól i szpichlerzów w ziernie zabierać i do siebie sprowadzać każe, przez co trzy części szlachty, która stante possessione iegomości obwinionego znajdowała (się), ad praesens namienionych wyniosła się z dóbr na dwór; łanów należących tako o zimym iako i iarym zbożem nie posiewał, na wsi pługów swoich dworskich i różnego drobiazgu folwarcznego iako to: krow, owiec, wieprzów et id genus (iako o tem kontrakt wyż wspomniany szerzei w sobie obmawia) nie zostawił, etiam na dwór i mieszkanie wielmożnego iegomości pana Franciszka Łaganowskiego, siostrzeńca manifestantis, nulla data ratione, nic sobie niewinnego, wiedząc o tem dobrze, że wielmożny Łaganowski żadnei powinności nie podlega, ponieważ z respektu w wyż rzeczonych dobrach wsi Wasilówce wielmożnego iegomości pana Mysłowskiego komornika granicznego Krzemienieckiego a wuia swego ma dla siebie wolne pomieszkanie, razy kilka napadając i biąc, odgrażając, słowy nieprzyzwoitemi honor szarpał; his non contentus, ale: czyniąc na kontempt i dishonor comparentis pryncypała, powtórnie napadłszy na dwór sama wielmożna ieomość pani Oknińska skarbnikowa Braclawska, gdzie wielmożnego iegomości pana Łaganowskiego lżyła, diffamowała; kiem na ulicy biła, sam zaś wielmożny obwi-

niony z gołą szablą do tegoż iegomości pana Łaganowskiego porywał się, rąbać chciał; niewypowiedziane i inne krzywdy szkody i opressye (które czasu prawa osobliwym reiestrem spisane remonstrabuntur) poczyniwszy, paenitus dobra zdozolał, a zatem idem comparens nomine cuius supra, ratiōne praemissorum omnium i o inne pretensye inquisitionibus deducendae iterum atque iterum contra eundem inculpatum świadcząc i manifestniąc się, prosid̄ mnie urzęd̄u hanc manifestationem actis connotari, co i otrzymał. Franciszek Iezierski.

Книга Кіевская городская, записовая и поточная 1754 года, № 64; листъ 871 на оборотъ.

CL.

Жалоба Вискаго стольника Яна Хоецкаго на управляющаго имѣніями князя Юсифа Любомирскаго, Мальборгскаго подчашаго Богурайскаго, о самовольномъ увеличеніи инвентарныхъ повинностей при отдачѣ Хоецкому въ заставное владѣніе села Турбіевки. 1754 г., Іюня 25.

Roku tysiąc siedemset piędziesiąt czwartego miesiąca Iunii dwudziestego piątego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w miescie iego królewskicy mości Żytomierzu, przede mną Tomaszem Goszczyckim, subdelegatem przysięgłym, namiestnikiem protunc grodzkim generału wojewodstwa Kiiowskiego, y więgami ninieyszemi grodzkimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Lubicz na Choieczynie i Żytyńcach Choiecki, stolnik Wiski, zapobiegając omnimodo integritati ac indemnitati fortunae suae, ne in post alicui subveniat damno, solenni in diligentia sui naprzeciwno iaśnie oświeconemu xięciu iegomości Iozefowi Lubomirskiemu, podstolemu wielkiego xięstwa Litewskiego, iako panu, tudzież wielmożnemu iegomości panu cuiusvis nominis Boguraiskiemu, podczaszemu Malborskiemu, ante hoc kommissarzowi

tegoż iasnie oświeconego xięcia iegomości podstolego wielkiego xięstwa Litewskiego, skarży, żali i manifestuie się idąc in eum sensum o to: iż iegomość pan stolnik Wiski, mając kontrakt zastawny między iasnie oświeconym xięciem iegomością podstolim wielkiego xięstwa Litewskiego z iednei a sobą comparentem z drugiej strony na dobra wieś Turbiówkę, tu w woiewodstwie i powiecie Kiiowskim leżące a do klucza Pawłockiego należące, spisany, in virtute którego kontraktu wielmożny iegomość pan Boguraiski, podczasz y Malborski, ante toc kommissarz iasnie oświeconego xięcia iegomości podstolego Litewskiego komis sobie zlecony od tegoż iasnie oświeconego pryncypała swojego do podania dóbr onych mający, który do dóbr tychże wsi Turbiówki ziechawszy, pomienione dobra in possessionem niniejszego manifestanta podał i inwentarz spisał; a że nadto przez spisanie swoje inwentarza poddanych dóbr tychże do większej pociągnął powinności, nie tak iako antecedeni possessores wsi Turbiówki pociągali i używali, bo przed tem latem i zimą po dniu iednym onymże odrabiali, a teraz po dwa dni pańszczyzny i inne powinności odrabiać muszą, z racyi żeby tak znacznei summie dwudziestu siedmiu tysięcy złotych polskich danych na te dobra należytą in equalitate uczynili correspondentio, których poddanych dóbr wsi Turbiówki pedług inwentarza sobie comparentowi podanego do powinności zażywaiąc, zaraz kilku po obięciu possessyi uciekło i więcei ieszcze uciekać zamyślaią, więc praecavendo idem comparens bezpieczeństwu i całości summy swojej, że nie z racyi iakowej wielmożnego comparenta, ale z racyi uciemięzliwie w powinnościach inwentarza podanego przez wielmożnego iegomość pana Boguraiskiego, ante hac kommissarza iasnie oświeconego xięcia iegomości podstolego wielkiego xięstwa Litewskiego, poddani dóbr tychże puciekali, iteratis vicibus in diligentia sui infert manifestationem, quam actis praesentibus connotari prosił, co i otrzymał. Ian Choiecki stolnik Wiski.

Книга Киевская городская, записовая и поточная, 1754 года, № 64; листъ 905.

СЛІ.

Жалоба князя Франціска-Фердинанда Любомирскаго на Пинскаго стольника Михаила Копыцкаго обь угнетеніи крестьянъ села Юровка. 1754 года, Іюля 30.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt czwartego miesiąca Iulii trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim, w mieście iego krolewskiej mości Żytomierzu, przede mną Tomaszem Goszczyckim, subdelegatem przysięgłym, namiestnikiem protunc grodzkim generału województwa Kiiowskiego, y xięgami ninieiszemi grodzkimi Kiowskiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Michał Wieniawski, nomine et ex parte iasnie oświeconego xięcia iegomości Franciszka Ferdynanda hrabi na Wiśniczu i Iarosławiu Lubomirskiego, Olsztyńskiego, Ryckiego etc. starosty, solennie naprzeciwno wielmożnym ichmość panóm Michałowi Kopyckiemu, stolnikowi Pińskiemu, dóbr wsi Iurówki do klucza Lubarskiego należącei, tegoż iasnie oświeconego xięcia iegomości dziedzicznej, possessorowi, i Bartłomiejowi Przywidzkiemu cześnikowi Zatorskiemu, połowę tych dóbr Iurówki ex re wielmożnego iegomości pana Kopyckiego iako oiczyma swojego trzymajęcemu, świadczył, manifestował i protestował się o to: iż pomienieni ichmościowie Kopycki i Przywidzki, otrzymawszy dobra wieś Iurówkę, nietylko poddanym w possessyi swojej zostajęcym różne krzywdy i ciemiężenia czynią, do niezwyczajnych robót przynaglaią i nad inwentarz pociągają, pańszczyznę, która co tydzień odbywana być powinna, umyślnie do pilniejszego robocizny czasu, do sieiby, żniw i kosowicy zatrzymują i w ten czas zarazem odbywać przymuszają, przez co ludzióm omieszkanie w gospodarstwie i odpadnienie od chleba sprawują przez zbytne do roboty przynaglenie, poddanych do ubostwa przywodzą, albowiem z tego przynaglenia ciąglą niektórym odpadły, iako to: Iwanowi Stocykowi klacz i Wasylowi Kołomyicowi koń iednego dnia przy wożeniu pszenicy razem i siana pozdychały, a Tymoszewi Kuczerowi znużony w pługu koń morbicinio periit, i inni podobneż ponieśli szkody, drudzy zaś bicia i różne angaryzacze cierpią; lecz i tem wielmożni obżalowani nie kontentując się, poddanych

Lubarskich do possessyi swoiei nie należących uciemieżaią, a najbardziej iegomość pan Przywidzki krzywdzi i uciemieża: Ilka Kołomyica w podeszłym wieku zostaiącego, w własnym iego futorze, kazawszy ludzióm swoim z chałupy wyciągnąć, horrendissime zbił i tylko vix spirantem zostawił; Fedora Kołtuna od possessyi Iurowieckiei excypowanego, kazawszy do siebie pozywać, kilkanaście talerów bitych winy sine iusta ratione szczególnie pzez zawziętość ku niemu violenter wziął i biciem wystraszył; futory ludzi mieiskich do possessyi nie podane, niekontentuiąc się wyznaczonemi sianożęciami, pokosił, a w stepie in supplementum poblížszych sianożęci kosić nie chciał, chociaż anteacti possessores i sami wielmożni obżałowani przedtem kosili; drzewa i chrusta po tychże futorach contra mentem inwentarza rąbać i pomienione futory dezolować ichmościowie odważaią się, szarwarków do grobli mieskiej (gdzie wolne mliwo dozwolone maią), także contra tenorem kontraktu i inwentarza, dawać nie chcą i inne krzywdy, wiolencye i praeiudicia czynią; o co wszystko modernus comparens, nomine quo supra, interatis manifestatur vicibus, prosząc actis connotari—co i otrzymał. Michał Wiśniawski.

Книга Кіевская городская, записовая и точочная, 1754 года, № 64; листъ 998.

CLII.

Донесеніе вознаго о видѣнномъ имъ опустѣннѣ мѣстечка Кодни, вслѣдствіе разоренія его владѣлицею Чацкою, по первому мужу Ганскою. 1754 г., Августа 8.

Roku tyśiąć siedmset piędziesiątego czwartego miesiąca Augusti osmego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirskim, przede mną Iozefem Trypolskim, czesnikiem Parnawskim, namies-

nikem przysięgłym grodzkim starostwa Żytomirskiego, y zięgami ninieyszemi grodzkimi Żytomirskimi, stanowszy oczewisto wozny generał woiewodztwa Kiiowskiego y innych opatrzny Piotr Zbrzycki in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice, recognovit: iż on roku teraznieyszego tysiãcznego siedmsetnego piãdziesiątego czwartego, dnia siódmego Augusti, na affektacyã y prawnã requisycyã wielmożnego ięgomości pana Felicjana Głębockiego, podstolego Braclãwskiego, mając przy sobie stronę szlachtę, urodzonych ichmościow panow Stefana Lipeckiego y Daniela Kaleńskiego, eo majoris ac evidentioris testimonii gratia sibi adhibitos, był w dobrach mieście Kodni, gdzie będąc, widział pieczysk z izb spustoszałych piãdziesiąt chłopskich y pustek sześć, przez nieznośne krzywdy y ucięmżenia tak (przez) wielmożną ięymosć paniã primo voto Hańską, chorãżynę Żytomirską, iako też secundo voto wielmożnych Czackich, łowczych Wołyńskich, małżonkow, tudzież y wielmożnych ichmościow panow Franciszka, starosty Żerdolewskiego, Ianusza y Zacharyasza Hańskich, chorãżycow Żytomirskich, braci między sobã rodzonych, ludzi poddanych dziedzicznych Kodeńskich porozpędzanych y przez tychże wielmożnych ichmościow panow izb porozbieranych y na swoy pożytek obroconych y popalonych, innych zaś y mieysca chleb ziele (?) pozarastałych, żey uznać niepodobna; domow Żydowskich porozbieranych y mocno zdezolowanych pustych pięć, pieczysk zaś z domow Żydowskich znajduie się cztery; winnic zruynowanych ze wszystkim trzy; w innych zaś domach lubo się zaiduiã gospodarze, to y te mocno poobdzierane y zpuszczone, zgoła całe miasto wniwec zruynowane y zdezolowane urzędownie oglãdał; kturę to zruynowanie y zdezolowanie mienił być wielmożny ięgomość pan requirens przez tychże wielmożnych ichmościow panow possessorow przez różne angaryzacye y wymysły, poddanym czynione. A tak on, wozny, z tąż stronã szlachtã, oświadczywszy się, ztamtađ odiechał, y tu ad acta przybywszy, przede mniã urzędem prawdziwã uczynił y zeznał wizyi relacyã.—Wozny qui supra, scribendi ignarus, cruce[m] posuit †.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 235, листъ 1103.

СLIII.

Жалоба регента коронной канцелярии Иосифа Дунина-Карвицкого на униатскаго намѣстника Кіевской митрополіи, Холмскаго епископа Фелиціана Володкевича, о наѣздѣ на имѣніе его село Телешовку и объ учиненныхъ тамошнихъ крестьянамъ истязаніяхъ. 1754 г., Октября 12.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego czwartego, miesiąca Octobris dwunastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Żytomirskim, przede mną Iozefem Trypolskim, czesnikiem Parnawskim, namiesnikiem przysięgłym grodzkim Żytomirskim, y xięgami ninieyszemi grodzkimi Żytomirskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Maciey Antoni binominis Burbiński, iussu et ex speciali commisso iaśnie wielmożnego iegomości pana Iózefa Dunina Karwickiego, regenta kancelaryi wielkiej koronney, pułkownika woysk iego królewskiej mości y rzeczypospolitey, solennissime swiadczył, manifestował się y protestował naprzeciwko iaśnie wielmożnemu iegomości xiędzu Floryanowi Hrebnickiemu, archimandrycie Kiiowo-Pieczarskiemu, exarsze metropolity całej Russyi, assystentowi papiezkiemu, tudzież iaśnie wielmożnemu xiędzu Felicjusowi Wołotkiewiczowi, biskupowi Chełmskiemu, koadiutorowi metropolii Kiiowskiej, tudzież urodzonemu iegomości panu Iozefowi Kamińskiemu, komissarzowi dobr tegoż iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity Kiiowskiego, iakoteż Stefanowi Siborskiemu, komendę mającemu nad ludźmi swywolnemi excessantami, na niżej wyrażone wiolencye, excessa y zaboystwo atamanowi, ... kowi Wictorenkowi y innym excessantom y zaboycom, do osob siedmiudziesiąt y kilku, od tychże wyżej wyrażonych ichmościow obwinionych zesłanym, w ten niżej opisany sposob y o to: iż iaśnie wielmożny iegomość xiądz metropolita Kiiowski i iaśnie wielmożny iegomość xiądz koadiutor teyże metropolii Kiiowskiej, nie uważając na prawo popolite y rigor, w nim de inuasoribus rigide opisany y obostrzony, oraz nie mając żadnego pretextu y interessu do dobr wsi Teleszowki, dziedzicznych iaśnie wielmożnego iegomości pana regenta koronnego, tu w woiewodztwie y powiecie Kiiowskim leżących, tak iegomości pana Kamiń-

skiego, komissarza swego, iakoteż wspomnianych kozaków y excessantów, na też dobra wieś Teleszuwkę, w spokojney possessyi iaśniewielmożnego iegomości pana regenta koronnego będącą, bezprawnie y nienależycie do naiazdu śmieli y ważyli się immittere, ktorzy superimmissi, też dobra naiechawszy, przy tymże swoim niegodziwym naiezdzie ludzi, broniących dobr y fortuny pana swego, czterech horrendissime na śmierć pozabiali, to iest urodzonego Alexandra Iazwickiego, także roboczych: Iwana nazwiskiem Moskala, poddanego Teleszkowskiego, Iwana Troiana ze wsi Olzanki, kozaka, Chrycka Zakeszczenka z teyże wsi; innych poddanych dziewienciu, dziedzicznych tegoż iaśnie welmożnego iegomości pana regenta koronnego, tyrańsko, attestante visione, śmiertelnie poranili y pokaliczyli, ktorzy non sperant in vivis extasse, y tychże ludzi, pobitych, poranionych, ut iuris et moris est, do grodu dla obdukcji ran y razów prowadzić było niepodobna dla tak ciężkiego zbitcia y pokalaczenia. Po tey zaś takowey niegodziwey akcji ciz sami excessanci y zabójcy, strwożeni y pro facto, niektorzy pouciekali, czterech zaś, uganiających się za ludźmi y więcey ieszcze ludzi zabiiać usiłujących, sami poddani iaśnie wielmożnego iegomości pana regenta koronnego, gromada Teleszowska, w obronie życia swego połapali y zatrzymali. O co wszystko idem comparens, cujus supra nomine iteratis manifestowawszy się vicibus, deklaruie tegoż iaśniewielmożnego pryncypała swego iure acturum velle, salva manente melioratione. Et in continentię stanowszy oczewiście wozny generał woiewodztwa Kiiowskiego y innych, opatrzny Chwedor Pirucki, in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice, libereque recognovit: iż on roku teraznieyszego, tysiąc siedmset piędziesiątego czwartego, dnia dziewietnastego (sic) Octobris, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonych ichmościow panow Fabiana Skopowskiego y Iozefa Pałuszowskiego, eo maioris ac evidentioris testimonii gratia sibi adhibitos, ad affectationem iuridicamque requisitionem iaśniewielmożnego iegomości pana Iózefa Dunina Karwickego, regenta wielkiego koronnego, requirienta, był we wsi Teleszowce, gdzie będąc, widział y oglądał: nayprzed Michayła, Tytykowego ziencia, spisać w żywot, śmiertelnie pchniętego, aż ledkie wyskoczyło; drugiego Iwana Woropana, postrzelonego w pachwinę przy żywocie, gdzie y kula, y ten śmiertelnie bez nadziei życia; trzeciego Stefana Szaraware, pchniętego spisać po boku po za skórę nawylot; czwartego Chwedora Chwedynę, pchniętego w bok spisać, głęboko na kilka calów, dużo słabego;

piątego Pawła Kozaka, pchniętego z tyłu spisał głęboko, podobno y wewnętrzności ruszą się, dużo słabego, śmiertelnego; szóstego Chwiłona Łyseenkiego, pchniętego spisał nad kolanem głęboko ledwie nie na wylot; siódmego Semena Szukalenka, postrzelonego pod kolanem w mięksiz, gdzie kula została; ósmego Petra Kozaka, postrzelonego w plecy pod łopatką, gdzie kula została; dziewiątego Petra Kalenika kozaka, postrzelonego przez rękę prawą nad łokciem nawylot. Które to razy y rany ciż ludzie, poddani pokaliczeni, mienili sobie bydź zadane od wyżwyrażouych ludzi iaśnie-wielmożnego iegomości xiędza metropolity; co widziawszy tenże wozny y urzędownie oglądawszy, szlachtą, sobie przytomną, oświadczywszy się, ztamtąd odiechał y o tym przede mną urzędem prawdziwą swoię obdukcji relacją czyni y zeznaie. Et in verificationem praefatae horrendae necis idem comparens, prezentowawszy przywieziony chtrupów czterech, prosił mnie urzędu do proclamowania o przydanie woznego, którego ia urząd, annuendo affectationi, woznego generała Chwedora Pirowskiego przydałem, który, z przydania urzędowego a z powinności swoiey woznowskiej, według zwyczaju y prawa, in praesentia urodzonych ichmościow panow Andrzeia Sokołowskiego y Gerwazego Czopowskiego y innych wielu szlachty, także różney kondycyi ludzi, na rogach czterech miasta proclamował y do wiadomości donosił, a ztamtąd powrociwszy, relacją swoiey proclamacyi czyni y zeznaie, prosząc wraz z iegomością comparentem id totum actis connotari, co y otrzymali. M. Antoni Burbiński. † Wozny, qui supra, ignarus scribendi.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1752 и 1754 годовъ, № 255; листъ 1251.

CLIV.

Актъ судебной передачи имѣнія Оздютчъ, въ Лудкомъ повѣтъ, изъ владѣнія жены Житомирскаго старосты Маріанны Лесницкой Холмскому земскому подсудку, Антону-Людвигу Бонецкому, съ перечисленіемъ находящихся въ имѣніи крестьянъ и ихъ повинностей. 1755 г., Февраля 20.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego piątego, miesiąca Februarii dwudziestego pierwszego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mosci Włodzimirskim, przede mną Cyprianem Dąbrowskim, burgrabim Nurskim, namiesnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego, i xięgami ninieiszemi grodzkimi starościńskimi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Kasper Orchowski tę tradycyę w częsę Ozdziutycz pro re wielmożnego iegomości pana Antoniego Ludwika Bonieckiego podsędką ziemskiego Chełmskiego przez urząd grodzki Chełmski expedyowaną, ad acta praesentia castrensia Vlodimiriensia per oblatam podał de tenore verborum tali: Actum in fundo bonorum villae Ozdziutycze in palatinatu Volhyniae districtu vero Vlodimiriensi existentium, casaque laboriosi Stephani Krawczuk, possessioni magnificae Lesnicka capitaneae Żytomiriensiae subiectorum, ibidem sita, feria quinta post dominicam invocavit quadragesimalem proxima, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto, praesentibus generosis ac nobilebus Iozepho Zdanowicz, Victorino Maszewski, Gasparo Orchowski, Dominico Chrzanowski, Michaële Czarnecki, necnon ministeriali regni generali provido Luca Twardowski, authenticato iurato, actus praesentis apparitore. Officium castrense capitaneale Chełmense infrasubscriptum, satisfaciendo muneri officii sui, ad officiosam iuridicam que magnifici Antonii Ludovici a Bończa Boniecki subiudicis terrae Chełmensae requisitionem exhibitionemque, processus plusquam sufficienter ex instantia moderni magnifici requirentis super relicta ac successoribus olim magnifici Alexandri Lesnicki capitanei Żytomiriensis ac aliis obtenti et praecipuae tam ultimariae condemnationis seu paenae banitionis perpetuae super sola magnifica Marianna de Kossakowskie Lesnicka capitanea Żyto-

miriensis in iudiciis ordinariis tribunaliis regni Lublinensibus die quinta mensis Octobris anno super elapso millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto, in lucro tertio iterato, ultimariae innegotio vero principali, ratione convulsionis quadrinorum decretorum irritatae traditionis, nec non in lucro satisfactionis iisdem decretis in puncto extraditionis subditorum quinque una cum uxoribus, liberis ac tota suppellectili eorum domestica, nec non Annae Saczykowska cum eius suppellectili seu solutionis taxae lege descripta terrae Chełmenses servientium, refusione damnorum ac litis expensarum restitutionisque verum circa irritatam traditionem interceptarum in paenis banitionum perpetuarum seorsivis obtentae et publicatae, quam decreti executorialis, Lublini in iudiciis ordinariis generalibus regni, sabbatho in crastino festi sancti Lucae Evangelistae anno eodem millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto ex parte eiusdem magnifici requirentis subsecuti, ad bona superis in actu expressa condescendit. Ibidemque fundata iurisdictione et per ministerialem actus praesentis apparitorem proclamata, urgente exposcente, que parte manucente dispensanteque lege et praecipuae constitutione anni millesimi septingentesimi vigesimi sexti ad traditionem sortis ex bonis supradictis Ozdziutycze processui obnoxiiis accessit et ad conscribendum inventarium sese contulit. Cuius inventarii tenor sequitur eiusmodi: Inwentarz części w possessyę wielmożnemu iegomosci panu Bonieckiemu podsędkowi ziemskiemu Chełmskiemu podanei we wsi Ozdziutyczach będącej. Specyfikacya poddanych: Paweł Maximczuk, pułłannik, robi w tydzień od świętego Ierzego do Pokrowy Ruskiej z czym każą dni cztery, a od s. Pokrowy do świętego Ierzego dni trzy męskich, wołu ma iednego i kobyłę iedną, kur daie czworo; Semen Wolański, czetwertynnik, robi w tydzień od s. Ierzego do świętej Pokrowy Ruskiej dni trzy, a od świętej Pokrowy do s. Ierzego dni dwa męskich, kur daie dwoie, konia ma iednego; Dacko Buchai także czetwertynnik robi i daie tyleż co pierwszy czetwertynnik; Stepan Ostapiszyn pryima czetwertynnik robi i daie tyleż; Dacko Hapin czetwertynnik robi i daie tyleż; Panas Ordynczuk czetwertynnik robi i daie tyleż; Roman Sztąda czetwertynnik robi i daie tyleż; Stepan Krawczuk czetwertynnik ma kobyłę iedną, robi i daie tyleż; Iusko Pilipeczuk czetwertynnik kobyłę ma iedną, robi i daie tyleż. Ciż sami poddani stróżę nocną powinni koleino co noc odbywać, łokę podczas żniw i sianokosów zwyczajną odbywać mają; zimą zaś żony ich motki bez pańszczyzny z dworskiego przedziwa, ile dadzą ze

dworu, prząść, konopie moczyć i wytarte do dworu podług zwyczajui oddawać, kapuszę sadzić i polewać; pleć bez pańszczyzny powinni, podwodę według zwyczajui odbywać powinni. Których to dziesięciu poddanych, rachując dni robocze dzień ieden po groszy szesć (z racyi że sprzężaiów nie mają), a kurę każdą czynszową po groszy dziesięć, wynosi rocznei importancyi od pułmannika złotych trzydziesci siedm i groszy dwadziescia, od czetwertynnika zaś złotych dwadziescia szesć i groszy dziesięć. Post taliter conscriptum inventarium eosque subditos cum eorum uxoribus, liberis, laboribus, dationibus, casis, fundis, pratis, ubi ab antiquo possidebant, et libera incisione in sylvis ad eadem bona Ozdziutyczne spectantibus eidem magnifico Boniecki subiudici terrae Chełmense, parti iurevincenti, in supra vero processu ac paenis luitis decretis adiudicatis ac quibusvis praetensionibus per eundem ad superius nominatas relectam et successores olim magnifici Lesnicki capitanei Żytomiriensis habitis. nemine impugnante tradidit et dimisit, subditis obedientiam praestandam demandavit. Quam traditionem nemo quovis modo irritari possessionique pacificae admissae eiusdem magnifici subiudicis terrestres Chełmensis praepedire audeat sub paenis legibus regni descriptis, traditionis praesentis vigore. U tei tradycyi per oblatam podanei podpis ręki przy pieczęci czerwonei lakowej temi wyraża się słowy: A: Franciscus Bieniecki D. R. subdelegatus castrensis capitanealis Chełmensis iuratus manu propria. Locus sigilli. Która to tradycya per oblatam podana, za ustnym i oczewistym wyż wyrażonego iegomosci podawaiącego podaniem, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg ninieiszycy grodzkich Włodzimirskich, tak iako się w sobie pisana ma, de verbo ad verbum iest ingrossowana.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондемматовая, 1755 г., № 1127; л. 73.

CLV.

Жалоба жены Житомирскаго старосты Марианны Лешницкой, на Холминскаго подчашаго Войцеха Венжа, во владѣнїи котораго находится имѣніе ея Озлютичи, о различныхъ убыткахъ и притѣсненїи тамошнихъ крестьянъ. 1756 г., Февраля 23.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt szóstego, miesiąca Februaryi dwudziestego trzeciego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Włodzimirskim, przedemną Cypryanem Dąbrowskim burgrabim Nurskim, namiesnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimirskiego i xięgami ninieiszemi staroscinskimi compars personaliter urodzony iegomość pan Franciszek Czachorski, plenipotent wielmożnei Maryanny z Kossakowskich Lesznickiei, starosciny Żytomirskiej, pani opravnei i dożywotnei dóbr miasta Ozdiutycz, postrzegając całosci fortuny oneize, solennissime manifestuie się i remanifestuie imieniem pryncypałki manifestantis naprzeciwno wielmożnemu iegomosci panu Woicichowi z Węzów Węzowi podczaszemu Chełmińskiemu w ten niżej opisany sposób i oto: Iż wielmożny Wąż niekontentuiąc się dawnieszemi wiolencyami i uciężeniem ludzi, goniąc in ruinam substancyi, kiedy ważył się się własny czółen wielmożnei staroscinei gwałtownie wziąć i onego na żłób do staini swojei obrócić, poddanych nad zwyczaї do pańszyzny pociągać, za szarwarki należące do grobli odbywać sobie roskazywał; mielnikowi, który szczególnie grobli pilnować powinien, pańszyznę robić usiłował; do grobli poddanych swoich nie dawał, przez które niepozwienie szarwarków i nieratowanie grobli nie mały decess w stawach zostaje; sadzawki pod samym dworem nie pozwolone sobie powyławiać kazał; Żydów Ozdziutycznych w drogi bez rekompensyi ustawnie pędzić roskazuie i ratę piennieżną o mil kilkanaście za sobą wozić przymusza, essay do czerwonych złotych gwałtownie usiluię dopłacać; budynki do miasta nienależące rzemieslnikom podbierał; chłopów bez dania przyczyny kaleczy i biie, i grunta i ogrody, nie podane sobie tradycyą, poprzywłaszczzał, o co

manifestans manifestuie się i remanifestuie, oswiadczaiać prawnie przez wielmożną pryncypałkę dochodzić, którą (manifestacyą) actis connotari prosił, co i otrzymał. Franciszek Czachorski.

Книга Владимирская, городская, записовая, источная, декретовая и кондемятовая, 1756 года, № 1128; листъ 97 на оборотъ.

CLVI.

Показанія въ судѣ шляхтча Войтковскаго объ участіи его въ кражѣ лошадей, при чемъ онъ упоминаеть о смертной казни двухъ конокрадовъ по приказанію помѣщика. 1756 г., Апрѣля 2.

Confessata libera per nobilem Petrum Woitkowski, sub casu iudiciorum castriensium Camenecensium feria secunda ipso die festi sancti Francisci Confessoris anno Domini 1756 celebratorum deposita.

Ja, Piotr Woitkowski, z oica Iakuba Woitkowskiego i matki Maryi Ludwikowskiej w Bukaszowcach zrodzony, a maiący lat dziewięć oddany byłem od rodziców do iego mości pana Drohoiewskiego, gdzie przez lat trzy będąc za chłopca, w czwartym roku służby moiei iego mość pan Drohoiewski oddał mię do iego mości pana Iózefa Męcińskiego, kasztelanica Spicimierskiego; tam służyłem przez lat dziewięć, pięć—za chłopca, a cztery—pokoiowo, potściwie; ztamtąd odprawiwszy się, przystałem do iego mości pana Iorzego Dubrawskiego w Demianowie pod Burztynem, i tam potściwie przez półczwarta roka służyłem; z tamtąd odstawszy, przystałem do iego mości pana Macieia Męczyńskiego, chorążego iego mości pana Małachowskiego; tam będąc blisko niedziel szesnaście, a nie mogąc wytrzymać przykrości pana swego w chorobie, nie podziękowawszy panu i bez wiadomości odiechałem, alem nic cudzego nie brał. Potym będąc bez służby mieszkałem w Isakowie na części iego mości pana Stefana Pokutyńskiego, krewnego mego; obchodziłem się potściwie tym com był wysłużył, i tam ożeniłem się z Agnieszką Berezowską, która że

bardziej z drugimi przestawała, uprzykrzywszy sobie z nią życie, porzuciłem ją i pojechałem do Iaryszowa do xiędza Smolińskiego, proboszcza tamtejszego, a brata mego cioteczno rodzonego, którego rekomendował mi do jego gości pana Iasińskiego w Kryczanowie, i tam cały rok potściwie służyłem; ztamtąd odstawszy, iężdząc różnie za służbą, trafiło mi się kilka razy przejeżdżać koło Swisłówki i pasieki wielmożnego jego gości pana Makowieckiego, a wstępując do pasieki poznałem się z Seńkiem pasiecznikiem i Maxymem poddanym Swisłowieckim, a potem poznałem (się) z Kazimirzem Lisowskim, który mieszka w Wierzbowcu, i tak znowu oba z tymże Lisowskim przyjechaliśmy do teiże pasieki, gdzie zastawszy pasiecznika i Maxyma, poczęli nas namawiać, żebyśmy mogli postarać się gdzie o iakiego konia i przyprowadzić do nich, upewniając nas, że nikt się nie dowie, o tym; a przenocowawszy koło tei pasieki, pojechaliśmy oba wozem z Lisowskim do Kozówki, ja—dla służby, a Lisowski—do brata, i tam zabawiwszy się przez trzy dni, powracając nazad, mieliśmy na pamięci namowę pasiecznika, dla czego umyślnie zano-cowaliśmy w polu pode wsią (która nie wiem iak się zowie) pod Miku-lińcami i w nocy z Lisowskim w polu ogierka gniadego wzięliśmy, z którym przyechawszy ku pasiece jego gości pana Makowieckiego, Lisowski został się z wozem na gościńcu Kamienieckim, a ja wsiadłszy na tegoż ogierka pojechałem do pasieki, i zastawszy Seńka i Maxyma, dałem tegoż ogierka Maxymowi, którem obiecał mi był dać za niego złotych dwadzieścia i dwa, na co tylko wzięłem tynfa, a reszta za niedziel dwie miał mi oddać; poszedłszy z tei pasieki, przyszedłem do Lisowskiego, który mnie czekał na gościńcu z wozem, a siadłszy na wóz pojechaliśmy do Wierzbowca do Lisowskiego; ztamtąd, przenocowawszy, pojechałem do Sadjowiec za Mohylow do pani Ostrowskiej, ciotki moiej, która o tei kradzieży nie wiedziała; tam zabawiwszy przez niedziel pięć, znowu przyjechałem do Lisowskiego do Wierzbowca, i tam tylko przenocowawszy, drugiego dnia z Iędrzeiem kozakiem, w sąsiedztwie Lisowskiego mieszkającym, pojechaliśmy wraz, a przyechawszy do Rachniówki, tam kozak klacz swoją sprzedał cyganowi i poszedł do Makowa, a iam pojechał do Kuiuaw pod Sołobkowce do synowców moich, alem o tym nie powiadał, i tam przenocowawszy, powróciłem nazad do Bachniówki, spodziewając się zastać Iędrzeia kozaka, iakoż zastałem; ztamtąd zaraz pojechałem do Swisłówki i tam konia swego sprzedałem żydowi Iankielowi krawcowi,

także kradzieżą bawiącemu się, (którego to żyda i Seńka pasiecznika wielmożny iego mość pan Makowiecki potracić kazał); z tamtąd znówu iuż piechotą przyszedłem do Rachniówki do kozaka, z którym kozakiem przyszlśmy do cygana, co kupił był klacz u kozaka, po pieniądze za tęż klacz, ten zaś cygan, nie mając pieniędzy, poszedł z nami w nocy w pola, i tam parę koni iego mości pana Batowskiego wzięliśmy, na które wsiadszy poiechaliśmy nazad do Wierzbowca, gdzie przyiechawszy wzięto nas zaraz do dworu, do iego mości pana starosty Wierzbowieckiego, examiniując nas, zkażdbyśmy mieli te konie, i tak przyznaliśmy się o wszystkim; iego mość pan starosta Wierzbowiecki dał znać iego mości panu Batowskiemu, któren przysłałszy do Wierzbowca po nas i po konie, iego mość pan starosta Wierzbowiecki mnie i konie iego mości panu Batowskiemu wydał, a kozaka wydać nie chciał; zkażd wzięwszy mnie iego mość pan Batowski trzymał w Dunaiowcach przez niedziel dwanaście, a potym tu do Kamieńca przywiozł mię.

Iosephus Osiecki, castrensis Camenecensis Podoliae subdelegatus, manu propria.

Инквизициі Каманецъ-Подольскаго городскаго суда, № 4123, № пакета 6.

CLVII.

Жалоба Мстиславскаго скарбника Михаила Спендовскаго на владѣльца имѣнія Комаровки, Носовскаго старосту Михаила Стоицкаго, о томъ, что послѣдній, отдавая свое имѣніе въ заставу Спендовскому, составилъ непомерно стѣснительный для крестьянъ инвентарь и сверхъ того привуждаеть ихъ работать на самого себя. 1758 г., Января 5.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego osmego, miesiąca Ianuarii piątego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Antonim Michałem Ceceniowskim, łowczym Ciechanowskim,

namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Michał Spendowski skarbnik Mściśławski, przestrzegając całości fortuny, solenniter przeciwko wielmożnemu iegomości panu Michałowi z Stoieszyna Stoińskiemu, staroście Nosowskiemu, manifestuie i protestuie się o to, iż wielmożny iegomość pan Stoiński starosta Nosowski, wziąwszy summę pięć tysięcy złotych polskich, w monecie białej dwa tysiące, w złocie zaś trzy tysiące złotych polskich, w której summie zastawnym sposobem części w dobrach wsi Komarówce w possessyą roczną kontraktem, roku tysiąc siedmset piędziesiątego siódmego, dnia piętnastego miesiąca Czerwca, między wielmożnym Stoińskim starostą Nosowskim z iednei i niniejszym manifestantem z drugiej strony, w dobrach wsi Komarówce spisany, in possessyionem actuali magnifici quaerulantis z poddanymi ciągłymi wypuścił, i inwentarz referujący się niby do kontraktu w tychże dobrach wsi Komarówce spisawszy, posłuszeństwo wszelkie według kontraktu i inwentarza odbywać poddaństwu in virtute praw sobie służących, rozkazał, to iest poddanych dziesięciu z opisaniem pańszczyzny w lecie po dni cztery, w zimie po trzy dni, magnifico protestanti contractu et quaerentano ledwie co może mieć według opisanja kontraktu i inwentarza prawie w połowie od puszczonej sobie poddanych posłuszeństwo odbycia pańszczyzny z przyczyny iednei naiprzód, że wielmożny Stoiński starosta Nosowski poddanych puszczonej prawie w niepraktykowane posłuszeństwo z krzywdą, to iest w lecie po dni cztery, w zimie po trzy dni odbywać zlecił, nie żwaziąc na to że grunt piaszczysty, strómoszowaty i nieurodzajny, którzy poddani in summa egestate zostawali, teraz ieszcze tem bardziej przez nieurodzaj od Boga na cały prawie świat dopuszczony zmizerowani i podupadli i według kontraktu i inwentarza in recompensum summy importowanej na dobra rzeczone wieś Komarówkę zupełnie powinności swojej w pańszczyźnie nie odbywają, a to z przyczyny że wielmożny Stoiński starosta Nosowski tymże poddanym różne dolegliwości czyni, to iest pò nocy po drzewo i pale dębowe do lasów Sawczyckich iasnie wielmożnych hrabiów Zamoiskich dziedzicznych, ze swoiemi drugimi poddanymi Komarowieckimi i Pereniatyńskimi wypędzać kazał, którzy volentes nolentes, obawiając się pana swego, iedzili i nie małą szkodę tak w dobytku iako i w zdrowiu swoim, przez złą podróż ponieśli; powtórnie motków narzucanie i tychże poddanych w possessyi aktualnej magnifici protestantis zostawiających, do nieposłuszeństwa przymu-

szczenia, na pańszczyznę chodząc i odbywać onei zakazywania, i gdy wielmożny protestujący się rozkazał poddanym possessyi swojej puszczołym mającym, (aby) do Krzemieńca, do synów protestantis, drzew zawieźli, wielmożny ięgomość pan starosta Nosowski, subordinowawszy urodzonego Ierzego Senkowskiego, w usługach wielmożnego ięgomości pana Stońskiego starosty Nosowskiego zostającego, z kozakami w swojej kondycyi ludźmi przybranymi; który ięgomość pan Senkowski z przybranymi sobie rzeczonym poddanym manifestantis pod sto kiimi i inszą osobliwszą karą drzew wieść do Krzemieńca nie dopuścił i zabronił i tychże poddanych do nieposłuszeństwa zwyczajnego zfomentował i fomentuje; iasnie wielmożnego manifestantis małżonkę verbiſi inhonestis nobilitari honori nocivis lżył, dyffamował i dysgustował, różne przykrości z uimą honoru czynił, ludzi do różnych krzywd subordynował, aż nie wielmożnego quaerulantis z dóbr i ze dwora, w summie rzeczoney kontraktem zastawnym i inwentarzem puszczołych, unikając dalszej nieszczęśliwości, wyjechać musiała do dóbr inszych swoich. Tychże poddanych magnifico manifestanti puszczołych, do różnych powinności nad zwyczaj, propter commodum wielmożnego starosty Nosowskiego, ięgomość pan Senkowski ex dispositione pana swego pędzi i przybranych sobie na to subordynuje, którzy poddani, w possessyi ad colorem prawie tylko zostający, ad summam egestatem są tak przez wielmożnego starostę Nosowskiego iako i subordynowanych przyprowadzeni; że prawie chleba kawałka nie mają i już się przez ciężkie dolegliwości przez subordynowanych ludzi wielmożnego starosty Nosowskiego z chudoby dla pożywienia wyzuwają i onę sprzedają, mimo wolę zastawnego possessorá, terazniejszego manifestanta, i Bóg wie iezeli się na grzibacie utrzymają z wielkiej przykrości odbywania powinności dwóm panóm; i lubo wielmożny manifestans chciałby tychże poddanych w karystyi terazniejszej podpomódz, co nie iest kontraktem dla wielmożnego manifestanta ostrzeżone, ani też sam wielmożny starosta Nosowski tychże poddanych nie zapomaga, owszem onych zbytecznymi swoimi powinnościami uciera, i Bóg wie iezeli ci poddani precz nie pouchodzą, co sobie wielmożny manifestans hac quaerimonia czyni prekustodycyę, ażeby ex supra specificatis rationibus, iakowego nie poniośł w fortunie swojej uszczerbku; insuper magnificus manifestans korespondencyi summy swojej na dobra Komarówkę importowanei nie ma przez zabronienie odbywania pańszczyzny należytej kontraktem ostrzeżonei, bez krzywdy iednak poddanych. A lubo

wielmożny Stoiński starosta Nosowski w kontrakcie zastawnym wyżej de aktu specyfikowanym, że owsa osmak pietnascie od granicy Komnateckiej wysiać rozkazał, przecież na tem że miejscu i łanie nie więcy tylko kop półsiedemnasty urodziło się i tyleż zebrano; kopa zaś tego owsa ledwie wydać może półczetweryka miary Krzemienieckiej; i nietylko w tym zasiewie owsianym znaczną krzywdę poniósł, ale i we wszystkich zasiewach tak ozimych iako i iarzynnych, które wielmożny starosta Nosowski mienił być miarą Brodzką zasiane, ponosi krzywdę. Nie mniej wielmożny starosta Nosowski, wedle umówienia się z wielmożnym manifestantem, gumna i stodoły dla uprzatnienia zboża nie pozwolił, że wielmożny manifestans ledwie do chłopca dla złożenia krestencyi wprosił się, przeto w większej połowie zboża wielmożny manifestans szkodował, tudzież i w paszy, ponieważ za pozwolenie gumna, paszy z teiże krestencyi ustąpić musiał. A co większa, że wielmożny starosta Nosowski kontraktu i inwentarza, luho z krzywdą manifestantis spisanych, według opisanja się kontraktem tegoż kontraktu i inwentarza dotychczas roborować nie chce, i owszem we wszystkiem sprzeciwia się. A zatem wielmożny manifestans, ponosząc znaczną krzywdę w puszczonej sobie possessyi we wsi Komarówce, tak przez nieodbywanie pańszczyzny i (w) zasiewach, iakoteż w nasyłaniu na dwory poddanych, onym pańszczyzny zabronienia odbywać, dysgustowania, różnych krzywd czynienia, nie mniej ratione praepeditae possessionis ac aliorum naprzeciwko wielmożnemu Stoińskiemu staroście Nosowskiemu i urodzonemu Ierzemu Senkowskiemu, nie mniej roboczemu Iwankowi Błażewskiemu za kozaka obróconemu z przybranymi temuż kozakowi po imieniu i przezwisku wiadomym, manifestuie i protestuie się, zostawiwszy sobie salve przez inszą manifestacyę dostateczniej si opus fuerit meliorowania; hanc vero actis connotari prosił, co i otrzymał. Michał Spendowski.

Книга Кременецкая городская поточная, 1758 года, № 1706, листъ 39.

CLVIII.

Жалоба Носовскаго старосты Михаила Стоинскаго, на заставнаго владѣльца имѣнія его Комаровки, Метиславскаго скарбника Михаила Спендовскаго, о притѣсненіи тамошнихъ крестьявъ и другихъ убыткахъ по имѣнію. 1757 г., Января 12.

Róku tysiąc siedemset piędziesiątego osmego miesiąca Ianuarii dwónastego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieiszymi grodzkimi Krzemienieckimi, przede mną Antonim Michałem Cecyniowskim łowczym Ciechanowskim, namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter iegomość pan Woiciech Ierzy binominis Prawdzic Sękowski, nomine et ex speciali commisso wielmożnego iegomość pana Michała z Stoieszyna Stoińskiego, starosty Nosowskiego, pryncypała swego, tudzież i swoim imieniem, przestrzegając całości fortuny tegoż pryncypała, naprzeciwko wielmożnemu Michałowi Spendowskiemu skarbnikowi Mściślawskiemu, pewnei części dóbr wsi Komarówki possessorowi, manifestuie i remanifestuie się w ten sposób i o to: iż iegomość obwiniony die quinta praesentis ziechawszy do grodu Krzemieńca śmiał iakoweści coram hocce officio nullatenus probabiles podać uskarżenia wyrażając pryncypała manifestantis puszczonei sobie obwinionemu zabraniać possessyi i iakoweści czynić w podanei robocznie przeszkody, czego wielmożny obwiniony żadnym sposobem probari nie może, bo lubo wielmożny manifestans ludzi wielmożnemu Spendowskiemu inwentarzem podanych na swoje zażywa roboczny, iako to do przedzenia motków, do odbywania szarwarków, te słusznie odbywać powinni, ponieważ wielmożnego manifestantis pryncypał wielmożnemu Spendowskiemu ani inwentarzem ani kontraktem pozwalał, owszem na siebie odbywać obwarował; co większa i tych ludzi powinność dziedzicowi iegomość obwiniony odbywać nie dopuszcza, las kontraktem opisany iedynie na opał pozwolony, iegomość obwiniony pańszczyzny żadnei nie mając pozwolonei pofurszczyzny, do Krzemieńca tak na sprzedaż, iako i (do) swoich dzieci w szkołach będących wywozi i dezoluie nadzwyczajnie; na

podanych sobie inwentarzem poddanych, nad inwentarz wyciąga pańszczyzną, extra fundum nad opisanie inwentarza pędzić każe nie uważając na bezdroż, z ostatniej poddanych niszczy chudoby, na folwarku Komarowieckim gdzie ma wspólne z wielmożnym comparentis pryncypałem pozwolenie rezydencyi, rozmaite czyni wielmożcy tak dalece, że wielmożny pryncypał manifestantis ani człowieka do dozoru ani podstarościego utrzymać nie może, owo zgoda iedynei szuka kłótni, nie sąsiedzkiej zgody, zboża różne, jako to hreczkę i owies powinno na odsiew zostawić, in suum obrócił commodum, doskonale wiedząc iż za rocznym siedzi kontraktem, a przecie odsiewać nie myśli, konia podstarościny w pretensyi do dworu wielmożnego pryncypała manifestantis wziąć kazanego wszelkimi siłami oddać nie dopuszcza, iakoweści dając protekcyą, o co wszystko wielmożny manifestans cuius supra manifestuie i remanifestuie się (nomine) salvam meliorationem pryncypałowi swemu zostawiwszy, hoc actis connotari prosił—co i otrzymał. Woiciech Terzy Prawdzic Sekowski.

Книга Кременецкая городская поточная 1758 года, № 1706, листъ 66 на оборотъ.

CLIX.

Жалоба Велятичскаго старосты Еловицкаго, владѣльца села Доманники, на членовъ Кременецкаго городскаго суда, о неправильныхъ дѣйствіяхъ при передачѣ ему этого имѣнія; жалоба эта выясняетъ злоупотребленія откушниковъ права пропинаціи, при содѣйствіи имъ арендныхъ владѣльцевъ имѣнія, въ ущербъ крестьянамъ. 1758 г. Января 20.

Roku tysiąc siedemset, piędziesiątego, osmego, miesiąca Ianuarii dwudziestego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Antonim Michałem Ceceniowskim, łowczym Ciechanowskim,

namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony i egomość pan Woiciech Szczepański dóbr Domaninki cum attendantis ekonom, swym i egomości pana Ieławickiego starosty Wielatyckiego, successorow niegdy iasnie wielmożnego Iozefa Wyhowskiego starosty Brzeskiego, dóbr wsiów Domaninki i Berezanki cum attendantis dziedzicow i w opiece tegoż będących, jako i niewiernego Icka Mendelowicza, obywatela miasta Wyżródka, w tychże dobrach karczemną arendę trzymającego, przestrzegając całości tychże dóbr w possessyi arendownei pozostałej u successorow niegdy wielmożnego Floriana Rohozińskiego podczaszego Sochaczewskiego, tudzież i osobliwie honoru, ażeby w dalszym czasie nie ponosili uszczerbku, uimy i detrimentu takowych, naprzeciwno iasnie wielmożnemu panu na Brodach i Stanisławowie Potockiemu wojewodzie Poznańskiemu, dobr miasta Załoziec panu, wielmożnemu Ianowi Milewskiemu, dóbr tychże ekonomowi, i niewiernemu Nuchemowi, Lwowskiemu obywatelowi, tychże dóbr Załoziec (arędarzowi), tudzież wielmożnemu Karolowi Iwańskiemu i Ludwikowi Danilewskiemu, sądowi subdelegacyalnemu grodzkiemu Krzemienieckiemu, ex mente decreti castrensis Cremenecensis pleni officii, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo die vigesima tertia Nowembris lati, akt kondescensyi w dobrach wsi Domanince anno praesenti die decima Ianuarii expediującemu, uciążliwemu, a stronie przeciwnie przychylnemu, skarży, manifestuje i protestuje się w ten sens i o to: iż urząd kondescensowski, mając wyż rzezonym dekretem moc rezolwowania kategorii wszelkich według słusności i praw, ważył się transcendendo regulam contractus, wszedłszy w interpretację tegoż kontraktu, którym długi według opisanego arendarskie przed wyściem roku niewiernych Nuchema i Leibki Wołowicza, obywatela Wiszniewieckiego, arędarzów dóbr wsiów Domaninki i Berezanki, powinne były być wybrane, a jeżeliby podczas ich tenuty arędy były nie wybrane, przepadać powinny, tudzież ostrzeżono tymże kontraktem ażeby wielkimi borgami ciż arędarze nie obciążali, pozwalając kredytować ciąglemu na złotych dziesięć, a pieszemu na złotych pięć, nadto zaś dawane przepadać powinny, i porachunek w ćwierci roku z gromadą być był powinien, i też same długi bez uciemienia poddanych miały być odbierane pod utratą onychże, przy następującej indagacyi gromadzkiej, że exekucya za ćwierć roku do wybierania długów ze dworu przydawana była, i długi wybierane potem, trunki dobre, miarą należytą we dworze cechowaną dawane gromadom od arędarzów

należały się; co wszystko z indagacyi pokazało się, że i długi nadto przypisywane były, i trunki dobre wywożone do Załoziec a złe przez arędarzów dawane, exekucya nie razy cztery do roku ale prawie ustawicznie więcei iak przez trzy ćwierci roku, dla ustawicznego naprzykrzania się niewiernego Nuchema ze spółnikiem jego, dawana była i pieniądze po wielokroćnie wybierane przez matkę i samego niewiernego Nuchema wywożone były, iako i wymiary różne ze młynów; po których raz drugi dziesiąty wyeksekwowanych od ludzi długach większe a większe precessauter przypisywał, że ludzie vili praetio przedaiąc woły, karmne bydło rogate i nierogate i inne sprzęty domowe, tychże arędarzów uspokoiali a nigdy z długów wyniść nie mogli, i ciż arędarze, osobliwie niewierny Nuchim, exekwując ustawicznie, grabił skrzynie, bednie i inne pod zamkami schowania odbiiał, płótna, odzienia i inne ochędóstwa, siekiery, żelaza grabił, u którego grabieże poprzepadały, a długi nienależyte napastliwie przypisane płacić musieli i płacili, iako reiestra pretensyi tychże gromad spisane i spisać się mające świadczą, które tak sprawiedliwe ad mentem kontraktu między niegdy iasnie wielmożnym Iózefem hrabią Wyhowskim a niewiernymi Nuchemem Lwowskim i Leibką Wołowiczem o arędy karczemne dóbr wsiów Domaninki i Berezanki conscripti anno millesimo septingentesimo quiquagesimo sexto die secunda Iunii w nim wyrażonych punktów lubo doskonale tymże kontraktem i . . . . dowiedzione były, sentencyą obwinionych uciądliwą nie są uznane i rezolwowane. Niewiernego zaś Nuchima contra praetexta contractus puncta reiestr niby iakowy tu przez tegoż długów podany a nie podpisany, wielmożnemu manifestantowi dla informacyi, co by który z ludzi winien i ieżeliby słusznie, albo nie, tylko wyindagowawszy gromady, z których indagacyi żadne długi nie pokazały się, oprócz reiestrem na dwór w racie przyjętych, żadnym sposobem niesłuszne za rzetelne bez żadnych kontrowersyi stron uznawszy tych samych niby długów praeciso iuramento Nuchima z Leibką spółnikiem jego i Szmulem pisarzem, który pisarz, ćwiercią rokiem tychże arędarzów przed expiracyą kontraktu porzucił i o przypiskach żadnym sposobem wiedzieć nie może, a nie z gospodarzami słusznymi lub z tymi, którzy przy likwidacyi onych byli i za tychże ręczać się płacili i o tem interesie doskonale wiedzieli, i widzą zapłacenie punktem osiemset osiemnaście złotych polskich i groszy dwadziescia cztery, temuż Nuchimowi sine moderamine nakazane, a według reiestru, który co z ludzi winien nie wyrażono, które

długi i przed wyjściem z arędy reiestrem tenże Nuchim spisany, na gromadach uznawał i tylko złotych osiemset pretendował, a z tych samych długów sam ad manus złotych czterysta z górą wybrał a dwieście pięćdziesiąt ieden złoty pol. i groszy iedynaście do raty niedopłaconei inkludował i te same są na ludziach do dworu przyięte, a urząd subdelegacyiny grodzki Krzemeniecki uciążliwy, też same zlot. pols. osiemset osiemnaście sine moderamine ad mentem legis choć oczywiście niesłusznie i nienależycie integralite przysądził. Pretensye zaś urodzonego Woiciecha Szczepańskiego rzetelne, słuszne i sprawiedliwe, do arędarzow przedrzeczonych miane, rejestrem spisane per moderamne iudicii wpuł przysądził i przysięgą stwierdzić wymusił. Czterdzieści złotych pol. przez Leibkę u tegoż zaciągnięte iegomości pana Szczepańskiego a przez Nuchima spółnika Leibczynego przyznane, wilka we trzech talerach oddanego tenże urodzony Szczepański przyjął, szesnaście zaś zlot. pol. ad complementum czterdziestu ciż arędarze oddać deklarowali i dotychczas nie oddali, za wilka zaś we trzech talerach danego złot. czterdzieści Nuchimowi zapłacić oznaczył, którego wilka ex nunc temuż Nuchimowi oddał, a potem po niemałym czasie tenże Nuchim przyniósł i we trzech talerach dał i podczas agitującej się kondescensyi Nuchimowi tegoż dawał wilka. Kategorie gruntowe tak starozakonnego Icka Mendelowicza o zapłacenie różnych pieniędzy i o dzień cały na ś. Ian szynkowany po expiracyi kontraktu przez tego Nuchima, tudzież i inne pretensye miane rejestrem spisane do sądów żydowskich z tym że niewiernym Nuchimem nie należycie odesłał. Iako mielników i innych ludzi gromadnych do tegoż miane bez rezolucyi zostały, a Nuchima wszelkie lubo nie należyte są decydowane pretensye, niby iakowęś krowę successorów Icko ante hoc arędarz z Leibką spółnikiem Domanińskiego, którzy successorowie ani w termina żadne ani w dekreta etiam per inductionem nie wchodzili, tymże successorom przysądził, a kategorię sprawiedliwą do tychże successorów wyż wyrażoną o złot. czterdzieści przez urodzonego Szczepańskiego pretendowane że w Zbaraszczyźnie, ieżeli który arędarz podupadnie i zbankrutuje, wielmożny Halecki komisarz pozwolił po złotych dwa i więcei na ludzi przypisywać, co i tu mogło nastąpić, nie namieniona likwidacya rzetelna przy ludziach, arędarzach i kahalnych Wyżrodeckich, mieszczanach i gospodarzach należytych nastąpioną według kwitów zkomputowaną manifestantom zaprzysiędz injuuctum. A po skończonych wszystkich i rezolwowanych niewiernego Nuchima kate-

goryach do wielmożnego manifestanta, po odstąpieniu od tego aktoratu przez niewiernego Nuchima, tylko na tymże niewiernym Nuchimie rygor banicy wiecznej jest uznany, a jasnie wielmożny Potocki wojewoda Poznański i wielmożny pan Milewski osobliwie temuż niewiernemu w niesłusznych i nieależytych pretensyach protekcyą dając, i uwolniony; zaczem niewierny Nuchim widząc dla siebie wszelką powolność w swoich żydowskich, nieależytych przeciwko prawa i słuszności postępkach, iak co do protekcyi iako et quo ad faworem iudicii, nie kontentuiąc się na różnych miejscach dysgustami, dyffamacyami przez tegoż niewiernego obwinionego, iako i niesłusznemi w tranzakcyach obiektami, śmiał y ważył się na dalszą goniąc winę starozakonnego Icka Mendelowicza terazniejszego arędarza Domanińskiego podczas iarmarku w Tarnopolu niewinnie napadłszy w żydowskich sądach klucić, do zamku zaprowadzić, usiłując wniwec obracać i do znacznych expens przyprowadzić; teraz niby w gruntowych swoich pretensyach do kahalnego sądu Wiśniowieckiego remissyę wyprokurował, a zatem arędarza do expens przyprowadzając z arędy Domanińskiej ze szkoda i detrimentem manifestantium zniszczyć i wysadzić, zaczem znaczne by w kilku tysiącach nastąpiło damnum. Wielmożnych manifestantów do znacznych expens na kilka tysięcy wynoszących przyprowadza i przez nie potwierdzenie się tego w lezyach manifestantów przyprowadzić usiłuje. Podczas kondescensyi, i innych czasów, tenże niewierny to u arędarza terazniejszego to u ludzi trunkami, chlebami i innem, reiestrem się spisac mającem, ponabierał i nie popłacił; arędarza toż samą klótnią do szkód na kilkaset złot. pol. przyprowadził i przyprowadzać usiłuje, ludzióm krzywd reiestrem spisanych rekompensować nie chce. Quapropter ratione praemissorum ac aliorum inquisitione per interrogatoria deducendorum iterum iterumque, salva in toto reservata praesentis melioratione, manifestatur Woiciech Szczepański.

Книга Кременецкая городская поточная 1758 года, № 1706, листъ 124 на оборотъ.

Показанія чиншевыхъ шляхтичей Сумиславскихъ по обвиненію одного изъ нихъ въ кражѣ серебряныхъ вещей; этими показаніями выясняется право суда и расправы помѣщиковъ надъ живущею въ ихъ имѣніяхъ шляхтою. 1759 г., Февраля 14.

Confessata libera ex nobilis Thoma parente, Antonio et Ioanne filiis Szumisławski, sub celebratione terminorum querelarum feria secunda ante festum sancti Valentini Praesbyteri et Martyris anno Domini 1759, ex limitatione feria secunda post festum Purificationis Beatae Virginis Mariae anno eodem facta excerpta.

«Ja, Tomasz Sumisławski, miałem oica Iózefa Sumisławskiego i matkę Agnieszkę z domu Rużyńską; ociec mój mieszkał w Nizniowie za Dniestrem i tam umarł, a potem matka wyprowadziła się do Złotnik wielmożnego iego mości pana Ulskiego, i tam matka mieszkała lat z pietnaście, i tam i ja zrosłem przy matce moiej; dała była matka moja na część Złotnik iego mości panu Kazanowiczowi złotych dwieście; ztamtąd dała była matka moja złotych ośmset iego mości panu Pruszkowskiemu w Hnilczu, gdzie ja pierwszego roku zaraz ożeniłem się, wziąłem sobie za żonę Zofią Pruską, Bartłomiieia Pruskiego i Barbary Kulczyckiej małżonków córkę; siedziałem w Złotnikach z żoną przy matce moiej lat z pietnaście, przez te lat pietnaście i z małū nie pamiętam, żebym komu iaką krzywdę uczynił, prócz w Sokołowie pod Złotnikami iak chodziłem do inspektora, to idąc koło ogrodu kolega mój wskoczył w ogród i wyrwał kilka ogurków i mnie dał trzy czyli cztery; w dalszym czasie trafiło się, że iadąc w drodze kazałem czasem wziąć siana z pokosów do woza; to pamiętam, że mi matka dała tynfa, żebym oddał kramarce w Podhaicach, a materyą odebrał, ja materyą odebrałem, a tynfa kramarka zapomniała odebrać i nie oddałem; i przez te lat pietnaście przy matce siedzący więci nie złego nikomu nie uczyniłem; ztamtąd przenieśliem się z żoną do Czarnokuniec i tam siedzę czterdzieści i ośm lat; spłodziłem tamże synów: Iana i Antoniego i Maryannę córkę, która iest za Goreckim leśniczym Karapczyowskim, druga córka moja Franciszka za iego mością panem Pawłem Łubkowskim w palestrze Lwowskiej zostaiącym; przez te

moje wszystkie lata krzywdy żadnej bliźniemu nie uczyniłem; tamże w Czarnokuńcach byłem na podstarostwie za świętej pamięci wielmożnego iego mości pana kasztelana Sochaczewskiego lat trzy, ale żadnej nikomu krzywdy nie uczyniłem; teraz zaś w tym roku, iak iei mość panna Izbińska, miecznikówna, bawiąc się przy wielmożnej iei mości pani Makowieckiej, podstolinei Liwskiej, kiedy wielmożna iei mość pani podstolina odiechała na wigilią Bożego Narodzenia do Erobużnei, taż iei mość panna Izbińska pokradła srebra ieimości pani Makowieckiej, które schowała w gumnie u iei mości pani Hołubowiczowej, a że było iawnne lice, bo gospodyni iei mości pani Makowieckiej uciekającą z tym srebrem pannę Izbińską w oknie złapała była i obnażyła, tak przyznała się i też srebro oddała; potym na Ruskich Trzech Królów znowu ukradziono też same srebro z kulbaki sześć sztuk, ale nie wiem kto; powiada Bagińska, gospodyni wielmożney iei mości pani Makowieckiej, iakoby moi syn Antoni i iakoby go miała za rękę złapać i tiutunem śmierdział, ale ia o tym nie wiem, i tak iak go wzięto i bito w worze na beczcze i wieszano, powoływał różnych szlachty do tej kradzieży i sam się przyznawał i brata swego Iana powoływał, on o tym lepiej powie; za co i mnie wzięto do więzienia; i więcej nic nie powiem, bo się do niczego nie znam». *Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis +.*

Secundus, nobilis Antonius Sumiślawski, recognovit in tenorem sequentem: «ia, Antoni Sumiślawski, rodziłem się w Czarnokuńcach; oicymemu teraz ze mną w więzieniu siedzącemu imię Tomasz, matce moiej imię Zofia Kulczycka; zrosłem przy rodzicach moich w Czarnokuńcach, siedząc przy nich lat blisko dziewiętnaście; lubo mnie ociec kazał się uczyć, ale ia raz nie chciałem sam, drugi raz ociec odrywał do gospodarstwa; przez ten czas tylko raz ukradłem u Tymka Swinarzowego, poddanego Czarnokunieckiego, w chałupie z półki tyńfów sześć, ale tegoż dnia odebrał, i ociec mnie za to karał; potym podczas głodnego roku z parobkiem domowym Matyaszem ukradliśmy byli dzięczkę niewielką syra, ale tę nazaiutr tenże pasiecznik odebrał i oicu się skarżył, za co kazał ociec mnie powiesić w stodole i bić; potym w Iezierzanach nocując w gospodzie, piekarz z miasta przyszedł i w nieckach zostawił pieniądze w chustce zawiązane, które ia ukradłem, było pięć czyli sześć talerów, lecz i te ode mnie zaraz odebrano, i ociec iak się dowiedział, tak mnie karał; potym Dobrowolskiemu w Czarnokuńcach ze złości kulbakę porzuciłem, i

tak świętej pamięci iasnie Wielmożny Jego Mość Pan Kasztelan za te moje akcye kazał mnie oddać do Kamieńca do Indyi, siedziałem w ten czas niedziel dwadzieścia i cztery, potym mnie uwolniono i odesłano do szwagra mego Goreckiego, leśniczego Karapczowskiego; ztamtąd w kilkanaście niedziel przyjechałem do oca do Czarnokuniec, iak się dowiedział świętej pamięci iasnie Wielmożny Jego Mość Pan Kasztelan że nigdzie nie służyć, znowu mię kazał oddać do Kamieńca do Indyi, siedziałem niedziel dziewiętnaście; potym za listem samei iasnie Wielmożnej Jej Mości Pani Kasztelanki uwolniony zostałem i do szwagra do Karapczyowa mnie odwieziono; tam bawiąc ze dwie niedziele, przyjąłem służbę u Jego Mości Pana Schabickiego, kommissarza klucza Pohrebyskiego, służyłem przez lat dwie, krzywdy nikomu i panu nie uczyniłem, chyba kiedy nie dopilnowałem usług, to byłem karany; wysłużywszy lat dwie, ożeniłem się, wziąłem pannę Teresę Mrozkowską sirotę w Woinarówce, już temu lat sześć; potym przyjechałem do oca dla odzyskania pasieki swojej, którą miałem udzieloną od oca, i ta była zabrana z gruntu do Kolendzian, i lubo na ten czas zginęły byli konie Ilkowi, poddanemu Czarnokuńskiemu, i na mnie była suppozycja, ale ia o nich nie wiem, a że mnie bito i męczono, przyznałem z bolu iakobyem je ukradł i sprzedał w Buczaczu, ale się do tego nie znam, to się działo roku przeszłego w lecie kiedy te konie zginęły; potym teraz na święta przyjechałem do oca, i znowu Jej Mości Panna Izbińska, miecznikówna, ukradła była srebro u Wielmożnej Jej Mości Pani Makowieckiej w wilię Bożego Narodzenia, które potym iawnie wrócić musiała, a na Wodochreszczenie Ruskie też samo srebro zginęło, i na mnie było porozumienie, iakody Bagińska, mieszkająca u Jej Mości Pani Makowieckiej, porwała mnie za rękę i poznała mnie tak po bekieszce iako i po głosie, i tak mnie zaraz wzięto, bito i męczono, piórami drapano, i tak z tego bolu przyznawałem się do tego srebra i różnych szlachty powoływałem, ale tego srebra nie kradłem i nie wiem o tym, i więcej nic nie uczyniłem złego.» *Recognoscens, ignarus litterarum, signum sanctae crucis posuit +.*

Tertius, nobilis Ioannes Sumisławski, recognovit in tenore sequentem: «ia, Ian Sumisławski, rodziłem się w Czarnokuńcach; ociec mój Tomasz wraz ze mną w więzieniu zostający, matce imię Zofia z domu Kulczycka; naiprzód z młodości mojej dawał mnie ociec do szkół, ale nie miałem pojęcia do nauki; potym świętej pamięci iasnie Wielmożny Jego

mość pan kasztelan oddał mię był do iego mości pana Żebrowskiego, plenipotenta swego, do Lublina, u którego służyłem rok za chłopca; przez ten czas nie zrobiłem nikomu żadnej krzywdy, tylko podczas służby moiej u iego mości pana Żebrowskiego na ratuszu pod czas sądow przez swywolę z chłopcami wzięliśmy u sprzedawającego obarzanki a nie popłacili; ale pan dał mi za to plagi i zapłacił trzy grosze; także kiedy chleb kupowałem dla pana, może iaki szeląg został się przy mnie; a potem po limicie trybunału przyjechałem z panem na święta do Zbrzyzia i zachorowałem i do oica mnie odesłano, byłem przy oicu z rok; potem poszedłem na służbę do wielmożnego iego mości pana Iabłonowskiego, chorążego znaku starosty Szczyrzeckiego, tam pół roku czyli ówieré roku służyłem; a potem iak pojechałem do oica mego na wesele siostry moiej do Czarnokuniec, tak iuż zostałem się w domu i gospodarstwa oicowskiego pilnowałem. a ociec—usług pańskich u iego mości pana Iabłonowskiego, żadnej szkody nikomu nie zrobiłem, anim od niego za usługi moie odebrał zapłatę, ponieważ iuż nie wróciłem się; potem tamże w Czarnokunicach ożeniłem się, wziąłem pannę Maryannę Roikównę u oica, który iuż umarł; mieszkam z żoną lat szesnaście czyli osmnaście, przez te lata nigdy nikomu żadnej szkody nie zrobiłem, chyba kiedy w szkodzie w zbożu swoim zabiłem świnie iaką lub wieprza, ale tego nie brałem, tylko ten czyie było; potem pod czas szarańczy i głodnego roku chłopów trzech przyjechało do Czarnokuniec nie wiem zkąd za zbożem, i z temi zamieniałem był swoią klacz za wołów parę, dodałem im złotych 14, cztetweryk żyta i pół cztetweryka iagiel; kiedy zaś pod Żurowem tychże chłopów połapano i o kradzież tychże wołów obwiniono, tak potem te woły ode mnie odebrano, a moia klacz i pieniądze przepadli, lubo mi tego złodzieia oddawali, lecz ia nie miałem od niego co wziąć za swoią szkodę, i tymże ludziom, co woły odebrali, oddałem go nazad, o czym wie cała gromada i dwor; iak zaś brat mój młodszy, Antoni, przez swój niestatek różne robił we wsi figle, to iest w sąsiedztwie kradzieży, tak go świętei pamięci iaśniewielmożny iego mość pan kasztelan po dwa razy kazał do indy do Kamieńca oddawać i we wsi nie bywać; naostatek i ociec mój był dysgracyowany w łasce pańskiej i ustąpił ze wsi, przeniósł się do Strzyżówki, ma być lat ośm albo dziewięć; brat mój Antoni także wyniósł się i nie wiem gdzie przemieszkiwał, a ia do tych czas siedziałem w Czarnokunicach tak na gospodarstwie iako i usługach pańskich, będąc

namiestnikiem nad szlachtą, ale nic złego nie uczyniłem, wie cała gromada; roku zaś przeszłego ociec mój, z wiadomością i pozwoleniem dworskim, znowu przeniósł się do Czarnokuniec, i z początku siedział przy mnie, a potem wyprowadził się w komorne do szlachcica Bazylego Bieleckiego; potem i brat młodszy, Antoni, dwa razy przyjeżdżał do Czarnokuniec, raz był w lecie i, poiechawszy do Czortkowa na iarmark, iuż się nie wrócił, pod ten czas zginęły byli konie u Ilka, poddanego Czarnokunieckiego, i było porozumienie na brata mego, lecz teraz przed świętami przyjechał powtórnie brat mój, tak ja chodziłem do tegoż Ilka i mówiłem w obecności wielu ludzi tamecznych: «cieżeli masz porozumienie o swoje konie na mego brata, teraz tu jest, ja go nie schraniam», a Ilko przeciwko niemu sprawy tej nie popirał, i brat mu się ekuzował, — z kim na ten czas i na jakim miejscu był, i iako o jego koniach nie wiedział; i tak brat mój bawił do tych czas w Czarnokunicach i iak raz w wilią Bożego Narodzenia zginęły były srebra u wielmożnei iei mości pani Makowieckiei, te się znalazły u iei mości panny Izbińskiej; drugi raz na Wodochreszcze też same srebra zginąć miały i na brata mego było porozumienie, wzięto go tedy, bito i męczono, i on z bolu różne plótki bałamutnie, powoływał różnych szlachty i odwoływał, naostatek i mnie był powołał do tego srebra, ale ja nie wiem o tym, choćbym katu w ręce poszedł, to się do niczego nie słyszę». Recognoscens, ignarus litterarum, posuit signum sanctae crucis †.

Michael Antonius Pawłowski, castrensis capitanealis Camenecensis Podoliae subdelegatus iuratus, manu propria.

Инквизиция Каменецъ-Подольскаго градскаго суда, № 4125, № пакета 4.

CLXI.

Контрактъ объ отдачѣ Волинскимъ подстолимъ Станиславомъ Манецкимъ имѣнія своего Островка въ аренду Парнавскому хорунжему Юсифу Славку. 1759 г., Апрѣля 3.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Februarii iedyна-stego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku jego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Mateuszem Zaleskim, vicesgerentem grodzkim Grabowieckim, namiestnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego, i xięgami niniejszemi grodzkiemi staroscińskimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Iózeф Sławek, chorąży Parnawski, ten kontrakt arędowny, między wielmożnym Stanisławem Manieckim podstolim Wołyńskim, a sobą podawaiącym z drugiej strony, zawarty, ad acta praesentia castrensia Wlodimiriensia per oblatam podał de tenore verborum tali: między wielmożnym iegomością panem Stanisławem z Pigłowicz na Wiszeńkach Manieckim podstolim Wołyńskim z iednei, a wielmożnym iegomością panem Iózefem Sławkiem chorążym Parnawskim z drugiej strony, stanął pewny i wniczem nie odmienny postanowiany kontrakt, w ten niżej opisany sposób i o to: iż wielmożny iegomość pan Maniecki podstoli Wołyński, mając dobra dziedziczne, majątność Ostrowek cum attinentiis (w) sobie zawieraiące, węglug dzierżawy i kontraktu iegomości pana Prosowskiego vicesgerenta Łukowskiego, w woiewództwie Wołyńskim a powiecie Włodzimierskim leżące, żadnymi długami nie onerowane, trzyletnim arędownym kontraktem ze wszystkimi poddanymi ciągłymi i nieciągłymi, inwentarzem specyfikowanymi, oraz ze wszystkimi powinnościami i daninami onych, polami oranemi i nieoranemi, zasianemi i niezasianemi, obszarami, niwami, ogrodami, sadami, sianożęciami, arędami karczemnemi, lasami, zapustami, zgoła cum omnibus attinentiis et pertinentiis, nie na siebie nie excypuiąc, też dobra wyżej wyrażone, wieś Ostrowek, wielmożnemu iegomości panu Sławkowi chorążemu Parnawskiemu puszcza za summę złotych polskich tysiąc pięćset, dico

złotyach tysiąc pięćset, według likwidacyi wynoszące, inwentarzem specyfikowane, który inwentarz do kontraktu a kontrakt do inwentarza mutuo referować się powinny. Tę zaś summę złotych polskich tysiąc pięćset dopiero wspomniane, corocznie oddać będzie powinien wspomniany wielmożny ięgomość pan chorąży Parnawski do skarbu wielmożnego ięgomość pana podstolego Wołyńskiego punktualnie oddać y wyliczyć, iakoż i teraz za pierwszy rok wielmożny tegomość pan Sławek chorąży Parnawski, zupełnie roczną summę tysiąc pięćset złotych polskich (dico tysiąc pięćset) do rąk wielmożnego ięgomości pana podstolego Wołyńskiego wyliczył, z której praesenti quietatur contractu. Iako się zaś rok terazniejszy tysiączny siedemsetny piędziesiąty dziewiąty zaczyna dnia trzeciego miesiąca Kwietnia, tak też i triennium kończyć się będzie o tymże dniu powinno w roku da Bóg tysiąc siedmset sześćdziesiątym drugim. To sobie zaś praeevet wielmożny ięgomość pan podstoli Wołyński, aby do lasów i zarośli do tychże dóbr należących żadnych nie wydawał wielmożny ięgomość pan chorąży Parnawski nikomu assygnacyi, na opał zaś dworski i na potrzebę pozwala ięgomość pan podstoli Wołyński; zakładów zaś żadnych, to jest pieniężnych, ani zbożowych, ani solnych nie obiecuie się wielmożny ięgomość pan podstoli Wołyński circa expirationem contractus przyjmować, ale te iężeliby kiedy miały nastąpić z własnei woli i potrzeby poddanego, tedy ięgomość pan possessor w czasie należywym odbierać powinien będzie; nad to pańszczyzny zatrzymywać nie ma tenże wielmożny ięgomość pan possessor z tej racyi aby za nią przy expiracyi kontraktu nastąpić miała trzyletniego satysfakcyi, bo i tę wielmożny ięgomość pan dziedzic przyjąć nie obiecuie się. W stawkach, sadzawkach, na potrzebę ryb łowienia ięgomości panu possessorowi pozwala się, i to sobie wielmożny ięgomość pan dziedzic cavet, aby za poddanego z własnei okazyi ięgomości pana possessora zbiegłego, należytą przy expiracyi kontraktu uczynił satysfakcyą; iężeliby zaś który przez swawolę albo karystyą, bez przyczyny ięgomości pana possessor, poszedł, tedy za takiego odpowiedzieć ięgomość pan possessor nie ma; nad powinność zaś inwentarzem opisaną żadnego z poddanych Ostrowieckich, iako i iurysdykcyanów, do żadnei roboty pociągać nie ma, tylko iako zdawna i dotąd wielmożnemu ięgomości panu Prosovskiemu, vicesgerentowie Łuckiemu (sic), inwentarzem podane były, iżowszem tyle dni ma wytrącić pańszczyzny, ile kto robic będzie lub się w drodze bawić; ad extremum i to sobie waruie

tenże wielmożny iegomość pan dziedzic, aby zasiewy zimowe na roli dobrze uprawnei wcześniej były i tyle odsiane, ile teraz zastał zasiewów ozimych podług specyfikacyi wyrażoney zboż w inwentarzu, iakoteż i ziębli po tyle zostawił pługach przy expiracyi trzyletniego kontraktu, ile teraz zastaie i odbiera. Ognia ma przestrzegać wielmożny iegomość pan Sławek chorąży Parnawski, i broń Boże żeby się z okazji własnei, lub służących pomienionego iegomość pana possessora pokazać miał, oprócz piorunowego lub innego przypadkowego, tedy na terminie trzyletniego kontraktu uczynić będzie (powinien) zupełną wielmożnemu iegomość panu dziedzicowi satysfakcją. Pro parte zaś sui waruie wielmożny iegomość pan Sławek chorąży Parnawski, bróń Boże szarańczy, gradobicia, lub znacznego nieurodzaiu albo też odpadnienia bydła, czyliteż wtargnienia woisk iakich na Wołyń, aby wielmożny iegomość pan podstoli Wołyński decess przez takowe kłęski poniesiony ze skarbu swego według przyiacielskiego pomiarkowania bonifikował, i dotąd iegomość pan possessor ustąpić nie ma, aż póki zupełna satysfakcyja nie nastąpi. Które to punkta niniejszego kontraktu, chcąc obydwie strony przy swojej otrzymać punktualności, na to się dla lepszej wagi, wiary i pewności rękami swemi własnemi podpisują i forum grodu Włodzimierskiego ac vadium similis summae tysiąca pięciuset złotych polskich w niedotrzymaniu którego kolwiek punktu kontraktu niniejszego do odpowiadania naznaczają i praefigują. Aręda karczemna, że teraz za kontraktem wielmożnego iegomość pana dzierżawcy iest postanowiona, w następujących zaś dwóch latach wolno będzie za kontraktem swym iegomość panu possessorowi aukcyonować, to sobie cavet pomieniony iegomość pan Sławek Datum w Wiszeńkach, die tertia Aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo nono anno. U tego kontraktu arędownego per oblatam podanego, podpisy rąk temi wyrażają się słowy: Stanisław Maniecki, Iózef Sławek manu propria. Który że to kontrakt arędowny, per oblatam podany, za ustnym i oczywistym wyzrzonego iegomości podawającego podaniem i proźbą, a za moim urzędowym przyjęciem, do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich de verbo ad verbum, tak iako się w sobie z początku aż do końca napisany (ma), iest ingrossowany.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондежнатовая, 1760 года, № 1132; листъ 319.

CLXII.

Инвентарь села Турьи съ перечисленіемъ крестьянъ, вхъ рабочаго скота, отбываемыхъ ими повинностей и оцѣнкою послѣднихъ. 1759 г., Апрѣля 12.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra dwódziesiątego dziewiątego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Mateuszem Zaleskim, vicesgerentem grodzkim Grabowieckim, namiestnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego, i xięgami ninieyszemi grodzkimi Włodzimirskimi comparens personaliter urodzony Piotr Dąbrowski ten inwentarz dóbr wsi Turyi w possessyę wielmożnemu Kadłubiskiemu, podstolemu Ruskiemu, puszczoney ad acta praesentia castrensia Vlodimierensia per oblatam podał de tenore verborum tali: Inwentarz poddanych dóbr wsi Turyi, z^opowinnościami, daninami spisany die duodecima Aprilis, millesimo sentingentesimo quinquagesimo nono anno wielmożnemu iegomości panu Kadłubiskiemu podstolemu Ruskiemu w trzechletnią possessyę oddany. Primus Iwan Cyganiuk ma wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Secundus Wasyl Cygan, ma wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Tertius Petro Tataryn, ma wołów cztery, koni dwa, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona iednego, motków cztery, grzybow sto. Quartus Iozera zięć Tuworyszyn ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Quintus Michałko Mandryczuk, ma woła iednego, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybow piędziesiąt. Sextus Petro Owczar, ma konia iednego, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Septimus Semen Gurczuk ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Octavus Iwan Moskaluk ma wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona ied-

nego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Nonus Iwan Chweniuk, ma z bratem Stepanem wołów trzy, koni dwa, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona iednego, motków cztery, grzybów sto. Decimus Iustyn Bednarz ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Undecimus Pawło Matwieczuk, ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Duodecimus Iwan Szeremet ma wołów trzy, konia iednego, pańszczyzny robi dni trzy, kur daie troie, kapłona iednego, motków cztery, grzybów sto. Decimus tertius Chweśka wdowa półwłócznia, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy grzybów piędziesiąt. Decimus quartus Iuzko Duk półwłoczny, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus quintus Wasyl Chwieyniuk półwłoczny, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus sextus Semen Tataryn półwłoczny, ma wołów dwa, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus septimus Ostap Mołczanny półwłoczny, pańszczyzny robi dni dwa, kur daie troie, kapłona iednego, motków trzy, grzybów piędziesiąt. Decimus octavus Ianko Mielnik półwłoczny, wieprzów dwa kapmić powinien, albo dać złotych trzydzieści dwa; efficit in unum wołów trzydzieści, koni dwanaście, dni pańszczyzny trzydzieści ośm, kur piędziesiąt iedna, kapłonów siedemnaście, motków piędziesiąt cztery, grzybów tysiąc. Ciz poddaui powinni odbywać stróżę nocną i dzienną koleyno, szarwarków dwanaście do roku odbywać, latem od Iwana wiosennego do Iwana iesiennego przez niedziel dwadzieścia dwie, trzydniowi po czwartym dniu, a dwudniowi po trzecim odbywać powinni, konopie moczyć, włóczni po sznurze iednym, półwłoczni popółsznura im wiadomego, a wagą dworską, motek na siedem piędzi prząć maia, konopie brać, kapustę sadzić, polewać i opiełać powinni, proso na iągły tłuc, włóczni po półsmaki Krzemienieckiey miary, a półwłoczni po czetweryku, teyże miary. Opisanie folwarku Turyańskiego roku tysiąc siedemset piędziesiątego dziewiątego, do którego wieżdżając od gumna, wrota podwójne stare, podwórze od budowli starym i gdzie niegdzie nowym drzewem oparkanione. Dworek we środku pod gontami już stary, do którego drzwi w sieni na zawiasach z iedney, żelazne (sic) z zaporką zamykane, w sieni do grub przepierzenie z tarcie,

od tychże drzwi proste na podwórze ku piekarni, z wychodu do dworku drzwi na zawiasach z klamką żelazną starą, do pokoju po lewey ręce będącego, w którym okien trzy w drzewo oprawne, tafelki z kwaterami otwierającemi się, piec zielony kaflowy, kominek szafiasty murowany, sciany ze stropem glinką pobielane, podłoga z tarcie, stół okrągły, sosnowy, tapczan ieden, na drugiey stronie izba w której okien dwa tafelowe, trzecie proste, w drzewo oprawne, piec kaflowy zielony starý, kominek z kapturem gliniany, drzwi z tej izby dwoie, iedne od pokoju, drugie do spiżarki, z której drzwi na podwórze otwierają się. Za domem lamusik na schowanie słonin pod snopkami, nowy, próżny, a pod oknami piekarnianemi pohrebniczek i loszek ocębrowany sosnina; piekarnia stara pod nowemi dranicami, w której kuchnia w sieniach i chata z piecem złym, prostym krzyżowym; w świetlicy piec kaflowy prosty i krzyżowy z kominkiem prostym z gliny; przy teyże świetlicy schowanie do którego z świetlicy drzwi i z tamtąd na ogród, drugie, okna proste złe, przy teyże piekarni po lewey ręce chlewy z drzewa, daley ku winnicy na podwórzu wrota z podwórza przeciw rzeczki, za temi karmnik z drzewa, dostalni, nakrycia potrzebujący, potem winnica nowa pod dranicami, w której koryto długie na wodę, kotłów z czapkami i rurami z iedney materyi dwa żydowskich, porządek wszystkich arędarski, piecyków dwa w sieni, izba z piecem nad słodownią, alkierz na słodów zalewanie; słodownia do której komin z dołu wywiedziony z gliny, murowany, w izbie i w słodowni okien prostych piekarnianych trzy; stajnia pod dranicami nowa, do której wrota z tarcie dwoiste, z żłobami i z iasłami na siano z drabinami, w kątku masztarenka przepierzona bez drzwi ieszcze; przy tej stajni stara nade drogą ku wrotów z wyjazdu stajnia bez żłobów pod dranicami. Szpichlerz pod gętami przy wrotach, niezły, do którego drzwi z zaszczepeką żelazną, na biegunach, poiedyncze, z środka po bokach drzwi dwoie na zawiasach, iedne z wrzeciędzem, drugie z zaszczepeką, po lewey stronie z wyścicia sasiaków przepierzonych dziewięć, po drugiey tylko przepierzenie na sasiak, gdzie koryto na wieprzów parzenie znajduje się, na gurę schody, wszędzie próżne miejsca, za szpichlerzem pohrebniczek i loszek nowoocebrowane, przed wrotami przy drodze, przeciw których wrót gumno oparkanione gdzie nie gdzie poopadało; stodoła pod snopkami o czworga wrotach, przed nią chlewek na owce, z drzewa bez nakrycia, obory pod nakryciem słomą, karczma nad rzeką,

ku grobli, stara, przed nią lamusik z drzewa, pod snopkami, winniczka i słodownia pod dranicami nadruinowane. Młyn pod gątami dobry o dwóch kamieniach i stępie na trzy koła wodę biorący, staw spustny, bez najmniejszego interessowania się i naruszenia od wielmożnego possessora, wielmożnemu dziedzicowi kontraktem ostrzeżony i samemu tylko do łowienia być zachowany powinien w całości. Karczma na gościńcu Krzemienieckim wiezdna, z sienią, alkierzem, ze wszystkim z drzewa sosnowego wybudowana, przy której winnica i studnia pod dranicami Teraz sequuntur ogrody; ogród w dziedzińcu wszystek zkopany i warzywem zasiany cały i wysadkami nasadzony, ogród za winnicą cały zasiany w grzędy, warzywem i konopiami obsiany podaje się wielmożnemu possessorowi, ogród za dworem zasiany cały iarnym żytem i zagumienek; wszystkiego żyta wysiano cztereków siedem Krzemienieckiej miary, po dniach siedmiu zoranej ziemi. ięczmienia zoranego po dniach dwóch zasiano cztereków dwa, miary Krzemienieckiej, owsa po wyoranych dniach trzynastu roli pańskiej, wysiano cztereków dziewiętnaście, żyta ozimego obrzar bardzo pięknego na wolnicy i za gumnem po dniach oranych na polu dziewiędziesiąt ośm na każdy dzień po cztereku i ćwiartce drugiego, Krzemienieckiej miary, wysiano na wszystko pole żyta cztereków Krzemienieckiej miary sto dwadzieścia, które wszystko zboże przy expiracyi kontraktu iako odbiera wielmożny possessor, tak przy widzu wielmożnego dziedzica, adaequante dobrze i dobrym zbożem odsiać obligatur i powinien tyleż ile odbiera. Sequitur likwidacya inwentarza. Za dni pańszczyzny w liniach wyżej wyrażone, których na tydzień roboczych wychodzi trzydziści ośm, na rok rachując przez niedziel piędziesiąt dwie, wynosi dni wszystkich tysiąc dziewięćset siedemdziesiąt sześć, item ciż poddani co latem idą siedemnastu ich po dniu iednym prócz w linii wyrażonych od Iwana wiosennego do Iwana iesiennego przez niedziel dwadzieścia dwie robiących, dni wynosi trzysta siedemdziesiąt cztery, in unum skomputowanych na rok rachuje się dni wychodzących dwa tysiące trzysta piędziesiąt pańszczyzny w Turyi; każdy dzień rachując ogółem po groszy ośm uczyni na złote intraty złotych polskich sześćset dwadzieścia sześć, groszy dwadzieścia; za dni item szarwarkowe iako się pokazało na gruncie przy likwidacyi i weryfikacyi tego inwentarza co ludzie wzwyż wyrażeni w liniach, pańszczyznę odbywający in numero siedemnastu ich (prócz specyfikowanych powinności odbywają do czego ich obróci), szarwarków

dwanaście, zamykają w sobie siedemnastu poddanych, (dni) roboczych dwieście cztery, każdy dzień rachując wedle kontraktu po groszy sześć, uczyni za nie złotych czterdzieści groszy dwadzieścia cztery; za kur czynszowych podanych od zwyż w liniach wyrażonych, piędziesiąt jedna, rachując każdą po groszy sześć uczyni złotych dziesięć groszy sześć; za kapłonów siedemnaście każdy po groszy dwanaście, uczyni złotych sześć, groszy dwadzieścia cztery, za motków piędziesiąt cztery, które kobiety prząść mają sposobem wyżej wypisanym na motowidło w piędzi siedem każdy, rachując po groszy sześć, uczyni złotych dziesięć, groszy dwadzieścia cztery; za grzybów tysiąc dania od poddanych w liniach wyrażonych brać nie (sic) należących, każde sto rachując po tyńfowi per consequens piędziesiąt po półtyńfa, na złote wyniesie i uczyni złotych trzynaście; za ukarmienie przez mielnika wieprzów dwóch co roku złotych trzydzieści dwa, arendy z dwóch karczm wieyskiej i co na gościńcu, gotowego grosza złotych siedemset piędziesiąt pro anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, in annum millesimum septingentesimum sexagesimum—summa proventualis . . . . . złotych tysiąc czterysta dziewiędziesiąt groszy osiem. Pro anno millesimo septingentesimo sexagesimo in annum millesimum septingentesimum sexagesimum primum similis proceditur summa złotych tysiąc czterysta dziewiędziesiąt groszy osm, pro anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo in annum millesimum septingentesimum sexagesimum secundum provenit summa złotych tysiąc czterysta dziewiędziesiąt groszy osm, za lat trzy wynosi złotych cztery tysiące czterysta siedemdziesiąt groszy dwadzieścia cztery. Intrata Lachowiecka także za trzy lata uczyni złotych cztery tysiące osiemset piędziesiąt dziewięć groszy osiemnaście, summa summarum dziewięć tysięcy trzysta trzydzieści złotych groszy dwanaście. Który to inwentarz za wyż wyrażonego iegomości podawającego oczywistem podaniem a za moim urzędowem przyjęciem do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimirskich de verbo ad verbum iest ingrossowany.

Книга Владимирская городская, записовая, поточная, декретовая и кондемпнатовая, 1760 года, № 1132, листы 1216.

CLXIII.

Жалоба Теробовльскаго чашника Юсифа Соколовскаго, на владѣльца села Матвѣвецъ, Подольскаго мечника Войцеха Ледоховскаго, о составленіи неправильнаго и отяготительнаго для крестьянъ инвентари при отдачѣ Соколовскому въ заставу этого имѣнія. 1759 г., Іюня 5.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii piątego dnia.

Przed urzędem i aktami grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Michałem Karwowskim, wice-regentem koncelleryi oraz protuncz namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter iegomość pan Iózef Sokołowski cześnik Trębowelski, dobr wsi Matwiowice vigori contractus sui possessor, quam primum rescivento manifesto indebite ad acta castrensia capitanealia Cremenecensia od wielmożnego iegomość pana Woicłecha Ledochowskiego miecznika Podolskiego, przeciwko sobie zanieśionym, nie znając w niczem być obwinionym, ale bardziei wszystko ad mentem kontraktu i inwentarza sprawuiącym się i amicabiliter, lubo przy krzywdzie swojej, sprawować chcącym się, obviando securitati fortunae suae, tudzież iuż zaczęłym przez wielmożnego Ledochowskiego miecznika Podolskiego kłutniom atque futuro malo, solenniter przeciwko temuż wielmożnemu Ledochowskiemu miecznikowi Podolskiemu remanifestuie i manifestuie się o to: iż iasnie wielmożny oskarzony, zaciągnąwszy summy u wielmożnego manifestanta złotych polskich trzydzieści i trzy tysiące na dobra wieś Matwiowce w wojewodstwie Wołyńskim a powiecie Krzemienickim leżące, umówiwszy się należycie o wszystkie punkta et de pretio intrat, co po czemu w inwentarzu ma być wyrażono, tudzież deklarowawszy poddanych ciągłych, który by nie miał podług podania w inwentarzu ciągła swego, woły i konie pokupować, aby zupełnie każdy ciągłym poddany miał czem odrabiać pańszczyznę i pofurszczyznę odbyć, tudzież daniny wszystkie podług zwyczajow kraiu województwa Wołyńskiego deklarowawszy puścić i inwentarzem podać, temu wszystkiemu dość nie uczyniwszy, wielmożny oskarzony po odebraniu i odliczeniu summy od wielmoż-

nego manifestanta, in contrarium wszystkim umowy deklaracyom progressit, bo inwentarz, który powinien przy gromadzie na gruncie w obecności wielmożnego possesora być spisany i weryfikowany, podać onego przy dwuniedzielnei i codziennie wielmożnego manifestanta rekwizycyi, pisząc go in conclavi pro velle sui, nie chciał; dopiero przy odiezdzie swoim z Matwiowiec, na dwie ręce przepisany, do podpisu przynieść kazał, affidując się pocziwém słowem. że podług umowy i zgodzenia ad..... spisany obrachowany inwentarz; co wszystko in contrarium obruciło się, gdyż wielmożny oskarżony nil quidquam aprehendido angaryzacyi, uciemiężenia, wyścia na slobody poddaństwa, wyniszczenia onych z chudob, iakby nie swoich własnych i dziedzicznych poddanych preaggravaliter nad zwyczaj kraiu tutejszego pańszczyzną, daninami, powozem i innemi cum praeiudicio poddaństwa powinnościami obciążył, popisał, niezważając in post całości dóbr swoich, ciągnął aby summa zupełna per decursum trigonii wynikała z inwentarza, czego wielmożny manifestans wybrać nie będzie mógł i de facto nie wybierze. Stawy Matwiowieckie, które nie podobne i nigdy w tej summie nie chodziły, wielmożny iegomość pan oskarżony sam oszacował i w inwentarz napisał, przez które wyciągnięcie i pociągnięcie do niezwycajnych danin i powinności i przymuszenie, poddanych czterech po przeczytaniu inwentarza na slobodę uszło; w zasumowaniu intrat w inwentarzu większą summę, iak wynika z inwentarza, wielmożny iegomość pan oskarżony popisać kazał, co patebit z obrachowania likwidacyi frumenterarii, grani, iako to ięczmień, owies, hreczka, takowe na zasiew iary na grunie zostawione, które wielki zawód wielmożnemu manifestantowi uczyniły, bo hreczka zaprzała wszystka paenitus przepadła i nie urodziła się, ięczmień także—sam groszek urodził się, bo takowe zboże zostawione, a opisane w inwentarzu za czyste zboże. Lasy kontraktem puszczone na opał i różne reperacye iak dworowi potrzebne, iako też gromadzie Matwiowieckiei na reperowanie chałup, ogrodów, wielmożny iegomość pan oskarżony leśnym swoim zabronić kazał, przez których różne wiolencye, prepedycye wielmożny manifestans ponosi; exekucye za dawne długi swoje na ludzi Matwiowieckich, stante possessione iegomości pana manifestanta nasyła; do grobel Matwiowieckich i do młynów, deklarowawszy one swoim kosztem wielmożny iegomość pan reperować, żadnej pomocy nie daie, na którą reparacyą ze szarwarki nie wystarczaia, wielmożny manifestans pańszczyznę sobie in commodum

puszczoną i zapłaconą fundować musi, zapobiegając ruinom grobel i młynów; summę trzy tysiące nad inwentarz zostającą i należącą do oddania wielmożnemu manifestantowi, jasnie wielmożny oskarżony ullatenus oddać nie chciał, tylko skryptem prawie coacte sustentował, którąby był wielmożny manifestans zniósł dług trzy tysiące iegomość pana Drewnowskiego, przyjęty za wielmożnego iegomość pana oskarżonego, a tak też sposobu oddania tej summy iegomość panu Drewnowskiemu prowizyą wielmożny manifestans niesłusznie płacić musi. Proinde, tak o te zwyż wyrażone krzywdy, prepedycye, wiolencye, futuro in termino probowane i dowiedzione, iako też obviando przez niezwyżajne wyciągnięcie zubożęci i zniszczonei gromady Matwiiowskiei, uiscia onei na slobody i nadruinowania tej wsi Matwiiowice, idem magnificus manifestans przeciwko wielmożnemu iegomość panu Ledochowskiemu miecznikowi Podolskiemu manifestuie się. Iakób Sokołowski manu propria.

Книга Кременецкая городская поточная 1759 года, № 1708; листъ 36 на оборотъ.

CLXIV.

Жалоба Подольскаго воеводы, короннаго польнаго гетмана, Вацлава Ржевускаго, на арендатора имѣнія его Бубнова, Червоногородскаго стольника Выговскаго, о нарушеніи имъ условій аренднаго контракта, въ ущербъ владѣльцу и крестьянамъ. 1760 г., Января 10.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego miesiąca Ianuarii dziesiątego dnia.

W roczki sądowe grodzkie Włodzimierskie od dnia trzeciego roku i miesiąca na akcie wyrażonych, przypadłe i sądownie odprawować się zaczęte, przede inną Kasprem Ianem Nėpomucenem Kozłowskiem horodniczym i podstarościm powiatu Włodzimirskiego y xiegami ninieyszemi grodzkiemi

starościńskimi comparens personaliter urodzony iegomość pan Piotr Lipowski burgrabi Nurski. plenipotent iaśnie wielmożnego iegomości pana Wacława na Podhorcach i Reiwcach Rzewuskiego wojewody Podolskiego, hetmana polnego koronnego, nomine którego przestrzegając całości iaśnie wielmożnego pryncypała swego, naprzeciwko wielmożnemu iegomości panu Wyhowskiemu, stolnikowi Czerwonogródzkiemu, possesorowi dóbr wsi Bubnowa dziedzicznych tegoż iaśnie wielmożnego pryncypała, solenniter świadczy, manifestuje się w ten sposób i o to: iż wielmożny iegomość pan Wyhowski, postępując sobie nad kontrakt sobie na dobra Bubnow dany, kiedy obszar własny do Swiniuch należący i do Bubnowa inwentarzem nie podany, który urodzony iegomość pan Switecki ekonom Swiniński na skarb zorać, zradlić i zaskrodlić kazał, na który wyszło pługów sześćdziesiąt, radeł pięćdziesiąt, bron tyleż, a wielmożny iegomość pan Wyhowski kazał na siebie ten obszar zasiać; także w lesie Korytyńskim do Swiniuch należącym naiechawszy iegomości pan Olęcki gubernator Bubnowski z kozakiem i ludźmi wyciął na stop sześć soseni młodych od lat trzynastu edukowanych, a pilnujących ludzi lasu iegomości pan Olęcki gubernator z fuzyą nabitą porozganiawszy, (kozacy ze spisami gonili się wykrzykując na iegomości pana Switeckiego: niech teraz wyiedzie i zabroni rąbać:) wycięli i sosny stare w tychże lasach zcinać kazali, arędarze Bubnowscy ze skarbu miewali kontrakty, to z cudzych lasów drwa miewali a tych lasów zakazanych nie ruszali; we wsi Korytnei mając wydzielonych chłopów dziesięciu do Bubnowa, na tych ludzi gorzadkę z Bubnowa daie, przez co w arendzie karczemnei iest detryment skarbowy pański, a w kontrakcie tego niema żeby miał na tych ludzi dawać swoje trunki, ile kiedy z arendy Korytnickiei addytamentu dodaie mu się kilkaset złotych. Iako i kontrakty w skarbie dane arędarzóm Bubnowskim i Woinińskim do obięcia possessyi swojej w ówieré roku pokassował i wielką im krzywdę poczynił, przez co mocno zubożeli i zruinowali się, a że ci poddani Swiniuscy iako iuż i za possessyi wielmożnego Wyhowskiego trzymali półroku arędę, do iegomości wypłacili zupełnie summę należną, a długi, które na gromadzie zostały, nie pozwala wybierać, do których exukucyę swoją dać niechce, iako się opisali; także długi skarbowe na tychże ludziach Bubnowskich i Woinińskich będące, iako to zapomożeniem dobytkiem, w drogi czas zbożem, i tych nie dopuszcza wybierać i exekwowac, ale ieszcze fomentuje ludzi, że nie daicie poty, póki ia trzymać

będę—przez co skarb wielką ma krzywdę, bo nie tylko że pieniędzy i zboża nie oddają, ale i powinności to jest robocizny i kur corocznych nie dopuszcza odbywać i oddawać, a potem ciężko by było na poddanego, żeby i robocizną zawiedzioną odbył i inne powinności pooddawał, o co po dwa razy exekucją powypędzał ięgomość pan Ołęcki gubernator. Iakoteż od ludzi sobie podanych należące osypy żytem nie wybiera, tylko pieniędzmi każe sobie płacić, a w intracie żytem podano. A za tym de praemissis omnibus ięgomość manifestans nomine qua supra manifestuie się. Piotr Lipowski burgrabia grodzki Nurski. In continenti stanąwszy oczywiście woźny ienerał województwa Wołyńskiego i inszych opatrzny Hrehory Bryczuk, który in vim suae verae ac fidelis relationis palam publice libereque ac per expressum recognovit, iz on roku terazniejszego dnia ośmego Ianuarii ad iuridicam officiosamque requisitionem iaśnie wielmożnego pana Rzewuskiego, hetmana polnego koronnego. mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wary godnych, urodzonych ichmość panów Antoniego Tyszkę i Józefa Ziemlickiego, był w lasach Korytyńskich do Swiniuch należących, gdzie będąc widział i oglądał ścięte sosny młode do lat trzynastu edukowane na stóp sześć, lub więcej, gdzie sam leśniczy lasów tegoż wóznego z szlachtą obwodzili i pokazywali tak wielką dezolację lasów Koryteńskich, a to przez wielmożnego possessora Bubnowskiego i ludzi ięgo, co widziawszy i oglądawszy tąż stronę szlachtą sobie przytomną oświadczywszy się, przed urzędem stanąwszy prawdziwą uczynił i zeznał wizyi lasów relację; ministerialis ignarus scribendi cruceм posuit +.

Книга Владимирская, городская, записовая, псточная, декретовая и кондемитовая, 1760 года, № 1152; листъ 15.

CLXV.

Жалоба аренднаго владѣльца села Новоселокъ Николая Загурскаго на собственника этого имѣнія, полковника Матвѣя Вурвича, о составленіи имъ должнаго инвентаря крестьянскихъ повинностей и о нарушеніи условій аренднаго контракта. 1764 г., Января 31.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Ianuarii trzydziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Antonim Michałem Ceceniowskim, łowczym Ciechanowskim, namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony i egomość pan Mikołaj z Zagorzec Zagórski, subdelegat przysięgły grodzki Krzemieniecki, części Nowosiółek arędowny possessor, widząc się być w tenuncie tej znacznie ukrzywdzonym, nietylko ztąd, że na trzy lata udanej summy przez różne decessa niżej specyfikowane wybrać nie mógł, ale ieszcze ciężkie prepedycye i detrymenta w possessyi ponosi, ostrzegając tem całość swoją, przychyliwszy się do manifestów hac in re pozanszonych, kontraktu i inwentarza, de actu et data in iisdem expressis, solenniter de diligentia sui manifestatur in eum sensum: iż urodzony manifestans po otrzymanym kontrakcie na pomienioną część, inwentarz poddanych z spisaniem ciągła i ich powinności, pól, sianożęci i ogrodów in correspondentia summy mając od wielmożnego pułkownika podany, przyszedłszy ad possessionem, mniejsze u poddanych powinności i nie tylko ciągła ile inwentarz ukazywał, pieszych za ciągłych, parowych za pojedynkowych, popodawanych pól, sianożęci, ogrodów daleko mniej, i wiele nie zgadzającego się z inwentarzem na gruncie zastał; i niektórych chłopów nie znajdujących się, iako to: roboczego lwaniurę pojedynka nie zastał, nawet i chalupy nie było, tylko pusty grunt, i więcej roku z tego gruntu ani pańszczyzny, ani żadnej powinności nie uzurpował, aż wielmożny Zbrożek dziedzic Iackowi Desperatunikowi na ogrodzie za karczmą, inwentarzem manifestantowi pódanym, pobudować się kazał, i Iacko jego grunt obiał, i ednak ex ratione nowych osedlin i pobudowania się, iuż w drugim roku possessyi i to tylko po dniu pieszą pańszczyznę

zaczął odrabiać i adhucusque bez żadnego sprzężai i ciąęła pańszczyznę i powinności odrabia; Hryculę za parowego podał, a urodzony manifestans na gruncie i chałupie ięgo Ułaniuka zastał, i nie parowe ale pojedynkowe przez całą tenntę odbywa roboczny; Harpowego zięcia także za parowego, i w sprzężai parą iść powinnego podał, a urodzony manifestans iak go zastał przy iednym kōniu, tak przez dwa roki iednego konia w pług wprzęgał, w trzecim roku podpomogłszy się, drugiego przykupił i dwoigą dopiero robił; Iwan Tkacz tylko w pierwszym roku do iesieni parą w pług szedł, w tymże samym czasie powietrze na całej wsi gdy grassowało, iak woły odeszły, aż do dzisiejszego dnia iednym tylko koniem tak w pług iako i na wszelkie powinności idzie; Wasyl Tkacz pojedynką puszczoney, tylko w pierwszym roku w pług zaprzęgał, po śmierci ięgo, lubo się klacz została do sprzężai, i tę wilcy ziadły, a wdowa pozostała piechotą więćei przez dwa roki pańszczyznę odrabia, którą manifestans chlebem i zbożem zapomagał, ogród zagrozić i porać za pańszczyznę kazał; Zaryczony troigą do sprzężaiu podany, a dwoigą tylko zawsze w pług wprzęgał; tedy podług podania inwentarskiego cztery pługi z zostawaniem się do brón ciąęła wychodzić było powinno, a za ledwo przez całą tenntę trzy pługi sprzedz się mogło, i to tak, że na ieden pług pięćiu się sprzęgać musiało, to iest na ieden dzień orania pięć dni pańszczyzny szło. Deinde pól, na Wileńskich gruntach inwentarzem dodawać obilgowanych, ponieważ że ieszcze stantę possessione wielmożnego pułkownika wielmożny dziedzic zabronił, i manifestans in sui nie miał possessione, ani ich używał, przeto że na Wileńszczyźnie zabroniono i odięto pola, a w Nowosiólkach bardzo omał ich było i iest, nie mając gdzie siać, małą w każdym roku zbierał krestencyę; także iarzyn w pierwszym roku wielki praktykował się nie urodzai; aręda więćei roku wakowała, i choć iest ustanowiana teraz, iednak z defalką i z przydaniem żyta i drew; kontraktem wolny wrąb na opał mając i mliwo bez miarki i czerhi pozwolone, a przez całą tenntę o mil kilka z cudzych lasów, wytrącając po dni trzy i cztery pańszczyznę, wozić drwa, zimą słomą w grubach opalać się musiał; miarki we młynach od zboża do mełcia posyłanego od śmierci wielmożnego dziedzica aż dotąd biorą, o czem wyższe manifesta fusius obloquntur. Z tych pomienionych przyczyn, tudzież przez tanióć w terażniejszym roku zbóż, znacznie i wiele urodzony manifestans decessował, nietylko bowiem w tej tenucie ex

praemissis rationibus ponioś krzywdy, ale ieszcze wielkie prepedyce i detrymenta od wielmożnego pulkownika i ludzi iegomości czynione, albowiem w roku przeszłym ultimisą Aprilis, sprowadziwszy się z Niesieńca do Nowosiółek na krótki tylko mieniać czas, dalei miesiący trzech siedział, znowu in Nowembri z iechawszy, aż do dziś dnia z ludźmi i końmi rozprzestrzenia się, w izbie na przeciw oblokowawszy się, per viā, szpiechlerz, stainię i chlew odebrał i tak ścisnął, że należytego gospodarstwa ullatenus prowadzić nie można; do piekarni nikogo nie dopuszcza, iezeli któren człek manifestantis albo gospodyui weszła, na łeb wypychać każe, chleb po wsi piec muszą; drobiazgu przy odebraniu piekarni w porze zimowej przytulić, przez co wiele poginęło, prządek sadzić, przędziwa czesać gdzie nie było; kilkanaścioro koni całą zimę na paszy manifestantis trzyma, pasza i zgoniny za iego wcale idzie końmi; drew wozi że nastarczyć nie można, kulów słomy więcei kilkadziesiąt, stróżom ustawicznie palić każąc na większe uciemieżenie manifestanta, spalono, płoty tak koło staini iak i koło izb, gdzie ogródek iest, chociaź broniono od manifestanta, siłomocnie ludzie iegomość obwinionego brali i poopalali; stróżów do swoich usług i innych poddanych także do różnych powinności pociąga, co z wielką dla manifestanta prepedycą i poddanych uciemieżeniem, przez co i w najgwałtowniejszej potrzebie swojej manifestans nie mógł tych ludzi pociągaa do pańszczyzny, aż póki od iego nie byli: usług uwolnieni, i tyle, że czas omieszkiwany w robociznie praktykował się, i tak pod niebytność manifestanta w Nowosiółkach na poddanych i stróżów hałasował, odkazywania czynił, haec propelando verba, że ia to tu pan, a nie kto inny, co zechcę to uczynię z wami! pod ten czas zaraz Kołtuniuk, ile był na stróży, uszedł do Willi, i tam dotąd siedzi, a grunt i chałupa po dziś dzień puste, urodzony manifestans na wszelkich iego decessuie powinnościach. Co więcei, wygnać z possessyi manifestanta przed ludźmi tak tu w Nowosiółkach, iako i w Krzemieńcu oświadczał się; urodzony manifestans mając kontrakt, za którym w possessyi zostaje i admentem iego dopiero iedyńastego dnia Kwietnia w roku terażniejszym czas wyjścia następuje, oprócz tego rumacyi niedziel cztery ze wszelkiem poddaństwa postuszeństwem, z przezimowaniem bydła i póty, póki by we wszelkich pretensyach gruntowych, to iest różnych decessach i niedoborach iw summie na addytamencie zostaiącei wraz z prowizją, nie był uspokoiomy, z possessyi rugowany być nie może, aż w czasie przyzwoitym,

i za poprzedzającą we wszystkim sobie satysfakcją; a jeżeliby gwałtownie ięgomość obwiniony postąpić, iak czyni oświadczenie, zamyślał, urodzony manifestans przy prawach swoich zostając, bronić się będzie musiał. Względem tedy pomienionych w manifestie terazniejszy i w innych wyrażonych decessów, czynienia w possessyi praepedycyi i krzywd i oświadczenia się violento modo manifestanta wygnać, his in praemissis solennissime przeciwko wielmożnemu ięgomość panu Mateuszowi Wyrwiczowi, pułkownikowi artylleryi koronnei, ac in diligentia sui manifestatur Mikołay z Zagorzyc Zagórski manu propria.

Книга Кременецкая городская поточная, 1764 года, № 1718; листъ 86.

CLVI.

Жалоба Добржинскаго скарбника Луки Добржанскаго, на арендатора имѣнія его Людвиць, инстигатора Кременецкаго городскаго суда Михаила Барановскаго, о разореніи этого имѣнія и угнетеніи крестьянъ. 1764 г., Марта 13.

Roku tysąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Martii trzynastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkiemi Krzemienieckimi, i przede mną Mateuszem Ianem Szyszka Zarochowiczem, protunc namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter ięgomość pan Łukasz Dobrzański, skarbuik Dobrzyński, niegdy wielmożnego Michała i Apolonii z Lewickich Dobrzańskich małżonków legitime spłodzony syn i wszelkich dóbr i sum po tychże rodzicach swoich wraz z innemi naturalny dziedzic i successor, (swym) i urodzonei Barbary ex eodem secundo connubio spłodzonych, tudzież successorów niegdyś urodzonei Iankowskiej zmarłej i Katarzyny Iędrzeiowskiej itidem siostr ex primo connubio z

oicem comparientis spłodzonych imieniem, przed aktami niniejszymi grodzkimi Krzemienieckimi, adherendo manifestationibus niegdy iegomości pana Stanisława Dobrzańskiego brata swego naistarszego, pierwszej anno millesimo septingentesimo sexagesimo primo, die secunda Novembris, drugiej eodem anno die tertia Novembris, trzeciej millesimo septingentesimo sexagesimo secundo die septima Iulii, w grodzie Krzemienieckim zanieSIONYCH, nie mniej trzem terminom de actu et data w nich wyrażonych, w krzywdach swoich naprzeciwko wielmożnemu iegomości panu Michałowi Baranowskiemu, instygatorowi grodzkiemu Krzemienieckiemu, i urodzonemu Antoniemu Zielińskiemu zanosí użalenie się, iż ichmoścíowie, praecipue wielmożny Baranowski, mając sobie puszczoną część w dobrach wsi Ludwiszczach, kontraktem arędownym roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt pierwszego dnia dwadziestego ósmego Februarij, za summę w tymże kontrakcie wyrażoną, od niegdyś wielmożnego Stanisława Dobrzańskiego sui comparientis et quorum nomine agit brata naistarszego, a to na uspokóienie długów po rodzicach zostających, a wielmożny obżałowany nie tylko w wielu punktach przerzeczonemu kontraktowi zadosyć nie uczynił, iako to wyż namienione manifesta świadczą, ale co większa, wszelkich używa sposobów ażeby coraz większych y większych tym pozostałym successoróm krzywd przymnożył, i część tylko sobie na lat trzy puszczoną zniszczył, zruinował, zruinowawszy in suam czyli kogoś innego haereditatem obrócił, kiedy nietylko że poddanych przez różne angaryzacye zubożył, powypędzał, ale też i włoki chlebne i sianożętne, zarośle, zapusty, ogrody poddrywać i poprzywłaszczać permittit, contra mentem kontraktu, bo tym się opisał bronić i avulsa nie dopuszczać; stante vita ieszcze niegdy wielmożnego tegoż Stanisława Dobrzańskiego opisawszy się kontraktem inwentarz wszeluki, iako to: konie, bydło, owce, kozy i inne, tudzież kury, gęsi, indyki, na tymże folwarku konserwować i karmić, a to wszystko, goniąc na zgubę wielmożnych manifestantów, zwyczajnei i zostawioney na to do służnego czasu zabroniwszy paszy y żywności, w niwecz obrócił; niegdy wielmożnego Stanisława Dobrzańskiego do tego przywiódł, że wpół daremnie z wyżei wyrażonych przyczyn wielmożnemu obżałowanemu iedne, drugie ińszym, volens nolens, pozbywać musiał, o czem wszystkim manifesta szerzej w sobie opiewają. Tenże wielmożny oskarżony, mając sobie puszczoną kontraktem arędę karczemną, za złotych dwadziescia tegoż arędarza przez różne aggrawacye, więzienia w lochu,

od arędy oddalił, a przez to karczma spustoszona funditus została, porządek wszelki browarny częścią porozkradano, częścią porozsypywał się, okna, drzwi porozbiiane, powybiiane, naostatek tenże żyd arędarz za iakowys sług sobie od wielmożnego Baranowskiego winny kocioł inwentarzem puszczoney do siebie adhucusque zażywa, pali i psuie: rzeczy różne we dworze znajdujące się iako to: sanie, wozy, koł dzwoniastych krag, stolki, stoły i wszelkie obudowanie koło dwora wielmożny pössessor popsuł, podezolował, podeteryorował, poopalał; żelaza z kolaski wszelkie poddrywać iniunxit,—zgoła wszystko zgruntu zniszczył i wielmożnych terazniejszych żałących się do nieznośnych krzywđ, szkód, straty fortuny oiczystei i macierzystei spadłych przyprowadził, tak dalece, że teraz ledwie podobieństwo do pierwszej sytuacji, iak była puszczone ta część, być może. Nakoniec różne krzywdy poddaństwa, pędząc po razy kilka w podróż nad opis w kontrackie, gdzie bawią się po tygodniu, a po dwa dni pańszczyzny potrąca; stróżę dzień i noc odbywać nakazuje, a który by nie chciał, biie, kaleczy i różne zadaie przykrości, pieniądze gwałtem narzuca, aby odrabiali, przez co poddanym znaczna dzieie się krzywda, bo przez to sweiei własności zbierać nie mogą i ubożeia; innym za taką robocizną nie popłacił, niektórym za własną pracą we dworze i na dwór robiącym kwity one poodbierał i debitam hanc mercedem oddać kazał; iednemu będącemu na stróży posłanemu do lasu, że z dopuszczenia Bożego krowę dworską wilcy ziady, płacić przymusza; drugiemu dawszy na wypłat konia i przez pół roku usumfructum pańszczyzny mając, potem odebrał, a za robotę tymże koniem-poddanemu itidem płacić, nie wzpomniawszy dozoru i karmienia, cogit, o co wszystko tak wizya spuszczenia dworu, iako i pół w possessyi wielmożnego obwinionego będących, w cudzą possessyę puszczenia, niżej wyrażona, iakoteż inkwizycya do prawa wyprowadzona luculentius enarrabunt, o tę i tym podobne krzywdy szkody swoje i poddanych wyrzeczony manifestans de praemissis omni-bus magno animi cum dolore, nie mniei o inne pretensye w osobliwszych manifestaeyach wyrażone in omni iudicio et ad praesens in iudiciis captu-ralibus iure agere że non praeternittet, oświadcza się, hanc vero cum salva melioratione actis connotari prosil. Łukasz Stanislaus Dobrzański manu propria. Et in continenti stanowszy oczewiście wozny generał województwa Wołyńskiego, opatrzny Stefan Bednarski, który in vim suae verae ac fidelis relationis, palam, publice recognovit: iż ón roku terazniei-

szego, tysiąc siedemset szesdziesiątego czwartego, die decima Martii, na affektacyę i prawną rekwizycyę wielmożnych ichmość państwa Łukasza i Barbary, w panińskim stanie będącej, siostry i brata Dobrzańskich, skarbnika Dobrzyńskiego, mając przy sobie stronę szlachtę, ludzi wiary godnych, urodzonego ięgomość pana Alexandra Brudzieiowskiego, Józefa Medyńskiego, causa maioris evidentiorisque testimonii gratia sibi ad hunc actum adhibitos, był w dobrach wsi Ludwiszczach na części pewnej dziedzicznej wielmożnego rekwirenta, gdzie będąc najprzód na polach, do teize części należących, widział i officiose oglądał, że plus minus na dni ośm pola dziedziczne do cudzych włók poprzyorywane i przywłaszczone, zarosła i sianożęcia poodcinane, dwór funditus ze wszystkiem obudowaniem, iako to oborami, chlewami, chlewkawi, stodołami, stainiami i ze wszystkiem przybudowaniem, spustoszone, zdezolowane, karcznię wniwec obróconą, okna, drzwi, stoły, stolki powybiiane, porozbiiane, budynek chłopski, ad possessionem wielmożnego rekwirenta należący, spustoszały, częstokół porozbierany; chlewy porozbierane, ogródy poopalane, zgoła najmniejszego kawałka płotów nie mające, tudzież kolaskę ze wszystkich zelaztwa, iako i inne wozy, poobdzierane, porozrzucane i zdezolowane, owo zgoła tak dwór iako i inne sprzęty domowe zniszczone, zdezolowane i w niwec obrócone; co widziawszy i officiose oglądawszy, ztamtąd powrócił, i tu przede mną urzędem stanawszy, prawdziwej i realnej wizyi swojej uczynił i zeznał relacyę, de quo praesens eiusdem ministerialis relatio. Ignarus ministerialis scribendi posuit cruce.

Книга Кременецкая городская поточная, 1764 года, № 1718; листъ 136.

CLXVII.

у двора дворянина Петра Потепцаго на заставнаго владѣльца имѣнія его Охримовецъ, Теребовляскаго скарбника Іосифа Брзескаго, о разореніи этого имѣнія и притѣвленіи крестьянъ, влѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1764 г., Марта 15.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Martis piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszemi grodzkiemi Krzemienieckimi, przede mną Mateuszem Janem Szyszka Zorochowiczem, protuncą namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony ięgomosć pan Maciej Czarnecki, subdelegat przysięgły grodzki Krzemieniecki, iasnie wielmożnego ięgomosći pana Piotra Połockiego starosty Świątyńskiego plenipotent, imieniem i z wyraźnej woli iasnie wielmożnego pryncypała swego, ergo alia bona dóbr wsi Ochrymowiec w województwie Wołyńskiem a powiecie Krzemienieckim leżących, a corpore xięstwa Zbarskiego zostaiących, dziedzica, postrzegaiąc całosci fortuny onego, aby z niżej wyrażonych okoliczności iakowego nie poniosł uszczerbku, takowa przed aktami niniejszemi naprzeciw wielmożnemu ięgomosć panu Iózefowi Brzeskiemu, skarbnikowi Trębowelskiemu, przeszłemu dóbr pomienionych wsi Ochrymowiec zostawnemu possessorowi, czyni i zanosi manifestacją w niżej opisany sposób i o to: iż wielmożny Brzeski, skarbnik Trębowelski, obwiniony, zastaiąc przez lat kilkanaście w zastawnej przereczonych dóbr wsi Ochrymowiec possessyi, nietylko że nad opis kontraktu i inwentarza postępując, do robót, powinności nienależących i danin podanych Ochrymowieckich pociągał, onych z wielką angaryzacją w drogę daleką, inwentarzem ani kontraktem nie pozwoloną, posyłał, przeładowywać kazał, i inne różne tak przez siebie iako i dyspozytorów swoich uciemiężenia czynił, z którei przyczyny wielu poddanych zubożało i od chudoby odpadło; trzynastu zaś dziedzicznych i dobrze osiadłych poddanych Ochrymowieckich, iako to: Pańko Fufosów, Lesko Topieyków, Iasko Żebrowskiego, Iwan Topieików zięć, Dmitro Szpak, Sawka zięć

Gałdów, Wasyl Boiko, Iwan Bósak, Hrycko Tkacz, Andrusz Błażków, Wasylieha Zadworna, Pilip, Semen Kudenków, z tei ze wsi Ochrymowiec precz póiść i uciec musieli i niewiedzieć gdzie znajdują się; lecz ieszcze na tych dobróm iasniewielmożnego pryncypała comparentis poezynionych krzywdach oskarżony nie poprzestając, gdy iasnie wielmożny dziedzic, pryncypał manifestantis, widząc znaczną dezolacyę dóbr swóich przez iegomość obwinionego nastąpioną, dał konsens ad eximenda haecce bona wielmożnym Russianóm woiskim Dobrzyńskim, deinde tenże oskarżony podług obowiązku kontraktu o niezawodnym na terminie tego kontraktu przypadającym wypłaceniu sobie ~~na~~ wykupno wspomnianych dóbr summy był awizowany, iakoż na tymże terminie tak summę na zastawę nieraz rzeczonych dóbr importowaną, iedynaście tysięcy złotych polskich w złoście dobrem i ważnem zupełnie odebrał, o czem kwit roku terażniejszego tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, dnia dziesiątego Ianuarii w grodzie Krzemienieckim na osobę wielmożnego comparentis pryncypała i wielmożnych Russianów woiskich Dobrzyńskich zeznany świadczy, zgoła we wszystkim iegomość pan obwiniony uspokoiiony został, nihil superestat, tylko aby po expirowaniu possessyi z dóbr ustąpił i zapłaconą sobie reparacyę na gruncie zostawił, iako powinien i z prawa i z słuszności; iednak tenże iegomość obwiniony bynajmniej na to nie mając względu, że przecie za świadczone tyle łask i przyiaźni dowody iasnie wielmożnemu comparentis pryncypałowi wdzięcznością nadgrodzie należało się, nie idąc za powodem sprawiedliwości, ale bardziej pobudzony iakąś prywatną nienawiścią, a zład podobno iedynie, że w upodobanych sobie często wzmiankowanych dobr wsi Ochrymowiec possessyi dłużei zostawać nie miał nadziei; więc cokolwiek stante sui possessione około dwora Ochrymowieckiego zreperował, tę wszystką reparacyę, nie uważając na wziętą za nią od iasnie wielmożnego pryncypała comparentis dostateczną wyżej wyrażoną satysfakcyę, śmiał i odważył się demolliować, iakoto: sztachety około dworu i drzewka będące powykopywać, i pale koło innych budynków, szpichlerz rozebrać i do siebie zabrać, podłogi z izb pozabierać, płoty popalić kazał, i inne budowle całe poruinował, zgoła dwór ze wszelkiej reparacyi i budowli opustosżony zostawił; nawet gdy wielmożny Russian, woiski Dobrzyński, dnia trzynastego mensis praesentis Martii ziechał do dóbr Ochrymowiec dla odebrania possessyi podług służącego sobie prawa, w przytomności tegoż wielmożnego Russiana, urodzony Niedziółkowski

służący iegomość obwinionego okna ze dworu, żłoby ze staien gwałtownie zabierać i wyrwać usiłował, intromissyi brać w Ochrymówce nie dopuszczał. A zatem o tak bezprawne i nienależyte postęпки, dóbr wyż wyrażanych tak wielką dezolacyę, poddanych trynastu w górze specyfikowanych z nich wypędzenie, innych przez nieznośną angaryzacyę i uciemieżenia do utraty chndob przyprawdzenie i mocne zubożenie, zapłaconei reparacyi i budowli podług należytości na gruncie niezostawienie, owzzem niesłuszne demoliowanie, pozabieranie, niemniei o inne krzywdy, pretensye, czasu prawą remonstrować się i dowieść mające, idem comparens, nomine quo supra, przeciwko temuż iegomości oskarżonemu iteratis vicibus quam solennissime, zostawując tei manifestacyi, iezeli tego potrzeba będzie, umniejszenia, przyczynienia lub poprawienia sulva, manifestuie i protestuie się. Maćiej. Czarnecki, subdelegat przysięgły grodzki Krzemieniecki.

Книга Кременецкая городская поточная, 1764 года, № 1718; листъ 445.

CLXVIII.

Жалоба жены Кременецкаго городскаго судьи Терессы Прейсовой на жену подкоморія Литовскаго Елену Мнишекъ и ея повѣреннаго, Санецкаго хорунжаго Малицкаго, о составленіи неправильнаго и непо-мѣрно стяготительнаго для крестьянъ инвентаря отдаанныхъ Прейсовой въ заставу имѣній: Башина, Куваховець и Полянъ. 1764 г., Марта 15.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Martii piętnastego dnia.

Przed urzędem i aktami grodzkimi Krzemienieckimi i przede mną Mateuszem Ianem Szyszka Zorokowiczem, protunc namiestnikiem burgrabstwa Krzemienieckiego, comparens personaliter urodzony iegomość pan Iósef Franciszek Xawery Bielawski, subdelegat przysięgły grodu Krzemie-

nieckiego, nomine et ex speciali commissio wielmożnei ieimosc pani Teresy z Kniehynińskich Preisowei, podstarosciney Braclawskiej, sędziny grodzkiej Krzemienieckiej, naprzeciwko iasnie wielmożney pani Katarzynie z Zamoiszkich Mniszchowej, podkomorzynie wielkiego xięstwa Litewskiego, pani, a praecipue naprzeciwko wielmożnemu iegomosc panu Woiciechowi Olszewskiemu, łowczemu Czernihowskiemu, teize pani wielmożney podkomorzyny specyalnemu ad hunc actum plenipotentiowi, wielmożnemu iegomosc panu Malickiemu chorążemu Sanockiemu i innym plenipotentiom, skarży, manifestuie i protestuie się w ten sposob: iż luboli wielmożna sędzina grodzka Krzemieniecka a pryncypałka comparentis summe siedemdziesiąt tysięcy złotych polskich do skarbu iasnie wielmożney podkomorzyny Litewskiej importowała i w prowizyi od teize summy kontraktem zastawnym trzyletnim dobra wsi Batynu, Kunachowce i Polany w xięstwie Wiszniowieckiem sytouwane, odebrała, a że inwentarz nie wedlug umowy i podanych punktów z ichmosc panami kommisarzami we Lwowie z obydwóch stron non conformiter cum contractus iest spisany, bo praeaggravanter intrata ultra praxim et consuetudinem tego kraiu wyciągniona, a ta żadną miarą bez uciemienienia poddanych wybrać się nie może, chyba z ruina wielką onych że, aż ichmosc panowie kommisarze unikajac addytamentu aby korrespondencya od summy na dobra udanei siedemdziesiąt tysięcy była nawet prowizyą po osiem złotych od sta rachowali, ad libitum sui (o czem iak supponitur iasnie wielmożna podkomorzyna niewiadoma iest:), w czem wszystkim wielmożny Olszewski nateczas zesłany był okazyą, który impossibilia quoque w pomienionym inwentarzu powypisywał, tak dalece że żadnym sposobem bez uciemienienia poddanych być nie może, i z utratą comparentis pryncypałki, kiedy naimniejszą rzecz w intratę porachował (:co by nie powinno:) iakoto: plewienie, przędziwo, rąbanie kapusty i sadzenie i inne tym podobne w inwentarz ingrossował. Stawy w tych dobrach znajdujace się we dwóch tysiącach intraty podał, ale zdezolowane przez dawniejszych possessorów, ledwie połowę profitu mogą przynieść. Za lat trzy szarwarki podlug zwyczaju do reparacyi grobel nalezace się w intratę implikował, połowę w tychże połowie do arędy aby mogła być aukcyonowana przyłączyl, pola poumnieiszal, iak dawno azywaana i do arędy dla wyzei wyrażonych przyzczyn poprzylaczal, zkad zrudę aukcyonował, która nie zawsze in subsequente tempore wybrana być może, detriment dla wielmożney sędziny a comparentis pryncypałki

nastąpi; o to wszystko w pilności oneiże naprzeciwno wyż wyrażonym wielmożnym oskarżonym, tudzież naprzeciwno pomienionemu inventarzowi spisanemu, uciążliwemu i w każdym sądzie naganić się mającemu, niemniej o punkta namienione, które ullatenus subsistere nequeunt bez uciężenia poddanych i krzywdy wielmożney pryncypałki comparentis iteratis cum salva meliorandi facultate protestatur vicibus, hanc vero ad acta podał. Iozef Franciszek Xawery Bielawski, subdelegat przysięgły grodzki Krzemieniecki, manu propria.

Книга Кременецкая городская поточная 1764 года, № 1718; листъ 148 на оборотъ.

CLXIX.

Разрѣшеніе, данное Житомирскимъ старостою Яномъ-Баетаномъ Илинскимъ, Мстиславскому скарбнику Станиславу Радзипевскому, на основаніе въ имѣніи Илинскаго слободы Марьяновки, съ правомъ семилѣтняго пользованія веѣми доходами съ нея. 1767 г., сентября 6.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Ianuarii czter-nastego dnia.

Na urządzie grodzkim, w zamku iego krolewskiej mości Żytomirzu, przede mną Łukaszem Sokołowskim, namiestnikiem protunc grodzkim burgrabstwa Żytomiarskiego, y xięgami ninieiszemi grodzkimi Żytomiarskimi, comparens personaliter wielmożny iegomość pán Stanisław Radzi-miński, skarbnik Mścislawski, ten oryginal prawa od iasnie wielmożnego Iana Kaietana Hlińskiego starosty Żytomiarskiego na uroczysko puste alias słobodę, Maryanówkę noviter nazwaną, w kluczu Romanowskim leżącą, sobie offerentowi danego i służącego, podpisem ręki własnei tegoż iasnie wielmożnego starosty Żytomiarskiego przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionei, ztwierdzonego, racione introcontentorum, ad acta

presentia castrensia capitanealia Żytomiriensia per oblatam podał, de tenore tali: Ian Kaietan na Ilińsku, Śtrokowie, Kurnym i Czeremosznei Iliński, starosta sądowy Żytomiński, podkomorzy iego królewskiej mości, oznajmię komu o tem wiedzieć będzie należało, iż ia mając wzgląd na zasługi urodzonego iegomości pana Stanisława Radziwińskiego w domu moim strawione i przychylił w dożorze maidanów potaszówych addykę, które mu zawdzięczając i do dalszych animuac, umyśliłem onemu uroczysko puste alias slobodę Maryanówką noviter zwane, w województwie Kiiowskiem, powiecie Żytomińskim, a kluczu Romanowskim, nad rzeczką Borszczówką leżące, na lat siedem dać i konferować, consequenter po sobie idących; iakoż ninieiszem prawem moim daię i konferuę, którą to slobodę podług obiazdu mego w ćirkumferencyi gruntów, lasów i sianożęci tantisper oznaczonych urodzony Stanisław Radziwiński w swoiä odebrawszy possessyą ludzmi osadzać, gruntów dobywać, groblę na rzece Borszczówce zaiąć i wszelkich pżytków używac wolea będąc, dla całości zas urodzonego iegomość pana Radziwińskiego, pomienioną slobodę przez kommisarzów moich, captato tempore ograniczyć i znakami granicznymi oznaczyć, aby ludzie Romanowscy w granice nie wdzierali się do slobody, a slobodzianie w grunta Romanowskie. Po wyisciu zaś lat siedmiu od aktu ninieiszego prawa w teize slobodzie urodzonemu iegomości panu Radziwińskiemu, dożywocie na dworek, gdy sobie wybudwie, sad, ogród, stawek i pięciu chłopów, grunta i łaki do używania dworowi i poddanym wyznaczwszy, dać deklaruję i przyrzekam, obowiązuąc pana Radziwińskiego, aby w iednostainym dożorze budy moie potaszowe mieć nie zaniechał; resztuiąca zaś w tej slobodzie osiadłość i wszelka z niej intrata po expirowanych latach siedmiu na skarb mój czyli successorów moich należeć będzie, za którą żadnei reparacyi ze skarbu mego pretendować nie ma; i na to się dla lepszej wiary ręką moią własną podpisuę. Datum millesimo septingentesimo sexagesimo septimo anno die sexta Septembris, w Romanowie. U tego prawa podpis ręki w e słowa: Ian Kaietan Iliński starosta Żytomiński. (locus sigilli). Które to prawo per oblatam podane, za podaniem i prozbą wyżwyrzaiącego iegomość podawaiącego, a za moim urzędowym przyięciem, słowo w słowo do xiąg ninieiszych grodzkich Żytomińskich iest nigrossowane.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 249; листъ 359.

CLXX.

Контрактъ на отлачу Литовскимъ хорунжимъ Станиславомъ Ржевскимъ ивнїиъ Бѣвншекъ въ арендное содержаніе Брацлавскому каштеляну Іосифу Чарнецкому, съ опредѣленіемъ крестьянскихъ повинностей. 1768 г. Января 1.

Roku tysiąc siedemset szesdziesiątego ósmego, miesiąca Marca dwudziestego szóstego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkim Winnickim i przede mną Janem Iedleckim, instygatorem i namiestnikiem burgrabstwa grodu Winnickiego, comparens personaliter urodzony łegomość pan Michał Stefanowicz ten kontrakt arędowny trzyletni między iaśnie wielmożnym Rzewuskim chorążym nadwornym wielkiego xięstwa Litewskiego a iaśnie wielmożnym Czarneckim starostą Karoliskim o dobra wieś Bielaszki zawarty, ratione introcontentorum ad acta praesentia castrensia capitenealia Winniciensia per oblatam podał, tenbris sequentis: między iaśnie wielmożnym Stanisławem i Karoliną z xięząt Radziwiłow Rzewuskimi chorążymi wielkiego xięstwa Litewskiego, małżonkami, dobr wsi Bielaszek do klucza Pohrebyskiego należących w wojewodstwie Braclawskim sytuowanych, dziedzicami, z iedney, a iaśnie wielmożnym Iózefem Czarneckim, kasztelanem Braclawskim, starostą Karoliskim, z drugiej strony, stanął pewny i w niczem nieodmienny trzyletni arędowny kontrakt, a to w następujący sposób: Iż iaśnie wielmożny dziedzic, będąc potrzebny zaciągnięcia summy dziesięciu tysięcy złotych polskich, bierze i odlicza do rąk swoich własnych iaśnie wielmożny chorąży wielkiego xięstwa Litewskiego summę dziesięć tysięcy złotych polskich w monecie teraz w koronie idącey, z którey odebraney a przez siebie wziętey praesenti contractu kwitue, w którey to summie dobra wieś Bielaszki w wojewodztwie Braclawskiem sytuowane, do klucza Pohrebyskiego należące, ze wszelką państwa własnością, polami, rolami, daninami, pańszczyzną, stróżą dzienną i nocną do dworu Staniłowskiego i wszelkiemi in genere dochodami i pożytkami w trzyletnią arędowną iaśnie wielmożnemu staroście Karoliskiemu wypusz-

cza possessyą, wolney ex nunc dopuszcza intromissyi, którey ani sam przez się, ani przez subordynowane osoby irytować nie ma i nie powinien będzie. Possessya dóbr wspomnionych od dnia dwudziestego piątego Marca w roku terazniejszym tysiącnym siedemsetnym sześćdziesiątym osmym zaczynać się ma, a o takim że dniu i czasie w roku da Bóg przyszłym tysiącnym siedemsetnym siedemdziesiątym pierwszym kończyć się powinna będzie, rumacyi niedziel cztery o mil dwanaście pozwala się dla iaśnie wielmożnego possessora z wywozem i posłuszeństwem poddanych. Aręda w pierwszym roku od iaśnie wieimożnych dziedziców, a zaś w dalszych * na gruncie przez zesłanego iegomość pana komissarza od iaśnie wizmożnych dziedziców w obecności zesłanego od iaśnie wielmożnego possessora spisany i zweryfikowany być ma, za wylikwidowaniem którego na gruncie inwentarza, przewyższający prowent iaśnie wielmożny possessor iaśnie wielmożnym dziedzicom, a zaś nie dostarczającej iaśnie wielmożni dziedzice iaśnie wielmożnemu possessorowi dopłacić ab invicem przy expiracyi possessyi, albo za dopłaceniem na drugie triennium do wytrzymania wypuścić obligowani będą. Pańszczyzny dzień od ciągłego po groszy ośm, od pieszego po groszy sześć rachowane być mają, która pańszczyzna do folwarku Staniłowskiego używana ma być, dla czego ieśliby dotąd chłopci w spomnionej wsi Bielaszkach poczynszowani byli, więc przy spisaniu inwentarza na pańszczyznę ustanowieni być mają; dni letnie, iako to zażyńki, obżyńki, zakóski, obkóski, zaorki, oborki i tłuć trzy, dwie powinny, a trzecia proszona, in commodum iaśnie wielmożnego possessora przyłącza się. Szarwarki na gruncie na reparacyę grobel, młynów, karczem i budowli tak pomienionej wsi iako i folwarka Staniłowskiego zostawiają się. Motki, kury, iaia, nie likwidując w intratę, in usum iaśnie wielmożnego possessora puszczaią się. Podwody do Brodów w drogę chodzić powinny będą, parowego po złotych ośm, a pojedynkowego po złotych cztery w intratę likwidować się mają, wytarcie konopi, kapusty sadzenie, otłukanie prosa,—te na dniach swoich poddani odbywać powinni będą. Dziesięcina pszczelna, pień pszczół po złotych pięć od iaśnie wielmożnego possessora likwiduje się. Sianożęcie i lasy iakie się pokażą we wsi Bielaszkach, te do używania iaśnie wielmożnego possessora przyłączaią się, żadna excecpcya na gruncie być nie powinna tylko do possessyi

*) Здѣсь повиданому пропускъ въ подлинникѣ.

i dzierżenia iasnie wielmożnego possessora aplikują się. Kozaków wiele się na gruncie w Bielaszkach znajduje, ci w intratę likwidować się nie mają, lecz do usługi iasnie wielmożnego possessora wypuszczeni powinni będą. Na reparacyą gruntową las wolby za kwitami, co zaś na opał, po fur dwie na tydzień wywieźć z lasów pozwala się. Reparacya na gruncie iakowa się pokaże, ta za uznaniem przyjacielskiem iasnie wielmożnemu possessorowi bonifikowana być powinna. Staw iakowy się na gruncie do spustu pokaże, podług dawnego dzierżenia iasnie wielmożnemu possessorowi liquidowany i do intraty podany powinien będzie. Ponieważ summa totalna dziesięć tysięcy złotych polskich na zupełne trzy lata dzierżawy przerzeczoney wsi Bielaszek importuje się, więc podług prawa i zwyczajów za lat dwie prowizya po dziesięć od sta rachowana od zupełney summy dziesięciu tysięcy złotych polskich currere powinna. Cavet sibi iasnie wielmożny possessor casus fortuitus, to jest broń Boże inkursyi nieprzyjacielskiej, bądź iakiego zamieszania czyli ogniu przypadkowego, albo piorunowego, czyli gradobicia lub znacznego nieurodzaju. przez co by korrespondującego summie swojej nie odebrał procentu, za to iasnie wielmożny dziedzic bonifikować obowiązują się. Niedobory wszelakie na gruncie na remanentach pozostałe i w czasie possessyi przez iasnie wielmożnego possessora nie wybrane skarb iasnie wielmożnych dziedziców zapłaci teneant, podatki rzeczypospolitey tudzież zakłady wszelkie za poddanych w czasie rewolucyi przez iasnie wielmożnego possessora czynione iasnie wielmożni dziedzice powrócić obowiązują się. Tuicya granic do iasnie wielmożnych dziedziców ściągac się powinna, wczasie zaś possessyi od wszelkich impedimentów prawnych i nieprawnych od kogo kolwiek zachodzących w każdym sądzie i urzędzie iasnie wielmożni dziedzice iasnie wielmożnego possessora tuere et evincere tenebuntur. Zasiwy na gruncie lub w ziarnie zboże, iakowe na gruncie iasnie wielmożny possessor zastanie, tyle odsiać i w ziarnie wrócić obligują się, a co by nadsiał; libera collectio sine praepeditione iasnie wielmożnych dziedziców praecustoditur. Expensa iakowe się na gruncie pokażą, te excypowane być mają y na podstarosciego złotych polskich osiemdziesiąt ze skarbu iasnie wielmożnych dziedziców naznacza się. Który to kontrakt do inwentarza a inwentarz do kontraktu we wszystkim referować się mają i powidne będą, i ten że kontrakt in omnibus punctis, clausulis et ligamentis zisćić i dotrzymać ab invicem sobie strony obydwie przyrzekają i obowiązują się; in casu zaś

niedotrzymania forum ziemskie Braclawskie, lub grodzkie Winnickie do odpowiadania samym ac in post successorom swoim ostrzegaja y zapisuj; oraz actis officiosis teraz zaraz roborowac obowiazuj sie i ten kontrakt podpisami rak własnych przy przycisnieniu pieczęci stwierdzaja, oraz iaśnie wielmożny chorąży Litewski że tenże kontrakt w ozasie pół roku iaśnie wietmożney chorążyny Litewstiey małżonki teraz piszącego się poppisem ręki swey własney stwierdzić przyrzeka i obowiazuje się. Działo się wę Lwowie dnia pierwszego Stycznia tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego roku. U tego kontraktu per oblatam podanego podpisy rak przy pieczęciach dwóch na laku czerwonym wyciśnionych i roboracya w: te słowa: Stanisław Ferdynand Rzewuski chorąży wielki wielkiego xięstwa Litewskiego (Locus sigilli). Iózef Czarnecki S. Z. P. B. W. K. manu propria (Locus sigilli). Feria secunda ante festum sancti Fabiani et Sebastiani martirum proxima anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo octavo, kontraktus praesens actibus terrastribus Leopoliensibus est roboratus. Którento kontrakt per oblatam podany, iak się w sobie ma, de verbo ad verbum; do xiąg ninieyszych ingrossowany.

Книга Винницкая городская записовая 1768 года, № 4660; листа 157 на оборотъ.

СЛXXI

Разрѣшеніе Инфлянтскому хорунжему Антону Хржонщу поселить слободу на урочищѣ Межигорѣ въ Смѣлянскомъ имѣніи Брацлавскаго воеводы, князя Станислава Любомирскаго, съ предоставленіемъ этой слободы въ пятилѣтнее пользованіе Хржонща и съ освобожденіемъ переселяющихся сюда крестьянъ отъ повинностей на три года. 1768 г., Февраля 1.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego, miesiąca Maii czwartego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Żytomierskim, przede mną Stefanem Rostowskim. namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Żytomierskiego. i księgami ninieiszemi grodzkiemi

Żytomirskiemu, comparens personaliter urodzony i egomość pan Maciey Kulesza te prawo od wielmożnego Mielelskiego woyskiego Żytomirskiego wielmożnemu Chrzaszczowi chorążemu Inflantskiemu, z podpisem ręki własney tegoż wielmożnego Mielelskiego przy pieczęci iedney na laku czerwonym wyciśnionej, na uroczysko Meżyhorka zwane do włości Smilańskiej należące ratione intro contentorum dane i służące, ad acta praesentia castrensia capitanelia Żytomiriensia per oblatam podał, in serie sequenti; Wiadomo czynię, komu o tem wiedzieć będzie należało, a mianowicie iehmość panóm gubernatoróm, dyspozytoróm włości Smilańskiej, iż z moiey vigore plenipotencyi, de die vigesima quinta Decembris, millesimo septingentesimo sexagesimo sexto anno w Warszawie przed aktami mętryki koronnej przez iaśnie oswieconego xięcia i egomości Stanisława hrabi na Wisznicu i Iarosławiu Lubomirskiego, woiewody Braclawskiego, zeznaney, równie z kolegami memi, na osobę moją rządu włością Smilańską zlewaiące się, chcąc dobra pomienione w iak nayliczniejszey mieć osiadłości i intrat pomnożeniu, daię to prawo moie wielmożnemu i egomości panu Antoniemu Chrzaszczowi chorążemu Inflantskiemu na uroczysko Meżyhorka nazwane do osadzenia slobody ludźmi zagranicznymi, a nie z dóbr pańskich sprowadzonymi, którym osiadaiącym lat trzy slobody y od wszelkich podatków wolności pozwala się, po wyiściu zaś lat trzech daniny, w caley włości Smilańskiej zwyczajem iak na skarb iaśnie oswieconego dziedzica odbieraią się praktykowane, wielmożnemu possessorowi wypłacać będą powinni; używanie gruntów do tego uroczyska przyległych, bez przeszkody iednak dawniey osiadłych wsiów, pozwala się, aręda karczemna i stanowienie oney, z ostrzeżeniem aby trunki miarą sprawiedliwą i ceną w caley włości Smilańskiej praktykowaną szynkowane były, dopuszcza się. Które to uroczysko i na niem osadzoną slobodę na lat pięć wielmożnemu Antoniemu Chrzaszczowi, chorążemu Inflantskiemu, zczynaiących się, tak z poddanymi osiadłymi i ich daninami i powinnościami, bez wszelkiej za osadzenie pretendowanej rekompensy do skarbu wielmożnego dziedzica, oddane być ma; w czasie zaś wielmożnemu osadzaiącemu pozwolonym wyżej wyrażone punkty nienaruszenie zachowane być maią sub discrimine prawa tego, które przy zwykłej pieczęci ręką własną podpisuię. Datum die prima Februarii, millesimo septingentesimo sexagesimo octavo anno w Równym. U tego prawa per oblatam podanego podpis ręki własney wielmożnego Metelskiego w te słowa: Ierzy Metelski

woyski Żytomirski (Locus sigilli). Które to prawo za podaniem i prośbą iasnie wielmożnego podawaiącego, a za moim urzędowym przyjęciem słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg niniejszych grodzkich Żytomierskich iest ingrossowane.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 249, листъ 455.

LCXXII.

Явка составленнаго въ 1768 году инвентаря имѣнія короннаго подстоля князя Станислава Любомирскаго, села Тупалець. съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота и всякаго рода дѣвей и повинностей. 1768 г., Марта 28.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego, miesiąca Marca dwudziestego ósmego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Żytomierskim, przede mną Stefanem Rostowskim, namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Żytomierskiego, i xięgami niniejszemi grodzkiemi Żytomierskimi, comparens personaliter urodzony Mikołay Moczulski ten inwentarz dóbr wsi Tupalec, spisany i podpisami rąk tak iasnie oświeconego xięcia iegomości Lubomirskiego podstolego koronnego ad proesens woiewody Bracławskiego, iakoteż wielmożnego Iózefa Obucha i Ianowskiego na pierwszej połowie arkusza, z drugiej strony przy dokończeniu inwentarza, i powtórnie wielmożnego Iózefa Obucha, niemniej wielmożnego Iaroszewicza na drugiej połowie arkusza niżej przypisków na pierwszej facyacie, stwierdzony, ratione introcontentorum ad acta praesentia castrensia capitanealia Żytomiriensia per oblatam podał, de tenore sequenti: Inwentarz wsi Tupalec przy podaniu w possessyą wielmożnemu iegomości panu Iózefowi Obuchowi Woszczatyńskiemu cześnikowi Buzkiemu, na gruncie die decima quinta Aprilis millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo anno spisany i zweryfikowany:

	Wody.	Konie.	Dni.	Dań.	Grzyby.	Kury.	Łajca.	Motki.	Drań.	Chmiel.	
1 Łukian Rychuniec	2	1	1	2	1	1	10	1	1	1	
2 Onysko Polisnik	—	1	1	—	1	1	10	1	1	1	Wolny ad 15 aprilis 1759
3 Suprun Bednarz	3	1	—	1	—	—	—	—	—	—	Bednarz skarbowy.
4 Chwedor Sitarczuk	—	1	1	—	1	1	10	1	1	1	Wolny ad 15 aprilis 1759
5 Iwan Ryhuniec	4	2	—	4	—	—	—	—	—	—	Strzelec skarbowy.
Kiryło brat zónaty											
Zińko syn wyrostek											
6 Iwan Ryhuniec mielnik	2	1	2	3	1	1	10	1	1	1	Pokolesz- czyzny zło- tych 5.
Ihnat syn zónaty											
Petro syn parobek											
Kiryło syn wyrostek											
7 Iakow Omelczuk	2	2	2	2	1	1	10	1	1	1	
Ihnat syn zónaty											
Mykita syn zónaty											
8 Ułas Omelczuk	2	—	1	2	1	1	10	1	1	1	
9 Moysiey Iakowczuk	2	1	2	2	1	1	10	1	1	1	
Trochim zięć											
10 Andrzej Wasyleczuk	2	2	—	2	1	1	10	1	1	1	Strzelec skarbowy.
11 Wasyl Olexycenko	4	3	2	5	1	1	10	1	1	1	
Iwan syn zónaty											

	Woly.	Konie.	Dni.	Dań.	Grzyby.	Kury.	Jayca.	Motki.	Drań.	Chmiel.	
Iwan syn wyrostek											
12 Stecko Wasylczuk	—	—	1	—	1	1	10	1	1	1	
13 Andrzej Iakowczuk	2	1	2	—	1	1	10	1	1	1	
Karp syn parobek											
Iusko syn parobek											
14 Iwan Lecherski	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Woyt.
Marko syn parobek											
Iakow syn parobek											
Mykita syn wyrostek											
15 Martyn Iakowczuk	2	—	1	2	1	1	10	1	1	1	
Hrycko syn wyrostek											
16 Wasyl Prymak	2	1	2	2	1	1	10	1	1	1	
Wasyl pasierzb parobek											
Iasko pasierzb parobek											
17 Stefan Sydórczuk	1	—	1	—	1	1	10	1	1	1	
18 Kiriło Karpenko	—	—	1	—	1	1	10	1	1	1	Wolnyad 15 aprilis 1759
Summa	32	17	20	27	14	14	140	14	14	14	

Intrata roczna wsi Tupalec: pańszczyzny w tygodniu dni dwadzieścia, w roku całym dni tysiąc czterdzieści, a grossis sex, złotych dwieście ośm. Dani kotłów dwadzieścia siedm, a florenis septem groszy siedm i pół; grzybów wieńców czternaście, a grossis sex, — złotych dwanaście

groszy cztery. Kury, iaia, motki, drań, chmiel, kontraktem pro commodo possessionis puszczone, pokoleszczyzny od mielnika złotych sześć (sic), podorożczyzny złotych dwanaście, postrzelszczyzny złotych ośm, oczkowego plus minus złotych trzydzieści, arędy karczemney z Tupalec złotych dwieście, addytamentu ze skarbu złotych pięćset, rewiduum ze skarbu ad complementum intraty tysiąca dwóchset złotych polskich należy złotych dwadzieścia ośm, groszy trzy i pół, — złotych tysiąc dwieście. Powinności gromady Tupaleckiey: pańszczyznę w liniach wyrażoną zimą i latem równie odbywać mają. Oprócz pańszczyzny, zaorki, oborki, zakoski, obkoski, zagrabki, obgrabki, zażynki, obżynki i tłuć dwie, iedną powinną, drugą proszoną za gorzałkę odbyć mają corocznie, szarwarki miesięczne na reparacyę grobli i do budowli, toiest z chałupy kaźdey co miesiąc po dniu iednym, ciągły ciągłym, a pieszo pieszo odbywać powinni. Stróżę koleyno dzienną i nocną do dworu odbywać lub stróża rocznego najać powinni. Motki ieśli ze swego przedziwa prząść będą, to po iednym motku oddać, ieśli zaś z dworskiego przedziwa, to po dwa motki wyprząść powinni. Grzędy kopać, rosadę sadzić i polewać, len konopie moczyć i wytrzeć bez pańszczyzny powinni. Orać na pańszczyznę, który ze swoją wyidzie sochą, dzień ieden orać, a drugi z broną lub pieszo odbyć ma; który zaś z drugim sprzęgłszy się, to obydwu dnie orać powinni. Z wyrażoney dyspozycyi iaśnie oświeconego xięcia iegomości pana i dobrodzieia de data z Alexandryi die decima nona Maii, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo octavo podaje się zasiew na gruncie Tupaleckim: żyta ozimego ośmak Rówienskich trzynaście i czterewyków dwa. Budynków we dworze żadnych niemasz oprócz izba z alkierzem, okien szkła prostego trzy, danią nakryta, sieni z drzewa okrągłego zrąbione nie nakryte i bez drzwi. Podając ten inwentarz z dyspozycyi iaśnie oświeconego xięcia iegomości pana i dobrodzieia podpisuie się. U tego inwentarza per oblatam podanego podpisy rąk własnych tak iaśnie oświeconego xięcia iegomości iako i wielmożnych kommisarzow w te słowa: S. Ianowski. Ten inwentarz in toto akceptuiąc, pro meliori documento podpisuie się Iósef Obuch Woszczatyński. Stanisław Lubomirski podstoli koronny. Przypisek zaś pierwszy na drugiey facyacie półarkusza temi wyrażony słowy: Lubo Onysko Polisiuk, Chwedor Sitarczuk i Kiryło Karpenko przy podaniu tego inwentarza w liniach do wszelkich powinności położeni, iednak że w roku pierwszym byli wolni od tych powinności, więc circa expirationem pierwszego

roku beneficacya ze skarbu nastąpiła iegomości panu possessorowi, toiest za pańszczyznę w roku całym dni sto piędziesiąt sześć a grossis sex,— złotych trzydzieści jeden groszy sześć; za grzyby, kury, iaia a florino uno grossis viginta duo solido uno,—złotych pięć, groszy siedem; za motków trzy a grossis sex, groszy osiemnaście. Za drani kop trzy a grossis decem,—złoty jeden, za chmielu miarek trzy a grossis viginti,— złotych dwa. In summa złotych czterdzieści grosz jeden. U tego przypisku pierwszego podpis ręki w te słowa: Te złotych polskich czterdzieści odebrałem. Iósef Obuch Woszczatynski. Drugi zaś przypisek na teyże facyacie pół arkusza tak się w sobie ma. Sub numero primo położony w tym inwentarzu Łukian Ryhuniec dawać dani miodowej kotłów dwa, że mi zdał, ustępuje i ustąpił na dniu dzisieyszym Ostrowu swego Mikołaiowi Dziobie Kropiwińskiemu poddanemu, tedy od tego czasu pomieniony Mikołay Dziuba dań oddawać lub płacić powinien bez żadney exkuzy i pretensyi do dworu Tupaleckiego póki będzie possessya u pana Obucha; podpisuję; datt w Zwiadlu die secunda Aprilis millesimo septingentesimo sexagesimo secundo anno. U tego przypisku powtórnego podpis ręki temi wyrażony słowy A. M. Iaroszewicz. Który to inwentarz per oblatam podany, za podaniem i proźbą wyźmianowaney podawaiącey osoby, a za moim urzędowym przyięciem, słowo w słowo iak się w sobie ma, do xiąg ninieyszych grodzkich Zytomierskich iest ingrossowany.

*Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1768 года,
№ 249; листы 428*

CLXXIII.

Жалоба Ломжинскаго чашника Доминика Гораевскаго на дворянъ Яна Дворжанскаго и Яна Ждановскаго о многихъ грабежахъ, наслѣдяхъ и другихъ препятствіяхъ съ ихъ стороны въ поселенію Гораевскимъ слободы въ ихъ сосѣдствѣ, на урочищѣ Колигоркѣ. 1768 г., Мая 11.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Maia iedyна-stego dnia.

Na urządzie grodzkim w mieście iego królewskiej mości Żytomierzu, przede mną Iozefem Polanowskim, namiestnikiem protunc generału woiewodztwa Kiiowskiego, i xięgami ninieyszemi grodzkiemi, comparens personaliter wielmożny iegomość pan Iakób Szybiński, palestrant grodu Kiiowskiego, imieniem i z wyrazney woli wielmożnego iegomości pana Dominika Goraiewskiego chorążego Łomżyńskiego czyniący, odpowiadając na manifesta tak wielmożnego Dworzańskiego sub die decima sexta Iunii, iakoteż urodzonego Żdanowskiego sub die vigesima octava Iulii et vigesima Augusti anno elapso w grodzie Żytomierskim poczynione, chcąc oraz subtelność ichmość obwinionych, wymawiającą onych z obwinienia, przez wielmożnego pryncypała comparentis sprawiedliwie przed aktami uczynionego, i niby niewinnemi wszystkich krzywd wielmożnemu pryncypałowi comparentis poczynionych. dawnieyszemi tranzakcyami, publicznie oświadczonych być okazującą.—odkryć in parte przynajmniej, takową przed aktami ninieyszemi w porze terażnieyszej, bo dawniey różne zatrudnienia niesposobność uczyniły, naprzeciwko temuż wielmożnemu Ianowi Dworzańskiemu i tegoż imienia Żdanowskiemu czyniąc remanifestacją, z manifestu zaś imieniem iaśnie oświeconego xięcia iegomości Lubomirskiego woiewody Braclawskiego sub die vigesima secunda Augusti eodem anno niewinnie i niesprawiedliwie przez wielmożnego iegomości pana Żdanowskiego dla narażenia comparentis pryncypała temuż iaśnie oświeconemu xięciu iegomości woiewodzie Braclawskiemu, iurysdatorowi iego, zanieśionego explikując, przeciwko wielmożnemu Iozcfowi Wążowi, gubernato-

rowi Smilańskiemu, manifestuie się i tak: o to: iż ichność obwinieni, wszyscy trzy nierozdzielnie iednych myśli i przedsięwzięcia będąc, postanowili tak różnemi uciśnieniami i przykrościami comparentis wielmożnego pryncypała martwić, aby tenże, sprzykrzywszy sobie onę łaskawie nadaną od iaśnie oświeconego wojewody Braclawskiego slobodę Kałyhórkę, opuścić musiał i opuścił, która przeriwność ichność obwinionych nie z innego wypłynęła źródła, tylko że wielmożny comparentis pryncypał nie za ichmościów staraniem i łaską, ale własną prozbą stał się uczestnikiem szczodrobney iaśnie oświeconego xięcia iegomości prawodawcy swego łaski: iaśnie to ztąd się okazuje, że gdy iaśnie oświecony xiąże iegomość listem swoim wielmożnemu Dobrzańskiemu kommisarzowi natenczas dóbr Smilańskich zalecił wyznaczyć dla comparentis wielmożnego pryncypała mieysce na osadzenie slobody, za tem pismem wielmożny Dworzański ziechawszy do Równego, gdzie natenczas iaśnie oświecony xiąże iegomość znajdował się, oświadczył, iż iuż uroczyisko Kałyhórkę iegomość panu Hanczyńskiemu do osadzenia oznaczył; za co iaśnie oświecony xiąże iegomość rozgniewany, dysponował, aby natychmiast prawo na nie wielmożnemu comparentis pryncypałowi napisał, które po drugiem opieraniu się chociaż napisał, lecz takie, że iaśnie oświecony xiąże iegomość, nadzwyczajne widząc opisy, zdarł one, a inne teraz pisać rozkazał, oddane zaś iuż powtórnie sobie do podpisu, lubo ieszcze uciążliwe i wymyślne było, podpisawszy, i mówiąc «więcey na łasce moiey zależeć będzie acz na tem prawie,» oddał wielmożnemu comparentis pryncypałowi; a zatem daremne i cale przeciwne szczycenie się w manifeście wielmożnego Dworzańskiego, że z iego łatwości ma wielmożny comparentis pryncypał slobodę, owszem tak był niełatwy, że gdy by nie szczegó!nieysze iaśnie oświeconego xięcia względy, nie miał by oney wielmożny pryncypał comparentis; i ztąd poszło, że wielmożny Dworzański, w kilka potem czasów ziechawszy w Smilańszczyznę do slobody swoiey Sokołówki, pół mili od Kałyhórki odległej, oświadczył się his formalibus: «Zaczeła Kałyhórka osiadać, ale nie będzie z niey miał pociechy iegomość pan Goraiewski!», co i ziściło się, bo w nieprzedłużoney zaraz porze, gdy dwie tylko ieszcze wieś Kałyhorka liczyła chałupy i kurzeniów kilka, kozacy Smilańscy w Kapustyney mieszkający, niewiedzieć cuius motivo, napadli na nią, z imprezą popalenia kurzeniów i rozpędzenia ludzi, przecież ludzie Kalihórscy choć nie bez znacnych odebrania razów oparli się onym i na dowód tego bezpraw-

nego ich postępku i niaizdu ianczarki zatrzymali; w której krzywdzie szukał wielmożny cześnik sprawiedliwości u wielmożnego Węża gubernatora Smilańskiego pokilkakrotnie, ale nakoniec żadney nie doznawszy, tylko świadczenia, a potem pogroźki, udać się starał do samego iaśnie oświeconego xięcia prawodawcy, iakoż ztamtąd przywiozł dyspozycyę, aby wielmożny Wąż ziechawszy na grunt do Kałyhórki, inkwizycyą wyprowadził i tę zapieczętowaną iaśnie oświeconemu xięciu iegomości odesłał, co żadnego dotąd nie odniosło skutku. Daley zaś ludzie Sobolewscy wielmożnego Dworzańskiego drzewo do stawienia chałup sposobne, slobodzie Kalihorce przyległe po pod samą wsią, na przedaź za granicę wycięli, którego gdy wielmożny comparentis pryncypał nie pozwolił, naprowadzili na niego o północy Serbów, którzy i drzewo zabrali i niewyliczonych krzywd, zaborów wielmożnemu cześnikowi naczynili. Urodziło się zaraz powtórne od tychże temuż skrzywdzenie, dano albowiem znać wielmożnemu comparentis pryncypałowi, że ludzi dwóch Smilańskich ze wsi Kiryłówki uchozdziło na slobodę zagranicę, w czym chcąc okazać przysługę swoją wielmożny cześnik dla iaśnie oświeconego xięcia iegomości, zatrzymał przedsięwzięcie onych i natychmiast dał znać o tem do Kapustyniec, zkąd przysłano po nich kozaków i wzięto; tandem w drodze, kozacy z przyczyny pokrewieństwa uciekających chłopów synów onych wypuścili, którzy dawszy o tym znaź za granicę sprowadzili na wielmożnego comparentis pryncypała Serbów, w której porze naiechali Serbowie i pozostałe uciekających chłopów rzeczy u wielmożnego comparentis pryncypała, przez nich że dla ciężkości zostawione, zabrali i onemu niezmierne naniesli szkody. W tych tedy tak znacznych pokrzywdzeniach swoich tak u wielmożnego Dworzańskiego, kommisarza natenczas, iako też i u wielmożnego Węża, gubernatora Smilańskich, dopraszał się z powróconych z zagranicy chłopów wielokrotnie satysfakcyi, lecz żadnego względu ani prośby, ani rek wizycyę wielmożnego comparentis pryncypała nie wymogły na nich. Takową satysfakcyą i od urodzonego Żdanowskiego wielmożny cześnik kontentować się musiał, gdy mu siana styrtę z dyspozycyi iego zabrano, kiedy na rek wizycyę swoją, w tych słowach odebrał rezolucyę: «tak sprawiedliwość święta każe, abym cudzego nie przywracał.» Byli to tedy wielmożny Wąż gubernator i urodzony Żdanowski, osobliwiey leśniczy natenczas, Smilańscy, wypełniający dla przysługi wielmożnego Dworzańskiego, ile komis natenczas mającego, chęci i wolą iego, i rzecz sprawiedliwa,

że fauste ukształconymi polityką sposobami, ale aż nader uciążliwości pełnemi, wielmożnego comparentis pryncypała ucisnęli. Otrzymał potem i wielmożny Zawadyński woyski Kiiowski na uroczysko Mokrey Kałihórki prawo, którą blisko samey wsi Kalihórki Suchey osadzać zacząwszy, wyrobione pracą ludzi wielmożnego ukrzydzonego z obłogu pola, wyprawione sianożęć, i wszelkie należytości poodbierał; młyn na ostatek, staraniem wielmożnego comparentis pryncypała wystawiony, do niego właściwie należący, przywłaszczył, który tak już zewsząd obarczonym zosiał, że ani gruntów dla siebie i poddanych, ani sianożęci używać nie mógł i nie może, albowiem w przeszłoletniej porze, nie wzmiankując innych, gdy poddany wielmożnego żalącego się wyszedł na sianożęć własną kosić trawę, urodzony administrator wielmożnego Zawadyńskiego, naiechawszy onego z ludźmi, których zawsze do wiolencyi zwykł używać, tak zbić młotkami kosy klepiącymi kazał, że ledwie z tym się mie rozstał światem, w którym ukrzywdzeniu dwóch gromadzkich ludzi z urodzonym administratorem swoim, nazwiskiem Nowakowskim, posyłał wielmożny cześnik do wielmożnego Węża, dopraszając się zlitowania się przynajmniej nad ludźmi tymi, którzy na dalsze usługi iaśnie oświeconemu xięciu są wezwani, zkąd takową odnieśli odpowiedź: «kiedy wam tam ciasno, to idźcie do Kalihórki Mokrey, Sobolówki albo Słupeczney, albo niech pan Goraiewski mnie tey ustąpi słobody, to będziecie mieli wszystkiego dostatkiem». Takimi więc napełniwszy ichmość obwinieni wielmożnego pryncypała comparentis uciśnieniami, ieszcze wielmożny Dworzański manifestem swoim czynił zarzuty, że wielmożny comparentis pryncypał nad opis prawa w gruntach się rozprościerał, lasy dezolował, a uawet gruntów wymagającą potrzebę lasów na obudowanie zabronił, nadto spuszczonego sztuk kilkadziesiąt na cerkiew drzewa zabrać dysponował. Sianożęci zaś urodzony Lobecki administrator iegomość obwinionego Sobolewski pozatykał pod samą wsią do Sobolówki, a siana stogów kilka wielmożnemu ukrzywdzonemu zabrał. Urodzony zaś Żdanowski ważył się nienależycie opisać i oczernić, że iakoby wielmożny pryncypał żalącego się, stante vita wielmożnego Karnickiego, żydów arędarzów Słupyczańskich więzić, w łańcuchy zakowywać i słoniną w szabasy karmić miał, które iako iest przeciwne, wyraźnie wiadomo aktom; po śmierci zaś wielmożnego Karnickiego iakoby poddanych Słupyczańskich kaleczył, z odzienia obdzierał, czego nietylko że nie czynił, ale uczynić nie mógł, ponieważ natenczas,

chroniąc się zawziętych ludzi myśli, na życie swoje niewinnie czuwających, w Smilańszczyźnie i w domu nawet swoim nie nadydował się. Nakoniec w manifestcie imieniem iasnie oświeconego xięcia iegomości wojewody Braclawskiego podanym, wyraził, iakoby wielmożny comparentis pryncypał ludzi zagranicznych na arzędzie u siebie konserwować miał i tym pretextem lasów onym i gruntów używać dopuścił, pomoc, radę i protekcyę imże dawał, do czego iako wielmożny comparentis pryncypał nie zna się, tak nie wie iakim by to sposobem być mogło, aby ci, którzy tylokrotnie czynili wielmożnemu comparentis pryncypałowi niazdy, zabory, mogli iakie mieć z nim porozumienie, aby tym mógł drwa wywozić kazać, którym, iako się wyżej wyraziło, urąbanych przez ludzi Sobolewskich wywieźć nie dopuścił, a wrócone przez kozaków Smilańskich od granicy z drzewem podwoły miał odbiać, kozaków pokaleczyć, o czym pierwsze dopiero z manifestu odbiera upewnienie,—cóż mówić o istocie tego napastliwego zarzutu? Zgoła takimi urodzony Żdanowski tenże manifest napełnił obiekcjami, iż musi z tego wszystkiego temi się explikować wielmożny comparentis pryncypał słowy, że na poparcie swoich bezprawnych dzieł tenże iegomość obwiniony szuka iakieykolwiek dla siebie niemi permowencyi. Oswiadczył na ostatek, że urodzony Wolfan, podlesniczy natenczas, czyniąc obiazdkę lasów Smilańskich, z perswazyą wypuszczenia z aresztu żydów (którzy nigdy w nim nie byli), wstąpił do wsi Kalihórki, co iako inaczey się działo i umyślnie na ruinę wielmożnego comparentis pryncypała był wysłany,—wiadomo Bogu, ludziom i iasnie to wszystko inkwizycyi pokaże się. O co urodzony comparens, nomine eiusdem principalis sui, magna cum querella iteratis remanifestowawszy się i manifestowawszy się vicibus, id totum ut praemissum est, salva melioratione, actis connotari prosił, co i otrzymał. Iakób Szybiński manu propria.

Книга Киевская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 79; листъ 164.

CLXXIV.

Жалоба Виняцкага скарбника Франциска Шашкевича на Волинскаго скарбника Іосифа Урбановскаго, заставнаго владѣльца имѣній жалобщика Цымбаловки и Яблоновки, объ утѣненіи крестьянъ этихъ имѣній, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1768 г., Іюня 4.

Roku tysiąc siedemset szeszedziątego ósmego, miesiąca Iunii czwartego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Zytomierskim, przede mną Stefanem Rostowskim, namiestnikiem protunc grodzkim starostwa Zytomierskiego, i księgami niniejszemi grodzkimi Zytomierskimi, comparens personaliter urodzony Gaspar Dąbrowski, nomine et ex speciali commissio wielmożnego iego mość pana Franciszka Szaszkiewicza skarbnika Winnickiego, dóbr wsiów Cymbałówki i Jabłonówki, tu w woiewództwie Kiiowskim a powiecie Zytomierskim leżących, dziedzica, przychylając się do manifestu nomine iasnie oświeconego Kaspra Lubomirskiego woiewodzica Krakowskiego, wyżwyrażonych wsiów iurysdatora, eo tonore uczynionego i zauiesionego, naprzeciwno wielmożnemu Iózefowi Urbanowskiemu skarbnikowi Wołyńskiemu, wspomnionych dóbr zastawnemu i niby dożywotniemu possessorowi, skarży, manifestuje się w takowy sposób i o to: a nayprzód, ponieważ szlak nazywający się ab antiquo Czarny też dobra wsie Cymbałówkę i Jabłonówkę od dobr różnych sąsiedzkich graniczy i dystyngwuje, wielmożny obwiniony cum summo praeiudicio moderni haereditenże gościniec rozrywać dopuszcza, przez co uszczerbek gruntów pól nie mały dzieie się; potem poddanych niewyzwyczajnemi robociznami, podrózami, wykładami ucięża i do uciezki przymusza, przez które angaryzacyą nietylko poddaństwo od ciągła i do bytków odpadło, lecz blisko trzydziestu, nie mogąc znieść uciężenia, rozeyść się musiało, arędę znacznie podwyższywszy, tymże arędarzóm krzywdy, przypiski na poddanych czynić dopuszcza, a zatem abusus iuris sui advitalitii commisit et committit, co wszystko i więcey inkwizycyami dowiedziono i wyprobowano będzie; więc ratione praemissorum,

nomine cuius supra, iterum atque iterum manifestaie się, offerendo magnificum principalem respectu praemissorum tam de abusu commisso iuris advitalifii iure acturum velle, salva eiusque manifestationis melioratione, si opus fuerit. Gaspar Dąbrowski.

Книга Житомирская городская, записовая и поточная, 1768 года, № 249; листъ 220 на оборотъ.

CLXXV.

Люстрація королевскихъ имѣній Борокъ, Мостица, Волошекъ, Дубна и Дубенской Воли, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ скота, повинностей и всѣхъ вообще доходовъ имѣнія. 1768 г., Іюля 15.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego dziewiątego, miesiąca Ianuarii trzeciego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Kazimierzem Zaleskim namiestnikiem natenczas grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego i xiegami ninieyszemi grodzkiemi comparens personaliter urodzony Piotr Boczkowski te lustracye dwie wsiów Borek, Mostyszczce i mdyna Łukianowski zwanego na iedney stronie sexterna, na drugiej wsiów Wołoszek, Dubna i Woli Dubieńskiej przyległości z opisaniem w szczególności i ieneralności tych wsiów dwóch folwarków z przyległościami, budynków, poddanych. osiadłości i ich powinności, granic i wszelkich prowentów, intrat przez wielmożnego Macieia Alexandra z Lipego Lipskiego wojskiego Bełzkiego, iego królewskiej mości dworzannina skarbu koronnego przysięgłego, sporządzone i spisane iaśnie oświeconym xiążętóm Dymitrowi z Prussów i Iózefie z Mycielskich Iabłonowski starostóm Kowelskim małżonkóm z mocy przywileiu od niaśnieyszego króla iegomości Stanisława Augusta łaskawie na też wsie konferowanego, podanych w possessyę, z podpisem ręki osobnym na iednym sexter-

nie wraz zszyte i pieczętami z osobna przyciśnionemi tegoż wielmożnego dworzanina iego królewskiej mości, do akt niniejszych grodzkich Włodzimierskich do oblaty podał, tak się w sobie obie jedna po drugiej napisane mające:

L U S T R A C Y A

Dzierżawy wsiów Borek i Mostyszcz, tudzież młyna Łukaszowski zwanego, w województwie Wołyńskim, powiecie Włodzimierskim leżący, przy podaniu w possessyę iaśnie oświeconym xiażętom Dymitrowi z Pruss Iabłonowskiemu staroście Kowelskiemu, rotmistrzowi koronnych, ienerałowi leytenantowi Litewskich woysk, orderu Huberta S-go kawalerowi, i Iózefie z Mycielskich, małronkóm, na fundamencie przywileiu od nayiaśnieyszego Stanisława Augusta króla szczęśliwie nam panującego na wsie pomienione Borek i Mostyszcz tudzież młyn Łukianowski, dnia dziesiątego Marca roku teraz biejącego 1768 w Warszawie łaskawie danego, przez mnie Macieia Lipskiego woyskiego Beżskiego, dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego, rotą lustratorską przed aktami grodzkiemi grodzkiemi Beżskiemu przysięgłego, iustrumentem czyli listem podawczym od prześwietney kommissyi rzeczypospolitey skarbu koronnego w Warszawie agitującej się dnia siódmego miesiąca Kwietnia roku terażnieyszego wyznaczonego, tak co do osiadłości budynków, rozległości wszelkich intrat według terażnieyszego stanu dóbr tychże, inwentarzem niżey specyfikowanych, dla podania tychże wsiów Borek, Mostyszcz i młyna Łukianowskiego w possessyę iaśnie oświeconych xiażąt Iabłonowskich starostów Kowelskich, iako oddzieliwszy procenta pomienionych wsiów Borek i Mostyszcz od intrat starostwa Kowelskiego, niemniey wyłączywszy kwartę, wyznaczenia nowej kwarty do skarbu rzeczypospolitey płacić się mającej przy zwykłej na gruncie indagacyi, dnia 15 Lipca 1768 roku spisana.

WIEŚ BORKI.

Opisanie folwarku i budowli.

Wieżdżając do folwarku ulicą pomiędzy chałupami i płotami ciągnącą się w parkanie wrota podwoyne z deszczek, na biegunach pod dranicami, przy których nad schodami furtka na biegunie w kunię drownianey; wszedłszy na dziedziniec po lewey ręce szpichlerz stary na zsy-

pywanie chmielu w węgły budowany pod dranicami z podłogą i powałą, do tego drzwi na biegunach z wrzeczadzem żelaznym, nie daleko którego lamus z drzewa w węgły budowany, pod dranicami wkoło ze trzech stron ganki czyli wystawy na słupach, tudzież wśrodku podłogę i powałę i drzwi na biegunach z zasuwą mający. Pod tym lamusem piwniczek dwie drzewem obudowanych, po części zawalonych; daley idąc folwark z drzewa w węgły budowany pod dranicami, do tego wchodząc do sieni z dziedzińca iako wychodząc ku rzece, drzwi na biegunach z zawiartką; z sieni do izby drzwi na zawiasach z haczykiem przy których komin murowany osuniony reparacyi potrzebujący, w górę wyprowadzony, i piec kafłowy zielony. Okien cztery na pół kwatere otwierających się częścią w ołów, częścią w drzewo oprawnych z okiennicami z nadworza zasuwaniem, ławy ze dwóch stron przy ścianie pod oknami i przy piecu; z izby do alkierza drzwi na zawiasach z wrzeczadzem i klanką w którym okien z kwatarami dwie w ołów, a trzecie w drzewo oprawne Okiennice z podworza zasuwane. mające w izbie i alkierzu podłogę i powałę z drzewa ułożoną; z alkierza do sieni drzwi na zawiasach, naprzeciwko których drzwi do spiżarni na biegunie, w tej okien dwie w drzewo oprawne z okiennicami zasuwaniem; podłoga i powała z drzewa ułożona, w ścianie drzwi do piekarni na biegunie z zawiartką, w której okien trzy w drzewo oprawnych. Piec piekarski z kamienia murowany i ławy koło ścian.

G U M N O.

Wchodząc do gumna wrota podwójne z drągiem, przy których nad schodami fórtka przy wrotach po lewey ręce, tudzież naprzeciwko wrót szopy, ściany w słupy, częścią z iedney strony, częścią z dwóch zarzucone pod słomą, szar ieden od dołu z dranic mające. Przy szopie szpichlerze z drzewa w węgły budowane pod iednym dachem słomą pokrytym, o iednym szarze od dołu z dranic, z tych do średniego szpichlerza wchodząc drzwi na biegunie z wrzeczadzem o czterech ogniwach, z którego do dwóch szpichlerzyków naprzeciwko siebie będących drzwi na biegunach, z tych w każdym oprócz średniego zasieków cztery i okiennice dwie; we wszystkich podłoga i powała z drzewa ułożona. Przy szpichlerzu sto- doła z drzewa w słupy zarzucona, pod słomą o szarze iednym od dołu

z dranic, do której wrót dwoie podwójnych ex opposito na biegunach będących, a trzecie wrota z boku także od południa przy gumnie. Obora, szopy ze czterech stron z drzewa budowane dla schronienia się była w słołę, pod słomą mającą, do której z gumna wchodząc wrota pojedyncze na biegunie, a z dziedzińca od północy i zachodu wrota podwójne; przy oborze staynia w słupy budowana pod słomą z szarem iednym z dranic, do której od północy drzwi na biegunie; w środku podłoga z drzewa przy żłobach dwóch ułożona. Karczma w środku wsi w węgły budowana, pod dranicami, wchodząc do sieni wrota pojedyncze na biegunie; z sieni do izby drzwi na biegunie z haczykiem; komin z gliny lepiony z piecem piekarskim, piec drugi biały kafłowy, okien cztery. Ławy pod oknami; z izby do komory drzwi na biegunie z klamką, okno iedne w drzewo oprawne. Z komory na ulicę drzwi na biegunie z zasuwą. W karczmie tej propinacya skarbowa.

O g r o d y :

1. W chmieliszczach nade drogą rzeki Turyi za dworem na soch	—	—	—	—	—	3	efficit
2. Podo dworem koło gumna na soch	—	—	—	—	—	2	soch
3. Przy lozhu i lamusie na soch	—	—	—	—	—	3	9.

O b s z a r y :

1. Stare Pole zwany przy brodzie Szewnica nazwanym. i drodze z Michnowki do Borek idącej na soch	—	—	—	—	—	30	
2. Przy tejże drodze na drugiej stronie pole Zadoroże zwane soch	—	—	—	—	—	20	efficit
3. Przy sianożęci Czerteż nazwaney niwka na soch	—	—	—	—	—	2	soch
4. Przy tymże Czerteżu pole Strzelanka zwane na soch	—	—	—	—	—	18	90.
5. W nawozach przy ogrodzie chmieliszczu nad błotem na soch	—	—	—	—	—	20	

S i a n o ż ę c i e :

1. Czerteż i Nawozy zwane iedna po drugiej po nad błotem do Szewnicy ciągnąca się na kosarzów	—	—	—	—	—	60	efficit
2. Pastewnik przy ogrodzie za lamusem będący na kosarzów	—	—	—	—	—	5	na
3. W Ostrowie ku młynowi idąc na kosarzów	—	—	—	—	—	15	
4. Na błotach z obydwóch stron matki (?), podczas suchych tylko lat koszywana, na kosarzów	—	—	—	—	—	20	kosarzów
5. W Mostyszczach Kniazi Ostrów zwany nad rzeką Turą, na kosarzów	—	—	—	—	—	6	106.

L a s, w którym dębina, olszyna, choina i krzaki różne; łoży, wierzby, na kiikanaście stay ciągnący się.

O S I A D Ł O Ś C W S I B O B E K Z P O W I N N O Ś C I A M I.

Numera.	Osiadłość.		Sprzężay.		Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.			Czynsze.		Daniny różne.			Prze- dziawa
	Dymy.	Morgi.	Woly.	Konie.		Ciąte.	Poledynamicz.	Plesze.	Złote.	Grosze.	Korze.	Cwierci.	owies.	
1	1	2 ^{1/2}	—	—	Koudrat Omelanczuk . . .	—	—	2	3	15	2	2	2	2 ^{1/4}
2	1	3	2	1	Fedor Bigal . . .	2	—	—	4	6	—	2	2	3
3	1	3	2	—	Neczypor Bigal . . .	2	—	—	4	6	—	2	2	3
4	1	3	2	1	Lewon Goluński . . .	2	—	—	4	6	—	2	2	3
5	1	4	1	1	Daniło Kalenik . . .	2	—	—	5	18	—	2	2	4
6	1	4	2	—	Iwan Matwieyczuk . . .	2	—	—	5	18	—	2	2	4
7	1	3	—	—	Julian Lipicz . . .	—	—	2	4	6	—	2	2	3
8	1	3	2	—	Stefan Lipicz . . .	2	—	—	4	6	—	2	2	3
9	1	2 ^{3/4}	2	2	Demko Sidoruk . . .	2	—	—	3	15	—	2	2	2 ^{1/4}
10	1	2 ^{3/4}	1	1	Sawka Sidoruk . . .	2	—	—	3	15	—	2	2	2 ^{1/4}
11	1	2 ^{3/4}	—	—	Olexa Lipicz . . .	—	—	2	3	15	—	2	2	2 ^{1/4}
12	1	5	2	1	Daniło Milaneczuk . . .	2	—	—	7	—	—	2	2	5
13	1	3	1	—	Andriy Dawidyk . . .	—	2	—	4	6	—	2	2	3
14	1	3	1	—	Naum Swistun . . .	—	Li	ber	od	wsz	elki	powinności	Ty	won.
15	1	3	1	—	Iuzko Gracz . . .	—	2	—	4	6	—	2	2	3

16	1	3	1	—	Jacko Matwieczuk	—	2	—	4	6	2	2	2	2	2	3
17	1	3	2	—	Hawryło Raczyk	2	—	—	4	6	—	2	2	2	2	3
18	1	3 1/2	2	—	Iwan Matwieczuk	2	—	—	4	27	—	2	2	3	3 1/4	
19	1	3	2	—	Ułas Bigal	2	—	—	4	6	—	2	2	2	3	
20	1	3 1/2	2	1	Anton Kadapuc	2	—	—	4	27	—	2	2	3	3 1/4	
21	1	3	—	—	Pilip Milańczuk	—	—	2	4	6	—	2	2	3	3	
22	1	3 1/4	2	1	Petro Swiszek	2	—	—	3	15	—	2	2	2	2 1/4	
23	1	2 1/2	1	—	Zukian Swiczak	—	2	—	3	15	—	2	2	2	2 1/2	
24	1	3	2	1	Pawluk Ostapow	2	—	—	4	6	—	2	2	2	3	
25	1	3 1/2	2	1	Hryc Koreń	Li	ber	od	—	—	—	—	—	—	—	
26	1	3	—	—	Michał Ładaniuk	—	—	2	4	6	—	2	2	2	3	
27	1	2 1/2	2	1	Mikołaj Sidaruk	2	—	—	3	15	—	2	2	1 1/2	2 1/4	
28	1	3	1	—	Iwan Styrnikow	2	—	—	4	6	—	2	2	1 1/4	3	
29	1	3	—	—	Ostap Swistun	—	—	2	4	6	—	2	2	1 1/4	3	
30	1	3	—	—	Trochim Saworuk	—	—	2	4	6	—	2	2	3	3	
31	1	2 1/4	—	—	Petro Kofosuk	—	—	2	3	15	—	2	2	2	—	
32	1	2 1/4	2	1	Stepan Sołoninko	2	—	—	3	15	—	2	2	2	2 1/4	
33	1	3 1/4	1	—	Sidor Nicznec	—	2	—	4	27	—	2	2	3	3 1/2	
34	1	3 1/2	—	1	Carycha wdowa	—	2	—	4	27	—	2	2	3	3 1/4	
35	1	3	—	—	Wasko Mikitiuk	—	—	2	4	6	—	2	2	2	3	
36	1	3	—	—	Hryc Karpow	—	—	2	4	6	—	2	2	3	3	
36	36	110	41	15	Latus efficit	36	12	20	144	27	60	68	80	100	Lesny tylko od panszczyzny wolny motków i sieci wiazania liber.	

Osiadłość wsi Borek z powinnościami.

Ta wieś niedaleko rzeki Turya zwanej na gruntach po większej części piaszczystych, miejscami nizinnych podczas powodzi i lat mokrych, ponad rzeką Turyą będących, zatapianych, osiadła. Żadnych łąnów, obszarów i cwierci formalnych nie ma; ale tylko kawałkami na morgi rachując; pola poddani sieją w morgu oprócz łąki pola na pługów czyli soch dwie; a jeżeli grunt podlejszy, tedy proporcjonalnie więcej nadają. W tej tedy znajduje się pola dworskiego w ogrodach na soch osiem, w obszarach na soch dziewiędziesiąt, w sianożęciach na kosarzów sto dziesięć. Poddanych z tywónem, mirocznikiem i lesnym 36; to jest ciągłych, parowych 10, pojedynczych 7, pieszych 11. Powinności są ich takowe: Poddani ciągli ciąglem, pieszy pieszo na tydzień po dni dwa robią i tłok dwie na rok odbywają; na szarwarku dwa razy do roku, raz na wiosnę, drugi raz w jesieni do młyna Łukianowski zwanego wychodzi, za dzień pańszczyzny dwie fury drzew wywozi; powozu o mil dwanaście dwa razy do roku ciągli odbywa, pieszy zaś in vim powozu dui dziesięć, to jest za każdy powóz po dni pięć robi. Czynszu z każdego morga złoty jeden groszy dwanaście płacą. Owsa z dymu czyli chałupy krubek dwie w garcy ośm. Chmielu cwierci dwie, to jest korcy Warszawskich natłuczonych dwie daie; dani miodowej proporcjonalnie według gruntu oddaie, lub in vim dani z każdego morga po groszy piętnaście płaci. Kapustę sadzą, polewają. Konopie moczają, wywłóczają, mięszą bez pańszczyzny; a ile morgów trzyma, tyle z pańskiego włókna motków na dwu-tłokciowe motowidło w pasem 20, nici 30 przedzie. Oprócz tego każdy gospodarz z własnych nici sieci po sążni trzy w ok szesdziesiąt wywiązuie. Stróżę dobową z Mostyszczami po iednemu w koley do dworu odbywają. Do ryb łowienia za poczesną do niewodu chodzą. Na chorągiew rzeczypospolitey podymnego złotych 51 i hiberny zł. 125 groszy 15 do roku płacą.

Aręda czyli propinacya w tej wsi iako i innych skarbową, tym sposobem regulowana: korzec Warszawski słodu lub wymiaru z młyna wódki prostey na wyszynk spust ieden w garcy dziesięć wydaie, na którą expens ta: na spustą groszy piętnaście; słodownikowi od każdego korca słodu groszy 3; szynkarzowi 20 miara,—inne zaś expensa niżey wyrażone.

Summarysz intraty ze wsi Borek roczney.

	złote.	gro-	szs
Od poddanych:			
17 ciągłych, na tydzień dni 34, a na rok dni 1768, a grossis 9 — — — — —	530	12	
6 Poiedynczych, na tydzień dni 12, na rok dni 624, a gros. 6 — — — — —	124	24	
10 pieszych, na tydzień dni 20, a na rok dni 1040, a gros. 6 — — — — —	208	—	
33 powinnych, od każdego dni 2, a od wszystkich 66, a gros. 6 — — — — —	13	6	

Daniny czynszu.

1. Za owsa krubek 68, krubka w garcy ośm, a floren. 1, efficit — — — — —	68	—	
2. Za chmielu cwierci 68, ćwierć w garcy 32, a flor. 1, efficit — — — — —	68	—	
3. Za miodu garcy dwadzieścia, garniec a flor. 2 gr. 16 — — — — —	50	20	
4. Z osiadłych pod pańszczyznę (exemptis liberis) morgów 103', a flor. 1 gr. 12 — — — — —	144	—	
5. Za uprzedzenie motków 100, a gr. 6 — — — — —	20	—	
Od poddanych 17 za powoz po dwa razy odbywany o mil 12, a rachując powoz ieden a fl. 4 — — — — —	136	—	
Od poiedynczych i pieszych 16 od każdego in vim powozu dni 10, a od wszystkich dni 100 a gr. 6 — — — — —	32	—	
Za wyrobienie sieci od każdego sążni 3 na ok 60, a od poddanych 33, sążni 99 a fl. 1 — — — — —	99	—	

Propinacyi skarbowey a die 24 Januarii 1767 anni ad diem eundem 1768.

	(185 kwaterki '., garniec a fl. 1		
Za wódki prostey	(gr. 18, fl. 299 gr. 4 den 9		
garcy.	(341 kwaterka 1, garniec a fl. 1	den.	
	(gr. 22, fl. 591 gr. 5 den 4 1/2, 960	9 13 1/2,	
Za piwa garcy 525,	garniec a gr. 4 fl. 70		
<hr/>			
	Latus facit	2454	11 13 1/2,

WIEŚ MOSTYSZCZE.

O p i s a n i e k a r c z m y .

W tej wsi karczemka z drzewa w węglę budowana, pod dranicami, do której wrota na biegunie i przy tychże furtka do sieni, z sieni do izby drzwi na biegunie; w izbie piec piekarski, okienek dwie; na przeciwko komora, do której z sieni drzwi także z wrzeczadzem.

Nazwiska	Osiadłość		Sprzężay.		Osiadłość Mostyszcz. Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.		Czynsze.		Rozne daniny.			Prze- dziwa	
	Dymy.	Morgi.	Woly.	Konie.		Ciągłe.	Polegdyneze	Pieszce.	Złote.	Grosze.	Korce.	Cwierci.		Garce.
1	1	6	1	1	Jacko Rudczyk	2	—	—	8	12	2	2	4	6
2	1	3	—	—	Kondrat Bacholik	—	—	2	4	6	2	2	2	3
3	1	3	—	—	Olexa Demczuk	—	—	—	4	6	2	2	2	3
4	1	3	1	—	Iwan Nestoruk	2	2	—	4	6	2	2	2	3
5	1	3	—	1	Semko Nestoruk	—	2	—	4	6	2	2	2	3
6	1	6	2	2	Iakób Nestoruk	2	—	—	8	12	2	2	4	6
7	1	3	1	1	Ukas Swiryduk	2	—	—	4	6	2	2	2	3
8	1	4	1	1	Petro Kaleniuk	2	—	—	5	18	2	2	3	4
9	1	4	—	1	Kirik Laszczanica	—	2	—	5	18	2	2	3	4
10	1	3	—	—	Kuźmicha wdowa	—	—	2	4	6	2	2	2	3
11	1	3	1	—	Wasył Swiryduk	—	2	—	4	6	2	2	2	3
12	1	6	2	2	Daniło Swiryduk	2	—	—	8	12	2	2	4	6
13	1	3	—	—	Hapan Kornyło	—	—	2	4	6	2	2	2	3
14	1	6	1	—	Nazar Haponik	—	2	—	8	12	2	2	4	6
15	1	3	—	1	Ilawryło Kula	—	2	—	4	6	2	2	2	3
16	1	4	—	—	Larnud Lipicz	Liber	od	wsz	4	6	2	2	2	3
16	16	63	10	10	In summa	10	12	6	82	18	30	30	40	59

Lesny od pańszczyzny, motków,
przedzenia, sici robienia libr.

OSIADŁOŚĆ WSI MOSTYSZCZ Z POWINNOŚCIAMI.

Ta wieś iak i Borki niedaleko rzeki Turyi, na podobnych gruntach osadzona, rzeką Turyą od wsi Borek przedzielona, obszarów i ogrodów dworskich ani żadnych formalnych pól nie mająca; znajduie się w tey pod poddaństwem pola osiadłego morgów 63, pustego morgów . . . . . Poddanych z lesnym i gumienym 16, to iest parownych czyli pocieżnych pięciu, pojedynczych sześciu, pieszych pięciu. Powinności tey wsi poddanych takowe iako i we wsi Borkach, w tem tylko się różnią, że ci po więcey dani miodowey, to iest ze trzech morgów po garcy dwa daią, lub niemający miodu za każdy garniec po złotemu i groszy 16 płacą. Od kapusty polewania, sadzenia i wywiązywania po trzy sążni sieci wolni. Ale natomiast każdy oprócz motków, zwyczajem iak i w Borkach z dworskiego włókna przedzonych, po motkowi iednym dwułokciowym w pasem pięć z własney przędzy do dworu oddać powinien; iako i z pól pustych snop piąty do dworu należy. Podymnego i hiberny tylko co i Borki płacą, do których mielnicy młyna Łukaszowskiego przykładają się. Propinacya w tey wsi iak i w Borkach dworska.

I n t r a t a n a r o k t a k o w a :

	złote.	Gro- sze.
Od poddanych:		
5-ciu na tydzień dni 10 ciągłych, a na rok dni 520, a grossis 9	156	—
6-ciu na tydzień pojedynczych dni 12, a na rok dni 624, a gros. 6	124	24
3 na tydzień pieszych dni 6, a na rok dni 312, a gr. 6	62	12
14 od każdego powinnyh na rok dni 2, od wszystkich 28, a gros. 6	5	18

Daniny:

Za owsa krubek 30, krubka w garcy 8, a florenum 1 — 30 —

Za chmielu ćwierci 30, ćwierć w garcy 32, a flor. 1	—	30	—
Za miodu garcy 40, a fl. 2 gr. 16	—	—	101 10
Czynszu z osiadłych (exceptis liberis) pod pańszczyzną mor- gów 56, a fl. 1 gros. 12	—	—	82 18
Od poddanych 5-ciu za powoz na dwa razy o mil 12 odby- wany, każdy rachując a fl. 4	—	—	40 —
Od poddanych 9-ciu pojedynczych i pieszych in vim powozu od każdego dni 10, a od wszystkich dni 90 a gr. 6	—	18	—
Za uprzedzenie motków 59, a gr. 6	—	—	11 24
Za motków kręconych na sieć 14, a gr. 15	—	—	7 —
(garcy 29, garniec a fl. (			
Z propinacyi skarbowey (1 gr. 14, fl. 42 gr. 16(			
(garcy 36 ¹ / ₂ , i kwatereka(			
a d. 24 Januarii 1767 ad (1, a fl. 1 gr. 10, fl. 58(flor.	—	229	22
(gr. 15 . . . . . (			
diem eundem 1768 wódki (gar. 74 ¹ / ₂ , gar. a fl. 1(			
(gr. 22, fl. 128 g. 21(			
Z pół pustych iskopu żyta korcy 4, a fl. 10, wynaszający flor. 40 na słody detruncunt.			

In summa prowentu na rok . 899 8

Młyny Łukianowskie zwane.

Między gruntami wsi Borek z iedney i Mostyszcz z drugiey strony, znajdują się młyny dwa przy rzece Turya zwaney, ex opposito siebie, w węgły budowane, pod dranicami, każdy o iednem kole podsobniaku, po kamieniu iednym zwierzchnim i spodnim i wszelkie należytości mające, od których mielnicy dwai, czwartą miarkę biorąc, na żelaza, kamienie, łóy, czwarty grosz przykładają się i czynszu złotych trzydzieści płacą. Wymiaru zaś trzy części na skarb branego było korcy Warszawskich siedemdziesiąt dwa, który na słody detruncat. Folusz niedaleko kończącej się grobli, przy teyże rzece w węgły budowany, pod dranicami o iednym kole podsobniaku, dwa gniazda czyli koryta do folowania sukna mający, w którym od folowania sukna postronni od łockia po szelągu, własni poddani od łocki 4 po groszu iednym płacą.

Opisanie karczmy i wszelakiej budowli skarbowey przy młynie znajdu-
iącej się.

Karczma z drzewa budowana pod dranicami do której z sieni drzwi dwoje z przychodu na biegunach; w sieniach kucbenka do gotowania, drzewem obudowana. Z wyjazdu zaś w tyle wrota na biegunie; z sieni do izby drzwi na biegunie z wrzeciędzem, — w tej komin z gliny lepiony, w górę na dach wyprowadzony, z piecem piekarskim i piecem od dołu z cegły, górą z kafli będącym. Ławy wkoło ścian i przy piecu, powała i podłoga z drzewa ułożona; z izby do komory drzwi na zawiasach z wrzeciędzem, w tej okno w ścianie wycięte dla światła, zasuwane; i drzwi na podwórze na biegunie z zasuwką. Podłoga i powała z drzewa ułożona. Za wrotami w tyle chałupa, do której z sieni drzwi na biegunie z zawiartką i także drugie drzwi z sieni na ogród, trzecie drzwi z sieni do izby podobne, w której piec piekarski z buwdurem, okien cztery; podłoga i powała z drzewa ułożona. Za karczmą obora drzewem w słupy zarzucona, pod słomą. Niedaleko teyże karczmy na boku szpichlerzyk w węgły budowany, pod dranicami, w którym podłoga i powała z drzewa ułożona; przy szpichlerzyku sieni zawalone; z tej drzwi na biegunie do szkołki żydowskiej z podłogą i powałą, komin z gliny lepiony, piec kaflowy, okien trzy mającey. Naprzeciwko karczmy szpichlerz w węgły budowany pod dranicami z wystawą o czterech słupach, do którego drzwi na zawiasach z wrzeciędzem o dwóch ogniach, w tym zasieków trzy, podłoga i powała z drzewa włożona. Opodal suszarnia w węgły budowana pod dranicami; wchodząc do sieni drzwi na biegunie, z sieni do izby pod schodami na górę do suszarni idącemi drzwi na biegunie, w izbie piec z cegły do palenia dla suszenia słodów i okienko w ścianie wycięte dla światła zasuwane. Za potokiem czyli rzeczką od Turyi ciągnącą się winnica z drzewa w słupy zarzucona, do której wchodząc wrota z deszczek, w środku piecki rozwalone. Przy tej winnicy stajenka przybudowana o trzech ścianach w słupy, pod dranicami, w tyle tej stajenki wołownia z drzewa w słupy zarzucona słomą mierzwiastą pokryta, a naprzeciw wołowni chlewów dwa drewnianych w słupy budowanych pod mierzwą, miejscami znacznie opadła. Wszystka ta budowla (oprócz młynów, folusza, szpichlerza) nadpustoszała, reparacyi znacznie potrzebuje.

Nazwiska.	Osia- łość.		Sprzę- zay.		Osiadłość popdanych. Imiona Nazwiska.	Pańsz- czyzna.		Czyn- sze.		Daniny różne.			Przęd- ziwe.
	Dyny.	Morgi.	Woty.	Konie.		Ciągłe.	Pojedyncze.	Złote.	Grosze.	KrunkiOwes.	CwerciChmel.	Garce.Miód.	
1	1	3	2	—	Zacharko Motlik	2	—	4	6	2	2	2	3
2	1	3	1	—	Tymosz Lipicz .	—	2	4	6	2	2	2	3
3	1	2'	2	1	Semen Mielnik .	2	—	3	15	2	2	2	*)
4	1	2'	2	1	Iwan Mielnik .	2	—	3	15	2	2	2	
4	4	11	7	2	In Summa .	6	2	15	12	8	8	8	6

*) Mielnicy od przedzenia i dawania nici wolni, z innemi na grun-
tach Mostyskich osiedli.

Powinności popdanych przy tym młynie Łukianowski zwanym miesz-
kających i mielników takowe jak i popdanych wsi Mostyszcz wyżej opi-
sane. Mielnicy tylko dway od przedzenia motków, dawania nici kręco-
nych, powozu, wolni będąc, czynsz za niekarmienie wieprzów po złotych
piętnaście płacą. Do podymnego i hiberny do popdanych we wsi Mos-
yszczach mieszkających przykładają się.

Prowent na rok takowy.		Złote	Gro- sze.	Sze- lagi.
Od Poddanych, i Daniny Czynszu.				
3-ch	Na tydzień ciągłych dni 6, a na rok.d. 312, a grossis 9	93	18	
1-go	Na tydzień pojedynczych d. 2, a na rok dni 104, a gr. 6	20	24	
4-ch	Od każdego powinnyh dni 2, a od wszystkich dni 8, a gr. 6	1	18	
	Za owsa krubek 8 a florenum 1	8	—	
	Za chmielu cwierci 8, a flor. 1	8	—	
	Za miodu garcy 8, a flor. 2 gr. 16	20	8	

Za osiadłych morgów jedynaście a flor. 1 gr. 12	15	20	
Od mielników za niekarmienie wieprzów			
Za powóz po dwa razy odbywany przez poddanego ciąglego jednego	8	—	
In vim powozu od poddanego pieszego dni 10, a gr. 6	2	—	
Za uprzedzenie motków 6 a gr. 6 fl. 1 gr. 6)	2	6	
Za kręconych nici motków dwa a gr. 15 fl 1 .)			
Z folusza od poddanych tej dzierzawy od folowania			
Sukna łokci 802, łok. 4 a gr. 1.	6	20	1 ¹ / ₄
Od poddanych od folowania łokci 2080, łokci a szel. 1	23	3	1
Z propinacyi hurtowej a die 24 Jannurii 1767			
anni ad diem cundem 1768 wódki:			
Garcy 29 a fl. 1 gros. 14, fl. 42 gr. 16)			
Garcy 121 a fl. 1 gr. 18—fl. 193 gr. 18)			
Garcy 38 ¹ / ₄ i kwaterku 1 ¹ / ₄ , a fl 1. gr.)	363	1	—
22—fl. 66 gr. 24 . . . . .)			
Wymiaru z młyna korcy warszawskich 72 na słody detruncat.			
— —	542	21	2 ¹ / ₄

K o m p u t i n t r a t y r o c z n e y z d z i e r z a w y B o r e c k i e y .

Wieś Borki . . . . złotych 2454 gr. 11)			
denaruw 13 ¹ / ₄ . . . . .)			
— Mostyszcze . . . . złotych 899 — 8)	Efficit	3896	gr. 10
denaruw 13 ¹ / ₄ . . . . .)			den. 15.
Młyny Łukianowskie z foluszów złotych 542)			
gr. 21 denaruw 1 ² / ₄ . . . . .)			
Wymiaru z młyna Łukianowskiego korcy 72 a fl 8 złot. pol 576			
detruncunt na słody gorzałczane.			

O n e r a e t e x p e n s a f u n d i r o c z n e .

P. Dyspozytorowi dzierzawy salarium złt. pol. — — —	120
Oprocz wymiaru na słody obracanego, zboża na słody gorzałczane przysypianego żyta korcy 6 ¹ / ₄ a fl. 10 hreczki	
korz. 1 a fl. 8 owsa kor. 2 a fl. 4 efficit	81
Łączmienia na piwo korcy 5 ¹ / ₄ a fl 8 — — —	41

Na reparacya karczmy, budynków różnych — — — —	43
— Grobli oprócz szarwarków dni 200 a gr. 6 —	40
— Kotła gorzalczanago za nadpalenie — — —	20
— Naczynia browarnego — — — — —	4—16
— W młynie za żelaza — — — — —	12
Kamienie do roku ze dworu oprócz przyłożenia mielników —	22
Łóy do młyna i foluszu — — — — —	3—20
Za drew fur 85 do każdego spustu po furze a gr. 4 ¹ / ₂ , —	12--22 ¹ / ₂ .
Za drwa do suszenia słodów kor. 10 po fur 3, wynosi 26, a gr. 4 ¹ / ₂ , — — — — —	3—27
Od wyrobienia) Winnikowi) Gorzałki spustów 85 a gr. 15	42—16
)) Korcy 5 ¹ / ₂ , na piwo od korca	
)) a gr. 9 — — — — —	1—17
) Słodownikowi słodu korcy 85 a gr. 3 —	3—15
Szynkarzowi dwudziesta miara czyli grosz) gorzałki —	71-- 4 ¹ / ₂ .
— — — — —) piwa — —	3—15
Stróżowi do pilnowania browaru i szpichlerza — — — —	40 —
Efficit złotych 616 groszy 10 den. 15.	

Wytrąciwszy expens złt. 616 gr. 10 denarów 15 z wyżej
 wyrażoney w percepcie summy 3896 gr. 10 den. 15,
 zostaje intraty z którey kwarta płacona być ma — — — 3,280
 Relictis tribus sortibus na 10-ch possesorów wynika z pozostajej summy kwarty — — — — — 820.

L a s y t e y d z i e r ż a w y .

Oprócz lasow, krzaków wyżej przy Borkach opisanych, znajduje się w Mostyszczach las drzewa różnego, na budowle, bednarkę i różne statki gospodarskie zdalny, to jest sosniny, iasienninę, olszynę, dębinę, osieczynę mający, od rzeki Turyi wkoło po za gruntami i między polami Skostyskimi wzdłuż na pół mili, a wszereż na kilka miejscami na kilkanaścioro stay ciągnący się.

Opisanie granic dzierżawy Boreckiej według używania terażniejszego.

Od wschodu słońca graniczy wieś Mostyszczce ze wsią Ostrowkiem dobrami ziemskimi jeziorum czyli strugą z Temruwa lasa ciągnącą się,

w rzekę Turyą wpadającą. Na południe ze wsią Buzakami, rzeczką Łusnią czyli odnogą z Turyą łączącą się, czyli wpadającą. Przeszedłszy poniżej rzekę Turyę, graniczy wieś Borki z miasteczkiem Michnowką błotami w lasku, Osyna zwanemi będącemi ku brodowi Szawnica, a od brodu tego strugą przez lasy czarne ku uroczysku Werchy nazwane ciągnącemi się. Na północ za wsią Chotuszowem do starosta Kowelskiego należącą. Zaczynając od uroczyska Werchy, przez Wilczy Mech do mostka na strudze Czolonnik nazywającej się będącego; dalej ku wschodowi strugą Czolonnikiem przez błota Klimowe Hrudy z rzeką Turyą łączącą się. Grunta zaś wsi Mostyszczce od Borek, rzeka Turya dzieli. Przy opowiadaniu niektórych granic uskarżali się poddani wsiów Borek i Mostyszcz, iż z iedney strony od wsi Ostrowka J. W. Krasickiego chorążego nadwornego wielkiego xięstwa Litewskiego, z drugiey strony od wsi Buzakowa wielmożney Klary z Brozków Wkryńskiej, chorążyny Parnawskiej, grunta przywłaszczając usiłują, i niemało przez różne zabory ponoszą krzywdy, o czem nie małym kosztem iest prowadzony process. Po wyprowadzonym z indagacyi inwentarza, opisanych powinnościach poddaństwa, adnotowanej sytuacji w budynkach, polach, sianozęciach, lasach, granicach, oddzieliwszy procenta wsiów przecieczonych Borek i Mostyszcz, tudzież młyna Łukianowskiego od intraty starostwa Kowelskiego, z oddzielnego procentu kwartę złotych osiemset dwadzieścia corocznie do skarbu rzeczypospolitey wnosić się dwoma ratami po złotych 410 mającą wyznaczysz, też kwartę złotych osiemset dwadzieścia z kwarty starostwa Kowelskiego in anno 1765 podczas lustracyi oznaczoney in eadem . . . . .

wyłącza, i oraz przychylając się do tego listu podawczego odebranie dupli oznaczającego, też duplę przez iaśnie oświeconych xięząt Iabłonowskich starostowstwa Kowelskich każdey ich osoby po złotych osiemset dwadzieścia № 820 w summie 1640 od oboyga wynoszącą, wypłacić in instanti zaleciłem. A ponieważ ciż iaśnie oświecone xiążęta Iabłonowscy duplę summe złotych 1640 wynoszącą zapłacili, przeto z wyliczoney i wypłacney tychże iaśnie oświeconych xięząt Iabłonowskich starostowstwa Kowelskich, imieniem skarbu koronnego kwituję. Po skutecznoney we wszystkich od prześwietney komissyji zaliczeniach, sposobem wyżej wyrażonym lustracyi, też dzierzawę wsiów Borek, Mostyszczce i młyna Łukianowskiego z folwarkiem w teyże wsi będącym, polami, rokami, łąkami i sianozęciami, lasami, budynkami, rzekami, stawami, sa-

dzawkami, całą osiadłością i rozległością, poddanymi oboiey płci, przykazawszy wszelkie dla iaśnie oświeconych possessorów posłuszeństwo, mocą mnie od prześwietney komissyi rzeczypospolitey skarbu koronnego daną, w istotną i aktualną iaśnie oświeconych xieżąt, Dominika z Pruss Iabłonowskiego starosty Kowelskiego, rotmistrza koronnych generała leytenanta Litewskich woysk, kawalera orderu S-go Huberta, i Iózefy z Mycielskich małżonków, vigore przywileiu od nayiaśnieyszego Stanisława Augusta szczęśliwie nam panującego łaskawie danego, tudzież listu podawczego od prześwietney komissyi rzeczypospolitey dostąpionego, dopuściwszy urzędowney intromissyi, podałem possessyą, lustracyą ninieyszą wraz z summaryszem intryaty, cum onere płacenia kwarty przez się wylikwidowaney do skarbu rzeczypospolitey wnosić się mającey, własną ręką podpisuję. Działo się na gruncie dzierżawy Boreckiey, roku pańskiego tysiącznego siedemsetnego sześćdziesiątego ósmego. Po którey skończoney pierwszey lustracyi wsiów Borek i Mostyszczyna tudzież młyna Łukianowski zwanego, podpis ręki wielmożnego dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego temi wyrażony słowy: Maciey Alexander z Lipego Lipski woyski Bełzki, dworzanin iego królewskiej mości skarbu koronnego przysięgły manu propria. (Locum Sigilli). Po skończonym zaś podpisie, druga następująca wsi Wołoszek z przyległościami, to iest Dubna i woli Dubieńskiej przez tegoż wyż wyrażonego dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego sporządzona, nierozdzielnie na iednym sexternie po pierwszey, w te słowa:

L U S T R A C Y A.

Dzierżawy wsi Wołoszek cum attinentiis Dubna, Wola Dubieńska w wojewodztwie Wołyńskiem, powiecie Włodzimierskim leżącey, przy podaniu w possessyę iaśnie oświeconym xieżętom Dymitrowi (sic) z Prus Iabłonowskiemu Kowelskiemu, Boreckiemu etc. staroście rotmistrzowi koronnych ienerałowi leytenantowi Litewskich woysk, orderu S-go Huberta kawalerowi i Iózefie z Mycielskich, małżonków na fundamencie przywileiu od nayiaśnieyszego Stanisława Augusta króla szczęśliwie nam panującego, na wieś pomienioną Wołoszki cum attinentiis Dubna i Wola Dubieńska, dnia iedynastego miesiąca Marca roku teraz bieżącego 1768 w Warszawie łaskawie danego, przeze mnie Macieia Lipskiego woyskiego Bełzkiego, dworzanina iego królewskiej mości skarbu koronnego, rotą lustratorską przed

aktami grodzkimi Bełzkimi przysięgłego, instrumentem czyli listem podawczym od prześwietney komissyi rzeczypospolitey skarbu koronnego w Warszawie agitującej się, dnia siódmego miesiąca Kwietnia roku terażniejszego wyznaczonego, tak co do osiadłości budynków, rozległości i wszelkich intrat, według terażniejszego stanu teyże dzierżawy. inwentarzem niżej specyfikowanej, dla podania teyż wsi Wołoszek cum attinentis uroczysk czyli gruntów Dubna i Wola Dubieńska w possessyą iaśnie oświeconych zięząt Iabłonowskich starostów Kowelskich, iako oddzieliwszy prowentu pomienioney wsi Wołoszek od intrat starostwa Kowelskiego, niemniej wyłączywszy kwartę wyznaczenia nowey kwarty do skarbu rzeczypospolitey. płacić się mającej, przy zwykłej na gruncie indagacyi dnia dwódziesiątego trzeciego Lipca roku pańskiego 1768 spisana.

Opisanie folwarku

i wszelkiej budowli we wsi Wołoszkach znajdujący się:

Wyeżdżając do folwarku w parkanie wrota podwójne na biegunie, przy których furtka z desek; wszedłszy na dziedziniec, po prawey ręce folwark z drzewa w węgły budowany pod słomą, szar z dranic. ieden od dołu w koło mający. Wchodząc do sieni drzwi na zawiasach z klamką i zasuwą i zawiartką drewuianami. W tey kuchni przy grubie komin mурowany nad dach wyprowadzony mający i przy drzwiach na zawiasach z zasuwą i zawiartką będących, na tył wychodzących, schody nad którymi dziura w powale z drzewa ułożonej wycięta. Z sieni po lewej ręce do izby drzwi z klamką i haczykiem, na zawiasach; w tej komin z gliny lepiony. Piec zielony kafłowy, okien cztery, na poł kwaterą otwierających się z okiennicami z desek z nadworza zasuwaniem. Ławy pod oknami; z izby do alkierza drzwi na zawiasach z wrzeciędzem i klamką, w którym okien dwie we wszystkiem podobnych, jak i w izbie, powała i podłoga w obojgu z drzewa ułożona. Z alkierza do sieni drzwi na zawiasach z wrzeciędzem i klamką naprzeciwko których do spizarni z powałą będącą pod schodami na gorę idącemi drzwi na zawiasach z wrzeciędzem, w tej okien dwie z okiennicami z nadworu zasuwaniem. O ścianę do piekarni z sieni drzwi na biegunie w której piec piekarski, okien cztery w drzewo oprawnych, ławy pod oknami, powała z drzewa ułożona. Za folwarkiem w tyle komórka, kurnik i chlewów dwa dla drobiu, w węgły z drzewa

budowane pod jednym wciąż ciągnącym się dachem, słomą poszitym z drzwiami do każdego z osobna na biegunach z nadworża będącemi. Naprzeciwko folwarku lamus wpośród dziedzińca stojąsy, w węgły budowane pod starym gątowym dachem, do którego pod schodami na górę z nadworża idącemi nad mostkiem drzwi na zawiasach z wrzeciędzem o trzech ogniwach, w tym podłoga z drzewa ułożona. Pod lamusem piwnica drzewem obudowana z podłogą i powalą do której szedłszy schodami pod daszkiem gątowym będącemi, drzwi na zawiasach z wrzeciędzem; na boku lamusa po prawej ręce chlew, ściany drzewem w słupy zarzucone pod słomą, ze trzech stron szopy mający, z czwartej z przychodu wrota na biegunie. Za tym karmnik z drzewa w słupy budowany z drzwiczkami i korytem pod słomą, do tej idąc naprzeciw lamusa Słodownia w słupy budowana, częścią pod dranicami, częścią pod słomą zostająca; do tej drzwi na biegunie z zawiartką, w sieniach piec słodowy z gliny na ziemi drzewem w węgły obudowany, z sieni do izby dla zalewania siodu będącej; drzwi na biegunie, w której komin z cegły murowany i piec kaflowy prosty, okienek trzy w drzewo oprawnych, koryt dwa do zalewania; powała z dylów ułożona. Za słodownią winnica w słupy budowana pod dranicami; do tej drzwi na biegunie z zasuwą w środku pieców trzy murowanych i koryto nad trubnikami, za którą studnia oczębowana z żurawiem do ciągnięcia wody, dalej idąc na boku z przyjazdu szopa z przegrodami pod jednym z dachem ciągnącym się słomą poszitym. Stajenek dwie, wołowni dwie, komorka na sprzęty gospodarskie, wozownia i schowanie na drwa i naczynie drewniane różne mająca, do każdego z tych wrota na biegunie z zasuwami, do stajenki zaś od winnicy będącej drzwiczki na biegunie.

G U M N O.

Do którego wchodząc pod gętami starymi wrota podwojne na biegunie z drągami do zamykania w kunie żelaznej, na kłódkę, przy tych furtka z wrzeciędzem. Wszedłszy w gumno od wrot szopy zaczynające się, ściany od pól w około z przychodu; zewnątrz gumna po lewej ręce kilkanaście przesel drzewem w słupy zarzucanych wrot dwoie z zasuwami od pola, trzecie z gumna z drągiem do zamykania mające; niedaleko szop szpichlerz w węgły budowany pod słomą do którego drzwi na zawiasach z wrzeciędzem o trzech ogniwach, w tym zasieków ośm, pod-

łoga i powała z drzewa ułożona, za drzwiami schody na górę, nad któremi w powale drzwiczki. Za szpichlerzem nawprzód gumna stodoła na rogach w węgły, a pobokach w słupy budowana pod słomą, do której wrót troje podwójnych na biegunach z kunami na końcu drągów zakowanymi, czwarte z wrzeciędzem także podwójne na biegunie z drągiem do zamykania wrzeciędzem na kłódkę.

Niedaleko gumna obora; szopy po rogach, po bokach w słupy, z nadwórza i ze środka z trzech stron ściany budowane mająca, do której w szopie o dwóch ścianach z przegrodami będącej, drzwi dwoje, jedno za drugimi na biegunie z zasuwą i wychodząc na pole wrota na biegunie z drągiem.

Młyn przy stawku na wodzie z błot ściągającej się będący, na wiosnę, w jesieni i podczas powodzi wielkiej mielący, w węgły budowany, pod dranicami o jednym kole podsobniaku, kamieni z wierzchu i spodni, tudzież wszelkie należytości mający, od którego mielnik trzecią miarkę biorący na reparację żelaz we młynie i kamieni, trzeci grosz przykłada, a pańszczyznę z pola jak inny poddany odbywa.

Karczma wieźdna z drzewa budowana pod słomą o szarze jednym z dranic od dołu w około będącym, do której na wjeździe i wyjeździe wrota z zasuwą na biegunach; z sieni do izby drzwi na biegunie z wrzeciędzem, komin z gliny lepiony w górę wyprowadzony z piecem piekarskim i piec biały kafłowy. Okien trzy w drzewo oprawnych i ławy pod oknami, z izby do komory drzwi na zawiasach, w tej okno jedno, drzwi na podworze na zawiasach z zasuwą; podłoga i powała tak wizbie jako i w komorze z drzewa ułożona; za karczmą idąc ku winnicy po prawej ręce stajenka, ściany z chrustu plecione mająca, pod słomą, do której wrota na biegunie z zasuwą, przy tej szopka dla podtaczania wozów z takiemiż ścianami i jednymże poszyciem. Przy szopie Winnica z drzewa budowana pod dranicami do której drzwi na biegunie z zasuwą, pieców dwa z gliny murowanych na kotły; z winnicy powracając naprzeciwko stajenki obora z chrustu pod mierzwą z wrotami. Dalej ku drodze pod karczmą komorek dwie jedna przy drugiej w węgły budowane pod dachem jednym wciąż ciągnącym się, słomą poszycym, z tych do każdej drzwi z podwórza na biegunie z wrzeciędzem i zasuwą, w jednej podłoga, w drugiej powała z drzewa ułożona.

Ogrody.	(1. Ogród za folwarkiem przy sadku śliwina)	Efficit płu- gów 3 ¹ / ₄ .
	(małym do gumna i obory ciągnący się na)	
	(pług. — — — — — 34)	
	(2. Przy wrotach za szope, nad stawkiem na)	
(pług. — — — — — 1)	Efficit płu- gów 156.	
(3. Za gumnami gromadzkimi na pług. — 1 ¹ / ₄)		
(4. Ogródek w pustowniu tyleż na pług. — ¹ / ₄)		
(1. Za wsią pod lasem przy drodze do Rado-)		Efficit płu- gów 125.
(szyna idącej na pług. — — — 36)		
(2. Na Dubnie między lasami od wiazdu)		
(będącymi na pług. — — — 44)		
(3. Na Dobryniach od granicy Wolańskiej i)		
(Lubitowskiej na pług. — — — 35)		
(4. Zalesie zwane między lasami od południa)		
(będące — — — — — 20)		
(5. Obszar za gumnem na pług. — — 15)		
(6. Obszar za pastwaniem na pług. — 6)		
Łąki.	(1. Na Zaliszu w lesie między polami gro-)	Efficit na na kos. 125.
	(madzkimi i dworskimi na kosarzów — 40)	
	(2. Na Dobryniach w lesie Humnysza na)	
	(kosarzów — — — — — 20)	
(3. Na Boiarkach od pola Zaraszczka na ko-)		
(sarzy — — — — — 30)		
(4. Na Dubnie przy obszarze dworskiem na)		
(kosarzy — — — — — 25)		
(Za gumnem pastwnik na kosarzów — 10)		

Las y olszynę, grabinę, osiczynę, lipinę, sosninę i inne drzewa mające pod granicami wokoło mil dwie, wszcz na stay mieyscem kilkoro, miyscem kilkonaścioro, od wsi zaś Bytnia na ówieré mili ciągnące się.

Graniczy ta wieś Wołoszki od wschodu słońca ze wsią Uchowiec-kiem dziedziczną, rzeczką Osawa zwaną do uroczyska Stawek Serchiow nazywającego się; od wsi Radoszyna strugą, przez lasek Derewań do kop-ców niedaleko brodu na teyżé rzece będącego, usypanych, ciągnącą się, od wsi zaś Bytnia lasem Baiurki nazywającym się, do Wołoszek nale-żącym do pola Bytyńskiego Zaraszczke zwanego przypierającym, dalej przez łoży, częścią do Wołoszek, częścią do Bytnia, częścią do Wólki Lubitowskiej należące, do brodu Grobelka zwanego. Na południe z Wólką

Lubitowską i Lubitowym przez pola będącą daley rzeczką Rebuszowką lasem idącą w rzeczkę Hacie zwaną wpadającą. Na zachód ze wsią Kołodeznm, rzeczką Hacia zwaną. Napółnoc ze wsiami Bytniem i Steblami do Starostwa Kowelskiego należącemi, strugą z błot Rudnik zwanych do Stebel należących sącząca się do rzeki Hacie i wpadającą do tey, łozami, sianożęciami do Wołoszek należącemi ponad błotem Rudnik Stebel-ski będącemi aż do Osowej rzeczki ciągnącemi się. Intulit que relatią gromada wsi Wołoszek iż poddani Uchowieccy w grunta do wsi Wołoszek należące wdzieraią się za rzeczkę Osowa zwaną wkoszywaią się. Cerkiew w tey wsi Wołoszkach pod tytułem S. Mikołaiia założona do której duchowny prezentowany ma pola w jedney ręce na Dubnie w dwóch kawałkach na pługów dwanaście, tamże na Domalnicy na pługów ośm, w drugiej ręce przeciwko cerkwi między polami gromadzkiemi na pługów dwa, sianożęci na Dobryniach na kosarzów dziesięć, na Dubnie na kosarzów sześć, na Domalnicy na kosarzów osiem.

OSIADŁOŚĆ WSI WOŁOSZEK Z POWINNOŚCIAMI.

Numera.	Osiałość.			Sprzążay.		Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.			Czynsze.		Daniny.	
	Chałupy.	Ogrody.	Czetwertnie	Woły.	Konie		Ciągła.	Pojedyńcze	Pieszka.	Złote.	Grosze	Krubki.	Ówies Chmel.
1	1	1	1	2	—	Andruch Poterucha	2	—	—	—	20	1	2
2	1	1	1	1	—	Kiryk Kowalczuk	—	2	—	—	20	1	2
3	1	1	1	2	—	Tymosz Padyusz	2	—	—	—	20	1	2
4	1	1	1	—	1	Trochim Szyczyk	—	2	—	—	20	1	2
5	1	1	1	—	1	Matwiy Poterucha	—	2	—	—	20	1	2
6	1	1	1	—	—	Tymosz Iackow	—	—	2	—	20	1	2
7	1	1	1	—	—	Semen Iackow	—	2	—	—	20	1	2
8	1	1	2	—	1	Demczycha wdowa	—	4	—	1	10	2	4
9	1	1	1	1	—	Iakób Bachowiec	—	2	—	—	20	1	2
10	1	1	1	—	—	Matwiy Szeremet	—	—	2	—	20	1	2
11	1	1	1	4	1	Naum Iakinczyk	2	—	—	—	20	1	2
12	1	1	1	—	—	Sak Omelczuk	—	—	2	—	20	1	2
13	1	1	1	—	—	Chwedor Omelczuk	—	—	2	—	20	1	2
14	1	1	1	—	1	Mykita Szyczyk	—	2	—	—	20	1	2
15	1	1	1	2	—	Kalenik Szyczyk	2	—	—	—	20	1	2

OSIADŁOŚĆ WSI WOŁOZEEK Z POWINNOŚCIAMI. DAŁSZA KONTYNUACJA WSI WOŁOZEEK.

Numera.	Osiadłość.		Sprzężaj.		Imiona Nazwiska.	Pańszczyzna.			Czynsza.		Daniny.			
	Chaupy.	Ogrody.	Czelwertnie	Woly.		Konie.	Ciągła.	Poledyncze	Pięsza.	Złote.	Grosze.	Krupki.		Owies Chmeł
16	1	1	1	4	1	2	—	—	—	20	1	2	2	Do arędy.
17	1	1	1	2	—	2	—	—	—	20	1	2	2	
18	1	1	2	3	—	—	—	—	1	10	2	4	4	Do arędy.
19	1	1	1	3	—	2	—	—	—	20	1	2	2	
20	1	1	1	2	—	2	—	—	1	10	2	4	4	Do arędy.
21	1	1	2	4	2	4	—	—	—	20	1	2	2	
22	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Nowo-osiadły.
23	1	1	1	2	—	2	—	—	—	20	1	2	2	
24	1	1	1	2	—	2	—	—	—	20	1	2	2	Nowo-osiadły.
25	1	1	1	4	—	2	—	—	—	20	1	2	2	
	Cer	kiew	pod	tytu	łem	du	chów	neg.						
26	1	1	1	—	—	—	—	2	—	20	1	2	2	Do arędy.
27	1	1	1	2	—	2	—	—	—	20	1	2	2	
28	1	1	1	2	—	2	—	—	—	20	1	2	2	Do arędy.
29	1	1	1	2	1	2	—	—	—	20	1	2	2	

Osiadłość i powinności poddanych.

Ta wieś między błotami osiadła, znajduje się w niej pola dworskiego w ogrodach na pługa półczwarta, w obszarach na pługów № 136, łąk na kosarzów № 125, pod poddaństwem zaś czwartyn 61, w czwartynie zaś gruntu na dni orania czyli pługów sześć Poddanych z guminnym, tywonem, lesnym 55 to jest, ciągłych 38, pojedynczych 8, pieszych 9. Powinności te: poddany na dwóch czwartynach po dni cztery, na czwartynie jednej dni dwa na tydzień, ciągły ciąglem, pieszy pieszo odbywa; a ile ma sprzężaiu tyle na pańszczyznę do pługa zaprzęga, przeto ciągła z tey przyczyny po groszy 12, pojedynkiem i piesza po groszy sześć do intraty rachuje się; z czwartyny każdy czynszyku po groszy 20, owsa krubkę iedną w garcy osiem, chmielu krubek dwie teyże miary daie. Tłuk latem każdy dni sześć do czego każą tudzież i szarwarku dni sześć, to jest na wiosnę trzy, w iesieni trzy do reparacyi grobli, młyna i budynków odbywa. Na stróżę nocną czyli wartę koleją latem i zimą po iednemu wychodzą; kapustę sadzą, polewiają, konopie moczą, wywłóczą, miedzą bez pańszczyzny; in vim danu miodowey płacą zł. 90. Iskopu do arędy puszczonego z nowiu po przekopaniu w roku czwartym snop piąty daia. Podatku Rzeczy pospolitey na rok podymnego zł. 80, hiberny zł. polskich 101 płaca.

Aręda w summie zł. pol. 950 idaca. Commoda et iuncta ma te karczma ze wszelką około niey budowlą wyżey opisaną, kotły dworskie, które swym kosztem arędarz ad mentem kontraktu reperuje, wymiaru z ułyna części dwie, iskop częstokróć na 50 kop zboża wynoszący, od poddanych ciągłych po 4 dni odbywających, pola na pługów osiemnacie № 18, sianożęci na kosarzów piędziesiąt sześć № 56 — mostowe od przejeżdżających.

Summariusz intraty roczney		Złote	Grosze
(35 na tydzień ciągłych dni 76, a na rok d.	(3952 a gr. 12 — — — —	1580	24
(8 na tydzień pojedynkiem dni 18 a na rok d.	(336 a gr. 6 — — — —	187	6
Od podda- (6 na tydzień pieszych dni 12 a na rok d.	(624 a gr. 6 — — — —	124	24
ných. (51 od każdego tłocznych dni 6 a wssystkich	(306 a gr. 6 — — — —	61	6

In vim dani miodowej suchej ogółem płaconey	—	—	90	—
(Czynszyku z kaźdey a gr. 20	—	—	98	—
Z Czetwer-	Owsa z kaźdey krubka jedna wynosi krubek			
(	57 a flor. 1	—	57	—
tyń 57.	(Chmielu z kaźdey krubek 2. wynosi krubek			
(	114 a gr. 7¼	—	28	15
Z arędy.	(Summy według kontraktu oznaczoney	—	950	—
(	Porekawiecznego	—	54	—
	In summa procentu złotych	—	3171	15

Expens a fundi.

Iegomość panu dyspozytorowi salarium flor. 120.	)			
Za nadpalenie kotłów detruncat flor. 24	)			
Na reparacyą budynków oprócz szarwarków do intraty	)	171	15	
nie rachowanych flor. 27 gr. 15.	)			

Wytraciwszy expens złotych sto siedemdziesiąt jeden groszy piętnaście z wyżej wyrażoney summy w percepcie trzech tysięcy sto siedemdziesiąt jeden groszy piętnaście, zostaje intraty z której kwarta płacona być ma złotych polskich tśy tysiące — — — — — 3000

Relictis tribus sortibus na iasnie oswieconych posesorów wynika z pozostałej summy kwarty złotych siedemset piędziesiąt 3° kwarty — — — — — 750.

Po wyprowadzeniu z indagacyi inwentarza w opisanych powinnościach poddaństwa adnotowanej sytuacji w budynkach, polach, sianożęciach, lasach, granicach, oddzieliwszy procenta tey wsi Wołoszek od intraty starostwa Kowelskiego, z oddzielnego procentu kwartę złotych polskich 750 corocznie do skarbu Rzeczypospolitey wnosić się dwoma ratami po złotych 375 mającą, wyznaczwszy też kwartę złotych siedemset piędziesiąt z kwarty starostwa Kowelskiego in anno 1765 podczas lustracyi oznaczoney, in eadem quantitate wyłączam i oraz przychyliając się do tegoż listu podawczego odebranie dupli oznaczającego, też duplę przez iasnie oswieconych książąt Iabłonowskich starostów Kowelskich z kaźdey ich osoby po złotych 750 w summie tysiąca pięciuset oboygą wynoszącą wypłacić in instanti zaleciłem. A ponieważ ciż iasnie oswieceni książęta Iabłonowsky summę złotych 1500 wynoszącą zapłacili, przeto z wylczoney i wypłaconey tychże iasnie oswieconych książąt Iabłonowskich

starostow Kowelskich imieniem skarbu koronnego kwituję po skutecznoney we wszystkich od prziswietney kommissyi Rzeczypospolitey zaleceniach, sposobem wyżey wyrażonym lustracyi, też dzierzawę wsi Wołoszek cum attinentis uroczysk Dubna i Wola Dubieńska z folwarkiem w teyże wsi będącym, polami, łąkami, sianozęciami, lasami, budynkami, rzekami, stawami, sadzawkami, całą osiadłością i rozległością, poddanymi oboiey płci przykazawszy wszelkie dla iaśnie oświeconych possessorów posłuszeństwo mocą mnie od prześwietney kommissyi Rzeczypospolitey skarbu koronnego daną, w istotną i aktualną iaśnie Oświeconych Xiążąt Dymitra z Pruss Iabłonowskiego Kowelskiego, Boreckiego etc. Starosty, Rotmistrza Koronnych, Generała Leytenanta Litewskich woysk, kawalera ordern S. Huberta i Iózefy z Mycielskich, małżonków, vigore przywileiu od Najiasnieyszego Stanisława Augusta szczęśliwie nam panującego króla łaskawie danego, tudzież listu podawczego od prześwietney kommissyi Rzeczypospolitey skarbu koronnego nastąpionego dopuściwszy urzędowney intromissyi, podałem possessyę lustracyą ninieyszą wraz z summaryuszem intraty cum onere płacenia kwarty przez się wylikwidowauey do skarbu Rzeczypospolitey wnosić się mającey, ręką własną podpisuję. Przy której powtórney dokończeniu lustracyi wsiów wyż nadmienionych tegoż wielmożnego dworzanina iego królewskiey mości skarbu koronnego podpis ręki przy zwykley pierwęci, pionszemu podobny i takowy: Maciey Lipski, woyski Bełzki, dworzanin iego królewskiey mości skarba koronnego przysięgły, manu propria (Locum Sigilli); którą że to lustracye, obie iedna po drngiey po sobie idące, za oczywistym wyż wyrażonego wielmożnego podawiającego podaniem do oblaty, a za moim urzędowym przyięciem, wszystkie z początku aż do końca tak iak w sobie napisane mają, do xiąg ninieyszych grodzkich Włodzimirskich są zapisane.

Книга Владимирская городская, записовая и поточная, 1769 года, № 1141; листъ 382.

CLXXVI.

Жалоба Сальницкаго старосты Игнатія Чосновскаго на арендатора села Боровинець, Черниговскаго чашника Александра Красносельскаго, объ угнетеніи тамешнихъ крестьянъ, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1768 г., августа 5.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego miesiąca Augusti piętego dnia.

Na urządzie grodzkim w mieście jego królewskiej mości Żytomierzu, przede mną Iozefem Polanowskim, namiestnikiem protunc grodzkiw ieneralu woiewództwa Kijowskiego i xięgami ninieyszemi grodzkiemi Kijowskiemi, comparens personaliter urodzony iegomość pan Ierzy Lewicki imieniem i z wyraźney woli iasnie wielmożnego iegomość pana Ignacego Kolumny Czosnowskiego, starosty Salnickiego, dóbr Korowiniec za prawem dożywoćnim possessora, chcąc tak znaczne krzywdy przez iegomość pana niżej wyrażonego uczynione, prawnie windykować, przychyłając się w tem do prawa pospolitego i manifestu dawniey zaniesionego, quam solennissime naprzeciwko wielmożnemu iegomość panu Alexandrowi Krasnosielskiemu cześnikowi Czernihowskiemu aute hac dzierżawcy dóbr wsi Korowiniec arędownemu possessorowi w takowy manifestuie się sposób i o to: iż iegomość obwiniony, zawarwszy kontrakt o dobra wieś Korowiniec sposobem arędownym z iasnie wielmożnym pryncypałem comparewtis i też dobra w trzechletnią obiąwszy possessyą, na iedyną goniać dóbr ruinę, niezwyčajnym sposobem nad opis kontraktu i inwentarza poddaństwo tameysze do powinności pociągac ważył się; arędarza tamże będącego zrzuciwszy i szynk swój ustanowiwszy, nad zwyczaj chłopów tameyszych, nad cenę dając trunki, długami obciążył, potem od tychże poddanych ad libitum sui konie i woły i inne dobytki bez żadney taxy i słuszney ceny, brał, onych upominających się o swoją własność, nieznośnem karal płagami. roboczną nadzwyczajną uciemiezał, stróżowi dziennemu wszelkie bydło swoje i folwarczny dobytek, nie trzymając do tego pástuchów, w dozor niby oddając, nieznośną czynił krzywdę, którego za iakoweści szkody do płacenia sobie pociągał i gwałtem od takich dobytek brał, przez co

do ucieczki poddanym stał się okazać; iakoto: Iwanowi Kutynowi, Daniłowi Poberezie, Ułasowi Barabaszowi, Tymkowi Pajączukowi, Iakowowi Topczywodzie, Martynowi Iózkowemu bratu, Iakowowi Babiyczukowi, Pawłowi Wołyńcowi, Tymkowi Paliwodiukowi, Harasymowi Nykończukowi Potelskiemu i Iwanowi Kozurowi, bednarzówi, którzy iako i innych nie mało z tej że wsi poddanych czasu sprawy reiestrem spisać się mających, dla nieznośnego uciemiężenia z bydłem i innym dobytkiem pouciekali: niektóre zaś rzeczy, bydło i inny dobytek po zbiegłych poddanych pozostały, tenże wielmożny obwiniony na swoją uzurpował potrzebę, iako o tem reiestra świadczyć będą; dwór, ogrody i wszelkie obeyscie spusztoszył, stawy i sadzawki niedaleko dworu będące do naymnieyszey rybki wyłowił i na swoje, z wielką onych dezolacją, obrócił potrzebę. Łany dworskie zbożowe, zasiane, które przy obięciu w possessyą wziął, prawie przez połowę przy expiracyi odsiane na gruncie zostawił; bydła nie mało rogatego i nierogatego, przy expiracyi, własnego tameyszych poddanych, gwałtownie odebrał i z Korowiniec na inne miejsce popędził, i innych nie mało poddanym uczynił z znaczną dóbr dezolacją przykrości, o co, iako i o inne pretensye, które w czasie remonstrowane będą, idem comparens nomine ut supra iteratis manifestowawszy się vicibus ofiarując, iasnie wielmożnego pryncypała swego o te krzywdy prawnie czynić nie zaniechać; a teraz hoc actis connotari prosił, co i otrzymał, Ierzy Lewicki manu propria.

Книга Кіевская городская, записовая и потоchnая, 1768 года, № 79; листъ 197.

Донесеніе вознаго объ отдачѣ нѣх на поруки нѣсколькихъ крестьянъ, находящихся въ городѣ Конелѣ, обвиняемыхъ Галицкимъ земскимъ судьей Ворпеллемъ въ участіи въ гайдамацкимъ возстаніи. 1768 года, Августа 12.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt ósmego, miesiąca Augusta dwunastego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi i przede mną Michałem Iedleckim namiestnikiem protunc burgrabstwa grodzkiego Winnickiego stanawszy oczywiście woźny ienerał woiewództwa Braclawskiego i innych opatrzny Antoni Osochowski, w moc skuteczney relacyi swoiey dobrowolnie zeznał, iż on roku i miesiąca na akcie wyrażonych dnia szóstego Augusta, na affektacyą i prawną rekwizycyą wielmożnego Worcella sędziego ziemskiego Halickiego, był w dobrach mieście Konele, gdzie będąc z przytomną sobie szlachtą urodzonym iegomością panem Michałem Matkowskim i Ianem Soinskim, dla tem większey wagi do tego aktu użytymi, w zamku Konelskim u wóyła, pod niebytność urodzonego iegomości pana gubernatora dia buntów chłopskich w Ukrainie od praesens praktykowanych, i caley gromady, Mikołaja Raskiewicza soтника Konelskiego, Wasylenka Sawinkowego Zięcia, Ihuatuka z Zubrychi, Hruszę z Szarnypola, Naymyta Kołomyca z Zarubiniec, Łapę kozaka z Szarnypola, aktualnych haydamaków i buntowników, Hraszowego krewnego (sic) arestował i prawnie przyporęczył. Który arest wóyt z gromadą imieniem iasnie wielmożnego pana swego dobrowolnie przyjął i do rozprawy prawney dotrzymać deklarował i submittował się; a tak woźny szlachtą sobie przytomną oświadczywszy się, przede mną urzędem prawdziwego arestzu uczynił i zeznał relacyę. De quo praesens ministerialis relatio. Ministerialis qui supra ignarus literarum crucem sanctum posuit, Antoni Osuchowski

Книга Виницкая городская поточная 1768 г., № 4664; листъ 272.

CLXXVIII.

Заявление Галицкаго земскаго судьи Станислава Ворцелля о томъ, что многіе жители имѣній его Балабановки и Лукашовки разбѣжались изъ опасенія нападеній гайдамаковъ 1768 г., августа 27.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt osmego miesiąca augusti dwudziestego siódmego dnia.

Przed urzędem i aktami niniejszymi grodzkimi Winnickimi i przede mną Michałem ledleckim namesznikiem protunc burgrabstwa grodzkim Winnickim comparens personaliter iegomość pan Ian Koresondowicz imieniem wielmożnego iegomość pana Stanisława Worcella sędziego ziemskiego Halickiego, dóbr Bałabanówki i Łukaszówki z przyległościami dziedzica, naprzeciwko uczynionemu z niedoskonałą rewizją poddaństwa w dobrach tychże Bałabanówce i Łukaszówce z przyległościami będącego przez urodzonego iegomość pana Stefana Brzośniowskiego podania i zaprzysiężenia podobno onego, iak naysolenniey manifestuie się i protestuie w sens takowy: Iż urodzony iegomość pan Brzośniowski na dobrach pomienionych Bałabanówce i Łukaszówce, nieuczyniwszy doskonałej rewizyi i indagacyi wiele się może znajdować poddaństwa w rzeczonych dobrach, z krzywdą i agrawacyą tychże dóbr wielmożnego żalącego się pryncypała, podał a podobno zaprzysiągł gospodarzów tysiąc piędziesiąt niby w pomienionych dobrach znajdujących się i mieszkających, których ani było natenczas tyle, ani się teraz znajduje, gdyż i po uczynioney już przysiędze, dla buntów w Ukrainie wszczętych, wiele gospodarzów i różnych ludzi z dóbr wielmożnego manifestującego się pryncypała, bojąc się o życie i chudobę swoją, precz rozeszło się i puciekało. Dla czego urodzony manifestujący się, zapobiegając całości substancyi wielmożnego pryncypała swego, ażeby zład iakowego nie poniósł uszczerbku i szkody w dobrach wielmożnego pryncypała comparentis, o nieważności takowego z niedoskonałą i niezupełną rewizją uczynionego podania, iterum atque iterum manifestuie się i protestuie. Ian Koresondowicz manu propria.

Книга Винницкая городская поточная, 1768 г., № 4661; листъ 278.

CLXXIX.

Явка составленнаго въ 1753 году инвентаря селъ Ботвиновки, Цыbermanовой Гребли и Цыbermanовки, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, даней и повинностей. 1768 года, декабря 20.

Roku tysiąc siedemst sześćdziesiąt ósmego, miesiąca decembra dwudziestego dnia.

Przed urzędem i aktami ninieyszemi grodzkiemi winnickiemi i przede mną Antonim Iakowickim, namieścnikiem burgrabstwa grodzkim Winnickim, comparens personaliter urodzony legomość pan Ludwik Ożarowski S. G. R. ten inwentarz wsiów Bótwinówki, Cebermanowey Grobli i Cebermanowki, włości Humańskiej, przy podaniu w possessyę zastawną vigore kontraktu wielmożnemu Leżyńskiemu łowczemu Podolskiemu na gruncie zweryfikowany ratione introcontentorum od acta praesentia castrensis capitanealia Vinnicensia per oblatam podał, tenoris sequentis: Inwentarz wsiów Botwinowski, Cebermanowey Grobli i Cebermanowki, włości Umańskiej, przy podaniu w possessyę zastawną vigore contractu iasnie wielmożnego pana Ożarowskiego wielmożnemu legomości panu Leżyńskiemu łowczemu podolskiemu przeze mnie niżej na podpisie wyrażonego (zpowierzonego mnie kommissu) na gruncie zweryfikowany die vigesima tertia aprilis, millesimo septingentesimo quinquagesimo tertio spisany. Tych zaś dobr possessya zaczyna się od środopóścia Rzymskiego w roku wyż wyrażonym. Wieś Botwinówka. Primo Nuża Michalenko osadczy; drugi Iurko Tytów ciągła dwie czynszu złotych dwanaście, osepu ósmuszek dwie, kur dwie, dREW wozów dwa. Trzeci Andrúszko Hłyński ciągło iedno, czynszu złt. sześć, osypu ósmuszka iedna, kura iedna, dREW fura iedna. Iwan Kołomyiec czynszu złt. cztery. Piąty Hołubczyk z Moskałem złt. ósm. Szósty Łacko Zakarwacki czynszu złt. cztery. Siódmy Hrycko Stary Bazyliński złt. cztery. Ósmy Tymko Hymycz złt. cztery. Dziewiąty Iacko Kołomyiec ciągła dwie, czynszu złt. dwanaście, osepu ósmuszek dwie, kur dwie, dREW fur dwie. Dziesiąty Iwan Mielnik czynszu złt. cztery. Pierwszy szlabcic Michajło Wiszniowski ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osepu ósmuszek dwie, kur dwie, dREW fur dwie. Drugi Mikita Stobnicki ciągło iedno, czynszu

złt. sześć, osypu ośmuszka iedna, kura iedna, drew fura iedna. Trzeci Chwedko Kahuł złt. cztery. Czworthy Petro Rudy czynszu złt. cztery. Piąty Marko Miosiądz ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Szósty Iwan Mosiądz. Siódmy Przykaziński szlachcic ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Ósmy Stach Koszyc ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osep u ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Dziewiąty Andruszko Kruczeny złt. cztery. Dwudziesty Pawłowski szlachcic złt. cztery. Pierwszy Chwedko Bosy złt. cztery. Drugi Wasil Łysiuk ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Trzeci Hrycko Koroluk złt. cztery. Czworthy Petro Welyki ciągło iedno, czynszu złt. sześć, osypu ośmuszka iedna, kura iedna, drew fura iedna. Piąty Matwiy Repelyj ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osep u ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Szósty Repelyiow zięć ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Siódmy Hrycko Ganczarz ciągła dwoie, czynszu złt. dwanaście, osypu ośmuszek dwie, kur dwie, drew fur dwie. Osmy Procko Bazyliszczuk złt. cztery. Efficit złotych dwiescie, osypu ośmuszek dwadzieścia cztery, kur dwadzieścia cztery, drew fur dwadzieścia cztery. Continuet wieś Botwinówka; Słobodzianie:

29	Buraczycha ab anno 17 51 ⁱⁱⁱ piesza	Ab anno 1752	Ciągła
30	Matwiy Stelmach	— — — — —	1
1	Wasył Czyczański	— — — — —	1
2	Iacko Woyt przeszły	— — — — —	2
3	Panas Pieszny	— — — — —	—
4	Iwan Weretylnik pieszy	— — — — —	—
5	Wasył Tkacz pieszy	— — — — —	—
6	Stepan Karakatyczyn	— — — — —	1
7	Decko Gustomył	— — — — —	2
8	Ilko Kozak	— — — — —	2
9	Fedor Rudy	— — — — —	1
40	Zacharko Parowy	— — — — —	2
1	Harasym	— — — — —	2
2	Tymko pieszy	— — — — —	—
3	Mjelnik pieszy	— — — — —	—
4	Mikołay 1753 anno pieszy	— — — — —	—

Wieś Cebermanowa Grobla 1753 anno
 Ichmość panowie Szlachta.

					C. agła.	Czynszu złotyeh.	Osmuszek osep.	Kury.	Drwa.
Pan Ian Dabiża	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Ian Medyński	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Szymon Paszkiewicz	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Stepan Borowski	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P-ni Piotruszewska wdowa	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Adam Gliński	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Michał Piotrowski	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Stepan Żerebecki	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Iakób Łoziński	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Dominik Tarnawski	—	—	—	—	1	6	1	1	1
P. Ian Łoziński	—	—	—	—	2	12	2	2	2
P. Bazyli Iwanicki	—	—	—	—	2	4	2	2	2
Pilip Tkacz pieszy	—	—	—	—	—	4	—	—	—
Iwan Marunkiewicz	—	—	—	—	—	4	—	—	—
Wasył Mielnik	—	—	—	—	1	6	1	1	1

Inwentarz wsi Cebermanówki 1753 anno.

1	Petro Ataman liber	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Ihnat Leleka	—	—	—	2	12	2	2	2
3	W Korniiowey izbie Szklarz	—	—	—	»	»	»	»	»
4	Andriy Litwin	—	—	—	2	12	2	2	2

					Ciagło.	Czynszu złotyeh.	Ośmuszek. osep.	Kury.	Drwa.
5	Anton Suriton	—	—	—	2	12	2	2	2
6	Boyczycza stara ogólna (?)	—	—	—	—	54	—	—	—
7	Marko Kryworuczka	—	—	—	1	6	1	1	1
8	Fedor Czarny	—	—	—	2	12	2	2	2
9	Mielniczka wdowa	—	—	—	—	4	—	—	—
10	Ihnatula	—	—	—	2	12	2	2	2
1	Petro Zahrebelny	—	—	—	—	4	—	—	—
2	Hawryło Kolesnik	—	—	—	—	4	—	—	—
3	Rudomiszka wdowa	—	—	—	2	12	2	2	2
4	Pawło Krawczenko	—	—	—	2	12	2	2	2
5	Wasył Taran	—	—	—	—	4	—	—	—
6	Anton Tkacz	—	—	—	—	4	—	—	—
7	Ławryn Wołoszyn	—	—	—	2	12	2	2	2
8	Iwan Tkacz	—	—	—	—	4	—	—	—
9	Petryk w Cebryszyney chałupie	—	—	—	—	4	—	—	—
20	Iwan Berczawski ogólny	—	—	—	—	24	—	—	—
1	Kondrat Taran	—	—	—	1	6	1	1	1
2	Semen Tkacz	—	—	—	1	6	1	1	1
3	Ostap Czerednyk	—	—	—	—	4	—	—	—
4	Stepan Baran	—	—	—	2	12	2	2	2

Sammaryusz Intraty ze wsiow wyż wyrażonych.

	Złote Grosze.
1. Czynszu z Botwinowki - - - -	200 —
2. Czynszu z Cebermanowey Grobli- - -	122 —
3. Czynszu z Cebermanówki - - - -	230 —
4. Arędy w Botwinówce z Cebermanową Groblą	1100 —
5. Arędy w Cebermanowce - - - -	900 —
Summa efficit - - - -	2552 —

Dico dwa tysiące pięćset pięćdziesiąt dwa. A że się szlachta pokładła w inwentarzu do zupełnego czynszu, w Cebermanowey Grobli, slobodzie i szarwarku na swoją własną groblę, którzy tych powinności podeymować się nie chcą i rozeyść się deklarują, bo ich przymusić niepodobna i do usługi nic, naznacza się więc addytamentu złotych pięćdziesiąt dwa, które się pokazują w inwantarzu wyż wyrażonym, wielmożny iegomość pan łowczy Podolski wolny i płacić tego do skarbu pańskiego nie ma, ponieważ inszych poddanych na tym mieyscu stawić się obliguje i co sobie może więcej osadzić w tych wyrażonych slobodach to jest w Botwinowce, Cebermanowey Grobli, iako i w Cebermanówce interim, to powinno cedere wielmożnemu iegomość panu possessorowi per integrum usum tenuty tegoż, zachowując triennia in trienium wpadające podług zastawnego kontraktu aż do expiracyi. W tych slobodach inseminacyi żadney nie dokłada się, żadney zimówli ani iarzynney, ponieważ za to wszystko debet solutio successorów świętey pamięci iegomość pana Tomasza Zawadzkiego, który za prawem pańskim osadzał, Iednakże ieżeliby wielmożny iegomość pan possessor circa expirationen zasiał, libera collectio pozwala się lub solutio za uznaniem przyaciół. Furaż niżej wyrażony z Botwinówki i Cebermanowey Grobli dla dragunii i kozaków nadwornych: owsa czterewryków pięć, siana fur sześć z gumna swego za poddanych oprucz Cybermanówki wielmożny iegomość pan possessor co rocznie dawać przyrzeka bez żadny na ludzi exekucyi; z Cebermanowki zaś dziesięcina pszczełna, podorożczyzna, stawczyzua, furaż na ludzi nadwornych ex integro excypuie się podług dawnego ułożenia i dyspozycyi iasnie wielmożnego dziedzica, ani umniejszając, ani przyczyniając per cursum tenuty; arędarz Cebermanowski iak przedtem podług prawa iasnie

wielmożnego pana, nie miał pozwolonego myta, tak i teraz mieć nie powinien, ani żadnych czynić prepedycyi skarbowym arędarzóm Umańskim i szlaków nowych nie ma sobie formować; a jeżeliby budy szły z winem na Umań, ma pozwolenie arędarz Cebermanowski po grzywnie wziąć od arędarza Mańkowskiego lub Umańskiego; tudzież w Botwinówce i Cebermanowej Grobli arędarze ludzi na szlak nowy przyjmować nie powinni z detrzymentem znacznym arędzie Pałańskiej i Sokołowskiej pod grzywnami iaśnie wielmożnego dziedzica w prawie uniwersalném naznaczonemi, gdyż i rzed tem żadnych szlaków nie bywało. Powinność poddaństwa. Primo. Każdy poddany ciągły wysiedziawszy slobodę według praktyki w tym kraiu, ma czynszu od ciągła iednego złotych sześć aż do troyga, co zaś wiecey mieć może nad troie ciągła od tych płacić nie ma; pieszy ma płacić złt. cztery; w tychże czynszach ma się brać tyńf po złotemu iednemu i groszy ośm, czerwonych złotych osiemnaście. Secundo. Ciż poddani mają na dwór siano dzień ieden kościć, toż samo zgromadzić, zrzucić i zwieźć i gdzie karzą, w czym i piesi na pomocy być powinni; Tertio ciż poddani od ciągła iednego dawać powinni żyta ośmuszkę iedna, kurę i furę drew, lub za te pieniądze według zwyczaiu tuteyszego, fur sześć, oprócz Cebermanowki, która osobliwie dawać powinna według dyspartymentu. Quarto furaż, który podług dyspartymentu na draganią i kozaków Umańskich dawać powinni, excypować się z Botwinówki i Cebermanówki Grobli owsa czetweryków pięć i siana. Quinto. Dziesięcina pszczelna i podorożczyzna na skarb pański także excypują się. Sexto Podatek grodowy iakoto: podymne do zamku Umańskiego wybrawszy według taryfy grodzkiej ułożone osadczowie lub atamani odwozić powinni a o kwit z zamku starać się. Septimo Ichmość panowie szlachta czynsz taki dawać powinni iako i poddaństwo, tudzież i osep; na szarwark do własney grobli równie wysyłać powinni. Octawo. Kozacy mieszkający w Cebermanówce od powinności wielmożnego pana possessora excypują się do komendy Umańskiej, tylko ciż sami powinni należeć do arędy Cebermanowskiej, gdzie indziej trunków brać nie powinni i mleć w inszym młynie tylko w swoim powinni, lub w Botwinowskim czyli Cebermanowej Grobli, pod winą i grzywnami w kontrakcie wyrażonemi, iakoż i trunków na stronę brać nie powinni; respektem zaś kozaków excypowanych w Cebermanówce deklaruie się zawsze przydawać kozaków do komendy Umańskiej do konwoiu i bezpieczeństwa podczas bytności

wielmożnego ięgomość pana łowczego podług potrzeby i czasu, byle nie do inszey usługi i posłańca za interesami nie zażywać. Stroża z tych slobód dworska według zwyczaju być powinna, i Cebermanówka od tych czas powinna należeć do Botwinówki, lubo się wyżej podorożczynna na skarb excypowała więc Botwinówkę i Cebermanową Groblę od tey uwalnia się. Opisanie dworu w Botwinówce. Wchodząc w dwór z ulicy wrota proste do budynku, wchodząc po prawey ręce izba w której okn trzy drzwiami na zawiasach żelaznych z piecem kaflowym i piecem chlebowym z drzwiami, okiennicami; po lewey ręce izba druga z oknami trzema i piecem chlebowym. Ten budynek słomą nakryty, ogrodzenie na około częstokołem. Staynia z drzewa dębowego z wrotami porządna, z żłobami, iasłami, słomą pokryta. Winnica z drzewa okrągłego dębowego w słupy żarzucana, na kotłów cztery, porządna, słomą nakryta. Chlew do winnicy idąc, na trzodę chlewną, oraz z przyłączoną oborą, częstokołem ostawiony, słomą nakryty. Obora częstokołem ogrodzona duża, przy której gumno żerdziami obruczone i w temże gumnie komórka wraz z plewnikiem z częstokołów słomą nakryty; karczma na wsi w węgły budowana z izbą i komorą, słomą nakryta. Młynów dwa, w każdym po iednym kamieniu, ze stępami, foluszami porządne, słomą nakryte. Die et anno ut supra Ten inwentarz in fundo zweryfikowany, własną ręką podpisuie się U tego inwentarza podpis ręki taki: Stanisław Kostka Orzyński. Którento inwentarz od słowa do słowa da xiąg iest wpisany.

Книга Винницкая городская записовая, 1768 года, № 4660; листъ 440 на оборотъ.

CLXXX.

Ивентарь имѣній Качина и Личипъ, съ перечисленіемъ брестянь, ихъ рабочаго скота, даней и повинностей. 1768 года, декабря 28.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego miesiąca Ianuarii czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim w zamky iego królewskiej mości Włodzimierskim przedemną Kazimierzem Zaleskim namiessnikiem natenczas grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego i xięgami ninieyszemi grodzkimi starościńskimi, comparens personaliter urodzony Antoni Zalewski ten inwentarz poddanych i innych powinności dóbr wsiów Kaczyna i Łyczyn części urodzonego Antoniego Zaręby Czepkowskiego dziedzicznych przez tegoż i wielmożnego Iana Chorzewskiego sędziego ziemskiego Czernihowskiego, opiekuna tegoż, iaśnie wielmożney Maryannie z xiążąt Czetwertyńskich Sadowskiej, starościney Słonimskiej prawem dziedzicznym zbytych, na gruncie spisany. do akt ninieyszich grodzkich Włodzimierskich do oblaty podał: tak się w sobie mający, inwentarz powinności poddanych na gruncie spisany, anno millesimo septingenterimo sexagesimo octavo, dnia dwódziesiątego ósmego Decembra przed wyzuciem się z prawa dóbr części wsi Kaczyna i Łyczyn przez wielmożnego Iana Czepkowskiego na osobę iaśnie wielmożney Sadowskiej starościney Słonimskiej. Wieś Kaczyn, gospodarzów numeri: p i e r w s z y Trochim Hulina syua iednego, wołów parę, konia iednego, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie osypu ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwai pół. D r u g i Roman Hul ma syna iednego, wołów parę, trzyma czetwertynę iedną robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grybow wieniec ieden, siemienia kosz ieden, motków dwa i pół. T r z e c i Seliwon Doma ma syna iednego, wołów parę, trzyma czetwertynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden,

motków dwa i pół. Cz w a r t y Chwedor Paraszczuk ma synów trzech, wołów parę, trzyma czwartą iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Pią t y Klim Dawidiuk trzyma czwartą iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Sz ó s t y Iusko Banaszczuk ma synów trzech, wołów parę, trzyma czwartą iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół wora siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Si ó d m y Sameyło Hul ma syna iednego, wołów parę, trzyma czwartą iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. O ś m y Pawluk Hul ma synów dwóch, wołów parę, konia iednego, trzyma czwartą dwie, robi dni ciągłych cztery, daie owsa ćwierci dwie, chmielu ćwierci dwie, siana pół wozu, kapłonów dwa, kur dwie, iaiec sześć, grzybów wienców dwa, wór ieden siemienia, koszów dwa, motków pięć. D z i e w i a t y Mikita Kowalczuk ma syna iednego, wołów parę, konia iednego, trzyma czwartą iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. D z i e s i a t y Demko Antypa ogrodnik ma synów dwóch, konia iednego. I e d y n a s t y Iacko Wereszczuk ma syna iednego, trzyma czwartą iedną robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. D w u n a s t y Chweško Hul ma syna iednego, wołów parę, trzyma czwartą iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. T r z y n a s t y Iow Boreczuk ma synów dwóch, wołów parę, koni dwa, trzyma czwartą iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część wozu,

kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Czternasty Potap Arseniuk ma synów czterech, wołów parę, koni dwa, trzyma czwartyn dwie, robi dni ciągłych cztery, daie owsa ćwierci dwie, chmielu ćwierci dwie, siana pół woza, kapłonów dwa, kur dwie, iaiec sześć, grzybów wienców dwa, wór ieden siemienia, kosków dwa, motków pięć. Piętnasty Iwan Berdyszuk ma parę wołów, trzyma czwartynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Szesnasty Łukian Paraszczuk ma synów czterech, wołów parę, trzyma czwartynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Siódemnasty Michał Paraszczuk ma woła iednego, czwartynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Ósmnasty Kalennik Derbiszuk ma syna iednego, woła iednego, trzyma czwartynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Dziewiętnasty Pilip Kąbuszka ma synów dwóch, woła iednego, trzyma czwartynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Dwadziesty Iwan Rakuszka ma syna iednego, trzyma czwartynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, pół woru siemienia, kosz ieden, motków dwa i pół. Dwódziesiąta pierwsza Derbiszycha wdowa ma synów czterech, wołów parę, koni dwoie, trzyma czwartynę iedną, robi dni ciągłych dwa, daie owsa ćwierć iedną, chmielu ćwierć iedną, siana czwartą część woza, kapłona iednego, kurę iedną, iaiec trzy, grzybów wieniec ieden, siemienia kosz ieden, motków dwa i pół. Dwódziesiąty drugi

Wawrzyn Arseniuk na ogrodzie. Facit czwartyn dwadzieścia dwie, dni ciągłych czterdzieści cztery, owsa ćwierci dwadzieścia dwie, chmielu ćwierci dwadzieścia dwie, siana wozów pięć i pół, kapłonów dwadzieścia dwa, kur dwadzieścia dwie, iaiec sześćdziesiąt sześć, grzybów wieńców dwadzieścia dwa, worów iedynaście siemienia, koszów dwadzieścia dwa, motków pięćdziesiąt pięć. Summaryusz roczney intraty wynikającej za dni ciągłych i pieszych, numero dwa tysiące dwieście osiemdziesiąt ośm na rok, dzień po groszy dziesięć, facit złotych siedemset sześćdziesiąt dwa, groszy dwadzieścia; za owsa ćwierci dwadzieścia dwie, ćwierć a florenis quatuor, facit złotych osiemdziesiąt ośm; za chmielu ćwierci dwadzieścia dwie, ćwierć po tyńfowi, złotych dwadzieścia siedem, groszy dwadzieścia sześć; za siana wozów pięć i pół, wóz po złotych cztery, facit złotych dwadzieścia dwa; za kapłonów dwadzieścia dwa, kapłon po groszy piętnaście, facit złotych iedynaście; za kur dwadzieścia dwie, kura po groszy dziesięć, facit złotych siedem groszy dziesięć; za iaiec sztuk sześćdziesiąt sześć, para po groszu iednemu, facit złoty ieden groszy trzy, za grzybów wieńców dwadzieścia dwa, wieniec po groszy ośm, facit złotych pięć groszy dwadzieścia sześć; za worów iedynaście, wór po groszy osmnaście, facit złotych sześć groszy osiemnaście; za dwadzieścia dwa kosze siemienia, kosz po groszy dziesięć, facit złotych siedem groszy dziesięć; za pięćdziesiąt pięć motków, ieden po groszy dziesięć, facit złotych osmnaście, groszy dziesięć. Zażyńki, obżyńki, zakoski, obkoski i tłuć dwie po iednemu z chałupy każdy chłop na rok dni sześć, dni numero sto trzydzieści dwa, dzień po groszy dziesięć, facit złotych czterdzieści cztery; arędy karczemney Łyczynskiej złotych sześćdziesiąt. Summa summarum intraty roczney złotych tysiąc sześćdziesiąt dwa i groszy trzy. Item do intraty czwartyn dwie z sadybą zabudowaną, gdzie ieymość pani Kulmanowska mieszkała. Item do intraty sad sliwek węgierek z dworzyskiem zabudowaném starym, gdzie ichmość państwo Wetołowscy mieszkali Powinności tychże poddanych wsi Kaczyńskiej i Łyczynskiej: Pańszczyznę odbywać mają według inwentarza zimą i latem, szarwarków dwa odbyć mają na koleją, zakoski, obkoski, zażyńki, obżyńki i tłuć dwie po dniu, to jest każdy poddany po dni sześć odbyć powinien; kury, kapłony, siemię, wory, iaia, motki, grzyby, siano, chmiel, owies czynszowy według proporcji pola przez wyrażenie inwentarza oddawać mają, lub też rachując za kurę groszy dziesięć, za kapłona groszy piętnaście, za kosz siemienia

groszy dziesięć, za wór groszy osiemnaście, za iaiec parę grosz ieden, za motek groszy dziesięć, za grzybów wieniec groszy ośm, za wóz siana złotych cztery, na który ze czterech czwartyn składać maia, za chmieiu ćwierć tyńf ieden, za owsą ćwierć złotych cztery. Stróża dzienna i nocna do dworu być ma; kobiety zaś kapustę sadzić, polewać konopie, moczyć, trzeć i len powinny będą bez pańszczyzny. U tego inwentarza do oblaty podanego podpisy rąk przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnionej w tę słowa: Jan Chorzewski manu propria. Który to inwentarz do oblaty podany, za ustnym i oszywistym wyż iegomości podawającego podaniem, a za moim urzędowem przyięciem do xiąg niniejszych grodzkich Włodzimierskich słowo w słowo tak iak się w sobie z początku aż do końca pisany ma, iest ingrossowany i zapisany.

Книга Владимирская городская, записовая и потоchnая, 1769 года, № 1141; листъ 398.

CLXXXI.

Жалоба владѣльца части села Хмѣлева, Юсифа Карвицкаго, на Подьяскаго каштеляна Антона Мюнчинскаго о многочисленныхъ притѣсненіяхъ крестьянъ жалобщика, находившихся во временномъ владѣніи Мюнчинскаго, такъ что многіе изъ нихъ разбѣжались. 1769 года, февраля 3.

Boku tysiąc siedemset sześćdziesiątego dziewiątego miesiąca Februarii dwódziesiątego trzeciego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Włodzimierskim, przede mną Cyprianem Dąbrowskim, burgrabią Nurskim namiestnikiem grodzkim burgrabstwa Włodzimierskiego i xięgami niniejszemi grodzkiemi starościami comparens personaliter urodzony Iósef Karwicki niegdyś wielmożnego Benedykta Karwickiego syn, a zaś niegdyś

wielmożnych Woyciecha i Piotra Karwickich, części we wsi Chmielowie swoich dziedziców, synowiec rodzony, i po tychże wszystkiej pozostałej substancyi ruchomej i nieruchomej, zawiedzioney i w prawnym posiadaniu będącej i swoboanej, naturalny, pomimo innych konsukcessorów swoich, sukcessor, swym i tychże konsukcessorów swoich imieniem, przychylając się do dawniejszych skarg urzędowych przez niegdyś wielmożnego Woyciecha Dunina Karwickiego swém, skarżącemu się i innych konsukcessorów imieniem, zaniesionych, oraz tychże niedokładność objaśniając i niedostatki poprawiając, naprzeciwko iaśnie wielmożnemu Antoniemu na Miączynie Miaczyńskiem, kasztelanowi Podlaskiemu, panu, tudzież gromadóm roboczych poddanych wsiów Sielca, Chmielówki, Żytań, Mikulicz, Chmielowa, części Wawrotyna i innych tegoż dziedzicznych, skarży, żali i manifestuje się w ten sposób i o to: że urodzony stawiający zostawszy fortuny ogólnej po oycu i stryjach swoich bezpotomnie zeszyłych, swobodnej i w prawnym dzwiganium pozostałej, następcą, i z takowego obowiązku postrzegłszy w urzędowych skargach niedokładności, a bardziej z dawności czasu ciągnęcej się kłótni z przepomnienia niedoyrzaue niedostatki poniesionych szkód i zniszczenia dóbr części Chmielowa, dla czego więc w tej mierze dobrodzieystwem prawa wspierając się, od pierwszey wzięciu wiadomości o wyszyłych na precz z części wsi Chmielowa, Karwiczczyna nazywających się, teraz prawu swemu dziedzicznemu podlegającej, a w dzierzawie iaśnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego będącej, poddanych, to jest Andrucha Hukaluka półkankowego z żoną i córką, Iwana Hukaluka z synem Lewka Hucaluka, Iwana Puchaluka, Zienka brata Puchałowego, Andruszka Dżugaluka z żoną i córką, i ze wszystkim sprzętem gospodarskim, Bartnika Tkacza z żoną i synami dwoma, Kondrata Dżugaluka z żoną i córką, Mykity Dżugaluka parobka, Ostapa Dżugaluka parobka, Petra Horłatiuka z parobkiem, Wasyla Horłatiuka z parobkiem, Dmitra Poczugasiuka a żoną, Maxyma Czudaczka z parobkiem, Pawła Petroskiego z teściem, z żoną i z siostrą żony, Iwana Bayluka parobka. siostry tegoż Bayluka z mężem, Chweśkiem i Andruchem synami, Pawła Bartnika z matką i bratem, Iwana Bobluka z matką, żoną, córką i trzema synami, Hrycia Waśkowego Starczukowego parobka, Klima Chwedziuka z żoną i córką, Ostapa Trociuka z żoną, córką i synami trzema, synach dwoy (sic) Ostapa Sepiczuka, po których wołów dwa o wzięciu do Sielca, Kucharczukach dwóch i po tychże także do folwarku Mikulickiego pozosta-

łych wołów parę wzięciu, i że poddani na gruncie części teyże wsi Chmielowa z rodzeństwa siedzący do robót i powinności zbytecznych nad zwyczaj i ustawy w tych dobrach od wielmożnych antecessorów dziedziców tey części używane, oraz danin do których ani tyli przed tem przyzwyczajeni, ani też zagnani i włożeniem im onych obowiązowań, od objęcia w possessyą i dzierżenia onych przez iaśnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego, aż do tąd, to iest, naypierwey czetwertynny i półłankowy na każdy tydzień każdy pługiem do robienia po dni dwa, we żniwa każdy we dwoie po dni trzy, tłukę każdy po dwoie lecie dni sześć, zażyunki, obżyunki, zakoski, obkoski; świętecznych drew bez pańszczyzny oddania, mat sążniowych każdy gospodarz do statków co rok po dwadzieścia, a w terażniejszym roku po trzydzieści, nad których urobieniu każdy po dni pięć najmniej strawić musiał, dawania, przedziwa brania i wyrabiania bez pańszczyzny, rożnie, czasem po dni trzy, a czasem po dni cztery i pięć, także kapusty sadzenia, konopi brania, polewania kapusty ile potrzeba i do którego czasu bez pańszczyzny do plewidła, dając za dzień po groszy trzy, wiązania iarzyn różnych, latem dając za dzień po groszy pięć podobnie bez pańszczyzny, do tłuczenia prosa po krubek dwie, nad którego wytłuczeniem każdy zabawić musiał dni trzy, kur dawania na rok każdy po troie, iaiec zaś czetwertynnik po pięć, półłankowy po dzieścięć, a czasem każdy za iedno iaie po iednym groszu, motków przedzenia bez pańszczyzny każdy po sześć zrazu, za jagody po kurze iedney, za orzechi podobnie po kurze iedney; do oddawania ówsa czetwertynnik po krubek dwie, półłannik po krubek cztery, do odbywania stróży od dóbr do dóbr (od doby do doby?), w Chmielowie zaś czasem we trzy, a czasem we cztery dni, a w niedzielę do najmowania każdy, do płacenia po złotemu iednemu, do Sielca zaś na stróża nocnego czetwertynnik po groszy osiemnaście i po pół krubki zboża, a półłannik na tegoż stróża po złotemu iednemu i po króbce zboża, na flisów corocznie czetwertynnik po złotych trzy, a półłankowy po złotych pięć płacenia; mielnik corocznie od niedzieli do niedzieli pańszczyzny robienia, a za karmienie wieprzów od koła po złotych czterdzieści płacenia, oraz motków na potem oddawania i odprzedzania po pietnascie a czasem i po osiemnaście, a gdy czego do którego motka niedostarczało, swoim dokładania, pierza po garku wielkim hładyszowym, kamieniem przytasowywanym, bez pańszczyzny darcia i oddawania, a w świętne dni drzewa wożenia, w podwodę do stat-

ków do Uściługa i inne podróże nadzwyczaj obciążenia bez pańszczyzny za dzierżawy iaśnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego, a za possessorów po iednym dniu zaledwie wytrącając onym, po tygodniu i więcey w czasie złey drogi bawiącym się, a zaś z rzeczy iaśnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego żadnego dnia nie wytrącając; oraz że szarwarki z dawien dawna dn grobli poprawowania, a nie do żadnych robót ustanowione, do młócenia i innych prac, owo zgoła tymże poddanym, którzy nie więcej jak po dni trzy czetwertynni, a drudzy półnani po dni cztery z zwyczajney powinności robić, odbywać poiedynczo powinni byli, od niedzieli odrobku nie dając, pociągani byli; i potem różnym possessorom tak obciążeni i z takowymi samowolnie włożonemi na nich powinnościami za kontraktami za każdy dzień po groszy pietnaście porachowany wypuszczeni byli i dotąd w tey są praktyce, która tymże poddanym nie mało do zubożenia, opuszczenia gruntów i onych zarabiania, uimają, a sobie skarżęcemu się pokrzywdzenia przyczyną zostaje; ponieważ ciż poddani z takowego pokrzywdzenia nietylko sobie urobić, a za dzień po groszy trzy i pięć biorąc zarobić nie mogą nic, ale też i gruntu iako i wyżej wyrażeni opuszczają się i będą przymuszeni; na ostatek las dębowy na klebki zdały, za którego dawniejszym czasem, iak w swoim znajdował się iestestwie, dawano piędziesiąt tysięcy złotych polskich, a do części wsi Chmielowa, Karwiczczyna zwanej, należący, poddanych wsiów wyżej wyrażonych, częścią na potrzebę nowobudowanych młynów, zamku Sieleckiego, częścią zaś na własne obudowania, opał i inne potrzeby ich wycięty, ze szczętem, i wywieziony iest, a zaledwie tylko onego miejsce i pni mnóstwo ieszcze nie zgniłych i nie wydobytych, dla poznania oczu iestestwa i wartości onego zostały; a prócz tego przez lat tyle różne i wszelakie procenta i pożytki z części pomienioney do skarbu iaśnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego z lasu, arędy karczemnej corocznie po złotych sześćset i więcej importującej, za łój świąteczny mięso od arędarzów, z danin i powinności poddanych i nad możność ich wykładów, wpisnego i knoalnego, konie przez urodzonych administratorów i ekonomów tegoż i inne donatywy kontraktowe, świąteczne i dochody wybrane, sprzężay w drogach wyciągnięty i utracony, lubo dostatecznie a bardziey więcej pretensyą iaśnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego iuż dawno przewyższyły, atoli iednak iaśnie wielmożny kasztelan Podlaski ieszcze się ziszczonym i uspokoionym uznać niechce i przeto siebie komparenta niepomału krzywdzi,

a zatem stawiający, przychylając się do konstytucyi millesimi sexcentesimo sexagesimo primo roku o zbiegłych poddanych, którą za każdego zbiegłego poddanego po tysiącu grzywien jest naznaczono, o tych uście z mocy tejże poszukując, oraz wyrażonych pretensyi i innych inkwizycjami dowieść się mianych, wczasie prawa nadgrody i ściągnięcia win za ucieknięcie poddaństwa, za dni robocze nie podług kontraktu z arzędownemi possessorami spisanych płacanie, zabory różnych pozostałości po zbiegłych swoich poddanych upomnienie się oświadczać, powtóre w pilności swej przeciw iasnie wielmożnemu kasztelanowi Podlaskiemu i urodzonym administratoróm, ekonomóm iego, oraz gromadóm wyżej wyrażonych wsiów, uskarża się i manifestuje się. Iósef Karwicki manu propria. Et in continenti stanąwszy oczywiście woźny ienerał wojewódstwa Wołyńskiego i innych, szlachetny Karól Piotrowski, w moc prawdziwej i wiernej relacji swojej, iawnie, ustnie i dobrowolnie zeznał: Iż on roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego ósmego, dnia trzydziestego grudnia, na affektacyą i prawną rekvizycyą urodzonego Iózefa Karwickiego i innych konsukcessorów, współ mając przy sobie stronę szlachty urodzonych Benedykta Spędowskiego i Piotra Kałusowskiego, był na mieyscu, gdzie las dębowy był Karwiczczynna uazwany, gdzie będąc widział, że ten las na tym mieyscu będący dębowy na klepki i budowę każdy dąb zdały, z pni miarkowania, których zliczyć nie można dla gęstwiny różnego chrustu, różnego drzewa zakrzewionego, z oczu rzucenia jednak miarkując pni ieszcze nie dobytých znajdujących się grubych i miejsc z których pnie podobywane mniej więcej na dwakroć sto tysięcy z szczerem wycięty, na potrzeby zamku Sieleckiego i wsiów wyżej wyrażonych iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego przez poddanych tychże wsiów, i ten las iako pomieniony urodzony rekwirent mienił być przez pomienionych poddanych wsiów wyżej wyrażonych iasnie wielmożnego kasztelana Podlaskiego wycięty, w przytomności szlachty przy sobie będącej słyssał, tak przytomną sobie szlachtą oświadczywszy się, przed urzędem niniejszym stanąwszy, prawdziwey wizyi wierną uczynił i zeznał relacyą, a pisać nie umiejący krzyż położył.

Книга Владимирская, городская, записовая и поточная, 1769 года, № 1144; листъ 75 на оборотъ.

CLXXXII.

Рѣшеніе помѣщичьяго суда въ мѣстечкѣ Степанѣ по спору крестьянъ Кирила Ширка и Оксюты Олейнички о землѣ; изъ этого рѣшенія уясняются права крестьянъ на землю, какъ на собственность, которую они могли отчуждать различными путями другимъ крестьянамъ. 1769 г. мая 9.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiątego miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iego królewskiej mości Łuckim przede mną Tomaszem Felińskim namiestnikiem przysięgłym burgrabstwa i zamku Łuckiego, i księgami niniejszemi grodzkiemi comparens person-liter urodzony iegomość pan Kajetan Szczepkowski dla zapisania ten dekret zwierzchności zamkowej miasta Stepania między sławetnym Kiryłem Szyrką z iedney a sławetną Oxiutą Oleyniczką wdową mieszczanami Stepańskimi, z drugiey strony, na gruncie dóbr miasta Stepania ferowany z podpisem ręki wielmożnego komissarza wydany ratione intro contentorum od acta praesentia castrensia capitanealia Luceorensia per oblatam podał, prosząc urzędu o przyjęcie onego i do akt wpisanie, którego urząd annuendo affectationi pomieniony dekret ad acticandum przyymuiąc czytał temi napisany słowy: Działo się w zamku Stepańskim roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego dziewiątego miesiąca maja dziewiątego dnia w sprawie sławetnych Kiryła Szyrka i Ostapichy Oleyniczki o czetwertyne pola w sporze będącego z testamentu pochodzącego, o co strony postanowiwszy się prawnie między sobą kontrowertowały, których kontrowersyi wysłuchawszy, ponieważ z pokazanego testamentu przez niegdy sławetnego Iakóba Krzywde w roku tysiąc siedemset dwódziesiątym siódmym dnia dziewiątego maia spisaneogo, na mieyscu podpisów krzyżkami stwierdzonego, oczywiście pokazuje się, iż niegdy sławetny Iakób Krzywda dwóżyenny z pierwszą żoną Maryną Korżówną Daniła syna i Oxiutę Ostapa Olejnika żonę spłodził dwoie dzieci, Daniło tedy zmarł bezpotomny, a Oxiuta zrodziła Ustyneę, którą wydała za Pawła Kudrę, a po śmierci pierwszey żony tenże Iakób Krzywda powtórnie pojął za małżonkę Marynę Naydycheę, z

tą spłodził corek dwie Paraszkę bezdzietną i Pałaszkę Kiryła Szyrka żonę; a taż Pałaszka Krzywdzianka z Kirydem Szyrkiem synów dwóch Ostapa i Mikołaja spłodziła gdy tedy z dwoyga małżeństwa Jakób Krzywda miał spłodzone potomstwo, przy spisaniu testamentu dzieląc dzieci swoje, takowe uczynił rozporządzenie: Daniłowi i Oxiucie z pierwszego łoża spłodzonym, lubo się nie znali do poszanowania ojca, jednak z miłości swej prawem natury rozporządzaiąc, niwę pola za Horyniem leżącą w Wołowej, ogród polowy, sianożęć na Manuylowej; a zaś Paraszce i Pałaszce domostwo na półplacu z gruntem, sianożęci pół buchty u Manuylowej stajni, pola czetwertynę we trzy ręce i ogród na dworcu sadowy, nie zamilczawszy i Maryi Najdychi żony powtórnej a matki małoletnich dzieci swoich. Po śmierci którego Jakóba Krzywdy pierwsze potomstwo swego wydziału używali, a Marya Najdycha nawet po wydaniu Pałaszki córki swej za Kiryła Szyrkę pod dożywociem aż do śmierci z dziecinnego gruntu pożytki brała, mając one w swoim posiadaniu, i tak wspomniony testament i warunki otego nienaruszenie w swej całości trzymane były przez lat trzydzieści dziewięć, dopiero po śmierci Maryi Najdychi i skończonem iey dożywociu, gdy Kiryło Szyrko z synami swymi także z Krzywdzianki spłodzonymi do czetwertyny pola żonie swej testamentem zapisaney przychodził, za dzierzawcy wielmożnego Pruszyńskiego uciążliwym przyciśniony dekretem, aby się kwotą czterdziestu złotych kontentował, a pola czetwertyny Oxiucie Olejniszey i Pawłowi Kudrze ustąpił; teraz za uciążliwym tegoż dekretem gdy uskarża się Oxiuta, tem zbrania się, że tę czetwertynę pola Marya Najdycha iey darowała; a że słowne testamenta prawem koronnym są zniesione i ona tylko była dożywotnią panią, cudzey zatem rzeczy darować nie mogła, ta zaś czetwertyna pola była właściwa Jakóba Krzywdy Pałaszce Szyrkowej testamentem legowana i z niej są spłodzeni successorowie wnukowie Jakóba Krzywdy, z przyczyn tedy tak wyżej nadmienionych, iako też z drugiego powodu, iż testament przez strony dotąd jest trzymany i successorowie właściwi z prawa natury oddaleni być nie powinni, — zwierzchność zamkowa dekret przez mieszczan ferowany uchyla i nakazuje: aby Kiryło Szyrko dla synów swych też czetwertynę pola od Oxiuty czyli Pawła Kudry, jeżeli chce przyjść do swej własności, odebrał, wprzód iednak wypłaciwszy czterdzieści złotych polskich Oxiucie i Pawłowi na urządzie miejskim i za kwitem też wypacenie przodkuiącym, mocą dekretu terażnieyszego. U tego dekretu per

oblatam podanego podpis ręki wielmożnego komissarza w te słowa: Ierzy Falkowski vicesgerent grodzki Grabowiecki natenczas komis miasta Stepania trzymający. Który że to dekret per oblatam podany, wszystek z początku aż do końca do verbo ad verbum tak iak się w sokie pisany ma do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich iest ingrossowany

Книга Луцкая городская записовая, 1770 г., № 2346; листъ 302.

CLXXXIII.

Инвентарь имѣній Виленскаго воеводы, князя Карла Радзивилла, сель Цминь и Биричовки, въ Луцкомъ повѣтѣ, составленный при отдачѣ этихъ имѣній въ заставу Вышегородскому скарбнику Юрію Литинскому, съ перечисленіемъ крестьянъ, членовъ ихъ семействъ мужскаго пола, рабочаго скота, количества земли и повинностей. 1769 года, декабря 21.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiątego miesiąca Martii siedemnaściego dnia.

Na urządzie grodzkim w zamku iago królewskiej mości Łuckim, przede mną Tomaszem Felińskim namiestnikiem przysięgłym burgrabstwa i zamku Łuckiego, comparens personaliter wielmożny Ierzy Lityński skarbnik Wyszogrodzki dla zapisania do xiąg niniejszych grodzkich Łuckich ten inwentarz z punktami in suplementum kontraktu wyrażonemi ex parte iasnie oświeconego xięcia iegomości Karola Radziwiłła woiewody Wileńskiego o dobra Cminie i Birykówkę in rem wielmożnego niniejszego komparenta spisany i służący, przez komissarza tegoż iasnie oświeconego xięcia iegomości na gruncie wyprowadzony i ręką tegoż wielmożnego kommissarza stwierdzony przy pieczęci na laku czerwonym wyciśniony ratione intro contentorum od acta praesentia castrensia Luceoriensia per oblatam podał, prosząc urzędu o przyjęcie onego i do akt wpisanie, a tak

urząd annuendo affectationi podawającego, pomieniony inwentarz ad acticandum przyjmując, czytałem, i tak się w sobie pisany ma: Inwentarz dóbr Cmin i Bryczówki dziedzicznych iaśnie oświeconego xięcia iego mości Karola Radziwiłła wojewody Wileńskiego na gruncie sporządzony i zweryfikowany, oddany w zastawną, trzyletnią possessyę wielmożnemu Ierzemu Lityńskiemu skarbnikowi Wyszogrodzbiemu w roku tysiąc siedemset sześćdziesiąt dziewiątym. Opisanie dworu Cmińskiego. Iadąc ode wsi przez groblę i mostki we wrota które na biegnie z żerdzi ciesanych poiedyncze, przy których ogrodzenie z żerdzi ciągnie się do parkanu gumniska, po prawey ręce wrota podwójne na biegunach z tarcic między słupami dębowymi do zamykania z drągiem; przy tych na boku furtka z tarcic na biegunie z zasuwką drewnianą, stare reparacyi potrzebujące; w prawo idąc przez gumnisko, stodoła z drzewa ciesanego w słupy budowana, słomą kryta, do której wrót wylotnych podwójnych troie z tarcic na biegunach dębowych, a czwarte poiedyncze, przy których plewników dwa z drzewa budowanych z drzwiczkami z dranic na biegunach, z zaskowkami drewnianemi; przy iednych wrotach w opisaney stodole kuna żelazna do zamykania z kłódką wiszącą i kluczem do niey żelaznym; w tey klepisko dobre, zasieków cztery na sochach dębowych dwanastu i skrzynia na zboże w słupki robiona z deszczek ciesanych; po lewej stronie na tém że gumnisku stodoła druga, mnieysza, z drzewa ciesanego w słupy budowana słomą kryta, do której drzwi wylotnych dwoie, iedne poiedyncze, a drugie podwójne z tarcic z drągiem do zamykania, z kuną, kłódką i kluczem żelaznemi; w tey klepisko dobre zasieków dwa i o sochach sześciu; te gumnisko oparkanione drzewem w słupy, ciągniesię do obory, obora w kwadrat z drzewa w słupy budowana, trzcina kryta, do której drzwi na biegunach poiedyncze z deszczek ciesanych troie, z tych iedne reparacyi potrzebują z zasowami drewnianemi do zamykania; w tey przypierzenie na ciełta z drzewa zarzucone w słupy, z drzwiczkami z dranic na biegunie, przegródką z żerdzi dwóch po środku obory na zadawanie paszy bydłu, kozłów dwa. Przy tey stajnia z drzewa w słupy budowana, słomą kryta; do której wrota poiedyncze z deszczek, na biegunie z zasuwką drewnianą, stara reperacyi potrzebuie, w tey podłoga z dylów dartych i żłobów trzy. Od tej ciągnie się zagrodzenie z żerdzi w słupki aż do chlewa, który z drzewa hutowany ze wszystkim opadł; tuż słodownia, winnica z drzewa w węgły budowana dranią kryta, de novo

reparowana, do której drzwi na biegunach z dranic z zasówką drewnianą; winnica z drzewa w słupy budowana, reparacyi potrzebuie; w tej winnicy piecków z gliny bitych trzy na kotłów pięć i koryto na wodę do trąbników, stare, ciecze, z winnicy do słodowni drzwi z deszczek na biegunie z zasówką drewnianą do zamykania; w tej okienko bez szkła dla widoku, z piecem z gliny bitym do suszenia słodów. Przy winnicy karmnik z drzewa w węgły budowany, stary z korytem dębowym i drzwiczkami do niegoż z dranic na biegunie z drączkiem do zamykania mocno spustoszała. Za winnicą studnia drzewem ocębrowana z żurawiem, wiadrem i korytem o sochach sześciu dembowych z schodami i rynwami dwoma. Od tej winnicy znak ogrodzenia do wrót, przy wrotach pół pszęsła. Wrota podwójne na biegunach z żerdzi do zamykania z drączkiem, od której ciągnie się ogrodzenie około sadu z żerdzi w słupki, przy którym loch na nabiął z drzewa dębowego krąglaków w węgły budowany z szyją z drzewa sosnowego, dranią kryty, do którego drzwi dwoie na biegunach z tarcic, przy pierwszych zaszczepka z skoblami żelaznymi i kłudką do zamykania, ten potrzebuie reparacyi, przy którym drzwi do sadu pojedyncze na biegunie z żerdzi ciesanych z kołkiem do zatknięcia drewnianym, dalej idąc dziedzińcem, po prawej ręce obora w kwadrat z drzewa budowana w słupy, słomą kryta, spustoszała, do niej wrót pojedynczych na biegunach z deszczek i dranic dwoie z drączkiem i zasową jedną drewnianą, w której przypierzenie z drzewa w słupy zarzucone, w którym drzwi dwoie z dranic i deszczek na biegunach stare, od której parkan ciągnie się aż do chlewu na drób i przy parkanie transej, chlew z drzewa różnego z łupan k w słupy budowany, słomą kryty, do którego drzwi na biegunie pojedyncze z dranic z zasową drewnianą w którym przypierzenie z dylów w środku a w wierzchu draniczne, reparacyi potrzebuia. Od tegoż chlewa ciągnie się zagrodzenie z żerdzi w węgły w słupach aż do lamusa. Lamus z drzewa ciesanego budowany w węgły z wystawą na czterech słupach, dranią i słomą kryty, do którego drzwi z deszczek na biegunie z zasówką drewnianą z łańcuszkiem kręconym i skoblami dwoma żelaznymi bez klucza, tu pułap i podłoga z dylow łupanych ciesanych, w nim zasieków trzy z dylów i deszczek zabudowane, okienko dla widoku bez szkła iedno; od którego lamusa ciągnie się zagrodzenie z żerdzi w słupki ku wozowni. Wozownia z drzewa ciesanego w słupy do stayni przybudowana, trzcina i słomą kryta, do której drzwi

poiedyńcze z deszczek na biegunie z zasuwą drewnianą; przy tey wozowni staynia z drzewa okrągłego budowana, do której drzwi na biegunie poiedyńcze z deszczek z zasuwą i kluczem drewnianemi; w teyże stayni przypierzenie z dylów łupanych w słupy zarzucone na złożenie stajenne, do którego drzwiczki na biegunie z dranic poiedyńcze z zakrętką; w tey podłoga z dylów dartych przez połowę, żłoby i iasła, pa obu stronach stare i drabinek cztery, na założenie siana dla koni, w tey stayni na złożenie siana wyżej na całą żerdzi pomieszczone tam przypierzenie z drzewa okrągłego w słupy zarzucone. Chlew na bydło nie rogate, do którego drzwi na biegunie z dranic poiedyńcze z deszczek z zasuwą drewnianą; w tymże chlewie przypierzenie na prosięta, z dwoma korytami, i z ściekami między słupkami. Te zabudowanie pod iednym nakryciem trzciną i słomą ukryte. Budynek folwarczny wśrodku dziedzińca z drzewa okrągłego budowany dranią kryty de novo reparowany do którego z dziedzińca drzwi do sieni na biegunie z tarcic z klamką drewnianą do zamykania; z sieni w prawo do izby drzwi z tarcic stolarskiej roboty na zawiasach, hakach z klamką ze skoblami i dwoma antabkami, bez haczyka, żelaznemi. Tu okien szkła taflowego trzy, w których niedostaie szyb tafelkowych trzy, a rozłupanych trzy. Podłoga z tarcic, ściel z dylów łupanych, piec z kafli zielonych z kominkiem murowanym szafiastym, nad ściel do sieni w komin kuchenny wyprowadzonym. Z izby do alkusza drzwi podwójne stolarskiej roboty na zawiasach i hakach żelaznych z haczkami; podłoga i pułap takż iak w izbie, okien dwie, iedne szkła prostego, a drugie tafelkowego całe. Tynkowanie we środku tak w izbie iako i alkierzu z gliny ziemią niebieską malowane; z izby do alko (sic) drzwi stolarskiej roboty podwójne na zawiasach i hakach żelaznych z zaszczipką, haczykiem i skoblami czterma żelaznemi. Ta alkoia nowo przybudowana z drzewa tartego, w niey ściel z drzewa także tartego, podłoga z dylów łupanych ciesana, tu okien szkła tafelkowego dwie, w których niedostaie tafel dwa; piec kafli białych polewany, w tey alkoii po prawey ręce apteczka, po lewey garderóbka z tarcic heblowanych przypierzona, do których drzwiczek dwoie z tarcic takichże ne żelezie bez haczyków, z tej alkoii do sionek drzwi takież na żelezie z klamką, wrzeciędzem, zaszczipką i skoblem do zamykania; w sionkach przypierzenie dla złożenia różnych rzeczy, do którego drzwiczki z dranic na biegunie z zasuwą drewnianą, ściel z dylów cie-

sanych, z sionek na tył budynku drzwiczki z deszczek na biegunie z zakrętką drewnianą, w której przypierzenie z sieni z drzewa w słupy zarzucone, tu ognisko kuchenne drzewem ocembrowane, nad którym komiu laskowany (sic) gliną wylepiony nad dach wyprowadzony, tuż horn kowalski ziemią wysypany, z tej do sieni drzwi na biegunie z tarcie z zasuwką i kluczem drewnianymi; w lewo do izby drugiej drzwi z tarcie na biegunie z klamką, antabką i wrzeciędzem do zamykania żelaznemi; w tej okien szkła prostego trzy, w których niedostaie szybek cztery; ściel z dylów, podłogi niema, pieca pół murowanego, a pół kafli zielonych, służący alkierzowi z piecem krzyżowym i kominkiem murowanym nad którym komin laskowany gliną wylepiony nad dach wyprowadzony; z izby do alkierza drzwi z deszczek na biegunie z zaszczipką i skoblem do zamykania, tu okienek małych szkła prostego dwie, w których nie staie szybki iednej, z kominkiem murowanym do tegoż komina wyprowadzonym; podłoga i pułap z dylów i w tym folwarcznym budynku na około okiennic do zasuwania okien siedem, z których tylko dwie na zawiasach żelaznych. W rogu tego budynku po lewey ręce komora z drzewa w węgły budowana z szarem z dranic u dołu, a w wierzchu słomą kryta, do której drzwi z deszczek na biegunie z zaszczipką i skoblem do zamykania żelazne. Podłoga i pułap z dylów stary; przy tem seruik z drzewa okrągłego w węgły budowany z wystawą około, do którego drzwi u dołu z tarcie z łańcuszkiem kręconym do zamykania na kłódkę, z skoblami i krukem żelaznymi. Podłoga i pułap z dylów a w wierzchu szczeblowy, bez schodków, drzwi na biegunie z zaszczipką i skoblem do zamykania, ściel nad wystawą z dylów a dach słomą kryty stary. Na przeciw tego budynku wprawo ku wsi wychodząc z dziedzińca, drzwiczki na ogród z żerdzi na biegunie; przeszedłszy przez ogród pasieczysko do którego drzwiczki na biegunie z dranic z zasuwką. W tym pasieczysku kupionem z pszczołami przez wielmożnego iegomość pana possessora teraznieyszego a od iegomość pana Sliwickiego possessora przeszłego. Te pasieczysko na około ogrodzone chrustem stare, z którego wrota w pastewnik poiedyncze z dranic na biegunie z zasuwką drewnianą do zamykania; od tegoż ciągnie się płot częścią z chrustu a częścią z żerdzi aż do wyjazdu wrót opisanych. A lubo w tym opisanu dworu wyraziło się kłódek trzy w miejscach wyż wyrażonych, lecz ponieważ pokazało się że są teraznieyszego iegomość pana possessora, więc do remanentu należć nie będą

Karczma wśrodku wsi między Omińską a Biryczowską gromadą, blisko cerkwi z drzewa krąglaków budowana niedawnemi czasami dranicami pobita z wystawą do wiazdu do której wrót wylotnych pojedynczych z deszczek ciesanych z zasuwami dwoje; w sieni ani żłobów ani iaseł nie masz, tylko ognisko na słupach dla swiecenia w nocy, przy którym drzwiczki na tył na biegunach drewnianych; z sieni do izby drzwi tarciczne na zawiasach i hakach żelaznych z wrzeciędzem i skoblami; w izbie okien dużych cztery w szyby okrągłe proste dobre u których ze dworu okiennice do zamykania z zawiertkami. Piec z cegły postawiony z kaminem nad pułap wyprowadzonym a z kamina piecyk chlebowy mały; stół długi z desek grubych ciesanych na nogach krzyżowych; ławy poprzód okna i wokoło pieca, pułap z dylów ciesanych i podłoga. Łóżko duże podwójne na nogach; z izby do komory drzwi tarciczne na zawiasach i hakach żelaznych; w komorze okienko w ścianie wycięte dla widoku z zasuwą. Pułap z dylów, podłoga z której komory drzwiczki małe na tył na biegunach drewnianych. Szpichlerzyk przed karczmą z drzewa starego dobrego krąglaków postawiony i dranicami pobity, do którego drzwi na biegunach drewnianych do pierwszego schowania. Pułap i podłoga z dylów; drugie drzwi z podwórza znowu do drugiego schowania z deszczek z zawiartką, pułapu ani podłogi nie masz. Z tego schowania drzwi z deszczek na biegunach drewnianych do komóreczki u której okienko dla widoku w ścianie wycięte, pułap z dylów, podłogi nie masz. Za karczmą winnica z drzewa krągłego budowana, dranicami kryta, do której wrota pojedyncze z zasuwą z dranic długich; piece na banią porozwalane, koryta iedne na wodę na słupach do trąbników, do którego koryta rynwa od studni w górze, studnia ocembrowara z żurawiem. Z tej winnicy furta bez drzwi do studni, za studnią słodownia z krąglaków budowana, dranicami pokryta, porządna z drzwiami na biegunach i zamkiem drewnianym, z ławami, z piecem w środku okieneczko dla widoku w ścianie wycięte. Przy winnicy szopka z krąglaków starych zbudowana bez zamknięcia i przykrycia alias wołownia w której żłób ieden. Osiałość wsi Ominia (Uprząż, włoki, pańszczyzna). W a s y l B a l i y dym ieden, syn ieden, wołu ma iednego, włośk ciągłych pół czwarty, robi pańszczyzny dni trzy, czynszu złotych trzy i groszy piętnaście, mielnik. M o y s e i c h a K u l e s z c z y c h a dymów dwa ma wołu iednego, włośk ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa,

kurę dymową iedną i iaj cztery sztuki, grzybów sztuk siedemnaście, połosu (? sążni ieden i pół, lnu garsci dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa i groszy dziesięć **Lewko Churpak** dymu trzeciego, synów dwa, wołu iednego, włók ciągłych sześć, czynszowych szesnaście pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną czetweryków dwa, kurę czynszową iedną, iaj sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu sążni ieden i pół, lnu garsci dnia, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych trzy groszy osiemnaście. **Harasym pacholek** z **Przymakiem** dymu czwartego, ma syna iednego, wołów trzy, włók ciągłych trzy, czynszowych szesnaście, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj sztuk dymowych pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garsci trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych cztery groszy dwadzieścia trzy. **Petro Paziuk** z **bratem** dymu piątego, syna ma iednego, wołu iednego, włók ciągłych cztery, robi dni pańszczyzny trzy, owsa daie osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garsci trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. **Tymosz Klepańczuk** z **bratem** dymu szóstego, syna iednego, ma konia iednego, wołów cztery, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny robi dni trzy, owsa daie osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garsci trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych ośm groszy pietnaście. **Pilip Panasiuk** dymu siódmego, synów trzy, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garsci trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. **Daniło Stepańczuk** z **bratem** dymu ósmego, ma wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garsci trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszowego złotych trzy groszy pietnaście. **Moisiej Kozak** dymu dziewiątego, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny pięć, osmak owsa dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garsci trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. **Stepan Panasiuk**

dymu dziesiątego, ma syna iednego, woła iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. I l l u k N i e c z y p o r ó w dymu iedynastego, syna iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmaka iedna i czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa, groszy dziesięć. F e d o r H a r a s y m c z u k dymu dwunastego, synów dwa, woła iednego, włók ciągłych sześć, czynszowych ośm, z synem żonatym dni dwa, owsa osmakę iedną czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych cztery groszy dwadzieścia sześć. I w a n H a r a s y m c z u k dymu trzynastego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. P e t r o T u r c z y n i u k P r y m a k dymu czternastego, synów dwóch, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. K a t k o P a s t u c h z d w o m a b r a é m i dymu piętnastego, włók wolnych sześć, liber. S e m e n L e m e s z u k dymu szesnastego, syna ma iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. O s t a p D e r o s z k o dymu siedemnastego, ma syna iednego, wołów parę, włók ciągłych ośm, pańszczyzny dzień ieden i pół, owsa czetweryków trzy, kurę dymową iedną, iaj dymowych sztuk trzy, grzybów sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garść iedną, dodatku za kurę grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. H a w r y ł o D i a c z y s z y n dymu osiemnastego, synów dwa, woła iednego, wók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny

dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku do kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. S e m e n M u z y k a p r y j m a k dymu dziewietnastego, ma syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, robi pańszczyzny dni dwa. owsa osmakę iedną czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. I e w c h i m D e r o s z k o z b r a t e m dymu dwudziestego, ma wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, robi pańszczyzny dni trzy, daie owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. F e d o r R y b a k z b r a t e m dymu dwudziestego pierwszego, ma woła iednego, włók wolnych sześć, liber. I w a n D e m y d i u k dymu dwudziestego drugiego, ma synów dwóch, woła iednego, włók ciągłych cztery, robi pańszczyzny dni trzy, daie owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay daie sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy pietnaście. K u ź m a S y d o r y s z y n dymu dwudziestego trzeciego, synów dwa, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. A n d r e y K o s t i u s z e k dymu dwudziestego czwartego, syna iednego, wołów trzy, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu dwa złote groszy dziesięć. M a r t y n D e m i d o w dymu dwudziestego piątego, syna iednego, woła iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną i czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążni, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. H r y ć D e m i d ó w dymu dwudziestego szóstego, ma synów dwa, włók ciągłych ośm, pańszczyzny półtora dnia, owsa czetweryków trzy, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk trzy, grzybów

sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garśc iedną, dodatku za kury grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. I w a n I a n c z u k dymu dwudziestego siódmego, syuów dwa, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złt. trzy groszy pietnaście. P r o k o p D a n i ł o w z b r a t e m dymu dwudziestego ósmego, ma syna iednego, woła iednego, włók ciągłych cztery, robi pańszczyzny dni trzy, daie owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. I a c k o P a p i e ż z b r a t e m S u l i m s e m dymu dwudziestego dziewiątego, wołów cztery, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. W a s y ł M a k a r ó w dymu trzydziestego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną, czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złt. dwa groszy dziesięć. M a x y m S u s z k o dymu trzydziestego pierwszego, syuów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną, czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. P u s t a p o t y m ż e włók pustych o.m. I w a n B i b c z u k dymu trzydziestego drugiego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. M a t w i y Ł e m e s z u k w ó y t dymu trzydziestego trzeciego, włók wolnych sześć, liber. O n o p r y j Ł e m e s z u k dymu trzydziestego czwartego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną, czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu sążni półtora, lnu garści dwie, w dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć.

Dalsza osiadłość wsi Cmina.—R o m a n D y m i d i u k z dwoma synami żonatemi dymu trzydziestego piątego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. K i r y ł o Ł y s z u n z dwoma braćmi żonaty mi dymu trzydziestego szóstego, synów dwa, koń ieden, wołów cztery, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni pięć, owsa osmak trzy czetweryków dwa, kur dymowych dwie, iay dymowych sztuk dziesięć, grzybów sztuk czterdzieści dwie, połosu sążni półczwarta, lnu garści pięć, dodatku za kury groszy pięć, czynszu złotych pięć groszy dwadzieścia pięć. I w a n M i c h a l i s z y n z e s z w a g r e m dymu trzydziestego siódmego — wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. A n d r e y F u r m a n i k z s y n e m ż o n a t y m dymu trzydziestego ósmego — syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. W a s y l K o ł c z a n dymu trzydziestego dziewiątego, synów dwa, wołów dwa, włók wolnych cztery—bartnik. Tenże czynszuie czynszu złotych dwa groszy sześnaście, włók czynszowych osiem. P a w ł o N a u m o w z b r a t e m ż o n a t y m dymu czterdziestego, synów dwa, wołów trzy, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. I a c k o K o s t i u s z e k z s y n e m ż o n a t y m dymu czterdziestego pierwszego—syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury grzozsy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. I w a n F u r m a n o w dymu czterdziestego drugiego, syua iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk

pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa. Inu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. K u Ź m a L e m e s z u k dymu czterdziestego trzecięgo—syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, Inu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. Ł u k i a n K o r Ź z synem żonatym dymu czterdziestego czwartego, synów dwóch, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa Inu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. S a w k a S z k u r d a y z b r a t e m ż o n a t y m dymu czterdziestego — synów dwóch, wałów dwa, włók ciągłych cztery, czynszowych ośm, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, Inu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych sześć grosz ieden. P a n a s K o n o n i u k z b r a t e m ż o n a t y m dymu czterdziestego szóstego, syna iednego, konia iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, Inu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy pietnaście. P a Ń k o K o n o n i u k dymu czterdziestego siódmego, synów dwóch, wołu iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmak iedną i czetweryków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, Inu garści dwie dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. Włók pustych ośm, pusta potymże (sic). In summa z Cminia piędziesiąt trzech synów, koni cztery, wołów osiemdziesiąt ieden, włók ciągłych dziewiędziesiąt cztery, czynszowych czternaście, wolnych trzy, pustych cztery. Pańszczyzny dni sto pietnaście, owsa osmak siedemdziesiąt sześć czetweryków dwa, kur dymowych sztuk czterdzieści trzy, iay dymowych sztuk sto dziewiędziesiąt siedem, grzybów sztuk dziewięćset trzydzieści dziewięć, połosu sążni siedemdziesiąt siedem, Inu garści sto iedynaście, dodatku za kury złotych trzy, groszy dwadzieścia ieden, czynszu złotych sto sześćdziesiąt groszy dwadzieścia cztery. W i e ś B o r y c z o w k a. O m e l c z y c h a P r a w c z u c z k a w d o w a dymu czterdziestego oś-

meo, synów dwa, wołu iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmaka iedna cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. O w s i e y K r a w i e c dymu czterdziestego dziewiątego, syna iednego, woła iednego, włók ciągłych trzy, pańszczyzny dni dwa, owsa osmaka iedna cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk czternaście, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. krawiec. M a r t y n S e m e n c z u k z s y n e m ż o n a t y m dymu piędziesiątego, syna ma iednego, konia iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy grószy piętnaście. przysiężny. H r y ć S e m e n c z u k z b r a t e m dymu piędziesiąt pierwszego, synów dwóch, konia iednego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, dni pańszczyzny trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. K i r y ł o S u s z k o z p r y m a k i e m dymu piędziesiątego drugiego, syna iednego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. Włók pustych ośm, pusto po Kociuchu Hryszku. P a w ł o S e m i b o k dymu piędziesiąt trzeciego synów trzech, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kura dymowa iedna, iay dymowych pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. I a k o w P r z y s t u p a z s i o s t r z e Ń c e m ż o n a t y m dymu piędziesiąt czwartego, wołów dwa włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych pięć, grzybów sztuk dwadzieście pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. I w a n Z a c h a r ó w dymu piędziesiątego piątego, włók ciągłych ośm, pańszczyzny półtora (sic) dnia, owsa czteretin trzy, kurę dymową iedną, iay dymowych

rzy, grzybów sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garść iedną, dodatku do kury grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. H r y é S e m i b o k dymu piędziesiąt szóstego, synów trzy, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. P e t r o K a n u c z u k z s y n e m ż o n a t y m dymu piędziesiąt siódmego, syna iednego, wołu iednego, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury (не показано сколько, и по ошибкѣ написано:) złotych dwa groszy dziesięć (вѣроятно чипша). K o n d r a t W a s z o w i c a dymu piędziesiąt osmego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk cztery, grzybów siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. M o y s i e y I w a n o w dymu piędziesiąt dziewiątego włók ciągłych ośm, pańszczyzny półtora dnia, owsa cztereków trzy, kurę dymową iedną, iay dymowych trzy, grzybów sztuk trzynaście, połosu sążeń ieden, lnu garść iedną, dodatku za kury grosz ieden, czynszu złoty ieden groszy pięć. S e m e n H r y s z c z u k z p r z y j m a k i e m dymu sześćdziesiątego, wołów dwa, włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złt. trzy groszy piętnaście. P u s t a p o W a Ź k u I u r c z y m u k u włók wolnych cztery. F e d o r T u r c z y n i u k z b r a t e m dymu sześćdziesiąt pierwszego włók ciągłych cztery, pańszczyzny dni trzy, owsa osmak dwie, kurę dymową iedną, iay dymowych sztuk pięć, grzybów sztuk dwadzieścia pięć, połosu sążni dwa, lnu garści trzy, dodatku za kury groszy trzy, czynszu złotych trzy groszy piętnaście. L e w k o H r y s z c z u k z p r y m a k i e m dymu sześćdziesiątego drugiego, wołów dwa, włók ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną cztereków dwa, iay dymowych sztuk cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złotych dwa groszy dziesięć. H a w r y ł o K o l e s z u k dymu sześć-

dziesiąt trzeciego, wołów dwa, włok ciągłych sześć, pańszczyzny dni dwa, owsa osmakę iedną, czetweryków dwa, iaj dymowych cztery, kurę dymową iedną, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złt. dwa groszy dziesięć. Panas Maksymczuk z synem żonatym dymu sześćdziesiąt czwartego, ma syna iednego, wołów trzy, włok ciągłych sześć, robi pańszczyzny dni dwa, daie owsa osmakę iedną czetwerykow dwa, kurę dymową iedną, iaj dymowych cztery, grzybów sztuk siedemnaście, połosu półtora sążnia, lnu garści dwie, dodatku za kury groszy dwa, czynszu złt. dwa groszy dziesięć. Pusta po Iwanie Zacharkowym, włok pustych ośm. Pusta po Onysku Maksymczuku, włok pustych sześć. Włoka wolna do cerkwi Cmińskiej pod tytułem krzyża świętego, z sianożęciami w trzech miejscach na kosarzów . . . . Włoka do arędy Cmińskiej z sianożęciami w trzech miejscach na kosarzów № iedynaście. Pusta Kuleszewska, włok pustych cztery. In summa z Biryczówki dymów siedemdziesiąt cztery, synów piętnaście, koni dwa, wołów dwa (? sic), włok ciągłych 91, wolnych dwie. Pustych 14. Pańszczyzny dni trzydzieście dziewięć, owsa osmak trzydzieści siedem i poł. lnu garści trzydzieści ośm, dodatku za kury złoty ieden groszy ośm, czynszu złotych czterdzieści cztery groszy dziesięć. P o w i n n o ś c i p o d d a n y c h w s i ó w C m i n i B i r y c z u w k i . Primo. Każdy poddany w tych dwóch wsiach, na czetwertynie siedzący, dni trzy. z szestyńy półtrzecia dnia, z ośminy półtora dnia, czyli sprzężaiem czyli pieszo, wychodząc na pańszczyznę o wschodzie słońca wciąż do zachodu. Secundo: na gwałt trzydniowy do orania na wiosnę i trzydniowy w i e s i e n i , w s z y s k i g o s p o d a r z e t a k c i a g l i i a k o i c z y n s z o w i w y c h o d z i ć p o w i n n i n a o b s z a r y d w o r s k i e , k t ó r z y n i e m a i ą s p r z e ą z a i u t e d y p i e s z o t e d n i s z e ść o d b y w a ć p o w i n n i . Tertio. na gwałt trzydniowy do koszenia i trzydniowy do żniwa tak ciągli, czynszowi iako i piesi na rok na sianożęci i obszary dworskie wychodzić powinni wiele się tylko w domu znajdować moie sposobnych do kosa i sierpa, zostawiwszy iedną osobę dla bezpieczeństwa ognia w domu. Quarto. Szarwark trzydniowy do grobelieneralnie wszyscy z tych dwóch wsiów tak ciągli czynszowi iako i piesi dwa razy do roku na wiosnę i w iesieni odbywać powinni, lub za ten szarwark do inney roboty, iakowey dwór każe, iść mają. Quinto. Czynsze z osiadłości każdey który siedzi na czetwertynie po złotych trzy groszy piętnaście, z szestyńy po złt. dwa groszy dziesięć, z ośminy złoty ieden groszy pięć,

item czynszu pieniężnego z pól zaczynszowanych z szestyń złotych dziesięć, z osminy złt. pięć, z pół osminy złotych dwa groszy piętnaście płacą, a którzy sianożęci nie mają, do osminy czynszowey, to po złotych dwa groszy piętnaście płacą. Sexto. owsa odsepanego z tych dwóch wsiów z kaźdey czwartyny po osmak dwie, z szestyń półtory osmaki, a z osminy czterykow trzy miary Czartoryjskiej oddać powinni. Septimo. Kur dymowych z kaźdey chałupy, iak w liniach wyrażono, oddawać powinni po iedney, iaj czynszowych z czwartyny sztuk pięć, z szestyń sztuk cztery, z osminy sztuk dwie oddawać mają. Octavo. Grzybów z czwartyny sztuk dwadzieścia pięć, z szestyń sztuk siedemnaście, z osminy sztuk trzynaście corocznie oddawać powinni. Nono Lnu przedziwa z czwartyny garści trzy, z szestyń garści dwie, z osminy garść iedną w objęciu ręką iedną i przyłożeniem dwóch palcy oddawać powinni. Decimo. Dziesięcina pszczelna gdyby się pokazała u gospodarza, powinien pień dziesiąty z pasieki domowey dworowi, a gdzieby nie zachodziła tedy oczkowego od pnia pszczoł po groszy sześć płacić ma; z barci zaś, ieżeli się w dalszym czasie pokażą powinni, będą dań miodową oddawać według dawnego zwyczaju iak w Czartorysku. Undecimo. Przedzenie motków ile może być z krestencyi folwarczney Cmińskiej na motowidło dworskie bez pańszczyzny wyprząść mają. Duodecimo. Ogrodów pielenie, kapusty sadzenie i polewanie, lnu ziarna wychędożenie, konopi i lnu moczenie, czyli wyroszenie, prosa ostukiwanie z krestencyi zameczney, dę chust prania kolejne chodzenie bez pańszczyzny odbywać powinni, Decimo tertio. Stróżę luzując się po trzy dni z Cmina i Biryeczowki po dwóch do dwora odbywać powinni, na wartę zaś nocną, do dworu dwóch do arędy ieden kolejno gromady obie zimą i latem od zachodu do wschodu słońca chodić mają. Decimo quarto. Młócić na pańszczyznę żyta ozimego snopów № czterdzieści, a iarzyny kopę iedną, także na zasiew bez pańszczyzny, czwartuny po kopie iedne, żyta, szestynnik po czterdzieści pięć snopów, osminnik po trzydzieści snopów. Decimo quinto. Tkacze w tych wsiach ieżeli suo tempore znajdować się będą, ci powinni z dworskiej przędzy od warsztatu płótna myczkowego półsetek ieden kaźdy wyrobić, a co by więcej wyrobili półsetków, należy im ze dworu zapłata według zwyczaju klucza Czartoryjskiego. Decimo sexto. Poswody czy to do Lwowa czy do Biendiuby lub gdzie indziej kiedy poiadą, ile dni zabawią tyle im pańszczyzny potrącić, co się ma rozumieć za mil trzy

dzień ieden. Decimo septimo. Za gęś z dwuch włok od gromady należąca, ponieważ w dawny zwyczaj weszło iż za nią gdy potrzebu do niewodu latem ludzi sześciu, a zimą ludzi dwunastu z kolei chodziło, więc i teraz ten zwyczaj ponowia się, ażeby za daniem znać ze dworu do niewodu szli. Decimo octavo. Człyszuk po groszy trzy w liniach wyrażony z czwartynny, a z szestyny groszy dwa, z osminy grosz ieden za mnie-maną kurę, płacić mają. Decimo nono. Czerwce i prochowszczyzna, którą teraz gromada neguje że niedawali, a jeżeli się z inwentarzów starych, których ad praesens niema, pokaże, tedy z dymu czerwcu po łyżce, lub za niego po groszy sześć i za prochowszczyznę po groszy sześć wpłacić powinni. Vigesimo. Mielnik jeżeli młynek zupełnie przez wielmożnego pana possessora teraz spustoszały, zreparowany będzie, na jakim gruncie osadzony będzie, tyle dni siekierą do dworu odrabiać powinien, tudzież od kamienia wieprza iednego ukarmić. Na kamienie zaś do młynka arendarz dwie części a mielnik trzecią część pieniędzy złożyć powinien, gromady zaś obie pódwody do sprawozdzenia bez pańszczyzny dawać powinni. Vigesimo primo. Połosów do niewodu z swych nici kręconych z czwartynny po sążniu, w ok sto, z szestyny po półtora sążnia, z osminy po sążniu iednym także w ok sto corocznie do dworu obie gromady oddawać mają. Obszary dworu Cmińskiego. Pierwszy obszar Awramowszczyzna, drugi obszar przeciwko mogiłek. Trzeci obszar od sciany Medwedzkiej; czwarty obszar na Turkach; piąty obszar na Podłuzu; szósty obszar na Podlisiu; siódmy obszar na dworzysku. Ogrody dworskie. Pierwszy ogród wielki na Popławie, drugi ogródek mały za winnicą, trzeci ogródek mały za oborą, czwarty ogród za szpichlerzem. Sianożęci dworskie. Pierwsza sianożęć na Żarzeczcu, drugu sianożęć na Ostrowoczku, trzecia sianożęć na Zaorczu, czwarta Popław za dworem, piąta sianożęć na wygonie, szósta na Druchnie sianożęć. Siódma sianożęć na błocie przeciwko Awramowszczyzny. Adnotantur dla dalszey wiadomosci z indagacyi gromad: za sianożęć na Jałowicy od Podcerewicz w bok której sianożęć Iankowska nazywająca się . . . . pusta po Wasylu Turczyniuku poddanym Cmińskim znajduje się do Cmiń należąca. Secundo sianożęć Pańka Kononiuka za laskiem koło dworskiego Cmińskiego i ta do pańskiej sianożęci przylącaza się podług dawnego zwyczaju. Opisanie barci do dworu Cmińskiego należących. Primó na Cmińskich gruntach, tojest koło młynka na Piszczance, na Hruzkiem obszarze iedna; druga na

Kalitynym ogrodzie, trzecia i czwarta w Ielczach; piąta w ogrodzie przeciw Opanasa Maxymczuka. Secundo w Lisawskim lesie ośm barci próżnych: iedna w Popowych Dębach, druga pod Krzywą Górą, trzecia i czwarta na Osnikach, piąta na Jażwinach na polu Łozownikowym; szósta, siódma i ośma pod Łoszym Ostępem. Tertio za Podhaciem sześćnaście barci w ostrowie próżnych, blisko iedna drugiey. Zasiewy tylko ozime na obszarach pańskich bywały, ale non constat wiele, iak się inwentarz Cmiński in archivo znajdzie za wielmożnych Miaskowskich possessorów dawniejszych, to takowe zasiewy mają być spisane. Summaryusz intraty roczney ze wsi Cmin. Czynszu z zaczynszowaniem podług w linii wyrażenia, z Cmin złotych sto sześćdziesiąt, groszy dwadzieścia cztery. Czynszyku za dodatki do kur dymowych, złotych trzy groszy dwadzieścia jeden. Siedemdziesiąt i sześć osmak i dwa czteryki owsa odsypowego od gromady, osmaka a florenorum dwa, efficit złotych sto piędziesiąt trzy. Kur dymowych, kura a groszy sześć, efficit złotych ośm groszy osiemnaście. Sto dziewiędziesiąt siedem iaj dymowych po szelągu iednemu, efficit złotych dwa groszy pięć i pół. Dziewięćset trzydzieści dziewięć sztuk grzybów, para po szelągu, (?) efficit złotych pięć groszy sześć i pół. Siedemdziesiąt siedm sążni połosów, sążeń a groszy piętnaście, złotych trzydzieści ośm groszy piętnaście. Sto iedynaście garści lnu danego, garść iedna a groszy trzy efficit złotych iedynaście groszy trzy. Sto piętnaście dni pańszczyzny na tydzień, na rok uczyni dni pięć tysięcy dziewięćset osiemdziesiąt, dzień a groszy sześć, efficit złotych tysiąc sto dziewiędziesiąt sześć. Z Biryeczówki. Czynszu z zaczynszowaniem od gromady na rok złotych czterdzieści cztery groszy dziesięć. Czynszyku za dodatki do kur dymowych, złoty ieden groszy ośm. Dwadzieścia siedem osmak owsa osypowego a florenorum dwa efficit złotych piędziesiąt cztery. Siedemnaście kur dymowych a groszy sześć efficit złotych trzy groszy dwanaście. Siedemdziesiąt dziewięć iaj dymowych po szelągu iednemu efficit groszy dwadzieścia cztery i szelągów dwa. Dwadzieścia siedem i pół sążni połosu a groszy piętnaście, efficit złotych trzynaście groszy dwadzieścia dwa i pół. Trzydzieści ośm garści lnu danego a groszy trzy efficit złotych trzy groszy dwadzieścia cztery i pół. Trzydzieści dziewięć dni pańszczyzny na tydzień a na rok dni № dwa tysiące dwadzieścia ośm, dzień a groszy sześć efficit złotych czterysta pięć groszy osiemnaście. Pięćdziesiąt dziewięć gospodarzów prócz wolnych w Cminie i Biryeczówce do za-

zenu, košby i osiania po dni № sześć, na rok efficit dni dwa tysiące sto dwadzieścia cztery. Arędy karczemney z Cminia i Birykówki na rok złotych siedemset, — in summa intraty roczney dwa tysiące osiemset siedemdziesiąt ośm, groszy dwadzieścia. U tego inwentarza podpis ręki komisarzskiej w te słowa Łukasz Sokołowski manu propria kommissarz. Dalsze zaś punkta in suplementum kontraktu spisane w te słowa: Punkta in suplementum kontraktu do inwentarza podane, między stronami niżej podpisanymi umówione. Primo. Wolne używanie poddaństwa z dóbr Poliskich do dóbr Wołyńskich wielmożnemu possessorowi, potrącając tyle dni pańszczyzny wiele by w drodze zabawił, iak w powinnościach poddanych wyrażono. Secundo Podwoły dwa razy na rok do Lwowa wielmożnemu possessorowi pozwalają się za drogi dobrej i przez (sic) przeładowania, a potrąceniem takż pańszczyzny wieleby w drodze zabawić mógł, nabierając żyta po osmak pięć czyli pszenicy miary dworskiej, a krup i grochu po osmak trzy parowy, a poiedynczy przez połowę. Tertio Zapomożenie poddaństwa w tych dobrach wielmożnemu possessorowi pozwala się, iednak stante possessione sui będzie się starać wielmożny possessor też za pomogi poodbierać. Quarto. Reparacya pro commodo fundi iakiej wyciągać będzie potrzeba dla pomnożenia intraty; tudzież na upatrzonym mieyscu, to jest na gruncie Pisoczna nazwanym, młyn na Styrze de novo, iako i groble erylować pozwala się bez żadney przeszkody od wielmożnych possessorów w sąsiedztwie dobra panskie w zastawie trzymających wzbronienia brzegów uti in uno dominio. która reparacya w czasie expiracyi, za uznaniem przyjacielskim komparsowana być ma, iakoteż i pretensye ex fundo wynikające, za tychże przyjaciół uznaniem bonifikowane być mają. Quinto jest młynek na trakcie z Cmin do Czartoryjska postawiony na stawku błotnym, który dla zarośli wielkiego błota nie miele, zaczem dobycie krynic, wyszlamowanie tego stawka zarosłego i podniesienie grobli dla pomnożenia intraty pozwala się, expens za uznaniem przyjacielskiem komparsowany będzie. Sexto. Stosując się do prawa oryginalnego iaśnie oświeconych więząt Wiszuiowieckich nadanego, w którym w ogólności wolny urąb we wszystkich circa circum lasach pozwolony dworowi i poddanym Cmińskim, tedy i teraz nie wzbrania się, iednak za kwitami iegomość pana leśniczego ieneralnego, lub wiadomością strzelców lasowych skarbowych, a mianowicie na budowlę. Septimo. Pastwiska podług dawnego używania i zwyczajów i teraz używane być mają. Octavo Poddani

inwentarzem excypowani na usługi dworskie od pańszczyzny uwolnieni i danin wszelkich, a gdyby z nich który źle się miał zachowywać i nie był posłusznym dworowi, takowego wolno wielmożnemu possessorowi odmienić a sposobniejszego nastanowić. Nono. Ponieważ likwidacya intrat dóbr wsiów Cmin i Biryczowki wynosi na złotych polskich dwa tysiące osiemset siedemdziesiąt ośm i groszy dwadzieścia, która to intrata prae-superat summę dwadzieścia tysięcy czterysta siedemdziesiąt dwa złotych polskich i groszy dwadzieścia siedm przez wielmożnego iegomość pana possessora ad mentem prawa oryginalnego i dekretu kondescensoryalnego w roku terazniejszym tysiącnym siedemsetnym sześćdziesiątym dziewiętym dnia dwudziestego Februaryi cum successoribus Szemiotosianis wy-padłego na też dobra importowaną, a że wielmożny iegomość pan Ierzy Lityński skarbnik Wyszogrodzki terazniejszy tychże dóbr Cmin i Biry-czówka zastawny possessor nie tylko ad correspondentiam wylikwidowanej intraty, ale też ob spem futuri emolumenti ze młyna w tychże dobrach Cminie na Sterze na gruncie Piszczana nazywającym się de novo radzice erylować się mającego, summę dziesięć tysięcy czterysta sześćdziesiąt cztery złotych polskich realiter et effective do skarbu iaśnie oświeconego xięcia iegomości Radziwiła wojewody Wileńskiego dóbr wyż wyrażonych dziedzica impo tował idque nie pretendując tantisper od tegoż skarbu w moc i w nadziei przyszłej z młyna de novo wystawić się mającego in-traty, addytamentu, przeto wielmożny iegomość pan Sokołowski Łukasz kommissarz pomienionego iaśnie oświeconego xięcia wojewody Wileńskiego w tym inwentarzu intratę wyprowadzający, imieniem tegoż iaśnie oświe-conego xięcia iegomości wojewody Wileńskiego, z wspomnioney summy dzie-sięciu tysięcy czterechset sześćdziesiąt czterech złotych polskich do skarbu wniesionych, tegoż wielmożnego iegomość pana Ierzego Lityńskiego skarbnika Wyszogrodzkiego presentibus kwituie z tem ostrzeżeniem, że póty z dóbr pomienionych una cum ... suis uttąpić nie ma, póki taż summa ad prae-sens importowana z oryginalną summą wraz złączoną ogólną summę czyniącą dwadzieścia dziewięć tysięcy dziewięćset pięćdziesiąt sześć złotych polskich i groszy dwadzieścia siedem ze skarbu iaśnie oświeconego xięcia iegomości wojewody Wileńskiego tychże dóbr dziedzica czyli iego succes-sorów na terminie w kontrakcie wyrażonym iaśnie wielmożnemu Lityń-skemu skarbnikowi Wyszogrodzkiemu czyli onego successoróm totaliter et integro oddana i wyliczona nie będzie. Ten inwentarz na gruncie spo-

rzędzony, zweryfikowany i oddany wielmożnemu i egomość panu possesso-
rowi od skarbu podpisuję Datum w Cmińskim dworze dnia dwudziestego
trzeciego miesiąca Grudnia tysiąc siedemset sześćdziesiąt dziewiątego roku.
U tego inwentarza per oblatam podanego, przy pieczęci na laku czerw-
nym wycisnionej, podpis ręki komisarskiej w te słowa: Łukasz Sokołow-
ski komisarz. Przypis zaś z podpisem tegoż de tenore tali. Chałupa przy
młynku na gościńcu będącym do Cmina należącym dla większego bezpie-
czeństwa i młynka i stawka w postawieniu pozwala się na której kol-
wiek stronie Łukasz Sokołowski. Który że to inwentarz za ustną prośbą
wielmożnego podawaiącego a za moim urzędowem przyjęciem wszystek
z początku aż do końca słowo w słowo do xiąg grodzkich Łuckich iest
ingrossowany i zapisany.

*Книга Луцкая городская записовая 1770 года, № 2346; листы
260.*

CLXXXIV.

Универсалъ гражданско-войсковой комиссіи Подольскаго вое-
водства обывателямъ этого воеводства, о необходимости повсемѣст-
наго учрежденія стражи для задержанія проходящихъ безпаспорт-
ныхъ людей, съ цѣлю ограничить эмиграцію крестьянъ за границу.
1791 г., марта 12.

Kommissya porządkowa cywilno wojskowa ziemi Kamienieckiej wo-
iewodztwa Podolskiego.

Maiąc za cel troskliwości swoiey w ustanowieniu wart po miastach
y wsiach zapobieżenie emigracyi poddaństwa zagranicę i dezercyi żołnier-
rzy, tudziesz uięcie włączącego się hultajstwa, gdy zamiarowi swojemu
nie odpowiadające skutki in die y w tych czasach coraz bardziey o
emigracyi poddaństwa za kordon doniesienia odbiera, a naywiększą spo-

sobność do tey emigracyi zwolnienie rezolucyi swoiey w zaniechaniu tych że y zaniebdanie wydawania paszportow upatrując, smutną potrzebą przymuszoną ią bydź widzi przełożyć przezacnym obywatelom nie daremnych ustanowienie y ich własny w tym interess, gdzie iakowe urządzenie ma dobra powszechnego zamiar, taż do wypełnienia onego cnotliwy zapal żadnych nie wystawia sobie trudności, daią nam przykład inne wojewodztwa ziemie y powiaty, gdzie i tak swoje utrzymuią warty y wydawanie paszportów ściśle zachowuią, choć daley od granicy są położone; ziemia Kamieniecka z swoiey pozycyi w większey ieszcze do tego zostaię potrzebie, w czym aby kommissya swoich nie zdawała ią zapominać obowiązkow, niniejszym uniwersalem przypominaiącym z onych się wywiązuie, przekładaiać przezacnym obywatelom, aby takowe warty wszędzie u siebie popostawiali y ludzi przechodzących bez paszportow ściśle examinowali, inaczey tak wielką emigratyą poddanstwa sami swoiey nieczułości y lekceważeniu urzędzeń kommissyi naszej przypiszą. Dan w Kamieńcu Podolskim na sessyi kommissyi dnia dwunastego miesiąca Marca roku 1791-go. Antoni Przyłucki kommissarz prezydujący. Xiądz Ignacy Dłuski B. G. K. kommissarz Iózef Brzezinski kommissarz.

Книга Каменецкаго городского магистрата № 4562, 1519—1799 года; листъ 1576.

CLXXXV.

Удостоверение, выданнаго Чудновскимъ городничимъ, поручикомъ Колтовскимъ, Будничкимъ рудникамъ, въ томъ, что они въ ревизскихъ сказкахъ записаны за помѣщикомъ не грѣбостными, а вольными людьми, живущими на владѣльческой землѣ по условію. 1795 г., Октября 10.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Pazdziernika szesnastego dnia veteris stili.

Na urządzie grodzkim w zamku iej imperatorskiey mości Żytomirskim, przede mną Antonim Sawickim vice regentem grodz. Żyt. i xięgami

ninieyszemi grodzkimi Żytomirskimi osobiście stawiający uczciwy Paweł Lis te świadectwo od horodniczesywa Cudnowskiego sobie i innym rudnikom Budyskim względem znaydowania się ich w skazkach rewizyjach za ludzi wolnych, dane; podpisem horodniczego stwierdzone, z przyszytym arkuszem stemplowanym do akt grodzkich Żytomirskich w oblatę, podał w te słowa: Swidytelstwo tysiaczã siemsot diawienosto piatohoda, Oktjabra desiatoho dnia. Dano sye rudni Budysza w tom czto toczno onoy rudni żywuszczynie lude wolnyie, nykomu ne poddanyie, nacyonalnyie i czornocho narodu, koy po rewiskim skazkam od pomieszczyka podany wolnymy ludmy żywuszczymy na władielczeskim hruntie dla zarabatowania po usłowiu. w czem i syie dano Cudnowskago uiezdzu oddalennyoy czasnoy rewiskoy kancelaryi Na oryginalu podpisano: Poruczyk Harasym Kołtawski. Które to świadectwo słowo w słowo do xiąg grodzkich Żytomierskich jest zapisane.

Книга городская, Киевская записовая № 298, годъ 1795; листъ 976.

CLXXXVI

Удостоверение Чудновскаго городничаго, Колтовскаго, о томъ, что жители рудень: Лѣсни, Бартковой, Старошицкой и Покостовки записаны по ревизіи лично свободными людьми, принадлежащими казеннымъ поселеніямъ. 1795 г., Октября 15.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt piątego, miesiąca Octobris siedmnastego dnia veteris stili

Na urządzie grodzkim w zamku jej imperatorskiej mości Żytomierskim prede mną Antonim Sawickim vice regentem grodz. Żyt. i xiegami ninieyszemi grodzkimi Żytomierskimi osobiście stawiający uczciwy Franciszek Chłan te zaświadczenie dla rudników rudeń Leśni, Staroszycki i

Pokostowki od horodziczestwa Cudnowskiego względem znaydowania się idh w rewizyjnych skazkach za ludzi wolnych wydane, podpisem horodniczego zatwierdzone po rusku pisane, z przyszytym arkuszem papieru stempowanego do akta grodz. Żyt. w oblatę podał w te słowa: Swietytelstwo—tysiacza siensot diewienosto piatoho hodu. Oktiabra piatnadciatoho dnia, dano syie z Cudnowskoy rewizkoy kancellaryi żytelem rudeń Lesna, Bartkowa, Staroczycką i Pokostowa w tom, czto one żyteli toczno podani w generalnoy rewizkoy perezpysy od władielca wolnymi nykomn ne poddanymi ludmi, a przynależaszczymy poseńeniam kazionnym. Dan w Cudnowi. Zemskoj przystaw Porutczyk Harasym Kołtowski pomosznyk rewizora. Które to zaświadczenie słowo w słowo iak się w sobie ma do xiąg grodzkich Żytomirskich iest zapisane

Книга городская Киевская записовая, № 298, годъ 1795; листъ 978 на оборотъ.

АЛФАВИТНЫЙ

УКАЗАТЕЛЬ

ИМЕНЪ ЛИЧНЫХЪ И ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ,

упоминаемыхъ въ 1-мъ томѣ части VI-й „Архива Югозападной Россіи“ и въ настоящемъ „Приложеніи“ къ нему.

ПРИМѢЧАНІЕ. При составленіи настоящаго указателя приняты слѣдующія основанія: 1) Фамиліи лицъ крестьянскаго сословія, какъ составляющія въ огромномъ большинствѣ случаевъ только *личныя* прозвища, въ указатель не внесены. 2) Фамиліи, при которыхъ сословіе для краткости не обозначено, принадлежать шляхтичамъ. 3) Имена обозначены только тѣхъ лицъ, которыя принадлежали къ фамиліямъ титулованнымъ, или занимали какую-нибудь должность, или же носили какое либо почетное званіе. 4) Лица, обозначенныя въ актахъ одной только своей должностью, внесены въ указатель подъ ихъ фамиліейными именами, гдѣ оказалось возможнымъ опредѣлить послѣднія. 5) При именахъ мѣстностей по возможности опредѣленъ повѣтъ, въ которомъ онѣ находились, какъ по настоящимъ актамъ, такъ и по другимъ источникамъ. 6) Одноименныя названія мѣстностей, очевидно различныхъ, внесены въ указатель каждое отдѣльно.

Ив. Новицкій.

I. ИМЕНА ЛИЧНЫЯ.

А.

- Августъ II, король Польскій, Прил. 225, 226.
Августъ III, король Польскій, 18.
Аксаки, 574—576.
Стефанъ, судья земскій Кіевскій, 574.
Япъ, стольникъ Кіевскій, 574.
Александръ Ягеллонъ, король Польскій, 2, 18.
Анаховскіе, 226.
Андреевичи, 148, 149.
Андрушевичи, 575.
Аслановичи.
Андрей, подстароста Житомирскій, 565.

Б.

- Бабинскіе, 347—349.
Бабневскіе, Прил. 118.
Багинскіе, Прил. 506, 507.
Бажавичи, 468.
Базаны, Прил. 66.
Бакавскіе, Прил. 29.
Балабаны (и Болобаны), 36, 317—319, 323, 330,
473, 475, 541.
Гедеонъ, архимандритъ Жидичинскаго монастыря, 355, 357,
359, 399.
Балыки, 516.

- Банковскіе, Прил. 29, 71, 269, 270.
Барановскіе, Прил. 157, 158, 160, 161, 201, 234.
Михайлъ, инстигаторъ гродскаго Кременецкаго суда, Прил. 527, 528.
Барашъ, поручикъ Татарской хоругви, 396.
Бартыцкіе, 232.
Барчевскіе, 426.
Басоцкіе, 384.
Бачевскіе, Прил. 37, 39.
Бачинскіе, 579.
Веніаминъ, іеромонахъ Жидичинскаго монастыря, 399.
Беднарскіе, Прил. 528.
Безсокирскіе, 96.
Бегановскіе—см. Бѣгановскіе.
Беки, Прил. 67.
Белецкіе—см. Бѣлецкіе.
Беличкевичи—см. Бѣличкевичи.
Белостоцкіе—см. Бѣлостѣцкіе.
Белскіе—см. Бѣльскіе.
Беневскіе, 473—475; Прил. 8, 69.
Станиславъ-Казимиръ, воевода Черниговскій, староста Богуславскій,
Прил. 45, 126, 131, 134, 135.
Бенішевскіе.
Васпій, намѣстникъ бургграфства Кременецкаго; Прил. 272.
Бережецкіе, 93, 102.
Фалелей, намѣстникъ подстароства Луцкаго, 128, 138.
Березницкіе, Прил. 89.
Березовскіе, 19.
Берлинскіе, 445.
Бильдринихъ Яковъ, комендантъ Снятинскій, Прил. 234.
Бильскіе, Прил. 222.
Блонскіе, Прил. 63, 65.
Бобовскіе, Прил. 247, 249—251.
Бобрыковскіе, Прил. 27.
Богатки, Прил. 209, 217.
Вогдашевскіе, Прил. 88.
Боговитины, 438.

- Боговидицы—Бутенскіе, 190.
Богуринскіе—см. Хребтовичи-Болгуринскіе.
Богуцкіе (Богуцкіе), 339, 340; Прил. 102, 266, 268,
270, 271.
Захарія-Янъ, войскій Житомирскій, Прил. 266.
Богушевичи, 308.
Боженцы-Еловицкіе, Прил. 272.
Бокед, 84.
Гаврило Васильевичъ Бокій, судья Луцкій, 31.
Н, поборца Волинскій, 583.
Болбасы, 31, 32, 293.
Болбасы-Ростоцкіе.
Григорій, писать земскій Кременецкій, 70.
Болдыковскіе, Прил. 29.
Болобаны—см. Балабаны.
Бондзынскіе, 340, 350.
Бонецкіе, 556.
Бончальскіе, Прил. 78.
Борейки, 95, 96; Прил. 261.
Борзобогатые-Красенскіе.
Иванъ, мостовничій Луцкій, 72, 73.
Бориминскіе, 385, 386.
Борковскіе, Прил. 29.
Боровицкіе, 53.
Боровскіе, 296, 398; Прил. 60, 587.
Боруцкіе, 384.
Боршецкіе, 384.
Бочковскіе, 582, 583.—Прил. 552.
Бояновскіе, 449.
Браницкіе, Прил. 268—271, 276, 277.
Иль-Клеменсъ, маршалокъ надворный коронный, Прил. 96.
Бранскіе, 218, 365.
Братковичи, 26.
Братковскіе, 118.
Бревскіе, 350.
Бржезискіе.

Юсифъ, членъ гражданско-военной комиссії Подольскаго вѣдомства,
Прил. 624.

Бржескіе.

Юсифъ, скарбникъ Тереховльскій, Прил. 530.

Брзовки, Прил. 11.

Брзововскіе (и Брезовскіе), 99, 420; Прил. 78, 156.

Бржосніовскіе, Прил. 584.

Бржостовскіе (и Брестовскіе), 278, 279.

Брожки, Прил. 568.

Бромѣрскіе, 140.

Броницкіе, 388, 389.

Бронницкіе.

Геліашъ, судья гродскій Луцкій, 466, 468, 473, 499.

Брудзинскіе, 361.

Брудзѣевскіе, Прил. 529.

Брудновскіе.

Петръ, намѣстникъ замка Кіевского, 513.

Брычуки, Прил. 522.

Будзишевскіе, Прил. 255—257.

Бузскіе, 468.

Букоемскіе.

Адамъ, писарь гродскій Луцкій, 160.

Булавскіе, 353.

Булыги—см. Курцевицы-Булыги.

Буремскіе, князья.

Дмитрій Александровичъ, 33.

Бурколабы.

Ева, за княземъ Н. Ивановичемъ Чорторыйскимъ, 132.

Бурчаки.

Андрей, намѣстникъ подстароства Владимирскаго, 552, 563.

Буткевичи, Прил. 228.

Бутовичи.

Григорій, хорунжій Кіевскій, 143.

Семень, войскій Кіевскій, 263.

Яцко, хорунжій Кіевскій, 204, 207.

Бучинскіе, 26.

- Бушинскіе, 19; Прил. 264.
Быстрыковскіе, 215.
Бышпольскіе (Вышпольскіе?), 360.
Бѣгановскіе (Бекгаповскіе), 118.
Бѣлескіе, Прил. 509.
Бѣлецкіе, 558, 559, 561, 562; Прил. 66.
Алексѣй, подстароста Кременецкій, 45.
Томащъ, подстароста Кременецкій, 34, 233, 241.
Бѣличкевичи, 473, 475.
Бѣлокринскіе, 228.
Бѣлостодскіе, 33, 61, 394—396, 495.
Бѣльскіе, 451—453, 521.
Бѣлявскіе, Прил. 532, 534.
Бѣлостоцкіе—см. Бѣлостоцкіе.

В.

- Вабищевичи, Прил. 119.
Ваковескіе, 142.
Валіовскіе, Прил. 247, 248, 253, 276.
Валищевичи (Вабищевичи?), Прил. 117—120.
Варановскіе.
Доминикъ, пріоръ Чернобыльскаго доминиканскаго монастыря, Прил. 221.
Варшавскіе, 384.
Варыйскіе, 350.
Василевичи, 544, 545.
Дахно, подстароста Житомирскій, 145.
Василевскіе, 495.
Василій, священникъ Мозырской Святоニコльской церкви, 6.
Васильковскіе, Прил. 40—44, 265.
Васьковичи, Прил. 91, 109, 111.
Богушъ, бурмистръ Луцкій, 257.
Велевскіе, 468.
Велешковичи, Прил. 119.
Веліонги (Wielaga), 579.
Вельгорскіе (также: Велигорскіе и Вильгорскіе),
340, 363—365.

- Вацлавъ, подвоевода Кіевскій, 304, 341.
- Килианъ, подстароста Владимирскій, 502.
- Романъ, подстароста Житомирскій, 203, 211.
- Венжики.
- Фрацишекъ, стольникъ Велюнскій, Прил. 140, 141, 143, 144.
- Венжи (Waz), Прил. 546, 548.
- Венцлавскіе.
- Филипъ, ксендзъ, викарій овручскаго доминиканскаго монастыря, Прил. 221.
- Венярскіе.
- Францишекъ, подсудокъ земскій Брацлавскій, Прил. 228.
- Вербицкіе, 384.
- Викторинъ, бискупъ Луцкій, 78.
- Вербовскіе, 420, 568; Прил. 66.
- Вербскіе, 108, 110
- Верещакки, Прил. 252.
- Максимиліанъ, намѣстникъ бургграфства Луцкаго, Прил. 10.
- Теодоръ, бургграфій Луцкій, Прил. 136, 137, 140, 144.
- Верещинскіе, 263.
- Юзефъ, бискупъ Кіевскій, опать Сетеховскій, 259—263.
- Вержибицкіе, Прил. 47, 98, 120—122.
- Верховскіе, 92.
- Верцишевскіе, 423.
- Ветескіе.
- Войтехъ, намѣстникъ подстароства Луцкаго, 108, 117.
- Вечорки, 388, 389.
- Вигуры (Викгуры).
- Александръ, намѣстникъ подстароства Луцкаго, 383.
- Вижовскіе, 142.
- Виланы, 469.
- Влимонты, 235, 253.
- Вильги (Вилгги), 350, 525—527; Прил. 24—26.
- Вильгорскіе—см. Вельгорскіе.
- Вильковскіе (также. Вилковскіе), 273; 274.
- Вильскіе, 530, 531.
- Вильчтовскіе, Прил. 84.

- Н, староста Дымерскій, Прил. 214.
Винарскіе, 153, 154.
Виногородскіе, Прил. 266, 267.
Винскіе, 383; Прил. 106.
Винарскіе, Прил. 37.
Витвинскіе, 51, 191, 456.
Криштофъ, подстолій земли Волынской, 190, 191, 193—198.
Витвицкіе, 501.
Витинскіе—см. Витынскіе.
Витковскіе, 156, 157, 468; Прил. 7.
Витовскіе.
Мартинъ, писарь гродскій Лянцутскій, 367.
Рафаль, подстароста Овручскій, 244.
Витовизскіе, 444.
Витославскіе, Прил. 280.
Витынскіе, 78, 173.
Вишневецкіе, дворяне, 521.
Вишневецкіе, князя, Прил. 621.
Александръ, 100.
Александръ Александровичъ, 52—54.
Ева (Александровна), за княземъ Петромъ Збаражскимъ, 238.
Іеремія-Михайлъ (Михайловичъ), воевода земель Русскихъ, староста Каневскій, 520, 549, 551.
Гризельда-Констанція, жена его, урожденная Замоиская, 546.
Максимъ Александровичъ, 52, 54.
Михайлъ Александровичъ, 52, 54.
Михайлъ (Константиновичъ), стар. Гинскій и Волховскій, Прил. 261.
Катерина, жена его, урожденная княжна Дольская, Прил. 261.
Янушъ (Константиновичъ), маршалокъ надворный Литовскій, староста Пинскій и Осѣцкій, Прил. 244.
Вишневскіе, 449, 451; Прил. 66.
Вишніовскіе, Прил. 233, 585.
Вкринскіе, Прил. 568.
Н, хорунжія Парнавскій, Прил. 568.
Владиславъ III (Варненчикъ), король Польскій, 81—82, 88.
Владиславъ, IV, король Польскій, 503, 513, 530.

- Владыча Василій, священникъ въ селѣ Подгайцахъ, 208.
Вобошинскіе, Прил. 60.
Водерацкіе, 576.
Вяйничи, 468.
Войничы-Вороницкіе, князья, см. Войничы-Вороницкіе.
Матушь (нѣмѣстникъ воеводства Живецкаго), 109.
Настасія, жена его, урожденная Гулевицева, 109.
Войны, 232, 521, 551.
Войны-Оранскіе.
Якубъ, подсудокъ Черниговскій, судья-городскій Владимирскій, Прил. 1.
Войтковскіе, 173, 174, 189.
Войтѣхъ святой, 504.
Войцеховичи, Прил. 125.
Войшикъ Гославъ зъ Войца, 83.
Воловичи.
Остафій, подканцлеръ вел. кн. Литовскаго, староста Берестейскій и
Кобринскій, 60.
Волчки, Прил. 76.
Волчовичи—см. Оливары-Волчовичи.
Волынскіе, Прил. 143.
Волынцы-Черницкіе, 208—211, 270.
Чинъ, коморникъ королевскій, 258—260.
Вольскіе, Прил. 107.
Вольфайны, Прил. 330.
Воменскіе, 189.
Вонжъ—см. Венжи.
Вонсовичи, 233, 235—237; Прил. 43.
Вонсовскіе, 558, 561.
Воповскіе, 47.
Воронецкіе-Маркевачи.
Стефанъ, судья земскій Мстиславскій, Прил. 117—119.
Вороницкіе, князья (ср. Войничы-Вороницкіе):
Левъ, судья Бременецкій, 34.
Матись, 293.
Станиславъ, 293.

Томашъ, 293.

Юрив, 293.

Янушъ, 294.

Вѣроничи, 116, 117, 226, 227, 232, 303—305, 358.

Воронь (также и Вороничи), 73, 303—305, 308, 388, 389.

Воронь—Боротыпскіе, 110.

Воротневскіе, 476, 478.

Ворошилъ.

Людвигъ, подчашій Кіевскій, Прил. 219.

Ворцелли.

Станиславъ, судья земскій Галицкій, Прил. 583, 584.

Воютинскіе, 395.

Воютинскіе—Гулевичи—см. наоборотъ.

Вроновскіе.

Мартинъ—Казимиръ, намѣстникъ бурграфства Владимирскаго, Прил. 45, 47.

Выговскіе, 515, 575; Прил. 247, 249—251.

Василій, скарбникъ земскій, намѣстникъ староства и регентъ гродскій Житомирскій, 116.

Иванъ, намѣстникъ подстароства Луцкаго, 497.

Янъ, воевода Кіевскій, Прил. 66, 67.

Н, стольникъ Червоногородскій, Прил. 521.

Вылежинскіе, Прил. 20.

Янъ, подстароста Луцкій, 398, 399, 409, 412—414, 419, 417, 419, 443.

Вырвичи.

Матвѣй, полковникъ артиллеріи, Прил. 526.

Высоцкіе, 218, 470, 473, 573; Прил. 244.

Діонизій, намѣстникъ Житомирскій, 543.

Вышинскіе, 215, 512, 520.

Вышковскіе, 468, 502.

Вышотравки, 309.

Вышпольскіе, Прил. 18, 106.

Николай, подстароста Житомирскій, 515, 520, 522, 529.

Стефанъ, коморникъ градоначальн. Кіевскій, бурграфій Владимирскій, Прил. 36, 37, 40, 66, 69, 70, 72, 107.

Г.

- Гавдрини, Прил. 194.
Гавсовичи-Букодьскіе, Прил. 88.
Гавсовичи-Шостаковскіе, Прил. 55, 56.
Галевскіе, Прил. 146.
Галевскіе (Кгалевскіе).
Щасный, подстароста Луцкій, 202, 215.
Галензовскіе (Кгалензовскіе), 384.
Гали, Прил. 66.
Галчиновскіе, 360—362.
Янь, подстароста Житомирскій, 390.
Ганецкіе (и Кганецкіе), 368—371, 409—411.
Ганчинскіе, Прил. 547.
Гапуновскіе, 353.
Гардлинскіе (Кгардлинскіе), 383.
Гарминскіе, 225.
Гдешинскіе (Кгдешинскіе), 451—453, 538.
Генсинскіе (Кгенсинскіе), 289.
Герасимъ, священникъ Троицкой церкви въ Луцкѣ, 94.
Гергены, Прил. 234.
Гешковткіе, 339, 340.
Глащинскіе, Прил. 146, 148, 149.
Глембовскіе (Кглембовскіе, также и Кленбовскіе), 524, 528.
Матеушъ, намѣстникъ подстароства Житомирскаго, 308.
Глембоцкіе, Прил. 52.
Глинскіе, Прил. 587.
Гличинскіе (Кгличинскіе), 215.
Гловковскіе, Прил. 86.
Глосковскіе, Прил. 99.
Глуховскіе (Кглуховскіе), 109; Прил. 199.
Гяѣбовичи.
Себестіанъ, намѣстникъ подстароства Владимирскаго, 203.
Гнатовскіе: Прил. 89—91.
Людвигъ, всендъ, плебанъ Гулевичовскій въ Кнегининѣ, Прил.
89—92.

- Гноенскіе, 199, 203.
Гноенскіе-Шабаны—см. наоборотъ.
Гноинскіе (Кгноинскіе), 142.
Годлевскіе (Кгодлевскіе), 339.
Голембiовскіе, Прил. 87.
Голембицкіе.
Стефанъ-Францишекъ, мамѣтникъ бурграфства Луцкаго, Прил. 280.
Головци—Острожскіе; князья.
Андрей, 140.
Марина, за Богумемъ Тушовецямъ, 208.
Головчинскіе, князья.
Софія, за княземъ Григоріемъ Сангушковичемъ-Кошироямъ, 283;
284, 289.
Голубовичи, Прил. 506.
Гблычи, 231.
Гораевскіе.
Доминикъ, хорунжій Ломжинскій, Прил. 546; 547.
Гораздовскіе, Прил. 234.
Горайны, 167—169.
Николай, писарь земскій Владимирскій, 509.
Горайны—Тесовскіе, 89.
Горецкіе (Кгорецкіе), Прил. 505, 507.
Юрій, подстароста Винницкій, 118, 109, 125.
Горицкіе (Кгорицкіе), 215.
Горкуша, Волошинъ, 535.
Горжскіе, 476.
Горностаи, 231.
Гаврило, воевода Берестейскій, староста Меньскій (Минскій), 175;
державца Каменецкій, 180, 186—188.
Городецкіе.
Янъ, судья земскій Брацлавскій, Прил. 225.
Городискіе, 388, 389.
Горскіе, князь,—см. Друцкіе—Горскіе.
Горчинскіе, Прил. 222.
Гостирадовскіе (Кгостирадовскіе), 41.
Гостекіе (также Госкіе и Гойскіе).

Гаврило, хорунжий Київській, 309, 341, 345; депутатъ Волинскаго воеводства на трибунальъ Люблинській, 367; каштелянъ Київській, 457, 459, 468.

Романъ, староста Владимирскій, 468.

Грабовецкіе (Кграбовецкіе), 427—429, 434, 437.

Грабовскіе, Прил. 17, 18.

Граевскіе (Кграевскіе), 80—82, 85—88.

Грасовскіе (Кграсовскіе), 523.

Грегоровскіе, 483.

Грезляне, бояре Овручскіе, 547, 548.

Греки.

Юзефъ, подеудоль земекій Брацлавскій, Прил. 225.

Грибовскіе (и Кгрибовскіе), 200; Прил. 262, 265.

Грымамы-Охотницкіе.

Янъ-Владиславъ, подстолій Житомирскій, писарь городскій Луцкій, Прил. 275.

Григорій, священникъ въ мѣстечкѣ Березаой, 140, 141.

Гриневецкіе, Прил. 72.

Гровецкіе, 230.

Гродецкіе, Пвкл. 12.

Гродзицкіе (Кгродзицкіе), 384.

Грондекіе, Прил. 91.

Гроты-Спасовскіе, Прил. 72.

Гроховскіе (также Кгроховскіе), 535; Прил. 66.

Ахацій, бискупъ Луцкій, 468.

Грохольскіе (Кгрохольскіе), 299, 300.

Грошицкіе (Кгрошицкіе), 384.

Грубскіе (Кгрубскіе), 374.

Грудзскіе, Прил. 206, 208.

Грузевичи, 390, 392, 393.

Грушвицкіе, 33; Прил. 8.

Грыневичи-Олешки, Прил. 10.

Гузеревици, Прил. 277.

Гулевичи, 38, 215, 257, 293, 353, 354, 394, 427, 435, 437, 456—461, 469; Прил. 16, 89, 108.

- Андрей, депутатъ Волынскаго натрибуналь, Прил. 137—139.
- Василій, подстароста Владимирскій, 47—49.
- Григорій, хорунжій Волынскій, 137.
- Настасія, за княземъ Матушею Войничемъ-Воровицкимъ 109.
- Юрій, подкоморій Луцкій, 468.
- Юрій-Станиславъ, войскій Владимирскій, судья Гродскій и Бурграблій Луцкій, Прил. 246, 348, 275.
- Гулевичи-Воютинскіе.
- Богущъ, намѣстникъ подстароства Владомарскаго, 91.
- Михайлъ, подсудокъ земскій Луцкій, 415.
- Гулевичи-Порокальскіе (Перкальскіе?), 468.
- Гуляницкіе, 74, 304, 308, 348, 428, 435, 436; Прил. 93.
- Томашъ, писарь гродскій Киевскій, Прил. 157.
- Фома, старшій братчикъ и провизоръ Луцкаго Брестовоздвиженскаго братства, Прил. 140, 144.
- Гуменецкіе, Прил. 219.
- Михайлъ, стольникъ Подольскій, Прил. 244.
- Гуменицкіе.
- Теодоръ, судья гродскій Киевскій, 516.
- Гуменицкіе, Прил. 219.
- Гумовскіе (Бгумовскіе), 523.
- Гурвкольскіе, (Бгурвкольскіе), 384.
- Гурки, 340—
- Гурки-Омелянскіе, 475, 476.
- Гурскіе (Бгурскіе), 544, 545.
- Гурчинскіе, Прил. 217, 218.

Д

- Дабжи, Прил. 587.
- Давнаровичи, 18.
- Давыдовскіе, 296.
- Даниловнчи, Прил. 52.
- Станиславъ, староста Червоногородскій, 469.
- Н, староста Бременецкій, Прил. 52.
- Дахновичи, 257. 258.

- Дашкевичскіе, 201.
Дворецкіе.
Стефанъ, намѣстникъ подстароста Луцкаго, 337.
Дворжанскіе, Прил. 546—549.
Дегтевскіе, 293.
Дедовичи, Прил. 160, 201, 202.
Дедовичи Трипольскіе, Прил. 235—242.
Стефанъ, подстолій Кіевскій, Прил. 235—242.
Делковичи, 26.
Дембинскіе, 445.
Дембровскіе, 245.
Дембскіе, 523, 526, 528; Прил. 47.
Демидовскіе, 19.
Дендаси-Матосевскіе.
Семень, староста Житомирскій, 143, 155, 170.
Денисовичи, 200.
Дешковскіе, 118, 381.
Василій, писарь Луцкій, 36.
Джусы, 47, 89.
Дзержки.
Стациславъ, каноникъ Олыцкій, Прил. 6, 8.
Дзяковскіе, 580.
Дзялынскіе.
Н., староста Цокривницкій, Прил. 45.
Дидковскіе, 543; Прил. 86, 116, 139, 161.
Стефанъ, регентъ градскій Кіевскій, Прил. 219.
Длужинскіе, Прил. 87.
Длускіе.
Игнатій, ксензъ членъ гражданско-военной комисіи Подольскаго воеводства Прил. 624.
Дмитровичи, 188.
Добржанскіе, Прил. 527.
Лука-Стациславъ, скарбникъ Добржинскій, Прил. 526, 528, 529.
Добржинскіе (и Добринскіе), 89; Прил. 72.
Добровольскіе, Прил. 506.
Довгерды, Прил. 200.

Додовскіе, 415.

Должневичи, Прил. 66.

Долматскіе или Долмацкіе, 191; Прил. 11, 27.
55, 56.

Дольскіе (князья):

Ватерина, за княземъ Михайломъ Константиновичемъ Вишневецкимъ,
Прил. 261.

Яць-Кароль, подкоморій Пинскій, Прил. 48, 49.

Доманевскіе, Прил. 24.

Доманскіе, 272, 412, 413.

Домарацкіе, 521.

Домбровскіе, 385; Прил. 143, 151, 513, 531, 552.

Мартынь, сварбнигъ Волинскій, 469.

Петръ, ловчій Брацлавскій, Прил. 66.

Доминики, 215.

Домонтовскіе или Доментовскіе. Прил. 40, 44.

Домонты, князья.

Полонія, 520.

Догоевскіе или Дрогоевскіе, Прил. 216.

Андрей, староста Луковскій, Прил. 217, 218.

Дорогостайскіе.

Николай, стольникъ вел. кн. Литовскаго, староста Велецкій, державца
Островскій, тибонъ Кгондинскій, 90.

Достоевскіе, Прил. 71, 73, 74.

Ярошь, подстароста Овручскій, 253.

Драминскіе.

Адамъ, намѣстникъ подстароства Влачицкаго. 148, 150

Древянскіе, Држевинскіе или Дривинскіе, 84,
111, 112.

Лавринъ, поборца воеводства Волинскаго, 290.

Яць-Юрій, ксендзь, дєканъ Олыцкій, Прил. 6.

Древновскіе, Прил. 520.

Станиславъ, подстароста Житомирскій, 512.

Држевецкіе, Прил. 95.

Дривинскіе—см. Древинскіе.

Дрогоевскіе—см. Дорогоевскіе.

Дроздовскіе, Прил. 106.

Друцкіе-Горскіе, князья.

Юрій, 244, 245, 253.

Богдана Филоновна, жена его, урожденная Ёмтянга, 244, 245.

Друцкіе—Любецкіе, князья.

Павель, подстароста Луцкій, 281, 466, 478, 470, 473, 499.

Дубровскіе, 36, 37, 244.

Дубуржыцкіе, Прил. 74.

Дужые, 427.

Думинскіе.

Н..., козацкій полковникъ Черяславскій, 542.

Дунины.

Герошимъ, войскій Опочинкій, комиссаръ въ Овручское староство, 547, 549.

Дунины-Большіе, Прил. 1, 2.

Дунины-Лабенскіе, Прил. 105.

Духи, 315.

Духовскіе, Прил. 208, 220.

Души-Подорецкіе, 538—543.

Дьяковскіе, 546; Прил. 57.

Дѣдковскіе—см. Дидковскіе.

Дѣдовичи—см. Дедовичи.

И

Едлецкіе, Прил. 583, 584.

Янь, нистигаторъ гродскаго Виняцкаго суда, Прил. 536.

Езерскіе, 568; Прил. 66.

Еловицкіе, 52—54 (ср. Яловицкіе).

Еловицкіе-Боженицы—см. наоборотъ.

Еловичи-Маливскіе, 215, 274—276, 279.

Михаилъ, Маршолокъ королевскій, войтъ Луцкій, 78.

Остафій, судья гродскій Луцкій, 160, 293.

Ельцы, 7, 529, 530; Прил. 162, 206, 227, 229.

И, (Ремигіанъ), хорунжій Кіевскій, Прил. 206, 207.

Янь-Вацлавъ, чесникъ Кіевскій, Прил. 206.

Ендржеевскіе, Прил. 29, 204, 526.

Есеницкіе, 340.

ЖС.

Жабокрицкіе, 19, 23, 26, 580, 581.

Дмитрій, подчашій Вилькомарскій, подвсвода Кіевскій, Прил. 116,
157, 160, 200, 202.

Николай, подгудоуъ земскій Брацлавскій, подстароста Владимірскій,
Прил. 70, 107, 108, 115.

Жагли, Прил. 199.

Жаготы (Жакготы), 353.

Жаковскіе, Прил. 29.

Жарцецкіе.

Илья-Казимиръ, ловчіи Пинскій, 139.

Жарскіе, 484.

Жасковскіе, 84, 85.

Жаславскіе, князья—см. Заславскіе*).

Жваны, Прил. 99, 100.

Ждановскіе, 223, 568; Прил. 546, 548—550.

Ждярскіе, 242.

Жебровскіе, Прил. 508.

Желяховскіе.

Стефанъ, подпасокъ городскій Луцкій, 255.

Жеребедцкіе, Прил. 587.

Жерлинскіе, 385.

Жигимонтъ (Сигизмундъ) I, король Польскій, великій
князь Литовскій, 6.

Жигимонтъ (Сигизмундъ) II, Августъ, король Поль-
скій, 34, 35, 78.

Жигимонтъ III, король Польскій и Шведскій, 258—261, 487,
488, 498.

Жижаловскіе, 23.

Жирицкіе, 438.

Житинскіе, Прил. 19.

---

*) Эти двѣ фамиліи, на дѣлѣ различныя, въ актахъ обыкновенно упоминаются безразлично одна вмѣсто другой.

Житомирскіе, Прил. і7, 19.

Жолкевскіе.

Николай, хорунжій Львовскій, 111, 112,

Жолтинскіе, Прил. 66.

Жоравницкіе—см. Журавницкіе.

Жоравскіе—см. Журавскіе.

Жуковецкіе.

Мартиніанъ, протопресвитеръ и намѣстникъ Владымарской униатской
кафедры, Прил. 48.

Жуковскіе, 556.

Жулинскіе, 107, 108.

Журавницкіе, Прил. 106.

Янъ, войскій Луцкій, 199, 200.

Журавскіе, Прил. 66.

Журбинскіе, 231.

З.

Заблоцкіе, 231.

Завадскіе, 469; Прил. 136, 589.

Завадинскіе.

Н, войскій Кіевскій, Прил. 549.

Завазьскіе, 488, 491.

Завиши, 350, 447.

Заврогинскіе, 412.

Завроцкіе.

Вазимиръ, суррогатъ писарства земскаго Брацлавскаго, Прил. 225.

Загоровскіе, 58, 166, 212, 213, 215, 445, 446;

Прил. 20—24, 40—42, 266.

Александръ, подсудокъ (какой?) 446.

Василій, каштелянъ Брацлавскій, 212.

Катерина (Ивановна), жена его, урожденная княжна Чарторый-
ская.

Петръ Богдановичъ, маршалокъ господарскій, 47—49.

Федора, жена его, дочь князя Федора Сангушка, 47.

Федоръ, подстароста Владимирскій, 91, 221.

Янъ, судья земскій Владимирскій, Прил. 40. 41, 43, 44.

Загорскіе (Загорскіе).

Юрій, бурграбій Луцкій, 451, 453.

Загурскіе, Прил. 201, 523, 526.

Задевичи, 544.

Закревскіе или Закржевскіе, 130, 148, 502,
503; Прил. 12, 13, 61, 62.

Адамъ-Константинъ, ксендзь, кустось Ярославскій, каноникъ и
казнодея Олыцкій, Прил. 6, 8.

Залевскіе, 445; Прил. 592.

Заленскіе,—см. Шлюбичи.

Залесскіе, 300—302, 449; Прил. 552, 592.

Матвій, вице-регентъ гродскій Грабовецкій, Прил. 510, 513.

Заливаки, 428, 436.

Залускіе, 442.

Замалинскіе, 278, 279.

Замойскіе, 384, 538, 542, 549, 550; Прил. 533.

Александръ, стражникъ коронный, 549, 550.

Томашъ, подгандлеръ коронный, 469.

Янь, воевода Седмирскій, Прил. 63.

Занькевичи, Прил. 239.

Запольскіе, 339, 584.

Зарембы, 188; Прил. 91.

Зарембы-Чепковскіе, Прил. 592.

Заржевскіе, Прил. 29.

Зароховичи—см. Зороковичи.

Заславскіе (и Жаславскіе), князья.

Александръ (Янушевичъ), каштелянъ Волынскій, 341, 345, 367.

Александръ, воеводичъ Краковскій, Прил. 10.

Владиславъ-Доминиъ (Александровичъ), 469; конюшіи коронный, 502,
503; воевода Седмирскій, староста Луцкій, 552, 553,
557, 562.

Михаилъ (Кузьмичъ), 138, 139.

Софія (Янушевна), за Фридрихомъ Юрьевичемъ Тышкевичемъ, 372, 376.

Юрій (Янушевичъ), 424, 426, 468, 489; староста Владимирскій,
504, 505.

Янушъ Янушевичъ, 160—164, 166; воевода Подляскій, 282; воевода Волинскій, староста Житомирскій, 304, 341, 345, 440—442.

Янушъ-Александръ (Янушевичъ), воеводичъ Волинскій, Прил. 45, 46.

Засядковичи, 212, 214.

Зацковскіе, Прил. 263.

Збаражскіе, князья: 100.

Александръ Федоровичъ, 81, 84.

Криштофъ (Янушевичъ), воеводичъ Брацлавскій, 355, 356 359.

Николай Андреевичъ, староста Кременецкій, 43, 45, 46, 50, 51, 53, 70, 71.

Анна, жена его, урожденная Деспотевна, 50, 51.

Петръ Владиславовичъ, 233, 239.

Стефанъ Андреевичъ), воевода Троцкій, 150.

Юрій (Янушевичъ), 355, 356, 359.

Янушъ (Николаевичъ), воевода Брацлавскій, староста Кременецкій и Пинскій, 126, 138, 257.

Збаравскіе (дв.).

Михаилъ, судья городскій Владимирскій, 502.

Зберковскіе, Прил. 219.

Збожнѣе Лащевскіе.

Щасный, подсудокъ Охачевскій, подстароста Луцкій, 546.

Зборовскіе, Прил. 119.

Зброжки, Прил. 523.

Збунскіе, или Збонскіе, Прил. 109, 110.

Звѣры, 92, 131, 132.

Звиногородцы, 26.

Згаловскіе, 26.

Згерскіе.

Александръ, М. Z. W. (?), Прил. 72.

Здроевскіе.

Лука, секретаръ королевскій, 488.

Землинскіе, Прил. 527.

Зельскіе, Прил. 241.

Зембицкіе, Прил. 263, 264.

Землицкіе, Прил. 522.

- Зіолковскіе—см. Зюлковскіе.
Зименскіе, 546.
Злепскіе, Прил. 1.
Злобичкіе, Прил. 174, 175, 177.
Зміевскіе, Прил. 228.
Золотари, 26;
Зороковичи—см. Шишки-Зороковичи.
Зубры, 222.
Зубцевскіе или Зубцовскіе.
Вацлавъ, городничій Луцкій, 8, 9.
Кирилль, городничій, 203.
Зубчевскіе.
Вацлавъ-Константинъ, подчашій Новогородскій, судья гродскій Кіев-
скій, Прил. 157.
Зюлковскіе или Зіолковскіе.
Навель, подстароста Житомирскій, Прил. 82, 86.
Зяловскіе 19.

И. И.

- Иваницкіе, 148; Прил. 203, 587.
Лазарь, судья гродскій Владимирскій 106, 111.
Марціанъ, чашникъ Черниговскій, Прил. 105; судья земскій Черни-
говскій, подстароста Луцкій, Прил. 126.
Ивановичи, 544, 545.
Идзиковскіе, 353, 354.
Избицкіе, Прил. 54, 506, 507, 509.
Издебскіе, 363, 367.
Мартинъ, ксендзъ Луцкій, 421.
Илинскіе, 146, 147; Прил. 205.
Александръ, войскій Черниговскій, бургграфій Луцкій, Прил. 19, 61, 63.
Иль-Кастанъ, староста Житомирскій, Прил. 534, 535.
Илляшевичи, Прил. 79.
Ильговскіе, 23, 26.
Исерентскіе, 53.
Искрицкіе.

Василій, сграниць Полѣсній, Прил. 209.

Іосафъ, іеромонахъ Жидичинскаго монастыря, 399.

КС.

Кадлубискіе

Н, подстолій Русскій (?), Прил. 513.

Кадяны-Чапличи.

Федоръ, судья везскій Лудкій, 166.

Казановичи, Прил. 505.

Каленецкіе или Калинецкіе, 224—226.

Каленскіе, Прил. 162.

Калиновскіе, 96, 389.

Юрій, мечникъ Брацлавскій, 529, 530.

Калускіе, 314, 522, 527, 528.

Калусовскіе, 198, 350; Прил. 98, 120—122.

Иванъ Петровичъ, судья гродскій Владимирскій 80.

Каменецкіе, 70—72.

Станиславъ, подкоморій Львовскій, 368—370.

Каменискіе, 469; Прил. 102, 278.

Николай, подстароста Житомирскій, 143.

Николай Станиславъ, стольникъ Дрогичинскій, бургграфій, Кременецкій,
Прил. 244.

Каминскіе, 571.

Камодзельскіе, 567.

Кандыбы-Прокшичи.

Станиславъ, писарь гродскій Владимирскій 256, 257.

Канскіе, Прил. 120, 121.

Барачевскіе, Прил. 197, 201, 202.

Барвовскіе, 384, 454, 455.

Мартинъ, подстароста Житомирскій, 333, 534, 570, 573, 574.

Михаилъ, вице-регента гродскій Кременецкій, Прил. 518.

Карказаны, 522, 526.

Карницкіе, Прил. 549.

Карпинскіе, 437.

Войтехъ, бургграфій Острожскій, 381.

Карманскіе, 483.

Каршеницкіе, 482. Прил. 101.

Касовицкіе, 245.

Каспоровскіе, 256.

Качановскіе, 483.

Качоровскіе, Прил. 43.

Кашевскіе, 398, 466, 467, 469, 497; Прил. 75, 77, 78.

Кашковскіе, 521.

Квятковскіе, Прил. 247, 249--251.

Кг.. —всѣ фамиліи, начинающіяся съ этого звука, см. подч.
буквою Г.

Кевлич, 350—352

Кевнарскіе, 152, 154.

Кендзерскіе, Прил. 66.

Кендзирскіе, 296.

Кендзиринскіе, 520.

Кетлинскіе 449.

Кибарты, 308.

Кирдеи, 64

Настасія, за княземъ Андреемъ Козекою, 64—66.

Кирдеи-Мыльскіе, 37.

Кисели, 198.

Кіевскіе, 371.

Кишиневскіе, Прил. 91.

Клавди, Прил. 117, 118.

Кладневскіе—см. Роски.

Клѣмбовскіе 242, 302, 304,

Клещовскіе, 19, 26.

Климашевнчи, Прил. 198, 199.

Климчицкіе, Прил. 123.

Кличеновскіе, 384.

Кловскіе, 74, 77.

Клюковскіе, 476.

Клюскіе, 350; Прил. 14—19, 106.

Кмиты-Чернобыльскіе, 244, 245.

Кнегишинскіе, 330; Прил. 533.

Стефанъ, намѣстникъ староства Дуцаго, 104, 140, 160, 166.

° Кперы, 109.

Князскіе, 84, 468.

- Кобринскіе, 170.
Кобылицкіе, 304.
Ковалевскіе, 340.
Ковалицкіе, Прил. 170, 187.
Ковырскіе, 314, 454, 455.
Козаковичи.
Литъ, бургграфъ и намѣстникъ подстароста Лункаго, 424, 426, 435.
Козаковичи-Прошицкіе.
Петръ, всендзь Ковельскій, 563, 564.
Козаковскіе, Прил. 33
Козаряны, 50, 51.
Козары, 19, 23, 26.
Козеки, князья.
Андрей, 64, 269, 270.
Настасія, жена его, урожденная Кирдевица, 64—66.
Дмитрій, 87.
Козерадзкіе, Прил. 106
Козиви, 568; Прил. 104, 105.
Томашъ, подстоий Волынскій, 568, 569; подкоморій Владимирскій
Прил. 104.
Козинскіе, 51, 156, 157, 479, 481, 484; Прил. 222, 224.
Козницы, слуги, 388.
Козицкіе, 227; Прил. 88.
Козичи, 535.
Козловскіе, Прил. 29, 152, 154—156, 263, 264.
Касперъ Литъ-Непомуцень городничій и подстароста Владимирскій;
Прил. 520.
Козубовскіе, Прил. 29.
Козѣки—см. Козеки
Койлецкіе, 40.
Козантовскіе, 66.
Колачковичи или Колачковскіе, 479—481.
Колешоты, 521.
Колісьянскіе, 427.
Колмовскіе, 150.
Колтовскіе.

Герасимъ, поручикъ Русской службы, Прил. 625, 626.

Колодежицкіе, 564.

Колоденскіе, 418.

Колышовенію, 33, 42, 156, 157.

Комировскіе, Прил. 25, 29.

Комары, 19, 26, 169, 582.

Комницкіе, 137, 138.

Коморовскіе, 350, 468.

Копаржевскіе.

Иеронимъ, подстароста Каменецъ-Подольскъ, 515.

Копарскіе, Прил. 123, 124.

Конецпольскіе. Прил. 125.

Янъ, канцлеръ коронный, 83.

Копопацкіе, Прил. 29.

Контскіе.

Мартинъ, воевода Кіевскій и Подольскій (?), староста Каменецкій,
Летичевскій и Вышегородскій, Прил. 157.

Кончаковскіе, Прил. 117.

Копевскіе, 26.

Копти или Копци, 108, 119, 126, 215, 216; Прил. 105.

Копчынскіе—см. Кудевичи.

Копыстеринскіе. 19, 26.

Корбуты, 568.

Кордзинскіе, Прил. 110.

Кореневскіе, 568.

Коренскіе, 78.

Коресондовичи, Прил. 584.

Корецкіе, князья:

Богушъ Федоровичъ, воевода Волынскій, староста Луцкій, Брацлавскій
и Винницкій, 38, 92, 94, 97.

Іоакимъ; Богушевичъ, 137, 152, 154, 350—352, 399, 439, 443.

Анна жена его, урожденная Ходковичева, 350, 399, 439, 443.

Барль Іоакимовичъ, каштелянъ Волынскій, 400, 443, 469.

Самуилъ Іоакимовичъ, 399, 408.

Самуилъ-Карль, 546.

Корженни, Прил. 163, 164, 197.

- Борженіовскіє, Прил. 261, 263—265.
Корицкіє, Прил. 280.
Корнієвскіє, Прил. 247, 249—251.
Короваи, 215, 216.
Короневскіє, Прил. 66.
Коротковичи, (князья?), 19
Корчаковскіє, 394; Прил. 246.
Корчевскіє, Прил. 105.
Корчминскіє, Прил. 40.
Коршняковскіє, Прил. 17.
Корытцкскіє, 447.
Корытцкскіє, Прил. 11.
Корытки, Прил. 198, 199.
Янъ, подчашій Черниговскій, Прил. 203.
Косаковскіє, 232.
Косинскіє.
Якубъ, ксендзь Ковельскій, 563.
Косицкіє, Прил. 29.
Косовскіє, 212.
Коссаковскіє.
Александръ, подстолій Черниговскій, Прил. 280.
Костенецкіє, 381.
Костви, 339.
Костюшовичи-Хоболтовскіє, 315—319, 321—324,
329—331, 336, 454, 455.
Богданъ, судья земскій Владимирскій, 102—104.
Костюшковскіє, 520, 524, 527.
Котелевскіє, 444.
Котельницкіє, 208, 209.
Котовячи, 245, 253.
Котужинскіє.
Николай, подстароста Житомирскій 549, 576, 579.
Кочевскіє, 204
Кочуровскіє.
Григорій, подстароста Житомирскій, 361, 371, 376.
Кошиковскіє.

- Юрій, бурграбій и намѣстникъ подстароства Луцкаго, 258, 260.
Кошки, они же и Кошичи, 19, 23, 24, 415.
Красенскіе—см. Борзобогатые.
Красицкіе, Прил. 32—35.
Н, хоружій надворный Литовскій, Прил. 568.
Красицкіе, графы:
Адамъ, Прил. 28—30.
Изабелла, жена его, урожденная Малинская, Прил. 28—30.
Казимиръ, Прил. 28, 30.
Варвара, жена его, урожденная Нарушевичева, Прил. 28. 30.
Красицкіе.
Францискъ, подканцлеръ коронный, 79.
Красносельскіе, 19, 23, 26, 118, 256, 257.
Александръ, чашникъ Черниговскій, Прил. 581.
Красовскіе, 218, 483; Прил. 66.
Войтехъ, воротный замку Луцкаго, 47, 58.
Кржывицкіе, Прил. 27.
Кржыжовскіе, Прил. 126.
Криницкіе, 282, 295, 424, 468.
Стефанъ, священникъ Воскресенской церкви въ Луцкѣ, 399.
Стефанъ, чашникъ Житомирскій, Прил. 232, 233.
Кропивницкіе, 296, 300.
Кропивницкіе-Судимонтовичи—см. наоборотъ.
Кропивы, 389.
Бросвицкіе, 228.
Брукъ, сотникъ козацкій, 566.
Брупскіе, 99—101.
Геронимъ, подстолій Холмскій, 99.
Бруши, 476.
Крыницкіе—см. Криницкіе.
Кржсы, Прил. 101.
Крычюбскіе, слуги, 388.
Куберскіе, Прил. 55, 56, 63—65.
Кубылинскіе, 549.
Кудевичи—Копчинскіе, Прил. 105.
Янь, судья гродскій Владимирскій, Прил. 28, 70.

Кудренки, 26.

Кудряцкіе, Прил. 155, 156.

Кукольскіе, 346, 347, 419—421.

Кулаковскіе, Прил. 18, 88.

Кулеша, Прил. 75, 540.

Кули, 239.

Кулики, Прил. 61, 62.

Куликовскіе, 388.

Кульчицкіе, Прил. 505—507.

Кунецкіе, 26.

Куницкіе, Прил. 126—130, 134, 135.

Купы, 230.

Курдвановскіе, 568, 569.

Куриловичи, Прил. 86.

Куровскіе, Прил. 52, 54, 66.

Курцевичи-Булыги, опи же Коріатовичи-Курцевичи, князя, 65, 292, 350; Прил. 75, 78.

Александръ, подстароста Влаетиширскій, 111.

Дмитрій, 103, 212.

Анна, жена его, урожденная Стужицкая (?). 264.

Константиъ Дмитріевичъ, 264, 265.

Ева Дмитріевна, 264.

Самуилъ, 557.

Федоръ, судья гродскій Владимирскій, 190.

Янъ Дмитріевичъ, 264, 270.

Н, подстароста Бѣлоцерковскій, 350.

Кутеловскіе, 448.

Кутенскіе—сж. Боговитины.

Кухаревіе, Прил. 92—98.

Куцборскіе, 350.

Кученевичи или Кученевичи, Прил. 152, 154—156.

Кучевскіе, Прил. 255.

Бучковскіе, Прил. 232, 233.

Л.

- Лабунскіе, 43—45, 292.
Лагановскіе, 552, 557.
Лагодовскіе, 499, 501.
Лазевичи, 384.
Лазпинскіе—см. Шаріуши
Ланевскіе, 100.
Ласецкіе, 384.
Ласки, 118, 242, 243, 384; Прил. 66.
Криштофъ Ласко, стольникъ Кіевскій, Прил. 209, 214, 239.
Петръ, староста Дымирскій, Прил. 210,
Ласкіе.
Альбрехтъ, воевода Страдзскій, 74, 75, 77.
Ласковичи, 84.
Ласковскіе, 384.
Ласовскіе, 384.
Лакновичи, 469.
Лащи, 111, 112, 118, Прил. 99.
Николай, деканъ Краковскій, 83.
Лащи-Стремелецкіе, 127, 128.
Лащи-Тучапскіе.
Самуилъ, стражникъ коронный, староста Овручскій и Каневскій,
516, 517, 519, 521, 524, 548.
Левицкіе, Прил. 526, 581—582.
Левковскіе, 547; Прил. 146, 152, 154, 222.
Данило, регентъ гродскій Овручскій, Прил. 227, 265.
Легезы, Прил. 11.
Ледницкіе, 70, 72.
Казимиръ, подстароста Луцкій, 78.
Ледоховскіе.
Андрей подстолій Волынскій, подстароста Кременецкій, Прил. 279.
Войцехъ, мечникъ Подольскій, Прил. 518, 520.
Магаръ, писаръ земскій Кременецкій, 169.
Лежинскіе.
Н, ловчій Подольскій, Прил. 585, 589, 591.

- Лемешовскіе, 280, 345.
Леневскіе—см. Ливевскіе.
Ленькевичи, Прил. 156.
Лесинскіе, Прил. 98.
Лесоты—см. Лясоты
Лешневскіе, 74—77, 449, 567.
Лещинскіе, 567; Прил. 131, 245, 246.
Андрей, воевода Брестскій, 296.
Андрей, графъ, староста Дубнинскій, Прил. 126.
Рафаль, каштелянъ Калишскій, староста Городильскій, 390, 392,
393; воевода Белзскій, 468.
Ливевскіе 58, 59, 462, 464, 465; 470—472, 492, 494—
496; Прил. 1, 2.
Андрей, судья земскій Луцкій, Прил. 1, 2.
Михайлъ, поборца воеводства Волынскаго, 469, 498.
Федоръ, поборца воеводства Волынскаго, 413, 416.
Ливчевскіе, Прил. 108—111.
Липенскіе, 300.
Липинскіе, Прил. 55.
Липленскіе.
Янъ, подвоевода Киевскій, 516.
Липовскіе.
Петръ, бургграфъ Нурскій, 521, 522.
Липскіе.
Андрей, католическій епископъ Луцкій, 421, 422.
Матвій-Александръ, войскій Белзкій, Прил. 552, 553, 569, 580.
Янъ, староста Сондецкій, Прил. 144, 145.
Лигровскіе.
Янъ, каноникъ Киевскій, 263.
Лисечинскіе, 443.
Литаворъ-Хребтовичъ, графъ Іоакимъ, подканилеръ
Литовскій, староста Оршанскій, Зосленскій, 5.
Лисы, свободныя рудники, Прил. 625.
Литинскіе, 153; Прил. 106.
Н, скарбникъ Вышгородскій, Прил. 622.
Лобецкіе, Прил. 549.

Лозинскіе, 546; Прил. 587.

Лозки, Прил. 1, 2.

Лозовичи, или Лозовицкій Григорій, протоіерей Владимірскій, 462, 465.

Лончинскіе.

(Криштофъ), полковникъ козацкій, Прил. 159.

Лосятинскіе, 394.

Лошицкіе, 449.

Лубковскіе, Прил. 505.

Лубовицкіе или Любовицкіе.

Габріель, комиссаръ королевскій въ Овручское староство, 548, 549.

Лянь-Францискъ, каштелянь Волынскій, 108.

Луговскіе, 424.

Лудовичи, 190—196, 198.

Лукашъ зъ Горки, деканъ Познанскій, 83.

Лукинскіе, Прил. 49.

Лусчки—см. Луцки

Луцкіе, Прил. 5.

Луцки, 524, 528.

Лысаконскіе, 150, 199, 200, 350; Прил. 1, 2, 4, 5.

Николай, каштелянь, Холмскій, 91, 99, 102.

Лыховскіе, 315—319, 321, 322, 328, 329, 331, 568;

Прил. 17, 106, 107.

Андрей, регентъ земскій Владимірскій, Прил. 106.

Станиславъ, бурграфій Владимірскій, Прил. 12, 13, 24.

Лѣдохонскіе—см. Лѣдохонскіе.

Любенецкіе.

Збигневъ, стольникъ Венденскій, судья городскій Владимірскій,

Прил. 107, 108, 115.

Любецкіе, князья.

Анна Богдановна, за Николаемъ Харлинскимъ 66, 67.

Анна Романовна, за Николаемъ Остикомъ, 39, 60.

Анна, за Павломъ Соколинскимъ, 66—69.

Н, жена князя Ивана, 60.

Богущя, 67.

Романъ, 39.

Фенна Дмитріевна, 67.

Любицкіе.

Мелетій или Мелодій, игумень Луцкаго монастыря, Прил. 140, 143.

Любишевскіе, 239.

Любовицкіе.

Янъ Францискъ, каштелянъ Волынской, Прил. 108.

Любомирскіе, князья.

Александръ, конюшій коронный, Прил. 36.

Басперъ, Прил. 351.

Константинь, староста Бѣлоцерковскій, 572.

Кристина, за Н. Радивиломъ Литовскимъ канцлеромъ, Прил. 63.

Станиславъ, подстолій коронный, Прил. 544; воевода Брацлавскій, Прил. 540, 541, 546, 550.

Юрій, староста Сондецкій, Прил. 262, 265.

Людзицкіе, 239.

Люшковскіе, Прил. 71, 73.

Лясовичи.

Тарасій, уніатскій священникъ въ селѣ Ильбязѣ, Прил. 48.

Лясоты.

Левъ, подвоевода Луцкій (sic), 94.

Ляховецкіе, слуги, Прил. 245.

Ляховскіе. 81, 83, 85, 87.

М

Маиры, 542.

Макаревичи, Прил. 29.

Макарскіе, Прил. 8.

Маковецкіе, Прил. 506, 507.

М, подстолій Литскій, Прил. 506.

Маковичи.

Варнава, монахъ, экономя и повѣренный Кіевскаго пустынскаго Никольскаго монастыря, Прил. 144.

Максимовскіе, 175, 186.

Малецовскіе, татары Острожскіе, 504.

Малецькіє, Прил. 265.

Малиновськіє, 365, 468.

Александръ, бурграбій Луцкій; 8, 9, 438, 440, 447, 448, 476, 479.

Малинськіє, 204, 216, 289; Прил. 28—30. 114, 141, 247.

Остафій, судья гродскій Луцкій, 167.

Малицькіє, 256; Прил. 249—251.

Н, хорунжій Саноцкій, Прил. 533.

Малушицькіє.

Захаръ, бурграбій Луцкій, 552.

Мальчевськіє, 371.

Малюшинськіє.

Ильашъ, бурграбій Луцкій, 567.

Манецькіє, Прил. 232.

Станиславъ, подстолій Волянскій, Прил. 510—512.

Маникъ или Манякъ, толмачъ Турецкій, Прил. 234.

Мамцевичи, 146, 148.

Маньковськіє, Прил. 52, 54. 111, 164.

Мартиновськіє, 278, 279.

Марушевськіє, 469.

Марцишевськіє, 296.

Масальськіє, князя:

Богданъ, 73.

Матковськіє, Прил. 583.

Матфеевськіє—см. Дениски-Матфеевськіє.

Матчинськіє, 394, 396.

Махевичи, 223, 232.

Махметъ паша, Прил. 234.

Медведовськіє, Прил. 139.

Медынськіє, Прил. 529, 587.

Межинськіє, 156, 157, 363—367.

Мельницькіє, 468.

Мережки (или Мерешки)—Осемборовськіє, 525,
527, 530, 535.

Метельськіє, 488, 491, 501; Прил. 19.

Юрій, войскій Житомирскій, Прил. 540.

Мешковськіє, 552.

- Миклашъ Угринъ, 228.
Миколай зъ Алажева, маршалокъ дворный, 83.
Миколаевскіе, 465, 489.
Мигровскіе, Прил. 94.
Микулинскіе—Мелешки, 422, 423.
Микулинскіе, 585.
Милачевскіе.
Войтехъ, начоникъ Плоцкій и Луцкій, 468.
Милевскіе, 568.
Милковскіе, 469.
Милоцкіе, Прил. 75, 78.
Милькевичи, Прил. 117—120.
Милянковскіе, Прил. 219, 220.
Мировицкіе, 487, 488.
Филонъ-Петръ, писарь скарбовый коронный, 487.
Мисевскіе, 465.
Андрей, бургграфъ Владимарскій, 462, 486, 488.
Митрофанъ, іеродіаконъ Жидичинской архимандрія, 399.
Махаилъ, священникъ Луцкой святодуховской церкви, 399.
Михалевичи, Прил. 117, 118.
Миховскіе, 309, 310.
Мицовскіе, Прил. 17, 19.
Мишки—см. Мышки.
Міорускіе, 228.
Міончинскіе.
Ананасій, подскарбій надворный коронный, староста Луцкій, Кржепецкій и Лосецкій, Прил. 136, 137, 227, 249, 250, 276.
Мнишхи, Прил. 533.
N, подкоморій Литовскій, Прил. 533.
Могилевскіе, 414.
Модринскіе, 451.
Мокоші-Баковецкіе.
Іосифъ, униатскій епископъ Владимарскій и Берестейскій, прототропный Кіевской митрополіи, 488, 491, 502, 503.
Мокренскіе, 99, 102, 148, 350.
Мокржицкіе, 18.

- Монвиды—Дорогостайскіе, 468.
Мордвиновичи.
Богушъ, ключникъ Луцкій, 9.
Мордвины, 427.
Мормули, 19, 26.
Мороховскіе.
Іакимъ, епископъ Владимирскій и Берестейскій, 462, 465.
Морштыны, Прил. 103—105.
Московскіе цари (Іванъ и Петръ Алексѣевичи) Прил. 206.
Мочульскіе, 245, 253, 440; Прил. 541.
Мошакѳвскіе, Прил. 264.
Мошенскіе, 104, 513.
Мошковскіе, 231; Прил. 42, 116, 160.
Мощинскіе, 527.
Мрошковскіе, Прил. 507
Мрочки, 363, 368.
Муравицкіе, Прил. 247, 249—251.
Мыльскіе—см. Бирдея-Мыльскіе.
Мысловскіе.
Александръ-Францискъ, бургграфій Владимирскій, Прил. 103.
Мытки, 26.
Мыцельскіе, Прил. 552, 569, 580.
Юзефа, за княземъ Дмитріемъ Яблоновскимъ, старостой Ковельскимъ,
Прил. 552, 569, 580.
Мышенскіе.
Теодоръ, писарь Житомирскій, 376.
Мышки-Варковскіе или зъ Варковичъ, 49, 51.
Аврамъ, староста Овручскій, 244.
Михаилъ, каштелянъ Волинскій, 295.
Мышки-Холоневскіе, Прил. 1, 2.
Мясковскіе, Прил. 626.
Мясоцкіе, 583.
- III**
- Набяляи, 314—320 322—324. 326—332 334, 335.
Надарынскіе, 350.
Надзковичи, 19.

- Накельскіе, 477.
Наперковичи, Прил. 23.
Напирскіе, 477.
Нарушевичи, Прил. 28; 30.
Насиловскіе, 280.
Нашловскіе, Прил. 105.
Невмирицкіе, Прил. 157—160.
Недзялковскіе. Прил. 531.
Незабитовскіе, 440—442.
Незлотовскіе, 582.
Немиричи, 7, 8, 143, 145, 360.
Владиславъ, староста Овручскій, 548, 576.
Юрій, подкоморій Київскій, 544, 565, 576.
Немировскіе, Прил. 230, 261, 268.
Несведцкіе, 33.
Несовецкіе, 130.
Нетельскіе, 428, 436.
Нецевичи, 469.
Теодоръ, писарь гродскій Владимирскій. Прил. 107, 108, 115.
Низгурскіе, 228.
Никоновичи, Прил. 20.
Новаковскіе, Прил. 246, 549.
Новицкіе, 350.
Новоселецкіе, 456.
Ножовскіе, 254.
Носковичи, 26.

О.

- Обидзинскіе.
Николай, бурграбій Луцкій, Прил. 120.
Ободенскіе, 122.
Оборскіе, 527.
Обухи-Вошатинскіе, 217, 219, 263, 272.
Іосифъ, чашникъ Бужскій, Прил. 541, 544, 545.
Овадовскіе, Прил. 52.

О в л о ч и м с к і е.

Юрій, писарь Люблинскаго трибунала, 368,

О в с я н ы е, 240, 241.

О в ч и н ы, 408.

О г р о д з е н с к і е, 393.

О ж а р о в с к і е.

Людвигъ, S. G. R. (?), Прил. 585.

О к о р с к і е, 371.

О л е в и н с к і е, 200, 568.

О л е к ш и ч и, 231, 516—520.

О л е н ц к і е, Прил. 521, 522.

О л е ш к и.

Флоріанъ, королевскій писарь, 259, 260.

О л и з а р о в с к і е, 42, 257.

О л и з а р ы - В о л ч к е в и ч и, 350, 525—528, 534, 535, 537,
538.

Явъ, подсудокъ Кіевскій, членъ Варшавской комиссіи 1691 года для
распредѣленія вознагражденій владѣльцамъ отошедшихъ отъ
Польши имѣній, Прил. 219, 220.

О л т а р ж е в с к і е.

Станиславъ, староста Торчинскій, 371.

О л ь ш а м о в с к і е, 468.

Адамъ, бургграфій Луцкій, 274, 280, 283, 289, 311, 338, 340, 347,
362, 368.

Марціанъ, бургграфій Луцкій, 295, 296, 387, 396, 421.

О л ь ш а н о в с к і е, Прил. 12, 18.

О л ь ш а н с к і е.

Лука, подстолій Новоградскій, Прил. 61.

О л ь ш е в с к і е, 100, 147, 148, 456, Прил. 223.

Войцехъ, ловчій Черниговскій, Прил. 533.

О м ы к о в с к і е, 51,

О п а р ы п е с к і е, 53.

О п р я л ь к и, 255, 256.

О р а н с к і е, 212.

Павель Григорьевичъ, подстароста Владимирскій, 80, 99, 102.

О р а т о в с к і е, 19, 26; Прил. 66.

Орды, 311.

Оржинскіе, Прил. 591.

Орловскіе, Прил. 211, 212.

Орлы, Прил. 67.

Осецкіе—см Осѣцкіе.

Осоховскіе—см. Осуховскіе.

Оссолинскіе, 468.

Максимиліанъ, хорунжій Дрогичскій, Прил. 227

Осташевскіе, 409.

Остиги, 60, 63.

Николай Юрьевичъ староста Брѣвскій, Ревотинскій и Люецскій, 38.

Островскіе, 424, 426, 516, 519, 579; Прил. 8.

Острожецкіе, князя, 466.

Острожскіе, князя.

Александръ, воевода Волинскій, 339.

Анна, Костчанка зъ Стембурву, жена его, 339, 413, 414.

Илья Константиновичъ, староста Брацлавскій, 18—20, 22, 23.

Константинь Константиновичъ, воевода Кіевскій, маршалокъ земли Волинской, крайчій великаго княжества Литовскаго, староста Владимирскій, 48, 53, 99, 102, 104, 111, 112, 126, 127, 133, 152, 156, 189, 212, 240, 270, 290, 311, 313, 383, 385.

Павель-Янушъ (?), 397

Янушъ (Константиновичъ), воевода Волинскій, 170, 173, 174; каштелянь Краковскій, староста Владимирскій, Черкасскій, Каневскій, Бѣлоцерковскій, и Богуславскій, 254, 290, 377, 378, 380, 381, 383, 385, 390, 393, 396, 397, 416.

Янушъ, воеводичъ Волинскій, 417.

Остромецкіе, Прил. 43

Осуховскіе, Прил. 583.

Осѣцкіе, 582.

Отвиновскіе, Прил. 65.

Охлоповскіе, 33.

Ощовскіе, 40—42, 58, 67, 97, 98, 415.

II

- Павезскіе, 275 276.
Павельъ зъ Сецна, 83.
Павловичи, 443, 444, 456.
Василій, подстароста Владимирскій, 106, 107.
Демьянъ, судья городскій Владимирскій, 272.
Михаилъ, подстароста Владимирскій, 64.
Ярошъ, писарь земскій Владимирскій, 459.
Павловскіе, 189, 487, 521; Прил. 98, 586.
Михаилъ-Антонъ, субделегатъ Каменецкаго городскаго суда, Прил. 509.
Павши, Прил. 116.
Федоръ, подстолій Овручскій, Прил. 235—241, 243.
Палускіе.
Томашъ, бургграфій Владимирскій, Прил. 255.
Палуцкіе.
Криштофъ, подчашій земли Волынской, 169.
Паниковскіе, 585.
Папа Римскій, 262.
Папроцкіе, Прил. 21.
Парисы, 464.
Парневскіе, 535.
Парчичи, 212.
Пацы, 427, 428, 434, 435, 437, 468.
Янъ, тивунъ Виленскій, староста Каменецкій и Довгаліскій, 275.
Пашкевичи, Прил. 587.
Пепловскіе.
Варжинець-Станиславъ, войскій и писарь городскій Луцкій, Прил. 273, 275, 247, 248.
Черевѣскіе, 55—57.
Черекладовскіе, 73.
Чересецкіе, 201, 242, 243, 373.
Черетятковичи (Криштофъ), Прил. 5, 8.
Песляки, Прил. 49.
Янъ, регентъ городскій Овручскій, Прил. 217, 220.

Петровскіе или Піотровскіе, 384, 455, 456; Прил.
6, 53, 70, 72, 74, 78, 101, 587.

Станиславъ, подстароста Луцкій, 108, 110, 118, 126—128.

Петрушевскіе, Прил. 587.

Матвій Казимиръ, бурграфій Луцкій, Прил. 99, 101.

Петръ зъ Шамотуль, 83.

Петръ, зъ Щекоцина, подканцлеръ коронный, 83.

Пила, Поповичъ Мивулинькій, 490,

Пилиповскіе.

Андрей Степановичъ, подстароста Житомирскій, 152, 158, 170, 173.

Пирскіе, 521.

Пирускіе.

Александръ, подсудокъ Владимирскій, подстароста Луцкій, Прил. 52, 92

Піотровскіе—см. Петровскіе.

Плесновскіе, 242.

Плихты.

Янъ, хорунжій Сохачевскій, 367.

Плоскіе.

Павель, подстароста Житомирскій, 261.

Пневскіе, Прил. 72.

Повирскіе, Прил. 140, 141, 143, 144.

Подгаецкіе, 78, 535.

Подгороденскіе, 214, 269, 270; Прил. 43.

Фридрихъ, подсудокъ Хелмскій, 424, 426.

Подлескіе, 409.

Подоляне, 9, 10.

Подтопольскіе, Прил. 150.

Поецкіе, Прил. 206, 209, 217, 218.

Покленковскіе, Прил. 92.

Покосчевскіе, 241.

Поликарповскіе, Прил. 23.

Полковскіе, Прил. 260.

Половицкіе, 231.

Полозовичи, 6.

Сенько, намѣстникъ Овручскій, 1.

Польчевскіе

Григорій Янъ, частничъ Житомирскій, Прил. 232.

Поляковскіе, 476, 479.

Поляповскіе, Прил. 546, 581.

Понятовскіе, 92, 93, 131—137, 447.

Поплавскіе, 174, 217, 220, 300, 353, 359, 469; Прил. 26, 27.

Поповскіе.

Іеремія, єписковъ Луцкій, 469.

Порванецкіе, 111, 112, 116; Прил. 89, 90.

Порицкіе, князья, 99.

Александръ Федоровичъ, 84, 412.

Анна съ Тулявъ, жена его, 412.

Варвара Александровна, за Александромъ Семашкомъ, 90
Федоръ, 84.

Посавцы, 460.

Постоловскіе.

Семень, бурграбій Вишницкій, 580, 581.

Потеи или Поцеи, 426.

Янъ, подсудовъ Берестейскій, 469.

Янъ-Михавль, уніатскій єпископъ Владимирскій и Берестейскій, прото-
тропій митрополіи Кіевскої, Прил. 48, 49.

Потоцкіе, 579.

Петръ, староста Снятинскій, Прил. 530.

Станиславъ, воеводичъ Брацлавскій, полковникъ, комиссаръ королев-
скій (къ козакамъ?) 513—515, 544, 545.

Францискъ, староста Овручскій, трибунальскій депутатъ отъ Кіевскаго
воеводства въ 1687 году, Прил. 164.

Янъ, староста Тлумацкій, 383.

Янъ Антоць, ловчій Брацлавскій, Прил. 222.

Пражмицкіе, 557.

Прегалинскіе, 469.

Предборы 384.

Прежевскіе, 155, 231, 232, 512, 533, 534.

Прейсы, Прил. 533.

Н. судья градскій Кременецкій, подстароста Брацлавскій, Прил. 533.

Пресмицкіе, 544.

Приборовскіе или Пржыборовскіе, 536; Прил.
164, 184, 189, 192.

Прибышевскіе, 409.

Приказинскіе (Пржиказинскіе), Прил. 586.

Прилуцкіе (Przyluski).

Антонъ, комиссаръ-президентъ гражданско-войсковой комисіи
Подольскаго воеводства, Прил. 624.

Прилѣпскіе.

Янъ, подстароста Владимирскій, 314.

Прилюбовскіе или Пржылюбовскіе, Прил. 74.

Проборскіе, Прил. 73, 74.

Прокоповичи.

Тарасій, игуменъ Луцкаго братскаго (т. е. Крестовоздвиженскаго)
монастыря, Прил. 26.

Пронскіе, князья, Прил. 128.

Александръ, стольникъ великаго княжества Литовскаго,
староста Луцкій, 110, 118, 126, 127, 131, 137, 138,
146, 160, 161, 166.

Александръ-Октавіанъ, 468.

Н, староста Брацлавскій, 19, 20, 22, 23.

Проскуры-Суцанскіе, Прил. 51, 156, 238.

Янъ, стольникъ Кіевскій, Прил. 146—148.

Просовскіе.

Н, вице-регентъ гродскій Луковскій (въ др. м. Луцкій), Прил.
510, 511.

Пруневичи. Прил. 23.

Прусакн, 227.

Прусиновскіе, 476.

Габріель, подстолій Волянскій, 109, 111, 112.

Прускіе, Прил. 505.

Прушинскіе, Прил. 160, 200, 202.

Прушковскіе, Прил. 505.

Пуздоровскіе, Прил. 134.

Пузовскіе, 221—223.

Богданъ Богушевичъ, подсудокъ земскій Берестейскій, 222.

- Пузыны, князя:
Константинъ, Прил. 109.
Михаилъ, 498.
Юрій, ловчій Волянскій, 469.
Пупковскіе, 350.
Путошинскіе, 60, 61, 76; Прил. 255—257.
Адамъ, стольникъ Житомирскій, Прил. 273, 275.
Пуцневскіе, Прил. 107.
Пуццаты, 381.
Пѣсахъ, еврей, 217.
Няновскіе, 347, 420, 447.
Нясецкіе, 532, 533; Прил. 55.
Нясковскіе, 546.

Р.

- Рабштынскіе, 495; Прил. 222.
Рагозы, Прил. 110.
Михаилъ, митрополитъ Віевскій, Галицкій и всея Руси, 240, 241.
Радзивиллы—см. Радивиллы.
Радзиминскіе.
Станиславъ, скарбникъ Мстиславскій, Прил. 534, 535.
Мнъ, староста Межирѣчскій, 438, 439, 449.
Радзимовскіе, 408.
Радивиллы, князя:
Альбрехтъ Станиславъ, староста Луцкій, 388.
Станиславъ, канцлеръ Литовскій, староста Гіевскій, Тухольскій,
и Валюнскій, 167, 169, 468.
Кристина, жена его, урожденная княжна Любомирская, Прил. 63.
Юрій Николаевичъ, намѣстникъ Мозырскій, 6.
(Николай), воевода Виленскій, 168.
Н, воевода Виленскій, Прил. 622.
Радивоны, 300.
Радковскіе, Прил. 58.
Радлинскіе, Прил. 66, 68.
Атамъ, ловчій Луковскій, Прил. 136.

- Радновскіе, 19.
Раднянскіе, 73.
Радовицкіе, 74, 80—85, 87, 88.
Раецкіе, 427, 428.
Бѣлгтазаръ, подстароста Владимирскій, Прил. 1, 28.
Раи, 143.
Ракаенки-Юшковскіе, Прил. 57, 60.
Раговичи, Прил. 83—86.
Рапштынскіе—см. Рабштынскіе.
Рафаловскіе, 584.
Рахмовскіе, 26.
Рачиловичи, Прил. 110.
Редчицы, Прил. 123, 161.
Режко съ Поморанъ, воевода Подольскій, 83.
Реи.
Станиславъ, столбникъ Люблинскій, 468.
Ремезовскіе, Прил. 14
Речицкіе или Ржечицкіе, 142, 295; Прил. 270,
276, 277.
Стефанъ Петръ, подчашій Житомирскій, Прил. 268, 270, 271, 276, 277.
Ржевускіе.
Вацлавъ, воевода Подольскій, Прил. 521, 522.
Станиславъ-Фердинандъ, хорунжіи надворный Литовскій Прил.
536, 539.
Ржичовскіе, 415.
Риневицкіе, 398.
Рогавскіе (Рогавскіе) 460.
Рогалинскіе, 141, 142.
Рогачовскіе, 94.
Рогозы—см. Рагозы.
Рогускіе, 482, 486; Прил. 101.
Войтехъ, войскій Летичевскій, 482, 486.
Родкевичи, 189; Прил. 46—47.
Ройки, Прил. 508.
Рокицкіе, 35.
Романовичи 19, 23, 26.

Романовскіе.

- Андрей, писарь гродскій Владимирскій, 111, 112; подстароста,
Владимирскій 148, 190, 199.
- Ромеры, или Румеры, 447, 448.
- Рончковскіе, Прил. 238, 239.
- Росинскіе, 476, 479.
- Роски-Бладневскіе, 392.
- Рославскіе, 200.
- Росновскіе, 383, 386, 387.
- Ростовскіе, Прил. 539, 541, 551.
- Ротоновскіе, 204.
- Рудецкіе—Урсулы, 468.
- Рудзевскіе, 339.
- Рудзскіе, 547.
- Ружинскіе, Прил. 595.
- Ружинскіе; князьи; 314, 454, 455.
- Абрамъ Федоровичъ, 315, 317, 319, 320, 322, 333—335.
- Адамъ Григорьевичъ, 315, 316, 319, 321, 323, 328, 329, 331,
350, 454.
- Александръ Михайловичъ «Бурдиновичъ», 315, 317, 319, 329.
- Александръ Федоровичъ, 319.
- Василій, 315.
- Григорій Михайловичъ «Бурдиновичъ», 315, 317, 319, 329.
- Иванъ Михайловичъ, 315, 316, 319, 324, 329.
- Иванъ Степановичъ, 315, 317, 318.
- Кирикъ, 229, 231, 259, 260.
- Михаилъ Остафьевичъ, 170, 171, 173, 174.
- Романъ, 350—352.
- Софія, съ Краблева, жена его, потомъ жена Виленскаго каштеляна Иеролима Ходчневна, 350.
- Степанъ Федоровичъ, 319.
- Федоръ, 315.
- Янъ, (не одно лицо съ Иваномъ) Михайловичъ, 315, 316, 319,
324, 329.
- Румеры см. Ромеры.
- Рупніевскіе, Прил. 120—122.

- Русановскіе или Русиновскіе, 256.
Русецкіе, 140, 255, 256, 523—528; Прил. 219, 220.
Русинскіе. Прил. 66.
Русины, Прил. 101.
Андрей Ивановичъ, подстароста Луцкій, 47, 49, 52, 55, 58.
Русовскіе, 422.
Руссианы.
Н, войскій Добржинскій, Прил. 531.
Руцинскіе, Прил. 248.
Руцкіе, 469.
Рыбалтовскіе, 314
Рыбинскіе, Прил. 29.
Рыбицкіе. Прил. 12, 13.
Рыбковскіе, Прил. 244, 245.
Рыжицкіе, 90.
Рыльскіе, 384, 568.
Войтехъ, войскій Житомирскій, писарь градскій Кіевскій, 519.
Рыминскіе, 201, 202.
Рытеровскіе, 356, 357.
Рыхловскіе. Прил. 228.

С.

- Сабаровскіе, 118.
Савицкіе, 557; Прил. 26, 54, 57, 106, 205, 245,
624, 625.
Савруки, Прил. 77.
Сагановскіе, Прил. 29.
Садовскіе, 384.
Н, староста Слонимскій, Прил. 592.
Маріанна, жена его, ур. княжна Четвертинская, Прил. 592.
Сангушки-Коширскіе, князья.
Адамъ-Александръ, воевода Волынскій, 532; Прил. 32.
Александръ Андреевичъ, маршалокъ королевскій, 55—57.
Андрей, староста Луцкій, 55.
Андрей Александровичъ, староста Владимирскій, 81, 83, 84.

Григорій, 217—221; каштелянь Брацлавскій, 282—284, 289.

Софія зъ Головчичъ, жена его, 283, 289.

Левъ Александровичъ, 57.

Романъ Федоровичъ, воевода Брацлавскій и Вилицкій, староста Житомирскій, 64—66.

Федора Федоровна, за маршалкомъ королевскимъ Петромъ Богдановичемъ Загоровскимъ, 47, 49.

Сапеги (князья), Прил. 151.

Янъ, писарь польный коронный, Прил. 52.

Сарнецкіе, 582.

Сарновскіе, 583.

Сачки, Прил. 111.

Свержевскіе, 377.

Свидригайло, великій князь Литовскій, 229.

Свирщевскіе, 280.

Свитецкіе, Прил. 521.

Свищовскіе, 447.

Святополки-Четвертинскіе, князья

Вацлавъ (Григорьевичъ), Прил. 10.

Григорій, 468.

Маріаина, за Н Садовскимъ, старостой Слонимскимъ, Прил. 592.

Стефанъ, подкоморій Брацлавскій, 469, 567; Прил. 20, 23.

Катерина зъ Лешнева, жена его, 567, 568.

Федоръ, 19.

Федоръ (не одно лицо съ предыдущимъ), Прил. 57, 60.

Свяцкіе, Прил. 198, 199.

Себестыянскіе, Прил. 66.

Секляцкіе, Прил. 13, 17.

Селавы, Прил. 11.

Семашки или Семяшки (и Шемяшки), 19, 26, 215, 345, 353, 368, 369.

Александръ, подкоморій Владимирскій, 90, 92, 93.

Александръ, каштелянь Брацлавскій, суррогатъ староства Луцкого, 200, 203, 208; староста Луцкій, 254, 255.

Николай, староста и ключникъ Луцкій, 282; каштелянь Брацлавскій, 364, 468.

Изабелла въ Служова. жена его, 468.

Семницкіе, 469.

Сенницкіе.

Антонъ-Францискъ, писарь земскій Кіевскій, писарь городскій Бременецкій, Прил. 279

Сенюты, 67, 138; Прил. 79, 81, 82.

Н, городничій Владимирскій, 84.

Сенюты-Ляховицкіе, 45—47.

Серпуть, 61.

Сестраны, 241

Сестревитовскіе. Прил. 1, 2.

Сецинскіе, Прил. 29, 33.

Сешицкіе, 277.

Сешкевичи, 408.

Сигизмундъ—см. Жигимонтъ.

Силистровскіе.

Н, подстолій Оштинскій, Прил. 221.

Симановичи.

Тимофей, архидіаконъ Владимирской епископіи. 462, 463.

Янъ Тимофей, капитульный писарь Владимирской епископіи, 502.

Симки, Прил. 119, 150.

Симплиціанъ, всендзъ, закритіанъ Затурскаго монастыря, 499.

Сингаевскіе—см. Сынгаевскіе.

Сипницкіе, Прил. 253.

Ситницкіе, Прил. 45, 47.

Скарбжи, 530; Прил. 24, 25.

Скаржипскіе, Прил. 47.

Свиндерь-паша, 397.

Скипдыры, 26.

Скинскіе, Прил. 255.

Скипоры, 459; Прил. 146, 266, 267.

Николай, городничій Овручскій, Прил. 266.

Скленскіе, 42.

Сколюмовскіе, 564.

Скоповскіе, 580, 581.

- Скорумльскіе, Прил. 150.
Скорунскіе, Прил. 210, 213—216.
Скотницкіе, 513.
Славецкіе, 572.
Славки.
Іосифъ, хорунжій Парнавскій, Прил. 510—512.
Славогурскіе, 338.
Славскіе, 80, 81, 87, 88.
Сливченки.
Василій, священникъ села Стечени, Прил. 203.
Слизевскіе, Прил. 200, 201.
Словинскіе, 381.
Слоинскіе.
Николай, цисарь Люблинскаго трибунала, 531.
Сломинскіе, 147, 148.
Служовскіе, 468.
Слупичи, 19, 26.
Смашковскіе, 449.
Смидецкіе, 556.
Смитвовскіе, 552, 553, 556—558.
Смогоржевскіе, Прил. 220.
Смыковскіе, 51.
Снецинскіе, 543.
Снядловскіе, 109.
Совы.
Борисъ Ивановичъ, подстароста Луцкій, 31, 36, 40, 43, 45.
Совинскіе, Прил. 82.
Соинскіе, Прил. 583.
Сокальскіе, Прил. 66.
Соколдскіе, 469.
Соколинскіе, князя, 23.
Павель, подкоморій Витебскій, 66.
Соколовскіе, 530, 584; Прил. 534, 623.
Іосифъ, чашникъ Теребовльскій, Прил. 518, 520.
Станиславъ, каштелянъ Быдгощскій, староста Дыбозскій, 584.
Сокольніцкіе, 384, 530.

- Сокольскіе, 416, 417.
Соловицкіе, 454.
Солтановичи-Сокольскіе, князья.
Маргъ, 129, 131.
Солтешы, 261.
Сопотки.
Адамъ, скарбникъ Волыньскій, судья гродскій Луцкій, 409 412
413, 416, 417.
Сосницкіе, 308, 372, 380.
Петръ, бургграфій Владимирскій, 532.
Срогонскіе, 585.
Ставецкіе, Прил. 40.
Ставскіе, 300, 409.
Стакорскіе или Стажурскіе, 315, 317, 319. 320,
322, 325, 328.
Станиславскіе, 568; Прил. 8.
Станиславъ, святой, 564.
Станиславъ-Августъ, король Польскій, 2; Прил.
552, 553, 569, 580.
Стацишевскіе, 482, 486; Прил. 88, 227, 229.
Войтехъ, писарь гродскій Луцкій, 283; писарь земскій Луцкій, 409.
Станковичи, 314.
Станковскіе, 534.
Стапковскіе, 520.
Старскіе или Старейскіе, 140.
Старухи, 226.
Шашкевичи, 274, 279, 280.
Стебловскіе, Прил. 204.
Стежуровскіе, 23.
Стемпковскіе, Прил. 247 - 252.
Габріель, каштелянь Брацлавскій, староста Владимирскій, 503.
Данило, староста Владимирскій, Прил. 2; каштелянь Брацлавскій,
Прил. 29.
Матей, судья гродскій Луцкій, 254, подстароста Луцкій, 293, 355,
Степановичи, 23.
Стефанъ (Баторій), король Польскій, 104, 105, 126, 138.

- Стефановичи, Прил. 536.
Каликстѣ, монахъ Луцкаго крестовоздвиженскаго монастыря,
Прил. 141—143.
Стецкевичи, 7.
Стецкіе.
Вацлавъ, чашникъ Кіевскій, Прил. 151; 203.
Янъ, чашникъ Кіевскій, 203.
Стоклосы.
Николаѣ, проповѣдникъ Загурецкаго августинскаго монастыря, 499.
Страши, 568, 569.
Стремескіе, 385.
Стржалковскіе, Прил. 45, 46.
Стржельницкіе, Прил. 109, 112.
Стройцовскіе, Прил. 247, 249—251.
Струси,
Юрій, староста Брацлавскій и Врѣшницкій, 118, 119, 123, 125.
Стрыбунецкіе, Прил. 9, 91.
Стрыбыли, 116, 117, 158, 159.
Стрывюзскіе, 211.
Стрыіовскіе, Прил. 223, 224.
Стужинскіе, 264.
Судимонтовичи-Кропивницкіе.
Севернянъ, писарь земскій воеводства Брацлавскаго, 118.
Судыцкіе, 521.
Суеты, 495.
Сулковскіе, 173, 263, 300, 301,
Суловскіе, 409.
Сулятицкіе, 515.
Сумиславскіе, Прил. 505—507.
Супруники, Прил. 17.
Сурины, 8, 170, 173, 174; Прил. 163.
Сускіе, 413.
Суходольскіе, Прил. 84.
Сущеняты, Прил. 127.
Схабицкіе, Прил. 507.
Сынгаевскіе, Прил. 235.

Сынгуры, 189.
Сычовскіе, 438, 439.
Сѣрадзкіе, Прил. 222.

Т.

Талеры, Прил. 58.
Танскіе.
Н, ксендзь Коростышевскій, 524, 525, 527.
Тарнавскіе, Прил. 587.
Тваровскіе, 60, 61, 64.
Творковскіе, 539,
Телецкіе, Прил. 220.
Темруки, 292.
Терлецкіе.
Кирилль, епископъ Луцкій и Острожскій, 217—221.
Тернавскіе, Прил. 76.
Тесовскіе, 89.
Тетеря Павель, гетманъ Запорожскій, староста Брацлавскій
и Чигиринскій, Прил. 92—95, 97, 211.
Тиминскіе, 419—421.
Тимофеевъ, священникъ села Сивокъ, Прил. 272, 273.
Тышкевичи—см. Тышкевичи.
Тышковскіе, 110.
Токарскіе, 231.
Томашевскіе, Прил. 164, 187, 192, 193.
Трацевскіе, 427.
Трачевскіе, 529.
Трембацкіе, Прил. 66.
Тржаски.
Н, ксендзь, пріоръ Овручскаго и Чернобыльскаго доминиканскаго
конвента, Прил. 147, 148.
Тржевецкіе, Прил. 157.
Тржецяки.
Александръ, чашникъ Кіевскій, Прил. 230.
Бриштофъ, комисаръ королевскій въ Овручское староство. 518

- Трипольскіе, 579; Прил. 116, 222,
Трубельскіе, 561.
Туличовскіе—см. Чуваты
Тулковскіе. 553, 554, 555.
Тумянскіе.
Богданъ, под удокъ земскій Берестейскій. 198.
Тумовскіе, 534.
Турковскіе, Прил. 150.
Турскіе, 521.
Тучаницкіе, 215, 299—302.
Тушиковскіе, 413.
Тушовецкіе.
Богушъ, судья гродскій Слонимскій. 208—210.
Тыравскіе.
Мартинъ, ксендзъ, суперіоръ Ксаваровскаго іезуитскаго колле-
гіума, Прил. 117, 118.
Тыши-Быковскіе, 570, 571.
Тышкевичи-Звѣри, 132.
Тышкевичи-Догойскіе, 1, 146, 175, 180, 186,
187, 223, 228—230, 371, 372, 376—378, 380,
Прил. 49, 123.
Криштофъ, староста Житомирскій и Нехворощскій, 573.
Остазій, секретарь королевскій, 221.
Щасный, стольникъ Дерптскій, Прил. 49.
Янушъ, воевода Кіевскій, староста Житомирскій и Снягилскій, 516.
Тышки, Прил. 522.
Тышовскіе, Прил. 152, 154, 156.

У.

- Угриновскіе, 31—33.
Ульскіе, Прил. 505.
Улявицкіе. 226, 232; Прил. 66.
Уляновскіе, Прил. 247, 249—251.
Урбаповскіе.
Юсифъ, скарбникъ Возынскій, Прил. 551.

У саревичи, 547.

У шаки-Куликовскіе, 296—302.

X

Фалибовскіе, Прил. 117, 118.

Фальковскіе, 304; Прил. 61.

Фальчевскіе.

Фолюшевскіе, 417.

Фирлеи. 460, 469, 470, 472, 473

Юрій, католическій епископъ Луцкій, 28.

X

Хаковы, євреи, 106, 107.

Халайки, 350.

Халаишы, 521.

Халецкіе, 263, 423.

Андрей, судья земскій Рѣчицкій, 140—142; маршалокъ повѣту
Рѣчицкаго, 240, 241.

Харлезскіе.

Геронимъ, староста Луцкій и Каневскій, 492, 494—496.

Харленскіе или Харлинскіе, 66, 67, 69, 265,
282, 567, 568; Прил. 103.

Щасный, подкоморій Кіевскій, 189.

Янъ, подкоморій Луцкій, 166.

Хвальчевскіе—см. Фальчевскіе.

Хведоровичи, слуги, Прил. 245

Хелевяскіе, Прил. 232.

Хицкіе, 440, 441.

Хланы, свободныя рудники, Прил. 625.

Хлѣбовскіе, 482, 486.

Хмелевскіе, Хмеловскіе или Хмиловскіе, 103,
522, 524, 526, 528.

Хмельницкіе.

Богданъ, гетмаць козацкій, 573, 574.

- Ходкевичи, 148, 350, 351.
Александръ, воевода Троцкій, 367.
Анна, за княземъ Іоакимемъ Богушевичемъ Корецкимъ, 399, 443.
Ян.-Карль, воевода Виленскій, гетманъ великій Литовскій, 440.
Анна Алоизія, жена его, урожденная княжна Острожская, 440—442,
468, 558, 561.
Ходоровскіе, 538.
Хоенскіе, 476.
Хоецкіе, 491.
Холоневскіе, 106, 156, 157.
Хомицкіе, Прил. 102.
Хомяки или Хоменки, 292.
Петръ, подстароста Луцкій, 59, 66, 92, 94, 97.
Хоржевскіе.
Янъ, судья земскій Черниговскій, Прил. 592.
Хорковскіе, 129, 131.
Хорошки, 481.
Хотецкіе, 409.
Храпицкіе, Прил. 29.
Хребницкіе, 204.
Хребтовичи Богуринскіе, 485.
Иванъ, подстароста, Луцкій, 70, 72, 74, 88, 89.
Янъ-Александръ, стольникъ Кіевскій, Прил. 101—103.
Хребтовичи-Литаворы - см. наоборотъ.
Хревскіе, 394.
Хреницкіе, 40, 215.
Хржонстовскіе, Прил. 138.
Н, мечникъ Кіевскій, Прил. 138.
Хржонши, Прил. 66.
Антонъ, хорунжій Інолянтскій, Прил. 510.
Хрипицкіе или Хриницкіе.
Александръ, подстароста Бременецкій, Прил. 103, 105.
Хроновскіе, 492, 495, 496.
Хруци, 26.

Ц

Цеклинскіо (и Циклинскіо), 558, 561, 562

Ценовичи, Прил. 36.

Цепеніовскіе

Антонъ-Михайлъ, мовчій Цехановскій, Прил. 523.

Цешановскіе, 563.

Ціосновскіе, 584.

Циминскіе или Цыминскіе, 469.

Цурковскіе, 118.

Цысовскіе.

Криштофъ, подстароста Житомирскій, 538.

Ч

Чайковскіе, 355, 359.

Янъ, подстароста Житомирскій; 558.

Чайскіе, Прил. 54.

Чапличи.

Иванъ, войскій Луцкій, 118.

Юрій-Андрей, староста Кременчугскій, стольникъ Овручскій,
подгосвода Киевскій. Прил. 229.

Чапличи—Кадяны—см. Кадяны-Чапличи.

Чапличи—Шпановскіе, 58, 59, 276.

Ивапъ, ваштельнъ Киевскій, 257.

Чанскіе, 568.

Чапчинскіе, 519.

Чарнацкіе, 270.

Чарнецкіе, Прил. 96, 530, 532.

Юскафъ, ваштел. Брацлавскій, староста Каролискій Прил. 536, 539.

Мартинъ, стольникъ Брацлавскій, Прил. 125.

Чарновскіе, 566.

Чарноцкіе, Прил. 103.

Чарторьскіе, Чарторыйскіо, Чорторьскіе
или Чорторыйскіе, внязья.

Александръ Федоровичъ, 34, воевода Волинскій, 73.

Иванъ Ивановичъ, 132, 135.

Ева, жена его, урожденная Бурколабовна, 132, 134.

Катерина (Ивановна), да Брацлавскимъ каштеляномъ Василюмъ Загоровскимъ, 212.

Михаилъ, канцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Луцкій, Холмскій, Журбовскій, Усницкій, Подуляцкій, 27.

Михаилъ, (Александровичъ), 148.

Софія (Геронимовна), жена его, урожденная Ходкевичева, 148.

Михаилъ Михайловичъ, 34, 36.

Николай (Ивановичъ), 468.

Федоръ Михайловичъ, староста Луцкій, 8, 10.

Юрій Ивановичъ, 131, 132, 137.

Юрій Михайловичъ, 34, 36.

Юрій (?), 289, 338.

Чачуки, Прил. 28.

Чепковскіе—см. Зарембы-Чепковскіе.

Черницькіе, 384; Прил. 75.

Войцехъ—Станиславъ, подчашій Парнавскій, Прил. 45, 46; подстароста Луцкій, Прил. 125; подчашій Воляцкій, Прил. 246, 248.

Черневскіе, 220.

Черпичи, 372—376.

Чернышевскіе, 501.

Черхавскіе, 574.

Четвертенскіе.

Матвій Васильевичъ, справца староства Луцкаго, 38.

Четвертинскіе или Четвертецкіе, князя—см. Святополки.

Чечели, 23, 26, Прил. 136.

Чечели-Новоселецкіе, 546.

Чишовскіе, 304.

Чирскіе, 111, 112.

Чолганскіе, 398, 399, 438, 439, 574.

Чорторыцкіе—см. Чарторыскіе.

Чорты, 26.

Чоски, 140.

Чосповскіе.

Игнатій-Колюмба, староста Сальницькій, Прил. 581.

Чуваты-Тудовскіе, 447.

III

Шабан, 199.

Шабанскіе, 78.

Шабаны-Гноенскіе, 313.

Шадурскіе, 261--263.

Шалайскіе.

Герономъ, бурграбій Луцкій, 583, 584.

Шандыревскіе или Шандыровскіе, 19, 26, 118.

Шанявскіе или Шаневскіе, 456, 460.

Шариуши-Лазнинскіе.

Станиславъ, скарбникъ Галицкій, Прил. 203, 213, 214.

Шатравы, 390, 392.

Шаулы, 170, 171.

Шацкіе, 278, 279.

Шашевскіе.

Доминикъ, мечникъ Кіевскій, Прил. 203.

Шашкевичи.

Иванъ, стольникъ Брацлавскій, 120.

Франискъ, скарбникъ Винницкій, Прил. 551.

Шеленговскіе, Прил. 174, 176.

Шембели, Прил. 66.

Шеметы, (Шеміоты), 360; Прил. 622.

Шемяшки—см. Семашки.

Шешковичи, 19, 26.

Шибенскіе, 109.

Шиманскіе, Прил. 141, 247, 249—251.

Шиманы, 242.

Шишки-Зароховичи (или Зороковичи), Прил.
526, 530, 532.

Шклинскіе, Прил. 137, 138.

Шкорупинскіе, Прил. 199.

Шлюбичи-Заленскіе.

Казимиръ, подкоморій Новоградскій, 247—251.

Шляшинскіе. 263.

Шпаковичи, Прил. 203.

Шпаковскіе, 137.

Шпраскіе, 148.

Штыки, Прил. 70.

Шуминскіе, Прил. 144, 145.

Шумлянскіе, Прил. 146—149, 202, 204, 205.

(Юсифъ), епископъ Львовскій, Прил. 156, 202.

Самуиль, чашникъ Подольскій, 230, 231.

Шыбинскіе, Прил. 546, 550.

ШШ

Щеніевскіе, 153, 159, 186, 311.

Щуки, 290.

Щуровскіе, 26.

Федоръ, подстароста Житомирскій, 310 349.

Ю.

Юревичи или Юрьевичи, 442, 565, 566.

Юревичи, Прил. 17.

Юшковскіе, —см. Ракаенки.

Я.

Яблоновскіе, Прил. 508.

Александръ, хорунжій великій коронный, староста Русскій, Прил. 272.

Яблоновскіе, князя.

Дмитрій, староста Ковельскій и Борецкій, Прил. 552, 553, 568, 569, 579, 580.

Юзефа, жена его, урожденная Мыцельская, Прил. 552, 569, 580.

Яблонскіе, 231.

Якимъ, священникъ Сласской церкви въ Турьскѣ, 64--66.

Яловицкіе, 84; Прил. 585.

Якубовскіе 97; Прил. 79, 82, 198, 200, 202, 232,
235, 241, 243.

Леонартъ, староста Звизчскій, 97, 98.

Яловицкіе или Еловицкіе, 54, 341, 345, 469, 559.

Савинъ, подсудокъ земскій Кременецкій, 160.

Яницкіе, Прил. 60.

Янковскіе, 230, 290, 579; Прил. 257, 526.

Яновскіе, Прил. 541, 544.

Янчинскіе, 19, 66; Прил. 23.

Ярмолинскіе, Прил. 238.

Ярмошевскіе, 285.

Яроцкіе, 348, 435.

Ярошевичи, Прил. 341, 345.

Ясевскіе или Ясовскіе.

Криштофъ, начоникъ Кіевскій, 261, 63.

Ясиловскіе, 67.

Яснискіе, 568,

Яскулаты или Яскулки (?), Прил. 36, 47, 78.

Яскульскіе, Прил. 238.

Ясликовскіе, 416, 488, 491.

Ясовскіе—см. Ясевскіе.

Ястребскіе, Прил. 79, 87, 89, 95, 98.

Ясчуровскіе—см. Ящуровскіе.

Яцковскіе, 118.

Яшевскіе, Прил. 29.

Ящуровскіе, 476.

II. ИМЕНА ГЕОГРАФИЧЕСКІЯ.

А

Абрамовна, мѣстечко въ Овручскомъ пов.—Прил. 290, 211.

Аврамовщина, урочище въ с. Цвинѣ, въ Луцкомъ пов.—
Прил. 619.

Айсинь—см. Гайсинь (23).

Александрія (?)—Прил. 544.

Андреева Гора, урочище около с. Бучина, мѣсто себранія
копныхъ судовъ—Прил. 71, 72.

Андрусевъ, село въ Луцкомъ пов., недалеко р. Горыни,
Прил. 283.

Андрусовка, село Котеленской вол., въ Житомирѣ пов.—
Прил. 153.

Андрушки, село Павлодочской вол. Житомирскаго пов.—
Прил. 153.

Андрушовка, село (?). Прил. 438.

Артемовы Пески, урочище надъ р. Ворскломъ.—544.

Б

Бабниччи, село въ Овручскомъ пов., недалеко Народичь.
Прил 223, 224.

Бабницы, село въ Подольскомъ воев. Прил. 300, 301.

Бабинь, село въ Луцкомъ пов.—484.

Бабья-Криница, урочище около с. Жмучи, надъ р. Стохо-
томъ —215.

Баглюевка, село Красной волости, въ Луцкомъ пов.—291.

Бадаринцы, мѣстечко въ Луцкомъ пов.—292.

Базадія, мѣстечко въ Кременецкомъ пов.—291.

Базалійская волость на Воыни.—291, 416.

Бакоринъ, село, въ Луцкомъ пов.—409, 410.

Балабановка, село въ Винницкомъ пов.—Прил. 584.

Баламутовка, село Ружинской вол., въ Житомир.—
Прил. 153.

Балинъ или Балина, мѣстечко въ Каменецкомъ пов.—
Прил. 456. 457.

Барановка, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ.—Прил. 207.

Барановцы, село Полопской волости, въ Луцкомъ пов.—290.

Бараны, село въ Овручскомъ пов.—Прил. 207, 227—228.

Бараша, село въ Житомир. пов.—153, 309—310.—
Прил. 144.

Бармажи, село въ Луцкомъ пов.—76, 77.

Баръ, городъ въ Летичевскомъ пов. 27.—Прил. 68, 425.

Батогъ, село въ Брацлавскомъ пов.,—Прил. 57.

Батынъ, село въ «Вишневецкомъ княжествѣ» (въ Кременецкомъ пов.),—Прил. 533.

Прил. 533.

Баховица, село въ Подольскомъ воев. Прил. 300.

Башаровка, село въ Кременецкомъ пов., недалеко Перенятна. Прил. 387.

Башинъ, урочище около Богурина.—484.

Баюрки, лѣсъ, урочище около с. Волошекъ во Владимирскомъ пов., Прил. 573.

Безъимье, село Шулжинской вол., въ Луцкомъ пов.—290.

Белзъ, городъ.—Прил. 46; Белзскій повѣтъ.—212—213.

Бендюга?—Прил. 618.

Белевъ—см. Бѣлевъ.

Бердичевъ, городъ въ Житомирскомъ пов.—227—229.

372, 373, 375, 572.—Прил. 154.—Бердичевскій монастырь босыхъ кармелитовъ.—Прил. 86.—87.

Бердыще, урочище въ Брацлав. пов., 23.

Березанка, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 501, 502.

Берездовъ, село въ Луцкомъ пов., 153, 441, 442.

Берездовская волость на Воыни, 418.

- ✓ Березки, село Лозовской вол. (?), Прил. 221, 222.
Березная, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
Березная, другое село въ Луцкомъ пов., 292.
Березная, мѣстечко на Воляни, надъ р. Случью, 140—142.
Березница, село въ Луцкомъ пов., 313.
Березовка, село Любартовской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
Березовъ, село во Владимир. пов., Прил. 71.
Берестечко, городъ въ Луцкомъ пов., 120; Прил. 126, 127, 130—133, 135, 137.
Бересцкъ (?), на Воляни, 50, 51.
✓ Берешовскій дѣсъ, около села Замличъ. Прил. 306.
Бернава, рѣка въ Житомир. пов., 228.
Бернавскій грунтъ въ Житомир. пов., 229.
Бигаловка, село Вчорайшинской вол., въ Житомир. пов., Прил. 153.
Биліевка, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 291.
✓ Биличинъ, село въ Подоліи около Бара. Прил. 425.
✓ Билна, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 172, 179, 180, 183, 197.
Бдирчовка, село Чорторыйской волости, въ Луцкомъ повѣтъ, Прил. 617, 618, 620, 621.
Бискупичи, село во Владимирскомъ пов., Прил. 108.
Блаженникъ, село во Владимир. пов., 264, 265.
Блаженщина, село въ Овручскомъ пов. Прил. 238, 239.
Блещинъ, урочище около с. Грузятина. Прил. 421.
Блосчица, рѣка во Владимир. пов., около с. Карасина, 505.
Блудецкъ, урочище около Богурица, 484.
Блудовъ (?), Прил. 437.
✓ Бобринь, рѣка въ Житомирскомъ пов., 232.
✓ Бобриня, село за Днѣпромъ, 575.
✓ Бобрини, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 196.
Бобровъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.
✓ Бобръ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 367, 368.
Бобболы—см. Болболы (64, 65).
✓ Богдановка, село въ Заднѣпровья, 575.

Богдеевка, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Богуринъ, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Горынью, 482, 485; Прил. 101, 102.

Богушевка, село въ Луцкомъ пов., 61, 63.

Божовскій гай, на Волыни, 415.

Бокіевщина, село Веледницкой вол., въ Овручскомъ пов., Прил. 184, 185.

Боксуны, село Шуляжинской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Бокшипъ—см. Букшинъ.

Болболы, село Турійской волости, въ Владимирскомъ пов., 64, 65, 553, 556, 557.

Болотница, село въ Овручскомъ пов., Прил. 117.

Болоховичи, село Рафаловской вол., въ Луцкомъ пов., Прил. 95, 66.

Бондаровка, мѣстечко въ Овручскомъ пов., 392.

Бондары, село въ Овручскомъ пов., Прил. 160.

Боративъ, село Торчинской волости, въ Луцкомъ пов., 422; Прил. 58.

Борбинъ, село въ Луцкомъ (?) пов., недалеко Валица, Прил. 335.

Бордзяковцы, село въ Подольскомъ воеводствѣ, недалеко Давидовець, Прил. 427, 428, 430, 432, 433.

Бординовъ, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Боришковцы, село въ Камснецкомъ пов., Прил. 301.

Борисковцы, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Борисовъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Борки, село на Волыни, въ Кременецкомъ пов., Прил. 30, 32, 341.

Борки, село во Владимирскомъ пов., Прил. 552, 553, 562, 563, 566—569.

Боровичи, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Боровичи, другое село въ Острожской вол., 418.

Боровичи, село на Волыни, надъ р. Стыромъ, Прил. 20—23. Около Грузятина, Прил. 421.

Боровляне, село въ Полоцкомъ воеводствѣ, 28

- Бородичи, село на Волыни, 415.
- ✓ Бородеянка, жѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, 517;
Прил. 217.
- Бортники, село Половской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
- Бортновъ, село на Волыни, 99, 100.
- Борушковичи, село на Волыни, 413.
- Борщовка, рѣка въ Житомирскомъ пов., въ Романовской волости, Прил. 535.
- Босыры, село Збржевской волости, Прил. 445.
- Ботниновка, село въ Винницкомъ повѣтѣ, въ Уманской волости, Прил. 585, 586, 589—591.
- Боярка, рѣка въ Житомирскомъ пов., 231, 232.
- Боярка, село въ Бѣлоцерковскомъ староствѣ, Прил. 345.
- Боярка, урочище около с. Волошекъ во Владимирскомъ пов.; Прил. 573.
- Браиловъ, городъ, Прил. 68.
- Браславль или Брацлавъ, городъ и замокъ королевскій, 18—27, 125.
- Брацлавское староство, Прил. 446.
- Бревки, село Паволочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Брестское староство. Прил. 501.
- Бреховъ, село на Волыни, 216.
- Бржеговское староство. Прил. 444, 445.
- Бриковъ, село на Волыни, 154.
- Брищина, урочище села Ружина, во Владимирскомъ пов., 331, 334.
- Бровники или Бронники, село Звягольской вол., въ Луцкомъ (?) пов., 558, 561.
- Бродовъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 381.
- Броды, городъ въ Львовской землѣ; Прил. 132, 389, 498, 537.
- Бруховъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 110, 112.
- Бубиновъ, село во Владимирскомъ пов., недалеко Корытной и Свиноухъ. Прил. 521, 522.
- Бугловъ, село на Волыни, 412.

- Б у г ь (западный), рѣка, 254, 337, 373, 408, 480, 483.
Прил. 340, 388, 397.
- Б у г ь (южный), рѣка; 21, 22, 26.
- Б у е в ка, рѣка во Врацлавѣ, 21.
- Б у ж а н ы, село въ Луцкомъ пов., 492, 495, 496
- Б у ж и н ь, слоб. въ Задыбровѣ, около Максимовки, 514.
- Б у з а й к а, село во Владимирскомъ пов., недалеко Борокъ
и Михновка, Прил. 568.
- Б у к а ш о в ц ы, село въ Саноцкой землѣ, Прил. 493.
- Б у к и, село Паволочской вол., въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 153.
- Б у к о в и н а, Прил. 300.
- Б у к о й м а, село во Владимирскомъ пов., недалеко Добра-
типа, Прил. 108, 111, 113—115.
- Б у к ш и н ь, село въ Кременецкомъ пов., недалеко Лабуны.
Прил. 261—265.
- Б у л а е в ка, село Заславской волости, въ Кременецкомъ
пов., 292.
- Б у н и, село Остропольской вол., въ Луцкомъ пов., 291.
- Б у р д з я к о в ц ы—см. Б о р д з я к о в ц ы.
- Б у р е м е ц ь, село Жидичинскаго монастыря въ Луцкомъ
пов., 400—402, 405, 406, 408.
- Б у р е м ц ы, село въ Луцкомъ пов., 73.
- Б у р ш т ы н ь, мѣстечко въ Саноцкой землѣ, Прил. 493.
- Б у р я к о в ц и н а, урочище около Олыки, 167.
- Б у т о в ц ы, село Константиновской волости, въ Креме-
нецкомъ пов., 291.
- Б у х а л о в ка, урочище около Краснаго Става, 442.
- Б у ч а ч ь, городъ въ Галицкой землѣ; Прил. 359, 507.
- Б у ч и н ь или Б у ц е н ь, село во Владимирскомъ пов.,
Прил. 71, 73, 74.
- Б у я н ы, село Торчинской вол., въ Луцкомъ пов., 422.
- Б ы л ь е, село на Волыни, 401.
- Б ы л ч и н ь или В ы л ч и н ь, село Осережской волости,
въ Луцкомъ пов., 418.
- Б ы с т р и к ь, рѣка въ Житомирскомъ пов., 228; Прил. 158.

- ✓ Быстрикъ, рѣка въ Заднѣпровьи, 514.
Быстрикъ, село Бердичевской волости, въ Житомирскомъ пов., 228, 372—374.
Быстрикъ, село Ружинской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
Быстровка, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
Бытень, село въ Луцкомъ пов., Прил. 296.
Бытно, село во Владимирскомъ пов., Ковельскаго староства, недалеко Любитова, Прил. 573, 574.
✓ Быховъ, село на Волыни, Прил. 32.
Бышевъ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
✓ Бѣлая Руда, болото или рѣка около Слободищъ, въ Житомирскомъ пов. 227.
✓ Бѣдал Русь, Прил. 118.
Бѣлая Церковь, городъ въ Киевскомъ пов., Прил. 154, 346, 411; Бѣлоцерковская волость, Прил. 153; Бѣлоцерковскій козацкій полкъ, 574; Бѣлоцерковское староство, Прил. 346. Бѣлоцерковскій трактъ, 232.
Бѣлевъ, мѣстечко на Волыни, 132, 133, 136.
Бѣлецкая, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
Бѣлецъ или Бѣльцы, село въ Подоліи, около Мушгарова, Прил. 459, 461.
Бѣлиловъ или Бѣлиловка, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 437, 438.
Бѣлогородка, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ, 189.
Бѣлое Поле, село въ Луцкомъ пов., 114, 114, 284, 285.
Бѣловорка Верхняя, село въ Кременецкомъ пов., 234, 235.
Бѣловорка Средняя, село въ Кременецкомъ пов., 234, 235.
✓ Бѣлоозеро, озеро въ Заднѣпровьи, 514.
✓ Бѣлополье, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 229; Прил. 437, 438.
✓ Бѣлополье, село въ Луцкомъ пов., 292.
✓ Бѣлые Береги, устье село на Волыни, 490.

Бѣлый Потокъ, село въ Галицкой землѣ. Прил. 410.

Бѣлый Стокъ, село въ Луцкомъ пов., 394, 415.

Бѣльскъ, городище надъ р. Ворсклою, выше Полтавы, 487.

Бѣльча, село въ Самборскомъ староствѣ, Прил. 225, 226.

Бѣляшки, село въ Брацлавскомъ воевод., Погребницкой волости, Прил. 536—538.

В.

Валахія, Прил. 300.

Валъ, между Коднею и Слободищами, 232; между Новымъ Верещиномъ и Черногородкой, 262.

Варевичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 50, 233.

Вариводинцы, село на Волини, 46.

Варшава, городъ, 120, 259, 261, 487, 488, 500, 521; Прил. 83, 206.

Варшавская капитула, 500.—комиссія 1691 года, Прил. 219.—Варшавскій сеймъ 1639 года, 517.—1640 года, 521; 1650 года, 570.—Варшавское староство. Прил. 331.

Василевка, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153, 480.

Василевщина, земля въ Житомирскомъ пов., 5.

Василевъ, село во Владимирскомъ пов., 324.

Васильковцы, село въ Подольскомъ воев., около Бордзяковецъ, Прил. 432.

Васьковцы, село на Волини, 242.

Васьковичи, село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., Прил. 312.

Вачинское дворянство, въ Бѣломъ Стокѣ, 395.

Вгриновское—см. Угриновское.

Велавскъ, село въ Овручскомъ пов.; 32.

Веледниги (Новые), городъ въ Овручскомъ пов., 244—248, 253; Прил. 164, 165, 167, 172, 191—193, 197, 442, 443.

- Велѣдники Старые, село въ Овручскомъ пов., 250;
Прил. 177, 179, 440—442.
- Велигоры, село на Волини, 339, 340.
- Велицкъ, мѣстечко на Волини, Прил. 334, 335.
- Велятичское староство, Прил. 501.
- Венггры или Угры (Венгрія), 273.
- Венггры, народъ, 401.
- Венница—см. Винница.
- Вепревщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- Вербая, село во Владимирскомъ пов., 91, 264, 426.
- Вербинъ, село въ Луцкомъ пов., 284.
- Вербиа, село Ковельской волости, во Владимирскомъ пов., Прил. 258, 260.
- Вербова, село въ Подоліи, недал. Соколова, Прил. 437, 438.
- Вербовецъ, село въ Летичевскомъ пов., недалеко Свисловки и Крячанова, Прил. 494, 495.
- Вербовка, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Вересовка, пустое село на Волини, 490.
- Вересы, село въ Житомирскомъ пов., 360, 361.
- Верещанки, с. Базалійской вол., въ Луцкомъ (?) пов., 291.
- Верещицъ Новый (Хвастовъ), городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, 260, 262, 263.
- Вернигородокъ (?), Прил. 438.
- Вертыкіевцы, село въ Житомирскомъ пов., 230.
- Верхи, урчище во Владимирскомъ пов., около с. Борокъ. Прил. 568.
- Верхи, село въ Луцкомъ пов., Прил. 268, 282, 283.
- Верхи, уроч. во Владимир. пов., около с. Борокъ, Прил. 568.
- Верхоборая, село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.
- Верховня, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 83, 84, 153.
- Верховъ, село въ Луцкомъ пов., 138, 201, 202.
- Верхоставы, село во Владимирскомъ пов., Прил. 2, 3.
- Веселовка, село Заслав кой вол., въ Луцкомъ пов. 291.
- Вехтовичъ, урочище около Бѣлаго Стока, 395.

Виденская рудня, с. Заславской вол., въ Луцкомъ пов.,
Прил. 214.

Видиборъ, село въ Житоирскомъ пов., 570, 571.

Видюты, село во Владимирскомъ пов., Прил. 74.

Видешизна—см. Видля.

Вильно, городъ, 7, 29, 35, 515.

Виленскій замокъ, 16.—повѣтъ, 11. 16.

Вильскъ, мѣстечко въ Жытемирскомъ пов., 153, 154,
558, 559, 561, 562.

Вдля или Виденшизна, село въ Кременецкомъ пов.,
недалеко Новоселокъ, Прил. 521, 523.

Вдля Новая, мѣстечко въ Житоирскомъ пов., 538,
540, 541, 543.

Видикя, село Базайской вол., въ Луцкомъ (?) пов., 291.

Видница, городъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 22, 119,
229.—Прил. 301.

Вировка, село въ Житоирскомъ пов., 570, 571.

Вирховъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.

Висла, рѣка, Прил. 4.

Витажовъ, с. Ивановской вол., въ Овруч. пов., Прил. 156.

Витебскъ, городъ, 23, 29.

Витковичи, село на Воляни, 338.

Влшепъки, село во Владимирскомъ пов. Прил 512.

Влшневъ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 11.

Вишнівчикъ, мѣстечко въ Подоліи. Прил. 412.

Вишнополь, село въ Луцкомъ пов., Прил. 324, 329.

Владимиръ или Володимиръ, городъ въ Волицкомъ
воеводствѣ, 48, 51, 84, 99, 103, 127, 212—214,
426, 462, 464, 465, 509, 553, 556, 557; Прил.
4, 45, 105, 146, 307.

Владимирская соборная (кафедральная) церковь Успенія Бого-
родицы. 462, 502; Прил. 48.

Уніатская епископія, 502, 504.

Владимирскій повѣтъ, 139.

костель св. Троицы, 99.

Владимирецъ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 21.

Волощина (Валахія), Прил. 359.

Волувка (?)—42.

Волчій Мохъ, урочище около с. Борокъ во Владимирскомъ пов., Прил. 568.

Волчій Рогъ, урочище въ Житомирскомъ пов., близъ р. Боярки, 232.

✓ Волчковское, озеро, около Богурина, 485.

✓ Волчковъ, село, потомъ мѣстечко, и снова село въ Овручскомъ пов., Прил. 156, 219, 220, 366, 367.

Волыная, село Позонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

✓ Волынь, Волынская земля, Волынское воеводство, 21, 139, 150, 199, 231, 418, 428, 566, 584; Прил. 58, 64, 147, 223, 228, 312.

Волька, село во Владимирскомъ пов., около Магасина, 505, 509.

Воля Букольская, иначе Ожно, село на Волыни, 346.

Воля Садовская, село въ Луцкомъ пов., 422.

Воляницзна, иначе Прага, слобода около села Горосечевъ, въ Житомирскомъ пов., Прил. 350.

Воробьевка, село въ Бременецкомъ пов., 234.

Воробьевка, село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Воробьевка, село въ Подольскомъ воев., Прил. 407, 408.

Ворокожль или Ворокомле, село во Владимирскомъ пов., 217—221; Прил. 31—33, 37.

✓ Вороновка, слобода въ Заднѣпровьи, 514.

Вороновцы, село Константиновской волости, въ Бременецкомъ пов., 291.

Воротневъ, село въ Луцкомъ пов., 256, 258, 470—473.

✓ Ворскло, рѣка въ Заднѣпровьи, 487, 544.

Воютинъ, село въ Луцкомъ пов., 394; Прил. 273—275.

Вручій (Овручъ), 1.

Вчорайше, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 152, 153.

Выжва, городъ во Владимирскомъ пов., Прил. 303.

Выжгородокъ, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 501,
503.

Вырица, село Корецкой волости, въ Луцкомъ пов., 546.

Вышковъ, село на Воычи, 92, 255.

Вышнее Поле, село Полосской вол., въ Луцкомъ
пов., 290.

Вязовна, урочище при с. Боровичахъ, въ Луцкомъ
пов., Прил. 21.

Г.

Гавротинка, село Любартовской волости, въ Луц-
комъ пов., 291.

Гадячское староство, Прил. 426—428, 430—432, 434,
435.

Гажина, селище въ Житомирскомъ пов., 228.

Газынка, село въ Житомирскомъ пов., 305.

Гайки, село во Владимирскомъ (?) пов., Прил. 255.

Гайсинъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Гадинка, село Иванковской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.

Галицкое староство, Прил. 331,

Гальчинъ, село Котеленской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил., 153.

Гараповка, село Вчорайшенской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Гараповка, село Котеленской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Гаруша (или Гараша?) село Турійской волости, во
Владимирскомъ пов., Прил. 16, 17.

Гасановщина, урочище около Богурина, 484, 485.

Гасково (?)—270.

Гатища, урочище около Богурина, 484.

Гать, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 273—275.

Гацияр. около Любитова во Владимирскомъ пов., Прил. 574.

Гданскъ (Бгданскъ), городъ, 471.

- Гермаковка, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 301.
Германовка, село въ Бѣлоцеркозскомъ староствѣ,
Прил. 315, 316.
Германъ, рѣка въ Заднѣпровьи, 514.
Гирка, урочище около села Ружина, во Владимирскомъ
пов., 317.
Гишпаны, народъ, 401.
Глазовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
Глезновъ, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
Глибонки, село въ Подолѣи, Прил. 412.
Глиньки, село въ Лункомъ пов., около Богуриня, 483, 485.
Глинскъ, городъ на р. Ворсклѣ, выше Полтавы, 487.
Глинскъ, въ Брацлавскомъ (?) воеводствѣ, 377.
Глубокая Долина, урочище около Богуриня, 484.
Глушаня, село на Воляни, 275, 276, 279.
Глухова, село Лугинской волости, въ Овручскомъ пов.
576, 578.
Глуховъ, городъ. Прил. 348, 349.
Глуша, село на Воляни, Прил. 30—33.
Глушскъ, село на Воляни, 275, 278.
Гнилецъ, мѣстность въ Заднѣпровьи, Прил., 505.
Гнилина, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 414.
— Верхняя, 235.
— Средняя, 235.
Гниличка, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 414.
Гоголевъ, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣ-
провьи, 575.
Голымчи, село на Воляни, 296.
Головцы или Гододковцы (?), село въ Кременец-
комъ Пов., 214, 235.
Головка, село Красной волости, въ Лугинскомъ пов., 291.
Голобы, село въ Луцкомъ пов., Прил. 98.
Головки, село въ Киевскомъ воеводствѣ. Прил. 207.
Головчинъ, мѣстечко 283, 289.
Голодиловцы, село Заславской волости, въ Луцкомъ
пов., 292.

- Голотки, село въ Житомирскомъ пов., 227.
- Голубица, село Ползнской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Голубче, село въ Луцкомъ пов., 292.
- Голышовъ, село въ Луцкомъ пов., 134.
- Голяки, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 207.
- Гблички, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 207.
- Горболевъ, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.
- Горевскій замокъ (?)—378.
- Горзвинъ или Горзвинъ—си. Орзвинъ.
- Горишовъ, село въ Владимирскомъ пов., 108.
- Горишовъ Русскій, село въ Владимирскомъ пов. 108.
- Горловщина, село въ Овручскомъ пов., около Велдннкъ, 252.
- Горностаиоль, мѣст. въ Овручскомъ пов., Прил. 217.
- Городавка, село въ Русскомъ воеводствѣ, за р. Стрѣмъ, Прил. 407.
- Городище, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ Прил. 207.
- Городище, село Лавочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153, 478, 479.
- Городище (Трибсьовъ), село въ Житомирскомъ пов., 231, 512, 534.
- Городище, село Киев. воеводства, въ Задупровьи, 514.
- Городище, село Остропольской волости въ Луцкомъ пов., 291.
- Городище, другое село въ Луцкомъ пов., 292.
- Городище, третье село въ Луцкомъ пов., 388.
- Городище, село въ Луцкомъ пов., около Бѣлаго Стога, 395.
- Городище, село въ Луцкомъ пов., около Краснаго Ставу 442.
- Городище въ Бердичевѣ, 227.
- Городище пустое, село Слободищъ, 227.
- Городище Старое, село Боростышевской волости, въ Житомирскомъ пов., 535.
- Городище Новое, село Боростышевской волости, въ Житомирскомъ пов., 535.
- Городло, городъ въ Белзкомъ воеводствѣ, 336.

Городельскій повѣтъ, 212.

- Городная, рѣка въ Житомирскѣ пов., 232.
Городокъ, село въ Луцкомъ пов., 462—465.
Гороховъ, мѣст. въ Луцкомъ пов., Прил. 290, 292, 406.
Горшечки, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 350.
Горшки, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 565, 566.—
Впослѣдствіи село; Прил. 350, 351.
Горшки, село въ Луцкомъ пов., 292.
Горшковцы, село Плонской вѣласти, въ Луцкомъ
пов., 290.
Горуховъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 284, 285.
Горуховъ Старый, село въ Луцкомъ пов., 284, 285.
Горынь, рѣка на Волыни, 384; Прил. 64, 80, 102, 283.
Горынь, село въ Житомирскѣ пов., 570, 571.
Госорки (Кгосорки), село въ Луцкомъ пов., 273.
Гошка (?) — 213.
Гошовъ, село въ Овручскомъ пов., мѣсто собраній коп-
ныхъ судовъ, Прил. 158—161.
Гоштинское или Гощинское старство, Прил.
426—431, 435, 444, 445.
Грабовъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.
Гребелька, урочище, бродъ, около Любитава во Влади-
мирскомъ пов., Прил. 573.
Гребенцы, село Константиновской вѣласти, въ Кремене-
нецкомъ пов., 291.
Грегоровичи, село на Волыни, Прил. 138.
Грегоровка, — см. Григоровка.
Грежанская вѣлость въ Житомирскомъ пов., 390, 393.
Грезаны, с. въ Житомирскомъ пов., 35 (ср. Грызаны).
Григоровка, село Константиновской волости, въ Кремене-
нецкомъ пов., 291.
Григоровка, село въ Трехтемировскомъ староствѣ (?)
Прил. 450, 453, 454.
Григоровичи, село на Волыни, 108, 109.
Гришковичи, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.
Гриковичи, село на Волыни, 99.

Грицовъ, село на Воляни, 43.

Грицовцы, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Гродекъ, мѣст. въ Житомирскомъ пов., Прил. 152—154.

Гродекъ (?), Гродекая битва, Прил. 64

Гродець, село въ Луцкомъ пов., около Боровичей, Прил. 21, 230.

Гродно, городъ, 128; Прил. 174.

Грузка (?), Прил. 437.

Грузкое, урочище около с. Цинь въ Луцкомъ пов., Прил. 619.

Грузятиць, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Стыромъ, Прил. 21, 417—419, 421, 422.

Грухи (Кгрухи), село въ Луцкомъ пов., въ Полѣсьѣ, 161.

Грушвица, рѣка на Воляни, 296.

Грушвица, урочище около Шпакова, 479,

Грушка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Грушка, урочище около Богурива, въ Луцкомъ пов. 484.

Грушки, село въ Луцкомъ пов., около Богурива, Прил. 101.

Грушовъ (?), Прил. 437.

Грыжаны, село въ Житомирскомъ пов., 309, 310, (ср. Грезаны).

Грыячье, село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 382.

Гувка, рѣка въ Житомирскомъ пов., 229.

Гуйва, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 154.

Гуляники (или Гулачики?), село въ Луцкомъ пов., 448, 449, 435, 437.

Гуляники, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ, 575.

Гуменики, село въ Луцкомъ пов., 161.

Гуменики, село въ Овручскомъ пов., около Волчкова, Прил. 219, 220.

Гумыша, урочище, лѣсъ, около с. Волешетъ во Владимирскомъ пов., Прил. 573.

Гусятинъ, городъ въ Червоногородскомъ пов., на рѣкѣ
Збручѣ. 529, 530.

Гута, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.

Гуща, мѣстечко въ Луцкомъ пов. надъ р. Горынемъ, 213.

Д.

Давидковцы, село въ Червоногородскомъ пов., недалеко
Скалы. Прил. 425—436.

Давыдки, село въ Овручскомъ пов., Прил 117.

Давидовка, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Даничевское староство, Прил. 422.

Даменищина (?), на Волыни, Прил. 31.

Даниловка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, 575.

Данковцы, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292

Дворецъ, предмѣстье Луцка, 257, 258.

Дворовичи, урочище около Шакова, 479.

Дедеркалы, село въ Житомирскомъ пов., 231.

Дежидовъ, село въ Овручскомъ пов., Прил 209—216.

Демковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Демковцы, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Демковцы, другое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Демшанъ (—ника? —пцы?) въ Подольскомъ воеводствѣ, Прил.
408.

Демяновъ, село въ Подольскомъ (?) воев., около Бурштына
Прил. 493.

Денивка, село, Шульжиской вол., въ Луцк., пов., 290.

Денцы, село Константиновской вол. въ Кремен. пов., 290.

Деревапъ, урочище около с. Возашекъ, въ Владимирскомъ
пов., Прил. 573.

Деревичи, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Держановка, село въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 352.

Деречинъ, село на Волыни, 111, 113, 115, 116.

Дерки, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Дермань, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 212.

Десятина, село во Владимирскомъ пов., Прил. 108.

Десятина, урочище, лѣсъ около Охматова, 446.

Дешковцы, село въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 125.

Димидовъ, село въ Луцк. (?) пов., Прил. 247, 249—251.

Днѣпръ, рѣка, 514, 515, 575; Прил. 52, 207, 219, 223.

Днѣтръ, рѣка, 26, Прил. 301, 505.

Добковщина, село Бышевской вол., въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 51.

Добратинъ, село во Владимирскомъ пов., надъ р. Иквой,
Прил. 108—112.

Добринъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Добрини, урочище около села Волошегъ, во Владимирскомъ
пов., Прил. 573, 574.

Докшна, село въ Луцкомъ пов., въ Полѣсьѣ, 161.

Долинъ или Долина, мѣстечко въ Жидачевскомъ пов., Прил.
289, 291, 292.

Долины, урочище около Грузитина, въ Луцк. пов., Прил. 421.

Долотець, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Домальница, урочище около с. Дубна, во Владимирскомъ
пов., Прил. 574.

Доманика, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 501—504.

Домановка, озеро въ Задачировки, 514.

Домаковка, село Приборской волости, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 310.

Домашовъ, село на Воляни, 296—298.

Домонтовъ, городъ въ Задачировки, 521.

Дорогинка, рѣка въ Киевскомъ воеводствѣ, 262.

Дорогянка, урочище въ Киевскомъ воеводствѣ, 262.

Дорогинъ, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 239, 240.

Дорогобужъ (?), село въ Луцкомъ пов., 484.

Дорогостан, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Горынемъ, 90.

Дороготици, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Драча, село Шумлянской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Дровное, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Дружна, урочище около с. Цяня, въ Луцкомъ пов., Прил. 619.

- Д р о г о б ы ч ь, мѣстечко въ Перемышльской землѣ, Прил. 289 — 293.
- Д у б е н с к а я В о л я, село во Владимирскомъ пов., около
Волошекъ, Прил. 552, 569, 570, 573, 580.
- Д у б и щ а, село Олыцкой волости, въ Луцкомъ пов., 167—
169.
- Д у б и щ а, село Константиновской волости, въ Кременец-
номъ пов., 291.
- Д у б л я н ы, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 247, 249 —
251.
- Д у б н о, городъ въ Луцкомъ пов., 341, 342, 405, 505.
508; Прил. 52, 103, 115, 250.
- Дубенская волость, 416.
- Д у б н о, село во Владимирскомъ пов., около Волошекъ,
Прил. 552, 569, 570, 573, 574, 580.
- Д у б о в и ц а, урочище въ Луцкомъ пов., 10.
- Д у б о в ь, (—ва:) село во Владимирскомъ пов., недалеко Ковля,
Прил. 258.
- Д у б р о в и ц а, село на Воыни, 95.
- Д у н а е в ц ы, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., Прил. 495.
- Д ы в л и н ь, село Лучинской волости, въ Овручскомъ пов.,
576, 578.
- Д ы м е н с к о е, урочище около Грузятина, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 421.
- Д ы м е р к а—см. З д ы м о р с к о е.
- Д ы м и р ь, городъ въ Овручскомъ пов., Прил. 84, 156,
209—217.
- Дымирское староство, Прил. 209, 217.
- Д ы м е р с к а я р у д н а на р. Здвижи, Прил. 214.
- Д ѣ д о в с к а я г р е б л я на р. Ирени, 262.
- Д ѣ д о в и ц к а я В о л я, село въ Луцкомъ пов., 355, 356,
358, 359.
- Д я д о в и ч и или Д я т г о в и ч и, село въ Луцкомъ пов.,
77, 339; Прил. 88, 282, 283.
- Д я к о в ь или Д ѣ к о в ь, село въ Луцкомъ пов., 132—136.

Е.

Емлуховщина, село Полоцкой волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Езераны (Езержапы), село въ Червоногородскомъ пов., недалеко Королевки, Прил. 410, 506.

Езовъ, село на Воляни, 100.

Ельцовка, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.

Ельчи, урочище около с. Цмишь, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.

Ереміевка, село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291;

Еремичи, село на Воляни, 413.

Ермолинцы, селище въ Брацловскомъ пов., 26.

Ерчики Малые, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Ершики, село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Ершики, село Павлочскій волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Ецсика (sic), село Костангиновской волости, въ Еременецкомъ пов., 291.

Ж.

Жабокричье, село въ Винницкомъ пов., 581.

Жабокриччина, урочище около Пелжи, Прил. 61, 62.

Жадьки, село въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 371, 372.

Жажинъ, село въ Луцкомъ пов., 292.

Жажулицы, село Эстрожевой волости, въ Луцкомъ пов., 382.

Жарги, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Жасковичи, село во Владимирскомъ пов., 84, 85.—

Жасковская дорога, около Радовичъ и Ляхова, 83. 84.

Жаславль или Жаславъ—см. Заславъ.

Жебринъ, село въ Луцкомъ пов., на Полѣсьѣ, 161.

- Жебровицы, село въ Житомирскомъ пов., около Барашей. Прил. 145.
- Жежудья, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов. 290.
- Жерденевъ, село въ Житомирскомъ пов., 3.
- Жердеповцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Жеребная, село Константиновской волости, въ Бременецкомъ пов., 290.
- Жеребовъ, село на Воляни, 416.
- Жеревъ, рѣка въ Овручскомъ пов., 244.
- Жеревъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 117—120.
- Жеролевщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- Жеславская волость—см. Заславская (290).
- Жидичинъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 256, 257, 355, 356.
- Жидичинская архимандрія, 355, 406, 408;— соборная церковь св. Николая, 355; Жидичинскій Никольскій монастырь, 256, 399—401.
- Жидовцы, село Бердичевской волости, въ Житомирскомъ пов., 372—374.
- Жидовцы, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Жидъ, рѣка около Демидова, въ Овручскомъ пов., Прил. 215.
- Жилинцы, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 291.
- Жировскій Островъ, урочище около Овруча, Прил. 239.
- Житаны, село во Владимирскомъ пов., 148, 149; Прил. 69.
- Житинецъ, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.
- Житинцы, село Константиновской волости, въ Бременецкомъ пов., 291.
- Житомиръ, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, 2—5, 146, 155, 156, 174, 175, 180, 188, 303, 304, 308, 360, 361, 393, 518, 524, 528; Прил. 154, 331, 348, 349, 438.
- Церковь св. Спаса, Прил. 348.
- Житомирскій сеймикъ 1639 года, 517.

- Іезуитская каплица, Прил. 349.
- Реляційный сеймикъ 1650 года, 570.
- Староство, Прил. 443, 491, 492.
  - Жмуцкая Воля, село на Воляни, 215.
  - Жмучь, село на Воляни, 215.
  - Жобочь (или Жобче?), село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
  - Жолверовка, село Чернобыльской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 151.
  - Жолудзькь Малы й, село Рафановской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 95, 96.
  - Жоравцієвья, село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
  - Жубарн, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.
  - Жуковець, село Садовской волости, въ Луцкомъ пов., 368—370, 422.
  - Жуковь, мѣстечке въ Луцкомъ пов., 160, 161, 163.
  - Жуковь Старый, село въ Луцкомъ пов., 161.
  - Жулинъ, село на Воляни, 108.
  - Жураковскій ставъ, на Лановецкихъ грунтахъ, въ Луцкомъ пов., 52.
  - Журбинцы, село въ Житомирскомъ пов., 231.
  - Журовъ, мѣстность въ Заднієстровь, Прил. 508.

З.

- Заблотье, село въ Кременецкомъ пов., 342.
- Заболотье, село въ Луцкомъ пов., 398.
- Заборье, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, 575.
- Забродье, урочище около Рутна. во Владимирскомъ пов., 324, 325.
- Забужаны, село въ Кременецкомъ (?) пов., около Лановець, 53, 54.
- Завадно, село во Владимирскомъ пов., Прил. 76.
- Завадовъ (—вкз?) (?), Прил. 412.
- Завидовъ, село на Воляни. 111, 113, 115.

- Загайцы, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 373, 379.
- Загалье, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 156.
- Загоровская Воляка, село на Воляни, Прил. 21.
- Загорцы, село въ Кременецкомъ пов., 344
- Задорожье, урочище около с. Боровъ во Владимирскомъ
пов., Прил. 555.
- Задыбы, село Туриской волости; во Владимирскомъ пов.,
Прил. 16—18.
- Заворничя, село въ Овручскомъ пов., около Велед-
никъ, 219.
- Залишье, урочище около с. Волошекъ во Владимирскомъ
пов., Прил. 573.
- Заловцы, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., надъ р. Серетомъ,
Прил. 501, 502.
- Золовцы, село въ Луцкомъ пов., 70.
- Залочье, село въ Луцкомъ пов. Прил. 31—33.
- Залуцкое, новое село въ Заславской волости. въ Луц-
комъ пов., 292.
- Залѣсцы, село Туриской волости, во Владимирскомъ
пов., Прил. 15—17.
- Залѣсье, село въ Луцкомъ пов., 55, 57, 315.
- Залѣсье, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 238, 239.
- Залѣсье, урочище около с. Волошекъ, во Владимирскомъ
пов., Прил. 573.
- Залюбче (или Залюбцы?), село въ Луцкомъ пов.,
Прил. 143.
- Замличя, село во Владимирскомъ пов., недалеко Калусова,
Прил. 306, 307.
- Замысловичя, село въ Овручскомъ пов., около Ве-
ледникъ, 251.
- Запсевщина, земля въ Житомирскомъ пов., 5.
- Заньки, иначе Осѣча, село въ Житомирскомъ пов.,
570; Прил. 332.
- Заорчье, урочище около с. Циня, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 619.

- Западницы, село Красной волости, въ Луцкомъ пов.,
291; Прил. 449.
- Запорожье.
- Запорожское войско, 541, 573, 575.
- Запрудье, село Иванковской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.
- Зараще, урочище около с. Волошекъ, во Владимирскомъ
пов., Прил. 573.
- Зарубинцы, село въ Винницкомъ пов., недалеко Ко-
нелы, Прил. 583.
- Зарубинцы или Зарубиня, село Ботелецкой во-
лости, въ Житомирскомъ пов., 539—541, 565, 566.,
Прил. 153.
- Зарудье, новопоселенное село въ Луцкомъ пов., около
Ланов., 52, 54.
- Зарѣцкѣ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 55, 56, 125.
- Зарѣцкій ставъ, въ Шпаконѣ, 480.
- Зарѣчье, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.
- Зарѣчье, урочище около с. Цмина, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 619.
- Засмоцки или Засмоцскіе, предместье города Вла-
димира, 48.
- Затурцы, село на Волыни, 10, 103, 501.
- Затурецкій ивгустинскій монастырь, 499—501.
- Заславъ, иначе Жаславъ или Жаславль, городъ
въ Бременецкомъ пов., надъ р. Горынемъ, 440, 502,
503.
- Заславская или Жеславская вол., 291, 440; Прил. 312; Заслав-
ское княжество, Прил. 312,
- Збаражъ Новый, городъ въ Бременецкомъ пов., 70,
233—236, 238, 239, 292, 412, Прил. 384.
- Збаражщина, Прил. 503.
- Збаражскій договоръ 1649 года, 559.
- Збаражское княжество, Прил. 530.
- Збаражъ Старый, мѣстечко въ Бременецкомъ пов.,
233, 293.

Збржезь, мѣстечко въ Каменицкомъ пов., надъ р. Збручемъ,
Прил. 426—430, 436, 445, 508.

Збржйловка, село въ Житомирскомъ пов., 227.

Звенигородщина, часть Брацлавскаго воеводства, 26.

Звиничае, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Звенигородка, гор. въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 23.

Звировская пуца, около Воротнева, въ Луцкомъ
пов., 472.

Звягель или Звеголь (Новоградъ-Волинскъ), городъ
въ Луцкомъ пов., 146, 147, 153, 559, 561, 562;
Прил. 324, 545.

Звягельская волость, 559, 562.

Звягель, въ Подольскомъ (?) воеводствѣ, Прил. 410.

Здвижъ, рѣка въ Овручскомъ пов., Прил. 214.

Здыморское (Дымерка), село Кіевскаго воеводства,
въ Заднѣпровьи, 575.

Зелевское Поле, урочище около Бѣлаго Стока, въ Луц-
комъ пов., 395.

Зеленая, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Зеленая, село около Бучача, въ Галицкой землѣ Прил. 395.

Зелонка, урочище около Ружина, во Владимирскомъ пов.,
316, 331, 333, 334.

Зенковъ, въ Брацлавскомъ пов., 20.

Зимчинцы, село Константиновской вол., въ Кременец-
комъ пов., 290,

Замчинцы, другое село Константиновской вол., въ Кре-
менецкомъ пов., 290.

Злотники, мѣстечко въ Русскомъ воеводствѣ около Со-
колова за Стрыемъ, Прил. 407, 505.

Злочовка, село на Воыни, Прил. 131.

Золотонѣша, городъ Кіевскаго воеводства, въ Заднѣ-
провьи, 521.

Золочовка, село на Воыни (?), 112.

Зороковъ, село, въ Житомирскомъ (?) пов., 153, 154.

Зубильно, село въ Луцкомъ пов., Прил. 137—139,

Зубювечи, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 145.

Зусовцы, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Зубриха, село въ Вишницкомъ пов., медалекъ Конжы. Прил.
583.

Зужилинцы Старые, село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Зялковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

И. I

Иванковъ, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Иванковъ, городъ въ Овручскомъ пов., Прил. 155, 156

Ивачковъ, село на Воляки, 275, 276, 278—280.

Ивница, городъ въ Житомирскомъ пов., Прил. 151.

Игнатинъ, село Павлочской вол., въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 153.

Идрука (sic), урочище около Краснаго Ставу, въ Луцкомъ
пов., 440.

Изовъ (?)—471.

Иква, рѣка, Прил. 113.

Ильицы или Ильинъ, село въ Овручскомъ пов., около Чер-
нобыля. Прил. 203, 205. 302.

Ильбязъ, село въ Пинскомъ пов., Прил 48.

Ильбязская уніятская церковь св Николая Прил 48.

Индерлянцы, народъ. 401.

Инфлянты, провинція, 52.

Иорданка, р. въ Киевскомъ воевод., въ Задніпровіи, 514.

Ирпень или Орпень, рѣка въ Киев. воеводстваѣ. 262.

Исачковъ, село въ Луцкомъ пов., 44.

К.

Каворчовъ, село въ Сендомирскомъ воев., Прил 321.

Казимиръ, городъ, 2, 342 483.

— Староство, Прил. 323, 329.

Калауръ; селище въ Брацлав. пов., на Дністрѣ, 23, 26.

Балигорва (Сухая), слобода въ Смѣлянщинѣ, въ Кіев-
воев., Прил. 547—550.

Балигорва, Мокрая, село въ Смѣлянщинѣ, Прил. 549.

Балиновка, рѣка въ Луцкомъ пов., около Краснаго
Ставу, 440, 442.

Балиновка, село Павлочской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Баличинцы, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Балишъ, городъ Прил. 300.

Балусовъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 306, 307.

Баменѣць, село въ Луцкомъ пов., 70.

Баменѣць,—этого имени два урочища между Слободи-
щами и Трояновымъ, 232.

Баменецкая вол., въ Мозырскомъ пов., Прил. 441. 442.

Баменець - Подольскій, городъ. 24, 513, 515;
Прил. 301, 307, 407, 436, 458, 476, 495, 507,
508.

Баменица, рѣка въ Житомир. пов., 305; Прил. 153.

Баменица, село въ Кременецкомъ пов., 342—245.

Баменицкій ставъ, въ Кременецкомъ пов., 344.

Баменица Хруцова, мѣстечко въ Брацлавскомъ
пов.. 26.

Баменка, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 360, 529,
530; Прил. 207, 324, 325, 329. 330, 437.

Баменная Гора, село съ Луцкомъ пов., Прил. 8.

Баменщина, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 168.

Бамень (Коширскій), село во Владимирскомъ пов., 217,
218, 220

Баневъ, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, 22.

Бапустина или Капустинцы, село въ Смѣлян-
щинѣ, въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 547, 548.

Капустинцы Новые, село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Капустинцы Старые, село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Капустинъ, село на Воляни, 364—366.

Карабчевъ, (?)—350.

Карабчиевъ или Карапчиевъ, село Павлочской вол., въ Житомирскомъ пов., Прил. 153, 505, 507.

Карасинъ, село во Владимирскомъ вол., 504, 505.

Карасинъ, иначе Оселье, во Владимирскомъ пов., 504—506, 508, 509.

Карачовцы; селище въ Брацлавскомъ пов., на р. Мураховъ, 26.

Карповъ. селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Касперовка, село въ Житомир. (?) пов., Прил. 439.

Кацовщина, село въ Овручскомъ пов., Прил. 236, 241, 242.

Качинъ, селр въ Житомирскомъ пов., недалеко Лычина, Прил. 592.

Кашовъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 498.

Кашинское селище въ Житомирскомъ пов., 227.

Кашинцы, село на Волыни, 46.

Кернеховъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292.

Кіевъ, городъ, 6, 22, 240, 241, 515, 519, 531, Прил. 65, 147, 148, 156, 215.

Кіевскій казацкій полкъ, 574.

— Пустынскій Никольскій монастырь, 1, 6, 7; Прил. 144, 145.

— Избирательный сеймикъ 1632 года, во Владимиръ. Прил. 146, 149.

Кіевскій Софійсой монастырь, 240, 241.

Кіевское воеводство, 573; Прил. 206.

Кіевская епископія католическая, 259, 262.

Кишкикiewiczы, мѣстечко на Волыни, 153.

Килиповъ, село Остропольск. вол., въ Луцк. пов., 291.

Кипче, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.

Кириловка, село въ Смѣлявинѣ, въ Кіевскомъ воев., Прил. 548.

Киселевка, село Остропольск. вол., въ Луцк. пов., 291.

Кисели, село Остропольск. вол., въ Луцкомъ пов., 291.

Киселинъ, село въ Луцк. пов., надъ р. Стоходомъ, 37.

Киселинъ, другое село въ Луцкомъ пов., 292.

- К я т а й г о р о д ъ, мѣстечко въ Подольскомъ воеводствѣ,
Прил. 408.
- К и т а й г о р о д ъ, село въ Брацлавскомъ воен., Прил.
58—60.
- К и х а н о в к а, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов.; 290.
- К л а н я т и ч и, село въ Луцкомъ пов. 73.
- К л ѣ в е ц к ѣ, село во Владимирскомъ пов., 315, 329, 330.
- К л е т н а я, село Базалійской вол., въ Луцк. пов., 291.
- К л и м о в ы Г р у д ы, урочище, болото около села Борокъ
во Владимирскомъ пов., Прил. 568.
- К л я н а ч е в и ч и, урочище (?) около Ружина, во Влади-
мирскомъ пов., 325.
- К л о ч к и, село въ Овручскомъ пов., Прил. 241, 242.
- К л ю с к а и В о л ь к а, село Туриской вол., во Владимир-
скомъ пов., Прил. 16, 17.
- К л ю с к а я В о л я, село во Владимирскомъ пов., Прил. 106.
- К л ю с к ѣ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 14, 15, 106.
- К л ю к а л церковь, Прил. 17, 18.
- К л ю ч к о в и ч и или К л и ч к о в и ч и, урочище (?) около
Ружина, во Владимирскомъ пов., 322—326. 331.
- К н е г м п и н ѣ, селъ въ Луцкомъ пов., Прил. 89, 91, 92.
- К н и г и н с к а я церковь древняя, Прил. 89.
- другая церковь новая, Прил. 90, 91.
- К н е г и н с к ій костель, Прил. 89.
- К н е р у т ѣ, село на Волини, 94—96.
- К н я ж и, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов.; 561.
- К н я ж и ч и, городъ въ Кіевскомъ воеводствѣ, 575.
- К н я з ій О с т р о в ѣ, урочище около село Мостиць во
Владимирскомъ пов., Прил. 555.
- К о б ч е, село въ Луцкомъ пов.; 129, 130.
- К о б л и н ѣ, село на Волини, 190.
- К о б ы л ь я, село Красной вол., въ Луцкомъ пов. 291.
- К о в а л ь к а, село въ Галицкой землѣ, недалеко Одріе-
вѣцъ, Прил. 473—477.
- К о в е л ь, городъ во Владимирскомъ пов. 315, 331, 335.
563. 564.

Ковельскій замокъ. Прил. 258.

Ковельскій костелъ, 563.

— палачъ, 457.

Ковельское староство, Прил. 368.

К о д е н ь к а, рѣка въ Житомирскомъ пов., 232.

К о д н я, городъ въ Житомирскомъ пов. 176, 179, 180,
186—188, 213, 229—232; Прил. 154, 423, 424,
485.

К о д н я, рѣка въ Житомирскомъ пов., 229—232.

К о ж а н г р о д о к ъ, мѣстечко на Волыни (?), Прил. 292.

К о з а к ъ, село Корецкой вол., въ Луцкомъ пов., 546.

К о з а р о в и ч и, мѣстечко въ Овручскомъ пов., Прил.
216, 217.

К о з и ц ъ, мѣстечко на Волыни, 472.

К о з и н ъ, село въ Кременецкомъ пов., 281, 282; Прил. 143

К о з и м и щ и в н а, лѣсъ, около Богурина, въ Луцкомъ пов.,
483, 484.

К о з и ч а н к а, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 51.

К о з л и н и ч и, село въ Луцкомъ пов., 424.

К о з л и ц ъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., надъ р. Горынемъ,
383—387; Прил. 63—65.

К о з л о в к а, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

К о з л о в ъ Б о р о н ъ, урочище около Краснаго Ставу, въ
Луцкомъ пов., 441, 442.

К о з о в к а, село въ Летичевскомъ пов., недалеко Вербовца,
Прил. 494.

К о л и м о, село во Владимирскомъ пов., 204, 206, 207.

Коллепская церковь св. Михаила, 204.

К о л е н д з я н ы, село въ Червоноградскомъ пов., около
Давидовець и Бучача, Прил. 426—436, 507.

К о л е н ь, руда, урочище недалеко Бѣлоцерковскаго тракта,
въ Житомирскомъ пов., 232.

К о л е с а ц ъ, или К о л е с и ц ы село въ Кременецкомъ пов.,
233, 235.

Колесенціе ставы, около Кового Збаража, 236.

Колесецъ (или Колесцы?), село во Владимирскомъ пов., 335.

Колесники, село на Воляни, 438, 439.

Колки, мѣстечко въ Луцкомъ пов., надъ р. Стыромъ, Прил. 420.

Колки Старые, село въ Луцкомъ пов. 296, 299—301.

Коловерть, село въ Луцкомъ пов., 443—445.

Колодежное, село въ Житомирскомъ пов., надъ р. Случью, между Полоннымъ и Чудновомъ, 170, 171, 173, 174.

Колодезно, село во Владимирскомъ пов., недалеко Любитова, Прил. 574.

Колодно, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292, 340.

Колодинская волость, 416, 419.

Колодробка, село въ Червогородскомъ пов., Прил. 300.

Коломыжское староство, изъ Саночкой земли, Прил. 331.

Колытовъ, село въ Луцкомъ пов., 58, 157.

Колчинъ, село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Колчинъ, другое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Колчинъ, село въ Луцкомъ пов., 282.

Комаровка, село въ Кременецкомъ пов., около Перенятина, Прил. 392, 393, 396—398, 400, 401, 404, 496—500.

Коматковъ, урочище, около Богурина, въ Луцкомъ пов., 485.

Коматка, село въ Кременецкомъ пов., около Комаровки, Прил. 498.

Комаровка, село Ботеленской волости, въ Житомирскомъ п. в., Прил. 153.

Комаровъ, село въ Винницкомъ пов., 123.

Кондратовичи, село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Кондырова, село Заславской волость, въ Луцкомъ пов., 291.

- ✓ Бондыровъ, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.
- Копела, городъ въ Винницкомъ пов., Прил. 583.
- Бононичи, село Чортковской волости, въ Луцкомъ пов., 419, 420.
- Бонстантиновъ, городъ въ Кременецкомъ пов., 290.
- Константиновская волость, 290, 416.
- ✓ Бонюхи, село въ Луцкомъ пов., 57, 111—114, 284.
- ✓ Копачи, село Чернобыльской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 221.
- Копіевъ или Копіевка, село въ Брацлавскомъ воев., Прил. 57, 58, 60.
- ✓ Копотковъ, село на Волини, 276.
- ✓ Коптievщина, село въ Овручскомъ пов., 198, 199.
- Копычинцы, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Копыстеринъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Кордышовка, село въ Житомирскомъ (?) Прил. 437.
- Корець, городъ въ Луцкомъ пов., 146, 147, 153, 444, 546; Прил. 228.
- ✓ Корытница, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 268.
- ✓ Корма, село въ Овручскомъ пов., Прил. 207.
- Корначовка, новопоселенное село въ Луцкомъ пов., около Лановиць, 52, 54.
- Коровинцы, село въ въ Киевскомъ воев., Прил. 581, 582.
- ✓ Корнинъ, село на Волини, 340.*
- ✓ Корогодъ, село Чернобыльской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 151.
- Королевка, мѣстечко въ Червоногородскомъ пов., Прил. 409, 410.
- ✓ Королевка, село Макаревской волости, - въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 50, 51, 123, 124.
- Коростова, село на Волини, 412.
- Коростышовъ Новый, городъ въ Житомирскомъ пов., 522, 535; Прил. 154, 326, 438.

- Коростышовъ Старыѣ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 522, 523, 526, 527
- Корпильовка, село въ Луцкомъ пов., 292.
- Корчапиново, урочище около Бужанъ, въ Луцкомъ пов., 494.
- Корчакъ, Малый, село въ Луцкомъ пов., 440—442.
- Корчовцы, село Базилійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Коршовъ, село Острожской вол., въ Луцк. пов., 382
- Коршовъ, село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 274.
- Корытановка, село Коростышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 154.
- Корытна, село во Владимирскомъ пов., Прил. 521, 522.
- Косеневъ, село на Возыни., 154.
- Косковцы, село Любартовской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Коскъ, урочище около Бѣлаго Стока, въ Луцкомъ пов., 395.
- Косовицы, село на Возыни, 214.
- Косовка, село Шулженской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Костенцы, село Константиновской волости, въ Кремненскомъ пов., 291.
- Костешово, село въ Житомирскомъ пов., 3.
- Костюхновка, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 297, 299.
- Котелевна, село Полянской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Котельня, село, потомъ городъ, въ Житомирскомъ пов., 3, 231, 350, 572; Прил. 132—154, 437, 438
- Котовское озеро, около Богурина, въ Луцкомъ пов., 485.
- Котовъ, село въ Луцкомъ пов., около м. Возына и р. Горыня, 384; Прил. 63—65.
- Котонъ, село въ Подальскомъ (?) пов., Прил. 407.

- ✓ Котляща, село въ Овручскомъ пов., 32.
- Котюжицы, село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- ✓ Котюжицы, село Дымерской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 210, 216.
- Кошарь, село на Воляни, 532, 533.
- Кошарь (или Коширь?), мѣстечко въ Луцкомъ пов., Прил. 29, 31, 33.
- Кошарь Старый, село въ Луцкомъ пов., Прил. 31.
- ✓ Кошары, мѣстечко на Воляни, Прил. 335.
- Кошляки, село въ Кременецкомъ пов., 234, 235.
- Кошовъ, село Садовской волости, въ Луцкомъ пов., 422.
- Кощинцы, селище въ Брацлавскомъ пов. 26.
- Крагель, мѣстность на Воляни: Прил. 31.
- Краевъ, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.
- Краковъ, городъ. 139.
- Красилровка, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 172—174, 197.
- Красилровка, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпрровьи, 575.
- Красилоть, село въ Кременецк. пов., Прил. 354—356.
- Красилковская волость, въ Кременецкомъ пов., 416.
- Красная, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 291.
- Красная Воля, село Чорпилъской волости, въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 286, 287.
- Краснополь, мѣстечко въ Луцкомъ (?) пов., 291.
- Красное-Село, въ Луцкомъ пов., 44, 48, 60, 208, 270—272.
- ✓ Красноплука, село Ивановской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.
- Красноселка, село въ Кременецк. пов., 242, 243, 292.
- Красноселка, другое село Константинопольской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Красный Ставъ, иначе Клапотипъ, мѣстечко Берездовской волости, въ Луцкомъ пов., 418, 440—442.
- Красовцы, село Заглавской вол., въ Луцкомъ пов., 292.
- Крачевка, село въ Луцкомъ пов., 292.

Кременецъ, повѣтовый городъ. въ Волынскомъ воеводствѣ, 15, 71, 126, 273; Прил. 309, 343, 393, 403, 497—499, 516, 525.

ременецкій повѣтъ, 139.

— Францискаскій монастырь, Прил. 403.

Кремсевка, село Шульжинской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Кремяный Пятъ, урочище около Махновки, въ Житомирскомъ пов., 377.

Бречища, урочище около Богурна, въ Луцк. пов., 584.

Бривая Гора, урочище около с. Цмиль, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.

Брженицкое староство, Прил. 335.

Бривецъ, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 301.

Бривое, озеро въ Киевскомъ воев., въ Задаѣпровьи, 514.

Бриворудки, село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Бривошницы, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Бримно, урочище въ селѣ Ружинѣ Владимирскаго пов., 315, 321, 330, 331.

Бристиновка, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Бричановъ, въ Летачевскомъ пов., около Свисловья, Прил. 494.

Бропивна, село въ Житомирскомъ пов., 566; недалеко Туцадецъ, Прил. 545.

Бропивна, рѣка въ Грежанской волости, въ Житомирскомъ пов., 392, 393.

Брошня, село въ Житомирскомъ пов., 3.

Бруглое, озеро въ Житомирскомъ пов., 232.

Бруная, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 140.

Круная, село въ Луцк. пов., 10, 457—459; Прил. 99.

Крутая гора, урочище около Богурна, въ Луцкомъ пов., 484.

Брыловка, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

✓ Крымъ, страна, Прил. 83.

Кудринцы, село въ Червоногород. пов., Прил. 244, 301.

Кудрявая, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов.,
484, 485.

Кудыевцы, село въ Летичевскомъ пов., Прил. 313.

Кузьминка, рѣка въ Житомирскомъ пов., 224

Кузьминцы, селище въ Брацлавскомъ пов., надъ р
Бугомъ, 26.

Кузьминъ, городъ въ Кременецкомъ пов., 291.

Кули, село въ Луцкомъ пов., 434, 437.

Кукольская Воля, иначе Ожю, село въ Луцкомъ
пов., 346, 428, 435—437.

Кудьчиевцы, село въ Подольскомъ воев., около Палю-
тинецъ, Прил. 359.

Кунаховцы, село въ «Вишневецкомъ княжествѣ», въ
въ Кременецкомъ пов., Прил. 533.

Купы (?)—114.

Купель, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292

Курдюковцы, село въ Подольскомъ воеводствѣ, недалеко
Шатавы и Балина, Прил. 456.

Курники, село въ Подольскомъ воев., Прил. 408.

Курославъ, озеро въ Киевскомъ воеводствѣ, въ За-
дѣпровь, 514.

Курники, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 291.

✓ Кустова, рѣка, притокъ Ворскла, 544.

Кусуровцы, новопоселенное село въ Луцкомъ пов., около
Лановиць, 52, 54.

Кустовцы, село Махновской волости, въ Житомирскомъ
пов., 377.

Кустовцы, село Полонской вол., въ Луцкомъ пов., 290.

Кустовцы, другое село въ Луцкомъ пов., 292.

Кустынъ, село Бердичевской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 87.

Кутровъ, село Берестецкой вол., въ Луцк. пов., Прил. 134.

Куты, село Торчанской волости, въ Луцкомъ пов., 111,
114, 284, 422.

К у т ы щ а, село на Воляни, 412.

К у ц о в ц ы, село Константиновской волости в Кременецкомъ пов., 291.

К у я в ы, село в Подольскомъ воев., около Солобковецъ и Манова, Прил. 494.

Л

Л а б у н ь, городъ в Кременецкомъ пов., Прил. 85, 86, 262—263.

Лабунскій замокъ, Прил. 265.

Лабунская волость, 418.

✓ Л а в р и н о в к а, село Ивановской волости, в Овручскомъ пов., Прил. 156.

Л а в р и н о в ц ы, село Шуагинской волости, в Луцкомъ пов., 290.

Л а в р о в ь, село на Воляни; 112; Прил. 58, 247, 249—251.

Л а г о д и н ц ы, село Константиновской волости, в Кременецкомъ пов., 291.

Л а д и г а, село Остропольской волости, в Луцк. пов., 291.

Л а в о р о в щ и н и, земля в Житомирскомъ пов., 6.

Л а н о в и ц ы, село в Луцкомъ пов., 52—54

Л а н о в ц ы, село в Кременецкомъ пов., Прил. 272.

Л а с к и, около в Овручскомъ пов., Прил. 117, 238.

Л а с к о в щ и н а, урочище около Бужанъ, в Луцкомъ пов., 494.

Л а ш к о в ц ы, село Полонской вол., в Луцк. пов., 290.

Л а ш к о в ц ы, село Шуагинской вол., в Луцк. пов., 290.

Л е б е д и (Л е б е д ь), село Острожской волости, в Луцкомъ пов., 382.

Л е б е д и н ц ы; село Павлочской волости, в Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Л е д а х о в щ и н а, улиц в Кременцѣ, Прил. 403.

Л е ж а й с к о е староство, в Перемышльской землѣ, Прил. 331.

Л е ж а в а, село Константиновской волости, в Кременецкомъ пов., 291.

- Лелетъ, село въ Овручскомъ пов., около Веледины 243.
Леніювка, село въ Луцкомъ пов., Прил. 141, 143.
Лепель, городъ въ Полоцкомъ воеводствѣ, 29.
Лепляны, село въ Полоцкомъ воеводствѣ, 28.
Летичевъ, городъ, въ Подольскомъ воеводствѣ, 125.
Лешинцы, село Остропольской вол., въ Луцкомъ пов. 291.
Лешня, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 51.
Лещицъ, городъ, въ Житомирскомъ пов., 231.
Лещицъ, село въ Житомирскомъ пов., 181.
Лешновцы, село Шумицкой вол., въ Луцк., пов. 290.
Лещая, село на Волыни, 112.
Ляпляны, село въ Луцкомъ пов., 257, 258.
Липляны Старе, село въ Киевскомъ воев., Прил. 207.
Липники или Липницкая, рѣка, въ Житомирскомъ
пов., 232.
Липовець, село въ Винницкомъ пов., Прил. 358.
Литковцы, село Красной вол., въ Луцкомъ пов., 291.
Лисавскій дѣсь, около с. Цинь, въ Луцк., Прил. 620.
Лисовець, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.
Лисовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4
Листвинъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 218.
Листовцы, село въ Житомирскомъ пов., 225.
Лисятичское староство, Прил. 446.
Литва, страна, 69, 226, 471; Прил. 166, 171, 329.
Литва, село Торчинской вол., въ Луцк. пов., 422.
Литвиновка, село въ Овручскомъ пов., Прил. 209, 216.
Лихнаковъ, село въ Брацлавскомъ воев. 229.
Личаная, село Заславской вол., въ Луцкомъ пов., 292.
Лиштинъ, село Кременецкой волости, въ Мозырскомъ
пов., Прил. 442.
Лище или Лыщо, село въ Луцкомъ пов., 296.
Добачовъ, мѣстечко въ Луцк. пов., Прил. 128.
Довковъ, село въ Житомирскомъ пов., 2, 117, 158.
Догойскъ, городъ, 224.

Лозична, село въ Луцкомъ пов., 292.

Лозовки, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов. Прил. 153.

Лозовъ (или Лозова?), въ Овручскомъ (?) пов.

Лозовская волость, Прил. 221.

Локачи, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 50, 51.

Локошъ или Локоши, урочище около Ружипа, во Владимирскомъ пов., 330, 333, 336.

Лоловичъ, село въ Луцкомъ пов., 68.

Ломачовка, село въ Луцкомъ пов., Прил. 270.

Ломля—см. Лумля.

Лосій Оступъ, урочище около с. Цминь, въ Луцкомъ пов.; Прил. 620.

Лосковцы, село Шульжинской вол., въ Луцк. пов., 290.

Лосячье, или Лошачье, село въ Червоногородскомъ пов., недалеко Збржезя, Прил. 427—429, 431—436.

Лохвица, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпровьи, 551.

Лубечи, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 511.

Лубны, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпровьи, 550, 551.

Лубенскій бернардинскій конвентъ, 550.

Лубянка, слобода въ Овручскомъ пов., около Раданки, Прил. 151.

Лугинки, село въ Овручскомъ пов., 576, 577.

Лугины, городъ въ Овручскомъ пов., 390, 392, 393, 576, 577.

Лугинская волость 578.

Лука, село въ Житомирскомъ пов., 179, 183, 186, 187

Лукашовка, село въ Винницкомъ пов., Прил. 584.

Лукашовскій млынъ—см. Лукьяновскій.

Луковецъ, поселеніе въ Буковинѣ, Прил. 300.

Луковъ, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Стыромъ, Прил. 21, 22.

Лукьяновскій или Лукашовскій млынъ, на р. Туріи, во Владимирскомъ пов., недалеко Борокъ и

Мостищъ, Прил. 552, 553, 558, 562, 563, 565, 566, 568, 569.

Лу м л я или Ло м л я, мѣстечко (или село?) въ Житомирскомъ пов., 529, 530; Прил. 207.

Лу п ч и ц ы, село Звягольской вол., въ Луцк. пов., 559.

Лу с н я, рѣка во Владимирскомъ пов., притокъ Туги, Прил. 568.

Лу ц я в ь, городъ Великаго воеводства, 80, 82, 86, 87, 113, 137, 166, 169, 256, 257, 364—366, 371, 458, 481, 553; Прил. 11, 58, 61, 103, 283, 291.

Луцкая епископія православная, 256—258.

— Епископія католическая, 369.

— Церковь Воскресенская, 399.

— Церковь святодуховская, 399.

— Церковь Троицкая, 945.

Луцкій кафедральный костелъ св. Троицы, 78, 369.

— повѣтъ, 139.

— сеймикъ 1634 года, 497.

Луцкое (Креловоздвиженское) братство, Прил. 140.

✓ Ль в о в ь, городъ въ Рускомъ воеводствѣ, 373, 410, 471, 474, 480; Прил. 68, 81, 292, 309, 388, 397, 505, 533, 539.

— Епископство униатское, Прил. 445, 618.

Л ы с а я Г о р а, урочище около Богур., въ Луцк., пов., 484.

Л ы с о в к а, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ, 575.

Л ы ц о в к а, опустѣлое село Базалійской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 291.

Л ы ч и н ь, село во Владимирскомъ пов., недалеко Качина, Прил. 592.

Л ы ч к и, село въ Луцкомъ пов., 296, 298.

Л ы щ е—см. Ли щ е.

Л ь с н я, рудня въ Житомирскомъ пов., недалеко Чуднова, Прил. 625.

Л ю б а н о в и ч и, или Л ю б о в и ч и, село въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207, 208.

Л ю б а р с к а я , рѣка во Владимирскомъ повѣтѣ, около Карасина, 505.

Л ю б а р т о в ѣ , мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 153

Любартовская волость, 291, 418.

Л ю б а р ь , мѣстечко, Прил. 484. — волость, Прил. 483.

Л ю б а х о в ѣ , село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 288, 294.

Л ю б а ц к а я В о л я ц а , село въ Луцкомъ пов., 39.

Л ю б и н ц ы , село Погребицкой волости, (?) въ Житомирскомъ пов., Прил. 361, 362.

Л ю б и т о в с к а я В о л ь к а , село во Владимирскомъ пов., Прил. 573.

Л ю б и т о в ѣ , село во Владимирскомъ пов., недалеко Волошекъ, Прил. 573, 574.

Л ю б и т о в ѣ , село въ Луцк., пов., 61; Прил. 121, 122

Л ю б л и н ѣ , городъ, 342, 367, 471, 474, 511, 523, 529, 534; Прил. 4, 5, 58, 93, 113, 218, 283, 431—434, 508.

— Староство, Прил. 443.

Л ю б ч а , село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Л ю б ч е , село въ Луцкомъ пов., 38, 60—62, 67—69, 282; Прил. 140—144.

Л ю д в и ц а , село въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 527, 529.

Л я х и , народъ, 523, 525.

Л я х о в ц ы , мѣстечко въ Кременецкомъ пов., надъ р. Горынемъ, 45, 46; Прил. 81.

Л я х о в ц ы , село во Владимирскомъ пов., недалеко Турія, Прил. 517.

Л я х о в ѣ , село во Владимирскомъ пов., 81, 84, 85.

М.

М а з и п и л к а , опустѣлое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 296.

Макаровка, село Павлочской волости; въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Макаровка, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 324.

Макаровская волость, Прил. 123.

Макіевка, село Бѣлоцерковского староства, Прил. 345.

Маковъ, село въ Каменецкомъ пов., недалеко Рахнівки, Прил. 494.

✓ Максимовка, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Звѣдѣровь, 514, 515.

Малежани, опустѣлое село въ Луцкомъ (?) пов., 292.

Малинная, опустѣлое село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Малинная, другое пустое село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

✓ Малинъ, село въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207, 208.

Малишовка, село въ Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Манасовское, урочище около Бегурина, въ Луцкомъ пов., 484.

Мандроники, опустошенное село въ Полонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Маневцы, опустошенное село въ Красной волости, въ Луцкомъ (?) пов., 291.

Маньковъ, село (?) Уманской волости, въ Винницкомъ пов., Прил. 590.

Маньковцы, село въ Кременецкомъ пов., около Лабуня Прил. 263.

Маркова Воля, село Павлочской волости въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Марковичи, село въ Луцкомъ пов., 55, 56, 284.

Марковцы, опустошенное село Шульжиской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.

Маркуши, с. въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 352, 353.

Маркушовцы, село въ Житомирскомъ пов., 228.

✓ Мартыновичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 146—149, 203, 205.

- Марьяновка, слобода въ Романовской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 534, 535.
- Мастчъ (sic), село въ Луцкомъ пов., 10.
- Матвѣвицы или Матвѣвцы, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 518—520.
- Матіяшовъ Отчпъ, урочище около Карасина, во Владимирскомъ пов., 505.
- Матѣевщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- Матыйки, село Чорнижской волости, въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 284, 285, 287, 288.
- Махаринцы, опустошенное село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Махаринцы, другое опустошенное село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Махновка, городъ въ Житомирскомъ пов., 377, 378.
- Махновское, сѣлище въ Житомирскомъ пов., 228.
- Мацевичи Новыя, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Мацевичи Старыя, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Мацѣевъ, мѣстечко въ Холмской землѣ, Прил. 295.
- Медведки, опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.
- Медведовцы, опустошенное село Шулжинской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.
- Медпнъ, опустошенное мѣстечко на Волыни, 292.
- Межибожъ, городъ и замокъ въ Летичевскомъ пов., 27.
- Межигорка, село Смѣлянской волости, въ Кіевскомъ воев., Прил. 540.
- Межиричка, село въ Овручскомъ пов., Прил. 200, 201.
- Межирѣчь, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 150, 438, 439, 445, 448, 449.
- Мезово, село во Владимирскомъ пов., 219.
- Мезяковъ, село въ Винницкомъ пов., 118.
- Меленевици, село Узившьской (sic: т. е. Заушской) волости, въ Овручскомъ пов., 7.

Меленцы, Милѣнцы или Милевичи, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 324, 328—330.

Мелецкое опѣтство, уніатское, Прил. 445.

Мелиховщина, село Ивановской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Мельникъ, уроч. около Шпакова, въ Луцкомъ пов., 480.

Мельница, село въ Луцкомъ (?) вол., 215; Прил. 335.

Менькова Воля, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Меньковцы, село въ Кременецкомъ повѣтѣ, около Заслава, 440, 442.

Мерва, село Берестецкой волости, въ Луцкомъ пов., Прил., 133.

Мервенскій грунтъ, въ Луцкомъ пов., 127.

Метыйки, село въ Овручскомъ пов., Прил. 147, 149, 266, 267.

Мизовъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Микалина Гать, урочище около Подгаецъ, въ Луцкомъ пов., 10.

Микитичи, село въ Кременецкомъ пов., 341, 342, 345.

Микитываки, урочище въ Бѣломъ Стогѣ, въ Луцкомъ пов., 394.

Миколаевъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 72, 73.

Микулино или Микулинское, село въ Луцкомъ пов., 43, 44.

Микулины, село въ Летичевскомъ пов., около Козовки, Прил. 494.

Микулины, опустошенное село въ Луцкомъ (?) пов., 292.

Микуличи, село во Владимирскомъ (?) пов., 490.

Милевичи—см. Меленцы.

Милецкій ставъ, въ Кременецкомъ пов., 344.

Милянень, село во Владимирскомъ пов., 328.

Минийки, село въ Житомирскомъ пов., 535, 537.

Минниева Воля, село въ Котеленской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

- Миньковцы, село Павлоградской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Миньковцы, село въ Подольскомъ воев., Прил., 408.
- Мирновъ, село во Владимирскомъ (?) пов., Прил. 2. 3.
- Мирнополь, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 325, 330, 437.
- Михалкова Пеляна, урочище въ Житомирскомъ пов., 303.
- Михалковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Михалковцы или Михалковское, село въ Житомирскомъ пов., 303, 305.
- Михалковцы, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Михаловецъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., Прил 45.
- Михаловка, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
- Микиринцы, опустошенное село Остропольской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.
- Миховка, мѣстечко во Владимирскомъ пов., недалеко Борокъ и Мостищъ,, Прил. 555, 568.
- Михоновщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- Мица, опустошенное село Шумженской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.
- Міодусовка, село въ Кременецкомъ пов., 234.
- Міодушовскій ставъ, около Новаго Збаража, въ Кременецкомъ пов., 236.
- Млыновъ, село въ въ Луцкомъ пов., 111, 114.
- Могилевъ, городъ въ Лetichevскомъ пов., надъ р. Днѣстромъ, Прил. 494.
- Могильна, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 561.
- Могильное, село въ Луцкомъ пов., 150.
- Мозырь, городъ въ Минскомъ воеводствѣ.
- Мозырская церковь св. Николая, 6.
- Мокіевка, опустошенное село Заставской волости въ Кременецкомъ пов., 291.
- Московичи, село во Владимирскомъ пов., 36, 37, 460.
- Москратичи, село въ Житомирскомъ (?) пов., 117.

Мокрець, село во Владимирскомъ пов., 65.

Мокрець, урочище около Димера, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 210—215.

Молодильовъ, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.

Молочки, село въ Овручскомъ пов., Прил. 232.

Молчановское, селце въ Житомирскомъ пов., 308, 309.

Молчановъ, опустошенное село Красной волости, въ
Луцкомъ (?) пов. 291.

Молчицы, опустошенное село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Молчицы, другое пустое село Константиновской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Момотовщина, земли близъ Олыки, въ Луцкомъ пов., 167.

Моноцы, опустошенное село Константиновской волости,
въ Кременецкомъ пов., 290

Морсоль, село въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.

Мосевичи, село Рацаловской волости, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 95, 96.

Мосіевка, село Павлочской вол., въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

Москва, государство, 544; Прил. 212.

Мостица, село во Владимирскомъ пов., около Борка,
Любиства и Михновки, Прил. 552, 553, 555, 558,
559, 562, 563, 565—569.

Мотоловичи, село въ Житомирскомъ пов., 5.

Мотруевка, опустошенное село Красной волости, въ
Луцкомъ (?) пов., 291.

Мотоловка, опустошенное село Любартовской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Мочуховость, урочище между Слободницами и Трояво-
вомъ; въ Житомирскомъ пов., 232.

Мощурова, селяне въ Брацлавскомъ воеводствѣ, въ
Звенигородщинѣ, 26.

Мрилевщина, опустошенное село Полонской волости,
въ Кременецкомъ пов., 290

Мстишинъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 73, 74.

- Муловище, болото около Кодни, въ Житомирскомъ пов.,
231, 232.
- Муряхва, рѣка на границѣ Брацлавскаго воеводства съ
Подольскимъ, притокъ Днѣстра, 26.
- Мушкаровъ, село въ Подольскомъ воев., Прил. 458—471.
- Мытища, село въ Луцкомъ пов., 110, 112.
- Мытѣнцы, село Константиновской волости, въ Кре-
менецкомъ пов., около Красилова, Прил. 354—356.
- Мѣловая, село въ Кременецкомъ пов., 235.
- Мякопустовская пасѣка, урочище около Новаго За-
ража, въ Кременецкомъ пов., 234, 236.

Н.

- Навовъ, село въ Луцкомъ (?) пов. Прил. 21.
- Нагораны, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 191, 192.
- Наддея, урочище около села Ружина, во Владимирскимъ
пев., 316.
- Напилая, опустошенное село Полонской волости, въ
Кременецкомъ пов., 290.
- Нарастовица (Раставица?), рѣка въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.
- ✓ Народичи, городъ въ Овручскомъ пов., 379, 580; Прил.
224, 240, 243.
- ✓ Народичи Старые, городъ въ Овручскомъ пов., Прил.
321, 322.
- Начоговцы, опустошенное село Заславской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.
- ✓ Невмирицкихъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 159.
- Невольное, село въ Луцкомъ пов., 68, 69.
- Немидьна, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 359.
- Немировка, мѣст., въ Клевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.
- Немировъ, городъ въ Брацлавскомъ пов., 126.
- Немиръ или Немеръ, село въ Луцкомъ пов., Прил.
30, 32, 141, 143.

- Несвѣжъ, городъ въ Литвѣ, 167.
- Несенець (?)—Прил. 525.
- Несолянь, село въ Житомирскомъ пов., 147.
- Нетерча, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 154.
- Нехворосня, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 232.
- Нижневъ, село въ Заднѣстровьи, Прил. 505.
- Низгурга, село Павлочской волости, въ Житотирскомъ пов., Прил. 153.
- Низгурцы, село въ Житомирскомъ пов., недалеко Касперовки, Прил. 439.
- Никишовцы, опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.
- Нвнюдки, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.
- Ничаговка, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 195, 197.
- Новаки, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 197; 207.
- Новолица, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.
- Новоселица, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
- Новоселка, повозоселенное село въ Луцкомъ пов., около Лавовиць, 52, 54.
- Новоселки, село во Владимирскомъ пов., 212, 264, 265.
- Новоселки, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 523—525.
- Новоселки, село въ Луцкомъ пов., около Богурина, 409—411.
- Новоселки, приселокъ мѣстечка Жукова, въ Луцкомъ пов., 161.
- Новоселяки или Новоселка, село Берездовской вол., въ Луцкомъ пов., 418.
- Новоселки, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.
- Новосельцы, опустошенное село Полонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.—Прил. 347.
- Новоставъ, приселокъ мѣстечка Жукова, въ Луцкомъ пов.; 161.

Новоставцы, село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 382.

Новоставцы, урочище около Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.

Ноздришъ, село въ Овручскомъ пов., 189, 580.

Нокичинцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Норинскъ, городъ въ Овручск., пов., 390, 392; Прил. 159.

Норина, рѣка въ Овручскомъ пов., 244.

Носковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., надъ р. Мурахово, 26.

Носовка, опустошенное село Остропольской волости, въ Брежнецкомъ пов., 291.

Носовское староство (?), Прил. 496.

Ночваны, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.

Няновщина, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.

О.

Обзырь, село въ Луцкомъ пов., Прил. 268, 269, 277.

Обуховичи, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 155, 319.

Овадново, село во Владимирскомъ пов., 273.

Овручъ, или Вручій, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, 1, 244, 547; Прил. 147, 194, 240, 331, 369, 370, 415,

Овручскій костель, Прил. 147.

Овручское староство, 547. — Прил. 443.

Огавчичи, село въ Луцкомъ пов., 406 472.

Огавецкая пуца, 472.

Огіевка, опустошенное село въ Луцкомъ (?) пов., 292.

Однаковцы, опустошенное село Подонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Одріевцы или Удріевцы, село въ Терезовльскомъ староствѣ, около Ковалевки, Прил. 473—475.

Оженинъ, село въ Луцкомъ пов., 138, 139.

Оздовъ, село на Воляни, 457—460.

- Оздютичи, село во Владимирскомъ пов., 40. — Прил. 489—492.
- Озеро, село на Волыни, 356.
- Озерщина, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 123, 124.
- Озерцы, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 61.
- Озерцы, село въ Луцкомъ пов., 284.
- Озерцы, село во Владимирскомъ пов., 157.
- Озиранскій грунтъ и Озиранское селище, въ Житомирскомъ пов., 231, 232.
- Окно, иначе Букольская Воля, въ Луцкомъ пов., 428, 435—437.
- Окопища, предмѣстье Луца, 256—258.
- Олевскъ, городъ въ Овручскомъ пов., 8.
- Оленичи, село Веледницкой вол., въ Овручскомъ пов., Прил. 189, 191.
- Олескъ, городъ на Волыни, 70, (въ Русскомъ воев.?).
- Оличовка, иначе Волица, село въ Луцк. пов., 583.
- Олишковцы, село въ Житомирскомъ пов., 227.
- Олсевга, опустошенное село Константиловской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Олыга, городъ, въ Луцкомъ пов., 167—169, 410, 411, Прил. 63, 93, 289—293.
- Ольчидаевъ, село въ Летичевскомъ (?) пов., Прил. 313.
- Ольшаница, село въ Кременецкомъ пов., Слизь р. Горыни, и ж. Янцолд, Прил. 79.
- Ольшанка, рѣка во Владимирскомъ пов., около Карасина, 505.
- Ольшанка, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Ольшанка, пустое село на Волыни, 490.
- Ольшанка, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 487.
- Ольшаны, село въ Луцкомъ пов., 347—349.
- Ольшяа, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
- Ольштынское староство, Прил. 323, 329, 483.
- Омельно, село на Волыни, 296, 297.

- Омеляное или Омеляная, село въ Луцкомъ пов.,
75—77.—Прил. 282.
- Омешковцы, опустошенное село Базалійской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.
- Оптовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 3.
- Опадевка, опустошенное село Шулжинской волости, въ
Луцкомъ (?) пов., 290.
- Опанасовщина или Панасовщина, урочище около
Богурина, въ Луцкомъ пов., 484.
- Опаричи, село Гаволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.
- Оранщина, село Вчорайшенской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.
- Оратовка, село въ Винницкомъ пов., Прил. 66, 68.
- Оратовъ, мѣстечко въ Винницкомъ пов. Прил. 66—68.
- Орда, государство, 544.
- Орешковцы, село въ Луцкомъ пов., около Лановиць,
52—54.
- Орзвинъ или Горзвинъ, село Садовской волости,
въ Луцкомъ пов., 368—370, 422.
- Ориуниччи, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Ородище, руда, урочище, около Бѣлополя, въ Жито-
мирскомъ пов., 229.
- Ородищенко, урочище на земляхъ м. Бѣлополя, въ
Житомирскомъ пов., 229.
- Ородище, урочище въ м. Боднѣ, въ Житомирскомъ
пов., 230.
- Орпень—см. Ирпень (262).
- Осава—см. Осова.
- Оселье, иначе Карасинъ, озеро во Владимирскомъ
пов., 504.
- Осина, урочище, болото во Владимирскомъ пов., около
Михновки, Прил. 568.
- Осички, села въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 340.
- Осмиговичи, село во Владимирскомъ пов., 460.

Осова, рѣчка во Владимирскомъ пов., около с. Волошекъ
Прил. 573, 574.

Осовецкое болото, около села Ружина, во Владимирскомъ пов., 331.

Осса (sic) село во Владимирскомъ пов., Прил. 18.

Остолепонъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 23

Остриевка, опустощенное село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Остриевъ, село на Воляни, 447.

Островокъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 510,
511; около села Борокъ, Прил. 567.

Островъ, село Берестечской волости, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 134.

Островъ, село въ Луцкомъ пов., 296, 418.

Островъ, другое село въ Луцкомъ пов., 297, 298.

Островъ Новый, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 485, 568.

Острогъ, городъ въ Луцкомъ пов., 24, 76, 77, 152,
271, 441, 485, 502, 503.

Острожская волость. 318, 416, 418.

Острожскіе Татары, 504.

Острожець, мѣстечко въ Луцк. пов., 398, 466, 467.

Острожець, село въ Луцкомъ пов., 398, 411.

Острополь, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 153.

Острополянская волость, 291, 413, 414.

Осьча, иначе Заньки, село въ Житомирскомъ пов.,
570, 571.

Охлоповъ, село въ Луцкомъ пов., 404, 406.

Охматовъ, село въ Луцкомъ пов., 445, 446.

Охматовъ, (въ Киев. воев.)

Охматовская экспедиція, 1655 Прил. 57.

Охримовцы, село въ Кременецкомъ пов., въ «Княжестве Збаражскомъ», Прил. 531, 532.

Охришковичи, село на Воляни, 412.

Ощовъ, село въ Луцкомъ пов., 40, 42.

II

- Павелки, село Гродецкой волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Павловичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 207, 227, 228.
- Павлочка, рѣка въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Павлочь, городъ въ Житомирскомъ пов., 350, 352; Прил. 85, 86, 152, 371, 372.
- волость, Прил. 371, 372, 482.
- Паланка, мѣстечко въ Винницкомъ пов., въ Уманской волости, Прил. 590.
- Палютинцы, село въ Подольскомъ воев., около Кульчицево, Прил. 359.
- Панасовщина—см. Опанасовщина.
- Паневцы, опустошенное село Шулжинской волости, въ Луцкомъ (?) пов., 290.
- Паньковцы, село въ Кременецкомъ пов., недалеко Ямполья, Прил. 244.
- Пашинь. село въ Овручскомъ пов., Прил. 447.
- Пашкевичи, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Пашковка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
- Пашковская Волица, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.
- Пашковцы, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Пашковцы, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
- Пашова, село въ Луцкомъ пов., Прил. 6, 7;
- Пашовъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 33.
- Пашуки, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
- Пашутинка, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Пекаловъ, село въ Луцкомъ пов., около Дубна, Прил. 52, 53.

- Пелжа, село въ Луцк. пов., около Олыки, Прил. 61, 62.
Пелзь или Пелза, село во Владимирскомъ пов., Прил.
12. 13.
Пенезевичи, село въ Киевскомъ воев., Прил. 207, 208.
Пентковичи, село въ Сендомирскомъ воев., Прил. 3.
Ператинъ, село въ Кременецкомъ пов., 342—344.
Переваловка, опустошенное село Поленской волости,
въ Луцкомъ пов., 290.
Перевѣсье, село въ Луцкомъ (?) пов., 55, 56,
Перегоновка, село Котеленской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.
Перемиль, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 284, 285.
Перенятинъ, мѣстечко въ Кременецкомъ пов. Прил.
380, 381, 388—392, 398, 496.
Поремышль; городъ, 342.
Переспа, село въ Луцкомъ пов., Прил. 141; 143.
Пески, село въ Житомирскомъ пов., около Тулинъ, и
Кодни, 176, 179, 180, 185—187.
Песчана я, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Запѣн-
провьи, 521.
Петидны, Пятидны или Пятедни, село во Вла-
димирскомъ пов., 489—491.
Петровъ, городъ, 48.
Печибоды, село въ Луцкомъ (?) пов., 153.
Печище, опустошенное село Волостановской волоста,
въ Кременецкомъ пов., 290.
Печорная, село въ Луцкомъ (?) пов., 412.
Пивы, рѣна въ Киевскомъ воев., въ Запѣнпровьи, 514.
Пилія, опустошенное село Заславской волостк, въ Луц-
комъ пов., 291.
Пиковъ, мѣстечко въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 126.
Пиковъ, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов.,
Прил. 156.
Пиковъ Новый, село въ Житомирскомъ пов., около
Мацновки, 377, 378.
Пинскъ, городъ въ Брестскомъ воев., Прил. 289—293.

- ✓ Пироговичи, село Приборской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 310.
- Пирожки, село въ Кіевскомъ воез, Прил. 207, 207.
- Писаровка, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Писаровка, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Пищанка, урочище около с. Циня, въ Луцкомъ пов., Прил. 619.
- Пицатинцы, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 309.
- Плашова, село Берестечской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 133.
- Плебановка, опустошенное мѣстечко на Воляни, 292.
- Плисква, село въ Луцкомъ (?) пов., 412.
- Плисовъ, мѣстечко въ Кіевскомъ воеводствѣ, 260.
- Плоская руда, урочище въ Слободичской волости, въ Житомирскомъ пов., 228.
- Плоское, село въ Кіевскомъ воез, въ Задвѣпровь, 575.
- Плужное, село въ Острожской вол., въ Луцк. пов., 418.
- Пляшова Великая, село Берестечской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 134.
- Пляшова Малая, село Берестечской волости, въ Луцкомъ пов., Прил. 134.
- Побестіевка, опустошенное село Шумшинской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Побоча, село въ Русскомъ воеводствѣ, за р. Стремь, Прил. 407.
- Погорѣлая, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
- Погорѣлая, другое пустое село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
- Пегребища, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., Прил. 361, 362, 507.
- Погрушовно, село въ Луцкомъ пов., 38.
- Подавка, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

- Подгайцы, село во Владимирскомъ пов., 103.
Подгайцы, село въ Луцкомъ пов., 8—10, 203, 400,
401, 404—406, Прил. 26.
Подгайчики, село въ Бременецкомъ пов., Прил. 278.
Подгатье, урочище около с. Цминь, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 620.
Подгородная, село во Владимирскомъ (?) пов., 214.
Подгорцы, село въ Луцкомъ пов., Прил. 55, 56.
Подгорье, Прил. 31.
Поддубицы Малые, село въ Луцкомъ (?) пов., 153.
Подзамче, село въ Бременецкомъ пов., Прил. 380,
382—385, 388—390.
Подкамень, село въ Луцкомъ пов., 70; Прил. 132.
Подлиски, урочище около с. Богурина, въ Луцкомъ
пов., 484.
Подлисье, урочище около с. Цмина, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 619.
Подлевцы, село въ Луцкомъ (?) пов., 401.
Подлужье, урочище около с. Цмина, въ Луцкомъ пов..
Прил. 619.
Подльсы, село въ Луцкомъ (?) пов., 216.
Подолія, Подольское воеводство, 418, 483.—Прил. 300,
306, 307, 407, 412.
Подцеревичи, село въ Луцкомъ пов., около с. Цминь,
Прил. 619.
Покостовка, рудня въ Житомирскомъ пов., недалеко
Чуднова, Прил. 626.
Покутинцы, село въ Подольскомъ воев., Прил. 446.
Полницы, село Равазовской волости, въ Луцкомъ пов.,
Прил. 93, 95—97.
Половецкая, село въ Житомирскомъ пов., 572.—Въ
Бѣлоцерковскомъ староствѣ, Прил. 346.
Полонная, рѣка въ Луцкомъ пов., около Городка, 463.
Полонное Великое, городъ въ Бременецкомъ пов.,
170, 173, 254, 289, 290, 571, 572.—Прил. 323,
325, 330, 437, 438.

Половская волость, 290, 414; Прил. 274.

Полюцкій повѣтъ, 28.

Полтава, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣ-провьи, 487.

Полѣсье, 161, 226; Прил. 110, 211, 230,

Польша, государство и собственно польскія его провин-
ціи, 575; Прил. 93, 141, 211, 212, 302, 321.

Поляны, село въ «Вишневецкомъ княжествѣ» (въ Кре-
менецкомъ пов.), Прил. 533.

Поляховъ, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 292.

Понитва, (?)—въ Кременецкомъ пов., 342.

Понитовскій ставъ, около Мигитичъ, въ Кременец-
комъ пов., 342—344.

Попельна, село Вчорайшенской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.

Поповцы, опустошенное село Константиновской волости,
въ Кременецкомъ пов., 291.

Поповцы, опустошенное село въ Остропольской волости,
въ Луцкомъ пов., 291.

Половы Дубы, урочище около с. Цминь, въ Луцкомъ
пов., Прил. 620.

Поплавъ, урочище около с. Цминя; въ Луцкомъ пов.,
Прил. 619.

Порцкъ (sic), село въ Луцкомъ пов., 215.

Порыцкъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 84, 85.

Порыцкъ, село во Владимирскомъ пов., 81.

Постоянно, село въ Луцкомъ пов., 75—77.

Потановичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 160, 200.

Потіевка, село въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 371.

Потуша, рѣка въ Брацлавскомъ пов., 22.

Почаевскій монастырь, въ Кременецкомъ пов.,
Прил. 392.

Почапинцы, село въ Кременецкомъ пов., 234.

Почапинскій ставъ, около Новаго Збаража, въ Кре-
менецкомъ пов., 236.

- Пошпики, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Прага—см. Воляница.
- Пражовъ (?), Прил. 438.
- Прежовъ, село въ Житомирскомъ пов., 231.
- ✓ Приборскъ, мѣстечко въ Овручскомъ пов., Прил. 310,
(волость Приборская или Приборская *ibidem*).
- ✓ Приборская Рудня въ Овручскомъ пов., Прил. 311.
- Прибытки, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 250; Прил. 174, 177, 178.
- Пригородокъ, село въ Подольскомъ воев., Прил. 300.
- Прилука или Прилуки, городъ въ Брацлавскомъ воеводствѣ, 126, 379,—Прил. 364.
- ✓ Протеребъ, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.
- Пруссы, страна, 471.
- Рісоль, рѣка въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Запѣпровьи, 487.
- Рсковъ, городъ, 120.
- Рувовъ, село во Владимирскомъ (?) пов., 223.
- Рувьрки, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.
- Рулники, село въ Житомирскомъ пов., на Полѣсьи, 226.
- Рулники, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 147, 309, 310.
- Рустыпскій монастырь—см. Кіевъ.
- Руцовка или Ручевка, рѣка въ Брацлавѣ, 20, 22.
- Рыковъ—см. Пиковъ
- Рясечна, село въ Каменецкомъ (?) пов., Прил. 295.
- Рѣка Великій, рѣка въ Житомирскомъ пов., 224, 227—
229, 231, 377.
- Рѣка Малый, рѣка въ Житомирскомъ пов., 227.
- Рѣка Кремяны, урочище въ Житомирскомъ пов.,
около Махновка, 377.
- Рѣка Пятидні или Пятидні—см. Петидны.

Р.

- Радькига, село въ Овручскомъ пов., Прил. 151.
- Радовичи, Родовичи, или Рядовичи, село во Владимирскомъ пов 80—82, 84, 85, 88.
- Радогоща, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 338.
- Радогоща, село Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.
- Радемышль, село въ Луцкомъ пов., 476, 478.
- Радошинь, село во Владимирскомъ пов., недалеко Волошскъ, Прил. 570, 573.
- Радошинь, село въ Луцкомъ пов., 38.
- Райки, село въ Житомирскомъ пов., около Слободиць, 227.
- Равки, опустошенное село Острипольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Ралковщина, земля въ Житомирскомъ пов., 3
- Расхавица, село въ Житомирскомъ пов., 350.
- Ратаи, урочище около Богуряна, въ Луцкомъ пов., 484
- Ратно, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.
- Рафаловка, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 92, 93. — Прил. 299.
- Рафаловъ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 565, 566.
- Рахмовъ, селище въ Брацлавскомъ воев., 26.
- Рахнівка, село въ Лембургомъ пов., около Милутинецъ, Прил. 494, 495.
- Рачинь, село въ Луцкомъ пов., 284.
- Рахна Гриньева (?)—242
- Ребушовка, рѣза во Владимирскомъ пов., около Лубитова, Прил. 574.
- Реміановка, село въ Киевскомъ воевод., Прил. 207.
- Ремковцы, опустошенное село Любартовскій вол., въ Луцкомъ пов., 291.
- Решевъ, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Решневка, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

- Решневка, опустошенное село Остропольской волости, в Луцкомъ пов., 291.
- Решневка, третье опустошенное с. в Луцкомъ пов., 292.
- Рипки, опустошенное село Заславской волости, в Луцкомъ пов., 291.
- Ровно, городъ в Луцкомъ пов., Прил. 540, 547.
- Родовичи—см. Радовичи.
- Рожища, мѣст., в Луцкомъ пов., 130, 280, 281; Прил. 20.
- Рожовка, мѣст. в Киевскомъ воев. в Задѣпировь 575.
- Розважовъ, село Ивановской вол., в Овручскомъ пов. Прил. 156.
- Роздолъ, село в Житомирскомъ пов., Прил. 410.
- Рокитное, с. Веледницкой вол. в Овручскомъ пов. 251.
- Романовка, гор. в Житомирскомъ пов., Прил. 153, 154.
- Романовская волость, Прил. 535.
- Романовка, село Звягольской вол., в Луцкомъ пов., 561.
- Романово, село в Житомирскомъ пов., 2.
- Романовское староство (?), Прил. 326.
- Романовцы, селище в Брацлавскомъ пов., 26.
- Романчичи, с. в Киевскомъ воев., Прил. 207.
- Романовъ, село в Луцкомъ пов., 411, 470--473; Прил. 280, 281.
- Росоловцы, опустошенное село Константиновской волости, в Кременецкомъ пов., 291.
- Ростовцы, опустошенное село Константиновской волости, в Кременецкомъ пов., 291.
- Рохмановъ, мѣс. в Кременецкомъ (?) пов., Прил. 344.
- Рошка, село в Луцкомъ пов., в Полѣсьи. 161.
- Рублевка, в Чудновецкой волости, в Житомирскомъ пов., 170, 171, 174.
- Руда, село во Владимирскомъ пов., 264, 265.
- Рудка, село в Луцкомъ пов., приселокъ Любча; 282.— Прил. 20, 22, 141, 143.
- Рудки, село в Овручскомъ пов., Прил. 232, 233.
- Рудлевъ, с. Жидичинскаго монастыря, в Луцк. пов., 490.
- Рудники, село в Житомирскомъ пов., 3.

Рудники, урочище, белото около села Волошекъ во Владимирскомъ пов., Прил. 574.

Рудня, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Задѣпрывья, 573.

Рудня, около Иванецъ и Мартыновачъ, въ Овручскомъ пов., Прил. 204.

Ружинъ, гор. въ Житомирскомъ пов., 352, Прил. 152, 153.

Ружинъ, село во Владимирскомъ пов., 314, 315, 337, 454, 455; Прил. 17.

Рука (Рудка?), село въ Луцкомъ вол., 282.

Русаки Старые, село Приборской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 310.

Русановъ, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Задѣпрывья, 575.

Русивль, село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 364—366, 382.

Русновъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 104, 105.

Рыдзкое или Рыцкое старос. (?), Прил. 323, 329, 483.

Рыжковцы или Рышковцы, село въ Житомирскомъ пов., недалеко Бѣлиловки, Прил. 438.

Рылавица, мѣст. во Владимирскомъ пов., Прил. 45, 46.

Рядовичи—см. Радовичи.

С.

Савиночи (sic), рѣка въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Задѣпрывья, 514.

Савинцы, село въ Камѣнецкомъ пов., недалеко Одріевсьць, Прил. 475.

Савранъ, рѣка въ Брацлавскомъ пов., 26.

Савранъ селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Савранскій лѣсъ, въ Брацлавскомъ пов., 26.

Савчинская земля, урочище около Бѣлаго Стога, въ Луцкомъ пов., 394.

Савчицкіе лѣса, въ Кременецкомъ пов., около Комаревки, Прил. 496.

Садковцы, село въ Летичевскомъ (?) пов., Прил. 494.

- Садовъ, село въ Луцкомъ пов., 369, 422, 423.
Садовская волость, 422.
Саладырович, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
Салпа (?), Прил. 437.
Сальницы (?), въ Житомирскомъ пов., 231
Самборъ, городъ, Прил. 226.
Самборское староство, Прил. 225.
Самойловка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
Салоговъ, село на Воляни, 171, 173, 174, 406.
Сатневъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 339, 340.
Сахновцы, опустошенное село Заславской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.
Свегры, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
Свида, село въ Житомирскомъ пов., 570, 571.
Свидовва, рѣка въ Луцкомъ пов., около Краснаго Ставу, 441, 442.
Свиная, опустошенное село Констансиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
Свинюхи, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 199, 200; Прил. 521, 522.
Свиная, опустошенное село Полонской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
Свиняя, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
Свисловка, село въ Лятичевскомъ пов., около Кричана, Прил. 494.
Свистильповъ, городъ въ Киевскомъ воеводствѣ; въ Запѣровъ, 575.
Свишовъ, село въ Луцкомъ пов., Прил. 89.
Свойчово, село во Владимирскомъ (?) пов., 206, 207.
Свойчовская Велица, с. во Владимирскомъ пов., 207.
Северуги, урочище около села Ружина, во Владимирскомъ пов., 320.
Седмиръ (?).
Седмирская граница близь Бѣлаго Стока, въ Луцкомъ пов., 394.

- Секеринцы, село въ Каменецкомъ пов., около Збржева,
Прил. 426, 428, 429.
- Сокунь, село во Владимирскомъ пов., 71—74.
- Селазеневка, село Павловоцкой волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153.
- Селеняе болото, около села Ружина, во Владимирскомъ
пов., 331.
- Селища, село въ Волинскомъ воеводствѣ. Прил. 437.
- Селець, селце въ Житомирскомъ пов., надъ р. Тете-
ревомъ, 226.
- Селидѣбцы (sic), село въ Житомирскомъ пов., надъ р.
Коднею, 231.
- Селище, село въ Кіевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.
- Сельница, урочище, въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Сельница, село въ Винницкомъ пов., 581.
- Сельцо (?)—3;—село въ Овручскомъ пов., Прил. 314.
- Селецкій женскій монастырь, Прил. 314—316.
- Сельцо, село Туриской волости, во Владимирскомъ пов.,
148, 216, 334, 336; Прил. 15, 18, 36.
- Сельцо, село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Сельцо, другое село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Семашковцы, село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Семеренки, опустошенное село Константиновской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 290.
- Семеренки, другое опустошенное село Константиновской
волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
- Семеренки, третье опустошенное село Константиновской
волости, въ Кременецкомъ пов., 290.
- Сендомиръ, городъ, Прил. 3.
- Сендомирское воеводство, Прил. 321.
- Сепювка, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 291.
- Сенявка, село во Владимирскомъ пов., 460.
- Сербшовъ Колодезь, урочище въ Житомирскомъ
пов., между Слободницами и Коднею, 232.
- Сербы, народъ, Прил. 548.

- Сергіевка, село въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.
Серіевъ Ставокъ, урочище около села Волошекъ во Владимирскомъ пов., Прил. 573.
Серделевъ, село Гродецкой волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
Серединцы, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
Серединцы, село въ Винницкомъ пов., Прил. 363 — 365.
Середнее, село въ Житомирскомъ пов., 184, 186, 187,
Сереховичи, село во Владимирскомъ пов., около Бучина, Прил. 71, 72
Серкизовъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 150.
Серники, село въ Луцкомъ пов., 50, 51, 295, 353
354; Прил. 10, 11.
Серховъ, село въ Луцкомъ пов., 58, 437.
Сиверь, часть Киевскаго воеводства, въ Задніпровьи, близь р. Ворскла, 544.
Сивки, село въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 272.
Сидоровичи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 156
366. 367.
Силковъ (?), Прил. 410.
Синяковская пуша, лѣсъ при с. Воротневѣ, въ Луцкомъ пов., 472.
Ситница или Сытница, село въ Луцкомъ (?) пов.
296—302.
Скавучинъ или Скавущинъ, селище въ Брацлавскомъ пов., на р. Бугѣ, 23, 26.
Скаунка, село въ Киевскомъ воеводствѣ Прил. 207.
Скала, городъ въ Черниговскомъ пов., надъ р. Збручемъ
Прил. 428—430, 432, 433, 436.
Скальское староство, Прил., 433, 444, 445.
Скалинъ, село въ Кременецкомъ (?) пов., 242, 243.
Скарповцы, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
Скиранка, село Ивановской волости, въ Овручскомъ, пов., Прил. 156.

Скирмаповка, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Сковородки, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.

Сколововъ, село въ Житомирскомъ пов., 309, 310.

Скороборъ, могила кадь р. Ворскломъ, недалеко Полтавы, Глинска и Бѣльска, 487.

Скородно, село въ Овручскомъ пов.; Прил. 160, 237, 238, 241, 242.

Скородня Горы, во Владимирскомъ пов., около Карасина, 505.

Скостыща, село во Владимирскомъ пов., недалеко Борокъ и Мостиць, Прил. 567.

Скребеличи или Шкребеличи, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 164, 192, 194, 197.

Скроботовка, село, въ Кременецкомъ (?) пов., недалеко р. Горы и Янголя. Прил. 79.

Скуриницы, село въ Винницкомъ пов., 119, 120, 123—125.

Скурчъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 108.

Слободища Новья, городъ въ Житомирскомъ пов., 224, 225, 232.

Слободшская битва 1660 года, Прил. 66.

Слободища Старья, городъ въ Житомирскомъ пов., 223—229.

Слободка, село Ружинской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Слуговщина, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 186, 187.

Слулечна, село Змѣлянської волости, въ Киевскомъ воев., Прил. 549.

Случъ, рѣка на границѣ Киевскаго воеводства съ Волынскимъ, 141—Прил. 325, 329, 330.

Слѣповщина, урочище около Чернобыля, въ Овручскомъ пов., Прил. 221.

Смолява, село въ Луцкомъ пов., 112, 284, 285.

Смоливъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 295.

- Смолянка, урочище во Владимирскомъ (?) пов., 103.
- Смордва, село въ Лускомъ пов., Прил. 136.
- Смотрячъ, городъ въ Каменецкомъ пов., Прил. 411. 413.
- Смошловъ, с Торчинской волости, въ Лудкомъ пов., 422.
- Смѣлянщина, Смѣлянская волость—въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 540, 547, 548, 550.
- Снитковцы, село въ Киевскомъ воев., недалеко Бѣлой Церкви, Прил. 411.
- Снитковъ, село въ Летичевскомъ (?) пов., Прил. 313.
- Снитчища, село въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 236.
- Снятинъ, городъ въ Коломыйскомъ пов., Прил. 234.
- Снятинское староство, Прил. 331.
- Соболевка, село въ Кременецкомъ пов., 234.
- Соболевка, село въ Смѣлянщинѣ, въ Киевскомъ воев., Прил. 548—550.
- Соболецкій ставъ, около Новаго Збаража, въ Кременецкомъ пов., 236.
- Совка урочище около села Ружина, во Владимирскомъ пов. 331.
- Сокаль, городъ въ Бѣзкомъ воев., Прил. 3, 104.
- Сокалевки, опустошенное село Бизалийской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Соколичы, село Паволоческой волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- Соколовъ, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Соколовка, слобода въ Смѣлянщинѣ, въ Киевскомъ воев., около Калигории, Прил. 547.
- Соколовъ, мѣстечко въ Перемышльській землѣ, Прил. 407, 408, 505.
- Соколовъ, село въ Житомирскомъ пов.. 303—305.— Прил. 438.
- Соколовъ, село Уманской волости, въ Винницкомъ пов., Прил. 590.
- Солобковцы—см. Солодковцы.
- Соловеевъ, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.
- Соловинъ, село въ Луцкомъ пов., 69.

- Солодковцы или Солобковцы, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 476, 477, 494.
- Солодырь, село въ Житомирскомъ пов., 4.
- Солотвинь, село въ Житомирскомъ пов., 231.
- Солтановка, мѣстечко въ Кіевскомъ воев., 575.
- Сомовъ, село въ Житомирскомъ пов., 225.
- Сопочовъ, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.
- Сорокодубая, опустошенное село Базалійской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Сорокодубы, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.
- Сорокопени, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 252; Прил. 164, 195, 197.
- Сорочинъ, урочище около Завадна, во Владимирскомъ пов., Прил. 77.
- Сосновка, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51, 438, 439.
- Софійскій монастырь—см. Кіевъ.
- Сошица, село въ Кременецкомъ пов., Прил. 338.
- Сощинцы, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Срочицы, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.
- Ставецкая Рудка, урочище въ Житомирск. пов., 232.
- Ставки Великіе, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
- Ставокъ, село въ Луцкомъ пов., 67, 69.
- Ставокъ, село въ Овручскомъ пов., 580.
- Ставочки, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.
- Ставы, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.
- Стадники, село Острожской вол., въ Луцк. пов., 382.
- Станевцы, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 300.
- Стениловъ, село въ Брацлавскомъ воев., Погребвицкой волости, недалеко Бѣляшевъ, Прил. 536, 537.

Станиславовка, опустошенное село Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Станишовка, село Пванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 155, 319.

Старець, рѣка въ Киевскомъ воев., въ Заднѣпровьи, 514.

Старики, село Звягольской вол., въ Луцкомъ пов., 559.

Старики, урочище около Перенятина, въ Кременецкомъ пов., Прил. 387.

Старичи, село въ Киевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпровьи, 575.

Старогродъ (?), въ Базькомъ воеводствѣ, Прил. 25.

Старом, урочище при с. Боровичахъ къ Луцкомъ пов., 22, 24.

Староселье, село Котеленской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Старошицкая Рудня, въ Житомирскомъ пов., недалеко Чулнова, Прил. 625.

Стѣбли, село Ковельскаго староства, во Владимирскомъ пов., недалеко Любитова, Прил. 574.

Стембуркъ (?)—339.

Степань, мѣстечко въ Луцк. пов., надъ р Горыш. 313.

Степы Старые, село въ Рѣчицкомъ пов., 240, 241.

Стецювцы, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.

Стецювцы, опустошенное село Баззлѣйской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Стецювцы, опустошенное село Любартовской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Стечанка, село въ Овручскомъ пов., Прил., 203.

Стобухваница Стабыхва, мѣстечко въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 268, 270, 276, 277.

Стобухове, озеро во Владимирскомъ пов., около Карасина, 505.

Столловичи, село, потомъ мѣстечко, въ Кременецкомъ (?) пов., 34, 35.

Стоходъ или Стохотъ, рѣка въ Луцкомъ пов., 215.

- ✓ Стр а жи (?)—Прил. 145.
- Стрележанцы, селище въ Брацлавномъ пов., на рѣкѣ Бугѣ, 26.
- Стремцы, опустошенное село Подонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.
- Стрѣнка, опустошенное мѣстечко въ Луцкомъ пов., 292
- Стрижовка, село въ Заднѣпровьи, Прил. 508.
- Строковъ, село Павлочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.
- ✓ Стрый, рѣка въ Русскомъ воеводствѣ, Прил. 407.
- Стрѣльниги, опустошенное село Остропольской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.
- Стрѣльниковъ перевозъ, урочище въ Кіевскомъ воеводствѣ, въ Заднѣпровьи, 514.
- Стрѣлянка, урочище во Владимирскомъ пов., около Баражъ. Прил. 555.
- Стубло, рѣка въ Луцкомъ пов., 275, 480.
- ✓ Стуговщина, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 252.
- ✓ Студеная Вода, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 526, 527, 535, 537.
- Стырь, рѣка въ Волынскомъ воеводствѣ, 271, 405; Прил. 22, 26, 27, 307, 421, 621.
- Судилковъ, село въ Кременецкомъ пов., 242.—Прил. 437.
- Судилковъ, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Судиловка, опустошенное мѣстечко въ Луцк. пов., 292
- ✓ Супруновщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- ✓ Супруновщина, урочище, въ Овручскомъ пов., около Варевачъ. Прил. 50.
- Супруновское, урочище въ с. Вербой, во Владимирскомъ п. в., 91
- Супруновское, озеро около Богурина, въ Луцкомъ пов., 485.
- Суражъ, мѣст. Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 418.

Сухая Волвца, село въ Луцкомъ пов., надъ р. Стубломъ. 275, 276, 279.

Суховцы, село въ Луцк. пов., приселокъ Жукова, 164.

Суходолы, село во Владимирскомъ (?) пов., 212, 214.

Сухоставъ, городъ въ Тереховскомъ пов., Прил. 412.

Сушичне, село во Владимирскомъ пов., 504—506, 509.

Сушки, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.

Сушкова Смуга, урочище въ Луцкомъ пов., 127.

Суцаиы, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 251; Прил. 164, 197.

Сыново Монастырское, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Сыново Ратенское, село во Владимирскомъ пов. Прил. 71.

Сытница—см. Ситница.

Сычинь, село во Владимирскомъ пов., 326—328.

Счуринь—см. Щуринь (293).

Т.

Тарновъ, городъ, 502, 503.

Татариновцы, опустошенное село Остропольской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.

Татаровка, опустошенное село Остропольской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Татарская Струга, урочище около села Ружина, во Владимирскомъ пов., 324—326.

Татарскій шляхъ, 544.

Татары, народъ, 262, 397, 412, 413, 416.

Татары свойскіе, 396.

Твердыни, село во Владимирскомъ пов., 456—361.

Твердынь, село въ Луцкомъ пов., 37.

Телешовка, село въ Киевскомъ пов., Прил. 486, 487.

Темногайцы, село въ Кременецк. (?) пов., Прил. 337.

Темрувъ Лѣсъ, урочище около Борокъ и Острова во Владимирскомъ пов., Прил. 567.

- Теребовльское староство, въ Русскомъ воеводствѣ,
Прил. 475.
- Теремное, село въ Луцкомъ пов., 10, 256.
- Терешки, опустошенное село Базалійской волости, въ
Луцкомъ пов., 291.
- Терешки, опустошенное село Остропольской волости, въ
Луцкомъ пов., 291.
- Терешковецъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 415.
- Терешковская Селица (Водница?) опустошенное
село Острожской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Терехи, село Лугинской волости, въ Овручскомъ пов.,
576, 577.
- Термоховка, село Иванковской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.
- Терновки, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 292.
- Тесновка, село Лугинской волости, въ Овручскомъ
пов., 576, 578.
- Тетеревъ или Тетерка, рѣка въ Житомирскомъ пов.,
226; Прил. 156.
- Тикичъ Угорскій, рѣка въ Брацлавскомъ пов., 26.
- Тимовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 4.
- Тимошевичи, село въ Овручскомъ пов., 6, 7.
- Тимошинское, уроч. въ селѣ Остріевѣ, на Волини, 447.
- Тирискъ, урочище около села Ружина, во Владимирскомъ
пов., 321.
- Титковъ, опустошенное село въ Луцкомъ пов., 292.
- Тихотиня, село въ Луцкомъ пов., Прил. 143.
- Тлустаякѣ, село въ Червоноградскомъ пов., около
Давидковецъ, Прил. 431—436.
- Товыръ, село въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 324.
- Толмоховъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 471, 472.
- Топель, село въ Луцкомъ пов., 73.
- Топорища, жѣстчао въ Житомирскомъ пов., 143.
- Топоровки, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 292.

Торговица, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 400, 407;

Прил. 13, 14, 133.

Торговицкій замокъ, Прил. 133.

— Костель, Прил. 133.

— Монастырь католическій. Прил. 133.

Торговицкая волость, 407.

— Церковь, Прил. 14.

Торійскъ—см. Турискъ.

Торковъ, село въ Винницкомъ пов., 581.

Торчинъ, мѣстечко въ Луцкомъ пов., 394, 395, 483.

Торчинская волость, 422, 423.

Траволынь, опустошенное село Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Трестенець, село въ Луцк. (?) пов., 296, 300, 301.

Трехтемировское староство, въ Киевскомъ пов.,
Прил. 450.

Трибесовское Городище, село въ Житомирскомъ пов., около Прежева. 231, 512, 534.

Трибесовщина, земля въ Житомирскомъ пов., 3.

Трибухояцы, опустошенное село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Трибуховщина, село Иванковской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Трилисы, село въ Бѣлоцерков. староствѣ, Прил. 346.

Трипискій грунтъ, урочище въ Житомирскомъ пов., 231.

Тристенъ или Тристенець, село въ Луцкомъ (?) пов., 293, 294.

Тристянець, урочище во Владимирскомъ пов., около Перица и Радовичъ, 84.

Троки, городъ въ Виленскомъ воеводствѣ.

Троцкій замокъ, 16.

— Повѣтъ, 11, 16.

Троковичи (?)—360.

Тростянка, село въ Луцкомъ пов., 282.

- Тро я н о в к а, опустошенное село Базалийской волости, въ Луцкомъ пов., 291.
- Тро я н о в ь или Трояновцы, мѣстечко въ Житомирскомъ 233, 303, 304, 307.—Прил. 438.
- Тру б е ж о в к а, село Павлодочской волости, въ Житомирскомъ пов., 153.
- Тру д е н и ч и, село Иванковской волости, въ Овручаномъ пов., Прил. 156.
- Тру с и л о в к а, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.
- Тру ш а н о в ц ы, село въ Житомирскомъ пов., 350.
- Тру ш о в е ц к о е и м ѣ н и е, въ Литвѣ, 226.
- Ту л и н ы, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 175, 176, 180, 186, 187, 412, 413.
- Туп а л ь ц ы, село въ Житомирскомъ пов., недалеко Кропивной, Прил. 541, 543—545.
- Туп а л ы, село въ Луцкомъ пов., 55—57.
- Тур б і е в к а, село Павлодочской волости, въ Киевскомъ (sic) пов., Прил. 482.
- Тур б о в к а, мѣстечко въ Киевскомъ воеводствѣ, Прил. 207.
- Тур е й с к ь—см. Турійскъ.
- Тур е ц к а я з е м л я, 23.
- Тур і я, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 64—66; Прил. 513, 514, 516.
- Тур і я, село въ Луцкомъ пов., Прил. 99, 100.
- Тур і й с к ь, Торійскъ, Турейскъ или Турискъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., 264, 265, 269, 283, 326, 327, 331, 352, 336, 454, 455, 557, 558; Прил. 13—17, 19.
- Турійская волость, 552, 553.
- Тур и к о в и ч и, село въ Кременецкомъ пов., 342.
- Тур и к о в с к і й с т а в ь, около Микитичъ, въ Кременецкомъ пов., 342, 344.
- Тур и ч а н ы, село во Владимирскомъ пов., 264, 265, 269; Прил. 76, 77.
- Тур к и, народъ, 397.

- Туровинъ, село во Владимирскомъ пов., 553.
Туровскій (или Туровицкій?) монастырь, 553, 555, 556.
Туровичи, мѣст. во Владимирскомъ пов., 324, 326—328,
454, 455.
Туробинъ, село во Владимирскомъ пов., 66.
Турье Поле, урочище въ Луцкомъ пов., между Ошовомъ
и Оздѣтичамъ, 40.
Турья, рѣка во Владимирскомъ пов., 336; Прил. 553,
562—564, 567, 568.
Тынна, мѣстечко въ Каменецкомъ пов., Прил. 446.
Тышинская земля въ Житомирскомъ пов., 4.
Тютковщина, село Иванковской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.

У.

- Углы, село въ Луцкомъ (?) пов., 216.
Угольцы, с. въ Луцкомъ пов., около Богурина; Прил. 101.
Угры или Венгры, страна; 273.
Угриновское имѣнiе, въ Луцкомъ пов., 32.
Удріевцы—см. Одріевцы (Прил. 474).
Удычъ, рѣка въ Брацлавскомъ пов.
Удыцкое устье; 23.
Ужинецъ, село на Воыни, 90.
Узнога, село въ Рѣчицкомъ (?) пов., 240, 241.
Украина; 438, 487, 553; Прил. 52, 53, 57, 59, 65,
93, 267, 300, 332, 410, 478, 583, 584.
Украинныя войска, 514.
Улановъ, мѣстечко въ Брацлавскомъ пов., 229.
Улашковцы, мѣстечко въ Каменецкомъ пов., Прил. 410.
— монастырь. Прил. 410.
Умань, городъ въ Винницкомъ пов., Прил. 590.
Унава, рѣка въ Житомирскомъ пов., 153.
Унинъ, село въ Овручскомъ пов., Прил. 156.
Уробровцы, село въ Подольскомъ воев., Прил. 407.
Устигугъ, мѣстечко во Владимирскомъ пов., надъ р.
Бугомъ, 99—102, 212, 268.

У х о в е ц к њ , село во Владимирскомъ пов., недалеко Лю-
битова, 573, 574.

У ш а , рѣка въ Овручскомъ пов., 189, 390, 392; Прил.
146, 204, 205

У ш и ц а , слобода въ Грешанской волости, въ Житомирскомъ
пов., 390, 392.

У ш и ц к о е с т а р а ш т в о , въ Подольск. в , Прил. 323, 329

Ф.

Ф а с т о в њ — см. Х в а с т о в њ .

Ф а у с т и н ц ы , село въ Каменецкомъ пов., около Збржезя,
Прил. 426—430

Ф е д о р о в к а , село въ Брацлавскомъ воев., Прил. 58—60.

Ф е д о р о в к а , с. въ Овручскомъ пов., Прил. 207, 227, 228.

Ф е д е р ч а ц ы , урочище въ Луцкомъ пов., близь Бѣлаго
Стая, 394.

Ф е н е в и ч и , с. Иванковской волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 156.

Ф и л и п о в с к а я з е м л я , урочище въ Бѣломъ Стогѣ,
въ Луцкомъ пов., 394.

Ф и л и п о в ц и , с. Звягол. вол., въ Луцкомъ пов., 559, 561.

Ф и л и п о в ц и н а , земли въ Житомирскомъ пов., 3.

Ф о л и т о в е й (sic), селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Ф р а н ц у з ы , народъ, 401.

Ф у р м а н о в к а , с. въ Подольскомъ воев., Прил. 408.

Х.

Х а б н о , мѣстечко въ Овручскомъ пов., 189.—Прил. 366.
Хабенская волость 76, Прил. 366.

Х а р л е е в к а , с. Царолочской вол., въ Житомирскомъ пов.,
Прил. 153.

Х а р у л у к ч а , с. въ Луцкомъ пов., 443.

Х а р у ч а , с. въ Луцкомъ пов., 444,

Х а р у ч а М а л а я , с. Межгрьчской вол., въ Луцк. пов., 449

Х в а с т о в њ , Ф а с т о в њ или Н о в ы й В е р е щ и н њ ,

городъ въ Киевскомъ пов., 260, 262, 263, 444;
Прил. 153, 438.

Хвоениа, село въ Овручскомъ пов., Прил. 160.

Хижинцы, село въ Винницкомъ пов., 118.

Хижники, опустошенное село Остропольской вол., въ
Луцкомъ пов., 291.

Хиничи, Хиночи или Хиновичи (?), село, потомъ
мѣст., Чорторыйской вол., въ Луцкомъ пов., 34, 35.

Хлапипцы, село въ Житомирскомъ пов., 4.

Хлапотяпъ, иначе Красный Ставъ, мѣстечко въ Луц-
комъ пов., 418, 440—442.—Прил. 437.

Хлюпійская земля, въ Житомирскомъ пов., 4.

Хлюплянны, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ
пов., Прил. 164, 187, 189—191, 197.

Хлупилская церковь, Прил. 191.

Хмилевъ, село во Владимирскомъ (?) пов., 457.

Хоболтовъ, село во Владимирскомъ (?) пов., 102.

Ховжинцы, опустошенное село Заславской волости, въ
Луцкомъ пов., 292.

Ховхоль, слободка Веледницк. вол., въ Овручск. пов., 248.

Ходаки, мѣст. село въ Луцкомъ пов., 292.

Хоецкаго Волиця, опустошенное село Заславской
волости, въ Кременецкомъ пов., 292.

Хоецкаго Волиця, другое опустошенное село Заса-
вской волости, въ Кременецкомъ пов., 292.

Хойники, село на Волыни, Прил. 249, 251.

Холопча, мѣст. при мѣстечкѣ Новой Вили, въ Житомир-
скомъ пов., 541.

Холопы, село въ Луцкомъ пов., около Березной 140—142

Холпыевъ (Холпыевъ?), село въ Луцк. пов., 296.

Хопевницы, опустош. с. Заславск. вол., въ Луцк. пов., 291.

Хоровъ, с. Острожской вол., въ Луцкомъ пов., 382.

Хоровецъ, село въ Луцкомъ пов., 440, 442.

Хотиювка, мѣст. въ Киевскомъ воев., Прил. 207.

Хотиць, городъ, Прил. 301.

Хорохоринъ, село въ Луцкомъ пов., 474.

Хорошки, село въ Луцкомъ пов., 449.

Хотушовъ, село Ковельскаго староства, во Владимирскомъ пов., недалеко с. Борокъ, Прил. 568.

Хотча (?)—368.

Хочинь, ставъ окодо Богуринна, въ Луцкомъ пов., 485.

Хреновъ—см. Хрѣновъ.

Хрипаличи, село во Владимирскомъ (?) пов., 490

Христиновка или Бристиновка, село Бышевской вол., въ Овручскомъ (?) пов., Прил. 51.

Хрисовки, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Хролянь, опустошенное с., въ Луцк., пов., 292.

Хрубовная, опустошенное с. Полонской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Хручое Великое (Харуча?), с въ Луцкомъ пов., 443, 444.

Хрѣновъ, село во Владимирскомъ пов., 190—196, 198.

Хубковъ (?), Прил. 438.

III.

Цеведици, с. во Владимирскомъ пов., Прил. 40—44.

Цевовъ, село въ Луцкомъ пов., 58, 97, 98.

Цепеневцы, опустошенное село Константиновской вол., въ Бременецкомъ пов., 291.

Цминь или Цмины, село Чорторыйской вол., въ Луцкомъ повѣтъ, Прил. 617—623.

Цминь, село въ Пинскомъ пов., 312.

Цыберманова Гребля, село Уманской волости, въ Винницкомъ пов., Прил. 585, 487, 589—591.

Цыбермановка, село Уманской волости, въ Винницк. пов., Прил. 585, 587, 589—591.

Цымбазовка, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 551.

Цырь—см. Чиръ.

Ч

- Чайковка, мѣст. въ Житомирскомъ (?) пов., Прил. 332.
- Чаплинцы, опустошенное село Заславской вол., въ
Кременецкомъ пов., 292.
- Чапля, рѣка въ Винницкомъ пов., около Скуринецъ и
Коморова, 123
- Чернобыль—см. Чорпобыль.
- Чарпюкунцы, село въ Задністровья, Прил. 505—509.
- Чарнолоза, уроч. въ Луцкомъ пов., около Богурипа, 484.
- ✓ Чарноруда (?), Прил. 438.
- Чарторыйскъ—см. Чорторыйскъ.
- Чаруковъ, село въ Луцкомъ (?) пов., 254.
- Червоногородское староство, въ Подольскомъ
воеводствѣ, Прил. 412.
- Черевенка, руда, урочище въ Житомирскомъ пов., не-
далеко Слободищъ и Лещина, 231.
- ✓ Черевенка, рѣка въ Житомирскомъ пов., 231.
- ✓ Черевки, с. Веледницкой вол., въ Овручск. пов., Прил. 184.
- Черкасы, городъ въ Кіевскомъ пов., 22 544
- Черкаское староство, 544.
- Черлевцы, опустошенное село Константинѣвской вол.,
въ Кременецкомъ пов., 290.
- Черневка, опустошенное село Остропольской волости,
въ Луцкомъ пов., 291.
- Чернеховъ, мѣстечко въ Житомирскомъ пов., 143, 145.
- Чернеховская волость, въ Луцкомъ пов., 419.
- ✓ Черниговцы, село въ Кіевскомъ воев., Прил. 116.
- Черниговское староство, Прил. 331.
- Черница, мѣст. въ Житомирск. пов., 147, 558, 559, 562.
- Черниччи, село въ Луцкомъ пов., 208, 209, 270, 271;
Прил. 27.
- Чернявка, село Вчорайшинской волости, въ Житомир-
скомъ пов., Прил. 153
- Чернявка, село Цаволочской волости, въ Житомирскомъ
пов., Прил. 153.

Чернятинъ Вышній, опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 290.

Чернятинъ Нижній, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 290.

Чертежъ, урочище около села Борокъ, во Владимирскомъ пов., Прил. 555.

Четвертия, мѣст. въ Луцкомъ пов., надъ р. Стыромъ, 299, 300, 356.

Чечельникъ, городъ въ Брацлавскомъ пов., Прил. 410.

Чиколовичи, село въ Овручск. пов., Прил. 241, 242.

Чиръ или Цыррь, с. въ Луцкомъ (?) пов., Прил. 32, 34, 35.

Чолончикъ, урочище около села Борокъ, во Владимирскомъ пов., Прил. 568.

Черная, село въ Луцкомъ пов., въ Полѣсьи, 161.

Чернижская волость, на Волыни, Прил. 284—287.

Чернобыль, городъ въ Овручскомъ пов., Прил. 150, 151, 203, 204, 223, 232, 302.

Чернобыльская волость Прил. 151.

Чернобыльскій доминиканскій монастырь, Прил. 221.

Чорногородка, село въ Киевскомъ воеводствѣ, 262.

Черное Устье (?), въ Брацлавскомъ пов., 23.

Чорнорудка, село Вчорайшенской волости, въ Житомирскомъ пов. Прил. 153.

Черный Шляхъ, на границѣ Киевскаго и Брацлавскаго воеводствъ, Прил. 551.

Чортковъ, мѣстечко въ Западнѣстровьи, Прил. 509.

Чорторыи, опустошенное село Шулжинской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Чорторыскъ или Чорторыйскъ, мѣст., въ Луца. пов., надъ р. Стыромъ, 428, 431, 434, 436, 437; Прил. 93, 293, 618, 621.

Чорторыская волость, Чорторычина, 419, 427—Прил. 618.

Чорторыскій замокъ, 34.

Чотырбокы, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Чубинка, опустошенное с. Остропольской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Чубинцы, село Павлодочской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 153.

Чудвы, село въ Луцк. пов., въ Полѣсьи. 161.

Чудло, село въ Луцкомъ пов., 75—77.

Чудновъ, городъ въ Житомирскомъ пов., 170, 228; Прил. 59, 626.

Чульчицкое староство, Прил. 335.

Чыгиры, село въ Овручскомъ пов., Прил. 447, 448.

III

Шавница или Шевница, урочище, бродъ на р. Турьѣ, во Владимирскомъ пов., около села Боровъ, Прил. 555, 568.

Шайно, село во Владимирскомъ пов., Прил. 71.

Шандаровщина, село въ Луцкомъ пов., 161.

Шандбаровъ перевозъ на р. Ворсклѣ, на Татарскомъ шляху, 544.

Шажуныкова нива, урочище въ Луцкомъ пов., около Богурина, 484.

Шарныполь, село въ Винницкомъ пов., недалеко Конелы, Прил. 583.

Шатава, городъ въ Каменицкомъ пов., Прил. 455—457.

Шведы, народъ. Прил. 285.

Шевница—см. Шавница

Шепеличи, село въ Овручскомъ пов., Прил. 232.

Шепеличи Новые, село въ Овручскомъ пов., Прил. 317, 318.

Шепель, Шепле или Шепля, село въ Луцкомъ пов., 584, 585.

Шепетовка, село въ Кременецкомъ пов., 242.

Шибеная, село въ Кременецкомъ пов., 235.

Шивры, опустошенное село Константиновской волости, въ Кременецкомъ пов., 291.

Шивры, другое опустошенное село Константиновской вол., въ Кременецкомъ пов., 291.

Шимковская земля, урочище въ Бѣломъ Стогѣ, въ Луцкомъ пов., 394.

Шираевка, волица, опустошенное село Заславск. вол., въ Луцкомъ пов., 292.

Шморки, опустошенное село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Шпални или Шпили, село Ивановской волости, въ Овручскомъ пов., Прил. 156.

Шпатовъ, село въ Луцкомъ пов., 479, 480.

Шпили—см. Шпални.

Шпичинцы, село Павлодеческой волости, въ Житомирск. пов., Прил. 153.

Шулжинская волость, въ Луцкомъ (?) пов., 290.

Шумбаръ, село въ Кременецкомъ пов.; Прил. 373, 378, 379.

Шумскъ, село въ Житомирскомъ пов., 303, 304.

Шуцьки, село въ Кременецкомъ (?) пов., Прил. 343, 344.

Шупарка, село въ Подольскомъ воев., Прил. 300.

Шушковичи, село въ Житомирскомъ пов., 4.

III.

Щеніевъ, село въ Житомирскомъ пов., 158, 311.

Щенютинскій ставъ, во Владимирскомъ пов., около Радович и Ляхова, 83, 84.

Щепютинъ, село во Владимирскомъ пов., 85.

Щесновцы, село въ Кременецкомъ пов., 235.

Щешевъ, село въ Житомирскомъ (?) пов., 539.

Щитинъ (считипъ), село во Владимирскомъ пов., 451—453.

Щуринъ (Счуринъ), село въ Луцкомъ пов., 293, 294.

Щурова, селище въ Брацлавскомъ пов., 26.

Ю.

Юлча или Ялча (?), село Лозовской вол., въ Овручск. пов., Прил. 221, 222.

Ю р д и н ц ы, опустошенное село Базалійской волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Ю р и л ь ч е, село въ Каменецкомъ пов., Прил. 301.

Ю р н о в щ и н а, село Веледницкой волости, въ Овручскомъ пов., 248; Прил. 194, 195.

Ю р о в к а, село Любарской волости, въ Кременецкомъ пов., 483, 484.

Ю р ь е в к а, село Бышевской волости, въ Житомирскомъ пов., Прил. 51.

Ю р ь е в к а, другое село Бышевской волости, Прил. 51.

Я

Я б л о н к а, село въ Луцкомъ (?) пов., 346.

Я б л о н о в к а, опустошенное село Полянской волости, въ Луцкомъ пов., 290.

Я б л о н о в к а, село въ Житомирскомъ пов., Прил. 551.

Я б л о н о в ь, мѣстечко въ Коломыйскомъ пов., Прил. 412.

Я в о р о в к а, опустошенное село Красной волости, въ Луцкомъ пов., 291.

Я г о д н о, село въ Владимирскомъ пов., 65, Прил. 76.

Я з в и н ы, урочище около с. Цинь, въ Луцкомъ пов., Прил. 620.

Я з л о в е ц ь, городъ въ Червоногородскомъ пов., Прил. 359.

Я н и м о в ц ы, опустошенное село Заславской волости, въ Луцкомъ пов., 292.

Я к у б о в ц ы, селище въ Брацлавскомъ пов., на р. Угорскомъ Тивичѣ, 26.

Я л о в и ц а, урочище около с. Циня, въ Луцк. пов., Прил. 619.

Я л ч а—см. Ю л ч а.

Я м п о д ь, мѣстечко въ Кременецкомъ пов., 574; Прил. 81, 244.

Я н е в и ч и, урочище въ Луцкомъ пов., около Шпакова, 480.

Я н к о в ц ы, село въ Житомирскомъ пов., 230.

Я н к о в ч е, село въ Винницкомъ пов., 582.

Я н у ш о в н а, городъ недалеко Бердичева, 373, 375.

Я р е ш к и, с. Павлочской вол., въ Житомирск. пов., Прил. 153.

Я р и м и ч и, опустошенное с. Остропольской вол., въ Луцк. 291.

Я р о в ѣ ц а, село въ Луцкомъ пов., 257, 356, 358.

Я р о с л а в ѣ и, село во Владимирскомъ пов., Прил. 109.

Я р о с л а в ѣ а. село Вчорайшенской волости, въ Житомирск.
пов., Прил. 153.

Я р о ш о в а, урочище въ Луцкомъ пов., около Богурна, 484.

Я р ы ш о в ѣ, мѣстечко въ Подольскомъ воев., Прил. 494.

Я с е н о в ѣ а, село въ Луцкомъ (?) пов., 293.

У Я с с ы, селище въ Брацлавскомъ пов., 23.

Я с т р е б ѣ н а, село Бышевской вол., въ Житомирск. пов.,
Прил., 51.

Я х н о в ѣ ц ы, село въ Кременецк., пов., 234.

Я ц к о в ѣ ц ы, опустошенное село Константиновской волости, въ
Кременецкомъ пов., 290.

ОГЛАВЛЕНІЕ

Стран.

- I. Судебное рѣшеніе по дѣлу объ угнетеніи панами Лысаковскими крестьянъ имѣній Миркова и Верхоставья, арендованныхъ ими у паніи Холоневской. 1655 г., Февраля 27. 1.
- II. Инвентарь села Пашовой, съ перечисленіемъ живущихъ въ немъ крестьянъ, принадлежащаго имъ скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1655 г., Марта 18. 5.
- III. Инвентарь села Каменной Горы. 1655 г., Апрѣля 21. 8.
- IV. Жалоба отъ имени князя Вацлава Четвертинскаго на крестьянъ пана Корытинскаго изъ села Вишнева, о томъ, что они, арестовавъ его крестьянина, осудили его на смерть. 1659 г., Мая 9. 10.
- V. Жалоба отъ имени пана Ольшановскаго на пана Закржевскаго, разогвавшего своими притѣсненіями всѣхъ крестьянъ изъ находившагося у него въ заставѣ имѣнія Целза. 1659 г., Мая 17. 12.
- VI. Судебное разслѣдованіе и приговоръ громадскаго суда о воровствѣ крестьяниномъ Василіемъ Горедичикомъ у разныхъ лицъ скота и вещей. 1659 г., Августа 2. 13.
- VII. Жалоба Брацлавскаго подкоморія князя Стефана Святополка—Четвертинскаго на панію Загоровскую о нападеніяхъ на его крестьянъ, нанесеніи имъ побоевъ и грабежахъ. 1660 г., Марта 6. 19.
- VIII. Подписка паніи Вильчинской и крестьянина Остапковича о прекращеніи ими дѣла объ убійствѣ крестьянами пановъ Сварбковъ племянника Остапковича, крестьянина Похабскаго. 1660 г., Апрѣля 3. 24.
- IX. Жалоба игумена Луцкаго монастыря Тарасія Прокоповича на пана Станислава Поплавскаго, утопившаго

- монастырскаго крестьянина за нежеланіе его жить у Поплавскаго. 1660 г., Апрѣля 24. . . . . 26.
- X. Приговоръ къ инфаміи пана Адама Красицкаго за набѣдъ на имѣнія Казимира Красицкаго и учиненныя тамъ насилія, грабежи и убійство. 1662 г., Января 14. 28.
- XI. Жалоба капитана Цепевича о крестьянскомъ бунтѣ въ селѣ Сельцѣ противъ остановившагося тамъ отряда войскъ.—Донесеніе вознаго объ осмотрѣ избитаго солдата изъ того же отряда. 1663 г., Февраля 13. 35.
- XII. Инвентарь села Ворокомля, составленный въ 1651 году, съ подробнымъ исчисленіемъ крестьянскихъ платежей. 1663 г., мая 1. . . . . 37.
- XIII. Жалоба Владимирскаго земскаго судьи, Яна Загоровскаго, на арендатора имѣнія его Цевеличъ, пана Петра Васильковскаго, о чрезмѣрномъ отягощеніи крестьянъ работою и поборами и объ истязаніи одного изъ нихъ.—Донесеніе вознаго по тому же дѣлу. 1663 г., Юня 20. 40.
- XIV. Жалоба отъ имени Парнавскаго подчашаго Войцѣха Чермивскаго на поручика Казимира Родкевича о неправильномъ представленіи въ гродскій Владимирскій судъ обокравшаго Родкевича крестьянина жалобщика, и на гродскій судъ о незаконномъ принятіи этого дѣла къ разсмотрѣнію. 1663 г. Сентября 6. . . . . 44.
- XV. Жалоба Владимирскаго униатскаго епископа Яна—Михаила Поцел на Пинскаго подкоморія Яна-Карла Дольскаго о нападеніи послѣдняго съ отрядомъ вооруженныхъ людей на униатскую церковь въ селѣ Ильбижѣ, которую они разрушили до основанія, а изъ бревенъ отъ разрушенной церкви хотѣли сдѣлать висѣлицу и повѣсить на ней мѣстнаго священника, но послѣдній успѣлъ скрыться. 1663 г., Сентября 28. 47.
- XVI. Инвентарь имѣній Дерптскаго стольника Шаснаго Тышкевича: Королевки, Кристиновки, Бышева и другихъ. 1664 года..... . . . . 49.
- XVII. Жалоба пана Куровскаго и паніи Маньковской на крестьянъ послѣдней, взбунтовавшихся, избившихъ и изранившихъ ея слугу, и нападавшихъ на самую помещицу. 1664 г., Января 22. . . . . 52.
- XVIII. Жалоба пановъ Гавсовичей-Шостаковскихъ на пана Куберскаго, о томъ, что когда у нихъ пропалъ хлѣбъ, и слѣдъ привелъ къ имѣнію Куберскаго, то послѣдній отказалъ въ приказаніи своимъ крестьянамъ либо от-

- вести слѣдъ дальше, либо вознаградить за пропажу.
1664 г., Февраля 12. . . . . 54.
- XIX. Жалоба пана Юшковскаго, на князя Федора Святополка-Четвертенскаго о томъ, что послѣдній вынудилъ его подписать различные документы, грозя въ противномъ случаѣ смертью за двоеженство, такъ какъ Юшковскій, во время козацкаго возстанія, женился было; для спасенія своей жизни, на крестьянкѣ Четвертенскаго, а впослѣдствіи вступилъ во вторичный бракъ со шляхтянкою. 1664 г., Февраля 26. . . . . 57.
- XX. Жалоба пана Ольшанскаго на пановъ Закревскихъ объ угнетеніи и разореніи крестьянъ въ арендуемомъ у него имѣніи Целжѣ. 1664 г., Марта 14 . . . . . 61.
- XXI. Жалоба пана Куберскаго, на крестьянъ села Котова о томъ, что они содѣйствовали козакамъ нападать на его дворъ, служили имъ проводниками, и т. д. 1664 г., Марта 15. . . . . 63.
- XXII. Жалоба пановъ Домбровскихъ на поручика козацкой хоругви Кіевскаго воеводы Выговскаго, Радлинскаго, о томъ, что онъ сверхъ всякихъ утѣсненій въ имѣніяхъ жалобщиковъ мѣстечкѣ Оратовѣ и селѣ Оратовкѣ, самовольно записалъ тамошнихъ крестьянъ въ козаки. 1664 г., Марта 18. . . . . 66.
- XXIII. Инвентарь части села Житановъ, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1664 г., Марта 27. . . . . 69.
- XXIV. Приговоръ копнаго суда, по которому крестьяне села Севуня, принадлежащаго пану Достоевскому, неявившіеся на копу, должны удовлетворить крестьянъ села Бучила, у которыхъ на поляхъ покраденъ былъ хлѣбъ. 1664 г., Августа 13. . . . . 70.
- XXV. Объявленіе отъ имени пана Люшковскаго о томъ, что панъ Достоевскій отказался исполнить приговоръ копнаго суда по дѣлу объ ограбленіи на поляхъ Люшковскаго крестьянскаго хлѣба, а также коней и воловъ. 1664 г., Августа 30. . . . . 72.
- XXVI. Жалоба пани Бончальской на пановъ Кашевскихъ о нарушеніи условія объ арендованіи ею у нихъ имѣнія, угнетеніи крестьянъ и разгонѣ ихъ, и проч. 1664 г., Октября 31 . . . . . 75.
- XXVII. Жалоба отъ имени пани Сенютинной на арендатора ея имѣній: Ольшаншцы, Волоскаго и Скроботовки, пана

- Дкубовскаго, объ угнетеніи ея крестьянъ. 1665 г.,
 Января 24. . . . . 79.
- XXVIII. Жалоба пана Яна Совинскаго на управлявшаго его
 имѣніемъ Верховною, Людвика Раковича, объ угнетеніи
 имъ его крестьянъ и разореніи имѣнія. 1665 года,
 Апрѣля 1. . . . . 82.
- XXIX. Донесеніе вознаго о наложеніи имъ ареста на крестьянъ,
 бѣжавшихъ изъ имѣнія Бердичевского кармелитскаго
 монастыря въ село Кустынь. 1665 г., Апрѣля 27.. 86.
- XXX. Жалоба пана Кулаковскаго о разореніи панею Ко-
 зицею имѣнія Дадковичъ, на которое онъ имѣетъ
 права наследства. 1665 г., Іюля 14. . . . . 87.
- XXXI. Жалоба пани Стрыбунецкой на ксендза Гпатовскаго,
 отнимающаго у нея земли, прогнавшаго православнаго
 священника и поселившаго въ его домъ «дударя», съ
 цѣлю, чтобы онъ своею игрою мѣшалъ православ-
 ному богослуженію. 1665 г., Іюля 24. . . . . 89.
- XXXII. Жалоба слуги Запорожскаго гетмана Павла Тетери,
 шляхтича Покленковскаго, на пана Кухарскаго, убив-
 шаго напавшуюся было у него женщину. 1665 г.,
 Октября 23. . . . . 92.
- XXXIII. Жалоба отъ имепи Брацлавскаго старосты, Павла
 Тетери, на управлявшаго арендованнымъ у него селомъ
 Полицами шляхтича Кухарскаго, объ угнетеніи тамош-
 нихъ крестьянъ и изнасилованіи крестьянскихъ дѣву-
 шекъ и женщинъ. 1666 г., Іюля 1. . . . . 95.
- XXXIV. Жалоба пана Калусовскаго на пана Вержбицкаго,
 обѣщавшаго вѣшать при встрѣчѣ его крестьянъ.
 1666 г., Іюля 6. . . . . 98.
- XXXV. Жалоба намѣстника хоругви ротмистра Самуила Лаща,
 Александра Глосковскаго, на пана Жвана за нападеніе съ
 крестьянами на его отрядъ во время ночлега и под-
 жогъ корчмы. 1666 г., Сентября 25. . . . . 99.
- XXXVI. Жалоба пана Карсницкаго на Киевскаго стольника
 Яна-Александра Хребтовича, объ убійствѣ крестьянина.
 1666 г., Нолбря 8. . . . . 101.
- XXXVII. Цвентарь села Руснова, съ исчисленіемъ крестьянъ
 и ихъ повинностей. 1667 г., Іюня 27. . . . . 103.
- XXXVIII. Жалоба пана Вышпольскаго, на пана Дыховскаго о
 незаконной продажѣ я залогъ не принадлежащихъ ему
 крестьянъ. 1671 г., Іюня 28. . . . . 106.

- XXXIX. Актъ судебной передачи имѣній Добратина и Букоймы, присужденныхъ панамъ Линчевскимъ отъ Волынскаго каштеляна Яна-Франциска Любовицкаго; при передачѣ судомъ составленъ списокъ имущества крестьянъ и ихъ повинностей. 1671 г., Ноября 13. 107.
- XL. Росписка пана Федора Павши, пану Семену Мошковскому въ полученіи удовлетворенія за убитаго Мошковскимъ крестьянина Павши. 1676 г., Января 16. . 115.
- XLI. Жалоба отъ имени Мстиславскаго земскаго судьи, Стефана Воронцакаго—Маркевича, на пана Барла-Юрія Милькевича, объ угнетеніи имъ крестьянъ въ имѣніяхъ Воронцакаго. 1678 г., Юля 4. . 117.
- XLII. Дарственная запись отъ пани Калусовской, въ пользу пани Вержбицкой, на крестьянина и винокурую, съ правомъ переселить перваго и перенести послѣднюю въ свое имѣніе. 1679 г., Мая 30. . 120.
- XLIII. Жалоба паповъ Тышкевичей на пановъ Копарскихъ, о захватѣ земель, насильственнымъ уводѣ крестьянской семьи, грабежѣ крестьянскаго имущества, истязаніяхъ и проч. 1679 г., Сентября 28. . 123.
- XLIV. Списокъ крестьянъ села Заржицка, съ перечисленіемъ имѣющагося у нихъ рабочаго скота и лошадей. 1679 г., Ноября 7. . 125.
- XLV. Подробное перечисленіе разнаго рода вымогательствъ и убытковъ, причиненныхъ Черниговскимъ воеводою Стациславомъ-Казимиромъ Беневскимъ и паномъ Касперомъ Куницкимъ, жителямъ мѣстечка Берестечка и принадлежащей къ нему волости. 1680 г., Юня 5. 126.
- XLVI. Универсалъ Луцкаго старосты Аонасія Мюнчипскаго, къ обывателямъ Луцкаго повѣта, о сборѣ съ оружіемъ для исполненія судебного рѣшенія по дѣлу пана Чечеля съ паномъ Радлинскимъ. 1680 г., Декабря 7. . 136.
- XLVII. Дарственная запись отъ пана Андрея Гулевича, пани Кристины Хржонстовской на крестьянина, бѣжавшаго въ ея имѣніе и тамъ поселившагося. 1681 г., Февраля 25. . 137.
- XLVIII. Жалоба игумена Луцкаго монастыря Мелетія Любичкаго и всего Луцкаго братства, на слугу Велюнскаго стольника Франциска Венжина, Яна Говирскаго, о нападеніи на монастырское имѣніе, грабежѣ и истязаніи крестьянъ. 1681 г., Сентября 16. . 140.

- XIX. Письмо Сондецкаго старосты Яна Липскаго къ уряднику своего Барашовскаго имѣнія Шуминскому, чтобы тотъ не угнеталъ крестьянъ. 1682 г., Февраля 7. . 144.
- L. Жалоба пана Михаила Скипора на Кіевскаго стольника Яна Проскуру Суцанскаго и другихъ лицъ о нападении на него на дорогѣ, нанесеніи ему побоевъ, и объ уводѣ его крестьянъ. 1682 г. Сентября 22. . 146.
- LI. Донесеніе вознаго о томъ, что урядникъ слободы Лубянки, принадлежащей пану Стецкому. Станиславъ Домбровский, отказался выдать бѣжавшихъ на «слободу» изъ Чернобыльской волости, принадлежащей пану Сапѣгѣ, крестьянъ. 1682 г., Декабря 31. . 150.
- LII. Списокъ жителей мѣстечекъ Паволочя и Котельни и перечисленіе пустыхъ селъ, принадлежащихъ къ этимъ мѣстечкамъ, а также къ Ружину, Вчерайшему и Гродку. 1683 г., Января 20—25. . 152.
- LIII. Списокъ жителей мѣстечка Иванкова и принадлежащихъ къ нему селъ. 1683 г., Февраля 5—6. . 154.
- LIV. Рѣшеніе Кіевскаго градскаго суда по дѣлу о панесеніи дворянами Богданомъ, Кирикомъ и Семеномъ Барановскими побоевъ дворянамъ Іосифу и женѣ его Авдотіи Барановскимъ же, ограбленіи ихъ и о составленіи незаконнымъ образомъ приговора копнаго суда по дѣлу о воровствѣ будто бы Іосифомъ Барановскимъ пчель. Судъ, отлагая окончательное рѣшеніе до разслѣдованія дѣла, приговариваетъ отвѣтчиковъ къ тюремному заключенію за то, что они собирали запрещенный закономъ копный судъ, отъ каковыхъ собраній будто бы происходятъ крестьянскіе бунты. 1684 г., Октября 25. 157.
- LV. Подробное исчисленіе грабежей, произведенныхъ жолнерами въ Веледницкой волости, принадлежащей Овручскому старостѣ Франциску Потоцкому. 1687 г., Юня 26. 163.
- LVI. Жалоба пана Свяцкаго на пана Корытка, сначала славившаго къ себѣ его слугу Климашевича, обѣщаніемъ женить его на своей служанкѣ, а потомъ убившаго Климашевича. 1688 г. Юня 2. . 198.
- LVII. Жалоба пана Прушинскаго на Вилькомирскаго подчашаго Дмитрія Жабокрицкаго за уводъ его крестьянъ со всѣмъ ихъ имуществомъ и за нанесеніе побоевъ возному, явившемуся въ имѣнія Жабокрицкаго для арестованія этихъ крестьянъ. 1689 г., Августа 26. 200.

- LVIII. Жалоба поручика папцырной хоругви, Константина Шумлянскаго, на дворянъ Венцеслава Стецкаго и Елену Корытковую о томъ, что они потворствуютъ буйству своихъ крестьянъ, которые, по вауцению священника Василія Сливченка и при помощи квартирующихъ у нихъ жолнеровъ, напали на дорогъ на Шумлянскаго, избили его и ограбили. 1690 г., Апрѣля 26. 202.
- LIX. Сравнительныя свѣдѣнія о числѣ жителей въ имѣніяхъ пана Михаила—Федора Ельца въ 1691 году и передъ началомъ козацкихъ войнъ. 1691 г., Марта 20. 206.
- LX. Жалоба отъ имени стражника Полѣскаго, Василія Искрицкаго, на Дымирскихъ старостъ Кристофа и Петра Ласковъ и ихъ управляющаго дворянина Базимира Скорупскаго о томъ, что они сами и подданные Дымирскаго староства, съ ихъ разрѣшенія, захватили земли и истребили лѣса, принадлежащіе къ Демидову, имѣнію Искрицкаго. При изложеніи дѣла обозначаются отношенія крестьянъ къ своимъ «отчизнамъ», представляется фактъ, доказывающій право помѣщика казнить смертію крестьянъ, и излагаются разныя подробности обычнаго права. 1691 г., Іюля 7. 209.
- LXI. Универсаль Луковскаго старосты Андрея Дрогоевского къ крестьянамъ своихъ полѣсскихъ имѣній о томъ, чтобы они вполне повиновались арендатору его, пацу Гурчипскому, подъ страхомъ наказанія. 1691 г., Октября 6. 217.
- LXII. Жалоба Кіевского подсудка Яна Олизара-Волчкевича на пановъ Миляповскихъ о завладѣніи имѣніями Волчками и Гуменниками, разгонъ оттуда крестьянъ и другихъ разореніяхъ. 1691 г., Августа 9. 218.
- LXIII. Показаніе обывателей Кіевского воеводства, производившихъ разслѣдованіе о принадлежности бортныхъ деревъ, спорныхъ между Чернобыльскими доминиканами и владѣльцемъ Чернобыльскаго имѣнія 1692 г. Октября 14. 220.
- LXIV. Жалоба отъ имени Брацлавскаго ловчаго Яна-Антоня Потоцкаго на шляхтянку Бильскую, объ оказаніи ею содѣйствія его слугѣ и крестьянину въ бѣгствѣ за Днѣпръ. 1697 г., Апрѣля 11. 222.
- LXV. Подтвердительная грамота короля Августа II объ освобожденіи нѣсколькихъ крестьянъ короннаго имѣнія Бѣльчи отъ податей и повинностей, взаменъ чего

- оня должны отбивать военную службу. 1698 г.,
Февраля 4. . . . . 225.
- LXVI. Жалоба пана Ельца на арендатора его имѣній пана
Буткевича объ истязаніяхъ крестьянъ и убійствѣ
одного изъ нихъ. 1698 г., Марта 5. . . . . 227.
- LXVII. Жалоба подоляскаго чашника Самуила Шумлянскаго,
на зятя своего, Кіевскаго чашника Александра Трже-
цяка, о томъ, что Тржецякъ угнетаетъ свою жену и
насилуетъ крестьянокъ, изъ которыхъ онъ одну от-
нялъ у мужа, а другую лишилъ невинности. 1698 г.,
Марта 8. . . . . 229.
- LXVIII. Жалоба отъ имени пана Людвика Манецкаго на
Житомирскаго чашника Григорія Яна Польчевскаго, о
томъ, что послѣдній насильно собираетъ медовую дань
съ крестьянъ жалобщика, при чемъ бьетъ и истязаетъ
ихъ. 1699 г., Апрѣля 28 . . . . . 232.
- LXIX. Удостовереніе, данное Махметомъ-пашой шляхтичу
Гораздовскому въ томъ, что выкупленный послѣднимъ
у Махмета крестьянинъ Алексѣй обязался за это быть
вѣчно крѣпостнымъ Гораздовскаго. 1699 г., Іюля 26. 234.
- LXX. Жалоба пановъ Дедовичей—Трипольскихъ на Овруч-
скаго подстоля Федора Павшу о претензіяхъ по вла-
дѣнію имѣніемъ, и между прочимъ о томъ, что Павша
обвинилъ ихъ въ повѣшеніи принадлежащаго ему крестья-
нина, тогда какъ на самомъ дѣлѣ крестьянинъ этотъ
былъ повѣшенъ за воровство по приговору коннаго
суда. 1699 г., Октября 20. . . . . 235.
- LXXI. Жалоба Овручскаго подстоля Федора Павша на
пановъ Трипольскихъ, о разныхъ убыткахъ по имѣнію,
а также о повѣшеніи принадлежащаго ему крестья-
нина и о конфискаціи имущества послѣдняго. 1699 г.,
Октября 22. . . . . 241.
- LXXII. Жалоба отъ имени всей панцирной хоругви падьвор-
наго Литовскаго маршала князя Януша Вишневецкаго
на крестьянъ села Кудринецъ и управляющаго этимъ
имѣніемъ пана Высоцкаго, о нападеніи на поставлен-
ный отъ этой хоругви пикетъ, нанесеніи побоевъ
пахолкамъ и ограбленіи «товарища».—Донесеніе воз-
наго объ освидѣтельствованіи имъ избитыхъ пахол-
ковъ. 1700 г., Мая 17. . . . . 244.
- LXXIII. Приговоръ Луцкаго гродскаго суда по дѣлу о на-
вѣдѣ пановъ Стемпковскихъ на имѣніе вдовы Ново-

- грудскаго подкоморія Вазимира Шлюбича — Заленскаго, село Хойники, убійствѣ крестьянки, заключеніи въ тюрьму и истязаніяхъ другихъ крестьянъ; судъ приговорилъ Стемповскихъ къ баниціи, а участниковъ наѣзда — шляхтичей къ инфаміи, а лацъ несвободнаго состоянія — къ смертной казни. 1700 г., Мая 25. . 246.
- LXXIV. Жалоба заставной владѣлицы села Гаекъ, паніи Путошинской, на вотчинника этого имѣнія, пана Будзишевскаго, о причиненіи ей разныхъ убытковъ и разореніи крестьянъ, въ чемъ Будзишевскій должно обвинялъ самое Путошинскую. 1701 г., Января 31. 255
- LXXV. Приговоръ къ смертной казни крестьянъ Емельяна и Давида Шишлиговъ за кражу съ помѣщичьяго гумна нѣсколькихъ мѣръ хлѣба. 1702 г., Марта 2 и 12. 258.
- LXXVI. Жалоба дворянина Ивана — Михаила Корженевскаго на управляющаго Лабунскою волостью дворянина Станислава Гржибовскаго о томъ, что онъ съ помощію Влаховъ и козаковъ, нанятыхъ и городовыхъ, напалъ на село Корженевскаго, Букшинъ, выкочевалъ оттуда въ Лабунъ крестьянъ, а погону собранную Корженевскимъ, оружіемъ отразилъ. Факты эти подтверждаются свидѣтельствомъ вознаго. 1702 г., Іюля 14. 261.
- LXXVII. Жалоба пановъ Скипоровъ на Житомирскаго войскаго Захарія Яна Богущаго и пановъ Виноградскихъ о притѣсненіи крестьянъ въ селѣ Метыйкахъ, присвоеніи мыта и другихъ претевзійхъ. 1702 г., Іюля 14. 265.
- LXXVIII. Жалоба Житомирскаго подчашаго Стефана Петра Ржевичкаго на шляхтянку Браницкую, бывшую передъ тѣмъ въ замужествѣ за его крестьяниномъ, объ увозѣ оставшагося послѣ ея перваго мужа имущества и прижитаго съ нимъ сына, котораго Ржевичкій считаетъ своимъ крѣпостнымъ. 1703 г., Іюля 24. 268.
- LXXIX. Жалоба священника селенія Сивокъ, Тимофел, на пановъ Михаила и Константина Боженцовъ-Еловицкихъ о захватѣ имущества, оставшагося послѣ смерти отца жалобщика, «засѣдалаго» крестьянина того же селенія Сивокъ, незадѣлго до смерти перешедшаго на жительство въ имѣніе Еловицкихъ Лановцы. 1703 г., Іюля 30. 272.
- LXXX. Жалоба Житомирскаго стольника Адама Путошинскаго на крестьянъ села Коршова о томъ, что они способствовали бѣгству многихъ крестьянъ изъ имѣній

- его Гати и Вокютина и скрывали у себя, какъ ихъ самихъ, такъ и ихъ имущество. 1704 г., Марта 11. 273.
- LXXXI. Постановленіе Луцкаго городскаго суда объ отсрочкѣ рѣшенія дѣла между Житомирскимъ подчашиимъ Стефаномъ-Петромъ Ржещицкимъ и бывшею въ замужествѣ за его крестьяниномъ шляхтянкою Браницкою. 1704 года., Апрѣля 19 . . . . . 275.
- LXXXII. Явка въ Кременецкія градскія книги списка ссудѣ деньгами и хлѣбомъ, выданныхъ крестьянамъ села Подгайчикъ, при поселеніи ихъ на слободѣ. 1704 г., Мая 30 . . . . . 277.
- LXXXIII. Жалоба Черниговскаго стольника Александра Коссаковского, владѣльца имѣнія Романова, на арендатора этого имѣнія, пана Витославскаго, объ угнетеніи и разореніи крестьянъ. 1704 г., Августа 27. . . . . 280.
- LXXXIV. Жалоба Овручскаго скарбника Юрія Линевскаго на Кіевскаго подстоля Данила Боженца-Еловицкаго о различныхъ насиліяхъ въ имѣніи Дятковичахъ и, между прочимъ, о захватѣ въ крѣпостные дѣтей тамошняго священника. 1705 г., Ноября 12 . . . . . 281.
- LXXXV. Жалоба шляхтянки Баховской на крестьянъ села Матыекъ объ убійствѣ ея мужа, бывшаго въ этомъ имѣніи управляющимъ. 1707 г., Іюня 9 . . . . . 284.
- LXXXVI. Перечень разнаго рода притѣсненій, причиненныхъ арендаторомъ имѣнія Любохова тамошнимъ крестьянамъ. 1707 г., Іюля 11 . . . . . 288.
- LXXXVII. Донесеніе вознаго объ освидѣтельствованіи имъ крестьянина Василія Фомина, наказаннаго дворяниномъ Марковскимъ, у котораго онъ состоялъ въ услуженіи до своего закрѣпощенія вслѣдствіе женитьбы на крестьянкѣ. 1707 г., Сентября 22 . . . . . 294.
- LXXXVIII. Жалоба Новогрудскаго мечника Михаила Балабана на аренднаго владѣльца его имѣнія Бытня, Дѣмбовскаго, о разореніи этого имѣнія и притѣсненіи крестьянъ, вслѣдствіе чего они всѣ разбѣжались. 1709 г., Апрѣля 4 . . . . . 296.
- LXXXIX. Жалоба Кіевскаго войскаго Марка Аксака на крестьянъ села Костюховки, убившихъ слугу его Погребецкаго, посланнаго въ погоню за ними. 1709 г., Іюня 13 . . . . . 297.
- XC. Показанія крестьянина Данка, обвиняемаго въ коно-

- крадствѣ, о его прежней жизни и переселеніяхъ. 1709 г., іюня 23 . . . . . 300.
- ХСІ. Объявленіе товарища Пятигорской хоругви Валеріана Верцинскаго о томъ, что онъ, вмѣстѣ съ другими лицами, завладѣли имуществомъ встрѣтившихся имъ въ дорогѣ подозрительныхъ безпаспортныхъ людей, которымъ и подѣлились между собою. 1710 г., Іюля 4. 302.
- ХСІІ. Тяжба между двумя мѣщанами города Выжвы объ оскорбленіи за то, что одинъ изъ нихъ, будучи присяжнымъ, заставилъ сына другого мѣщанина принять участіе въ тѣлесномъ наказаніи крестьянской дѣвушки. 1712 г., Января 20 . . . . . 303.
- ХСІІІ. Жалоба Кіевскаго чашника Вацлава Стецкаго, на чашника Брестъ-Куявскаго Яна Куровицкаго, объ увозѣ изъ его села Калусова всѣхъ крестьянъ, включая и дворовую прислугу, съ ихъ скотомъ и имуществомъ. 1712 г., Іюля 18 . . . . . 305.
- ХСІV. Заявленіе аренднаго владѣльца села Пищатынецъ, Гаврила Водарацкаго, о бѣгствѣ «безъ всякой причины» одного изъ тамошнихъ крестьянъ и объ отказѣ остальныхъ отбывать повинности за бѣжавшаго, такъ какъ они считаютъ себя некрѣпостными, пользующимися правомъ свободного перехода. 1713 г., Марта 3. 308.
- ХСV. Списокъ крестьянъ, поселенныхъ въ Приборецкой волости аренднымъ владѣльцемъ ея, Кіевскимъ подстолиимъ Александромъ Тржецякомъ, послѣ вступленія его во владѣніе этимъ имѣніемъ. 1712 г., Октября 3. 310.
- ХСVІ. Объявленіе владѣльца села Васьковчикъ, пана Станислава Керекеша, о томъ, что имѣніе его, вслѣдствіе козацкихъ войнъ, совершенно опустѣло. 1713 г., Августа 25 . . . . . 312.
- ХСVІІ. Жалоба Галицкаго чашника Франциска Богуша на дворянина Стефана Поповскаго о наѣздѣ на село Кудыевцы и увозѣ оттуда крестьянъ и слободичей. 1714 г., Октября 27 . . . . . 313.
- ХСVІІІ. Жалоба игуменьи Селецкаго монастыря Александры Кулевской на Оршанскаго скарбника Антона Шеміота и слугу его Иванкевича о томъ, что послѣдній напалъ на домъ монастырскаго крестьянина, отказавшаго выдать за него въ замужество свою дочь, и причинилъ многія насилія, въ чемъ послѣ принялъ участіе и самъ Шеміотъ. 1719 г., Февраля 7 . . . . . 314.

- ХСІХ. Жалоба Кіевскаго подчашаго Криштофа Манецкаго на Стародубскаго подстоля Яна Чеховскаго объ угнетеніи крестьянъ въ имѣніи Новыхъ Шепеличахъ. 1719 г., Іюня 16 . . . . . 317.
- С. Жалоба дворянъ Проскуровъ на управлявшаго ихъ имѣніями дворянина Барановскаго о томъ, что онъ притѣснялъ крестьянъ, двоихъ убилъ, а многихъ разогналъ. 1719 г., Октября 31. . . . . 319.
- СІ. Жалоба Житомирскаго подчашаго Михаила Павши на пана Потоцкаго о передержательствѣ бѣжавшей отъ Павши дѣвочки, оставленной у него ея матерью во время годада 1721 г., Января 2 . . . . . 320.
- СІІ Жалоба пановъ Фальковскихъ на Черниговскаго ловчаго Томаша Витковскаго о несправедливомъ обвиненіи ихъ въ утопленіи будто бы крестьянина князя Юрія-Доминика Любомирскаго. 1721 г., Мая 7 . . . . . 323.
- СІІІ. Жалоба отъ имени Кіевскаго стольника Іосифа Олизара-Волчкевича, на поручика панцырной его хоругви, Фелиціана Воляновскаго, о различныхъ насиліяхъ, совершенныхъ надъ крестьянами Коростышевскаго имѣнія Олизара. 1722 г., Мая 5 . . . . . 326.
- СІV. Позовъ къ суду пановъ Фальковскихъ по дѣлу объ утопленіи ими бѣглаго крестьянина, поселившагося въ имѣніи князя Юрія-Доминика Любомирскаго. 1722 г., Мая 9 . . . . . 328.
- СV. Позовъ къ суду Мстиславскаго подчашаго Яцка Подгородецкаго по дѣлу объ увозѣ въ его имѣніе крестьянина изъ имѣнія Теребовльскаго стольника, Александра-Жигмонта Годлевскаго, м. Чайковки. 1722 г., Іюля 7 . . . . . 331.
- СVІ. Жалоба Кіевскаго земскаго судьи Александра Немрича на вдову Холмскаго каштеляна Елену Красицкую о ваѣздѣ на имѣніе его Велицкъ. 1724 г., Марта 11. 333.
- СVІІ. Рѣшеніе магистратскаго суда мѣстечка Выжвы по дѣлу между крестьяниномъ и священникомъ, о правѣ пользованія землей. 1625 г., Сентября 7 . . . . . 336.
- СVІІІ. Позовъ къ суду пановъ Севюты и Студницкаго по дѣлу о продажѣ первымъ изъ нихъ послѣднему чужихъ и незасидѣлыхъ крестьянъ. 1725 г., Декабря 4. 337.
- СІХ. Жалоба отъ имени Житомирскаго мечника Михаила Прушинскаго на аренднаго владѣльца имѣнія его Черногаецъ, Жидачевскаго ловчаго Войцѣха Пленшу,

- объ угнетеніи Темногаецкихъ крестьянъ. 1726 г.,
Января 29 . . . . . 339.
- СХ. Жалоба заставнаго владѣльца части села Борокъ,
дворянина Старчевскаго, на вотчинника этого имѣнія,
Житомирскаго мечника Михаила Прушинскаго, о захватѣ
крестьянскаго скота и другихъ притѣсненіяхъ крестья-
намъ и жалобщику. 1726 г., Февраля 4 . . . . . 341.
- СХІ. Актъ судебной оцѣнки воловъ, задержанныхъ Креме-
нецкимъ земскимъ коморникомъ Михаиломъ Подгор-
скимъ у своихъ крестьянъ, съ цѣлью удержать послѣд-
нихъ отъ бѣгства. 1726 г., Февраля 15 . . . . . 343.
- СХІІ. Письмо Бѣлоцерковскаго старосты Яна Яблоновскаго
къ своему управляющему Хмелевскому, съ приказані-
емъ отвести мѣсто для поселенія Кіевскому мѣщанину
Михаленку, заключившему съ Яблоновскимъ контрактъ
на аренду земли, но прогнанному оттуда сосѣднимъ
владѣльцемъ. 1727 г., Іюля 23 . . . . . 345.
- СХІІІ. Инвентарь половины села Новоселокъ, съ перечисле-
ніемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота и отбываемыхъ
ими повинностей. 1727 г., Ноября 10 . . . . . 347.
- СХІV. Обязательство, данное подъ присягой двумя Жито-
мирскими мѣщанами и крестьяниномъ, отдавать весь
свой заработокъ, въ теченіе десяти лѣтъ, на отстройку
сгорѣвшей іезуитской каплицы, такъ какъ пожаръ, по
ихъ собственному сознанію, произошелъ вслѣдствіе
ихъ недосмотра 1728 г., Апрѣля 22 . . . . . 348.
- СХV. Жалоба пана Волянскаго на паповъ Войнаровскихъ
о томъ, что крестьяне имѣнія ихъ Горошекъ поклеи-
ли боргныя деревья на присужденной ему землѣ и
воспротивились основанію на ней слободы Праги.
1728 г., Мая 12 . . . . . 350.
- СХVІ. Жалоба дворянина Яна Красовскаго на Овручскаго
мечника Іосифа Звержховскаго объ угрозахъ и оскор-
бленіяхъ за то, что Красовскій принялъ къ себѣ не-
захотѣвшихъ жить у Звержховскаго похожихъ людей.
1728 г., Іюня 2 . . . . . 352.
- СХVІІ. Актъ судебной передачи имѣнія Острожской орди-
націи, села Мытынецъ, находившагося во владѣніи
дворянъ Свентоховскихъ, во владѣніе князьямъ Сангу-
шамъ, причемъ составленъ инвентарь имѣнія и пере-
пись крестьянъ съ ихъ семействами и рабочимъ ско-
томъ. 1728 г., Августа 18 . . . . . 358.

- СХІХ. Показаніе подъ пыткой крестьянки Бортниковой, обвиняемой въ дѣтоубійствѣ, о своей прежней жизни и переселеніяхъ. 1728 г., Декабря 30 . . . 358.
- СХХ. Приговоръ къ баниціи аренднаго владѣльца имѣнія Краковскаго каштеляна, князя Януша Вишневецкаго, села Любинець, пана Лагановскаго, за угнетеніе крестьянъ въ этомъ имѣніи. 1731 г., Августа 18. . . 360.
- СХХІ. Судебное рѣшеніе по дѣлу о наѣздѣ управляющаго имѣніемъ графовъ Монисранси-де-Буи, мѣстечкомъ Прилукою, шляхтича Бедржицкаго, на имѣніе Краковскаго каштеляна, князя Януша Корибута-Вишневецкаго, село Середынцы, при чемъ были сдѣланы различныя насилія тамошнимъ крестьянамъ; судъ постановилъ удовлетворить во всемъ Вишневецкаго. 1733 г., Юля 15. 363.
- СХХІІ. Жалоба отъ имени Кіевскаго каштеляна Казимира Стецкаго на пана Кулика объ истязаніи крестьянина Стецкаго, подъ предлогомъ собиранія копнаго суда. 1733 г., Сентября 2 . . . 366.
- СХХІІІ. Приговоръ копнаго суда по дѣлу о воровствѣ шляхтичами Думинскими у шляхтичей Урбановскихъ сѣна, хлѣба и меду. 1733 г., Октября 25 . . . 368.
- СХХІV. Донесеніе вознаго объ отдачѣ имъ на поручительство крестьянъ пана Червинскаго, бѣжавшихъ изъ села Жадекъ въ имѣніе Сендомирскаго воеводы, князя Юрія Любомирскаго. Позовъ къ суду Любомирскаго по тому же дѣлу. 1734 г., Января 7 . . . 370.
- СХХV. Опись имѣнія Загаецъ и части Шумбара, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ повинностей и полученнаго нѣкоторыми изъ нихъ вспомошествованія отъ владѣльца. 1734 г., Февраля 27 . . . 373.
- СХХVІ. Описаніе имѣній дворянина Михаила Ледоховскаго, мѣстечка Перенятина, селъ Подзамча и Комаровки и усадебъ въ Кременцѣ, съ подробнымъ перечисленіемъ состоящихъ въ этихъ имѣніяхъ крестьянъ, находящагося у нихъ собственнаго и помѣщичьяго рабочаго скота и отбываемыхъ ими повинностей. 1735 г., Января 2—5 . 380.
- СХХVІІ. Явка инвентаря села Охлопова, съ перечисленіемъ крестьянъ, рабочаго скота ихъ и отбываемыхъ ими повинностей. 1735 г., Сентября 2 . . . 404.
- СХХVІІІ. Постановленіе Каменецкаго мѣстскаго суда о допросѣ подъ пытку крестьянина Лихураша, обвиняемаго въ воровствѣ. 1737 г., Августа 3 . . . 406.

- СXXXIX. Показанія крестьянина Василя Петрикова сына, обвиняемаго въ воровствѣ.—Постаповленіе оурграбскаго суда о допросѣ обвиняемаго подѣ пыткой. 1738 г., Іюня 7 . . . . . 409.
- СXXX. Показанія на допросѣ съ пыткой крестьянина Рапьяка, онъ же Слободяникъ, обвиняемаго въ воровствѣ. 1738 г., Іюня 13 . . . . . 411.
- СXXXI. Жалоба отъ имени Виленскаго воеводы, великаго Литовскаго гетмана, князя Михаила-Сервація Вишневецкаго, на арендатора его имѣнія Гнилицы, Дрогичинскаго стольника Александра Гуровскаго, объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ, вслѣдствіе чего они угрожаютъ разойтись врозь. 1741 г., Января 3 . . . . . 413.
- СXXXII. Приговоръ копнаго суда въ городѣ Овручѣ по дѣлу о кражѣ шляхтичемъ Думинскимъ меду изъ бортей, принадлежащихъ разнымъ лицамъ. 1742 г., Мая 1—2. 414.
- СXXXIII. Актъ судебной передачи дворянѣ Маріи Гулевичевнѣ части имѣнія Грузятина, при чемъ исчисляются повинности и платежи крестьянъ. 1742 г., Мая 28 . . . . . 417.
- СXXXIV. Рѣшеніе Кіевскаго земскаго суда по обвиненію Брацлавскаго подстолія Глембоцкаго, владѣльца мѣстечка Кюдпи, въ неправильномъ разбирательствѣ дѣла между живущими въ Кюдпѣ шляхтичами, о воровствѣ, въ которомъ былъ обвиненъ возный Дидчукъ, по указанію знахаря 1746 г., Января 29 . . . . . 423.
- СXXXV. Запись о продажѣ Даниломъ Яковенкомъ еврею Безверхому участка земли; въ записи упомянуто, что Яковенко, желая поступить въ духовное званіе, былъ освобожденъ по этому поводу своимъ помѣщикомъ отъ крѣпостной зависимости. 1746 г., Іюня 13 . . . . . 425.
- СXXXVI. Показанія свидѣтелей по дѣлу между Гадяцкимъ старостою Стряжескимъ и старостой Гошинскимъ, Тарломъ, о захватѣ разнаго рода имущества. 1747 г., Марта 12 . . . . . 426.
- СXXXVII. Приговоръ къ повѣшенію крестьянина Тимоша Кузнецца, виновнаго въ многочисленныхъ кражахъ; приговоръ этотъ заключаетъ въ себѣ и показанія Тимоша о его прежней жизни и походахъ. 1748 г., Января 20 . . . . . 437.
- СXXXVIII. Жалоба Овручскаго скарбника Антона Левковскаго на Смоленскаго обознаго Станислава Венцлавовича и другихъ лицъ о наѣздѣ на село Старые Веледники,

- различныхъ насиліяхъ, грабежѣ и насильственномъ увозѣ въ великое княжество Литовское всѣхъ тамошнихъ крестьянъ. 1750 г., Апрѣля 20 . . . . . 440.
- CXXXIX. Жалоба Винницкаго скарбника Стефана Потоцкаго на вдову Кіевскаго ловчаго Северина Потоцкаго, по третьему мужу Лешницкую, объ угнетеніи его крестьянъ въ Веледницкой волости. 1750 г., Октября 3. 443.
- CXL. Отпускная, данная графомъ Адамомъ Тарломъ крестьянину Александру Лосевичу, вслѣдствіе желанія Тарла имѣть его священникомъ въ имѣніи своемъ Босырахъ. 1750 г., Сентября 23 . . . . . 444.
- CXLI. Отпускная отъ короннаго стольника Игнатія Гумецкаго крестьянину Василию Копейку. 1750 года, Ноября 29 . . . . . 446.
- CXLII. Жалоба жены Брацлавскаго подчашаго Антонины Дубравской на дворянъ Волковскихъ о томъ, что они, во время крестинъ въ ихъ домѣ, въ видѣ шутки оцопили на смерть табачной настойкой крестьянина жалобщицы. 1751 г., Юля 27 . . . . . 447.
- CXLIII. Дарственная запись отъ Житомирскаго войскаго Пюса Ерлича Житомирскому же бургграфію Михаилу Тржецяку на двороваго мольчика Иванка, который, какъ видно изъ самаго акта, былъ подаренъ самому Ерличу дворяниномъ Хмелинскимъ безъ права передавать его въ третьи руки. 1752 г., Февраля 8 . . . . . 448.
- CXLIV. Инвентарь имѣнія Трехтемировскаго старосты Шеніовскаго, села Григоровки, съ исчисленіемъ крестьянъ и ихъ повинностей. 1752 г., Апрѣля 24 . . . . . 450.
- CXLV. Показанія свидѣтелей по дѣлу о незаконномъ разбирательствѣ управляющимъ мѣстечка Шатавы, шляхтичемъ Гаевичемъ, вска крестьянина изъ мѣстечка Балины къ крестьянину посторонняго владѣнія, короннаго мечника Гумецаго, 1752 г., Юля 12 . . . . . 455.
- CXLVI. Показанія свидѣтелей по дѣлу жены Брацлавскаго каштеляна Констанціи Потоцкой съ аренднымъ владѣльцемъ имѣнія ея Мушкарова, Велюцскимъ ловчямъ Даниломъ Савичемъ, о разореніи имъ этого имѣнія и угнетеніи тамошнихъ крестьянъ. 1753 г., Юля 5—7. 458.
- CXLVII. Присяжныя показанія по дѣлу объ истязаніи Тербовльскимъ гродскимъ регентомъ, Скаржевскимъ, шляхтича Ортинскаго. Изъ показаній этихъ уснается поло-

женіе чиншевой шляхты и стремленіе землевладѣльцевъ въ полному ея закрѣпощенію. 1753 г., Октября 6. 473.

CXLVIII. Жалоба чиншевыхъ шляхтичей, живущихъ въ селѣ Городищѣ, на аренднаго владѣльца этого имѣнія Стефана Рышковскаго, о принужденіи ихъ къ отбыванію повинностей и о различныхъ насліяхъ. 1754 г., Февраля 5. 477.

CL. Жалоба Кременецкаго коморника Михаила Мысловскаго на Брацлавскаго скарбника Франциска Окинського, объ угнетеніи крестьянъ арендуемаго имъ селенія Василевки. 1754 г., Юня 5. 479.

CL. Жалоба Вискаго стольника Яна Хоецкаго на управляющаго имѣніями князя Іосифа Любомирскаго, Мальборгскаго подчашаго Богурайскаго, о самовольномъ увеличеніи инвентарныхъ повинностей при отдачѣ Хоецкому въ заставное владѣніе села Турбівки. 1754 г., Юня 25. 481.

CLL. Жалоба князя Франциска-Фердинанда Любомирскаго, на Пискаго стольника Михаила Бопыцкаго, объ угнетеніи крестьянъ села Юровки. 1754 г., Іюля 30. 483.

CLV. Донесеніе вознаго о видѣнномъ имъ опустѣніи мѣстечка Боды, въздѣствіе разоренія его владѣльцею Чацкою, по первому мужу Ганскою. 1754 г., Августа 8. 484.

CLIII. Жалоба регента коронной канцеляріи Іосифа Дунина-Карвицкаго, на униатскаго намѣстника Кіевской митрополіи, Холмскаго епископа Фелиціана Волошкевича, о наѣздѣ на имѣніе его село Пелешовку и объ учиненныхъ тамошнимъ крестьянамъ истязаніяхъ. 1754 г., Октября 12. 486.

CLIV. Актъ судебной передачи имѣнія Оздѣтчи, въ Луцкомъ повѣтѣ, изъ владѣнія жены Житомирскаго старосты Маріанны Лесницкой земскому подсудку Холмской земли Антону Людвигу Бонецкому, съ перечисленіемъ находящихся въ этомъ имѣніи крестьянъ и ихъ повинностей 1755 г., Февраля 20. 489.

CLV. Жалоба жены Житомирскаго старосты Маріанны Лесницкой на Хелмскаго подчашаго Войцеха Венжа, во владѣніи котораго находится имѣніе ея Оздѣтчи, о различныхъ убыткахъ и притѣсненіи тамошнихъ крестьянъ 1756 г., Февраля 23. 492.

CLVI. Показанія въ судѣ шляхтича Войтковскаго объ участіи его въ кражѣ лошадей, при чемъ онъ упоминаеть

- о смертной казни двухъ конозрадовъ по приказанію помѣщика 1756 г., Апрѣля 2. . . . . 493.
- CLVII. Жалоба Мстиславскаго скарбника Михаила Спендовскаго на владѣльца имѣнія Комаровки, Носовскаго старосты Михаила Стоинскаго, о томъ, что послѣдній, отдавая свое имѣніе въ заставу Спендовскому, составилъ непомѣрно отяготительный для крестьянъ инвентарь и сверхъ того принуждаетъ ихъ работать на самого себя. 1758 г., Января 5. . . . . 495.
- CLVIII. Жалоба Носовскаго старосты Михаила Стоинскаго на заставнаго владѣльца имѣнія его Комаровки, Мстиславскаго скарбника Михаила Спендовскаго, о притѣсненіи тамошнихъ крестьянъ и другихъ убыткахъ по имѣнію. 1757 г., Января 12. . . . . 499.
- CLIX. Жалоба Велятцкаго старосты Еловицкаго, владѣльца села Доманинки, на членовъ Кременецкаго гродскаго суда, о неправильныхъ дѣйствіяхъ при передачѣ ему этого имѣнія; жалоба эта выясняетъ злоупотребленіи откупщиковъ права проинаціи, при содѣйствіи имъ арендныхъ владѣльцевъ имѣнія, въ ущербъ крестьянамъ. 1758 г., Января 20. . . . . 500.
- CLX. Показанія чиншевыхъ шляхтичей Сумиславскихъ по обвиненію одного изъ нихъ въ кражѣ серебрянныхъ вещей; этими показаніями выясняется право суда и расправы помѣщиковъ надъ живущемою въ ихъ имѣніяхъ шляхтою. 1759 г., Февраля 14. . . . . 505.
- CLXI. Контрактъ объ отдачѣ Волинскимъ подстолиемъ Станиславомъ Манецкимъ имѣнія своего Островка въ аренду Парнавскому хорунжему Юсифу Славку. 1759 г., Апрѣля 3. . . . . 510.
- CLXII. Инвентарь села Турин, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, и отбиваемыхъ ими повинностей, и съ оцѣнкою посѣднихъ. 1759 г., Апрѣля 12. . . . . 513.
- CLXIII. Жалоба Теробовльскаго чашника Юсифа Соколовскаго на владѣльца села Матви-вецъ, Подольскаго мечника Войцеха Ледоховскаго, о составленіи неправильнаго и отяготительнаго для крестьянъ инвентаря при отдачѣ Соколовскому въ заставу этого имѣнія. 1759 г., Іюня 5. . . . . 518.
- CLXIV. Жалоба Подольскаго воеводы, короннаго польнаго гетмана, Вацлава Ржевускаго, на арендатора имѣнія его Бубнова, Червоноградскаго стольника Выговскаго,

о нарушеніи имъ условій аренднаго контракта, въ ущербъ владѣльцу и крестьянѣмъ. 1760 г., Января 10. 520.

- CLXV. Жалоба аренднаго владѣльца села Новоселовъ Николая Загурскаго, на собственника этого имѣнія, Зброшка, о составленіи имъ ложнаго инвентаря крестьянскихъ повинностей и о нарушеніи условій аренднаго контракта. 1764 г., Января 31. . . . . 523.
- CLXVI. Жалоба Добржинскаго скарбника Луки Добржанскаго на арендатора имѣнія его Людвигъ, инстигатора Бременецкаго градскаго суда, Михаила Барановскаго о разореніи этого имѣнія и угнетеніи крестьянъ. 1764 г., Марта 13 . . . . . 526.
- CLXVII. Жалоба Снятинскаго старосты Петра Потипкаго, на заставнаго владѣльца имѣнія его Охримовець, Тереховльскаго скарбника Юсѳъ Бржескаго, о разореніи этого имѣнія и притѣсненіи крестьянъ, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1764 г., Марта 15. 530.
- CLXVIII. Жалоба жены Бременецкаго градскаго судьи Терессы Брейсовой, на жену подкоморія Литовскаго Елену Мнишекъ и ея повѣреннаго, Саночкаго хорунжаго Малицкаго, о составленіи неправильнаго и непомѣрно отяготительнаго для крестьянъ инвентаря отданныхъ Брейсовой въ заставу имѣній Батива, Кунаховець и Полянъ. 1764 г., Марта 15. . . . . 532.
- CLXIX. Разрѣшеніе, данное Житомирскимъ старостою Яномъ-Каетаномъ Плинскимъ Мстиславскому скарбнику Станиславу Радзишевскому, на основаніе въ имѣніи Плинскаго слободы Марьяновки, съ правомъ семилѣтняго пользованія всеми доходами съ нея. 1767 г., Сентября 6. . . . . 534.
- CLXX. Контрактъ на отдачу Литовскимъ Хорунжимъ Станиславомъ Ржевускимъ имѣнія Бѣлишекъ въ арендное содержаніе Брацлавскому каштеляну Юсѳу Чарнецкому, съ опредѣленіемъ крестьянскихъ повинностей. 1768 г., Января 1. . . . . 536.
- CLXXI. Разрѣшеніе Инфлянтскому хорунжему Антону Хржонцу поселить слободу на урочищѣ Межигоркѣ въ Смѣлянскомъ имѣніи Брацлавскаго воеводы, князя Станислава Любомврскаго, съ предоставленіемъ этой слободы въ пятилѣтнее пользованіе Хржонца и съ освобожденіемъ переселяющихся сюда крестьянъ отъ повинностей на три года. 1768 г., Февраля 1. . . . . 539.

- CLXXII. Явка составленнаго въ 1758 году инвентаря имѣнія короннаго подстоля, князя Станислава Любомирскаго, села Тупалець, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота и всякаго рода даней и повинностей. 1768 г., Марта 28. . . . . 541.
- CLXXIII. Жалоба Ломжинскаго чашника Доминика Гораевскаго на дворянъ Яна Дворжанскаго и Яна Ждановскаго о многихъ грабежахъ, насиліяхъ и другихъ препятствіяхъ съ ихъ стороны къ поселенію Гораевскимъ слободы въ ихъ сосѣдствѣ, на урочищѣ Калигоркѣ. 1758 г., Мая 11. . . . . 546.
- CLXXIV. Жалоба Винницкаго скарбника Франциска Пашкевича на Волынскаго скарбника Іосифа Урбановскаго, заставнаго владѣльца имѣній жалобщика Цымбаловки и Яблоновки, объ утѣсненіи крестьянъ этихъ имѣній, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1768 г., Іюня 4. . . . . 551.
- CLXXV. Люстрація королевскихъ имѣній Борокъ, Мостица, Волошекъ, Дубна и Дубенской Воли, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ скота, повинностей и всѣхъ вообще доходовъ имѣнія 1768 г., Іюля 15. . . . . 552.
- CLXXVI. Жалоба Сальницкаго старосты Игнатія Чосновскаго на арендатора села Коровинець, Черниговскаго чашника Александра Красносельскаго, объ угнетеніи тамошнихъ крестьянъ, вслѣдствіе чего многіе изъ нихъ разбѣжались. 1768 г., Августа 5. . . . . 551.
- CLXXVII. Донесеніе вознаго объ отдачѣ имъ на поруки нѣсколькихъ крестьянъ, находящихся въ городѣ Конелѣ, обвиняемыхъ Галицкимъ земскимъ судьей Ворцеллемъ въ участіи въ гайдамацкомъ возстаніи. 1768 г., Августа 12. . . . . 553.
- CLXXVIII. Заявленіе Галицкаго земскаго судьи Станислава Ворцелля о томъ, что многіе жители имѣній его Балабаковки и Лукашовки разбѣжались изъ опасенія нападеній гайдамаковъ. 1768 г., Августа 27. . . . . 554.
- CLXXIX. Явка составленнаго въ 1753 году инвентаря селъ Богвиновки, Цыбермановой Гребли и Цыбермановки, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, даней и повинностей. 1768 г., Декабря 20. . . . . 555.
- CLXXX. Инвентарь имѣній Качина и Лычинъ, съ перечисленіемъ крестьянъ, ихъ рабочаго скота, даней и повинностей. 1768 г., Декабря 28. . . . . 592.

- CLXXXI. Жалоба владѣльца части села Хмѣлева, Іосифа Барвицкаго, на подляшскаго каштеляна Антона Міончинскаго о многочисленныхъ притѣсненіяхъ крестьянъ жалобщика, находившихся во временномъ владѣніи Міончинскаго, такъ что многіе изъ нихъ рабѣжались. 1769 г., Февраля 3. . . . . 596.
- CLXXXII. Рѣшеніе помѣщичьяго суда въ мѣстечкѣ Степанѣ по сору крестьянъ Вирила Ширва и Оксюты Олейнички о землѣ; изъ этого рѣшенія уясняются права крестьянъ на землю, какъ на собственность, которую они могли отчуждать различными путями другимъ крестьянамъ. 1769 г., Мая 9. . . . . 601.
- CLXXXIII. Инвентарь имѣній Виленскаго воеводы, князя Карла Радзивила, селъ Цминь и Бирчовни, въ Лучномъ повѣтѣ, составленный при отдачѣ этихъ имѣній въ заставу Вышеградскому стольнику Юрію Латинскому, съ перечисленіемъ крестьянъ, членовъ ихъ семействъ мужскаго пола, рабочаго скота, количества земли и повинностей. 1769 г., Декабря 23. . . . . 603.
- CLXXXIV. Универсалъ гражданско-войсковой комисіи Подольскаго воеводства обывателямъ этого воеводства о необходимости учрежденія повсемѣстной стражи для задержанія проходящихъ безпаспортныхъ людей, съ цѣлію ограничить эмиграцію крестьянъ за границу. 1791 г., Марта 12. . . . . 623.
- CLXXXV. Удостовереніе, выданное Чудновскимъ городничимъ, поручикомъ Колтовскимъ, Будицскимъ рудникамъ, въ томъ, что они въ ревизскихъ сказкахъ записаны за помѣщичьимъ не крѣпостными, а вольными людьми, живущими на владѣльской землѣ по условію. 1795 г., Октября 10. . . . . 624.
- CLXXXVI. Удостовереніе Чудновскаго городничаго, Колтовскаго, о томъ, что жители Рудень: Лѣсни, Бартовой, Старошицкой и Покостовки записаны по ревизіи лично свободными людьми, принадлежащими казеннымъ поселеніямъ. 1795 г., Октября 15. . . . . 625.
- Указатель именъ личныхъ 1
- Указатель именъ географическихъ 63